

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

อดีตรองนายกรัฐมนตรี

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961192440

#68570
วันที่ 1 ก.ค. 2556
เลขทะเบียน ป.1230 ค.2
เลขหมู่ ส.198 อ
2556

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ม.ป.ช., ม.ว.ม.

อดีตรองนายกรัฐมนตรี

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์

วัดเทพศิรินทราวาส

กรุงเทพมหานคร

วันอังคาร ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๔๖๔๗

สำนักพระราชวัง

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ม.ป.ช.,ม.ว.ม. อายุ ๗๘ ปี อดีตรองนายกรัฐมนตรี กราบถวายบังคมลา ถึงแก่อนิจกรรมเนื่องจากภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิต ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๑๗.๐๙ น.

วันเสาร์ ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๑๗.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลาขจรประศาสน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยม ฉัตรเบญจาตั้งประดับ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๗ คืน.

ประภาพรรณ/พิมพ์/๗๗๖/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
	เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ
	เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๔๗๕

สำนักพระราชวัง

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี เชิญพวงมาลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทูลกระหม่อมหญิง อุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี และของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ไปวางที่หน้าโกศศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ม.ป.ช.,ม.ว.ม. ที่ศาลาขจรประศาสน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

วันเสาร์ ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๑๗.๐๐ น.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ปรูฟ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๔๖๔๔

สำนักพระราชวัง

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดเกล้า ฯ ให้ พลอากาศเอก เกษม อยู่สุข เชิญพวงมาลาของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ และของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ไปวางที่หน้าโกศศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ม.ป.ช.,ม.ว.ม. ณ ศาลาขจรประศาสน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

วันเสาร์ ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๑๘.๐๐ น.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ทาน /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่ ๙๗๐๓

(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๒ เมษายน ๒๕๕๖

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ม.ป.ช.,ม.ว.ม. ที่เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันอังคาร ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๗.๐๐ น.
แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ภภ/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่ ๙๖๐๔

(แบบ ข.)

สำนักพระราชวัง

๒ เมษายน ๒๕๕๖

พระราชทานเพลิงศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ม.ป.ช.,ม.ว.ม. อดีตรองนายกรัฐมนตรี ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันอังคาร ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๓.๐๐ น. เชิญโกศศพขึ้นรถอประเทียบจากบ้านเลขที่ ๙ ซอยนนทบุรี ๓๖ ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ไปยังเมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย หยุดรถเชิญโกศศพแห่เวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ

วันพุธ ที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เวลา ๐๗.๐๐ น. เก็บอัฐิ.

ประภาพรรณ/พิมพ์/๑๓๓ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
	เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ
	เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันศุกร์ ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานน้ำหลวงอาบศพพร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยมฉัตรเบญจาตั้งประดับ กับพระราชทานพวงมาลา วางเป็นเกียรติยศ และทรงรับการศพอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๗ คืน

นอกจากนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ เป็นผู้แทนพระองค์อาบน้ำศพและวางพวงมาลา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่หน้าโกศศพ

วาระที่สุดได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร กับทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์ มาพระราชทานเพลิงศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ด้วย

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณเช่นนี้ ย่อมเป็นเกียรติยศยิ่งแก่ผู้วายชนม์ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งปวงผู้เป็นทายาท รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ เป็นผู้แทนพระองค์วางพวงมาลาที่หน้าโกศศพ

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณเช่นนี้ ย่อมเป็นเกียรติยศแก่ผู้วายชนม์ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งปวงผู้เป็นทายาท รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ เป็นเกียรติยศ นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

ข้าพระพุทธเจ้าสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

ข้าพระพุทธเจ้าสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

ที่

สำนึกในพระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้ นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

ข้าพระพุทธเจ้าสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนา-พรรณวดี ได้ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศนับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

ข้าพระพุทธเจ้าสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961192440

สำนึกในพระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ ได้ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้ นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

เกล้ากระหม่อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ได้ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

เกล้ากระหม่อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระกรุณา

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคม ลาถึงแก่อนิจกรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ได้ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้ นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

เกล้ากระหม่อมสำนึกในพระกรุณาเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระกรุณา

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคม ลาถึงแก่อนิจกรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ ได้ทรง พระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้ นับเป็นพระเมตตา แก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

เกล้ากระหม่อมสำนึกในพระกรุณาเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระกรุณา

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ได้ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้ นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

เกล้ากระหม่อมสำนึกในพระกรุณาเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

ฉ

สำนึกในพระกรุณา

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคมลาถึงแก่อนิจกรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ ได้ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้ นับเป็นพระเมตตาแก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

เกล้ากระหม่อมสำนึกในพระกรุณาเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

สำนึกในพระกรุณา

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กราบถวายบังคม ลาถึงแก่อนิจกรรม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ ได้ทรง พระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพเป็นเกียรติยศ ทั้งนี้ นับเป็นพระเมตตา แก่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างยิ่ง

เกล้ากระหม่อมสำนึกในพระกรุณาเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

พระเจ้าหลานเธอ
พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ชื่อ - ชื่อสกุล พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

เกิด ๗ กันยายน ๒๔๗๘

ภูมิลำเนา อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ที่อยู่ปัจจุบัน ๙ ซอยนนทบุรี ๓๖ ถนนสนามบินน้ำ
ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ชื่อบิดา ขุนขจรประศาสน์

ชื่อมารดา นางบ๊วย ขจรประศาสน์

พี่น้องจำนวน ๖ คน

สถานภาพครอบครัว

สมรส **คู่สมรสชื่อ** นางฉวีวรรณ (นามสกุลเดิม) วงศ์ใหญ่

มีบุตร ๔ คน
บุตรคนที่ ๑ นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
บุตรคนที่ ๒ นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
บุตรคนที่ ๓ นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
บุตรคนที่ ๔ นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

ประวัติการศึกษา

- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลัก ชุดที่ ๕๐
- ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์ สาขาบริหาร) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาเอก ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม
- ปริญญาเอก ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๒๖	กรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์
พ.ศ. ๒๕๒๘	รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๑	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๓	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๓	เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์
พ.ศ. ๒๕๓๓	รองนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๗	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓	รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐	หัวหน้าพรรคมหาชน
พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๑	นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔	รองนายกรัฐมนตรี

ตำแหน่งปัจจุบัน

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระบบบัญชีรายชื่อ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- พ.ศ. ๒๕๓๒ มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ก.)
- พ.ศ. ๒๕๓๗ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)

ผลงานที่สำคัญ

พ.ศ. ๒๕๒๖ ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสภากลาโหมและปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภากลาโหม

พ.ศ. ๒๕๒๙ ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ผลักดันโครงการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังจนสำเร็จ และประกาศสิทธิหน้าท่า ซึ่งเป็นการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการยกขนสินค้าที่ท่าเรือเป็นครั้งแรก ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น ๒,๐๐๐ ล้านบาท

พ.ศ. ๒๕๓๒ ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เสนอให้รัฐบาลออก พ.ร.ก.ปิดป่า เนื่องจากมีการบุกรุกทำลายป่าไม้ไปแล้วประมาณ ๔๐ ล้านไร่ หรือ ๑/๓ ของพื้นที่ป่าสงวนทั้งหมด มีผลทำให้ป่าไม้เพิ่มขึ้นจาก ๑๒% เป็น ๒๔% ของจำนวนพื้นที่ป่าทั่วประเทศ จนได้รับรางวัลแห่งเกียรติยศจากเจ้าชายฟิลิป แห่งประเทศอังกฤษ ให้เป็นนักอนุรักษ์ดีเด่นของโลก

พ.ศ. ๒๕๔๑ ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก่อตั้ง "ศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ" ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๑๔๑/๒๕๔๑ โดยมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติด ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและสามารถทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงได้ระดับหนึ่ง

ชีวิตงดงาม

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี ได้พยายามทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ครอบครัว, วงศ์สกุล, ญาติมิตร, ประเทศชาติ บ้านเมือง และพระศาสนา ทุกคนเห็นกันชัดเจนว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ทำอะไรไว้บ้าง รวมแล้วทุกอย่างที่ทำไว้ เป็นศรีสง่า งดงาม แก่วงศ์สกุล, ญาติมิตร, ประเทศชาติ บ้านเมือง และพระศาสนา

คุณงามความดีเพื่อประเทศชาติ ก็ได้ทำไว้เต็มความสามารถ ได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

ความดี บุญกุศล ทางพระศาสนา ก็ได้ทำไว้ เป็นอนุสรณ์แก่ชีวิต ได้ปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนา อย่างสูงยิ่ง แม้ชีวิตก็เสียสละได้ เพื่อพระพุทธศาสนา

เพียงกล่าวมาโดยย่อนี้ พอจะกล่าวได้ว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ทำชีวิตให้มี **"ศักดิ์ศรี งดงาม"** ตามคติโลก และได้ทำชีวิต ให้มี **"บุญกุศล ติดตามไป"** ตามคติธรรม

ชีวิตของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จึงเป็นชีวิตที่ **"งดงาม ทั้งทางโลก และทางธรรม"**

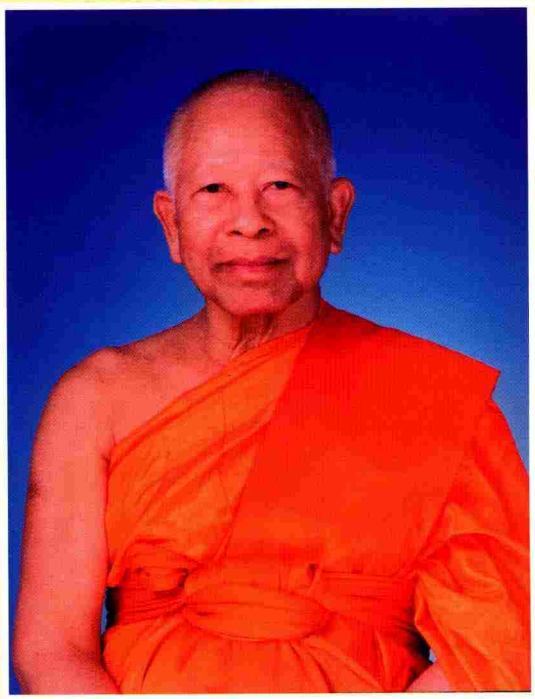
ขอให้ความดี ได้อุ้มชูชีวิตของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จนเข้าถึงพระนิพพาน.

สมเด็จพระพุฒาจารย์

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

วัดสระเกศ

ธรรมานุสรณ์ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

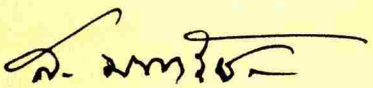
รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ.
รูปกายของสัตว์ที่จะพึงตายย่อมเสื่อมไป
แต่ชื่อเสียงวงศ์ตระกูลหาได้เสื่อมไปไม่

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า เป็นนักการเมืองที่มีประสบการณ์ ต่อสู้และฟันฝาอุปสรรคในชีวิตมาโดยตลอด เป็นผู้ลิขิตชีวิตของตนเองให้มีค่าและโดดเด่นในสังคม ในอีกด้านหนึ่ง พลตรี สนั่น เป็นผู้ที่มีความเคารพเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ให้ความเคารพนับถือในพระภิกษุสงฆ์ และดำเนินชีวิตโดยคุณธรรม ในทุกปี พลตรี สนั่น จะไปทำบุญวันเกิด ๓ วัด คือ วัดสระเกศ วัดชนะสงคราม และวัดปากน้ำ มิได้ขาด ได้สร้างระบบน้ำประปาถวายวัดปากน้ำ ได้สร้างสะพานถนนเข้าวัดปากน้ำโดยได้ตั้งชื่อว่า

"ถนนรัชมงคลประศาสน์" ซึ่งในปัจจุบันทางราชการได้นำไปตั้งเป็นชื่อถนนว่า ถนนรัชมงคลประศาธน์ ได้สร้างศาลาขจรประศาสน์ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้สร้างถาวรวัตถุและช่วยเหลือพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดพิจิตร เป็นผู้มีน้ำใจงาม ประสานน้ำใจมวลมิตรประชาชนเป็นอย่างดี กล่าวได้ว่า **"พลตรี สนั่น เป็นนักการเมือง ใจพระ"** โดยมิต้องสงสัย

การถึงแก่อนิจกรรมของพลตรี สนั่น เป็นเหตุนำมาซึ่งความเสียใจแก่ภรรยาบุตร ธิดาญาติมิตร และประชาชนที่ให้ความเคารพนับถือ หากแต่คุณความดีและผลงานที่พลตรี สนั่นได้บำเพ็ญสร้างสมให้กับครอบครัว วงการเมือง และสังคมไทย จะยังคงประทับอยู่ในประวัติศาสตร์ของแผ่นดินไทยนี้ สิ้นกาลนาน

ขออานุภาพคุณความดีที่พลตรี สนั่นได้บำเพ็ญมาตลอดชีวิต และบุญกุศลที่ครอบครัวและญาติมิตรได้ร่วมกันบำเพ็ญมา ตั้งแต่ต้นจนถึงงานพระราชทานเพลิงศพนี้ จงเป็นพลวปัจจัยให้พลตรี สนั่น ได้ประสบกับความสุข และสันติในสุคติโลกสวรรค์เทอญฯ

(สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์)
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ
เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ
คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
๒๑ เมษายน ๒๕๕๖

พระธรรมเทศนา

ในบัดนี้จะได้แสดงพระธรรมเทศนาปรารภ พิธีบำเพ็ญกุศลสวดศพ ฯพณฯ ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี นักการเมืองอาวุโส ขวัญใจของประชาชนในเขตเลือกตั้งจังหวัดพิจิตร และกัลยาณมิตร กัลยาณสหายของผู้ที่รู้จักมักคุ้น ซึ่งท่านได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยวัย ๗๗ ปี เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วนั้น เมื่อได้มีพิธีบำเพ็ญกุศลโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับพิธีไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์เป็นจำนวน ๗ วัน จากนั้นผู้เป็นภรรยา คือ คุณฉวีวรรณ ขจรประศาสน์ พร้อมด้วยบุตรธิดา มิตรสหาย จึงได้เคลื่อนย้ายศพของท่านและเครื่องประดับศพทั้งหมดที่ปรากฏ ณ ที่นี้มาบำเพ็ญกุศล ณ ที่บ้านของท่าน เลขที่ ๙ ถนนสนามบินน้ำ ทั้งนี้เพื่อจะได้ประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลให้สมเกียรติของท่าน ให้สมกับคุณงามความดี

ของท่าน จึงได้เชิญชวนท่านทั้งหลายให้มาพร้อมกัน ร่วมใจกัน และตั้งใจ ประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล โดยมีวัตถุประสงค์จำนงหมายที่สำคัญ ๔ ประการด้วยกัน

ประการที่หนึ่ง เพื่อทำบุญเป็นการอุทิศ สอง เกิดจิตที่กตัญญู สาม บูชาท่านผู้มีพระคุณ สี่ เป็นการทำบุญเก็บไว้เป็นเสบียงหล่อเลี้ยงชีวิต

วัตถุประสงค์ทั้ง ๔ ประการนี้มีความแจ่มแจ้งอยู่ในจิตของท่านทั้งหลาย จึงได้มาพร้อมใจกันรับเป็นเจ้าภาพบ้าง มาร่วมเป็นเกียรติในค่ำคืนนี้บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้เป็นเจ้าภาพในคืนนี้ ก็คือมูลนิธิมิราเคิล ออฟไลฟ์ สองกระทรวงมหาดไทย ญาติมิตร ญาติพี่น้องเพื่อนพ้อง...ต่างมีจิตเป็นกุศลมาร่วมพิธีอย่างคับคั่ง ภาพแห่งการบำเพ็ญกุศลทั้งหมดนี้ อาจเป็นที่รับรู้ของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ด้วยญาณวิถีทางใดทางหนึ่ง ท่านจะต้องซาบซึ้งใจ และคงจะตั้งใจขอบคุณและประสิทธิ์ประสาทพรมายังท่านทั้งหลายให้อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากความทุกข์ในที่ทุกสถาน ในการทุกเมื่อ

การบำเพ็ญกุศลแด่ผู้วายชนม์นั้น ในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมของชาวพุทธ เราได้ประพฤติปฏิบัติกันมาตั้งแต่ชนเผ่าไทยของเรายังตั้งอยู่ตอนใต้ของมลฑลเสฉวน เรามีประเพณีบำเพ็ญกุศลชนิดนี้มาแล้ว เมื่อครั้งที่ชาวไทยของเราได้รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ๖ กลุ่มด้วยกัน

กลุ่มที่หนึ่ง มีพ่อขุนหลวงเมาเป็นหัวหน้ากลุ่ม ในคราวครั้งนั้นในราว พ.ศ. ๕๐๐ เศษ ๆ พระมหาจักรพรรดิท่านหนึ่งซึ่งอยู่ในประเทศอินเดีย ทรงพระนามว่าพระเจ้ากนิษกะ พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ปกครองแคว้นกุษา ทรงจัดให้มีการสังคายนา สังคายนาก็หมายถึงการประมวลคำสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานไปประมาณหกเจ็ดร้อยปี ก็อาจจะมีบางประเด็นความที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อน พระองค์จึงจัดให้มีการสังคายนาเสียใหม่ การสังคายนาคราวครั้งนั้น พระองค์ทรงตั้งสมณทูตให้เผยแผ่พระศาสนาไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ก็ปรากฏว่ามีพระสงฆ์คณะหนึ่ง ได้นำพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ในประเทศจีน ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าเผ่าไทยฟังแล้วเกิดความเลื่อมใส จึงได้รับเอาพระพุทธศาสนามาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ครั้งกระโน้น ดังนั้น พระพุทธศาสนานี้ก็ถือว่าเป็นจิตวิญญาณของชาวไทย ไม่ว่าจะตั้งอยู่จุดไหน ถูกรุกรบ ถูกขับไล่ลงมาทางใต้จนกระทั่งมาปักหลักสุดท้ายที่สิบสองปันนา ชาวไทยทั้งหลายก็ยังถือวิถีพุทธศาสนาเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตทุกรูปแบบ เช่น ในเรื่องการบวชเป็นสามเณร การบวชเป็นพระ ตลอดถึงการขึ้นบ้านใหม่ แม้กระทั่งพิธีเกี่ยวกับเรื่องศพก็นำเอาหลักพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เช่น เวลามีการทำบุญเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้ผู้วายชนม์ ก็จะต้องมีการบำเพ็ญกุศลอย่างที่

เราเห็นอยู่นี้ คือนิมนต์พระมาสวดบ้าง นิมนต์พระมาเทศน์บ้าง นิมนต์พระมาบรรยายบ้าง นิมนต์พระมาฉันบ้าง เรียกกันว่าพิธีอย่างนี้เป็นพิธีเก่าแก่ มีมาเป็นเวลานาน ซึ่งคนในสมัยก่อนโน้นเขาไม่สงสัยเลยว่า ทำไมจึงทำอย่างนี้ มีพิธีเช่นนี้ด้วยเหตุผลอะไร แต่คนไทยในปัจจุบันเกิดความสงสัย มีความสงสัยว่า ทำไมเวลาพ่อแม่ตายงานศพจึงต้องตั้งที่วัด ทำไมจึงจัดให้มีการสวด ทำไมจึงจัดให้มีการเทศน์ แล้วทำไมพิธีเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นพิธีบำเพ็ญกุศล เราจะเรียกว่าพิธีทำบุญได้ไหม หรือถ้าเรียกไปจะมีความเข้าใจไขว้เขวกับการทำบุญกุศลอย่างไรหรือไม่ นี่ก็เป็นการสับสนของสังคมไทย

ความจริงแล้วการบำเพ็ญกุศลนั้น ถือหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม-พุทธเจ้า ที่พระองค์ได้ทรงนำเอาพระอภิธรรมปิฎกยกขึ้นไปแสดงโปรดพระพุทธมารดา พระพุทธมารดาก็คือสมเด็จพระนางเจ้าสิริมหามายา หลังจากที่ประสูติพระสิทธัตถะได้เจ็ดวัน พระองค์ท่านก็เสด็จทิวงคต แล้วก็ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดุสิต ไปเกิดเป็นเทวดา ต่อมาสิทธัตถะขึ้นเป็นพระราชโอรส ได้ตรัสรู้เป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความประสงค์นำเอาสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้นั้นไปเทศน์โปรดพระราชมารดา จึงเสด็จขึ้นไปบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วได้นำพระอภิธรรมปิฎกยกเทศนาโปรดพระมารดา เป็นที่มาของการสวดพระอภิธรรม เวลามีพ่อแม่ตาย หรือบุคคลสำคัญหรือใครผู้ใดก็ตาม ถ้าหากล้มหายตายจากไปแล้ว พิธีบำเพ็ญกุศลจึงจำเป็นต้องมีการสวดพระอภิธรรมหรือพระธรรมเจ็ดคัมภีร์ เราจะได้ยินคำว่า กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา อพฺยากตา ธมฺมา,

กตเม ธมฺมา กุสลา, ยสฺมิง สมเย กามาวจรं

กุสลं จิตฺตं อุปฺปนฺนं โหติ โสมนสฺสสหคตं อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งญาติโยมทุกคนฟังเข้าใจกันดีอยู่แล้ว ว่าหมายความว่าอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่นั่งอยู่ในที่นี้ เชื่อแน่ว่าต้องเข้าใจอยู่แล้วไม่ต้องเทศน์มาก

อะไร ๆ ญาติโยมก็รู้หมดแล้ว พูดแล้วก็คงจะจบกันได้แล้ว ดีไหมโยมน่าจะเป็นอย่างนั้นนะ แต่ถ้าจะถามว่าความจริงความหมายมันคืออะไร ตอบไม่ได้ ถ้าถามว่าจะเป็นกุศลไหม เป็น กุศลนั้นมีอยู่ ๒ ชั้น ๒ ลักษณะ กุศลลักษณะที่ ๑ เรียกว่า กุศลโสมมนัส กุศลที่ ๒ เรียก กุศลญาณสัมมปยุต คุณโยมจับหลักตรงนี้เอาไว้ให้แม่น ฟังพระสวดพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ก็ตาม สวดพระอภิธรรมสังคหะก็ตาม อย่างที่พระสงฆ์วัดประยูรวงศ์สวดไปเมื่อสักครู่นี้ เรียกว่าอภิธรรมสังคหะ เป็นการประมวลใจความของพระอภิธรรมทั้งหมด อย่างนี้เรียกว่าอภิธรรมสังคหะ แต่ถ้าเกิดพระสงฆ์เกิดสวด กุสลาธัมมา กุสลาธัมมา ปัญจักขันโธ เป็นบทที่ ๒ เขาเรียกว่าสวดพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ พระอภิธรรมนั้นมีเจ็ดคัมภีร์ มีอะไรบ้าง ท่านย่อเป็นหัวใจว่า

สํ, วิ, ธา, ปุ, ก, ย, ป

สํ คืออะไร สํ คือ สังคณี

วิ คืออะไร วิ คือ วิภังค์

ธา คือ ธาตุกถา

ปุ คือ ปุคคลบัญญัติ

ก คือ กถาวัตถุ

ย คือ ยมก

ป คือ มหาปัฏฐาน

(อ่านคำย่อว่า สัง วิ ธา ปุ กะ ยะ ปะ)

แต่ละบทมีความหมายหมด บทที่หนึ่ง สังคณี ก็แปลว่า การเก็บข้อความแบ่งไว้เป็นหมวดๆ เป็นกลุ่มๆ อาตมาก็จะเทศน์ให้ฟังเฉพาะในกัณฑ์นี้เท่านั้น ทำไมจึงนำกัณฑ์นี้มาเทศน์ เพราะว่า ฯพณฯ ท่านพลตรี สนั่นนั้นเป็นบุคคลที่สำคัญ จึงต้องนำเอาธรรมะที่สำคัญมาแสดงในงานศพท่าน เป็นการเดินตามรอยปฏิบัติตามหลักที่องค์พระสัมมาสมเด็จพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงนำเอาธรรมะประเภทนี้ไปเทศน์โปรดพระพุทธมารดา เพราะเป็นบุคคลที่สำคัญ ทีนี้ญาติโยมก็อาจจะสงสัยว่า ฯพณฯ เอ๊ะ ท่านรองนายกรัฐมนตรีท่านจะมาฟังด้วยหรือเปล่า อาตมาเชื่อแน่ว่าท่านฟังอยู่ แต่ว่าญาติโยมทั้งหลายจะฟังตามท่านหรือไม่ เพราะคนฟังเทศน์ส่วนใหญ่มักจะฟังเทศน์ไม่ค่อยจะราบรื่นนัก เพราะอะไร เพราะมียักษ์คอยกวนใจ ฟังเทศน์ทีไร ไปฟังเทศน์ที่ไหนยักษ์ก็ตามไปกวนใจญาติโยมผู้ฟัง ยักษ์ที่จะกวนใจญาติโยมผู้ฟังก็มี ๓ ตัว ๓ ตน ด้วยกัน โยมระวังให้ดีนะ ยักษ์ตนที่หนึ่งชื่อว่า เจ้าหลับ ยักษ์ตนที่สองชื่อว่า เจ้าลอย ยักษ์ตนที่สามชื่อว่า เจ้าคอย เจ้าหลับ เจ้าลอย เจ้าคอยนี่มันไปกวนใจเจ้าหลับคืออะไร คือ พอเห็นพระขึ้นธรรมาสน์ก็เริ่มขอบตาบนชนกับขอบตาล่าง เล่นเกมซ่อนตาดำต่อหน้าพระเทศน์ ทีนี้เจ้าหลับมันเริ่มมาแล้ว ถ้าเจ้าหลับไม่มาเจ้าลอยมันก็กวน ตัวอยู่ที่นี่จิตใจลอยไปถึงหน้าตู้ทีวีที่บ้านเสียแล้ว เดี๋ยวได้กลับไปจะได้ดูทีวี เขาเรียกว่าเจ้าลอย ยักษ์ตัวที่สามก็คือเจ้าคอย พระเทศน์ไปใจก็คิดว่าเมื่อไรจะจบสักที คอยให้พระเทศน์จบ หวังว่าคืนนี้ยักษ์ทั้งสามตนจะไม่มารบกวนจิตใจของญาติโยม เพราะว่าจะเทศน์ไม่มาก อยากจะมาเทศน์ตั้งแต่หกโมงก็มาไม่ทัน กว่าจะออกวิทยุรัฐสภาจบหนึ่งชั่วโมงก็ปาเข้าไปห้าโมงเย็นแล้วนัดไว้เสียด้วย วันนี้เป็นวันนัดกับวิทยุรัฐสภา ท่านประธานผู้แทนบอกว่าท่านต้องออก ๓ วินะ อาตมาบอกโอเคๆ แต่ที่ไหนได้มีงานสำคัญมาเกี่ยวข้องอีก เจ้าหน้าที่กรมฯ บอกว่า วันนี้ถึงคิววัดประยูรวงศ์ แล้วไม่มาเทศน์ก็ไม่ได้ เพราะอาตมาเคยเป็นพระใกล้ชิดกับ ฯพณฯ ท่าน รองนายกรัฐมนตรีท่านนี้ ก็พยายามจัดคิว พยายามทำทุกอย่างให้สำเร็จเรียบร้อย นั่งรถมาก็อยากจะให้รถมันปลอดโปร่ง ถนนปลอดโปร่ง แต่ก็ไม่ได้อย่างใจ พยายามทำจิตทำใจว่า เออ ชีวิตของคนมันก็เป็นอย่างนี้ ได้บ้างเสียบ้าง ถูกใจบ้างไม่

ถูกใจบ้าง เหมือนกับญาติโยมที่นั่งฟังอยู่ที่นี้ก็เหมือนกัน อยากจะให้มันเสร็จเร็ว ๆ จบเร็ว ๆ ก็อาจจะไม่ได้ดั่งใจ ก็ขอบอกไว้ก่อนว่า วันนี้เทศน์นาน ก็จะจบประมาณสี่ทุ่ม ตกใจใช่ไหม ไม่ถึงขนาดนั้นหรอก

สิ่งที่องค์พระสมเด็จพระบรมศาสดาทรงชี้แจงแสดงในรูปของพระอภิธรรมนั้น พระสงฆ์ท่านได้อันเชิญมาสวดในพิธีบำเพ็ญกุศลศพบุคคลที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะ ฯพณฯ ท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์นั้นเป็นบุคคลสำคัญ มีความสำคัญอย่างไร เพราะว่าชีวิตของท่านนั้นไม่ได้เติบโตมาเพื่อตัวเอง แต่ท่านเติบโตเพื่อสังคม บ้านเมือง และประเทศชาติ ตรงนี้อาตมาถือว่าเป็นสิ่งที่ควรแก่การรำลึกถึงชีวประวัติโดยละเอียดนั้น ท่านทั้งหลายก็คงจะทราบอยู่แล้ว จะขอปรารภเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ๆ

ชีวิตของท่านเดิมทีท่านก็เป็นชาวต่างจังหวัด เกิดที่อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร แต่ชีวิตของท่านก็พลิกผันเข้ามาเติบโต ทั้งในด้านการศึกษา การรับราชการ ตลอดทั้งเป็นผู้ที่มีน้ำใจใฝ่ดี ต้องการจะมาเล่นการเมืองเพื่อมาบริหารบ้านเมืองของเราให้มีความเจริญรุ่งเรือง ความคิดหรือการตั้งความปรารถนาอย่างนี้ ต้องเกิดจากจิตที่มีความกรุณาเป็นสำคัญ มีความประสงค์จงใจที่จะให้ประเทศไทยของเรามีความเจริญรุ่งเรืองเหมือนกับเมืองอื่น ๆ ที่ท่านได้ไปพานพบมา จิตเจตนาของท่านเป็นเช่นนี้ แต่ถนนสายการเมืองของสังคมไทยนั้นไม่ราบรื่นนัก ไม่ว่าใครผู้ใดก็ตามเมื่อได้ใช้ถนนเส้นนี้ ชีวิตจะต้องมีความอดทน จะต้องมีความอดกลั้น จะต้องมีความเข้มแข็ง เพราะจะต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ บางครั้งก็เศร้า บางคราวก็สุข บางทีก็ทุกข์หัวอกสะท้อน ชีวิตเสมือนตัวละครตัวหนึ่ง แต่ถึงกระนั้น ฯพณฯ ท่านรองนายกรัฐมนตรีท่านเป็นผู้มีหลักธรรมะประจำใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักของฆราวาสธรรม ท่านนำเป็นหลักประจำใจของท่านอยู่เสมอ เช่น สัจจะ คือความซื่อสัตย์ ธรรมะ คือการพัฒนาตัวท่าน ขันติคือความอดทน จาคะรู้จักเสียสละ และประการสุดท้าย ท่านมีสติปัญญา สัจจะ ธรรมะ ขันติ จาคะ ธรรมะ ๔ ข้อนี้ถือว่าเป็นหลักใจที่สำคัญของท่าน คำว่า ความสัจ ความจริง หรือความซื่อสัตย์ของท่านนั้นกล่าวได้ว่า ท่านเป็นลูกผู้ชายคนหนึ่งทีเดียว ที่จะกล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ดีที่สุด เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ครั้งหนึ่งอาตมาภาพมาเยี่ยมท่าน ในระหว่างที่สังคมไทยนั้นกำลังตลบอบอวลไปด้วยกลิ่นไอของความขัดแย้ง สังคมไทยกำลังขัดแย้งแบ่งกันเป็นพรรคเป็นพวก เป็นสี เป็นฝักเป็นฝ่าย จนไม่รู้ว่าจะประนอมรอมชอมให้เกิดความสามัคคีกันอย่างไร

ในที่สุดท่านก็ปรารภให้อาตมาได้ยินเต็มหูทีเดียวว่า "ท่านเจ้าคุณ ถ้ามันไม่มีการปรองดองกันแล้ว มันดีกันไม่ได้ มันสามัคคีกันไม่ได้ ถ้าขาดความสามัคคีแล้วมันจะทำอะไรไม่สำเร็จ" ท่านก็พูดที่บ้านของท่าน

อาตมาก็เห็นว่า เออ จริง เพราะความสามัคคีนี้เป็นหัวใจสำคัญ อย่างที่ล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ มีพระราชนิพนธ์ปรากฏใจความว่า สามัคคีนี่แหละล้ำเลิศ จะชูชาติเชิดพระศาสนา ทุกสิ่งประสงค์จงใจ จะเสร็จสมได้ด้วยสามัคคี ถ้าคนไทยไม่สามัคคีกันแล้ว ยังแบ่งเป็นขั้ว เป็นฝาย เป็นนั่นเป็นนี่ แล้วจะทำอะไรให้ดีได้อย่างไร ไม่ได้ ดังนั้นท่านจึงใช้ความกล้าหาญของท่านประกาศสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในบ้านในเมือง แต่เนื่องจากสังคมของเรานั้นกำลังเมาอยู่ด้วยธุระอยู่ด้วยการทะเลาะ เห็นว่าคำเหล่านี้เป็นคำไม่สำคัญ ความคิดชนิดนี้เป็นความคิดที่ไม่สำคัญ จึงทำให้เราทั้งหลายได้ทิ้งโอกาสดีนาทีทองที่จะสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้น บ้านเมืองของเราน่าจะได้มีโอกาสมานานแล้ว ก็กลับจะต้องพลาดโอกาสอันดีอย่างนี้ไปเสีย อย่างนี้เป็นต้น

ในช่วงที่ท่านบริหารงาน สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีคุณฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุลเป็นผู้ช่วยเหลือท่านในคราวครั้งนั้น ท่านได้ใช้ความกล้าหาญชาญชัยอีกเรื่องหนึ่งเหมือนกัน ซึ่งพระสงฆ์โมทนาสาธุการทั้งบ้านทั้งเมือง ท่านตัดสินถวายนิตยภัตพระเพิ่มขึ้น เรียกว่าขึ้นนิตยภัต ถ้าจะว่าปัจจุบันก็เรียกว่าขึ้นเงินเดือนพระ พระไม่มีเงินเดือนหรอก ท่านเสธ.บอกว่าต้องให้พระนั้นมีความคล่องตัวในการเผยแผ่พุทธศาสนา ผมจะขึ้นนิตยภัตให้พระท่านเห็นเป็นอย่างไร อาตมาไม่เห็นเป็นยังไง ก็สาธุ ดีมากเลยทีเดียว ไม่เฉพาะอาตมาเท่านั้น พระภิกษุสงฆ์ทั่วประเทศโมทนาสาธุ คุณฐนนท์ศรณ์ไม่ว่าจะเดินไปทางไหนมีแต่พระจับไม้จับมือ เพราะคุณฐนนท์ศรณ์เหมือนเป็นเงาของท่านเสธ. เมื่อครั้งที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ทีนี้ญาติโยมก็ต้องสงสัยว่าท่านเสธ. ขึ้นเงินเดือนพระนี่มากมั้ย จากหมื่นเป็นสองหมื่น จากสองหมื่นเป็นสามหมื่นมั้ย ไม่ใช่อย่างนั้นหรอกโยม อาตมาเป็นพระราชาคณะชั้นล่าง ที่เรียกว่าเปรียญเอกนี่นะ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสนะ นิตยภัตนี่ ให้ทายสิประมาณเท่าไหร่ โยมลองทายกันสิประมาณเท่าไหร่ ยังไม่ถึงหมื่นเลย จะส่งเด็กเรียนหนังสือไม่รู้กี่สิบคน เพราะนิตยภัตไม่ได้หมายความว่าจะเป็นตัวหลัก แต่เป็นกำลังใจ แต่เดิมนั้นเป็นของพระราชทานมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุก ๆ สมัย เสธ.ท่านก็เพิ่มขึ้น การที่พระสงฆ์ได้รับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนิตยภัต หรือว่าอื่นใด ก็เป็นกำลังใจในการทำงาน ปรากฏว่าท่านได้เป็นขวัญใจของพระ แล้วอาตมาก็ได้แจ้งข่าวคราวนี้ไปให้ภิกษุสามเณรได้ทราบ ท่านก็แจ้งขอมาเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลสวดศพเพิ่งจะเริ่มตั้งแต่ประมาณเดือนหน้าเป็นต้นไป เพราะการบำเพ็ญกุศลจะมีถึงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม นี่ก็แจ้งให้ญาติโยมทราบ คือความกล้าหาญของท่าน ตัวเล็กแต่ว่าคิดการใหญ่เพื่อบ้านเพื่อเมืองเสมอ

การที่ ฯพณฯ ท่านรองนายกรัฐมนตรีประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ เรียกว่า มีใจเป็นกุศลตรงกับพุทธนิพนธ์ที่อาตมาภาพตั้งไว้ในเบื้อง

ต้นว่า กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา อพฺยากตา ธมฺมา, กตเม ธมฺมา กุสลา, เป็นต้น ซึ่งพระอัญเชิญมาสวดในบทของพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ ทีนี้ความหมายคือว่าอะไร ความหมายก็คือว่าคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดที่ปรากฏในพระไตรปิฎกแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ หากถ้าเก็บใจความแล้วก็แบ่งเป็นสามประการ

ประการที่หนึ่ง กุสลา ธมฺมา ธรรมที่เป็นกุศล

ประการที่สอง อกุสลา ธมฺมา ธรรมที่เป็นอกุศล

ประการที่สาม อพฺยากตา ธมฺมา, ธรรมที่เป็น อพฺยากตา แล้วมันต่างกันอย่างไร พระพุทธองค์ทรงจาระนัยต่อไปว่า ธรรมะตัวนี้หมายถึงทุกอย่าง การพูด การคิด และการกระทำใด ๆ ที่ทำลงไปโดยปราศจากความโลภ ความโกรธ และความหลง การกระทำนั้น ๆ ท่านเรียกว่าเป็นกุศล แต่การกระทำใด ๆ ที่ทำไปด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง การกระทำนั้นท่านเรียกกันว่า อกุศล แต่ว่าการกระทำใด ๆ ที่กระทำลงไปโดยจิตปราศจากความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเพียงกิริยา เป็นเพียงปรากฏการณ์ เหมือนกับพระอาทิตย์ขึ้น เหมือนกับฝนตก พระอาทิตย์ขึ้นส่องแสงให้กับชาวโลก พระอาทิตย์ก็ไม่ได้คิดว่าจะเอาบุญ หรือจะมีความเมตตากรุณาแก่ชาวโลก เป็นธรรมดาของดวงอาทิตย์เท่านั้นเอง ฝนตกจากฟากฟ้าก็ไม่ได้เป็นความกรุณาต่อต้นหญ้าต้นไม้ เป็นธรรมชาติ เป็นธรรมดาของฝนเป็นเช่นนั้นเอง เหมือนกับจิตของใครผู้ใดก็ตาม ทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปด้วยจิตใจที่เป็นธรรมดา เป็นธรรมชาติ เหมือนจิตของพระอรหันต์ การกระทำของท่านก็เป็นกิริยา เป็นเพียงกิริยาไม่จัดเป็นบาป ไม่จัดเป็นบุญ ไม่จัดเป็นกุศล ไม่จัดเป็นอกุศล เรียกได้ว่าเป็นอพฺยาจิต ก็เหมือนอวัยวะสังขารร่างกายของเรานี้ ไม่ว่าจะเป็นมือ ไม่ว่าจะเป็นเท้า มือเวลายกขึ้นไปกราบไหว้พระ ถ้าหากกราบไปโดยใจไม่รับรู้ เหมือนกับคนนอนละเมอก็ไม่จัดเป็นบุญ มือของเราการที่นอนหลับไปละเมอไปถูกคนนั้น ไปถูกคนนี้ ไม่มีจิตเจตนาจะไปทำร้ายใคร ตรงนั้นก็ไม่จัดอกุศล เป็นเพียงกิริยาอาการที่เรียกว่า อพฺยาจิต พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า สำหรับกุศลนั้นเป็นสิ่งที่เราควรทำตาม อกุศลนั้นเป็นสิ่งที่เราจะต้องเว้น กุศล ถ้าผู้ใดใครทำตามแล้วประพฤติปฏิบัติได้แล้วเป็นเหตุนำมาซึ่งความสุข เหมือนกับชีวิตของ ฯพณฯ ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อาตมามองท่านว่าประพฤติตามรอยแห่งกุศล เดินตามทางตามหลักปฏิบัติแห่งกุศล ผลสุดท้ายชีวิตของท่านจึงร่มเย็นเป็นสุขในเบื้องปลาย เมื่อเห็นว่าชีวิตเฒ่าชะแรแก่ชราแล้ว น่าจะได้ยุติบทบาททางการเมือง ท่านก็ไม่ได้ลังเลใจ ถึงเวลานาทีท่านก็ประกาศว่า ผมก็จะวางมือจากการเมือง วางมือจากการเมืองแล้วก็จะ

มาช่วยดูแลลูกหลาน บริหารครอบครัวให้ร่มเย็นเป็นสุข ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น ยังไม่พอ ท่านยังคิดจะสร้างวัดถวายเป็นพุทธบูชา ท่านเอาจริงเอาจัง ตรวจตราดูแลด้วยตัวของท่านเอง แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าท่านมาล้มป่วยเสียก่อน มิฉะนั้น เราก็จะได้เห็นว่ามีวัดวาอารามสวยงามอร่ามตาเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอีกวัดหนึ่งอย่างแน่นอน

ทั้งหมดทั้งปวงนี้เกิดจากกุศลเจตนาของท่าน ด้วยอำนาจกุศลเจตนา ตลอดจนถึงการบำเพ็ญบารมีในฐานะเป็นพ่อบ้าง ในฐานะเป็นผู้บริหารบ้านเมืองบ้าง ในฐานะเป็นมิตรเป็นสหายบ้าง หรือในฐานะเป็นพลเมืองผู้รักชาติศาสนา ภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์บ้าง ไม่ว่าจะเป็นในฐานะหนึ่งฐานะใด ขออำนาจกุศลบุญราศีจงเป็นเหตุเป็นปัจจัย ช่วยบันดาลให้ ฯพณฯ ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ขอให้ประสบความสุขตามสมควรเจตคติวิสัยในสัมปรายภพ ให้เป็นไปตามเจตนาปรารภของคณะท่านเจ้าภาพในค่ำของคืนนี้ และให้เป็นไปตามเจตนาปรารภของคุณฉวีวรรณ ขจรประศาสน์ พร้อมด้วยลูกหลาน พี่น้อง มิตรสหาย ท่านที่มีความรัก ท่านที่มีความหวังดีทั้งหลาย ขออำนาจกุศลบุญราศีจงได้ส่งเสริมวิญญาณของท่าน ฯพณฯ ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จงประสบแต่ความสุขตามสมควรเจตคติวิสัยในสัมปรายภพให้เป็นไปตามเจตนาปรารภทุกประการ

เทศนาบรรหารดังได้ชี้แจงแสดงมาพอสมสมัยได้เวลา จึงขอสมมติยุติ พระธรรมเทศนาลงไว้แต่เพียงเท่านี้ เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

พระราชปฏิภาณมุนี (เจ้าคุณบุญมา)
วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

พ่อพระของบ้าน
'ขจรประศาสน์'

พ่อผู้มีแต่ให้

พ่อที่รัก

ตั้งแต่เราแต่งงานกัน มีชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา จนมีลูกสี่คน ลูก ๆ ของเราก็เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีครอบครัวกันแล้ว เราก็ได้เป็นปู่ เป็นย่า เป็นตา เป็นยาย ครอบครัวเราถือว่าเป็นครอบครัวสมบูรณ์แบบครอบครัวหนึ่ง ลูก ๆ ของเราเป็นคนดีทุกคน

ชีวิตที่ผ่านมาของพ่อ พ่อได้แสดงออกถึงความเป็นสุภาพบุรุษ เป็นลูกผู้ชายที่เข้มแข็ง เสียสละให้กับทุก ๆ คน ทุกสถานการณ์ ทุกคนที่เกี่ยวข้องย่อมทราบดี พ่อได้ชื่อว่าเป็นผู้มีน้ำใจที่กว้างขวาง เป็นผู้ให้ ผู้เสียสละ น้ำใจนักกีฬา ไม่เคยเอาเปรียบใคร ข้อสำคัญที่สุด พ่อเป็นผู้นำครอบครัวที่อบอุ่น พ่อดูแลพวกเราแม่กับลูก ๆ เป็นอย่างดีเสมอมา พ่อ

จะแสวงหาสิ่งดี ๆ ให้ลูกทุกคน พ่อเป็นคนขยัน อดทน ชอบทำงานไม่เคยหยุดนิ่ง งานของพ่อเสร็จไปงานหนึ่ง พ่อก็จะหางานที่สองและที่สามตามมาตลอด ซึ่งงานที่ว่านี้ อยู่นอกเหนืองานด้านการเมือง

มีหลายครั้งที่ครอบครัวเราประสบกับเรื่องร้ายแรง เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ พ่อต้องเข้าไปอยู่ในบางขวาง ขณะนั้นลูกคนเล็กอายุเกือบสองขวบ แม่ได้พาลูกไปเยี่ยมพ่อทุกวัน และยังอธิษฐานขอแบ่งความเข้มแข็งของพ่อมาให้ตนเองสักครึ่งหนึ่งก็ยังดี เวลาท้อใจก็จะนึกถึงความเข้มแข็งของพ่อเป็นแบบอย่าง

พ่อเป็นคนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง พ่อกล้าที่จะทำสิ่งที่ถูกต้อง เช่น ช่วงชีวิตที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ่อได้ทำการปิดสัมปทานป่าไม้ จนได้รับสมญานามว่า “รัฐมนตรีป่าลั่น” และช่วงชีวิตที่พ่อเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ บ้านสนามบินน้ำเคยเป็นสถานที่จัดตั้งรัฐบาล จนพ่อได้รับฉายาว่า “ผู้จัดการรัฐบาล” ถึงสองครั้ง

พ่อเป็น ส.ส.จังหวัดพิจิตรที่ทำให้มีคนรู้จักจังหวัดพิจิตรกันทั่วประเทศ ถือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดพิจิตรเลยทีเดียว ซึ่งชาวพิจิตรจะถือเป็นตำนานเล่าขานเรื่องของพ่อให้ลูกหลานชาวพิจิตรถือเป็นแบบอย่างที่พ่อได้สร้างบ้านเมืองให้มีความเจริญเท่าเทียมจังหวัดใหญ่ ๆ ที่เจริญแล้ว จังหวัดพิจิตรก็ก้าวตามความเจริญไปเรื่อย ๆ พ่อได้สร้างงานสร้างรายได้ให้ประชาชนชาวพิจิตรมากมาย ช่วงหลังก็ได้มอบหมายให้ลูกชาย ศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ ดำเนินรอยตามเส้นทางของพ่อ ที่พ่อภาคภูมิใจ

ช่วงที่บ้านเมืองเกิดม็อบ เกิดจลาจล พ่อจะไม่สบายใจทุกครั้งที่เห็นคนไทยทำร้ายกันถึงแก่ชีวิต เพราะการเมืองไม่ควรจะเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น พ่อจะนอนไม่หลับนี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่พ่อคิดจะทำเรื่องปรองดองขึ้นให้ได้

พ่อเป็นนักการเมืองที่ผ่านการถูกใส่ร้ายป้ายสีในสภามาหลายครั้ง รวมทั้งตอนเลือกตั้งทุกครั้งด้วย มีการกล่าวหาอย่างรุนแรงตั้งแต่เริ่มเป็น ส.ส.สมัยแรก จนถึงปัจจุบันก็ยังมีเรื่องแบบนี้ซ้ำ ๆ กัน แต่ทุกครั้งพ่อไม่เคยถือสา พ่อจะอภัยทุกคนที่กล่าวหาพ่อ ที่ทำให้เสียชื่อเสียง พ่อบอกว่าเรื่องทางการเมืองโกรธไม่ได้หรอก พ่อไม่ถือสาหาความและให้อภัยทุกครั้ง

หลวงปู่โง่น โสรโย อาจารย์ของพ่อได้สอนพวกเราเสมอว่า การให้อภัยได้บุญกุศลมากกว่าการสร้างเจดีย์ด้วยทองคำทั้งองค์สูงเสียดฟ้าเลยทีเดียว แสดงว่าพ่อได้ใช้ธรรมะข้อนี้ของพระพุทธองค์มาตลอด เพื่อหล่อเลี้ยงจิตใจของพ่อให้เป็นสุข...สาธุ

มาช่วงหลัง ๆ ของชีวิตพ่อ พ่อได้ทำเรื่องสร้างวัด พ่อหาสถานที่สร้าง ไปดูสถานที่ขอแปลนสร้างโบสถ์ สร้างวิหารจากสมเด็จวัดปากน้ำภาษีเจริญ ท่านก็เมตตาประทานแปลนมาให้เลือก สมเด็จวัดพิชัยญาติก็เมตตา

โมทนาที่พ่อดำริสร้างโบสถ์วิหาร และจะทำการหล่อองค์พระพุทธรูป ทุก ๆ วัน จะมีการพูดคุยถึงเรื่องนี้ตลอดเวลา จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตที่พ่อไม่ได้ตื่นขึ้นมาอีกเลย คือวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เวลาประมาณ ๕.๐๐ น. เศษ ที่พวกเรา แม่และลูก ๆ ได้พาพ่อไปโรงพยาบาลนนทเวช จากนั้นก็นำพ่อไปดูแลที่โรงพยาบาลศิริราช จนถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ซึ่งช่วงที่อยู่โรงพยาบาลศิริราช พ่อก็ไม่ได้ตื่นขึ้นมาอีกเลย พ่อหายใจด้วยเครื่องช่วยหายใจเท่านั้น ด้วยบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ที่พ่อได้ทำมาทั้งอดีตและปัจจุบันขอให้พ่อไปสู่สัมปรายภพ สู่แดนสุขาวดีที่มีความสุขและสวยงาม และขอให้เราได้พบกันทุก ๆ ชาติไป

พวกเราครอบครัวขจรประศาสน์ ก็ซาบซึ้งในการดูแลเป็นอย่างดีของโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งนำโดยนายแพทย์อุดม คชินทร รวมถึงคณะแพทย์ทุกท่านและพยาบาลที่น่ารักและเสียสละทุกท่าน ที่ได้ดูแลพลตรี สนั่นจนสิ้นลมหายใจสุดท้าย ด้วยความเคารพและซาบซึ้งในน้ำใจไมตรีของทุกท่าน

และครอบครัวขจรประศาสน์ ต้องขอขอบคุณอย่างจริงใจที่เพื่อน ๆ ของ พลตรี สนั่น และน้อง ๆ พี่ ๆ หลายร้อยท่าน ได้ไปเซ็นเยี่ยมที่โรงพยาบาลศิริราช รวมทั้งพี่น้องชาวจังหวัดพิจิตรทุกท่านที่ไปเซ็นเยี่ยมที่หน้าห้องของโรงพยาบาลตลอดเวลาที่พลตรี สนั่นได้อยู่ที่นั่น ทุกท่านมีความรักความห่วงใยอย่างจริงใจ บางท่านเขียนไปน้ำตาคลอไป บางท่านที่ไม่ได้ไปก็ใช้โทรศัพท์เข้ามาเยี่ยมวันละหลายท่าน

นอกจากนี้ในการสวดพระอภิธรรมที่วัดชลประทานและที่บ้านครอบครัวขจรประศาสน์ ก็ได้เห็นความรักและความจริงใจที่พี่น้องชาวจังหวัดพิจิตรและใกล้เคียง รวมถึงพี่น้องจากอีกหลายจังหวัดทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคตะวันออกได้มาร่วมทำบุญ โดยเฉพาะภาคกลางกรุงเทพ ซึ่งไม่อาจจะกล่าวให้ทั่วถึงได้ รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นของพลตรี สนั่นหลาย ๆ สถาบัน ต่างมาด้วยความรักความอาลัยสุดซึ้งกับการจากไปของพลตรี สนั่น ซึ่งพวกเราครอบครัวขจรประศาสน์จะไม่ลืมความรักความห่วงใยความอาลัยของทุกท่านตลอดไป

ฉวีวรรณ ขจรประศาสน์

พ่อขา

ออมดีใจที่เกิดมาเป็นลูกของพ่อกับแม่นะคะ พ่อกับแม่เป็นพ่อแม่ที่ให้ความรัก ความอบอุ่นกับลูกมากและดูแลพวกเรามาอย่างดีที่สุด หลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ เรื่อง พ่อก็ไม่ต้องบอกต้องสอนพวกเรา เพราะสิ่งที่พ่อทำอยู่ก็เป็นตัวอย่างที่ดีให้พวกเราได้ซึมซับอยู่เสมอมา ถึงแม้ลูกอาจจะทำไม่ได้เท่าพ่อ แต่ก็ได้รับถ่ายทอดสิ่งดี ๆ จากพ่อมากมาย พ่อเป็นคนที่ไม่เหมือนใครจริง ๆ ตลอดชีวิตที่ผ่านมา ออมเห็นถึงความขยัน ความพยายาม ความอดทน ของพ่อมาตลอด ไม่ว่าจะทำอะไร พ่อก็ทุ่มเทเต็มที่เต็มร้อยจริง ๆ ไม่เคยย่อท้อในทุก ๆ เรื่อง ในการทำงานพ่อเป็นคนที่มีความตั้งใจและต่อสู้มาก ออมเห็นพ่อทำงานหามรุ่งหามค่ำมาตลอดชีวิต ทั้งยังได้ยินญาติผู้ใหญ่ของ

พ่อได้เล่าว่าตั้งแต่เด็กพ่อก็ขยัน ช่วยผู้ใหญ่ทำงานทุกอย่างตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่เคยเกี่ยงงาน ก่อนมาทำงานการเมือง พ่อก็ทุ่มเทกับการงานของพ่อมาตลอด ตั้งแต่เป็นทหาร จนมาทำหนังสือพิมพ์ชาวไทย และก้าวเข้าสู่เส้นทางการเมือง พ่อก็ให้ความทุ่มเทกับงานทุกอย่างของพ่อ ทำให้พ่อประสบความสำเร็จอย่างทุกวันนี้ พ่อไม่เคยแก่ อยู่กับพ่อมาจนกระทั่งพ่ออายุ ๗๗ ปี ออมยังเห็นพ่อเดินเหินคล่องแคล่วกระฉับกระเฉงมาตลอด พ่อคิดและทำอะไรด้วยความฉับไวมาตลอด เป็นคนที่คิดแล้วทำทันที พ่อยังมีความจำที่ดี พ่อบอกว่าพ่อมีเทคนิคคือ เรื่องที่ไม่จำเป็นต้องจำเช่น เบอร์โทรศัพท์ต่าง ๆ พ่อก็จะไม่เอามาใส่สมองเลย พ่อจะเลือกจำเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญเท่านั้น เพราะฉะนั้นพ่อจึงเป็นคนที่ไม่เคยหลงลืมอะไรเลย

ตลอดเวลาที่ผ่านมา พ่อผ่านวิกฤติขวากหนามมากมาย แต่ออมก็ไม่เคยได้ยินพ่อบ่นสักคำ ตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ พ่อเป็นคนไม่เคยบ่นจริง ๆ ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น และพ่อก็อดทนและสามารถยอมรับได้ทุกเรื่อง เรียกได้ว่า เป็นคนที่เข้มแข็งจริง ๆ สมเป็นชายชาติทหาร ไม่ว่าใครจะมากล่าวหาหรือว่าอะไร พ่อก็อดทนมาตลอด ด้วยความเป็นสุภาพบุรุษของพ่อ หลายครั้งพ่อเลือกที่จะเงียบไม่โต้ตอบ การที่พ่ออยู่ในตำแหน่งสูงทางการเมือง เป็นธรรมดาที่พ่อต้องโดนโจมตีมากมายในเรื่องต่าง ๆ เนื่องจากที่พ่ออาจเป็นคนที่พูดน้อย ไม่ค่อยตอบโต้ใคร อาจทำให้เกิดภาพลบได้ในบางครั้ง หลายครั้งที่มีการเขียนข่าวทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีการค้นคว้าหาความจริงมาก่อน ในเรื่องนี้อาจจะเป็นด้านหนึ่งของพ่อที่ไม่เหมาะกับการเมืองสักเท่าไร พ่อเป็นคนที่ทำมากกว่าพูด อะไรที่พ่อเห็นว่าทำได้พ่อก็ทำ อะไรที่เห็นว่าถูกต้องพ่อก็ทำ เมื่อทำแล้วพ่อก็ทุ่มเททำเต็มที่เต็มกำลังของพ่อ พ่อยังเป็นคนที่รักความยุติธรรมมาก เรื่องไหนที่พ่อเห็นว่าไม่ยุติธรรมพ่อก็จะเข้าไปต่อสู้ให้เสมอ กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องมาตลอด

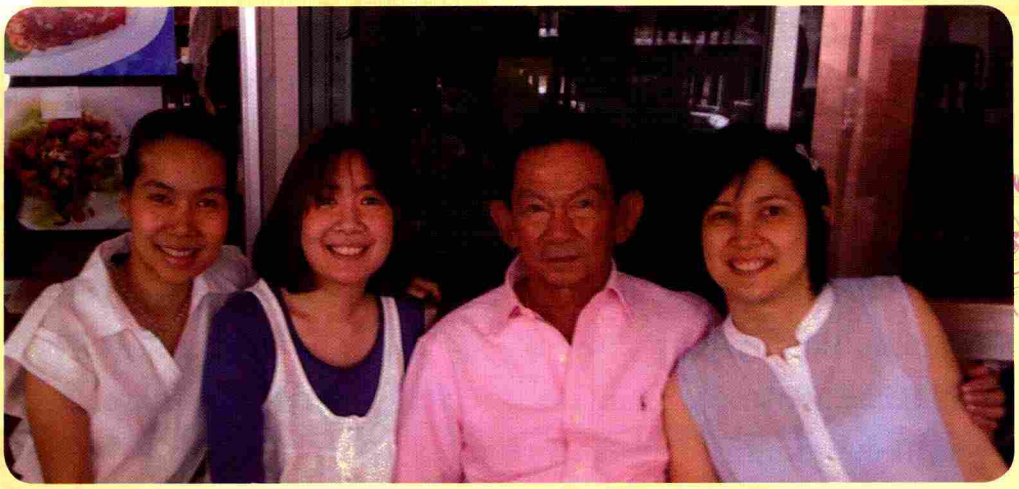
ตลอดชีวิตของพ่อตั้งแต่พวกเรายังเล็ก พ่อยังหนุ่มจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่พวกเราเห็นและประทับใจในตัวพ่อมาตลอดก็คือ เราเห็นพ่อชอบช่วยเหลือคน ไม่ว่าใครก็ตาม รู้จักหรือไม่รู้จัก กับคนทุกระดับ ถ้าขอความช่วยเหลือจากพ่อ อะไรที่พ่อช่วยได้พ่อก็จะช่วยเต็มที่เสมอ ไม่เคยนิ่งดูดาย หรือเห็นว่าเป็นเรื่องของคนอื่น พ่อปฏิบัติอย่างนี้มาตลอดชีวิตของพ่อ เราจึงเห็นคนมากมายที่ไม่เคยลืมพ่อเช่นกัน เวลาเราไปเจอใครที่เคยรู้จักกับพ่อ หลายคนมีเรื่องประทับใจในตัวพ่อมาพูดให้ฟังอยู่เสมอ ภายนอกพ่ออาจจะดูเหมือนคนดุ แต่แท้จริงแล้วพ่อเป็นคนใจดีมาก ขี้สงสาร ยิ่งเห็นใครเดือดร้อนพ่อยิ่งต้องช่วยเป็นอย่างนี้ทุกครั้ง คุณสมบัติพิเศษของพ่ออีกอย่างก็คือ พ่อเป็นคนที่สามารถให้อภัยคน

ได้ตลอดทุกเวลา เรียกได้ว่าพ่อไม่เคยโกรธใครจริง ๆ เลยก็ว่าได้ พ่อเคยพูดว่าเราจะโกรธเขาทำไม ไม่มีประโยชน์อะไร เราช่วยเขาดีกว่า ใครทำอะไรพ่อ พ่อไม่เคยโกรธ หลายครั้งที่ในภายหลังมีคนเข้ามาขอโทษพ่อ พ่อก็ให้อภัยเสมอ การให้อภัยคนเป็นเรื่องง่ายสำหรับพ่อ ที่สำคัญพ่อไม่เคยทำอะไรที่ไม่ดีกับคนอื่นเช่นกัน เพราะฉะนั้นพ่อจึงเป็นคนที่มีจิตใจที่สบายอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากไม่มีความโกรธ ไม่มีความกังวลใด ๆ ออมคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องยากที่ใครจะทำได้เหมือนกับพ่อนะคะ

สำหรับพ่อแล้วเรื่องของ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งที่พ่อรักและเทิดทูนที่สุด หน้าที่ตำแหน่งในการทำงานของพ่อจึงเป็นโอกาสที่พ่อได้ทุ่มเทเต็มที่ให้กับ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แม้ว่าภายหลังพ่อได้วางมือจากการทำงานการเมืองไปแล้ว แต่พ่อก็ยังติดตาม เป็นห่วง และไม่สบายใจทุกครั้งที่เกิดเรื่องราวร้ายแรงขึ้นในประเทศของเรา ในเรื่องศาสนานั้นพ่อมีความผูกพันและได้ร่วมทำบุญกับพระหลายท่านและหลาย ๆ วัดมากมาย เห็นได้ว่าในตอนที่พ่อป่วย พระผู้ใหญ่หลาย ๆ ท่านก็เป็นห่วง คอยถามไถ่และให้กำลังใจกับพวกเรามากมาย ซึ่งพวกเราครอบครัวของพ่อก็รู้สึกประทับใจมาก

สำหรับลูก ๆ พ่อเป็นพ่อที่น่ารักที่สุด เนื่องจากพ่อเป็นคนละเอียด พ่อก็เอาใจใส่ดูแลลูกในทุกรายละเอียดเช่นกัน พ่อเป็นผู้ให้เสมอ แม้ว่าพ่อจะทำงานหนักมาโดยตลอด แต่ก็ไม่เคยลืมที่จะใส่ใจในเรื่องต่าง ๆ ของลูก แม้กระทั่งเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ตอนที่

เดินทางไปสนามกอล์ฟบูรพา ตอนนั้นลูกก็โตแล้วเดินทางไปดูงานเรื่องหนึ่ง พ่อยังโทรไปสั่งอาหารกลางวันไว้ให้ แล้วยังสั่งอาหารว่างไว้ให้ลูกนำกลับมาทานระหว่างเดินทางกลับอีก ทำให้รู้สึกว่าแม้เราโตแล้วพ่อก็ยังคอยเป็นห่วงดูแลเรา ทั้ง ๆ ที่เป็นการเดินทางใกล้ ๆ แค่จังหวัดชลบุรีเท่านั้น พ่อทำของพ่อแบบนี้มาตลอดชีวิตของพ่อและของเรา เมื่อถึงเวลาที่ลูกมีครอบครัวแล้ว พ่อก็ยังเผื่อแผ่ให้ความดูแลเป็นห่วงกับครอบครัวใหม่ของลูกทั้งกับลูกเขย และหลาน ๆ พ่อก็คอยเป็นห่วงดูแลเหมือนกัน ไม่แตกต่างเลย โดยเฉพาะนิสัยพ่อเป็นคนรักเด็กอยู่แล้ว พ่อจึงมีความสุขกับหลาน ๆ มาก หลาน ๆ ก็รักคุณตาของเค้ามาก ๆ ทำให้ครอบครัวขยายของเราเป็นครอบครัวที่อบอุ่นมากยิ่งขึ้นไปอีก

ตั้งแต่เรายังเด็กวิธีการเลี้ยงดูของพ่อกับแม่คือ ให้อิสระลูกในการคิด การตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ลูกจะทำอะไรก็ให้อิสระและส่งเสริมลูกอยู่เสมอเมื่อลูกทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะลูกได้เป็นตัวของตัวเองมาตลอด พ่อไม่เคยบอกว่า พ่อคาดหวังให้ลูกเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ทั้งพ่อยังเชื่อมั่นในตัวลูก ๆ อยู่เสมอ เพราะฉะนั้นลูก ๆ ทุกคนจึงพยายามทำสิ่งที่ดี ๆ ให้สมกับความเชื่อมั่นของพ่อ พ่อเคยบอกว่าสิ่งมีค่าที่สุดที่พ่อจะให้ลูกได้ก็คือ การศึกษา ลูกทุกคนจึงได้พยายามเต็มที่กับเรื่องการศึกษา ให้สมกับที่พ่อได้มีความตั้งใจมอบให้กับเรา นอกจากนี้สิ่งดี ๆ ที่พ่อทำ ลูก ๆ ก็คอยซึมซับมาตลอดโดยที่พ่อไม่เคยต้องพูด พ่อไม่เคยมานั่งพร่ำสอนลูก แต่พ่อได้เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูกมาโดยตลอดในทุก ๆ เรื่อง ส่วนใหญ่พ่อจะคอยดูลูกอยู่ห่าง ๆ เมื่อเห็นว่าลูกต้องการความช่วยเหลือจึงเข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งออมก็คิดว่าจะยึดเอาวิธีที่พ่อเลี้ยงดูพวกเรา มาเป็นแนวทางในการเลี้ยงลูกต่อไปเหมือนกันค่ะ เพราะฉะนั้นพ่อไม่ต้องเป็นห่วงหลาน ๆ นะคะ

เรื่องแปลกอยู่อย่างหนึ่งของพ่อก็คือ ในชีวิตของพ่อ ถ้าไม่นับเวลาที่พ่อเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ พ่อแทบจะไม่เคยไปเดินช็อปปิ้งตามห้างเลย นับครั้งได้ซึ่งก็ไม่น่าจะเกิน ๑๐ ครั้ง ส่วนใหญ่ก็จะไปด้วยเรื่องของลูกทั้งนั้น ครั้งหนึ่งที่ออมจำได้ก็คือพ่อพาลูกเขยไปเลือกซื้อชุดสูทแต่งงาน ครั้งล่าสุดก็คือเมื่อวันเกิดของออมเมื่อปีที่แล้วนี่เอง ที่พ่อไปเดินห้างใกล้บ้านกับน้องหญิงและมีนาเพื่อไปหาซื้อของขวัญวันเกิดให้ออม ขอบคุณนะคะพ่อ

ตลอดมานี้ลูกลูกหลานหลานทุกคน ก็รู้สึกได้ถึงความรักที่เปี่ยมล้นมากมายมหาศาลที่พ่อมีให้กับพวกเรา พ่อจะอยู่ในใจของพวกเราเสมอและตลอดไป กำลังใจที่พ่อเคยมีให้เรามาตลอด ณ ตอนนี้ เรายังรู้สึกได้ถึงกำลังใจจากพ่อที่ยังคงส่งมาให้อยู่นะคะ และออมเชื่อว่าความผูกพันของพ่อกับพวกเราจะทำให้เราได้มีโอกาสกลับมาเป็นครอบครัวเดียวกันอีกในโลกหน้านะคะ ออมขอให้ความดีมากมายที่พ่อได้กระทำมาตลอดชีวิตของพ่อ ได้ส่งผลให้พ่อมีจิตใจที่สงบและเป็นสุขในสรวงสวรรค์เบื้องบนนะคะ

รักและคิดถึงพ่อมากค่ะ
มีนากับน้องธีก็บอกว่ารักและคิดถึงคุณตา
มากมากมากมากนะคะ

ออม
(บงกชรัตน์ ขจรประศาสน์)

พ่อ...ผู้ให้

ตั้งแต่เด็ก ยุ้ยได้ยินเรื่องที่พ่อให้ความช่วยเหลือคนมาตลอด ยุ้ยจึงไม่แปลกใจเลยว่า พ่อเป็นที่รักของทุก ๆ คนที่อยู่ใกล้พ่อเสมอ

เมื่อพ่อเป็นนายทหารที่ยศยังน้อย พ่อให้ความช่วยเหลือเพื่อนของพ่อ หากเพื่อนมีความเดือดร้อน แม่เคยเล่าว่า มีเพื่อนพ่อคนหนึ่งลำบาก พ่อให้เงินเดือนของพ่อแก่เพื่อนโดยไม่คิดว่าตัวเองจะลำบากหรือไม่ และเมื่อพ่อมีตำแหน่ง พ่อก็ไม่เคยลืมเพื่อน ๆ ของพ่อ พ่อช่วยเหลือ และนัดเจอเพื่อนอยู่เสมอ เมื่อพ่อทำงานการเมือง พ่อมีโอกาสช่วยเหลือคนมากมาย ทุก ๆ เช้า จึงเป็นภาพชินตา ที่มีคนมาหาพ่อจากหลากหลายที่ ชาวบ้านที่เดือดร้อน คนจากหลากหลายอาชีพเข้ามาขอความช่วยเหลือ ซึ่งพ่อได้เปิดบ้านรอรับแขกตั้งแต่เช้า และพ่อให้ความช่วยเหลือเท่าที่ช่วยได้อย่างเต็มใจ ดังนั้น ในวันเกิดของพ่อ และเทศกาลต่าง ๆ จึงมีคนมาอวยพรและขอพรพ่ออย่างมากมาย ตั้งแต่เช้าจนค่ำ

ตอนที่พ่ออยู่ที่โรงพยาบาล ยุ้ยไปวัดกับแม่ ผู้หญิงคนหนึ่งเข้ามากราบที่ตักและขอบคุณแม่ เขาบอกว่าพ่อเคยให้ความช่วยเหลือเขา วันนี้ชีวิตเขาดีขึ้นแล้ว หากมีอะไรที่เขาพอจะช่วยเราได้ เขาก็อยากตอบแทน ซึ่งเมื่อเราได้ฟังเราก็รู้สึกดีที่ได้เห็นคนที่พ่อเคยให้ความช่วยเหลือคิดถึงพ่อ

สำหรับลูก ๆ ทั้ง ๔ คน (ออม ยุ้ย ยอด หญิง) พ่อได้ให้ชีวิตที่ดี เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนพวกเรามาโดยตลอด แม้พ่อจะไม่ใช่คนที่พูดเก่ง แต่เมื่อพ่อเห็นว่า อะไรที่ควรเตือน พ่อก็เตือน และพวกเราลูก ๆ ก็รู้อยู่เสมอว่าต้องทำแต่สิ่งที่ดี เพื่อไม่ให้พ่อเสียใจ และเพื่อไม่ให้เสื่อมเสียชื่อเสียงที่พ่อได้สั่งสมมาโดยตลอด เมื่อพวกเราอยู่ในวัยเรียน พ่อไม่เคยบังคับ ว่าลูกต้องเรียนอะไร ลูกสามารถเลือกเรียนอะไรตามใจชอบ และพ่อก็ไม่ได้คาดหวังอะไรมากจากพวกเรา จนเมื่อลูก ๆ สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ทั้งจุฬาและธรรมศาสตร์ พ่อดีใจมาก และพ่อคอยสนับสนุนเรื่องการเรียนของลูก ๆ มาโดยตลอด เมื่อลูก ๆ แต่งงาน พ่อก็ให้ความรักและความเมตตากับคนที่ลูกรัก และรับเข้ามาเป็นครอบครัวเดียวกัน อย่างเต็มใจ ตอนที่ยุ้ยกับเอ๊ะแต่งงานกัน พ่อดีใจ เพราะเห็นว่าเราคบกันมานานกว่า ๑๐ ปีแล้ว พ่อเชื่อมั่นในตัวพวกเรา และที่สำคัญพ่ออยากได้หลาน

เมื่อมีน้องฟ้า พ่อก็มาอุ้มทุกเช้าตอนน้องฟ้ายังเล็ก หลังจากนั้นก็มีน้องมีนากับน้องที ลูกพี่ออม และมีน้องขจร ลูกยอด พ่อรักหลาน ๆ มาก พ่อกลับบ้านตอนเย็นทุกวัน ไม่ว่าจะยุ่งแค่ไหน พ่ออยากรีบกลับมาทานข้าวเย็นกับหลาน ๆ ทุกวัน เพราะการได้เล่นกับหลานเป็นความสุขของพ่อ ครอบครัวเราจึงอบอุ่นมาก ๆ ครอบครัวเราเป็นครอบครัวใหญ่ ที่มีพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีแม่และลูกหลานอยู่กันพร้อมหน้า พ่อมักจะหยอกล้อเล่นกับหลาน ๆ พ่อจึงเป็นคุณตาและคุณปู่ที่ใจดีสำหรับหลาน ๆ เวลามีช่างตัดผมที่บ้าน พ่อมักเรียกหลาน ๆ ไปตัดผมด้วย ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งในบ้านของเรา และทุกวันเวลาทานข้าวด้วยกัน พ่อก็จะถามถึงการงานของพวกเรา พ่อสามารถให้คำแนะนำกับทุกคนได้ในทุกเรื่อง และทุกคนก็รักและเคารพพ่อ

ทุก ๆ ครั้ง วันลอยกระทง พ่อก็จะหาที่ไปลอยกระทงกับครอบครัว หากไม่ไปไหน เราก็จะลอยกระทงกันที่บ้าน และในวันวาเลนไทน์ พ่อมักจะมีดอกกุหลาบมาให้ลูก ๆ คนละดอกเสมอ และทุกวันเกิดของพ่อ พ่อมีแผนทำบุญ ๙ วัดทุกปี ซึ่งลูกหลานได้ร่วมทำบุญกับพ่อเสมอ เวลาอยู่บ้าน พ่อมักเดินดูรอบ ๆ บ้าน ดูต้นไม้ดูสวน และดูว่ามีตรงไหนที่ต้องปรับปรุงบ้าง พ่อปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเป็นประจำ พ่อปลูกบ้านให้ลูก ๆ อยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อเดินหากันได้ และพวกเราไปทานข้าวเย็นที่บ้านพ่อทุกวัน ในวัน

เสาร์อาทิตย์ ถ้าพ่อไม่ไปไหน มักมีเพื่อนๆ ที่รักพ่อ นำอาหารและผลไม้มาให้ทานที่บ้านเป็นประจำ พวกเราจึงได้ทานอาหารอร่อยๆ กันในวันหยุดกับพ่อ

พ่อเป็นคนที่ทำทุกวันให้มีความสุข พ่อมักหาอะไรทำตลอด หากไม่นับงานการเมืองแล้ว พ่อหาธุรกิจที่ชอบทำอย่างสนุกและมีความสุข วันไหนว่าง นอกจากอยู่กับหลานๆ แล้ว พ่อนัดเจอเพื่อนๆ หรือเดินดูธุรกิจของลูกๆ ยุ้ยไม่เคยเห็นพ่อเหงา บางช่วงพ่อก็เรียนหนังสือ หาความรู้อยู่เสมอ พ่อทำทุกนาทีที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และมีความสุข ยุ้ยคิดว่าพ่อไม่เสียดายเวลาที่ผ่านมาเลย เพราะพ่อได้ใช้มันอย่างคุ้มค่าจริงๆ

ชีวิตพ่อผ่านร้อนผ่านหนาวมาโดยตลอด ผ่านเหตุการณ์หลากหลายซึ่งน้อยคนนักจะเจอ ถือเป็นบทพิสูจน์ความเป็นลูกผู้ชายอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นตอนปฏิวัติแล้ว ต้องเป็นนักโทษทางการเมือง ตอนนั้นพ่อเป็นห่วงลูกๆ ว่าจะอยู่กันอย่างไร เพราะพวกเรายังเล็ก แต่สุดท้ายก็ตัดสินใจได้ เมื่อเป็นนักการเมือง บางครั้งถูกโจมตี แต่พ่อเข้าใจและให้อภัยเสมอ และเมื่อถูกเว้นวรรคทางการเมือง พ่อก็ยอมรับได้อย่างลูกผู้ชาย โดยไม่อาลัยอาวรณ์กับตำแหน่งเลย และสิ่งที่พ่อตัดสินใจทำทั้งหมดนั้น พ่อคิดถึงส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการปิดปา และการพยายามสร้างความปรองดองภายในประเทศ

ยุ้ยรู้สึกดีใจและภูมิใจที่ได้เกิดเป็นลูกพ่อ และตลอดชีวิตที่ผ่านมา ได้อยู่กับพ่อ ได้เห็นการใช้ชีวิตของพ่อ ซึ่งพ่อได้ใช้จิตใจที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ความเข้าใจชีวิต และการให้อภัยเป็นเครื่องนำชีวิตของพ่อมาโดยตลอด ซึ่งยุ้ยคิดว่า ชีวิตพ่อ ถือว่าคุ้มค่าของชีวิตลูกผู้ชายคนหนึ่ง ที่ได้กระทำความดีมาตลอดชีวิต ยุ้ยเชื่อว่าความดีทั้งหมดที่พ่อได้ทำจะช่วยนำทางให้ดวงจิตของพ่อไปสถิตอยู่ ณ แดนสวรรค์ อย่างมีความสุขนิรันดร

รักพ่อมากค่ะ

ยุ้ย

(ปทมารัตน์ ขจรประศาสน์)

พ่อครับ...

ตั้งแต่เล็กจนโต สิ่งที่ผมเห็นมาตลอด คือ พ่อจะคิดถึงคนอื่นเสมอ จะทำเพื่อทุกคน ตลอดเวลา

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทุกคนในครอบครัว

ปณิธานและการกระทำของพ่อนั้นผมจะเก็บรวบรวมจาก ความทรงจำ และสิ่งที่หลายคนมาบอกเล่าว่าพ่อเป็นแบบอย่างของ ความอดทน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์เลวร้ายขนาดไหน, แบบอย่างของผู้ให้ ที่มีน้ำใจให้เสมอ แม้ว่าตัวเองจะลำบากอยู่ก็ตาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่พ่อได้จากไปแล้ว มีคนอีกมากมายมาบอกเล่าถึงความดีของพ่อ น้ำใจของพ่อ ความเสียสละ ยึดมั่นในคำพูด อุดมการณ์ รวมทั้ง จากคอลัมนิสต์ ที่เขียนถึงพ่อ ก็เป็นสิ่งที่ตอกย้ำว่าพ่อเป็นคนยังไง และทำให้ผมนั้นรู้สึกว่า ถึงแม้ กายจะจากไปแล้ว แต่ยังเหลือความดีให้ คนกล่าวถึง “พ่อ...ยิ่งใหญ่จริง ๆ”

ผมรู้ดีว่าผมคงจะทำอย่างพ่อไม่ได้ในหลาย ๆ เรื่อง แต่ผมจะถ่ายทอดทุกอย่างที่เป็นพ่อให้ “น้องขจร” เพื่อให้เขาได้รู้ว่าปู่ของเขานั้นเป็นคนที่มี จิตใจยิ่งใหญ่ขนาดไหน

ขอบคุณ สำหรับทุกอย่าง

ขอบคุณ ที่เข้าใจผม

ขอบคุณ ที่ทำให้ผมมีแต่ความสุขตั้งแต่เกิดจนทุกวันนี้ เพราะตั้งแต่เล็กจนโตผมไม่เคยมีความคิดที่จะแข่งขันกับใคร ไม่เคยมีสิ่งใดที่ผมคิดว่าผมขาดหรืออยากจะได้เพื่อให้มีเหมือนคนอื่น เพราะสิ่งที่พ่อให้มานั้นทำให้ผมรู้สึกว่าผมมีพร้อมทุกอย่างแล้ว

สำหรับผมนั้น แค่ได้เกิดเป็นลูกพ่อก็เท่สุด ๆ แล้ว

ผมเชื่อว่า คนเราทุกคนที่เกิดมาร่วมกันนั้น มีสายสัมพันธ์ที่ผูกโยงกันอยู่ การกระทำของเรานั้นจะส่งผลถึงชีวิตของเราในอนาคตและชาติหน้า ผมจึงเชื่อมั่นว่า พ่อได้ไปอยู่ในที่ที่สบายแล้ว

ผมรู้ว่าพ่อไม่เคยกลัวความตาย และผมมั่นใจว่าพ่อไปอย่างไม่มีห่วง เพราะพ่อได้ทำทุกอย่างที่พ่ออยากทำให้ทุกคนไว้หมดแล้ว

สิ่งที่พวกเราต้องทำคือ สานต่อ ในสิ่งที่พ่อได้เริ่มไว้ให้ และทำให้ดี

ขอบคุณ สำหรับความรักที่ยิ่งใหญ่ที่ให้กับลูกคนนี้

ขอบคุณ สำหรับแบบอย่างที่ดีสำหรับการเป็น “พ่อ”

พ่อครับ...

หลับให้สบาย...ลูกชายไม่เอาไหนคนนี้จะดูแลทุกคนเอง

รักพ่อเสมอ

ลูกยอด

(ศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รำลึกถึงคุณพ่อสนั่น

ถึงแม้ว่าหนูจะได้มีโอกาสใกล้ชิดคุณพ่อสนั่นเป็นระยะเวลาแค่ปีกว่า ๆ แต่นั่นก็มากพอที่ทำให้เห็นว่าคุณพ่อในชีวิตจริงกับในโทรทัศน์นั้นเหมือนกันแบบไม่มีการปรุงแต่ง คือ ท่านเป็นคนตรง มีวินัย ยึดมั่นในอุดมการณ์ ใส่ใจในทุกคนรอบข้าง แต่ในอีกมุมนึงที่ใครหลาย ๆ คนอาจจะยังไม่ได้เคยเห็น คือ ท่านเป็นคนที่รักครอบครัวมาก ลูกและหลานคือที่สุดของดวงใจท่าน ในทุกครั้งที่ท่านได้มีโอกาสพบหน้าลูกหลาน ความสุขในใจของท่านมันพวยพุ่งออกมาทางแววตา ทำให้หนูได้เห็นและสัมผัสได้ถึงความรักที่แท้จริง โดยที่ท่านไม่ต้องเอ่ยคำใด ๆ ทั้งสิ้น บางครั้งการแสดงออกเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ทำให้คนประทับใจได้มากกว่าคำพูด ซึ่งนั่นเป็นสิ่งที่ทำให้หนูประทับใจและยกย่องคุณพ่อเป็นบุคคลต้นแบบในเรื่องความรัก แต่นั่นก็ไม่ใช่เรื่องเดียวที่ทำให้หนูประทับใจในตัวท่าน ท่านยังทำให้หนูซาบซึ้งใจในความเป็นห่วงเป็นใยที่ยังส่งมาถึงครอบครัวหนู ทุกครั้งที่ท่านได้เจอ ท่านจะคอยถามสารทุกข์สุกดิบ และไม่ว่าจะมีเหตุการณ์อะไรที่เกิดขึ้นกับบริเวณบ้านของทางครอบครัวหนู ท่านจะคอยเป็นห่วงเป็นใยตลอด และทั้งหมดนี้ก็เป็นภาพย้ำชัดที่ทำให้หนูจดจำในทุกความดีของท่านเพื่อมาบอกเล่าให้น้องขจรฟังว่า เค้าควรภูมิใจที่ได้มีคุณปู่ที่เป็นบุคคลที่น่ายกย่อง

สิขา ขจรประศาสน์

...จนกว่าจะพบกันอีก

ใคร ๆ มักจะยกย่องพ่อในเรื่องทางการเมืองและทางสังคม ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าพ่อได้ทำประโยชน์เอาไว้มากมาย แต่สิ่งหนึ่งที่พ่อทุ่มเทและทำได้ดีไม่แพ้เรื่องอื่น ๆ เลย ก็คือความเป็นพ่อ ตลอดเวลาที่ผ่านมา พ่อได้ให้ความรักต่อลูกทุกคนอย่างมาก เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ไม่มีเงื่อนไขใด ๆ พ่อไม่เคยเรียกร้องอะไรจากลูก คิดแต่จะให้ลูกทุกอย่าง อาจเรียกได้ว่าในความเป็นพ่อ พ่อทำได้ดีมากจนหาใครเปรียบได้ยากจริง ๆ

หญิงรู้สึกว่าตัวเองโชคดีมากที่เกิดมามีพ่อเป็นพ่อคนนี้ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความยิ่งใหญ่ของพ่อ หรือเงินทองใด ๆ แค่ความรักจากพ่อก็พิเศษที่สุดแล้ว ความรักลูกของพ่อนี้ ถึงขนาดว่า ถ้าพ่อได้ยินว่าใครเอาเงินทองจากลูก หรือบอกให้ลูกเลี้ยงดู พ่อจะต่อว่าทันที พ่อคิดว่าคนเป็นพ่อต้องมีแต่ให้ และห้ามเอาอะไรจากลูก

ช่วงเวลาที่ผ่านมา พ่อทำงานน้อยลง อยู่กับลูกมากขึ้น ถือเป็นช่วงที่มีความสุข

ถึงแม้เราจะไม่ค่อยได้ทำกิจกรรมอะไรร่วมกันมากนัก แต่พ่อจะหาอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ มาทำด้วยกัน เช่น พ่อจะชวนชงกาแฟดื่มพร้อมกัน หรือหาของกินหรือขนมที่ชอบมาทานด้วยกัน ทุกทีที่พ่อเปิดน้ำอัดลม พ่อจะเทให้ตัวเองครึ่งหนึ่งและให้หญิงดื่ม อีกครึ่งหนึ่งเสมอ เวลาเดินด้วยกันพ่อจะจับมือหรือบอกให้หญิงควงแขนพ่อ บางทีถ้าอยู่กันสองคน (เวลาที่คนอื่นไม่อยู่บ้าน) พ่อจะเอารถจากัวร์คันโบราณสีครีมออกมา แล้วพ่อจะขับพาไปทานข้าวที่ชาละวันกันสองคน แต่ด้วยความที่พ่อไม่ค่อยได้ขับรถมานาน พ่อก็จะดูไม่ค่อยถนัดเท่าไหร่ และบางครั้งก็ต้องให้ลูกน้องขับตามไปเพื่อความปลอดภัย แต่ยังไงพ่อก็ยืนยันที่จะขับไปเอง เวลาทานข้าว พ่อจะตักให้ลูกทานมาก ตัวเองทานนิดเดียว ถ้าเป็นของที่ชอบเหมือนกัน พ่อจะยกให้ลูก และพ่อมีความสุขกับการได้เล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ลูกฟัง

ช่วงหลังพ่อจะเล่าเรื่องให้ฟังเยอะ บางครั้งก็เป็นการบ่นคนโน้นคนนี้ บางครั้งก็เล่าเรื่องการเมืองและเพื่อนในวงการเมืองให้ฟัง มีครั้งหนึ่งพ่อเล่าให้ฟังว่าไปช่วยเหลือคนหนึ่งไว้ ซึ่งเป็นคนที่เขาเคยทำไม่ดีกับพ่อ หญิงถามพ่อว่า "แล้วพ่อไม่โกรธเขาหรือ" พ่อตอบว่า "โกรธไปทำไม โกรธไปก็ไม่มีประโยชน์อะไร ช่วยเขาดีกว่า" พ่อเป็นคนชอบให้อภัย สามารถให้อภัยได้แม้แต่คนที่เคยทำร้ายพ่อรุนแรง แต่ก็ไม่ใช่แค่อภัย พ่อยังมักจะยื่นมือเข้าช่วยเขาในยามที่เขาเดือดร้อนเสมอ พ่อบอกว่า "พ่อก็เคยโดนแบบนี้มา พ่อรู้ว่ามันลำบากแค่ไหน" ด้วยเหตุผลนี้ พ่อจึงเข้าไปช่วยทุกคนที่พ่อช่วยได้ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นใครดีหรือร้ายต่อกันมาก่อนแค่ไหน

เรื่องช่วยเหลือคนเป็นเรื่องหนึ่งที่โดดเด่นในชีวิตของพ่อ ที่ว่าโดดเด่นก็เพราะน่าจะมีจำนวนมากจนนับไม่ได้ และส่วนมากพ่อมักจะช่วยเหลือคนโดยไม่บอก เป็นการช่วยลับหลัง ไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ เหมือนกับการปิดทองหลังพระ มีบ้างที่เขาจะรู้ทีหลังและมาขอบคุณ แต่ก็ไม่ทั้งหมด และถึงเขาจะไม่ขอบคุณ พ่อก็ไม่ได้ต้องการ แม้แต่กับลูกก็มีบางเรื่องที่พ่อไปแอบช่วยโดยไม่บอกเช่นกัน และลูกยังไม่ได้ขอบคุณพ่อเลย

เป้าหมายหนึ่งของพ่อในช่วงหลังคือการปรองดอง พ่อแม่จะมาเล่าถึงแผนต่าง ๆ ให้ฟัง เช่น พ่ออยากเชิญทุกคนทุกฝ่ายมาคุยกัน และหาข้อตกลงร่วมกัน ทุกฝ่ายนี้ไม่ใช่แค่นักการเมือง แต่กลุ่มที่นอกเหนือจากการเมือง รวมทั้งกลุ่มนักวิชาการด้วย พ่อบอกว่าการปรองดองต้องอาศัยการเจรจามาก ๆ เจรจาไปเรื่อย ๆ บ่อย ๆ และสม่ำเสมอ "ไม่ใช่ทำครั้งสองครั้งแล้วเลิก ต้องใช้ความพยายาม" จนกว่าทุกฝ่ายจะเข้าใจกันได้ และ "ต้องอาศัยการให้อภัย ลืมความแค้นเก่า ๆ ต้องมองไปข้างหน้า" พ่อเล่าจบก็บอกว่า "จะว่าง่ายก็ง่าย จะว่ายากก็ยาก" ในใจหญิงคิดว่าถ้าเป็นคนอื่นทำคงจะยาก แต่ถ้าเป็น

พ่อทำ มีโอกาสที่จะสำเร็จแน่นอน เป็นเรื่องน่าเสียดายที่พ่อยังไม่ได้ทำตามที่คิดเอาไว้

อีกเป้าหมายหนึ่งของพ่อคือ การสร้างวัด พ่อกำลังจะสร้างวัด ชื่อว่าวัดขจรประศาสน์ ที่จังหวัดปทุมธานี พ่อเตรียมการไว้หมดแล้ว คุยกับทางสำนักพุทธแล้ว ถมที่แล้ว เขียนแบบแล้ว ดูเหมือนพ่อจะมีภาพวัดแจ่มชัดอยู่ในสมองแล้ว โดยพ่อตั้งใจจะให้เป็นวัดที่มีการสอนพระด้วย เหมือนกับเป็นโรงเรียนสำหรับพระและมีการสอนโยมด้วย ช่วงก่อนจะหมดสติไป พ่อกำลังจะสร้างพระประธาน พ่อได้เอารูปพระประธานต่าง ๆ มาเลือกดูก่อนนอน จนหมดสติเข้าโรงพยาบาล จิตของพ่อจึงน่าจะเป็นกุศลอย่างเต็มที่ ณ เวลานั้น

ความตายนั้นไม่เคยปรองดองกับใคร ความตายนั้นเจรจาไม่ได้ เป็นสิ่งที่เด็ดขาดอย่างยิ่ง แต่ก็เป็นสิ่งธรรมชาติ ทุกคนเกิดมาต้องตาย คำนี้พ่อเป็นคนพูดกับหญิงเอง เมื่อวันหนึ่งพ่อเล่าให้ฟังถึงเรื่องราวเฉียดตายของตัวเอง แล้วหญิงบอกพ่อว่า ถ้าพ่อตาย หญิงคงรับไม่ได้ พ่อพูดด้วยสีหน้าปกติว่า “ใคร ๆ ก็ต้องตาย ทุกคนต้องตาย” หญิงจึงเชื่อว่า พ่อไม่ได้มีความกลัวตายแม้แต่น้อย มีแต่ใจที่เด็ดเดี่ยวกล้าหาญพร้อมที่จะเผชิญกับมัน

หญิงมั่นใจว่าความดีต่าง ๆ ที่พ่อได้ทำ รวมทั้งเจตนาที่ดีบริสุทธิ์ ทั้งต่อประเทศชาติ พระศาสนา และโดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้อื่นในยามเดือดร้อน ซึ่งมากมายจนนับไม่ถ้วน จะส่งให้วิญญาณของพ่อไปสู่ภพภูมิที่ดีมาก ๆ หญิงรู้อยู่ในใจว่าความผูกพันในจิตวิญญาณของเราลึกซึ้งเหนียวแน่นมาก เราจะได้พบกันอีกอย่างแน่นอน และหญิงจะคิดถึงพ่อทุกวันจนกว่าจะถึงวันนั้น

หญิง
(วัฒนีพร ขจรประศาสน์)

ท่านเป็นเสาหลักของครอบครัว 'ขจรประศาสน์'

แด่

ท่าน ฯพณฯ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ (พ่อตา)

เป็นเวลาไม่นานประมาณ ๕ ปี ที่กระผมได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว "ขจรประศาสน์" โดยได้สมรสกับ น.ส. บงกชรัตน์ ขจรประศาสน์ ซึ่งเป็นบุตรสาวคนโต และมีหลาน ๒ คน คือ ด.ญ.มีนา ขจรประศาสน์ และ ด.ช.ธีมา ขจรประศาสน์ แต่ความผูกพันระยะเวลา ๕ ปี กับครอบครัว "ขจรประศาสน์" มีค่ามากกว่าเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา

โดยเฉพาะเสาหลักของครอบครัว "ขจรประศาสน์" คือ ฯพณฯ ท่าน พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี และในฐานะคุณพ่อของลูก ๆ คุณตาของหลาน ๆ

และพ่อตาของกระผม บทบาทและหน้าที่ของท่าน ในฐานะหัวหน้าครอบครัวและงานทางด้านการเมือง ท่านปฏิบัติและแยกบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจน ท่านไม่เคยนำงานทางการเมืองของท่านกลับมากวนใจครอบครัวที่บ้านเลย พอถึงบ้านท่านก็สวมบทเป็นคุณพ่อ คุณตา ทันที คอยถามสารทุกข์สุกดิบของทุกคนเสมอ อย่างแรกที่ท่านปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ คือ จะถามทุกคนว่า "ทานข้าวกันรึยัง" เป็นประจำ แล้วก็จะคอยจัดหากับข้าว กับปลา มาตลอด แม้กระทั่งตัวท่านถึงแม้จะไม่อยู่บ้านติดภารกิจต่าง ๆ ก็ตาม ท่านก็จะคอยโทร ไถ่ถามและจัดการอยู่เสมอ และนั่นแสดงให้กระผมได้เห็นแบบอย่างของหัวหน้าครอบครัวที่ดีนั่นเอง

มีคนหลายคนคอยถามตลอดว่า เป็นลูกเขยท่าน เกร็งและอึดอัดบ้างรึเปล่า ก็ต้องบอกตามตรงว่าช่วงแรก ๆ ก็มีบ้าง ก็ท่านเป็นทหารนี่ ระเบียบวินัยและความเด็ดขาด ต้องมีแน่นอน ลักษณะท่านก็เป็นอย่างนั้นเลย แต่กระผมคงคิดมากไปเอง กลับกันท่านเป็นคนใจดีมาก ๆ ให้ความเอาใจใส่กับทุกคนและทุกอย่าง รักครอบครัว รักลูกน้อง ชอบหยอกล้อ และมีอารมณ์ขัน ชอบการเกษตร รักสัตว์ ชื่นชมธรรมชาติ

เรื่องการงานเป็นอีกอย่างหนึ่งที่ท่านเป็นแบบอย่างที่ดี และจะคอยสอนเสมอว่าทำอะไรต้องละเอียดรอบคอบ ต้องลงมือทำเองก่อนเพื่อให้รู้ รู้ปัญหา เพราะปัญหาเป็นครูสอนเรา กับเรื่องการงานท่านจริงจังมาก เป็นคนที่ละเอียด ความจำแม่นยำก็น่าทึ่ง ที่ท่านอายุเยอะขนาดนี้ยังมีความจำที่ดี ก็คงเป็นเพราะท่านมีอารมณ์ที่แจ่มใส โกรธง่ายหายเร็ว ไม่คิดเคียดแค้นใคร มีกัลยาณมิตร มากกว่าศัตรู ส่วนการงานใด ๆ ที่เราทำหรือดูแลอยู่ท่านก็จะคอยถามตลอดอย่างสม่ำเสมอ อะไรที่เราทำผิด ท่านก็จะคอยชี้แนะ ติเตือน สั่งสอน เสมอ กระนั้นก็ด้วยความเป็นห่วงเป็นใยในตัวเรา กระผมก็เข้าใจและรับฟังเสมอ และท่านก็รับฟังความคิดเห็นของเราด้วย งานก็คืองาน จบจากงานท่านก็ชวน "เอ้ากินข้าวกัน"

การดำเนินชีวิตของลูกผู้ชายคนหนึ่งที่ชื่อ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ สะท้อนให้กระผมได้เห็นถึงอะไรหลายสิ่งหลายอย่าง ที่น่าประทับใจในตัวท่าน และน่านำมาเป็นแบบอย่างที่ดีได้ จนแม้กระทั่งลมหายใจสุดท้าย ถึงแม้ตัวท่านจะรู้ตัวเสมอถึงอาการชราป่วย ท่านก็ยังปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของท่านเป็นอย่างดี สิ่งที่ท่านปฏิบัติมาตลอดและน่าสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง คือ "การให้"

การให้ของท่าน ฯพณฯ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์

ให้เกียรติ ซึ่งเป็นพื้นฐานทั่ว ๆ ไปของการให้ ท่านย่อมให้เกียรติกับผู้อื่นเสมอ ไม่แบ่งชนชั้นวรรณะกับผู้ใด กระผมว่าท่านเป็น ผู้ให้ที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรีแก่ตัวเอง ให้ความรักความอบอุ่น ให้โอกาส ให้ความช่วยเหลือ ให้ประสบการณ์ความรู้ ให้สัจจะ

และสุดท้ายจริง ๆ "การให้อภัย" ซึ่งเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

มือของผู้ให้...อยู่สูงกว่ามือของผู้รับ...
ชื่อของผู้ให้...น่าจดจำกว่าชื่อของผู้ขอ...
เกียรติของผู้ให้...กรุ่นหอมอยู่เหนือกาลสมัย...
'ยิ่งกว่าเกียรติศักดิ์ของนักรบและปวงวีรบุรุษ...'

ด้วยความอาลัย และเคารพรักอย่างสูง
ธัญธวัช แพงไธสง
๒๔ เมษายน ๒๕๕๖

เขียนถึงพ่อ

พ่อมีความรักให้กับลูก จะเห็นได้ว่าท่านชอบวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ วันนั้น ถ้าฟ้าอยู่ผมก็จะบอกให้ฟ้าไปหาท่าน และกอดท่านเป็นประจำ อีกวันก็เป็นวันลอยกระทงครอบครัวจะมาเจอกันวันนั้นเสมอ มันเป็นวันของความรัก ที่มีแต่รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะของลูกๆหลานๆของท่าน ทุกๆปี

พ่อเปรียบเสมือนแสงสว่างในใจของพวกเราทุกคน ซึ่งผมคงเข้าใจไม่ผิด อย่างน้อยตอนคิดถึงท่าน ก็ทำให้มีกำลังใจสู้ต่อ สุขใจเมื่อนึกถึงพ่อ พ่ออยู่ในใจ และคอยให้กำลังใจพวกเราทุกคนตลอดเวลา

พ่อจากพวกเราไปเมื่อวันที่ ๑๕/๒/๒๕๕๖ ที่ผ่านมาตั้งแต่วันที่ ๒๒/๑๑/๒๕๕๕ เป็นเวลาที่พ่อเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช จำนวน ๕๔ วัน ผมเฝ้าแต่ภาวนาขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดลบันดาลให้ท่านฟื้นคืนสติ กลับมาเป็นเสาหลักเป็นแสงแดดที่ให้ความอบอุ่นกับครอบครัวดังเดิม มันเป็นแค่ความคิดซึ่งสวนทางกับความเป็นจริง

ณ วันนี้พ่อจากพวกเราไปอย่างสงบ ผมคนหนึ่งที่ได้หลักคิด และหลักการดำเนินชีวิตจากท่าน ไม่ค่อยมีคำพูดสื่อสารกัน แต่ก็รับรู้ได้ถึงความเป็นห่วงเป็นใยที่ท่านมีให้ผมและครอบครัวเสมอ ซึ่งถึงแม้นไม่มีคำพูดจากพ่อคอยสอนผมเวลาทำงานเท่าไหร่นักสำหรับผม ท่านทิ้งหลักการดำเนินชีวิต การทำงานให้ผมหลายๆ อย่าง เช่น

๑. รักครอบครัวโดยไม่มีข้อแม้ ครอบครัวท่านมาเป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะหลานๆ ที่เป็นที่รัก ท่านคิดถึงอนาคตของหลานเสมอ โดยเน้นเรื่องการเล่าเรียน เรียนอะไรก็เรียนให้จริง ท่านเตือนผมเสมอๆ

๒. มีเพื่อนฝูงมาก และท่านรักเพื่อนๆ ท่านมาก เวลาท่านอยู่กับเพื่อนๆ ท่าน ท่านมีความสุขเสมอ เพื่อนๆ ท่านไม่ว่าจะสมัยไหน แวะเวียนมาหา มาเยี่ยมเยียนท่านเสมอ เวลาพ่ออยู่บ้าน บ้านไม่เคยเงียบเหงาเลยครับ

๓. งานทุกอย่างที่ทำ จำได้ตั้งแต่ทำงานกับพ่อ ทุกอย่างต้องละเอียด และต้องรู้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะถามอะไรเกี่ยวกับงานที่เราทำอยู่ จะต้องมีคำตอบที่ถูกต้องให้พ่อเสมอ ผมเลยต้องเตรียมพร้อมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการฝึกเราให้มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลา

๔. นักวางแผน ในการทำงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะทำอะไรท่านมีการวางแผนอย่างรอบคอบเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดนั่นเอง เพราะบางทีชีวิตก็ไม่ได้มีด้านเดียว บางอย่างอาจเกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัว แต่ถ้ามีการวางแผนก็อาจจะดีกว่าตอนที่พ่ออยู่ พ่อเป็นพ่อที่คอยให้คำแนะนำกับพวกลูกๆ เสมอ วางแผนการดำเนินชีวิตให้พวกเราเดินด้วยตนเอง ทำอะไรด้วยตนเอง ไม่ยืมจมูกคนอื่นหายใจอยู่ตลอดเวลา

๕. พ่อเป็นนักการเมืองที่มีอุดมการณ์ในการทำการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ไม่แบ่งพรรค แบ่งพวก ทุกคนเข้าถึงท่านได้ง่าย และปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้ทุกเวลา ลึกๆ ผมรู้สึกได้ว่าท่านอยากเห็นความปรองดองเกิดขึ้นในประเทศไทย

พ่อไม่อยู่แล้วครับ สำหรับผมเมื่อคิดถึงพ่อ จะคิดถึงวันดีๆ ที่ผ่านมา ที่มีท่านอยู่เป็นกำลังใจ เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของพวกเรา ถ้าพ่อรับรู้ความรู้สึกของผมได้ อยากขอบคุณพ่อที่ทำให้มีวันนี้ และจะดำเนินรอยตามหลักคิด หลักดำเนินชีวิตของพ่อ

รักพ่อ

เอ๊ะ

ยินดีต้อนรับ
ร้าน ช้างขึ้น
WELCOME
RAAN
KHANG KHUNG

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ
โดยมี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ
เป็นประธานในพิธี
วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

และ

พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ ในการสวดพระอภิธรรม ๗ วัน
ตั้งแต่วันที่ ๑๖ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

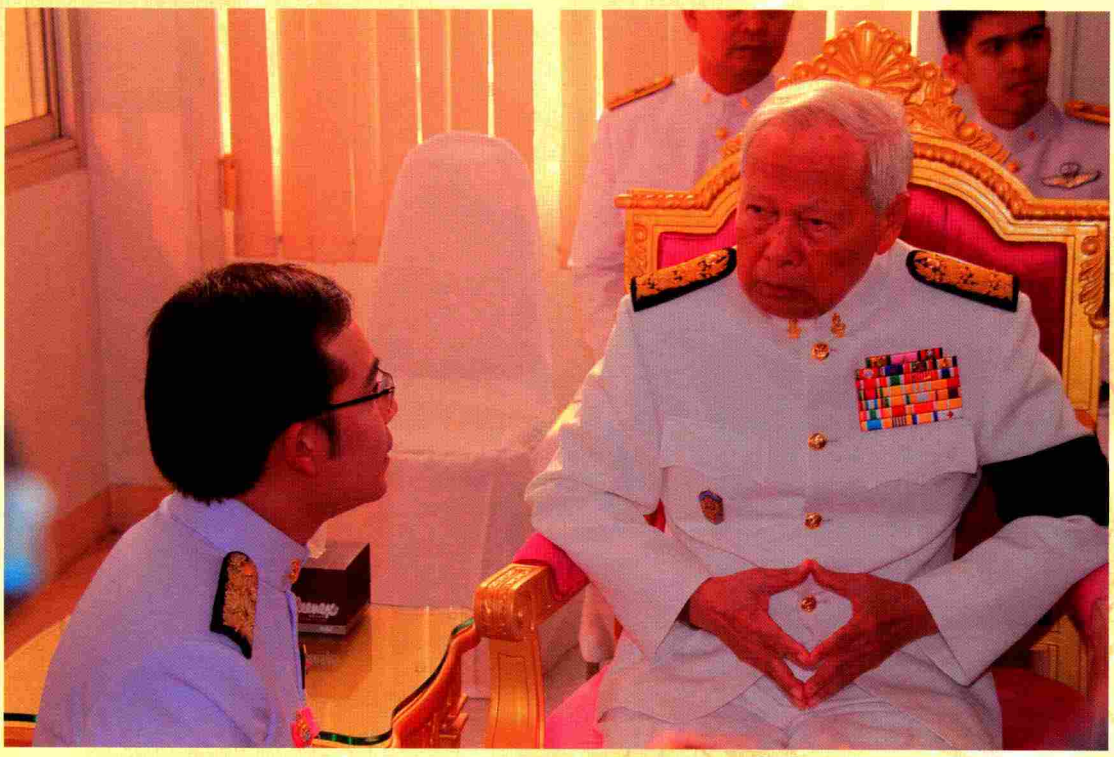
ผู้เคารพนับถือจากทุกวงการ ร่วมในงานสวดพระอภิธรรม
ตั้งแต่วันที่ ๑๖ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ
โดยมี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ
ผู้แทนพระองค์ เป็นประธานในพิธี
วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

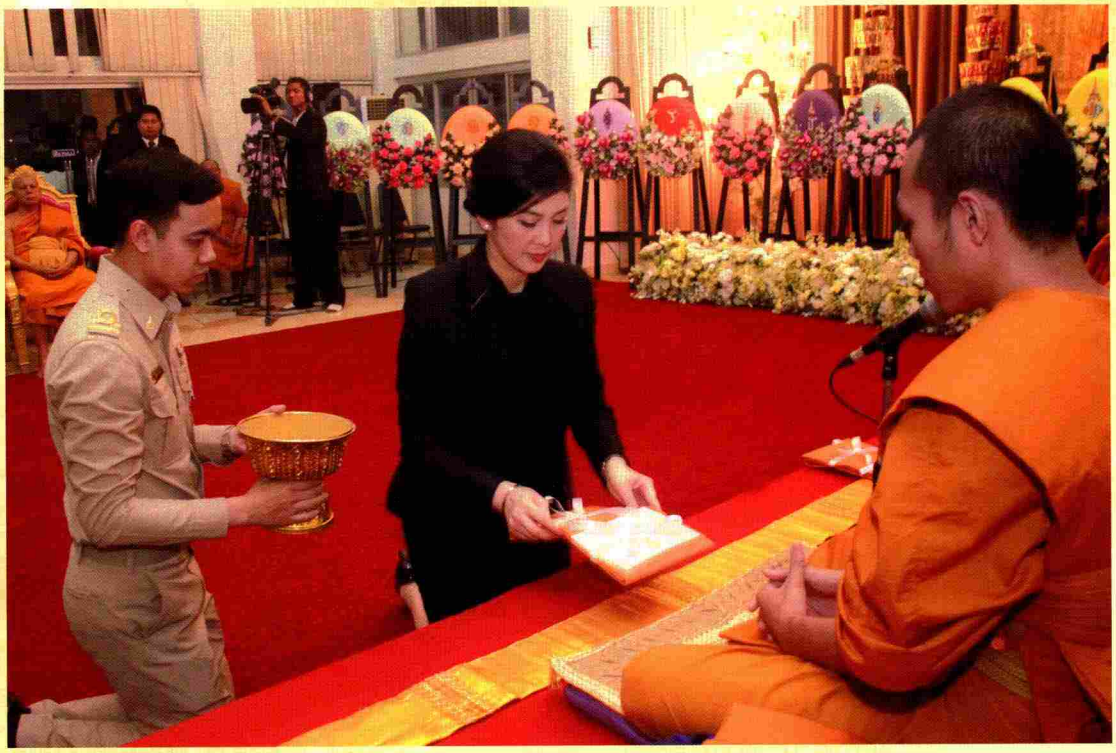

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

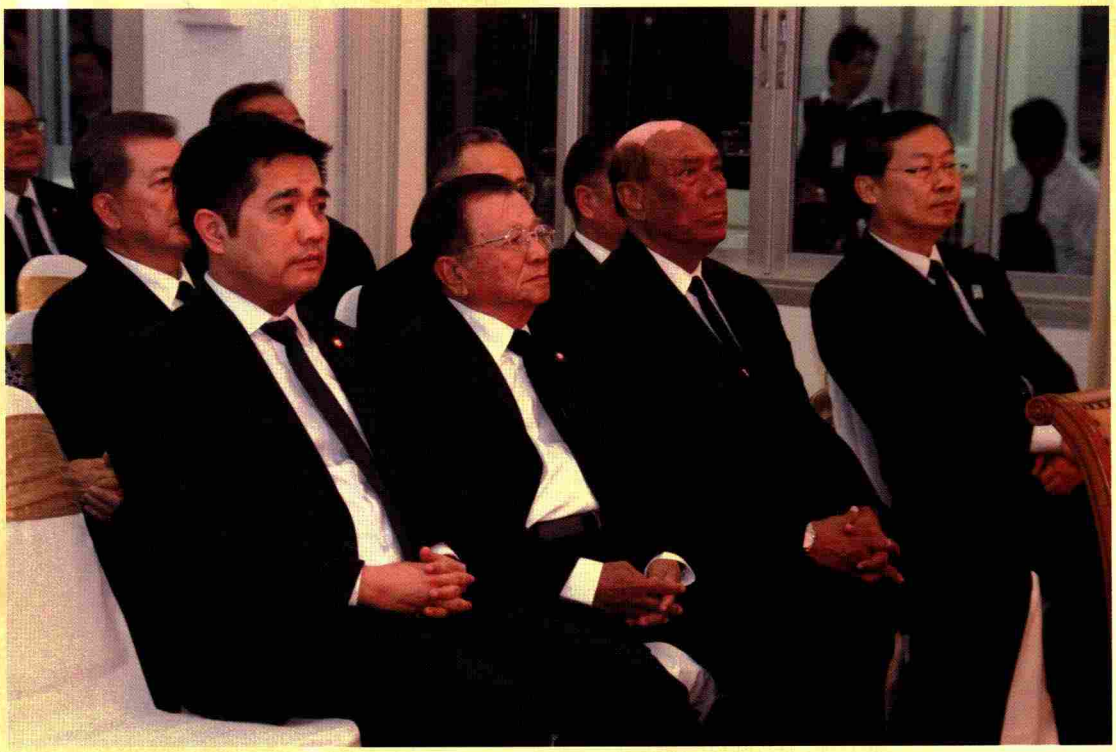

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สวดพระอภิธรรม คืนวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

พญาชาละวันแห่งเมืองพิจิตร
ผู้ยิ่งใหญ่แห่งสนามบินน้ำ

รำลึกถึง

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

อดีตรองนายกรัฐมนตรี

สนั่น - ทหารและนักการเมือง

รู้จักกันมานาน เคยรับราชการในหน่วยเดียวกันมานาน
สนั่นเป็นทหารที่ดี เป็นนักการเมืองที่เก่ง
สิ่งหนึ่งที่อยู่ในใจเขาเสมอ คือไม่ลืมบุญคุณของผู้หยิบยื่นให้ นับตั้งแต่เพื่อน ผู้บังคับบัญชา จนกระทั่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

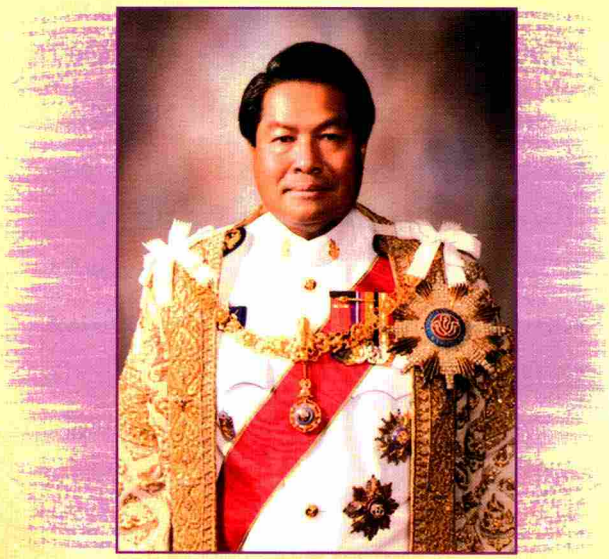
ขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวเขา
ขอให้เขาได้ขึ้นสวรรค์

พลเอก
(เปรม ติณสูลานนท์)
ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ

ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในห้วง พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๔๓

ในต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ผมได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลในขณะนั้น เลื่อนจากตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ขึ้นเป็นรองปลัดกระทรวงมหาดไทย และปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ผอ.ศอ.บต.) อีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ในโอกาสแรกที่ผมเดินทางจากเชียงใหม่เข้ามาที่กระทรวงมหาดไทยเพื่อรายงานตัวเข้ารับหน้าที่ใหม่นั้น เรื่องที่สร้างความแปลกใจและประทับใจเป็นอย่างยิ่งคือ คำถามจากท่านรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงว่า ในฐานะที่ผมจะเป็นผู้นำหน่วยในพื้นที่ คิดว่ากระทรวงมหาดไทยและรัฐบาล ควรจะทำอย่างไรและต้องการให้สนับสนุนตัวผมและ ศอ.บต.ในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้สถานการณ์ก่อการร้ายที่ดำรงมายาวนานนั้นยุติลง หรืออย่างน้อยก็บังเกิดความสงบเรียบร้อยในระดับหนึ่ง

เหตุที่แปลกใจและประทับใจก็เพราะโดยปกตินั้น บรรดาข้าราชการประจำของทุกกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ มักเคยชินกับการรับมอบนโยบายและแนวทางปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาเป็นลำดับแรก ซึ่งก็มีไม่มากนักที่ผู้ใหญ่จะเริ่มต้นการทำงานร่วมกันโดยการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาที่คลุกคลีกับการปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

ผมเข้าใจว่า วิธีคิด วิธีทำงานของท่านส่วนหนึ่งคงมาจากการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเสนาธิการมาอย่างช่ำชองนั่นเอง

ผมจำได้ว่าในครั้งนั้นผมได้เรียนท่านว่าในเชิงนโยบายนั้นรัฐบาลก่อน ๆ ได้กำหนดให้มีนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้จัดทำขึ้นโดยรับฟังความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากประชาชนในพื้นที่ รัฐบาลนี้จึงควรยึดนโยบายดังกล่าวเป็นหลักต่อไป โดยกำชับให้ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้มีความต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

อีกประการหนึ่งที่ได้เรียนท่านก็คือ เมื่อได้รับการมอบหมายภารกิจมาแล้ว ขอให้ผมสามารถใช้อำนาจหน้าที่ตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในเรื่องการอำนวยการ กำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล การนำนโยบายความมั่นคงฯ ไปปฏิบัติ รวมทั้งการบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะการดูแลเรื่องการวางตัวบุคคลในตำแหน่งสำคัญระดับสูงของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นระดับผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าตำรวจระดับจังหวัดและอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการสำคัญ ๆ ที่มีอำนาจในการให้คุณให้โทษต่อราษฎร ฯลฯ และประเด็นสำคัญที่ ศอ.บต. จะต้องขอให้รัฐบาลสนับสนุนอย่างเต็มกำลังก็คือ หากปรากฏว่ามีข้าราชการไม่ว่าฝ่ายใด ระดับสูงเพียงใด ประพฤติตนหรือปฏิบัติหน้าที่ขัดต่อนโยบายความมั่นคงฯ และเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาแล้ว ศอ.บต. จะต้องขอให้รัฐบาลสั่งการกระทรวง ทบวง กรม ต้นสังกัดสั่งสอบสวนเอาผิดและลงโทษข้าราชการผู้นั้นตามกระทงความผิดอย่างจริงจัง โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น

ส่วนกรณีที่เมื่อเกิดเหตุร้าย หรือมีสถานการณ์รุนแรงในพื้นที่ ก็มักจะมีผู้ใหญ่จากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบรรดารัฐมนตรีปลัดกระทรวง ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของฝ่ายทหาร ตำรวจ เดินทางมารับฟังการบรรยายสรุปและตรวจเยี่ยมพื้นที่ การจะเดินทางลงมามากน้อยบ่อยครั้งเพียงไรนั้น ก็ขอให้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ อย่าเพียงแต่เดินทางลงมาจังหวัดชายแดนภาคใต้

เพื่อสร้างภาพ หรือสร้างคะแนนนิยม เพราะจะเป็นการรบกวนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่อาจ ต้องระดมกำลังปฏิบัติหน้าที่ตรึงสถานการณ์และดูแลพี่น้องประชาชนในห้วงที่มีเหตุการณ์รุนแรง

ภายหลังจากที่ ฯพณฯ รัฐมนตรีสนั่นฯ ได้แสดงความเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าวของผมแล้ว ในเวลาต่อมาท่านก็ได้กรุณายึดถือแนวทางดังกล่าวมาโดยตลอด ไม่เคยก้าวก่ายการปฏิบัติงาน มีแต่จะคอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนตามที่หน่วยงานในพื้นที่ร้องขอ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายสามารถ

ปฏิบัติงานด้วยความสบายใจ เป็นเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนกระทั่งทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้ในขณะนั้นมีความสงบสุขมากที่สุดยุคหนึ่ง

ตลอดระยะเวลาเกือบ ๓ ปี ที่ได้ร่วมงานกับท่าน ผมเชื่อว่าข้าราชการมหาดไทยในยุคนั้น คงมีความรู้สึกต่อเจ้ากระทรวงท่านนี้ตรงกันก็คือ ท่านเป็นผู้ที่ให้เกียรติข้าราชการประจำสูงมาก ผลงานใดที่ท่านเป็นผู้คิดอ่านริเริ่ม เมื่อปรากฏเป็นผลสำเร็จและได้รับการยกย่องชมเชยจากทุกฝาย ท่านก็มักจะยกให้เป็นผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เคยฉกฉวยเอามาเป็นส่วนตนแม้แต่ครั้งเดียว ท่านไม่เคยสั่งการใดที่ทำให้ฝ่ายข้าราชการประจำลำบากใจหรืออึดอัดใจที่จะต้องปฏิบัติ ในทางกลับกัน ผู้ใดที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ใด ตำแหน่งใด ก็มักได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้มีอิสรเสรีในการตัดสินใจในฐานะหัวหน้าหน่วยงานนั้น ๆ อย่างเต็มที่ ไม่ก้าวก่ายแทรกแซงใด ๆ ทั้งสิ้น

อีกเรื่องหนึ่งที่ชาวมหาดไทยประทับใจไม่รู้ลืมก็คือ ความเป็นกันเองที่ท่านกรุณามอบให้พวกเราทุกคนอย่างทั่วถึงอยู่เสมอ ๆ คือห้องรับประทานอาหารเล็ก ๆ ประจำสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี คือสถานที่ที่ผู้ใหญ่ฝ่ายข้าราชการประจำมักได้รับเชิญไปร่วมรับประทานอาหารกลางวันกับท่านรัฐมนตรีว่าการฯ ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้มีโอกาสสนทนาปรับทุกข์สุขกันตามประสาผู้ทำงานร่วมกระทรวงเดียวกันแล้ว ยังเป็นช่วงเวลาที่จะได้ปรึกษาข้อราชการสำคัญ ๆ ของแต่ละกรม / หน่วยงาน ไปในระหว่างรับประทานอาหารกลางวันอีกด้วย พวกเราจำได้ว่า งานสำคัญ ๆ หลายเรื่องของกระทรวงฯ ก็ได้ข้อยุติบนโต๊ะอาหารกลางวันนั่นเอง

ขอให้กุศลผลบุญและคุณงามความดีที่ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ได้บำเพ็ญปฏิบัติมาตลอดชีวิตของท่าน ได้โปรดเป็นพลวปัจจัยให้ดวงวิญญาณของท่านได้สถิตอยู่ในความสุขสงบในสัมปรายภพเทอญ

(พลากร สุวรรณรัฐ)
องคมนตรี

ไว้อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้ที่มากด้วยประสบการณ์ทางการเมืองและการบริหารมาเป็นเวลานาน โดยดำรงตำแหน่งสำคัญ ได้แก่ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ท่านได้อุทิศตนเพื่องานทางการเมือง และทำงานด้วยความมุ่งมั่นสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยเป็นอันมาก

นอกจากนี้ ท่านยังเป็นบุคคลสำคัญที่ประชาชนชาวจังหวัดพิจิตรให้ความเคารพศรัทธา เนื่องจากท่านได้สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่จังหวัดพิจิตรด้วยความทุ่มเทเอาใจใส่ การจากไปของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จึงเป็นการสูญเสียบุคคลที่มีคุณูปการต่อสังคมและบ้านเมือง

ดิฉันขอแสดงความเสียใจกับครอบครัวขจรประศาสน์ และขอไว้อาลัยต่อการจากไปของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ไว้ ณ โอกาสนี้ คุณงามความดีที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้กระทำไว้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ประกอบกับกุศลทักษิณานุปทานที่ครอบครัวและญาติมิตรบำเพ็ญอุทิศให้ จะส่งผลให้ดวงวิญญาณของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ประสบแต่สุคติในสัมปรายภพทุกทิวาราตรีกาล

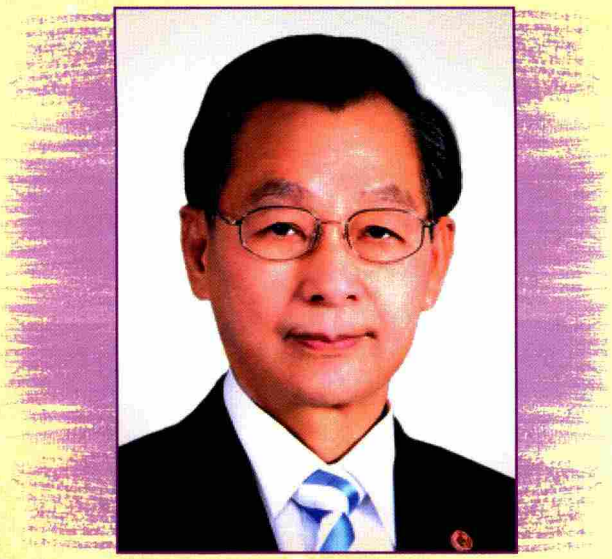
(นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร)
นายกรัฐมนตรี

ไว้อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ใครจะเรียก พลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ ว่า “เสธ.หนั่น” หรือจะเรียกอย่างไรก็ตาม แต่ในหมู่พวกเราที่มีวัยวุฒิอ่อนกว่าเรียกท่านว่า “พี่หนั่น” ติดปากตลอดมาจนเดี๋ยวนี้ ไม่ว่าในฐานะบุรุษที่ ๒ หรือที่ ๓

พี่หนั่น อยู่ในพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับความรักนับถือจากพี่น้องทุกกลุ่ม ทุกรุ่น เป็นที่รู้กันว่า พี่หนั่น เป็นคนรักเพื่อน รักพวก เพื่อนและพวกต้องการอะไรก็จะสนองให้ ในระหว่างที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาลเพื่อนพ้องยิ่งมากขึ้น โดยเฉพาะเพื่อนทหาร และส่วนใหญ่ก็ออกไปเมื่อพรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้าน พี่หนั่นเคยบ่นกับผมหลายครั้งว่าพรรคพวกบางคนเรียกร้องมากเหลือเกิน

ความรักเพื่อน รักพวก ทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับหัวหน้าพรรคบัญญัติ บรรทัดฐาน เมื่อพรรคประชาธิปัตย์จะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ซึ่งพี่หนั่นไม่เห็นพ้องด้วย ท่านหัวหน้าบัญญัติต้องตัดสินใจเพื่อรักษาหลักการความรับผิดชอบในภารกิจของผู้นำฝ่ายค้านไว้

พี่หนั่นลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์เพราะรักพวกและเพื่อน

เมื่อจะลาออกไปแล้ว แต่โดยส่วนตัวพี่หนั่นยังผูกพันห่วงใยพรรคประชาธิปัตย์ตลอดมา ทุกครั้งที่พบกัน พี่หนั่นก็จะแสดงความรู้สึกห่วงใยให้เห็นเสมอ

ก่อนล้มป่วย ผมได้พบพี่หนั่นเกือบทุกสัปดาห์ เพราะได้รับเชิญไปร่วมในหลักสูตรภูมิพลังแผ่นดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วยกัน ผมถามถึงสุขภาพของพี่หนั่นทุกครั้ง และพี่หนั่นก็ยืนยันกับผมว่าสุขภาพดี

ข่าวท่านล้มป่วยในฉับพลัน จึงแปลกใจและตกใจ วันที่แพทย์อนุญาตให้ผมเข้าไปเยี่ยมท่านนอกห้องนั้น ท่านหายใจด้วยเครื่องช่วยแล้ว

การจากไปของพี่หนั่น เป็นการจากไปของบุคคลที่เคยทำคุณประโยชน์ให้กับบ้านเมืองในระหว่างดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ความดีของพี่หนั่น จึงเป็นพลวปัจจัย น้อมนำให้ดวงวิญญาณของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ไปสู่สุคติ ณ สัมปรายภพ.

(นายชวน หลีกภัย)
อดีตนายกรัฐมนตรี

แด่ ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

เมื่อปี ๒๕๒๖ ผมได้รู้จักท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ โดยทานเลี้ยงที่โกหยงภัตตาคาร ท่านพลตรี สนั่น พูดว่า ท่านกำลังจะเข้าสู่วงการการเมืองโดยเข้าอยู่ในพรรคประชาธิปัตย์ ผมเองก็เห็นด้วยที่ท่านพลตรี สนั่นจะเข้าอยู่ในพรรคประชาธิปัตย์ เพราะในพรรคประชาธิปัตย์ผมรู้จักและชอบพอกับหลายท่าน หลังจากนั้นเป็นต้นมา เราก็สานความสัมพันธ์กันมาโดยตลอด

เมื่อปี ๒๕๒๙ ผมดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม พรรคประชาธิปัตย์ได้มอบหมายให้พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม สมัยนั้น ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี ผมได้มอบหมายให้ท่านพลตรีสนั่นดูแลด้านทางน้ำทั้งหมด รวมทั้งกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (กรมเจ้าท่าในปัจจุบัน) ท่านทำงานด้วยความรู้ ความสามารถ มีอัธยาศัยไมตรี และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อะไรที่เกี่ยวข้องกับทางน้ำเจริญก้าวหน้าไปตามลำดับ อยู่ในระยะหนึ่งก่อนที่ ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ จะประกาศยุบสภา พรรคประชาธิปัตย์ได้ถอนตัวจากการร่วมรัฐบาล หลังจากนั้นเป็นต้นมาเราก็ห่างกันพอสมควร แต่ก็ได้พบกันบ้างในสถานที่ต่าง ๆ ตลอดเวลา ความสัมพันธ์ยังแน่นแฟ้นเหมือนเดิม

เมื่อปี ๒๕๓๘ ตอนที่ผมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้าน และได้มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ท่านพลตรี สนั่นไม่เคยพูดจาล่วงเกินผมเลยในสภา พอผมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ต่อมาท่านพลเอกชวลิตได้ลาออก และได้มีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ พรรคประชาธิปัตย์จะจัดตั้งรัฐบาลแข่งกับพรรคชาติพัฒนา ทางพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้มอบหมายให้ท่านพลตรี สนั่น มาหาผมเพื่อขอให้ผมเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลด้วยกัน ตอนนั้นผมในฐานะหัวหน้าพรรคชาติไทยยังไม่ได้ตอบรับว่าจะเข้าร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์เพื่อจัดตั้งรัฐบาลหรือไม่ เพราะยังมีเรื่องค้างคาใจอยู่หลายเรื่องด้วยกันกับพรรคประชาธิปัตย์ในช่วงที่ผมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผมได้นัดประชุมพรรคฯ หลายครั้ง จนกระทั่งผมได้บอกกับที่ประชุมพรรคฯ และครอบครัวว่า เรื่องที่แล้วก็ให้แล้วกันไป เรามาเริ่มต้นกันใหม่ดีกว่า เพราะท่านพลตรี สนั่นเป็นบุคคลที่ผมให้ความเคารพและนับถือ จึงได้ตอบตกลงไปว่าพรรคชาติไทยยินดีเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นรัฐบาล และท่านชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ผมเองได้รับมอบหมายให้ดูแลกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พอหมดสมัยพรรคประชาธิปัตย์ในช่วงรัฐบาลต่อมา ท่านพลตรี สนั่นได้ลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ มาเป็นหัวหน้าพรรคมหาชน ถึงแม้ท่านจะเป็นหัวหน้าพรรคมหาชนก็ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพรรคชาติไทยเสมอมา สุดท้ายท่านเห็นว่าพรรคมหาชนคงไปได้ไม่ไกล ท่านจึงได้ผันตัวของท่านเองเข้ามาอยู่ในพรรคชาติไทย ทำให้ผมมีความปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง เมื่อท่านมาอยู่ในพรรคชาติไทย ท่านก็ทำงานให้พรรคฯ หลายอย่างด้วยกัน และได้แต่งตั้งท่านเป็นประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทย ถึงแม้พรรคชาติไทยจะถูกยุบแล้วและตั้งพรรคใหม่ขึ้นมา คือพรรคชาติไทยพัฒนา ท่านพลตรี สนั่นก็ยังเป็นแกนนำในพรรคชาติไทยพัฒนา ในฐานะประธานที่ปรึกษาพรรคฯ

ได้ทราบว่าท่านป่วยผมจึงได้ไปเยี่ยม และภายหลังทราบว่าท่านหายดีแล้ว หลังจากนั้นได้ข่าวว่าท่านป่วยอีก และเข้ารักษาอยู่ในโรงพยาบาลศิริราช ผมจึงได้ไปเยี่ยมท่าน จนกระทั่งมาทราบว่าท่านถึงแก่อนิจกรรมแล้ว เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ การจากไปของท่านไม่เพียงแต่ยังความเศร้าโศกเสียใจแก่ครอบครัว ญาติสนิท มิตรสหายแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่สำคัญไปอย่างน่าเสียดาย

ผมขอแสดงความไว้อาลัย และขออานิสงส์ผลบุญ คุณงาม ความดี ที่ท่านเพียรบำเพ็ญปฏิบัติเพื่อประเทศชาติด้วยความมุ่งมั่น ทุ่มเท มาตลอดช่วงอายุขัย พร้อมกุศลผลบุญที่ญาติมิตรอุทิศให้ จงเป็นปัจจัยหนุนนำดวงวิญญาณของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

(นายบรรหาร ศิลปอาชา)
นายกรัฐมนตรี คนที่ ๒๑

อาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

พี่สนั่นกับผมรู้จักและมีความสัมพันธ์กันมานานนับตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ และมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น นับตั้งแต่วินาทีแรกที่ผมตัดสินใจเข้าสู่การเมือง จนกระทั่งเมื่อประมาณ ๓ เดือน ก่อนที่พี่สนั่นจะจากไป ก็ยังได้รับประทานอาหารค่ำด้วยกันที่ลอนดอน ซึ่งวันนั้นพี่สนั่นได้บอกกับผมถึงความมุ่งมั่นที่จะกลับไปทำหน้าที่สร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองเป็นงานสุดท้าย ก่อนจะอำลาการเมือง พี่สนั่นเป็นแบบฉบับของการเล่นการเมืองที่เคารพกติกา มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ไม่เอาเป็นเอาตายกันเหมือนทุกวันนี้

ผมขอให้คุณงามความดีที่พี่สนั่นได้กระทำไว้ให้แก่บ้านเมือง รวมทั้งความปรารถนาดีที่อยากจะเห็นบ้านเมืองมีสันติสุข เกิดความปรองดองแม้กระทั่งในวาระสุดท้ายของชีวิต จงนำพาให้ดวงวิญญาณของพี่สนั่นไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ

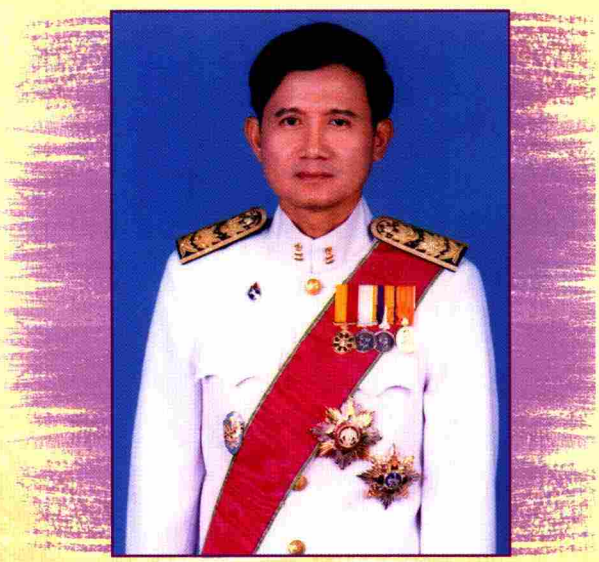
พันตำรวจโท

(ดร.ทักษิณ ชินวัตร)

อดีตนายกรัฐมนตรี

ไว้อาลัย
ท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมได้ทราบข่าวการจากไปของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ด้วยความเสียใจ และอาลัยยิ่ง เพราะสำหรับผมแล้วรู้สึกว่าท่านจากไปอย่างกะทันหัน ยากที่พวกเราจะทำใจได้ ผมขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้ง กับครอบครัวขจรประศาสน์ ทุกท่าน

การสูญเสียท่านพลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ในครั้งนี้ มิใช่เป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญหรือเสาหลักของครอบครัวขจรประศาสน์แต่เพียงเท่านั้นไม่ หากแต่เป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญของชาติบ้านเมือง และพี่น้องประชาชนชาวไทยด้วย เพราะผลงานทางด้านการเมือง และด้านอื่นๆ ของท่านหลายอย่างล้วนเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง และสังคมส่วนรวมมากมาย การที่ท่านมาจากพวกเราไปด้วยวัยที่ยังไม่สมควรเช่นนี้ จึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

กระผมเองเป็นผู้ที่ทราบดีถึงความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และความมีเมตตาของท่าน เพราะได้เคยร่วมงานใกล้ชิดกับท่านหลายครั้ง ท่านเป็นบุคคลที่มากด้วยบารมีและมีน้ำใจอย่างสูงส่งเสมอกับทุกคน ท่านเป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนให้ผมขึ้นดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงยุติธรรม ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และในเวลาต่อมาผมโชคดีมากที่มีโอกาสได้ร่วมบริหารราชการแผ่นดิน ในคณะรัฐมนตรีชุดเดียวกับท่านในช่วงที่ผมทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และดำรง

ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเพื่อให้บ้านเมืองผ่านพ้นวิกฤตมาได้หลายครั้ง นับเป็นพระคุณกับผม และประชาชนชาวไทยอย่างยิ่ง

ด้วยความเป็นคนดีของท่าน ทั้งคุณประโยชน์ทั้งหลายอันมากมายเหลือคณานับที่ท่านทำไว้ต่อชาติบ้านเมืองและสังคมไทย รวมทั้งการกุศล ผลบุญทั้งหลายที่ท่านได้สั่งสมมาตลอดชีวิตของท่าน จงเป็นส่วนสำคัญที่บันดาลให้ท่านได้ไปสู่สรวงสวรรค์ ในขั้นสัมปรายภพโน้นด้วยเทอญ

ด้วยความเคารพรักและอาลัยยิ่ง

(นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์)
นายกรัฐมนตรี คนที่ ๒๖

ไว้อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมได้มีโอกาสรู้จักคุ้นเคยกับ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ นับตั้งแต่ที่ผมได้เข้ามาสู่การเมือง เมื่อ ๒๑ ปีที่แล้ว ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก โดยขณะนั้นท่านได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ตลอดระยะเวลาที่ผมร่วมงานกับท่านจากนั้นมา ผมได้รับทราบถึงความเป็นคนมีน้ำใจของท่านเป็นอย่างดี และได้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักการเมืองทุกพรรคให้ความเคารพนับถือท่านอย่างกว้างขวาง

เมื่อผมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและการเมือง โดยท่านได้ให้การสนับสนุนการทำงานของผมเป็นอย่างดี และช่วยแก้ไขปัญหาหลาย ๆ เรื่อง โดยเฉพาะเวลาที่พรรคร่วมรัฐบาลมีความเห็นไม่ตรงกัน ด้วยทักษะการประสานงานของท่าน

การจากไปของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จึงเป็นการสูญเสียบุคคลที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองอีกคนหนึ่ง ผมขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของท่านอย่างสุดซึ้ง และขอให้ดวงวิญญาณของพลตรี สนั่น ไปสู่สุคติในสัมปรายภพตราบกาลนิรันดร

(นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)
อดีตนายกรัฐมนตรี

ไว้อาลัยแด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี

การถึงแก่อสัญกรรมของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคชาติไทยพัฒนา อดีตรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ นับว่าเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และครอบครัวขจรประศาสน์ เนื่องจากเป็นปูชนียบุคคลที่บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ความเคารพรักเป็นอย่างมาก ท่านเต็มเปี่ยมไปด้วยประสบการณ์ทางการเมือง จะเห็นได้จากการได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วถึง ๙ สมัย รวมทั้งเคยดำรงตำแหน่งสำคัญ อาทิ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นอกจากบทบาทของความเป็นนักการเมืองแล้ว บทบาทของความเป็นผู้นำครอบครัวท่านได้มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นแรงบันดาลใจรวมถึงผลักดันให้บุตรชาย คือ นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ ดำเนินรอยตามจนประสบความสำเร็จในทางการเมืองเช่นเดียวกัน

ผมขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อครอบครัวขจรประศาสน์ ที่ต้องสูญเสียผู้นำครอบครัวที่เปรียบเสมือนเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ซึ่งผมเชื่อเหลือเกินว่า ไม่เพียงแต่ผมเท่านั้นที่รู้สึกเสียใจ แต่ยังคงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชนอีกเป็นจำนวนมาก

ที่อาลัยต่อการจากไปของท่าน แม้ว่าท่านได้จากไป แต่คุณงามความดีทั้งหลายที่ท่านได้เคยประพฤติปฏิบัติไว้ต่อประเทศชาติและประชาชนจะยังคงอยู่ตลอดไป

โอกาสนี้ ผมขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และคุณงามความดีทั้งหลายที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สร้างสมมาตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ อีกทั้งผลบุญที่ครอบครัว ญาติสนิทมิตรสหาย ได้ร่วมบำเพ็ญให้ จงเป็นผลานิสงส์ดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

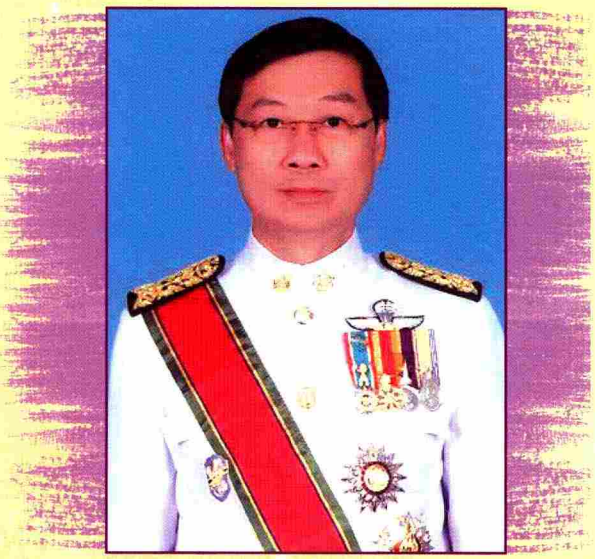
(นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์)
ประธานรัฐสภา

วงการเมืองไทย ได้สูญเสียบุคลากรอันทรงคุณค่ายิ่ง

ผมได้รับข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของท่านสนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตร ด้วยความรู้สึกเศร้าใจเป็นอย่างยิ่ง ผมขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อครอบครัว "ขจรประศาสน์" ในการจากไปของบุคคลอันเป็นที่รักและเคารพอย่างไม่มีวันกลับในครั้งนี้

ท่านสนั่น ขจรประศาสน์ เป็นนักการเมืองที่ผมให้ความเคารพนับถือ เพราะครอบครัวของท่านและครอบครัวของผมได้รู้จักกันมานาน ท่านเปรียบเสมือนญาติผู้ใหญ่ของผมคนหนึ่ง ล่าสุดก่อนที่ท่านจะป่วยเข้าโรงพยาบาล ท่านได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีมงคลสมรสให้กับบุตรชายของผม ไม่เพียงแต่นำมาซึ่งความปลาบปลื้มใจของคู่บ่าวสาว แต่ยังนำมาซึ่งความซาบซึ้งแก่ครอบครัวของผมเป็นอย่างสูง

ท่านสนั่น ขจรประศาสน์ เป็นบุคคลที่ใจกว้าง มีน้ำใจต่อเพื่อนฝูง รักพี่น้อง ในวงการเมืองเป็นที่ทราบดี จึงทำให้ท่านเป็นที่รักใคร่ของทุกคน ในด้านหน้าที่การงานนั้นก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ท่านนับเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ มีความสามารถ ซึ่งท่านไม่ว่าจะรับราชการหรือดำรงตำแหน่งใดท่านก็ได้แสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทในการทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองอย่างเต็มที่

เมื่อกลางดึกของคืนวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ผมได้รับทราบข่าวว่าท่านเกิดป่วยกะทันหัน ครอบครัวต้องนำส่งโรงพยาบาลนนทเวชอย่างเร่งด่วน และได้ย้ายมาที่โรงพยาบาลศิริราชในเวลาต่อมา ด้วยความห่วงใยของกระผมจึงได้นำกระเช้าดอกไม้

ไปเยี่ยมอาการของท่านและติดตามอาการป่วยของท่านอยู่เสมอ จนกระทั่งเวลา ๑๗.๐๙ นาฬิกา ของวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ท่านได้ถึงแก่อนิจกรรมอย่างสงบ จึงเป็นอีกครั้งหนึ่งที่วงการเมืองไทยได้สูญเสียบุคลากรที่ทรงคุณค่าไปอีกท่านหนึ่ง

การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในช่วงวัยใด ย่อมนำมาซึ่งความเศร้าโศกเสียใจ อาลัยรักมาสู่ครอบครัวและญาติมิตร เป็นธรรมดา แต่ผมเชื่อว่าผลงานและคุณงามความดีที่ท่านสนั่น ขจรประศาสน์ ได้ประพฤติปฏิบัติมาโดยตลอดชั่วชีวิตของท่าน จะเป็นแบบอย่างและเป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้อยู่เบื้องหลังได้จดจำรำลึกไว้ตลอดไป ขออานิสงส์แห่งคุณความดี กุศลบารมีทั้งปวงที่ท่านสนั่น ขจรประศาสน์ ได้สร้างสมไว้ในขณะดำรงชีวิต อีกทั้งผลบุญกุศลที่ญาติมิตรได้ร่วมกันบำเพ็ญอุทิศให้ จะเป็นพลังน้อมนำให้ดวงวิญญาณของท่านสนั่น ขจรประศาสน์ ประสบสุคติ ณ สัมปรายภพตราบกาลนิจนิรันดร์

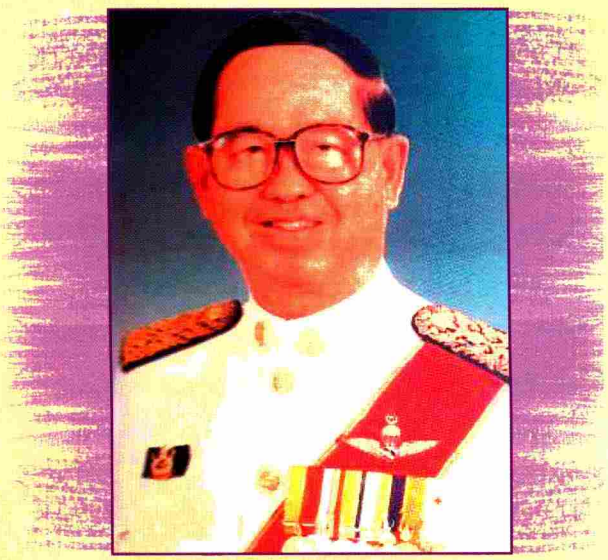
(นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย)
รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง

พลตรี สนั่น ผู้เป็นปิยมิตร

การถึงแก่อนิจกรรมของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ อดีตรองนายกรัฐมนตรีและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นับว่าเป็นการสูญเสียบุคลากรทางการเมืองที่มีคุณค่ายิ่งคนหนึ่ง นำมาซึ่งความเสียใจแก่บุคคลที่เคารพนับถือทั้งหลาย รวมทั้งตัวผมเอง ซึ่งเป็นผู้รักใคร่ชอบพอกับพลตรีสนั่นมาเป็นเวลานานอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ผมสนใจในความซื่อสัตย์และความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ของพลตรีสนั่นในฐานะนายทหารคนสนิทของพลเอกฉลาด หิรัญศิริ หัวหน้าคณะปฏิวัติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ จนกระทั่งประสบเคราะห์กรรมถูกรัฐบาลคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินลงโทษจำคุกในช่วงหนึ่ง

พลตรีสนั่นได้เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และได้ลงสมัครผู้แทนราษฎรครั้งแรกในเขตดุสิต ร่วมกับคุณวีระ มุสิกพงศ์ (ชื่อในขณะนั้น) และพลเอกเต็ม หอมเศรษฐี แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่อาจฝ่าด่านของคุณสมัคร สุนทรเวชได้ พลตรี สนั่นได้มาเป็นผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ที่จังหวัดพิจิตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ตลอดมา ในครั้งหลัง ได้เป็นผู้แทนราษฎรในระบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาท่านได้ก่อตั้งพรรคการเมืองของท่านเอง และก่อนเสียชีวิตท่านได้เข้าพรรคชาติไทยพัฒนา เป็นประธานที่ปรึกษาของพรรคจนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรม

ผมมีความใกล้ชิดกับพลตรี สนั่น ในฐานะเป็นกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ และเคยร่วมเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลของท่านพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นเวลา ๘ ปี ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๓๑ และร่วมเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๔

พลตรี สนั่นเป็นคนตรง มีจิตใจมั่นคง

รักษาคำพูด ช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลทั้งหลายในทางที่ชอบที่ควรตลอดมา ผมได้รับความเอื้อเฟื้อในการประสานงานกับพลตรี สนั่น ทั้งในฐานะผู้บริหารพรรคฯ และรัฐมนตรีร่วมพรรคอย่างสม่ำเสมอ ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตลอดมา ท่านเป็นคนรักษาคำพูด รับปากผู้ใดไว้จะไม่มีวันลืม จะพยายามปฏิบัติให้ได้เสมอ ถ้ามีสิ่งขัดข้อง ท่านจะบอกให้รู้ถึงเหตุผลโดยมิได้ปิดบังอำพรางหรือแกล้งลืมเสีย

ผมเคยมีความคิดเห็นในทางการเมืองบางเรื่องที่ไม่ตรงกับท่าน แม้ท่านจะไม่พอใจในความคิดเห็นของผม แต่ท่านก็ไม่ได้โกรธผมจริงจัง อาจจะมีเพิกเฉยกันบ้างเป็นครั้งคราว แล้วก็หันมาทำงานร่วมกันต่อไป ที่ผมจำได้เรื่องหนึ่ง ท่านในฐานะเลขาธิการพรรคฯ ได้เคยให้คำมั่นกับพรรคฯ ว่า จะพยายามให้พรรคฯ ได้จัดตั้งรัฐบาลให้ได้ และท่านก็สามารถทำได้จริง ๆ ถึง ๒ ครั้ง โดยจัดตั้งรัฐบาลชวน ๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และรัฐบาลชวน ๒ ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๑ (หากจำไม่ผิด) การจัดตั้งรัฐบาลชวน ๑ ไม่มีปัญหา เพราะพรรคประชาธิปัตย์มีเสียงข้างมากอยู่แล้ว เพียงแต่รวบรวมพรรคอื่นอีก ๒ - ๓ พรรคก็จัดตั้งรัฐบาลได้ แต่ในการจัดตั้งพรรครัฐบาลชวน ๒ นั้น มีปัญหา เพราะเป็นการแข่งขันการจัดตั้งรัฐบาลกับคุณเสนาะ เทียนทอง เลขาธิการอีกพรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการช่วงชิงโอกาสทางการเมืองและอาศัยไหวพริบทางการเมืองท่านพลตรี สนั่น สามารถไปชักชวนสมาชิกกลุ่มหนึ่งของพรรคประชากรไทยมาร่วมสนับสนุนด้วย ซึ่งเรียกกันว่ากลุ่มงูเห่า เมื่อมีการปรึกษากันในกลุ่มผู้บริหารของพรรคฯ ผมได้ทักท้วงว่า การจัดตั้งแบบนี้น่าจะไม่เหมาะ เพราะไม่ใช่วิถีทางประชาธิปไตยเนื่องจากไปเอาคนของพรรคอื่นมาโดยหัวหน้าพรรคเขาไม่ได้รู้เห็นด้วย จะเป็นที่เสียหายและอาจจะเป็นตราบาปของพรรคฯ ที่จะถูกกล่าวอ้างในทางที่ไม่ดีในภายหน้า ท่านพลตรี สนั่นมีความรู้สึกเครียดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และชี้แจงผมว่าถ้าจะจัดตั้งตามวิถีทางประชาธิปไตยร้อยเปอร์เซ็นต์จะไม่มีทางได้เป็นรัฐบาล ท่านเป็นเลขาธิการพรรคฯ จะต้องทำให้พรรคฯ เป็นรัฐบาลให้ได้ และในขณะนั้นประชาชนเรียกร้องให้พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมีมือเศรษฐกิจที่ดีเข้าไปแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำ หลังจากที่มีการทักท้วงเช่นนั้น ผู้บริหารระดับสูง ๒ - ๓ ท่าน ได้ชี้แจงว่าพรรคฯ จำเป็นต้องรับเป็นรัฐบาล เพราะประชาชนเรียกร้อง เมื่อบุคคลสำคัญของพรรคฯ มีความเห็นเช่นนี้ ผมก็มิได้โต้แย้งแต่ประการใดอีก แต่มีความรู้สึกว่าพลตรี สนั่นมีความไม่สบายใจในการทักท้วงของผม แต่ทุกอย่างก็คลี่คลายไปในทางที่ดีเมื่อกาลเวลาได้ผ่านไป

ผมขอย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ที่สำคัญในการเลือกตั้งปี พ.ศ. ๒๕๒๙ พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีท่านพิชัย รัตตกุลเป็นหัวหน้าพรรคฯ ในขณะนั้น ชนะการเลือกตั้งได้ ส.ส. ทั้งสิ้น ๑๐๐ คน มากกว่าพรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคม แต่ไม่สามารถตั้งรัฐบาลได้ด้วยเหตุผลบางประการ จึงได้มีการสนับสนุนให้ท่านพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ผม ท่านบัญญัติและคุณวีระ ซึ่ง

ขณะนั้นเป็นเลขาธิการพรรคฯ ได้เป็นตัวแทนเจรจาจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับตัวแทนของท่านพลเอกเปรมและพรรคอื่น เบื้องต้นพรรคประชาธิปัตย์ได้โควตารัฐมนตรี ๑๘ ที่นั่ง ท่านหัวหน้าพรรคฯ ก็ได้ประชุมและมีการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีได้ลงตัว ต่อมาตัวแทนของท่านพลเอกเปรมได้แจ้งว่า ทุกพรรคต้องถูกตัดโควตารัฐมนตรีออกพรรคละ ๑ คน เพราะจำเป็นต้องนำนักวิชาการเข้ามาเป็นรัฐมนตรีด้วย พรรคประชาธิปัตย์จึงเหลือ ๑๗ ที่ หลังจากตัดออก ๑ ที่ แต่บังเอิญอาจเป็นเรื่องกะทันหันที่ท่านหัวหน้าพรรคฯ ไม่สามารถเรียกประชุมได้ทัน ท่านจึงได้ตัดสินใจตัดสมาชิกคนสำคัญของพรรคฯ ไป ซึ่งทำให้พรรคประชาธิปัตย์แตกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับท่านหัวหน้าพิชัยเรียกกลุ่มตนเองว่า กลุ่ม ๑๐ มกรา ซึ่งมี ส.ส.ที่มีคุณภาพไปร่วมด้วยเป็นจำนวนมาก แต่มี ส.ส.อีกจำนวนมากเช่นกันที่มั่นคงกับพรรคประชาธิปัตย์ จุดนี้ท่านพลตรี สนั่น ได้แสดงให้เห็นว่าท่านมีจุดยืนและปักหลักกับพรรคประชาธิปัตย์ตลอดมาไม่เปลี่ยนแปลง ในช่วงนั้นท่านได้รับเลือกให้เป็นเลขาธิการพรรคฯ จากที่ประชุมใหญ่และได้ทำงานให้พรรคตลอดมา

ท่านพลตรี สนั่นได้ประสบเคราะห์กรรมในทางการเมือง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติว่า ท่านจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินไม่ถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง เรื่องยังไม่ถึงศาลรัฐธรรมนูญ แต่ท่านก็ได้แสดงสปิริตของนักการเมืองที่ดี ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทั้ง ๆ ที่กฎหมายมิได้บังคับให้กระทำเช่นนั้น ผิดกับนักการเมืองอื่นที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่รอจนกว่าศาลชี้ขาดว่าผิดจริงหรือไม่ เมื่อท่านประสบเคราะห์กรรมเช่นนี้ ทีมกฎหมายของพรรคฯ ก็มิได้ทอดทิ้งท่าน ได้ดูแลคดีที่ท่านถูกกล่าวหามาโดยตลอด แต่เป็นเคราะห์กรรมทางการเมืองที่ไม่สามารถช่วยเหลือท่านได้สำเร็จ ท่านถูกสั่งห้ามดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี ท่านก็อยู่ด้วยความสงบ เมื่อพ้นระยะเวลาแล้วแม้ท่านได้ตั้งพรรคการเมืองใหม่และต่อมาเป็นประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทยพัฒนา แต่จิตใจท่านก็ยังเอื้ออาทรกับพรรคประชาธิปัตย์และคนของพรรคประชาธิปัตย์ตลอดมา

ผมเป็นคนหนึ่งที่ถือว่ามีความสนิทสนมแนบแน่นกับท่านพลตรี สนั่นมาเป็นระยะเวลายาวนาน รู้ซึ้งถึงจิตใจกันดี แม้ในระยะหลังจะอยู่คนละพรรค แต่ความเป็นมิตรและความเอื้ออาทรก็ยังมีอยู่ต่อกัน เมื่อท่านถึงแก่อนิจกรรมไป ผมใจหายเพราะได้เสียเพื่อนผู้เป็นปิยมิตรไปอย่างสุดแสนอาลัย

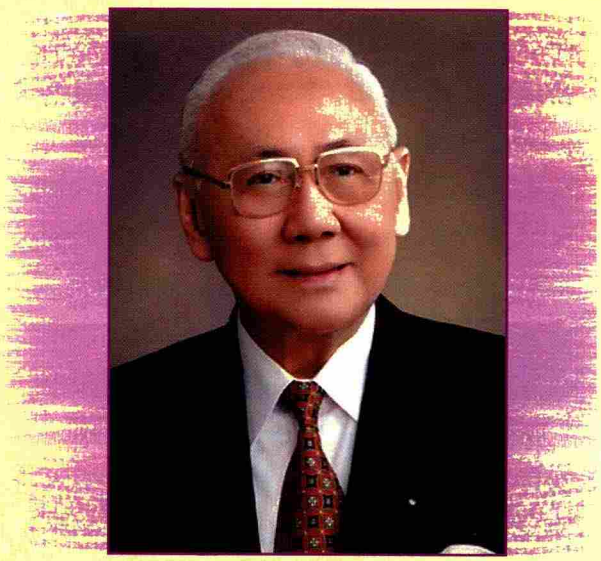
ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยได้โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันสุจริตของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้เป็นปิยมิตรของผม ได้สิงสถิตอยู่ในสัมปรายภพอันประเสริฐต่อไป

(ศาสตราจารย์มารุต บุนนาค)

เพื่อนรัก ผู้มีน้ำใจแท้

เหมือนกับคนทั่วไป ผมมีเพื่อนฝูงไม่น้อยที่ประกอบไปด้วย เพื่อนที่แสนดี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี มีความจริงใจต่อเพื่อนฝูง มีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เคยคิดไม่ดีต่อเพื่อน ขณะเดียวกันผมก็มีเพื่อนไม่น้อยในหลายวงการที่หาความจริงใจยาก

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นเพื่อนคนหนึ่งของผม ที่มีคุณสมบัติดีดังกล่าวข้างต้น และเป็นเพื่อนที่เคยตกทุกข์ได้ยากด้วยกันมาหลายสิบปี เป็นเพื่อนรักที่มีน้ำใจแท้

เพื่อนเช่น พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ นั้นหายากอย่างยิ่ง เรารู้จัก และเริ่มสนิทสนมกันมาเสมือนพี่น้องตั้งแต่ พล.ต.สนั่นเข้ามาร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองกับพรรคประชาธิปัตย์ ล้มลุกคลุกคลานมาด้วยกัน จน พล.ต.สนั่นได้รับเลือกตั้งให้เป็นเลขาธิการของพรรค และเป็นผู้มีความสามารถในการประสานงานต่าง ๆ กับพรรคการเมืองอื่น ๆ ได้อย่างดีมาก และประสบความสำเร็จ จนทำให้พรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ ในการจัดตั้งรัฐบาลในอดีตได้หลายครั้ง

ผมไม่เคยเรียกขานชื่อ พล.ต.สนั่นว่าเป็น “เสธ.หนั่น” แต่เรียก พล.ต.สนั่นว่า “น้อง” ทุกคำ และก็เรียกขานเช่นนี้ด้วยความจริงใจมาตลอดเวลา

ผมไม่ทราบว่า พล.ต.สนั่นมีเหตุผลประการใดที่ภายหลัง ที่ต้องจำใจลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ เพราะขณะนั้นผมได้เกษียณตัวเองทางการเมืองไปแล้ว เมื่อคนรุ่นใหม่เข้ามาบริหารงานของพรรคประชาธิปัตย์ ผมก็ค่อย ๆ ถอนตัวออกมา จึงไม่ทราบเหตุผลอันแท้จริง และจากการที่ผมเคารพในการตัดสินใจของเพื่อน จึงคิดว่าน่าจะเป็นการเสีย

มารยาท หากเช้าซี้สอบถามถึงสาเหตุที่ทำให้ พล.ต.สนั่นต้องจากพรรคประชาธิปัตย์ไป

การที่ พล.ต.สนั่นต้องจากพรรคประชาธิปัตย์ไป ผมเห็นว่าเป็นการสูญเสียบุคลากรที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับพรรคประชาธิปัตย์ แต่ก็เป็นประโยชน์ยิ่งแก่พรรคใหม่ที่ พล.ต.สนั่นย้ายเข้าไป และ พล.ต.สนั่นก็ทำหน้าที่ในพรรคใหม่นั้นอย่างเต็มกำลัง ในขณะเดียวกันก็รักษาความสัมพันธ์ และความรักกับสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผมและครอบครัวของผมอย่างไม่เสื่อมคลาย

ผมคิดถึง พล.ต.สนั่น ผมคิดถึงความผูกพันที่เราทั้งสองมีต่อกัน ผมรักน้องของผมคนนี้มาก และขอให้เราได้เป็นพี่น้องอย่างแท้จริง โดยสายเลือดในภพหน้า และภพต่อๆไป

(นายพิชัย รัตตกุล)

เมษายน ๒๕๕๖

ไว้อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เติบโตจากอาชีพทหาร วันหนึ่งเกิดความผันผวนทางการเมืองของผู้บังคับบัญชา อันทำให้พลตรี สนั่นต้องรับเคราะห์กรรมไปด้วย เมื่อพ้นจากเคราะห์กรรมนั้นแล้ว พลตรี สนั่นก็หันชีวิตมาสู่วงการเมือง

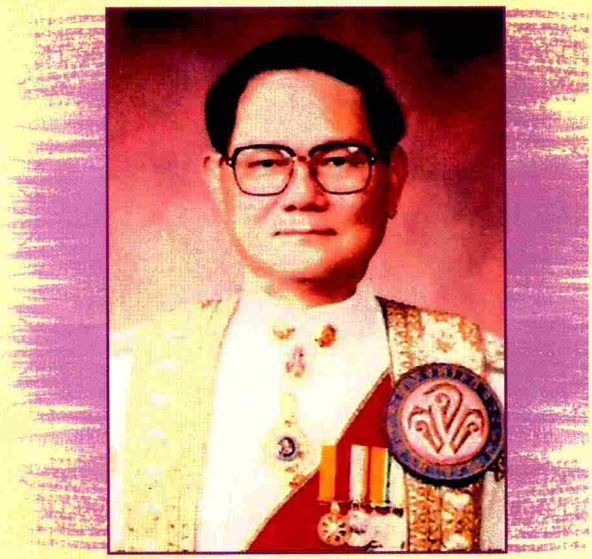
เมื่อเข้ามาสู่วงการเมืองพลตรี สนั่นก็ทุ่มชีวิตให้กับการเมืองอย่างต่อเนื่อง จนได้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในทางการเมืองจนถึงรองนายกรัฐมนตรี และเป็นที่ยอมรับนับถือของแวดวงการเมือง สามารถเข้าได้กับทุกพรรคการเมือง

พลตรี สนั่นจึงมีแต่เพื่อน ไม่มีศัตรู

ผมเคยร่วมอยู่ในรัฐบาลเดียวกับพลตรี สนั่น ในระหว่างปี ๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๓ ได้เห็นความมุ่งมั่นในการผลักดันนโยบายของท่านโดยไม่หวั่นเกรงต่ออิทธิพลใดแล้วก็อดชื่นชมไม่ได้

ในครั้งนั้นรัฐบาลมีนโยบายที่จะรักษาป่าที่เหลือน้อยเต็มที และพบว่าการทำลายป่าส่วนใหญ่เกิดจากการที่ผู้ได้รับสัมปทานปล่อยปละละเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัมปทาน ทางเดียวที่จะบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้ ก็คือ การปิดป่า แต่การปิดป่านั้นต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป่าไม้ และจะกระทบกระเทือนประโยชน์ของผู้รับสัมปทานซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ทรงอิทธิพลทั้งสิ้น

เมื่อจัดทำร่างกฎหมายเสร็จส่งให้ท่านดู

ท่านบอกแต่เพียงว่า “เอาเลย ไม่ต้องกลัวหรือเกรงใจใคร ถ้ามีอะไรผมปะทะให้เอง”

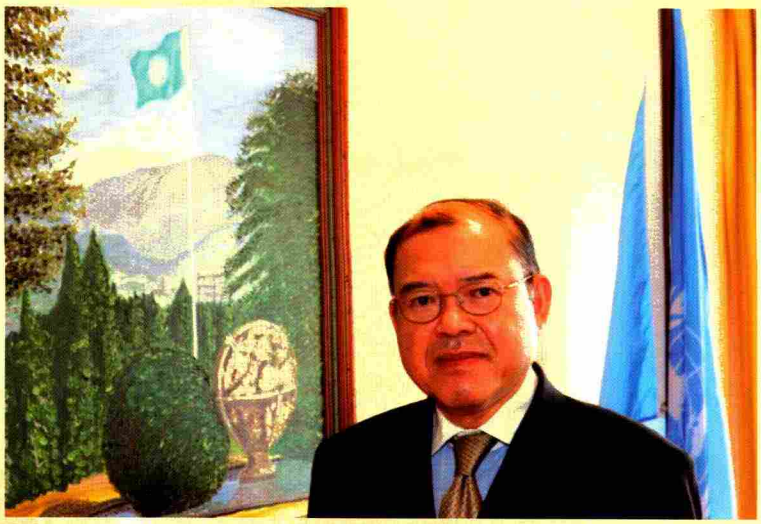
การปิดป่าจึงสำเร็จ และท่านกลายเป็นรัฐมนตรี “ป่าลั่น” ฮือฮากันทั้งเมือง

การจากไปของพลตรีสนั่นในวัยที่ไม่มากนัก แวดวงการเมืองจึงสูญเสียนักการเมืองที่ควรแก่การยอมรับนับถือไปอย่างน่าเสียดาย

ขอกุศลผลบุญที่ท่านได้ทำไว้ จงเป็นปัจจัยส่งให้ท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพตลอดไป

มิชัย ฤชุพันธุ์
๒๙ เมษายน ๒๕๕๖

คิดถึงพี่หนั่น ผู้ลิขิตชีวิตตนเอง

หลังจากที่ผมได้เปลี่ยนชีวิตการทำงานจากธนาคารแห่งประเทศไทยที่เพียบพร้อมไปด้วยบรรยากาศของความอบอุ่น เพื่อนฝูงที่เป็นมิตรไมตรี และอบอวลไปด้วยกลิ่นอายของความเป็นวิชาการ มาสู่โลกของการต่อสู้ การแข่งขัน การแย่งชิงอำนาจ การเลือกตั้ง การอภิปรายในรัฐสภา ผมถือว่าชีวิตมีความหมายอย่างมีสีสันที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความหลากหลาย และนับเป็นบุญที่ได้มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานที่ครบวงจรที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

เมื่อผมมีโอกาสได้พบพี่หนั่นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ พี่หนั่นมีชื่อเสียงที่ได้เกี่ยวข้องกับการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองมากว่า ๑๐ ปีแล้ว ผมเดินเข้าไปคุยกับพี่หนั่นครั้งแรก ๆ ด้วยความรู้สึกเหมือนพนักงานการเมืองหน้าใหม่ที่จะขอเข้ามาเรียนรู้จากผู้อาวุโสที่เพียบพร้อมไปด้วยประสบการณ์แม้ก่อนจะได้เข้ามาสู่เวทีการเมืองประชาธิปไตยอย่างเต็มรูปแบบ แต่คำแรก ๆ ที่พี่หนั่นเอ่ยกับผมทำนองว่า “เรา เป็นไง” ทำให้ผมมีความรู้สึกผ่อนคลายสบายใจขึ้นมาทันทีว่าผมได้พบผู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่ เป็นพี่ เป็นเพื่อนในชีวิตการเมืองที่ผมจะมีความสะดวกสบายใจที่จะสามารถพูดคุย ปรึกษาหารือได้อย่างเต็มที่ และจะสามารถเป็นที่พึ่งทางใจได้เมื่อถึงช่วงเวลาของภาวะวิกฤติทางการเมืองซึ่งมักจะเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ

ในหนังสือชีวประวัติของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ “ล้วนเป็นผมลิขิตชีวิตเอง”

หลังจากที่ได้ประสบมรสุมชีวิตที่ยากจะรับได้โดยคนธรรมดาคนหนึ่ง พี่หนั่นกลับพูดว่า *"ความคิดของผมมาหยุดอยู่ตรงที่ว่า คนเราต้องตายด้วยกันทุกคน มันต่างกันตรงจะตายเวลาไหน ถ้าเราไม่ใส่ใจว่าจะตายเวลาไหน เราก็จะไม่วุ่นวายใจ เพราะในไม่ช้าก็ต้องตายวันหนึ่งจนได้ คิดอย่างนี้แล้วเราก็ไม่กลัวตาย"* ปรัชญาข้อนี้เองพี่หนั่นเคยได้ประสบครั้งแล้วครั้งเล่าเมื่อเราต้องฝ่ามรสุมทางการเมืองที่ต้องใช้ประสบการณ์ ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ความมีสายตากว้างไกล ที่พี่หนั่นมีอยู่เต็มเปี่ยม ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับผมและทำให้ผมสามารถร่วมทำงานการเมืองกับพี่หนั่นได้ทุกเวลาด้วยความเชื่อมั่นในตัวพี่หนั่นอย่างไม่มีข้อสงสัย

ผมได้มีโอกาสเห็นการทำงานของพี่หนั่นในรัฐสภาหลายครั้งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ทั้งๆ ที่แทบจะไม่ค่อยมีใครเคยได้ยินเสียงพี่หนั่นอภิปรายในสถาบันประชาธิปไตยแห่งนี้ แต่ความเป็น "เสธ.หนั่น" ของทุกคนในสภา ที่มีลักษณะทุกประการตามที่พลตรี มนูญกฤต รูปขจรได้เคยเขียนไว้ คือ *"เป็นคนรักเพื่อน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีใจเมตตา โอบอ้อมอารี นิ่มนวลอ่อนน้อม ให้เกียรติ ไว้ใจผู้อื่น อดทนสูงมาก หวังดีต่อทุกคน ไม่เคยนินทาว่าร้าย ไม่ริษยาพยาบาท ไม่ถือตัว ฯลฯ"* เป็นคุณสมบัติที่ทำให้พี่หนั่นมีฉายารู้จักกันทั่วไปว่าเป็น "ผู้ประสานสิบทิศ" ทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ การประนีประนอม การปรองดอง และในที่สุดความสงบและเสถียรภาพของรัฐสภา และระบอบประชาธิปไตย ที่เดินก้าวไปข้างหน้าได้อย่างที่ไม่มีการสร้างความวุ่นวายขึ้นมาในประเทศ ผมชื่นชมในการทำงานประสานรอยร้าวในรัฐสภาของพี่หนั่นที่เป็นประโยชน์ต่อเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศ และในทำนองเดียวกันช่วยทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญรุดหน้าไปได้โดยไม่มีห่วงของการเมืองมาถ่วงไว้ ข้าราชการผู้ใหญ่หลายท่านที่ได้มีโอกาสทำงานกับพลตรี สนั่นฯ ต่างมีความเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า การทำงานกับท่านเป็นเรื่องที่สะดวก ง่าย และทำให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ในหลายๆ โอกาสพี่หนั่นได้นำเรื่องการดำเนินนโยบายช่วยเหลือเกษตรกร โดยเฉพาะในการยกระดับและประกันรายได้ของเกษตรกรตามแนวทางที่สหภาพยุโรปได้นำมาปฏิบัติในระยะหลังที่ทำให้เกิดผลดีขึ้นโดยไม่บิดเบือนราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก พี่หนั่นได้เคยนำแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทางด้านการพัฒนาเกษตรและชุมชนพร้อมกันไป ดังที่พี่หนั่นเคยเขียนไว้ในหนังสือชีวประวัติว่า *"สิ่งที่ผมเห็นจากชาวบ้านที่นั่น(๑) ภายหลังจึงนำมาเป็นแนวคิดที่เกิดเป็นเกษตรชุมชน เป็นโครงการเกษตรชุมชนพึ่งตนเองที่กระทรวงมหาดไทยสนับสนุนสมัยผมเป็นรัฐมนตรีว่าการ"*

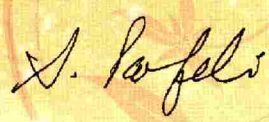
(๑) เกาะพยาม จังหวัดระนอง

เมื่อนิตยสาร Corporate Thailand ออกฉบับพิเศษฉลองครบรอบ ๑๐๐ ฉบับ โดยนำเสนอประวัติย่อของผู้นำในทุกวงการของประเทศไทย ๑๐๐ ท่าน (วารสารใช้ชื่อ "100 Most Powerful Leaders") ในด้านนักการเมือง พลตรี สนั่นฯ ได้รับเลือกเป็นผู้นำทางการเมืองที่โดดเด่นผู้หนึ่ง และได้รับฉายาเพิ่มเติมว่าเป็น "ชาละวันรีเทิร์น" หลังจากพี่หนั่นได้พิสูจน์บารมีทางการเมืองหลังจากมีการแปรเปลี่ยนพรรคการเมือง การเว้นวรรคทางการเมือง ๕ ปี แสดงให้เห็นถึงสัจธรรมทางการเมือง "ไม่มีมิตรแท้และศัตรูถาวร" ที่จะใช้กับพลตรี สนั่นฯ ไม่ได้ถนัดนัก เพราะโดยแท้จริงแล้ว สำหรับ "ชาละวัน" ผู้นี้ น่าจะกล่าวขานได้ว่าเป็นผู้ที่มีมวลมิตรเป็นการถาวรมากกว่า วงยานัตถุ์และแวดวงชิมไวน์ของพี่หนั่นสร้างบรรยากาศของการเป็นญาติสนิทมิตรสหายในสถาบันประชาธิปไตยแบบไทย ซึ่งจำเป็นต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างผู้ร่วมอุดมการณ์ในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยแม้จะมาจากหลายสถานภาพของสังคมไทย ซึ่งพลตรี สนั่นฯ เป็นผู้ที่สร้างแบบอย่างไว้ให้คนรุ่นหลังได้เจริญรอยตามอย่างน่าชมเชยที่สุด

ระหว่างที่พี่หนั่นและผมทำงานด้วยกันทั้งในและนอกรัฐบาล พี่หนั่นให้ความเข้าใจสนับสนุนอยู่เบื้องหลังในการทำงานตลอดเวลา เมื่อผมต้องเดินทางไปทำงานที่องค์การการค้าโลกและองค์การที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่กรุงเจนีวา พี่หนั่นพร้อมด้วยพี่น้อยได้แวะเวียนมาเยี่ยมผมและคุณศสัยเป็นประจำ ทุกครั้งพี่หนั่นจะมาพร้อมด้วยการสื่อความหมายของความสำคัญของงานทางการเมืองของประเทศ และขอให้ผมได้คำนึงถึงโอกาสที่จะมีส่วนร่วมต่อไปในอนาคต พี่หนั่นมีแต่ความหวังดีสำหรับผม สำหรับทุกคน และเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวมทุกวันเวลา

พี่หนั่นโชคดีที่มีครอบครัวที่อบอุ่น โดยที่เมื่อมีเวลา พี่หนั่นจะผ่านมาเยี่ยมลูก ๆ ที่กรุงลอนดอนอยู่สม่ำเสมอ ทำให้เราได้มีโอกาสพบกันทั้งที่เจนีวาและลอนดอน นอกจากนี้พี่หนั่นมีความโชคดีเป็นพิเศษที่มีสุภาพสตรีอย่างพี่น้อยเป็นคู่ใจที่ดูแลอยู่ใกล้ชิดจนวาระสุดท้าย ทำให้พี่หนั่นมีโอกาสได้ทำงานรับใช้สังคมไทยอย่างเต็มที่ก่อนวาระการล้มเจ็บลงอย่างกะทันหัน

พวกเราเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ และผู้รู้จักต่างนับว่าเป็นผู้โชคดีทั้งนั้นที่ได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสส่วนหนึ่งในชีวิตของพลตรี สนั่นฯ ที่นับได้ว่าเป็นผู้แทนของประชาชนคนไทยอย่างแท้จริงทั้งในแง่นิตินัยและพฤตินัย ด้วยอานิสงส์จากบุญกุศลที่พลตรี สนั่นฯ ได้ประกอบไว้ให้สังคมไทยอย่างเหลือล้น ท่านได้จากพวกเราไปสู่ภพที่มีแต่ความสุขสุนทรีย์ที่เปี่ยมไปด้วยความสงบอย่างแท้จริงตลอดไป

ศุภชัย พานิชภักดิ์

เมษายน ๒๕๕๖

ประเทศชาติได้สูญเสียนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่...

ผมและพลโทหญิงพูนภิรมย์ และครอบครัวรู้สึกเสียใจต่อการจากไปของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นผู้ใหญ่ทางการเมืองที่ผมเคารพและมีความคุ้นเคยกันในหลายโอกาสที่ได้ทำงานร่วมกัน

ท่านพลตรี สนั่นเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป มีบุคลิกเฉพาะตัวในนามของ เสธ.หนั่น ถือได้ว่าเป็นผู้อาวุโสและตำนานทางการเมือง ท่านได้ชื่อว่าเป็นนักการเมืองที่รักษาคำพูด มีสัจจะวาจา และมีน้ำใจต่อผู้ร่วมงาน เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลเมื่อปี ๒๕๔๐ ขณะนั้น พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้แสดงสปิริตลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง พรรคร่วมรัฐบาลจึงได้เสนอชื่อพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ด้วยความเชี่ยวชาญทางการเมืองของท่านในฐานะผู้จัดการรัฐบาลที่เป็นพรรคฝ่ายค้านในขณะนั้น ท่านสามารถรวบรวมเสียงข้างมากจาก ส.ส. ของพรรคต่างๆ จนจัดตั้งรัฐบาลแข่งกับพรรคร่วมรัฐบาลได้สำเร็จ เป็นที่มาของตำนานงูเห่าทางการเมือง เพื่อแก้วิกฤตของสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงนั้น ด้วยน้ำใจไมตรีที่มีต่อผมในฐานะเลขาธิการพรรคชาติพัฒนา ท่านได้กรุณาส่งข่าวมาตลอดว่า ท่านสามารถรวบรวมเสียงข้างมากได้แล้ว และอยากให้พรรคชาติพัฒนาตัดสินใจมาร่วมรัฐบาลทำงานด้วยกันในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองให้ลุล่วง ขอให้ผมไปเรียนท่านผู้การด้วย (ท่านพลตรี สนั่นเป็นทหารม้าและเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาท่านพลเอก ชาติชายมาก่อน ท่านจึงเรียกท่านพลเอก ชาติชายว่าท่านผู้การเสมอ) แต่เนื่องจากพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรี พรรคชาติพัฒนาจึงไม่สามารถเข้าร่วมรัฐบาล ตามคำเชิญของท่านพลตรี สนั่นได้ ๖ เดือนต่อมาหลังจากจัดตั้งรัฐบาลแล้ว เสียงของ ส.ส. รัฐบาลปริ่มน้ำไม่เพียงพอต่อประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน ท่านจึงได้ติดต่อ

พรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลเพิ่มเติม และได้ตกลงกันเป็นที่เรียบร้อย แต่ปรากฏว่าข้อเสนอของท่านถูกปฏิเสธจากพรรคร่วมรัฐบาลบางพรรค ในขณะนั้น ท่านจึงได้แจ้งให้ผมทราบว่า ท่านเสียใจที่ผิดข้อตกลง แต่ท่านเป็นคนรักษาคำพูดและข้อตกลงทางการเมืองและเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติในการมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ท่านยืนยันว่าจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงให้สำเร็จในเร็ววัน จำได้ว่าท่านได้บอกกับผมว่าถ้าไม่เรียบร้อยตามที่พูดคุยกันไว้ ท่านจะรับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองของท่านในขณะนั้น ผมเข้าใจถึงสถานการณ์การเมืองที่จะต้องมีผู้เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจหลายฝ่าย แต่ก็รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจและการรักษาคำพูดของท่านเป็นอย่างมาก หลังจากนั้นไม่นานท่านก็ได้ส่งข่าวแจ้งมาว่าทุกอย่างเป็นไปตามข้อตกลงกับพรรคชาติพัฒนา เพราะท่านได้ไปทำความเข้าใจกับพรรคการเมืองอื่นๆ ให้ยอมรับในเหตุผล พรรคชาติพัฒนาจึงได้เข้าร่วมรัฐบาลตามคำเชิญของท่านในฐานะผู้จัดการรัฐบาล และรัฐบาลก็สามารถอยู่จนเกือบครบเทอมของสภา ๔ ปี ด้วยเครดิตและการยอมรับที่มีต่อผู้จัดการรัฐบาลอย่างท่านพลตรี สนั่นในขณะนั้น

ทุกวันคล้ายวันเกิดของผม ท่านพลตรี สนั่นจะให้เกียรติมาอวยพรและทานอาหารที่บ้านทุกครั้ง ในโอกาสวันคล้ายวันเกิดของท่านเมื่อ ๗ ก.ย. ๕๕ ที่ผ่านมา ท่านสนั่นโทรมาเชิญบอกว่าอย่าลืมมาทานข้าวที่บ้านในโอกาสวันเกิด พอดีผมติดภารกิจจะต้องไปต่างประเทศ จึงบอกกับท่านว่าจะขอไปอวยพรและทานข้าวกับท่านก่อน ๑ วัน ผมออกจากบ้านตอน ๑ ทุ่ม เพื่อไปบ้านสนามบินน้ำ แต่รถติดอยู่บนทางด่วน ๒ ชั่วโมง เพราะฝนตกหนักและน้ำท่วม ท่านกรุณาโทรศัพท์หาผม ๔-๕ ครั้งว่าถึงไหนแล้ว จนในที่สุดก็ไปไม่ถึงบ้านสนามบินน้ำ ท่านโทรกลับมาบอกว่าเกรงว่าผมจะไปไม่ทันเครื่องบินตอนเที่ยงคืน เอาไว้กลับมาจากต่างประเทศแล้วค่อยเจอกันก็ได้ นั่นคือโอกาสสุดท้ายที่ได้มีบทสนทนาซึ่งกันและกันระหว่างท่านกับผม

ในระยะสุดท้ายของบทบาททางการเมืองของท่านพลตรี สนั่น ในช่วงของความขัดแย้งทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง และความวิตกกังวลของพี่น้องประชาชน ท่านได้ประกาศตนต่อสาธารณะที่จะใช้ประสบการณ์และบารมีทางการเมือง ความใกล้ชิดที่มีต่อทุกพรรคการเมือง ที่จะประสานความเข้าใจและสร้างความปรองดองให้กับคนในชาติ ท่านมักจะโทรมาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผมบ่อยๆ ว่าพวกเราต้องช่วยกันนำความสงบของบ้านเมืองกลับมา ถึงวันนี้ภารกิจที่ท่านปรารถนาจะทำยังไม่สำเร็จ ท่านก็จากพวกเราไปก่อน คงทิ้งไว้ให้รุ่นพี่รุ่นน้องทางการเมืองทั้งหลายให้ช่วยกันสานต่อเจตนารมณ์ของท่านต่อไป

ประเทศชาติได้สูญเสียนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่ไปอีกท่านหนึ่ง ท่านพลตรีสนั่นถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีงามของความเป็นนักการเมืองผู้เสียสละ มีน้ำใจ มีสัจจะวาจา อุทิศตนต่อชาติบ้านเมืองและประชาชน สมควรเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองรุ่นหลังจักได้ถือเป็นแบบอย่างของการทำงาน เสธ.หนั่น หรือท่านพลตรีสนั่นของผม จะอยู่ในความทรงจำของพวกเราไปอีกชั่วกาลนาน ขอให้คุณงามความดีที่ท่านมีต่อประเทศชาติ ได้เป็นบุญกุศลให้ดวงวิญญาณของท่านได้ไปสู่สรวงสวรรค์ด้วยเทอญ

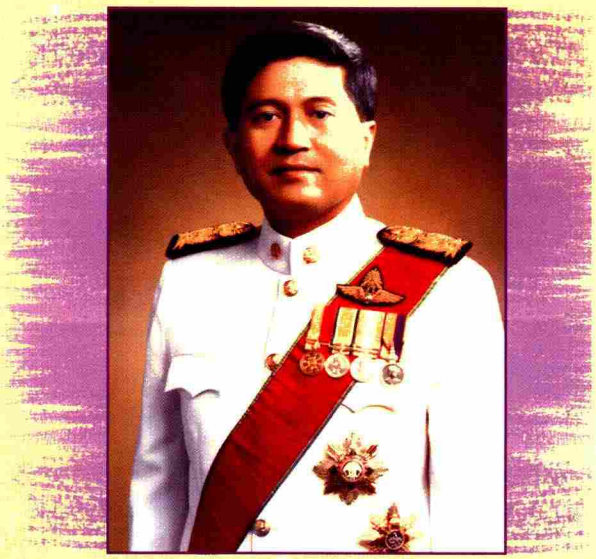

สุวิจน์ – พลโทหญิง พูนภิรมย์ ลิปตพัลลภ
อดีตรองนายกรัฐมนตรี
— อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

ไว้อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมขอแสดงความเสียใจเป็นอย่างยิ่งกับครอบครัวขจร-ประศาสน์ที่ได้สูญเสีย พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ บุคคลอันเป็นที่รักของครอบครัวไป เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา

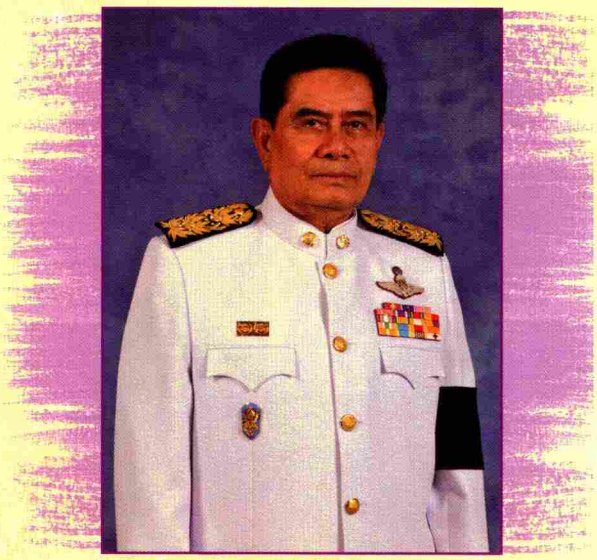
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูง มีประสบการณ์ทางการเมืองและรับใช้ประเทศชาติมาเป็นเวลายาวนาน และเป็นที่เคารพรักของประชาชนชาวพิจิตร ท่านจึงได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตรมาโดยตลอด การได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายสมัย ทำให้พลตรี สนั่นมีประสบการณ์เชี่ยวชาญในหลาย ๆ ด้าน ประกอบกับอุปนิสัยที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเป็นผู้นำและเป็นกันเองกับทุกคน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จึงเป็นที่รักใคร่ เคารพนับถือของบรรดาญาติมิตรและประชาชนทั่วไป การจากไปของพลตรี สนั่น ในครั้งนี้ นอกจากนำมาซึ่งความเศร้าโศกเสียใจแก่ครอบครัว ญาติมิตร และผู้ที่รู้จักสนิทสนมคุ้นเคยแล้ว ยังเป็นการสูญเสียบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมไปอย่างน่าเสียดายยิ่ง

ขอกุศลกรรม ความดีงามทั้งมวลที่พลตรี สนั่นได้กระทำและสร้างสมไว้ในขณะที่มีชีวิตอยู่ อีกทั้งอานุภาพผลบุญที่ครอบครัว ญาติมิตร ตลอดจนผู้ที่รักใคร่นับถือ ได้ร่วมกันบำเพ็ญอุทิศให้ จงส่งผลให้ดวงวิญญาณของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ประสบสุคติในสัมปรายภพตลอดชั่วกาลนานเทอญ

ร้อยตำรวจเอก
(เฉลิม อยู่บำรุง)
รองนายกรัฐมนตรี

ไว้อาลัยแด่ ...
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ได้มีโอกาสรู้จักพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์มาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ก่อนที่ผมจะเข้ามาทำงานทางการเมือง พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพ มากไปด้วยน้ำใจ ให้ความเป็นกันเองกับทุกคน ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือดูแล และเป็นนักพัฒนา พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้อุทิศตนเพื่อพัฒนาประเทศชาติ สร้างความเจริญให้บ้านเมืองจนเป็นที่ประจักษ์ เช่น เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเสนอตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และส่งเสริมงานในความรับผิดชอบของตำรวจให้มีความเจริญก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้านมาจนถึงทุกวันนี้

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ถือเป็นตัวอย่างของนักการเมืองที่ดี มีความรู้ความสามารถและผ่านประสบการณ์มามากมาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล พูดจริงทำจริง สุขุมรอบคอบ และอุทิศทุ่มเททำงานเพื่อสังคมส่วนรวม นอกจากนี้ ด้วยพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงาน ตลอดจนเป็นที่รักและเคารพและเป็นมิตรกับทุกฝ่าย พลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ ยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้ที่มุ่งสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในชาติอีกด้วย

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ซึ่งมีประวัติคู่กับการเมืองไทยมาช้านาน โดยพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ โดยเป็นรองนายกรัฐมนตรีและดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ อีกหลายกระทรวง การจากไปของ

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ครั้งนี้ นับเป็นการสูญเสียปูชนียบุคคลที่เป็นนักการเมืองที่สำคัญครั้งยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่งของการเมืองไทย เป็นความโศกเศร้าอาลัยของครอบครัว "ขจรประศาสน์" และญาติมิตร

ขอร่วมแสดงความเสียใจและอาลัยในการจากไปของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์เป็นอย่างยิ่ง และด้วยกุศลผลบุญแห่งคุณงาม ความดีและคุณประโยชน์ที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สร้างสมไว้ ขอจงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

พลตำรวจเอก

(ประชา พรหมนอก)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือเสธ.หนั่น ที่ผมรู้จัก

ผมรู้จักคุณฉวีวรรณ คู่ชีวิตของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ อันเป็นปีที่ผมดำรงตำแหน่ง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และคุณฉวีวรรณเป็นประธานผู้พิพากษาสมทบ ศาลจังหวัดนนทบุรี แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้ร่วมงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่มีปัญหา ตามโครงการต่าง ๆ ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งเมื่อมีการจัดตั้งโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ โดยมีมูลนิธิโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติให้การสนับสนุนในด้านการเงินและด้านวิชาการ คุณฉวีวรรณก็รับเป็นกรรมการมูลนิธิฯ ในชุดก่อตั้งด้วยความเต็มใจยิ่ง เป็นเหตุให้ผมมีโอกาสได้ไปเยี่ยมเยียนครอบครัวขจรประศาสน์ และรู้จักกับพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งต่อไปขอเรียกว่า “เสธ.หนั่น” ตามที่เคยเรียกติดปาก ในเวลาต่อมาอีกเนิ่นนาน

เสธ.หนั่น ที่ผมรู้จัก เป็นคนพิจิตรที่มีจิตใจกว้างขวางตามลักษณะของ “นักเลงโบราณ” คือรักพวกพ้องอย่างชนิดตายแทนได้ แต่มิใช่รักจนหลง เพราะสามารถแยกแยะคนที่มาคบได้ว่า ใครเป็นใครมาจากไหน และต้องการสิ่งใด โดยเฉพาะถ้าเห็นว่าเป็นคนดีก็จะช่วยจนสุดความสามารถ แม้ตนเองต้องเดือดร้อนก็มิได้สนใจ ท่านจึงมีเพื่อนและผู้ที่เคารพนับถืออยู่ทุกวงการ ครั้นเมื่อถึงคราวต้องเดือดร้อนประสบเคราะห์กรรม เช่น เคยถูกจำคุกโดยคำสั่งคณะปฏิรูปฯ หรือเคยถูก ป.ป.ช.ดำเนินคดีกรณีแจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จ และศาลรัฐธรรมนูญตัดสิทธิ์มิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี ก็มิได้โทษ

ผู้ใกล้ชิดคนใดว่า ทำให้ตนต้องเดือดร้อน รวมทั้งไม่เคยโกรธเคืองผู้ออกคำสั่งลงโทษ หรือ ป.ป.ช. ว่าทำให้ต้องประสบชะตากรรมเช่นนั้น กลับยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ มีความสงบ และมีความมั่นคงในจิตใจ ทั้งเมื่อกลับเข้าสู่วงการเมืองอีกครั้งหนึ่ง เมื่อทราบว่า ผมและคณะกรรมการ ป.ป.ช.ชุดปัจจุบันในครั้งที่เริ่มดำรงตำแหน่งต้องถูกโจมตีใส่ร้าย และซ้ำเติมอย่างหนักด้วยสารพัดวิธี เพราะไม่ต้องการให้ดำรงตำแหน่งต่อไป จากผู้มีอำนาจที่เกลียดชัง ป.ป.ช. เสธ.หนั่น ก็ได้มีส่วนอย่างมากที่ช่วยประสานความเข้าใจกับนักการเมืองที่ใกล้ชิดกับตนในซีกของรัฐบาล จนมีผลทำให้ผมและคณะกรรมการ ป.ป.ช.ผ่านพ้นวิกฤตอันร้ายแรงครั้งนั้น และยังคงทำหน้าที่อยู่ได้ในปัจจุบัน ผมจึงรู้สึกซาบซึ้งใจอย่างยิ่งในน้ำใจไมตรีที่ เสธ.หนั่นมีให้ โดยมิต้องออกปากขอให้ช่วย และโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ซึ่งหาได้ยากในหมู่ของผู้คนในยุคปัจจุบัน

ด้วยความรักในน้ำใจอันกว้างขวางของ เสธ.หนั่น และด้วยความรู้สึกผูกพันมาเนิ่นนานดังกล่าวข้างต้น ผมจึงรู้สึกอาลัยรักและใจหาย เมื่อทราบว่า เสธ.หนั่นที่ผมรู้จักต้องจากไปอย่างไม่มีวันกลับ เสธ.หนั่น ขณะยังมีชีวิตอยู่ได้ทำประโยชน์ให้แก่แผ่นดิน นับได้ว่าเป็นผู้มีคุณค่าหนักแน่นยิ่งใหญ่ประดุจขุนเขา มิใช่เบาบางหรือเลื่อนลอยดั่งเช่นขนนก เหมือนคนบางคนซึ่งไม่เคยทำประโยชน์ให้แผ่นดิน จึงมีผู้คนเป็นอันมากระลึกถึงเกียรติคุณความดีของท่าน ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า:

"ธมฺม ฐิตินฺ วิชหาติ จิตฺต
เกียรติคุณความดีย่อมไม่ละผู้ตั้งอยู่ในธรรม"

ขอให้เกียรติคุณความดีที่ เสธ.หนั่น ประกอบให้แก่แผ่นดิน จงดลบันดาลให้ เสธ.หนั่น ที่ผมรู้จักและเคารพ ประสบความสุข สงบ และสันติ ในสัมปรายภพเบื้องหน้านั้นเทอญ

ศาสตราจารย์(พิเศษ)วิชา มหาคุณ
กรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ

ด้วยรักและอาลัย 'พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์'

"คุณศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์" ได้มีหนังสือถึงผม ขอให้เขียนคำไว้อาลัย เพื่อรวบรวมไว้ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์"

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเขียนให้ด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง

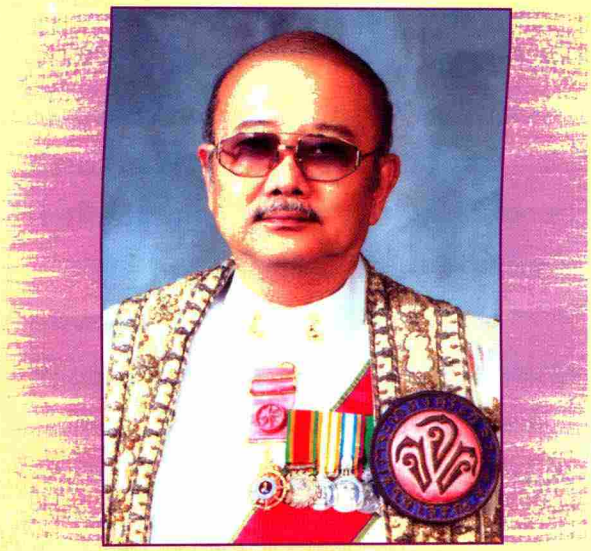
ผมรู้จัก "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" มาเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ได้เมตตาให้ความรักผมเสมือนเป็นน้องชายคนหนึ่ง ผมเรียกท่านว่า "พี่หนั่น"

ผมพบกับท่านในงานพิธีและงานสังคมต่าง ๆ หลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ราช-ตฤณมัยสมาคมหรือที่เราเรียกกันโดยทั่วไปว่า "สนามม้านางเลิ้ง"

เพราะที่ทำงานเดิมของผมอยู่ที่ถนนพิษณุโลกตรงข้ามทำเนียบรัฐบาลอยู่ห่างจาก "สนามม้านางเลิ้ง" เพียงไม่เกิน ๕๐๐ เมตร

ตอนเย็นเลิกงานในวันที่ว่าง ผมและพรรคพวกจะไปไดร์ฟกอล์ฟและสังสรรค์กันต่อที่สโมสร เนื่องจากอาหารราคาไม่แพงนัก

หลาย ๆ ครั้ง ผมได้พบกับ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ซึ่งท่านก็จะทักทายและพูดคุยกับผมอย่างเป็นกันเอง

แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ได้ประสบกับมรสุมในชีวิตอย่างใหญ่หลวงและเป็นเหตุให้ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ต้องหยุดพักจากชีวิตทางการเมืองเป็นเวลาถึงห้าปี

นั่นคือ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๓ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่า "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ได้ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเงินกู้ ๔๕ ล้านบาท

เป็นเท็จ และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๓๑/๒๕๔๓ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้ขาดว่า "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นเท็จตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

ผมเองได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นผู้แทนผู้ร้องในการแถลงการณ์ตอบข้อซักถาม ซักค้านและดำเนินการอื่น ๆ ในกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ในทางส่วนตัว ผมมีความเคารพรัก "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" เหมือนพี่ชายดังได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น

แต่ในการปฏิบัติหน้าที่เราต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกไปให้หมดเหลือแต่การปฏิบัติหน้าที่อย่างเดียว ผมต้องขอคารวะและชื่นชมสปิริตความเป็นลูกผู้ชายและนักสู้ของ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" เพราะเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๓ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ได้ยอมรับมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยในวันรุ่งขึ้นได้ลาออกจากทุกตำแหน่งที่ดำรงอยู่ทั้งหมด นั่นคือ ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและตำแหน่งในพรรคประชาธิปัตย์

"พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ได้ยึดหลักปฏิบัติตามกฎหมายสู้คดีกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยได้ขึ้นเบิกความและตอบข้อซักถามของผู้ร้องด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำพยานบุคคลและเอกสารชี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาอย่างเต็มที่

"พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ไม่ได้โกรธเคืองหรือมีจิตใจอาฆาตผมแต่อย่างใดทั้งสิ้น ทั้งในระหว่างที่สู้คดีกันและหลังจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว

เมื่อพบกันในงานต่าง ๆ ท่านก็ยังทักทายและพูดคุยกับผมอย่างเป็นกันเองเช่นเดิม

ส่วนผมก็เข้าไปไดร์ฟกอล์ฟและทานอาหารที่สนามม้านางเลิ้งตามปกติ โดยไม่เคยได้รับการคุกคาม หรือแม้แต่จะมีอาการตอบโต้ไม่พอใจจากบุคลากรในสนามม้านางเลิ้งแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ผมได้รับคำบอกเล่าจากผู้ใกล้ชิด "พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์" ว่า ได้มีคนที่รักใคร่ท่าน ได้แสดงอาการไม่พอใจและโกรธเคืองผมในการทำหน้าที่ในศาลรัฐธรรมนูญ แต่ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ได้ห้ามปรามไว้ และบอกว่า

"กล้านรงค์" เป็นคนดี เขาทำงานตามหน้าที่ อย่าไปโกรธเคืองอะไรเขาเลย

ผมได้พบกับท่านเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อผมไปอวยพรในงานแต่งงานของ "คุณศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์" เนื่องจากผมต้องไปราชการต่างจังหวัดไม่สามารถไปงานตามการ์ดเชิญได้

ผมไปพบท่านที่บ้านสนามบินน้ำ โดยให้คนที่รู้จักพาไป

วันนั้นผมได้นั่งคุยกับท่านนานมาก ประมาณชั่วโมงเศษ เราได้คุยกันทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นจุดอ่อนในการต่อสู้คดี ที่ทำให้ท่านต้อง

แพ้คดี มีบางเรื่องที่ท่านได้รับฟังมาจากคำยุยงที่ไม่ถูกต้องทำให้ท่านเข้าใจผิดในคนบางคนว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังและเข้ามามีบทบาทชี้นำการวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องของท่าน ผมได้ยืนยันกับท่านว่าบุคคลคนนั้นไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องและไม่มีบทบาทในเรื่องนี้แต่อย่างใดทั้งสิ้น การพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นไปโดยสุจริต ปราศจากอคติและการชี้นำใด ๆ ทั้งสิ้น

พิจารณาไปตามพยานหลักฐานที่ปรากฏซึ่งเป็น "ข้อเท็จจริงทางคดี"

"พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" ได้ทั้งฟังและมองหน้าผมนิ่งตลอดเวลา เมื่อผมพูดจบท่านได้ลุกขึ้นและยื่นมือมาให้ผมจับพร้อมกับพูดว่า

"ผมเชื่อคุณ"

นั่นคือประโยคสุดท้าย และเป็นประโยคที่สำคัญที่สุด

ผมเชื่อมั่นว่าจากคำพูดของผมจะทำให้ท่านได้เข้าใจในข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และในวันนี้ท่านได้จากไป ด้วยจิตใจที่สงบ ปราศจากการค้างคาในบุคคลที่ท่านเข้าใจผิดตลอดมา

ตลอดชีวิตของ "พลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์" ได้อุทิศตนทำงานหนักให้แก่ชาติบ้านเมือง ท่านเหนื่อยมามากแล้ว

บัดนี้ ท่านได้รับการพักผ่อนแล้ว

ขอให้ท่านได้นอนหลับให้สนิท อย่าได้กังวลใด ๆ ต่อไปอีกเลย

ความอยู่รอดปลอดภัยของ "ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์" จะต้องเป็นภาระของบุคคลในชาติที่ยังมีชีวิตอยู่ ที่จะต้องยืนหยัดต่อสู้และอุทิศทั้งชีวิตและเลือดทุกหยดเพื่อปกป้องและดำรงไว้ให้อยู่ชั่วลูกชั่วหลานตลอดไป

ขอให้ดวงวิญญาณของ "พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์" หรือ "พี่หนั่น" ของผม จงประสบแต่ความสุข สงบอยู่ในสัมปรายภพด้วยเทอญ และถ้าดวงวิญญาณของ "พี่หนั่น" มีญาณวิถีใดที่สามารถรับรู้ได้ ขอได้โปรดทราบว่า ผมยังรักและระลึกถึงน้ำใจและคุณงามความดีของ "พี่หนั่น" ตลอดเวลาและตลอดไป

ด้วยรักและเคารพ

(นายกล้านรงค์ จันทิก)

อดีตเลขาธิการ

คณะกรรมการ ป.ป.ช.

เสธ.หนั่น...ที่ผมรู้จัก

ความฝันอันสูงสุดของนักปกครองทุกคนปรารถนาจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสักครั้งหนึ่งในชีวิต และในที่สุด ผมก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตรครั้งแรก ด้วยความภูมิใจตื่นเต้นและดีใจอย่างยิ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น

แน่ละ เจ้าเมืองใหม่อย่างผม ย่อมทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ ด้วยความสุข สนุกสนานกับงานที่ยากลำบาก อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขุดทองที่เขาพนมพา อ.วังทรายพูน ปัญหาการเดินขบวนเรื่องราคาข้าว ผลผลิตการเกษตรตกต่ำ ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก น้ำแล้งและอีกจิปาถะ ก็ย่อมจะต้องมีอุปสรรคมากมาย เช่น ไปกระทบกับผลประโยชน์หรือผิดใจกับนักการเมืองท้องถิ่นบางกลุ่ม คนใหญ่โตประจำถิ่นบางคน

เมื่อท่านทราบข่าว ท่านก็ออกมาปัดเป่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเหล่านั้นให้หายไปทันทีอย่างไม่น่าเชื่อ รวมทั้งให้คำแนะนำต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์มากมายของท่าน

เหตุที่ท่านทำสำเร็จอย่างง่ายดายดังกล่าว เพราะท่านเป็นคนพิจิตร เป็น ส.ส. ทุกสมัยที่นั่งอยู่ในหัวใจของชาวพิจิตร มีมนุษยสัมพันธ์ดีมาก เป็นกันเอง ไม่ถือตัว เข้ากับคนได้ทุกกลุ่ม ตั้งแต่พระสงฆ์ ข้าราชการ พ่อค้าประชาชน กรรมกร (แม้ท่านจะดำรงตำแหน่งสูง เป็นถึงรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีที่สำคัญ ๆ หลายกระทรวงก็ตาม) ท่านเป็นนักแก้ปัญหา นักประนีประนอมปรองดองชั้นครู ท่านจัดสรรงบประมาณมากมายเพื่อนำความเจริญทุกด้านมาสู่จังหวัด ท่านมีแต่ให้ ๆ ๆ...

ผมจึงเป็นผู้ว่าฯ ที่โชคดี ที่มีผู้อาวุโสคอยแก้ไขปัญหา ให้คำชี้แนะโดยตลอด

หลังจากที่ผมเกษียณอายุราชการจากผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม ผมได้มีโอกาสเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และช่วงระยะเวลา ๖ ปีเศษที่ผมทำงาน ป.ป.ช. ด้วยความภาคภูมิใจ ท่านแสดงความดีใจกับผม ชื่นชมการทำงานของหน่วยงาน ป.ป.ช. ตลอด ไม่เคยก้าวก่ายแทรกแซง ท่านรู้ เข้าใจ สถานะของนักการเมืองกับ ป.ป.ช. เป็นอย่างดีมาก ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่เมตตา ยังคงเห็นผมเป็นผู้ว่าฯ ที่ท่านรักเหมือนเดิม คอยให้กำลังใจการทำงานของผมและองค์กร ป.ป.ช. อยู่เสมอ ๆ เมื่อมีโอกาส ท่านเป็นคนรอบรู้ ชอบแนะนำ ชอบสอน และประโยคที่ผมยังจำคำสอนได้จนถึงทุกวันนี้ คือ "ผู้ว่าฯ...คนเราเกิดมา เมื่อมีโอกาส ต้องตอบแทนพระคุณแผ่นดินเกิดให้ได้นะ"

หลับให้สบายเถิดครับ ท่านทุ่มเทเหน็ดเหนื่อย เสียสละ รับใช้แผ่นดินมามากแล้ว ขอดวงวิญญาณท่านไปสู่สุคติบนสรวงสวรรค์

ท่านผู้ที่อยู่ในความทรงจำของผม ผู้นั้นคือ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ประสาท พงษ์ศิวาภัย

อาลัย พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ บุรุษผู้เปี่ยมไปด้วยมิตรภาพและน้ำใจ

ผมได้รู้จักพลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ หรือ "เสธ.หนั่น" ที่ทุกคนกล่าวถึง เนื่องจาก เสธ.หนั่น เป็นผู้มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญยิ่งของประเทศ เป็นบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และตำแหน่งสุดท้ายคือตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เป็นตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้ดำรงตำแหน่งต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีนี้เองเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผมจะมาดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า เสธ.หนั่น มีความผิดฐานจงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นระยะเวลาห้าปี ซึ่งเสธ.หนั่นก็ได้แสดงสปิริตยอมรับคำตัดสินโดยไม่อิดเอื้อนหรือมีข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น อันนับเป็นตัวอย่างที่ดีของนักการเมืองผู้มีความรับผิดชอบ และเมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าว จึงได้หวนกลับ

วงการเมืองอีกครั้ง ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตำแหน่งทางบริหารอื่น ๆ ที่สำคัญคือได้เสนอแนวคิดเรื่อง "การปรองดองทางการเมือง" ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการหาทางออกให้วิกฤติของประเทศในขณะนี้ จนถึงเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๕ เสธ.หนั่นจึงได้ประกาศยุติบทบาททางการเมือง

จากการที่ได้รู้จักกับ "เสธ.หนั่น" แม้จะไม่สนิทสนมแต่ก็ทำให้ทราบถึงอุปนิสัยใจคอว่า "เสธ.หนั่น" เป็นบุรุษที่เปี่ยมไปด้วยมิตรภาพ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักพวก ซึ่งเป็น

วิสัยของชายชาติทหาร ญาติมิตรที่อยู่รอบข้างมีแต่ความสบายใจ อบอุ่นใจ เชื่อใจ แต่อย่างไรก็ตาม “เสธ.หนั่น” ยังประพฤติตนเป็นตัวอย่างแก่นักการเมืองคนอื่น ๆ และประชาชนของประเทศไทย คือเป็นคนยอมรับกติกา ซึ่งแสดงถึงความมีน้ำใจนักกีฬา และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ถือเป็นตัวอย่างที่นักการเมืองในประเทศเราจะต้องยึดถือ เพราะเป็นรากฐานอันสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะหากนักการเมืองไม่มีความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ที่รู้จักเคารพกฎเกณฑ์ กติกาแล้ว ย่อมยากที่จะพัฒนาการเป็นประชาธิปไตยโดยเนื้อหาได้

“เสธ.หนั่น” เป็นบุรุษที่สร้างประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทยไว้มากมายหลายเรื่อง ที่ผู้คนในประเทศนี้จะต้องระลึกถึงกล่าวขวัญและจดจำไปอีกนานแสนนาน

ขออาราธนาอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนคุณงามความดีทั้งหลายที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือ “เสธ.หนั่น” ที่ญาติมิตรหรือคนในประเทศนี้รู้จัก ได้ปฏิบัติและสั่งสมไว้ในภพนี้ จงเป็นแรงหนุนส่ง ดวงวิญญาณไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

(ศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิศรี)
กรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ

ไว้อาลัยแด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ดิฉันได้ทราบข่าวว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ มีอาการติดเชื้อในกระแสโลหิตอย่างรุนแรง ส่งผลให้ภาวะการไหลเวียนโลหิตและระบบการหายใจล้มเหลว ทำให้ถึงแก่อนิจกรรมอย่างสงบ ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญยิ่งในแวดวงการเมือง เนื่องจาก พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์เป็นบุคคลที่มีคุณูปการในการบริหารประเทศมาหลายยุคหลายสมัย และเป็นนักการเมืองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักการเมืองรุ่นหลัง อีกทั้งท่านยังพยายามผลักดันแนวทางแก้ปัญหาบ้านเมืองด้วยสันติวิธี เพื่อให้เกิดความปรองดองของคนในชาติในช่วงวิกฤตการณ์บ้านเมืองที่ผ่านมาด้วย ในการนี้ ดิฉันขอฝากคำกลอนเพื่อเป็นการไว้อาลัย แด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดังนี้

สิ้นบุญแล้ว พลตรี สนั่น สำคัญนัก
เหลือประจักษ์ เพียงความดี ที่น้อมถือ
พระคุณใด ไหนเอ่ย เคยเล่าลือ
จงเป็นสื่อ ส่งบุญ ให้หนุนนำ

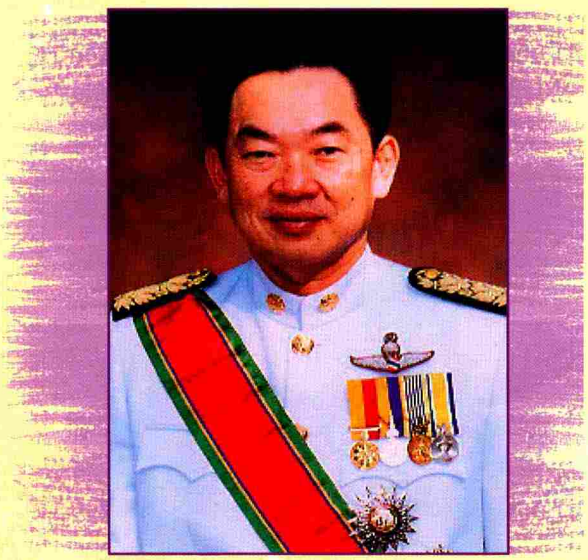
ในโอกาสนี้ ดิฉันขอแสดงความเสียใจและไว้อาลัยต่อการจากไปของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ และขอให้คุณความดีที่ท่านได้ทำเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ จงส่งผลให้ท่านไปสู่สุคติภพต่อไป

(ดร.สดศรี สัตยธรรม)
กรรมการการเลือกตั้ง

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
อดีตนายทหาร และนักการเมืองตัวอย่าง

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี เป็นอดีตนายทหาร และอดีตนักการเมืองตัวอย่างที่ได้ประกอบคุณงามความดีให้ความช่วยเหลือผู้คนมากมาย ท่านได้จากไปอย่างสงบด้วยวัยชรา หลังจากตรากตรำทำงานอุทิศกายใจรับใช้สังคม ประชาชน และประเทศชาติมาอย่างยาวนาน ท่านเป็นที่รักและเคารพของประชาชน ข้าราชการ และนักการเมืองที่ใกล้ชิด นอกจากนี้สิ่งที่พวกเรากล่าวถึงเสมอๆ คือ ท่านเป็นคนสุภาพ อ่อนโยน มีเมตตา มีอารมณ์ขัน มองโลกในแง่ดี เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเสมอมา การจากไปของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของวงการการเมืองไทย

ในโอกาสนี้ ผมขอแสดงความเสียใจต่อการจากไปของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ และขออาราธนาอำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัย ตลอดจนคุณงามความดีทั้งหลาย ที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สั่งสมปฏิบัติไว้ในภพนี้ เป็นแรงหนุนส่งดวงวิญญาณ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพทุกประการ

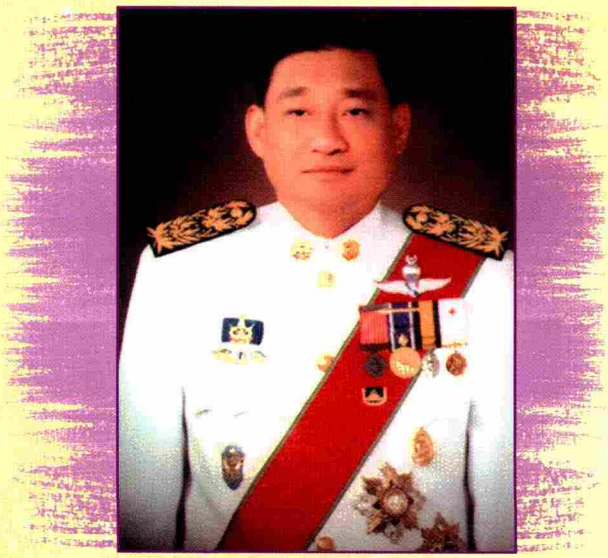

(นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้ง และรู้สึกอาลัยยิ่งมายังครอบครัว "ขจรประศาสน์" เนื่องจากการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นนักการทหารที่มีจิตใจเข้มแข็งดั่งเพชร เป็นนักการเมืองกาวใจประสานได้ทั้งสิบทิศ เป็นแกนหลักในการตั้งนายกรัฐมนตรี ของประเทศไทยไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง จึงนับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่แววววาวดุจเพชรเม็ดงามน้ำหนึ่งของประเทศ สมัยผมเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ท่านก็เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บังคับบัญชาผมที่ได้กรุณาให้นโยบายและแนวปฏิบัติ ที่มีคุณค่ายิ่งต่อการทำงานของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งผมรู้สึกซาบซึ้งใจมาจนทุกวันนี้ อีกทั้งครอบครัวท่านกับครอบครัวผมก็มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันอย่างมากอีกด้วย ดังนั้น การจากไปของท่านถือว่าเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ทางการเมือง สำหรับตัวผมถือว่าเป็นการสูญเสียญาติผู้ใหญ่ที่ครอบครัวผมให้ความเคารพนับถืออย่างยิ่งอีกด้วย ทำให้ผมรู้สึกเสียดาย และเสียใจอย่างยิ่งที่ต้องสูญเสียบุคคลอันทรงคุณค่าไปอีกผู้หนึ่ง

ขออาราธนาอำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัย ตลอดจนคุณความดีทั้งหลายที่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สั่งสมปฏิบัติไว้ในภพนี้ ประกอบกับพลานิสงส์ที่ครอบครัวและญาติมิตรบำเพ็ญอุทิศให้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ประสบสุขในสัมปรายภพด้วยเทอญ

(นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช)
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ไว้อาลัยแด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้ใหญ่ที่ข้าพเจ้ายกย่องเคารพนับถืออย่างบริสุทธิ์ใจมาเป็นเวลาช้านาน ด้วยท่านได้มีความเมตตาอารีแก่ข้าพเจ้าเป็นอันมาก ทั้งได้เคยให้คำแนะนำสั่งสอน ให้โอวาท และให้โอกาสต่าง ๆ ซึ่งข้าพเจ้านำมาใช้เป็นแนวทางบริหารราชการอยู่เสมอ

ในส่วนของกระทรวงวัฒนธรรมนั้น เมื่อครั้งที่ท่านดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลยุคนั้น ท่านได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี ให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานคณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ และท่านได้มีบทบาทสำคัญและได้ปฏิบัติภารกิจด้วยความเข้มแข็งตลอดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งดังกล่าว นับแต่การที่ได้มีส่วนผลักดันการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๗ คณะ การระดมความเห็นและกำหนดแนวทางในการขจัดสื่อร้าย ขยายสื่อดี สร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทย การให้ความเห็นชอบในร่างแผนสืบสวนปราบปรามสื่อไม่เหมาะสม พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบแนวทางการจัดงานมหกรรมสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยสำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นต้น

นับได้ว่า การพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ของกระทรวงวัฒนธรรม สามารถดำเนินมาได้อย่างต่อเนื่องและบรรลุผลจนถึงปัจจุบันนี้ ก็ด้วยเพราะมีท่านเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยวางรากฐาน

ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิตท่านนี้ ข้าพเจ้าขอแสดงความอาลัยอย่างสุดซึ้ง และจะรำลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านได้กอบก่อไว้ตลอดไป

นายสนธยา คุณปลื้ม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

เส้นทางชีวิตที่เต็มไปด้วยสีสัน และสัจธรรมของผู้เป็นตำนาน

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ โลดแล่นบนเวทีการเมืองตั้งแต่ก่อนผมเกิด พอเติบโตมาเป็นเด็กบ้านนอกที่สนใจการเมืองก็เห็นเส้นทางชีวิตของ **"เสธ.หนั่น" เต็มไปด้วยสีสันและสัจธรรมทั้งสูง ต่ำ สุข ทุกข์ ตามแบบฉบับของคนผู้เป็นตำนาน**

มีโอกาสสัมผัสกับท่านโดยตรงตอนทำหน้าที่รองโฆษกรัฐบาลยุคนายกฯ สมัคร สุนทรเวช ขณะนั้น "เสธ.หนั่น" ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ทุกครั้งที่ได้สนทนาบรรยากาศเป็นกันเอง และท่าทีเปี่ยมเมตตาปรากฏจากคนจริงท่านนี้เสมอ จนมีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลังจากพรรคพลังประชาชนถูกยุบพร้อม ๒ พรรคร่วมรัฐบาล ผมก็ไม่ได้พบกับท่านอีก เพราะเส้นทางการเมืองที่แตกต่างกัน

กลับมาพบกันอีกครั้งผมอยู่ในฐานะผู้ต้องขังในคดีการเมือง ส่วน "เสธ.หนั่น" เป็นรองนายกฯ ในรัฐบาลชุดใหม่แต่บทบาทขณะนั้นกำลังเป็นที่จับตาและวิพากษ์วิจารณ์ **เพราะท่านชูธงปรองดองด้วยการประกาศเดินสายพบทุกฝ่ายที่เป็นคู่ขัดแย้งทางการเมือง** ทราบจากข่าวตอนนั้นว่าท่านมีโครงการจะมาพบพวกเราในเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ ด้วย ผมติดตามข่าวนี้ด้วยความสนใจ แต่ก็ยังไม่แน่ใจนักว่าท่านรองนายกฯ จะฝ่ากระแสมาถึงเรือนจำได้

อีกครั้งหนึ่งที่ประสบการณ์ชีวิตผมต้องบันทึกว่า คนจริงเมื่อพูดได้ก็ต้องทำได้ "เสธ.หนั่น" ในชุดเสื้อแขนสั้นสีม่อฮ่อม กางเกงขายาวสีน้ำตาลอ่อน เดินช้า ๆ มาหาพวกเราซึ่งถูกเรียกตัวให้มารออยู่ก่อนถึงในเรือนจำ การทักทายโอภาปราศรัยเป็นไปตามมารยาท แล้วท่านก็ประกาศเจตนารมณ์สร้างความปรองดอง พร้อมถามความเห็น เหล่าผู้ต้องขังทั้งหลายขานรับตามเนื้อข่าวที่ปรากฏในเวลานั้น

ผ่านวาระสำคัญ "เสธ.หนั่น" บอกพวกเราว่าเอามะขามหวานติดมือมาฝากด้วย พร้อม

กระซิบกับผมว่า คืนก่อนมานี่ฝันเห็นเพื่อนรัก พ.อ.(พิเศษ) อาคม ใสสะอาด ลุงผู้ล่วงลับของภรรยาผมมาหาถึงบ้าน ท่านบอกสะดุ้งตื่นแล้วคิดอยู่ในใจว่า สงสัยพี่อาคมจะมาบอกให้ไปช่วยหลานเขย ผมยกมือไหว้ขอบคุณด้วยซาบซึ้งในเมตตาและมิตรภาพระหว่างเพื่อนของผู้อาวุโส

หลังท่านกลับผมเอามะขามหวานของฝากแบ่งพรรคพวกแล้วแยกย้ายกลับแดนขัง ถึงแดน ๔ ก็จัดแจงแบ่งมะขามหวานกินกับผู้คุมและเพื่อนผู้ต้องขัง เม็ดมะขามก็ขออนุญาตผู้คุมฝังไว้ในกระถางต้นไม้ของป้อมหลังแดน เวลาผ่านไปภารกิจปรองดองของ “เสธ.หนั่น” ยังกระท่อนกระแท่นแต่มะขามหวานในกระถางแดน ๔ กลับโตวันโตคืน ผู้คุมคนหนึ่งมาเห็นเข้าก็เอ่ยปากขอไปปลูกในสวนที่ราชบุรี ผมตอบรับด้วยความยินดีพร้อมตั้งชื่อให้เสร็จสรรพว่า “มะขามหวานพันธุ์ปรองดอง” เข้าใจว่าคงเติบโตงอกงามรอความปรองดองอย่างแท้จริงตามความฝันของผู้เป็นเจ้าของจนถึงวันนี้

ระหว่างประสานงานกันก่อนได้รับการประกันตัว “เสธ.หนั่น” ฝากคำชวนมาบอกพวกเราว่า ออกไปแล้วมาเยี่ยมเยือนกันที่บ้านบ้าง ผมฝากคำตอบรับว่าวันแรกที่ออกไปจะมุ่งหน้าไปบ้านท่านทันที เป็นที่มาของการเยือนบ้านสนามบินน้ำครั้งแรกในชีวิตของผม พร้อมพี่น้องร่วมชะตากรรม เพื่อขอบคุณในความพยายามอย่างจริงใจที่จะหยิบยื่นอิสรภาพให้พวกเรา

หลังจากนั้น ผมแวะเวียนไปบ้านสนามบินน้ำอีกหลายครั้ง บางทีก็ฝากข้าวปลาอาหารผลไม้ประดามีให้ท่านและครอบครัว ทราบดีว่าท่านมีเหลือพอ แต่ผมเห็นว่านี่เป็นการแสดงออกหนึ่งว่าผมกับเพื่อนยังระลึกถึงหัวใจของท่านตลอดมา

“เสธ.หนั่น” เป็นคอไวน์ระดับอาจารย์ แต่ช่วงเวลาที่ผมเป็นแขกที่บ้านท่าน คำแนะนำของแพทย์ให้งดดื่มมีผลปฏิบัติแล้ว แต่ พล.ต.สนั่น ก็คือ พล.ต.สนั่น ท่านสั่งพนักงานเอาแก้วไวน์มา ๒ ใบแล้วเปิดไวน์อย่างดีมารอไว้ รินไวน์ตามกรรมวิธีให้ผมแล้วรินน้ำอัดลม (โค้ก) ในแก้วตัวเอง จากนั้นก็เชื้อเชิญผมดื่ม บอกว่าสีมันคล้าย ๆ กัน สำหรับผมนี่เป็นแบบฉบับของคนมากมิตรมากน้ำใจและไม่เคยสงสัยเลยว่าทำไมคนชื่อ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ถึงได้ยืนหยัดอยู่กลางวงน้ำมิตรแม้จนชีวิตหาไม่

เวลาไม่นานนักที่ได้สัมผัสถือได้ว่า “เสธ.หนั่น” เป็นครูคนสำคัญท่านหนึ่งทางการเมือง แม้เวทีนี้จะไม่มีมิตรแท้และศัตรูถาวร แต่ถ้าหัวใจคนเราแน่นอน ความถาวรแห่งมิตรภาพย่อมถูกสถาปนาขึ้นได้ ผมมั่นใจว่า พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ คือหนึ่งในจำนวนคนประเภทนั้น

ขอแสดงความอาลัยและเสียใจต่อครอบครัวขจรประศาสน์ ที่ประสบความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ ขอแสดงความอาลัยต่อหนึ่งตำนานการเมืองไทยผู้จากไปหลังจากฝากสีสันแพรวพราวไว้บนเส้นทาง ขอคารวะต่อความปรารถนาดีที่มีต่อผมและครอบครัว ตลอดจนพี่น้องผู้ร่วมอุดมการณ์ตลอดมา

นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

ด้วยอาลัยยิ่ง

ผมรู้จักพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งผมเรียกว่า “พี่หนั่น” เมื่อก่อนหน้าที่ท่านจะมาอยู่พรรคประชาธิปัตย์ไม่นานนัก แต่ถ้านับถึงทุกวันนี้ก็นานกว่าสามสิบปีเข้าไปแล้ว

รู้จักกันตอนแรก รู้สึกว่าท่าทางท่านน่าจะเป็นคนพูดน้อย ใจร้อน และตัดสินใจเร็วตามแบบฉบับของคนที่เป็นทหาร แต่ก็หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ท่านกลับเป็นคนที่ชอบฟังคนอื่น ชอบแสวงหาความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมือง มีความสุขุมรอบคอบในการตัดสินใจ และที่เป็นที่น่าประทับใจยิ่งก็คือ เป็นคนเอาไงเอากัน และมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงาน

ซึ่งคงจะเป็นด้วยคุณสมบัติดังกล่าวนี้ พี่หนั่น จึงได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานในพรรคด้วยดีมาโดยตลอด และก็ได้เติบโตในทางการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์จนได้เป็นเลขาธิการพรรคในที่สุด และในฐานะของเลขาธิการพรรค ผมคิดว่า พี่หนั่นก็ทำหน้าที่ของท่านได้เป็นอย่างดี ควรแก่การยกย่องทีเดียว

โดยส่วนตัว ผมกับพี่หนั่นดูจะมีความรู้สึกถูกอัธยาศัยใจคอ และเข้าใจถึงความเชื่อมั่นทางการเมืองของกันและกันเป็นอย่างดี และนี่ก็น่าจะเป็นเหตุผลส่วนหนึ่ง ที่พี่หนั่นได้ตัดสินใจช่วยสนับสนุนในคราวเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคในเวลาต่อมา ซึ่งผมก็ยังคงระลึก

ถึงอยู่เสมอ จนถึงทุกวันนี้

ด้วยเส้นทางการเมืองที่ไม่แน่นอน วันหนึ่ง พี่หนั่นก็ได้ก้าวเดินออกไปจากพรรคประชาธิปัตย์ แต่สิ่งที่คนประชาธิปัตย์ ยังคงภาคภูมิใจได้ สำหรับลูกผู้ชายชื่อสนั่น ก็คือ พวกเราจะไม่เคยได้ยินพี่หนั่นพูดให้ร้ายพรรคประชาธิปัตย์ในทางเสียหายใดๆ เลย

วันนี้ พี่หนั่นได้จากพวกเราไปแล้ว ตามธรรมดาของโลก และถ้าจะถือกันว่า คนที่ได้ทำสิ่งดีๆ ไว้ในช่วงเวลาที่มีชีวิตอยู่ ย่อมจะจากไปดี พี่หนั่นของพวกเรา ได้จากไปดีแล้วอย่างแน่นอน

ขอให้ดวงวิญญาณของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จงสู่สุคติเถิด

(บัญญัติ บรรทัดฐาน)

อาลัยพี่สนั่น

พมเรียนจบปริญญาเอกจากสหรัฐอเมริกากลับมาเมืองไทยประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๙ มาเป็นอาจารย์สอนที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขณะนั้น ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ เป็นทั้งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์และอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผมเป็นคนหนึ่งที่มีความใกล้ชิดและได้รับความไว้วางใจจาก ดร.ป๋วย มาโดยตลอด

วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ มีการล้อมยิงนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลังจากนั้นก็มีการยึดอำนาจการปกครองโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ และคณะ เพื่อปราบปรามขบวนการนักศึกษาที่สงสัยว่าได้รับอิทธิพลจากพวกคอมมิวนิสต์ มีการกล่าวหาใครต่อใครว่าเป็นคอมมิวนิสต์มั่วไปหมด ทำให้ ดร.ป๋วย ต้องลี้ภัยไปอยู่ประเทศอังกฤษและไม่ยอมกลับมาอยู่ที่เมืองไทยอีกเลย ส่วนผมต้องลี้ภัยไปสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่นแล้วกลับเมืองไทย ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ กลับมาเป็นอาจารย์ที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เหมือนเดิม

ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ มีการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ ผมลงเลือกตั้งในเขตพญาไทในนามพรรคประชาธิปัตย์ เพื่อนร่วมทีมมี ๓ คน คือ นายดำรง ลัทธพิพัฒน์ นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี และ นายมารุต บุนนาค ส่วนพี่สนั่น ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ ในเขตดุสิต มีเพื่อนร่วมทีม ๓ คน คือ นายวีระ มุสิกพงศ์ นายพิชัย มาลัยวงศ์ และพันโท สนั่น ขจรประศาสน์ (ยศในขณะนั้น) การสลับช่วยกันหาเสียงให้กันและกัน เพราะเขตเลือกตั้งอยู่ใกล้ติดกัน จึงทำให้พี่สนั่น คุณวีระ และผม มีความสนิทสนมกันค่อนข้างมาก (แม้ว่าทุกคนจะสอบตกทั้งหมด)

ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้รับเลือกโดยรัฐสภาให้เป็นนายก

รัฐมนตรีต่อจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ผมได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี และเป็นโฆษกรัฐบาล พี่สนั่นได้รับเลือกให้เป็นรองเลขาธิการราชตฤณมัยสมาคมฯ คุณวีระไปเป็นคอลัมนิสต์ หนังสือพิมพ์ชื่อดังหลายฉบับ แต่เราก็อยู่ด้วยกันเกือบตลอดเวลา

พี่สนั่นเป็นคนอยู่เฉยไม่ค่อยได้ จึงไปทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ที่อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เราทั้งสาม จึงมักจะไปกินนอนด้วยกันที่ฟาร์มกุ้งทุก ๆ เดือน เป็นช่วงที่เรามีความสุขร่วมกันมาก ลงงมกุ้งด้วยกัน ลงเล่นน้ำในแม่น้ำป่าสักด้วยกัน นั่งเล่านิทานและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เรียกว่า เราเป็นครูซึ่งกันและกันในหลาย ๆ วิชา

ต่อมามีการเลือกตั้งใหม่ทั้งพี่สนั่นและคุณวีระก็ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์อีก และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งคู่ ส่วนผมได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เราก็จะเจอกันบ่อยในรัฐสภา ตกเย็นเรามักจะไปกินข้าวด้วยกันที่ราชตฤณมัยสมาคมฯ ต่อมาผมได้ลาออกจากวุฒิสมาชิก ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดสงขลา เราจึงได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ และได้มีโอกาสทำงานร่วมกันในสภาผู้แทนราษฎร

ความเป็นคนมีจิตใจกว้างขวาง โอบอ้อมอารี และจริงใจกับพรรคพวกเสมอ จนทำให้พี่สนั่นเติบโตได้เป็นรัฐมนตรีหลายสมัย และในที่สุดก็ได้รับเลือกให้เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ โดยพี่สนั่นเลือกผมให้เป็นรองเลขาธิการพรรคฯ ฝ่ายบริหาร การเมืองเป็นเรื่องไม่แน่นอน ไม่มีมิตรแท้ไม่มีศัตรูถาวร ความคิดและเหตุผลที่ต่างกันควรได้รับความเคารพนับถือกันและกัน เพราะความคิดและเหตุผลที่ต่างกัน มิได้หมายความว่าเราจะไม่เป็นพี่น้องกัน นี่คือหลักภราดรภาพ (Fraternity) ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญอีกหลักหนึ่งของลัทธิประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม

ในที่สุดพี่สนั่นและคุณวีระก็ออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไปอยู่พรรคการเมืองอื่น ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างกันจึงเจือจางลง แม้จะเสียดายแต่ก็ต้องทำใจและยอมรับมัน แต่ความรู้สึกในทางส่วนตัวของผมที่มีต่อพี่สนั่นก็ยังเหมือนเดิม ยังคงเป็นผู้มีพระคุณและเป็นพี่ที่ดีของผมคนหนึ่งเสมอ ท่านให้ความรักต่อลูก ๆ ของผมทุกคนเสมือนเป็นหลานของท่าน และผมก็มีความรู้สึกต่อลูก ๆ ของท่านก็เป็นเสมือนหลาน ๆ ของผมเช่นเดียวกัน

การจากไปของพี่สนั่นเป็นความสูญเสียทางการเมืองดั่งที่หนังสือพิมพ์และผู้มีชื่อเสียงทางการเมืองหลายคนได้ให้สัมภาษณ์กันไปแล้ว ผมได้แต่ขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก รวมทั้งดวงวิญญาณแห่งบูรพกษัตริยาธิราชเจ้าแห่งสยามทุกพระองค์ ได้โปรดบันดาลให้ดวงวิญญาณของพี่สนั่นได้ไปสถิตอยู่บนสรวงสวรรค์อันเปี่ยมด้วย สุคติ มีแต่ความสงบสุขตลอดไป จนชั่วกาลนาน

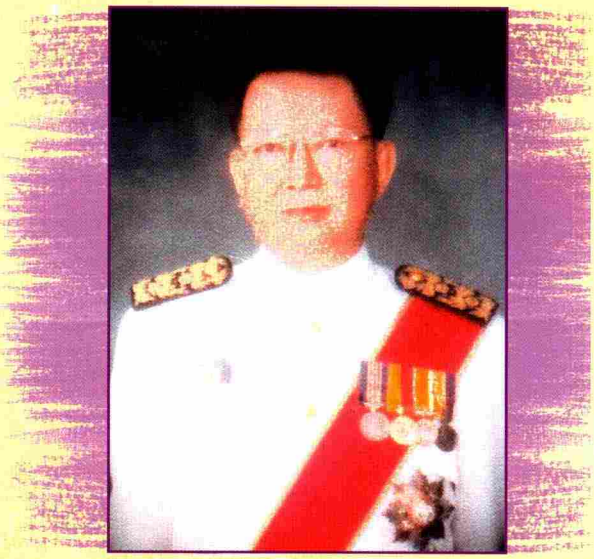
ด้วยความรักและอาลัย

ดร.ไตรรงค์ สุวรรณคีรี

๑๓ เมษายน ๒๕๕๖

เราได้สูญเสียนักการเมืองที่มีคุณค่า

นับแต่ได้ทราบว่าพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ได้ล้มป่วยกะทันหัน ผมและพวกเราหลายคนจะไปเยี่ยม แต่หมอขอห้ามเยี่ยม เกรงว่าท่านจะติดเชื้อ พวกเราต้องคอยสอบถามอาการต่าง ๆ จากญาติ ๆ ที่ไปอยู่เฝ้าด้วยความห่วงใย จนในที่สุด วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ได้ทราบข่าวที่สลดใจยิ่งว่าพลตรี สนั่น จากพวกเราไปแล้ว

ผมได้พบรู้จักกับพลตรี สนั่น ๓๐ กว่าปีมาแล้ว เมื่อพลตรี สนั่น มาสมัครผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ที่กรุงเทพมหานคร และเมื่อได้เป็นผู้แทนจังหวัดพิจิตรเราใกล้ชิดกันมาก เพราะเป็นผู้แทนราษฎรภาคเหนือด้วยกัน ต่อมาพลตรี สนั่น เป็นเลขาธิการพรรค ผมเป็นรองหัวหน้าพรรค ส่วนภาคเหนือ เราต่างอยู่ในตำแหน่งนี้มากว่า ๑๕ ปี การทำงานร่วมกันมาตลอดเวลานาน ทำให้สนิทสนมใกล้ชิดกันมาก การทำงานร่วมกันราบรื่นเป็นที่สุด พลตรี สนั่นและผมผูกพันกันมายาวนาน จนผมรู้สึกเสมือนเป็นพี่น้อง ครอบครัวผมลูก ๆ มีปัญหาอะไร พลตรี สนั่นจะเข้ามาดูแลและจัดการแก้ปัญหาให้เลย บางครั้งผมทราบเรื่องทีหลังก็มี

พลตรี สนั่น เป็นคนมีน้ำใจแก่ทุกคน เป็นคนจริงใจ ไม่แปลกใจเลยที่พลตรี สนั่น มีพรรคพวกมากมาย ทุกคนรักเคารพนับถือด้วยความจริงใจ พลตรี สนั่น จะเข้าใจรายละเอียดแต่ละคน ทำให้มีความผูกพันกับคนจำนวนมากมายอย่างลึกซึ้ง น้อยคนนักที่จะทำได้

พลตรี สนั่น มีความจำเป็นเฉพาะตัว ได้ย้ายจากพรรค ไปตั้งพรรคการเมืองใหม่ แต่ก็ไม่ทำให้ความสัมพันธ์ ความผูกพันที่มี

ต่อกันลดน้อยไปเลย ผมและพรรคพวกเราหลาย ๆ คน ยังพบกันกับพลตรี สนั่นเสมอ ๆ ตลอดมา

พลตรี สนั่น ทำงานการเมืองเข้าได้กับทุกพรรค ทุกคน ด้วยความเป็นคนจริงใจ พูดตรง รักษาคำพูด จนทุกฝ่ายยอมรับไว้วางใจ เมื่ออยู่ฝ่ายบริหาร ก็ทำงานเป็นที่ยอมรับเป็นอย่างดี ทั้งฝ่ายราชการและฝ่ายการเมือง นับเป็นนักการเมืองที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง

การสูญเสียพลตรี สนั่น ผมถือได้ว่าสูญเสียพี่ชายที่แสนดี ครอบครัวผมเหมือนเราสูญเสียญาติผู้ใหญ่ไป ทางการเมืองเราได้สูญเสียนักการเมืองที่มีคุณค่ายิ่ง

กุศลผลบุญที่พลตรี สนั่นทำไว้มากมาย คุณความดี ความดีงาม ที่ได้ทำไว้กับบ้านเมือง ขอนำวิญญาณท่านพลตรี สนั่น ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

(เทอดพงษ์ ไชยนันทน์)

อาลัย
ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมรู้จัก ฯพณฯ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์มานาน เพราะเป็นคนจังหวัดเดียวกัน ท่านเป็นคนเก่งมีความสามารถสูง ท่านเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตร ครั้งแรกก็ได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ท่านเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ก็สามารถนำพาพรรคฯ ได้เป็นแกนกลางจัดตั้งรัฐบาลได้ถึง ๒ ครั้ง ท่านได้ชักชวนให้ผมมาอยู่พรรคประชาธิปัตย์เมื่อปี ๒๕๓๙ ขณะนั้นผมอยู่พรรคความหวังใหม่ เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นแกนกลางจัดตั้งรัฐบาล ท่านได้ผลักดันให้ผมเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งในปีนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตร มี ๔ คน ได้เป็นรัฐมนตรีถึง ๓ คนในเวลาเดียวกันซึ่งเป็นเรื่องยากท่านสามารถทำได้ ท่านได้เป็นรัฐมนตรีว่าการมาหลายกระทรวง พร้อมทั้งได้เป็นรองนายกรัฐมนตรีด้วย

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สนับสนุนให้ลูกชายของท่านคือ ฯพณฯ ศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตรหลายสมัย พร้อมทั้งตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นคนใจนักเลง รักลูกน้องและเพื่อนฝูงทุกคน จึงเป็นที่รักของคนทั่วไป ในตอนเที่ยงของวันที่ท่านเข้าโรงพยาบาลคืนนั้น ท่านยัง

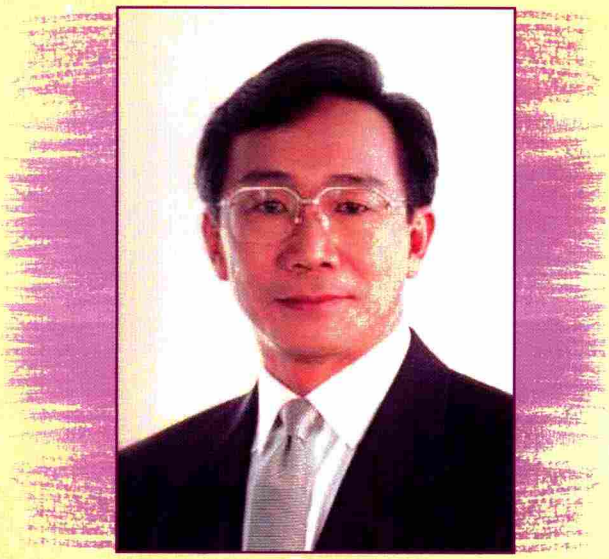
ร่วมรับประทานอาหารโต๊ะเดียวกับผมและน้องๆ จากพรรคประชาธิปัตย์ที่รัฐสภา ทราบว่าท่านป่วยหนัก และถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา ผมรู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง

การจากไปของท่านในครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่งไปอีกท่านหนึ่ง ขออานิสงส์ผลบุญและคุณงามความดี ที่ท่านได้เพียรบำเพ็ญปฏิบัติมาตลอดช่วงอายุขัย พร้อมกุศลผลบุญที่ญาติมิตรอุทิศให้ จงเป็นปัจจัยหนุนนำดวงวิญญาณท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

(นายไพฑูรย์ แก้วทอง)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ระบบบัญชีรายชื่อพรรคประชาธิปัตย์
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

ไว้อาลัยแด่ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์

ผมได้มีโอกาสรู้จักและมีความสนิทสนมกับพี่หนั่นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในตอนนั้นพี่หนั่นเป็นผู้ใหญ่ในพรรคประชาธิปัตย์ เป็นทั้งเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ส่วนผมเป็นคนใหม่ที่เพิ่งเข้ามาร่วมรัฐบาลของ ฯพณฯ ท่านชวน หลีกภัย ที่กระทรวงการคลัง โดยที่พี่หนั่นเป็นผู้ใหญ่ซึ่งไม่ถือตัว ให้ความเป็นกันเองกับทุกคนในพรรคประชาธิปัตย์ มีความจริงใจ รักพวกพ้อง เป็นทั้งผู้ใหญ่และเพื่อนไปพร้อม ๆ กัน ความสนิทสนมส่วนตัวจึงมีมากขึ้นตามลำดับ

ในขณะนั้น นโยบายสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ คือ ความมุ่งหวังให้มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ควบคู่ไปกับการพัฒนาชนบท ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมีหลักการสำคัญที่จะลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน ด้วยการกระจายความเจริญ กระจายรายได้ และกระจายโอกาสในชีวิตไปสู่ภูมิภาค

หนึ่งในมาตรการสำคัญที่ดำเนินการ คือ การจัดตั้งรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน ควบคู่ไปกับการปกครองในส่วนภูมิภาค ดังนั้น เมื่อพี่หนั่นได้มานั่งที่กระทรวงมหาดไทย ประมาณปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ในส่วนของกระทรวงการคลัง จึงมีงานและภารกิจที่สนับสนุนการดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เช่น การกระจายอำนาจการคลังไปสู่ท้องถิ่น ในเรื่องนี้ก็มีทั้งเรื่อง การจัดแบ่งรายได้ของรัฐบาลให้เป็นรายได้ของท้องถิ่นโดยตรง รวมถึงการโอนอำนาจในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

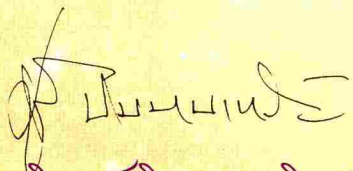
และภาษีบางประเภทให้เป็นอำนาจโดยตรงของท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง

นอกจากนั้น กระทรวงการคลัง ยังได้จัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อให้ลูกหลานของคนไทยที่มีรายได้น้อย มีโอกาสได้รับการศึกษาถึงขั้นอุดมศึกษาอย่างทั่วหน้า ในช่วงเวลานั้น พี่หนั่นและผมได้ทำงานด้วยกันอย่างใกล้ชิด แทบจะเรียกได้ว่า มีรายละเอียดต้องปรึกษากันแทบทุกอาทิตย์ ซึ่งยิ่งทำให้ความสนิทสนมกันของเรามีมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ถ้าใครมีโอกาสได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดเหมือนผมในการจัดตั้งรัฐบาลชวน ๒ ก็คงจะมีทั้งความศรัทธาและนิยมชมชอบในบทบาทของพี่หนั่นที่เป็นแกนกลางในการเจรจากับพรรคร่วมรัฐบาลจนสำเร็จ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะคุณสมบัติส่วนตัวของพี่หนั่นโดยแท้

ความผกผันในชีวิตการเมืองของพี่หนั่นบางครั้งทำให้พี่หนั่นอยู่ในสถานภาพพรรคร่วมรัฐบาล ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคฝ่ายค้าน แต่พี่หนั่นก็ยังได้แสดงออกถึงความผูกพันอันลึกซึ้งกับทุกคนที่อยู่พรรคประชาธิปัตย์เหมือนเดิมทุกประการ ทำให้ทุกคนที่สนิทสนมกับพี่หนั่น รับรู้ได้ถึงความผูกพัน และความรำลึกถึงพรรคที่ให้กำเนิดชีวิตทางการเมืองของพี่หนั่น ด้วยความเสมอต้นเสมอปลายของพี่หนั่นนี้ ยิ่งทำให้คนที่รู้จักพี่หนั่นรู้สึกมีความศรัทธาและเคารพในตัวพี่หนั่นมากยิ่งขึ้น รวมถึงตัวผมด้วย...

ด้วยความอาลัยและคิดถึงพี่หนั่นเสมอ

(ธารินทร์ นิมมานเหมินท์)

ทุกคนรู้จักท่านในนาม เสธ.หนั่น

ผมพบพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ครั้งแรกตอนที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้มีอิทธิพลสูงส่ง เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมาก็รู้จักท่านเหมือนคนอื่นๆ เป็น เสธ.หนั่น และในที่สุดหลังจากรู้จักสนิทขึ้นก็มาเป็นพี่หนั่น ผมได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับพี่หนั่นในหลายโอกาสที่ได้มีการสังสรรค์กันส่วนตัว ซึ่งทำให้ผมรู้จักพี่หนั่นในหลายมุมมอง เกี่ยวกับอุปนิสัยและความคิดในหลายเรื่อง แม้ท่านได้ประสบความสำเร็จในชีวิตการงานและชีวิตส่วนตัวมากมาย แต่มี ๒ เรื่อง น่าจะเป็นเรื่องสำคัญที่เกิดขึ้นในชีวิตของพี่หนั่น เรื่องที่หนึ่ง เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตพี่หนั่นตอนยังรับราชการเป็นนายทหาร ซึ่งชีวิตข้าราชการทหารชั้นผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยก็มีเรื่องปฏิวัติเพื่อเจตนาแก้ไขในสิ่งที่คิดว่าไม่เหมาะสม ที่ไม่ถูกต้องของประเทศชาติบ้านเมือง เป็นที่ทราบกันดีว่า ท่านได้ร่วมปฏิวัติซึ่งไม่สำเร็จและต้องถูกจำคุก แต่ที่อยู่ในความทรงจำของผมนั้น ไม่ใช่เรื่องปฏิวัติ แต่การเป็นลูกผู้ชายนายทหารซึ่งทำผิดถูกจับก็ยอมรับกฎเกณฑ์กติกาของการที่จำต้องถูกลงโทษ และหลังจากได้รับการอภัยโทษแล้วก็ไม่มีข้อแม้

และไม่มีอะไรติดค้าง ขุ่นเคือง หรือบาดหมางในใจ เป็นลูกผู้ชายที่ยอมรับผิดและออกมาแข็งแกร่งกว่าเดิมโดยมุ่งมั่นและออกมาสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยของบ้านเมือง โดยมาร่วมเป็นสมาชิก ร่วมพัฒนาและมีบทบาทในพรรคประชาธิปัตย์ตามระบอบประชาธิปไตยต่อไป

นั่นเป็นเรื่องที่หนึ่งตอนที่ท่านรับราชการประจำเป็นนายทหาร ส่วนเรื่องที่สองที่พี่หนั่นได้เล่าให้ผมฟังคือ มรสุมที่ได้มาเจอในชีวิตข้าราชการการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นกับพี่หนั่นตอนที่

ท่านจะต้องแจงบัญชีทรัพย์สินหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองครั้งแรกของประเทศไทย ซึ่งในตอนนั้น ทาง ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบและมีมติว่าส่วนหนึ่งของบัญชีพี่หนั่นไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้พี่หนั่นต้องถูกลงโทษ "เว้นวรรค" ทางการเมือง ๕ ปี แม้ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการทุจริตก็ตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพี่หนั่นก็ยอมรับกติกาของบ้านเมืองที่กำหนดจริยธรรมของนักการเมืองไว้ ซึ่งนอกจากจะดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ในระยะ ๕ ปี แล้ว ท่านก็ได้พิจารณาตัวเองและลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ด้วย เป็นการยอมรับกติกาของบ้านเมือง เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยให้ก้าวหน้าต่อไป

พี่หนั่นเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนร่วมงานทั้งทางด้านราชการประจำและการเมือง และเป็นที่พึ่งของหลายฝ่ายในการรับฟังปัญหาต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานและน้อง ๆ ด้วยความจริงใจและเป็นกันเอง หลังจากได้หวนกลับเวทีการเมืองอีกครั้งหนึ่ง ผมเชื่อว่าหลังจาก ๒ เหตุการณ์ชีวิตที่ผ่านมานั้น ทำให้พี่หนั่นได้ทบทวนบทบาททางการเมืองของท่านและบทบาทการพัฒนาการเมืองของประเทศเรา พี่หนั่นได้ประกาศเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าประชาธิปไตยของบ้านเมืองเราจะก้าวหน้าไปได้ก็ต่อเมื่อ ความขัดแย้งอย่างรุนแรงที่มีในสังคมบ้านเมืองเราเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไข เพราะฉะนั้นพี่หนั่นจึงได้อาสาตัวเองลงมาเพื่อทำหน้าที่หาทางออกเพื่อให้มีการปรองดองเกิดขึ้น ซึ่งเป็นกุญแจที่จะทำให้บ้านเมืองผ่านวิกฤตไปได้ งานนี้พี่หนั่นได้ริเริ่มไว้ในชีวิตช่วงสุดท้ายของท่าน ซึ่งเรื่องนี้ก็ยังจะต้องมีการสะสางกันต่อไป

สำหรับชีวิตพี่หนั่น ท่านก็เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับว่า ท่านได้ประสบความสำเร็จมากมายทั้งในชีวิตราชการประจำและการเมือง ตลอดจนชีวิตส่วนตัว และเป็นที่รักใคร่ของคนที่มีโอกาสได้มารู้จักท่าน ผมเชื่อมั่นว่า คุณงามความดีและคุณประโยชน์ที่พี่หนั่นได้กระทำให้แก่สังคมและประเทศชาติตลอดชีวิต จะส่งผลให้พี่หนั่นประสบความสุขสงบในสัมปรายภพ ผมขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของพี่หนั่นในการจากไปของท่านมา ณ โอกาสนี้ สำหรับผมแล้ว ผมถือว่าพี่หนั่นเป็นบุรุษทุกฤดูกาล (A Man for All Seasons) และตามเนื้อเพลง ท่านก็ดำรงชีวิตในวิถีทางของท่าน (I did it my way) พวกเรารุ่นน้อง จะระลึกถึงพี่หนั่นในความทรงจำที่ดีด้วยความเคารพและนับถือตลอดไป

ดร.สาวิตต์ โพธิวิหค

คิดถึง เสธ.หนั่น

ผมได้ยินกิตติศัพท์เกี่ยวกับ เสธ.หนั่น มาหลายปีก่อนจะได้รู้จักท่าน ผมพบท่านครั้งแรกที่บ้านผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง พอผมพูดถึงกิตติศัพท์ของท่านที่เคยได้ยิน ท่านหัวเราะถามว่าเป็นทางดีหรือทางร้าย ผมตอบว่าไม่ดี ไม่ร้าย เป็นการบรรยายสรรพคุณทั่วไปว่า ทำอะไรก็มัก “สนั่น” ลั่นเลื่อนสะเทือนแผ่นดินและ “ขจร” ขจายไปไกล คราวนี้ท่านยิ่งหัวเราะสรุปเองว่า งั้นก็แปลว่าบ่มิไก๊สิ คนเราศัตรูต้องกลัว มิตรต้องรัก จึงจะเป็นคนสำคัญทำงานใหญ่ได้ ดูเหมือนว่านี่จะเป็นบทเรียนแรกที่ท่านให้ไว้

มีคนเล่าให้ฟังว่าสมัยหนุ่มๆ เสธ.หนั่นเป็นนายทหารเลือดร้อนคนหนึ่ง อะไรไม่สบอารมณ์ท่านก็ “ปรี๊ดแตก” ได้ง่ายๆ เมื่อบวกกับความเป็นคนพูดจริงทำจริง ท่านเองเป็นคนรักเพื่อนอยู่ด้วยจึงทำอะไรด้วยกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนและเป็นข่าวเสมอ แต่หลังจากพ้นโทษทางการเมืองและหันมาเล่นการเมืองตามครรลองปกติแล้วท่านกลับเป็นคนใจเย็นรอบคอบ นิ่งได้ท่านก็นิ่ง ใครเล่าอะไรท่านก็นั่งหน้าแดงจิบไวน์เก็บข้อมูลไปเรื่อยๆ

มีคนบอกอีกเช่นกันว่า แม้คนจะเรียกท่านว่า “เสธ.” ตามอาชีพทางทหาร แต่ท่านเป็นนักวางแผนหัวเสธ.คนหนึ่งจริงๆ ด้วย ใครให้ข้อมูลไปนิดเดียวท่านก็จำขึ้นใจเหมือนใส่ลิ้นชักไว้ แล้วชักเอาออกมาใช้ในยามที่ต้องวิเคราะห์ หรือบูรณาการข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจทางการเมือง

เรื่องข้างต้นมีแต่คนเล่า ที่ผมเห็นเองเป็นประจักษ์พยานคือครั้งที่ผมเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงมหาดไทยและรองนายกรัฐมนตรีในระหว่างการประชุม ครม. ถ้าเรื่องใดไม่เกี่ยวกับกระทรวงท่าน ก็จะนั่งนัดยานัตถุ์จีนบ้าง เดินไปพูดคุยกับรัฐมนตรีคนโน้นคนนี้บ้าง บางทีก็เดินไปควักกล้องมาส่องดูพระบ่อยครั้งจะเดินมาที่โต๊ะฝั่งข้าราชการประจำเปรยกับพวกเราว่า "รัฐบาลผสมหลายพรรคก็อย่างนี้แหละคุณ เรื่องสั้นกลายเป็นเรื่องยาว เรื่องง่ายกลายเป็นเรื่องยาก เรื่องตื้นๆ กลายเป็นเรื่องซับซ้อน ใน ครม. ไม่มีคำว่าหญ้าปากคอก มีแต่ประเภทเส้นผมบังภูเขา ถ้านายกไม่เก่งและไม่อดทน วงแตกไปนานแล้ว !" แต่พอถึงเวลาที่ท่านต้องเล่นบทประธานในที่ประชุมเสียเอง ไม่ว่าที่ประชุม ครม. ก.ตร. หรือคณะกรรมการอื่นใด ท่านก็เล่นได้ดี เช่นชี้ให้คนที่น่าจะมีน้ำหนักหรืออิทธิพลทางความคิดพูดสักคนสองคนแล้วถามว่าใครจะค้าน เมื่อไม่มีใครค้าน ท่านก็จะตัดบทแล้วสรุปทันที ก่อนจะขยับไปสู่เรื่องอื่น ในระหว่างประชุมท่านมักจะมีลูกเล่นลูกล่อลูกชนเรียกเสียงฮาเสมอ พอฮากันเพลินท่านก็วกกลับมาสรุปปั๊บ ท่านเคยบอกว่านี่เป็นสไตล์ของน้าชาติ !

ครั้งที่ตั้งรัฐบาลชวน ๒ หลังจากพลเอกชวลิตลาออกจากตำแหน่ง เป็นที่รู้จักกันว่ากรณีงูเห่า ครั้งนั้นมีการชิงไหวชิงพริบช่วงชิงเวลาและเสียงจากพรรคต่างๆ เพื่อให้เป็นเสียงข้างมากได้จัดตั้งรัฐบาล เสธ.หนั่นเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของพรรคประชาธิปัตย์ในการเดินเกมนี้ ที่จริงคงช่วยกันหลายคน แต่ด้วยความที่เป็นเลขาธิการพรรค ท่านจึงเป็นตัวเปิดจนกระทั่งการจัดตั้งรัฐบาลสำเร็จลง หลังจากนั้นแม้นักการเมืองจะแบ่งกันเป็นฝ่ายๆ แต่เสธ.หนั่นก็ยังจิบไวน์กับทุกฝ่ายได้

เมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ท่านคุมกรมตำรวจ และในฐานะรองนายกรัฐมนตรีท่านเป็นประธาน ก.ตร. อีกด้วย วันหนึ่งท่านเรียกผมไปปรารภว่า กรมตำรวจเป็นกรมใหญ่ ข้าราชการตำรวจ ๒ แสนกว่าคน งบประมาณก็ก้อนใหญ่ ทำให้อัตรากำลังและงบประมาณในกระทรวงมหาดไทย "มหึมา" เกินไป ตำรวจเองก็ต้องการความคล่องตัว แต่เวลาจะเดินเรื่องทางธุรการ สายปานการบังคับบัญชาหรือกรองเรื่องยาวมากกว่าจะถึงรัฐมนตรี ท่านอยากให้กรมตำรวจแยกออกไปต่างหากโดยขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และมีความเป็นอิสระพอสมควร ผมเรียนถามว่าที่ใครๆ อยากมาเป็นรัฐมนตรีมหาดไทยเพราะมีอำนาจเหนือฝ่ายปกครอง ตำรวจ และอัยการ นี่อัยการก็แยกออกไปแล้ว ถ้าจะสูญเสียตำรวจออกไปอีกท่านไม่กลัวเสียอำนาจหรือ ท่านตอบว่าคนเราบางครั้งก็ต้องทำอะไรที่ถูกหลักการบ้าง ถ้ากลัวเสียอำนาจ เสียหน้าในที่สุดก็จะเสียคน ว่าแล้วท่านก็ขอให้ผมประสานกับพลตำรวจเอกประชา พรหมนอก อธิบดีกรมตำรวจในขณะนั้นเพื่อดำเนินการตามนโยบายนี้ต่อไปจนสำเร็จ

วันที่ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติเข้า ครม. มีคำถามหลากหลายจากคณะรัฐมนตรีในทำนองเดียวกับที่ผมเคยถาม ท่านก็เคาะกล้องยานัตถุ์สูดพรืด แล้วตอบอย่างเดียวกับที่เคยตอบผม มีผู้เป็นห่วงว่าถ้าตำรวจแยกออกไปแล้ว ฝ่ายปกครองเช่นผู้ว่าราชการจังหวัดจะหาเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายที่ไหนมาเป็นตัวช่วย ท่านตอบสั้นๆ ว่าก็แค่แยกออกจากกระทรวงมหาดไทย แต่ไม่ได้แยกจากความเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อะไรทำได้ก็ต้องช่วยกันอยู่แล้ว คล้ายๆ ที่ให้ผู้ว่าฯ สั่งที่ดินจังหวัดสาธารณสุขจังหวัด ในที่สุด ครม. ก็เห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

เสธ.หนั่นเป็นคนอารมณ์ดี เรื่องเล็กน้อยท่านฟังแล้วมักจะหัวเราะหึๆ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่จะหัวร่อดังลั่นเลยทีเดียว สมัยที่มีรายการสภาโจ๊กทางโทรทัศน์ ผู้แสดงคนหนึ่งหน้าตาละม้ายท่าน แต่งชุดแบบไทยพระราชทานบ้าง ซาฟารีบ้างสีต่างๆ นั่งทำท่าจิบไวน์แดงในการประชุม ท่านเล่าว่า เจ้าคนนี้หน้าตาเหมือนผมยิ่งกว่าผมอีก เพราะผมหน้าตายับยู่ยี่ไปหน่อย

ช่วงว่างงานการเมือง ท่านจัดฝึกอบรมนักการเมืองรุ่นใหม่ๆ ที่บ้านของท่าน ค่าใช้จ่ายท่านก็ออกให้หมด เลี้ยงดูข้าวปลาอาหาร จัดหาวิทยากรมาให้ อบรมกันไปหลายรุ่น จนเวลานี้ได้เป็น “ดาวสภา” ไปหลายคน นักศึกษามาจากแทบทุกพรรคหรือแทบทุกวงการ ผมยังเคยรับคำเชิญให้ไปบรรยาย ๒ - ๓ ครั้ง ได้ เรียนถามท่านว่าเปิดโครงการนี้ไปทำไม ควรเป็นภาระของหน่วยงานอื่นมากกว่า ท่านตอบว่านึกย้อนถึงตัวเอง ตอนเข้าสู่วงการเมือง ต้องหาเรียนเอาเอง มีแต่ครูพักลักจำ บางทีก็รู้มาผิดๆ เคล็ดบางอย่างคนรุ่นเก่าก็หวงเสียอีก จึงตั้งใจว่าถ้ามีเงินมีเวลา จะลองทำดู ให้เด็กรุ่นใหม่มีการเตรียมตัวที่ดี ที่สำคัญคือ จะได้คุ้นเคยกัน นักการเมืองรุ่นเก่านั้นอยู่คนละฝ่ายกันก็ไม่เป็นศัตรูกัน เพราะวันหนึ่งอาจจับมือทำงานร่วมกัน แต่เด็กรุ่นใหม่ซักจะรักจริงเกลียดจริง ผีไม่เผาเงาไม่เหยียบ อีกหน่อยถ้ามีใครเปิดโครงการเป็นเรื่องเป็นราว ท่านก็จะยุบโครงการนี้เสีย

ครั้งที่ท่านกลับมาเป็นรองนายกรัฐมนตรีหนสุดท้าย ท่านจับงานเดินสายปรองดองกับทุกฝ่าย เมื่อพบท่านก็เรียนถามว่าไปถึงไหนแล้ว ท่านส่ายหน้าอย่างระอาใจว่า แต่ละฝ่ายเงื่อนไขมาก แม้จะยอมถอยคนละก้าวแต่ไม่มีใครถอยก่อน ทุกฝ่ายเงื้อค้าง ท่านเลยเงื้อค้างไปด้วย

ครั้งสุดท้ายที่พบกันท่านเชิญผมและคนที่คุ้นเคยกัน ๓ - ๔ คนมารับประทานอาหารที่โรงแรมดิเอมเมอรัลด์ รัชดา ท่านเริ่มปรารภถึงสุขภาพว่าป่วยครั้งนี้คงหนักและแสดงความเป็นห่วงบ้านเมือง ความจริงท่านเล่าเรื่อง “ภายใน” แบบลับ ลวง พรางให้พวกเราฟังหลายเรื่อง ลงท้ายท่านก็สัพยอกว่า คุณนี่ช่างจำช่างเขียน อีกหน่อยเอาไปเขียนสิ แต่รอให้ผมตายก่อนนะ ผมเรียนท่านว่าใครเขาจะไป

เชื่อผม ท่านนั่นแหละเขียนเอง ท่านหัวเราะตอบว่า เขียนไม่เป็น แต่นึกชื่อเรื่องไว้แล้วว่าชื่อคำให้การของไกรทอง เอ๊ะ! หรือว่าคำให้การของชาละวันดีหว่า! ว่าแล้วเราก็หัวเราะกันก่อนแยกจากกัน ท่านเห็นผมนั่งตักแต่กับข้าวบางอย่าง เช่น ผัดสะตอ กุ้งราดครีม จึงเรียกพนักงานมาแอบกระซิบว่าให้ทำกับข้าวพวกนี้เพิ่มแล้วใส่ถุงให้คุณคนนั้นเอากลับไปกินที่บ้านด้วย

หลังจากนั้นผมก็ได้ข่าวว่าท่านป่วย จนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรรม นับเป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญในวงการเมืองอีกครั้งหนึ่ง เพราะตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ท่านเป็นสีสันทางการเมืองไม่ต่างจากสีเสื้อฉูดฉาดประจำวันของท่านเท่าไรนัก ก็ท่านเป็นคนที่ทั้ง “สนั่น” เมืองและ “ขจร” ขจายนี่ครับ

ผมขอแสดงความเสียใจกับครอบครัวขจรประศาสน์ และขอให้อำนาจกุศลกรรมที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ได้เคยกระทำบำเพ็ญมาจงนำดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

(ศาสตราจารย์ วิษณุ เครืองาม)

รำลึกถึง...
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

"เสธ.หนั่น" พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ถือเป็นบุคคลสำคัญของการเมืองไทย ที่ได้แสดงบทบาทและมีผลงานในตำแหน่งสำคัญมาก รวมทั้งทำหน้าที่ผู้จัดการรัฐบาลหลายสมัย จนนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีคุณูปการมากมายต่อบ้านเมือง

ใครก็ตามที่มีโอกาสได้ร่วมงาน ได้ใกล้ชิดกับเสธ.หนั่น ต่างก็ชื่นชมใน "น้ำใจ ไมตรี" ที่มีต่อคนรอบตัว และรู้สึกได้ถึงความเป็นคนรักพวกพ้อง

แม้แต่คราวที่ผมดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ยังได้มีโอกาสชื่นชมผลงานหลายประการของท่านในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรุ่นพี่ และได้เห็นแบบอย่างหลายประการในฐานะที่ท่านอยู่ในเส้นทางการเมืองมาก่อน

พลตรี สนั่น นับเป็น "นักการเมืองอาชีพ" ที่มั่นคงอยู่กับงานที่รักและถนัด หลายครั้งต้องพบกับมรสุมทางการเมือง แต่ก็ผ่านมาได้เสมอ แม้กระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิตก็ยังคงอยู่ในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และยังคงทำหน้าที่เพื่อบ้านเมืองตราบจนลมหายใจสุดท้าย

ท้ายสุดนี้ ขอให้คุณงามความดีที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สั่งสมมาตลอดจนอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก ได้โปรดดลบันดาลให้ "เสธ.หนั่น" ไปสู่สุคติ และมีความสุขสงบในสัมปรายภพเทอญ

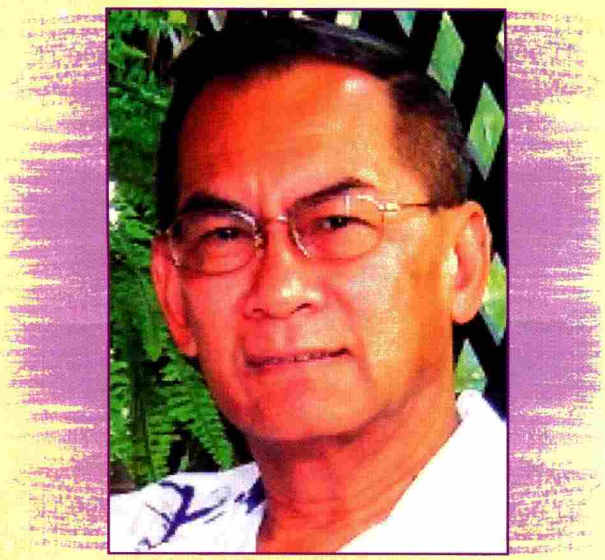
ด้วยความอาลัยอย่างยิ่ง

นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล

ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคภูมิใจไทย

อดีตรองนายกรัฐมนตรี

ไว้อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ มีความสนิทสนมใกล้ชิดกับครอบครัวอดิเรกสารมานาน โดยเฉพาะกับพลเอกประมาณ อดิเรกสาร บิดาของผมและกับพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ น้าชายของผมซึ่งเป็นทหารม้าด้วยกัน ผมเองนั้นมารู้จักกับพลตรี สนั่น เมื่อมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกพร้อมกันในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยที่พลตรี สนั่น สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนผมอยู่พรรคชาติไทย และมารู้จักกันดีมากขึ้นโดยได้ทำงานร่วมกันเมื่อผมไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การ ร.ส.พ. ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจของกระทรวงคมนาคมขณะที่พลตรี สนั่นเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

แต่ช่วงเวลาที่ผมได้มาใกล้ชิดกับพลตรี สนั่นจริง ๆ คือในช่วงที่พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยได้เป็นฝ่ายค้านร่วมกันในสมัยที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธเป็นนายกรัฐมนตรีโดยพลตรี สนั่น เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์และผมเป็นเลขาธิการพรรคชาติไทย ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อพลเอกชวลิตลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีพลตรี สนั่น ทำหน้าที่เป็น “ผู้จัดการรัฐบาล” ได้ร่วมกับพรรคชาติไทยและพรรคอื่น ๆ จัดตั้งรัฐบาลโดยมีคุณชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี พลตรี สนั่น เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากการทำงานใกล้ชิดกันในช่วงนั้น ผมได้ประจักษ์ถึงความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นสุภาพบุรุษแต่ใจนักเลง รักษาคำพูด ความมีน้ำใจ และความโอบอ้อมอารีของพลตรี สนั่น ต่อผู้ที่อ่อนวัยกว่าเช่นตัวผมเป็นต้น

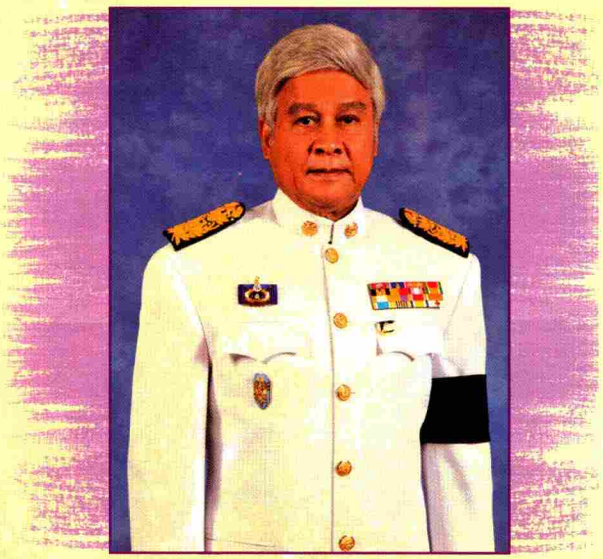
ทำให้พรรคร่วมรัฐบาลทำงานร่วมกันด้วยความราบรื่นจนครบวาระของรัฐบาล

ต่อมาเหตุการณ์พลิกผันทางการเมืองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทุกพรรคการเมืองวนเวียนไปมาจนพลตรีสนั่น ออกจากพรรคประชาธิปัตย์และผมออกจากพรรคชาติไทย และในที่สุดพลตรี สนั่น ได้มาสังกัดพรรคชาติไทยซึ่งถูกยุบและกลายเป็นพรรคชาติไทยพัฒนาในปัจจุบัน ผมเองได้ตัดสินใจกลับมาอยู่พรรคชาติไทยพัฒนาในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พลตรี สนั่น ก็ได้ต้อนรับผมด้วยความยินดีและบอกว่า "ในที่สุดก็มาอยู่พรรคเดียวกันจนได้ ดีแล้วมาช่วยกัน" แต่เพียง ๖ เดือนต่อมา เหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นเมื่อพลตรี สนั่น ได้ล้มป่วยลงและต่อมาได้ถึงแก่อนิจกรรมท่ามกลางความตกใจ และใจหายของพวกเราทุกคน การเมืองไทยได้สิ้นผู้อาวุโสทางการเมือง และพรรคชาติไทยพัฒนาได้สิ้นผู้ใหญ่มากด้วยบารมีไปอีกคนหนึ่ง

ผมขอให้คุณงามความดีที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ได้สั่งสมตลอดมา ส่งผลให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

ปองพล อดิเรกสาร

อาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ก่อนได้พบกัน ผมได้ยินชื่อท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสตร์ มานานแล้ว เพราะว่าพี่ชายผม ดร.ธวัช วิชัยดิษฐ มีความใกล้ชิดกับท่านพลตรี สนั่น พี่ชายผมเป็นนักวิชาการ และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ผมได้ยินชื่อท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ มาตลอด แต่ยังไม่มีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน จนกระทั่งท่านได้มาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในขณะที่ผมดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง นั่นจึงเป็นการทำงานร่วมกันครั้งแรกในฐานะที่ผมเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของท่าน

ต่อมาเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้มีการตั้งอัตราตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทยเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งตำแหน่ง ผมซึ่งในขณะนั้นดำรงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับความเมตตาจากท่านพลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ สนับสนุน ให้แต่งตั้งผมเป็นรองปลัดกระทรวงมหาดไทย ประกอบกับระหว่างนั้น ปลัดกระทรวงมหาดไทย คือท่านปลัดชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ ก็มีความเมตตาเปิดโอกาสให้ผมได้ทำงานใกล้ชิดกับท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ และให้โอกาสผมร่วมทำงานเกือบจะทุกด้าน ทั้งงานบริหารของกระทรวงมหาดไทย การปรับปรุงโครงสร้างของกรมตำรวจในขณะนั้น ตลอดจนงานที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภา ผมได้ทำงานใกล้ชิดกับท่านพลตรี สนั่นเกือบตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงการประชุมสภาที่อยู่กันดึก ๆ ดื่น ๆ เรื่องงบประมาณ หรือในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ในช่วงระยะเวลานี้เอง ทำให้ผมได้ตระหนักถึงความเป็นผู้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างประนีประนอม ได้ทั้งผลสำเร็จ

ของงานและรักษาน้ำใจคนของท่านสนั่นเป็นอันมาก นับช่วงเวลาสำคัญที่ผมได้เรียนรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงานจากท่าน

ในเวลาต่อมา ท่านพลตรี สนั่นก็ได้มีเมตตาสนับสนุนผมให้ไปเป็นอธิบดีกรมที่ดิน จะเห็นได้ชัดว่าท่านมีส่วนที่ทำให้ชีวิตราชการของผมเปลี่ยนแปลงไป ถึง ๒ ช่วงด้วยกัน นั่นคือ จากผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นรองปลัดกระทรวงมหาดไทย และจากรองปลัดกระทรวงมหาดไทยไปเป็นอธิบดีกรมที่ดิน ในช่วงที่ผมได้เป็นอธิบดีกรมที่ดิน ท่านก็ได้ให้โอกาสและกำลังใจในการทำงานต่อผมเป็นอย่างมาก ได้ทำให้ผมได้ปฏิบัติราชการอย่างทุ่มเท ได้มีโอกาสสนองคุณแผ่นดินอย่างเต็มที่ จนกระทั่งผมเกษียณอายุราชการ ท่านพลตรีสนั่นก็ยังโลดแล่นอยู่ในทางการเมืองต่อไปตลอด

สำหรับตัวผมเอง ในภายหลัง ก็ได้มาทำงานการเมืองโดยดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคเพื่อไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ได้มีโอกาสติดต่อพูดคุย ทำงานปรึกษาร่วมกับท่านพลตรีสนั่นเป็นระยะ ๆ อีกด้วย ในช่วงนี้นี่เอง ที่ทำให้ผมซาบซึ้งว่านอกจากสิ่งที่เคยได้เห็นคือ ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรัก ความเมตตา มีความเข้าอกเข้าใจข้าราชการประจำจนเป็นที่เคารพของข้าราชการประจำของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงต่าง ๆ ที่ท่านได้ไปอยู่แล้ว ความรักและความปรารถนาดีที่สุดในใจของท่านก็คือ ความรักที่มีต่อประเทศชาติและพี่น้องประชาชน ผมได้เห็นความพยายามหลาย ๆ อย่างของท่านที่หวังจะทำจะช่วยให้บ้านเมืองเราสงบสุข พวกเราชาวไทยมีความรักใคร่ปรองดองกันเหมือนเดิม แม้ว่าความพยายามเหล่านั้นจะยังไม่สำเร็จเต็มที่ แต่ผมเห็นว่า เป็นก้าวที่สำคัญ เป็นก้าวที่หาญกล้า และเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งของหน้าประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของเรา

จากความรักที่มีต่อประเทศชาติประชาชน การเสียสละทำงานให้กับสังคมมาตลอด ทำให้ท่านแคล้วคลาด จากเรื่องร้าย ๆ ทั้งหมด จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ผมเชื่อมั่นเหลือเกินว่าครอบครัวของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์จะต้องภาคภูมิใจในตัวท่าน

ขอให้คุณงามความดีทั้งหลายที่ท่านได้ทำ ความเมตตาความจริงใจที่ท่านได้กรุณาต่อผมและต่อมิตรสหายทั้งปวง จงหนุนนำดวงวิญญาณของท่าน ไปสถิตอยู่ ณ สุคติภพตลอดไป

ด้วยความอาลัยยิ่ง

(นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ)

อาลัย
พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์

ผมและ พล.ต. สนั่น ขจร-ประศาสน์ ได้เข้ามาทำงานการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกพร้อมกันในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และได้มีโอกาสทำงานใกล้ชิดกันมากขึ้นเมื่อร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลของท่านอดีตนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ครั้งที่ ๒ ซึ่งขณะนั้น พล.ต.สนั่น ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ผมยังจำได้ถึงบรรยากาศการเมืองในตอนนั้นที่มีความตื่นเต้น เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา พล.ต.สนั่นตัดสินใจชวนกลุ่มพรรคเล็ก ๆ อย่างพรรคกิจสังคมซึ่งผมสังกัดอยู่เข้ามาร่วมทำงานจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลภายใต้แกนนำของพรรคประชาธิปัตย์ได้สำเร็จ

เป็นที่ทราบกันดีว่า พล.ต.สนั่น เป็นผู้ใหญ่ที่ผู้คนทั้งในแวดวงการเมืองและในส่วนอื่น ๆ ให้ความเคารพนับถือ ผมคิดว่าท่านเป็นหนึ่งในเสาหลักของประชาธิปไตยในเมืองไทย มีแนวคิดและวิสัยทัศน์เป็นที่น่าศึกษาเรียนรู้ และท่านยังเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในฐานะนักเจรจาชั้นยอดที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง ประสานให้ทุกคนร่วมงานกันได้

นอกจากความนับถือกันในฐานะผู้ใหญ่ในวงการเมืองแล้ว พล.ต.สนั่นยังเป็นคนบ้านใกล้เรือนเคียงกับผม ท่านเป็นคนพิจิตร ผมมาจากสุโขทัย และเมื่อย้ายเข้ามาทำงานการเมืองในกรุงเทพฯ ก็มีบ้านอยู่บนถนนเส้นเดียวกัน ไม่ไกลกันเลย ผมจึงรู้สึกอยู่เสมอว่า

ท่านเป็นเสมือนผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ ๆ ในชีวิต

เมื่อได้ทราบข่าวว่าท่านได้จากไปจึงรู้สึกใจหายและเสียใจแทนครอบครัวขจรประศาสน์อย่างสุดซึ้ง

ภายหลังจากการทำงานหนักมาเป็นเวลายาวนานตลอดชีวิตของ พล.ต.สนั่น ตอนนี้ท่านก็ได้พักผ่อนอย่างแท้จริง ผลงาน คุณงามความดี รวมทั้งแนวคิดในการดำเนินชีวิตของ พล.ต.สนั่น จะยังคงแบบอย่างให้คนรุ่นหลังในวงการการเมืองได้เรียนรู้และให้ผู้ที่เคยทำงานใกล้ชิดได้สานต่อเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง นอกเหนือไปจากนั้น ผมเชื่อว่าชื่อของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์จะยังคงได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอและจะสถิตอยู่ในใจของทุกคนตลอดไป

ด้วยรักและอาลัย

(สมศักดิ์ เทพสุทิน)

อาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับผมมีความคุ้นเคยกันมายาวนาน นับตั้งแต่ท่านยังรับราชการทหารตลอดจนถึงยุคสมัยท่านเปลี่ยนวิถีชีวิตไปประสบความสำเร็จทางการเมือง

ในด้านส่วนตัว ท่านเป็นผู้มีน้ำใจไมตรียิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ แนะนำช่วยเหลือกัน ถือเป็นยอดปิยมิตร

ในวงการการเมือง ต้องยอมรับว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นนายทหารที่ประสบความสำเร็จทางการเมืองอย่างยาวนาน มีผลงานชั้นดีเป็นที่ประจักษ์ ดังเช่น การปิดป่า เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรากฏการณ์ “งูเห่า” เป็นยุทธวิธีในการพลิกผันทางการเมืองที่หลายคนจะต้องเรียนรู้บทบาทสำคัญทางการเมือง ยังผลให้ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนยศจาก พันโท เป็นพลตรี เป็นกรณีพิเศษ

ชีวิตบั้นปลาย แม้ท่านจะต้องถูกเว้นวรรค พักผ่อนโดยสงบเงียบห้าปี แต่ท่านก็หวนกลับคืนสู่วงการเมือง โดยก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญทางการเมืองอย่างแท้จริง

ท่ามกลางความแตกแยกในบ้านเมือง ท่านได้แสดงบทบาทในการสร้างความปรองดอง

ด้วยการเดินสายกลางอย่างแท้จริง ตั้งใจจะเดินต่อให้สำเร็จ แต่น่าเสียดายที่ท่านมาด่วนจากไปเสียก่อน

ในโอกาสนี้ผมขอแสดงความอาลัยต่อ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นอย่างยิ่ง ผมขอตั้งจิตอธิษฐาน กราบอันเชิญคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกตลอดจนคุณงามความดีที่ท่านได้สร้างสรรค์ไว้ให้แก่ประเทศชาติและประชาชน โปรดได้ดลบันดาลเป็นแสงสว่างนำทางให้ท่านไปสู่สุคติบนสรวงสวรรค์ ณ สัมปรายภพตลอดนิรันดร์กาล

ด้วยรักและอาลัย

พลเอก

(เชษฐา ฐานะจาโร)

ประธานคณะที่ปรึกษา

โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

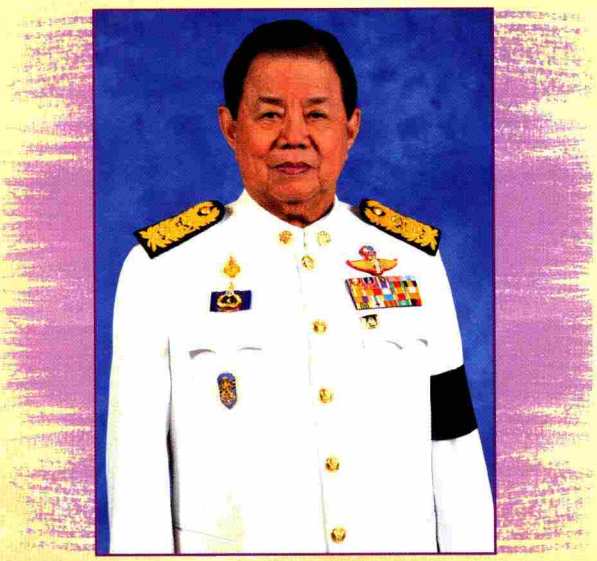
และอดีตผู้บัญชาการทหารบก

๒๙ เมษายน ๒๕๕๖

ด้วยรักและอาลัยยิ่ง
แด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมขอแสดงความเสียใจและอาลัยอย่างสุดซึ้งมายังครอบครัวของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ผมมีความรักเคารพผูกพันอย่างแนบแน่นมาเป็นเวลาอันยาวนาน

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นสุภาพบุรุษ เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ทำงานด้วยความเสียสละและทุ่มเท มีความจริงใจกับทุกคนที่รู้จัก เป็นที่รักใคร่ของผู้ใกล้ชิด และเพื่อนร่วมงาน

โดยส่วนตัวผมมีความรักและนับถือพี่สนั่นเป็นอย่างยิ่ง ได้ร่วมงานใกล้ชิดกับท่านในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งทุกตำแหน่งในขณะรับราชการในกองทัพบก และเมื่อท่านมาทำงานด้านการเมืองก็ยิ่งมีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในขณะที่ผมดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม และเมื่อท่านดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งกำกับดูแลงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผมก็ได้ทำงานร่วมกับท่านในฐานะประธานคณะกรรมการโอลิมปิคแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งผมมีความรู้สึกอยู่เสมอว่า พี่สนั่นเป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงและเป็นผู้ที่มีบารมี ในชีวิตของท่านเคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญรับใช้ประเทศชาติ ในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

ในระหว่างปฏิบัติราชการท่านได้ใช้ความรู้ ความสามารถ ความวิริยะ อุตสาหะ ความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานจนสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ของทางราชการ ทุกประการ

ด้วยอำนาจคุณงามความดีและบุญกุศลที่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ประกอบไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่และเกียรติประวัติผลงานที่ได้บำเพ็ญไว้ให้แก่ประเทศชาติบ้านเมือง จงเป็นพลังปัจจัย หนุนนำให้ดวงวิญญาณของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อันเป็นที่รักยิ่งของพวกเราไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

พลเอก

(ยุทธศักดิ์ ศศิประภา)

ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี/

ประธานคณะกรรมการโอลิมปิค

แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

รักและอาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ยินดีสึกเป็นเกียรติยิ่ง ที่ได้รับโอกาสร่วมเขียนคำไว้อาลัยแด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เพื่อนรักที่แสนดีคนหนึ่งของผมในครั้งนี้ ผมกับพลตรี สนั่น เป็นคนพิจิตร บ้านเดียวกัน คบหากันมากว่า ๓๐ ปี ในการสูญเสีย

ครั้งยิ่งใหญ่นี้ ผมและครอบครัวรอดโพธิ์ทอง ขอแสดงความเสียใจร่วมกับครอบครัวขจร-ประศาสน์อย่างสุดซึ้ง พลตรี สนั่น เป็นแบบอย่างของลูกผู้ชายตัวจริง เป็นคนจริงใจ จริงจัง เชื่อมั่นในตนเอง รักพวก รักเพื่อน รักครอบครัว เป็นคนใจดี เป็นกันเองกับทุกคน ไม่ถือตัว เป็นคนตรงไปตรงมา ปากกับใจตรงกัน มีอะไรก็พูดออกมาต่อหน้า น้อยคนที่ขอเข้าพบแล้วจะผิดหวังกลับไป

ขออานุภาพแห่งความดีของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่มีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และบุคคลทั่วไป รวมทั้งบุญกุศลที่ครอบครัวและญาติมิตรได้ร่วมกันบำเพ็ญให้ จงเป็นพลังปัจจัยให้ดวงวิญญาณของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้เสวยสุขอยู่บนทิพย์พิมานในสวรรค์ชั้นฟ้า ด้วยอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยจงประทานพรด้วยเทอญ

ศรัทธาไม่รู้เลือนครับ

เพื่อนรัก

พลตรี

(สมบัติ รอดโพธิ์ทอง)

อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ

กระทรวงกลาโหม

สัจจะลูกผู้ชาย อันเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตย

ผมมีโอกาสได้รู้จักและสนิทสนมกับพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือ "พี่หนั่น" ตั้งแต่เมื่อครั้งรับราชการทหาร และมีโอกาสได้ทำงานใกล้ชิดกันเป็นพิเศษเมื่อท่านเข้ารับตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ขณะที่ผมอยู่ระหว่างการปฏิบัติงานในตำแหน่งนายทหารคนสนิทของนายกรัฐมนตรีให้กับ ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

สถานการณ์ทางการเมืองในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๑ ซึ่ง ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยสุดท้ายนั้น นับว่ามีความสับสนยุ่งยากอยู่ไม่น้อย ทำให้ต้องคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ กันอยู่ตลอดเวลา แต่ด้วยความที่พี่หนั่นเป็นคนดีมีเพื่อนฝูงมากในแทบทุกวงการ และที่สำคัญที่สุดคือเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ท่านเป็นลูกผู้ชายที่ยึดถือสัจจะเป็นที่ตั้ง พูดคำไหนเป็นคำนั้น จึงเป็นที่เชื่อถือของทุก ๆ คน และเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สามารถ

ผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ มาได้จนกลายเป็นพื้นฐานสำคัญให้ประชาธิปไตยของไทยยั่งยืนมาจนทุกวันนี้

ต่อมาเมื่อผมขึ้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ขณะที่พี่หนั่นได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงในรัฐบาลที่มี ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ก็มีโอกาสได้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงร่วมกันอีกเป็นหลายครั้ง

ซึ่งล้วนแต่ส่งผลดีต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวมทั้งสิ้น

การจากไปของพี่หนั่นครั้งนี้ นอกจากจะสร้างความเสียใจอย่างยิ่งแก่ผมแล้ว ยังทำให้ผมรู้สึกเสียดายที่ประเทศชาติได้สูญเสียบุคคลสำคัญที่มีส่วนอย่างสำคัญในการจรรโลงประชาธิปไตยของชาติมาโดยตลอดอีกด้วย ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่พี่หนั่นเคารพนับถือจงได้โปรดคุ้มครองให้ดวงวิญญาณของท่านจงประสบแต่ความสุขในสัมปรายภพเทอญ

ด้วยความอาลัยรัก

พลเอก (มงคล อัมพรพิสุทธิ์)

เมษายน ๒๕๕๖

เป็นคนพูดจริง ทำจริง และมีความจริงใจ เพราะเขามีจิตใจเป็นทหารเต็มตัว

ผมทราบข่าวการจากไปของเสธ.หนั่นด้วยความเสียใจอย่างยิ่ง เพราะผมกับเสธ.หนั่นนับว่าสนิทสนมกันพอสมควร ถึงแม้เสธ.หนั่นจะไม่ได้มาจากโรงเรียนนายทหารหลักของกองทัพไทย แต่ก็ผ่านโรงเรียนนายร้อยสำรอง ซึ่งถือว่าเป็นนายทหารที่จะต้องผ่านการฝึกทั้งในด้านวิชาการทหารและการรบอย่างสมบูรณ์ เพื่อน ๆ ผมหลายคนก็เรียนหลักสูตรนี้ ทั้งจบ ม.๘ จากโรงเรียนอัสสัมชัญ และจากโรงเรียนการบินโคราช ผมจึงมีเพื่อนที่มาจากโรงเรียนนี้มากพอสมควร อย่างเช่น พี่พล (พ.อ.พล เริงประเสริฐวิทย์) ซึ่งต่อมาก็หันมาเล่นการเมืองและประสบความสำเร็จ เพราะได้เป็นถึงรมต. ในหลาย ๆ กระทรวง ผมมาสนิทกับเสธ.หนั่นมากขึ้น เมื่อน้อง ๆ รุ่น จปร.๗ (พล.ต.มนูญกฤต รูปขจร, พ.อ.ประจักษ์ สว่างจิตร) ทำการปฏิวัติ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จึงต้องถูกให้ออกนอกประเทศและรับโทษตามความผิด เสธ.หนั่นกับ จปร.๗ ถือว่าเป็นรุ่นเดียวกัน เพราะจบออกมาพร้อมกัน และอีกครั้งที่เสธ.หนั่นกลับมาผงาดในด้านการเมืองอีกครั้ง และรุ่งโรจน์

ไปเป็นถึงรัฐมนตรีหลาย ๆ กระทรวง และเป็นถึงรองนายก เขาเคยชวนผมเล่นการเมือง แต่ผมปฏิเสธ เพราะผมไม่ชอบเรื่องการเมือง ซึ่งเขาก็ไม่ว่าอะไร เพราะเขารู้ดีว่าผมเป็นคนอย่างไร และชีวิตของเขาก็ขึ้น ๆ ลง ๆ ไปตามวิถีชีวิต มีทั้งรุ่งโรจน์ไปจนถึงรองนายกรัฐมนตรี และบางครั้งก็ตกอับหลุดจากวิถีการเมือง แต่ความสัมพันธ์ของเขากับผมก็ยังคงแน่นแฟ้น ผมก็เคยขอให้เขาช่วยเหลือเรื่องงานของกองทัพ ซึ่งเขาก็เต็มใจทำให้อย่างเต็มที่ เพราะเขามีจิตใจเป็นทหารเต็มตัว

ซึ่งทำให้ผมซาบซึ้งว่าเขาเป็นคนที่พูดจริงทำจริง และมีความจริงใจ ซึ่งเป็นเพราะการที่เขาเป็นคนมีน้ำใจ จึงทำให้เขาเป็นคนที่อยู่ยงคงกระพัน ใครๆ ก็อยากร่วมงานกับเขาและเป็นที่ยอมรับในหมู่ทหารของพวกเรา

ผมรักเขาและยอมรับในความเป็นชายชาติทหารของเขา เขาก็เคารพผมในฐานะที่ผมเป็นนายทหารรุ่นพี่ ที่มีความจริงใจและตรงมาตรงไป การจากไปของเขาก็เป็นไปตามวาระและสังขาร สิ่งที่เขาฝากไว้กับการเมืองและประเทศไทย ก็คือเขามีความรักและหวงแหนประเทศไทย มีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างเต็มเปี่ยม ขอให้ เสธ.หนั่นจงไปสู่คติสุขในภพหน้าด้วยเทอญ

ด้วยรัก

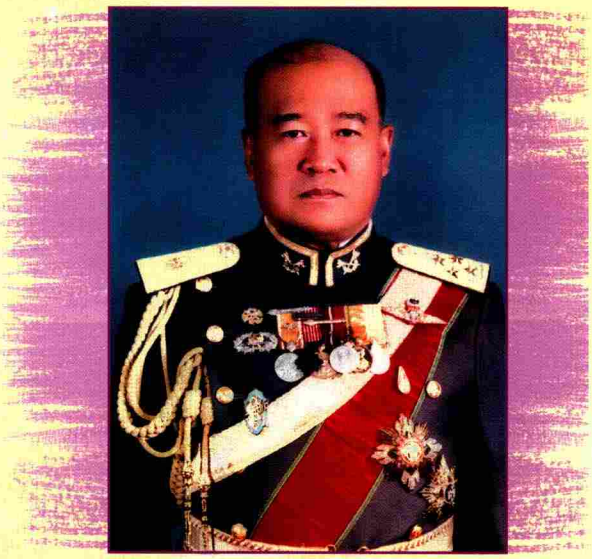
พล.อ.อ.

(กันต์ พิมานทิพย์)

๒๒ เม.ย. ๕๖

เส้นทางชีวิตของผมและพลตรีสนั่น เป็นเส้นทางของเพื่อน

ผมกับพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นเพื่อนกันตั้งแต่อยู่กองพันทหารม้าที่ ๔ ยศร้อยตรีด้วยกัน นับเป็นเวลาห้าสิบกว่าปีแล้ว เราอายุเท่ากัน ผมแก่กว่าเขา ๓ เดือน หลังจากนั้น วิถีทางราชการเราก็แยกกันไป ตอนที่สนั่นเข้าโรงเรียนเสนาธิการ ผมเป็นอาจารย์ เขาเลยเรียกผมว่าอาจารย์บ้าง พี่แป๊ะบ้าง นักเรียนเสธ.รุ่นนั้นนับว่าสนิทสนมกันดี แม้แต่ระยะหลังๆ วันเกิดสนั่น เพื่อนนักเรียนรุ่นเขาก็ยังนัดกันมาอวยพรอยู่เสมอ

จุดเด่นของสนั่น คือเป็นคนมีเพื่อนมาก เป็นคนจริง รักพวกพ้องตามวิสัยของทหารม้า ช่วยเหลือทุกคนเท่าที่จะช่วยได้โดยไม่หวังผลตอบแทน อีกอย่างหนึ่งคือเป็นคนกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ แม้ผู้นั้นจะตายจากไปแล้ว เขาก็ยังทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ตลอด เป็นคนที่ตัดสินใจเร็ว กล้าได้กล้าเสีย เช่นตอนสมัยเขาเป็นรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ผมแวะไปทานอาหารกลางวันที่กระทรวง จากที่ผมเคยรับราชการอยู่ที่ภาคใต้ เราก็คุยกันเรื่องสถานการณ์ภาคใต้ เขาก็ถามผมว่าควรทำอย่างไร ก็เสนอเขาไปว่าควรบรรจุคนที่ตรงกับความประสงค์ของงาน ตำแหน่ง ผอ.ศอ.บต. ควรให้ผู้ว่าคนหนึ่งที่เคยทำงานที่ปักษ์ใต้ไปเป็น ปรากฏว่ารุ่งขึ้นเขาออกคำสั่งทันที ผลก็คือภาคใต้ ๓ จังหวัดสงบได้หลายปี จนกระทั่งสนั่นย้าย รัฐมนตรีคนอื่นมาเป็น หลังจากนั้นผู้ว่าคนนั้นก็ลาออกจากราชการ แล้วเหตุการณ์ก็วุ่นวายมาจนบัดนี้

สนั่นเป็นคนยอมรับความจริง เมื่อตอนถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง ๕ ปี เขาไม่เคยบ่นหรือตัดพ้อใครให้ได้ยิน พูดกับผมเพียงว่า “พี่แป๊ะ ตอนนี้เรามีเวลาเที่ยวกันได้แล้ว” หลัง

จากนั้นชักชวนไปเที่ยวต่างประเทศบ้าง ในประเทศบ้าง ทำไร่ทำสวนไปตามเรื่อง เป็นคนชอบคิดชอบทำ หาเรื่องทำไปเรื่อย ๆ จนครบกำหนด ๕ ปี

เมื่อมาเริ่มเล่นการเมืองใหม่ สนั่นขอให้ผมมาช่วยงาน เป็นที่ปรึกษารองนายกฯ จนกระทั่งวันหนึ่งเขาคุยกับผมว่า “พี่แป๊ะ ผมพอแล้ว ไม่อยากเล่นการเมือง ให้ยอด (ศิริวัฒน์) มาแทนดีกว่า” รู้สึกว่าเขาจะเริ่มเบื่อ หลังจากนั้นก็หันไปทำงานที่ชอบคือ “คุมการก่อสร้าง” รู้สึกว่าจะเป็นงานที่ชอบมากที่สุด เคยยุให้เขาตั้งบริษัทคุมก่อสร้าง เพราะไม่ว่าจะสร้างบ้าน, สร้างคอนโด, รีสอร์ต หรือสนามกอล์ฟ ไปคุมเองหมด งานสุดท้ายที่เคยมาชวนก่อนเสียชีวิต คือจะสร้างวัด ได้ไปดูที่จะสร้างไว้แถว ๆ ปทุม เป็นวัดร้าง รู้สึกจะไปขออนุญาตสมเด็จวัดปากน้ำไว้แล้ว เป็นงานที่ตั้งใจไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้ทำ

ระยะหลังสุขภาพไม่ค่อยดี เข้าโรงพยาบาลบ่อย ครั้งสุดท้ายไปยุโรปเกือบเดือน กลับมาชวนไปกินข้าวกลางวัน เห็นสุขภาพทรุดโทรมมาก ก็เล่าเรื่องได้ไปเที่ยวสวิส และอิตาลี มีคำพูดอยู่คำสะดุดหูคือ “ไอ้ที่ไม่เคยไปก็ไปซะ” ไปกินข้าวเย็นกันอีกครั้งแถว ๆ ปากเกร็ด หลังจากนั้นอีก ๒ - ๓ วันก็เข้าโรงพยาบาล และไม่ออกมาอีกเลย

เส้นทางชีวิตของผมและพลตรี สนั่น ส่วนใหญ่เป็นเส้นทางของเพื่อน บนถนนสายการเมือง ผมก็ได้แต่เฝ้าดูและสนับสนุนอยู่ห่าง ๆ เส้นทางในอนาคต พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ล่วงหน้าไปก่อนแล้ว คงทิ้งไว้แต่เรื่องราวชีวิตแต่หนหลัง อันเป็นสีสันเป็นบทเรียน และเป็นบทสอนใจคนอื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นกำลังใจให้กับคนที่ยังอยู่ แต่ในฐานะเพื่อน เขาคงอยู่ในใจผมตลอดกาล...

พลเอก

(นิพัฒน์ บุณยรัตพันธุ์)

อดีตผู้บัญชาการ ศูนย์รักษาความปลอดภัย
กองบัญชาการทหารสูงสุด

เราพบกันในสถานที่แคบๆ ห้องขังในคุกบางขวาง...

ข่าวการจากไปของพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ นอกจากทำให้ผมเสียใจแล้ว เรื่องราวระหว่างเราก็ได้หวนกลับเข้ามาในความนึกคิดอีกครั้ง เพราะในช่วงหลังๆ มานี้ เราค่อนข้างห่างกัน แม้ในช่วงหลังเมื่อท่านทำงาน "ปรองดอง" เราจึงได้มีโอกาสคุยกันบ้าง แต่ก็ไม่มากเท่าใดนัก

ความจริงแล้ว ผมกับ "พี่หนั่น" ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน จนกระทั่งเมื่อมีเรื่องเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐ ที่ผมร่วมกับพลเอกฉลาด หิรัญศิริ ทำการปฏิวัติในราชอาณาจักร ทั้งผมและพี่หนั่นก็เข้าไปอยู่ในตึกดินที่มณฑลทหารบกที่ ๑ ตั้งแต่วันแรกที่เราถูกจับ ใหม่ๆ เราทำท่าไม่ชอบกันด้วยซ้ำ ว่าทำไมท่านเป็นนักดื่ม แต่ทว่าความเป็นนักดื่มของท่านนี่เองทำให้ท่านมีเพื่อนมาก โดยเฉพาะเพื่อนในวงการสื่อ ผมกับท่านพลตรีสนั่นนั้นอายุห่างกัน อยู่กันคนละรุ่น ตอนผมเป็นพันตรี ท่านก็เป็นพันโทแล้ว

ผมสนิทกับพลเอกฉลาดมาก่อน เพราะผมเป็นนักเรียนนายร้อยรุ่นเดียวกับพลโทอัศวิน หิรัญศิริในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นลูกชายของท่าน ท่านจึงเมตตาผมเป็นพิเศษ ท่านเคยชวนให้

ผมไปเป็นทส. แต่ผมปฏิเสธ เพราะตอนนั้นงานในหน้าที่กำลังสนุก แต่สำหรับพี่หนั่นนั้นท่านเข้ามาเป็นทส.ตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่รู้

หลังปฏิวัติแล้วไม่สำเร็จ ผมจึงมาเกี่ยวข้องกับพี่หนั่นก็ตอนอยู่ในคุกที่บางขวาง เขาจับเราสองคนขังอยู่ด้วยกัน และในที่แคบๆ ในห้องขังที่คุกบางขวางนั้นเอง ทำให้เห็นหัวใจกัน มีอะไรก็แบ่งกันกิน ท่านเป็นคนมีสติ จิตใจเข้มแข็ง และใจเย็นเป็นที่สุด สถานการณ์ในคุกหลายๆ สถานการณ์ทำให้ผมสัมผัสสิ่งเหล่านั้นได้ ท่านเป็นคนใจเย็น แต่ผมเป็น

คนหนุ่มที่ใจร้อน และที่สำคัญ ผมกลัวตายเป็นที่สุด ในช่วงเดือนเมษายนนั้นร้อนมาก เขาก็เอาเราไปขังอยู่ห้องเดียวกัน พี่หนั่นก็นั่งอ่านหนังสืออย่างใจเย็น แต่ผมนั้นทั้งใจร้อนและกระวนกระวาย และที่ตึกขังนี้ยังมีน้อง ๆ นักศึกษา รุ่น สุธรรม แสงประทุม สุรชาติ บำรุงสุข มีเจี๊ยบ (อภินันท์ บัวหภักดี) ซือตี๋ (วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์) ถูกขังอยู่ที่นั่นด้วย

ที่ผมประทับใจพี่หนั่นว่าเป็นคนใจเย็นนั้น เพราะท่านจะนั่งอ่านหนังสือนิ่งเฉยอยู่ ส่วนเราก็นอนหมอบอยู่ข้าง ๆ เพราะว่าผู้คุมนั้นจะมาดูเราทุก ๆ สองชั่วโมง ว่าเรามีความเคลื่อนไหวอะไรกันบ้าง ผมก็บอกพี่หนั่นว่า "พี่ เดี๋ยวถ้ามันมาเปิดเอาเราไปเข้าหลักประหารนะ ผมจะวิ่งเอาหัวชนมันเลย" พี่หนั่นก็บอก "ใจเย็น ๆ ไม่มีอะไรหรอก" คือตอนนั้นเราเชื่อว่าเขาจะเอาเราไปเข้าหลักประหารจริง ๆ เพราะเราอ่านหนังสือเจอว่า ก่อนจะเข้าหลักประหารนั้น ประมาณตี ๔ ตี ๕ เขาจะมาเอาตัวเราไปฟังพระเทศน์ก่อนเข้าหลักประหาร พอเริ่มเช้ามืดก็เริ่มระแวงแล้วสิว่าจะถูกเชิญไปฟังเทศน์ ตอนนั้นบอกตรง ๆ พี่หนั่นนั้นเป็นเหมือนลูกพี่แล้ว ความที่เขาใจเย็น เขานิ่งและคอยเตือนสติเราอยู่ตลอดเวลาว่าให้ใจเย็นไม่มีอะไรหรอก

สำหรับพี่หนั่น นอกจากท่านจะเป็นคนใจเย็นแล้ว ท่านยังเป็นคนใจกว้างอีกด้วย เพราะตอนนั้นที่บรรดานายทหารติดคุกนั้นก็เดือดร้อน ไหนจะลูกเมียอีกล่ะ ก็พากันลำบากไป ตอนนั้นท่านพลเอกฉลาดท่านมีเงินฝากทรัสต์ไว้ก็เอามาเฉลี่ยแบ่งให้พวกเรา แต่ผมก็ว่ามันไม่พอหรอก พี่หนั่นก็บอกว่า "เฮ้ย ไม่เป็นไร เดี๋ยวแบ่งเอาเงินของพี่ไป" ท่านก็แบ่งปันในส่วนของท่านมาให้อีก จากสถานการณ์หลาย ๆ อย่างที่ท่านแสดงออกถึงน้ำใจของท่าน ตอนนั้นใจเราก็ยอมรับให้ท่านเป็นลูกพี่แล้ว ในช่วงนั้นเราจึงสนิทกันมาก เราลำบากมาด้วยกัน ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเป็นมาเป็นไปแต่หนหลังสู่กันฟัง เราก็คุยกันอย่างเปิดใจ ผมก็สารภาพกับท่านว่า "ในตอนแรกผมไม่ชอบพี่หรอก" ท่านก็นิ่งฟังอย่างใจเย็น ผมจึงบอกว่า พี่เป็นลูกพี่ผมได้ พี่ใจเย็น ใจกว้าง ดูแลลูกน้อง

ดังนั้นเมื่อออกจากคุกแล้ว ท่านอยากจะเล่นการเมืองกับทำหนังสือพิมพ์ ซึ่งในที่สุดก็ได้หัว "ชาวไทย" ที่อยู่ตรงบางลำพู ทำอยู่ประมาณ ปี ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒ พอปี ๒๕๒๒ ท่านก็ลงเลือกตั้งที่ดุสิต ทีมเดียวกับท่าน วีระ มุสิกพงศ์ แต่สอบตก ตอนนั้นผมอยู่กองทหารมหาดเล็ก ร.๑ พัน ๔ ก็ช่วยเต็มที่ แต่ก็สอบตก เพราะท่านสมัคร สุนทรเวชชนะขาดหมด ในที่สุดก็มีรุ่นพี่ท่านที่จบโรงเรียนนายร้อยสำรอง บอกว่า "เฮ้ย คุณต้องกลับไปบ้าน แบบเชอร์ชิล ต้องไปเริ่มต้นที่บ้านเกิด" ดังนั้นท่านก็ไปเริ่มต้นที่พิจิตรบ้านเกิดท่าน ปี ๒๕๒๖ เลือกตั้งครั้งแรกท่านก็ได้เป็น ซึ่งตอนนั้นผมก็เต็มที่เช่นกัน เอากำลังมาจากปราณบุรีมาช่วย ซึ่งตอนนั้นท่านพลเอกอาทิตย์

กำลังเอก ท่านดุจะตาย ท่านบอก ถ้าใครไปช่วยเลือกตั้งนักการเมือง ท่านรู้ท่านจะปลดเลย แต่สำหรับเราตอนนั้นก็ถือว่า ถ้าเพื่อนไม่ช่วยเพื่อนแล้วใครจะช่วย ผมก็เอากำลังนายสิบล้วนไปช่วยเต็มที่ จนเรื่องราวหน้าที่การงาน การทหาร และการเมืองอีกมากมายที่เราผูกพันกัน นี่คือเรื่องราวระหว่างเรา

ในตอนแรกที่ผมสงสัยว่าทำไมนายเราเอาพี่หนั่นมาเป็นทส. แต่เมื่อคลุกคลีกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน เราจึงรู้ว่า ต้องคนอย่างนี้แหละ ท่านเลือกถูกแล้ว ท่านตาถึง ท่านมองออก ผมกับพี่หนั่นในห้าปีหลังที่ผ่านมานี้ มีบางเรื่องที่เราไม่เข้าใจกัน จึงไม่ค่อยได้ไปมาหาสู่กัน แต่เราไม่ได้โกรธกัน เพียงแต่ห่างกันออกมา จนกระทั่งท่านมาพูดเรื่องปรองดอง ผมก็โอเค แต่เราไม่ได้คลุกคลีกันเหมือนเดิม แล้วก็ไปหากันบ้างในวาระพิเศษ เช่น ปีใหม่บ้าง วันเกิดบ้าง ท่านทำบุญเก้าวัด เราก็ไปร่วมด้วยสักหนึ่งหรือสองวัดเป็นพอ

แต่ถึงอย่างไร ในหัวใจผม พี่หนั่น ยังคงเป็นลูกพี่ของผมอยู่ และในประเทศไทยนี้ ผมอาจจะมีลูกพี่ไม่มากนัก แต่สำหรับเสธ.หนั่นแล้ว ผมถือว่าท่านเป็นลูกพี่ผมเต็มหัวใจ และเมื่อวันเกิดผมครบรอบ ๖๐ ปีนั้น ผมได้กล่าวว่า ในชีวิตของผม ผมมีเรื่องดีอยู่สามเรื่อง หนึ่งนั้นคือ มีอาชีพที่ดี สองก็คือมีภรรยาที่ดี และสาม ผมมีลูกพี่ที่ดี ซึ่งก็คือเสธ.หนั่นคนนี้นี่เอง

แม้เราทั้งสองคนจะได้พบและรู้จักกันในสถานที่แคบๆ ในห้องขังที่คุกบางขวาง แต่หลังจากนั้น เรื่องราวและมิตรภาพของเราสองกลับยิ่งใหญ่ยิ่งนัก และในวันนี้ ลูกพี่ของผมคนนี้ ได้ท่องไปในภพภูมิที่ดีงาม คงเหลือไว้แต่เรื่องราวอันยิ่งใหญ่ของเขา ให้เราได้หวนคิดคำนึงถึงตลอดไป

พลเอก

(บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์)

อดีตประธานคณะที่ปรึกษากองทัพบก
เลขาธิการกิตติมศักดิ์ราชตฤณมัยสมาคม
แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
สภานายกสมาคมสโมสรกอล์ฟดุสิต
ประธานนักเรียนเตรียมทหารรุ่น ๑
นายกสมาคมไทย - จีน

ชายชาติทหาร ที่กล้าหาญ และเสียสละ

ผมได้รู้จักกับ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ สมัยที่ท่านรับราชการทหาร ซึ่งนับได้ว่าท่านเป็นชายชาติทหารที่กล้าหาญ เสียสละ เป็นบุคคลที่โอบอ้อมอารี รัก และให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อน ๆ ทหารและนักการเมืองทุกคน

ผมเสียดายที่วงการการเมืองไทยที่ต้องมาสูญเสียนักการเมืองที่ดีอย่าง พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งที่ผ่านมาท่านเป็นบุคคลที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ ยึดมั่นในหลักการสร้างความสันติ ความปรองดองสมานฉันท์ของชาติมาโดยตลอด ท่านเป็นบุคคลสำคัญในการประสานงานกับทุกฝ่าย และทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มที่ เป็นมิตรกับทุกคน ไม่ว่าใครจะอย่างไรท่านก็ไม่ถือสา ท่านพร้อมที่จะปรองดองกับทุกฝ่ายเสมอ จึงถือได้ว่าท่านเป็นนักการเมืองที่หายากในวงการการเมือง จึงอยากให้นักการเมืองรุ่นใหม่เอาแบบอย่างในการทำงาน

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงในการทำงานเกี่ยวกับการเมืองและการบริหารประเทศ จากการดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี และ

ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัยจากหลายพรรคการเมืองที่ท่านได้เข้าร่วมทำงาน ไม่ว่าเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้าน จึงไม่แปลกที่ท่านจะเป็นที่รักของทุก ๆ คน

ผมมีความภาคภูมิใจในตัวท่านและผลงานของท่านมาก ขอให้ท่านเป็นแบบอย่างของนักการเมือง ในการพัฒนาบ้านเมืองและพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และโดยเฉพาะในเรื่องการให้อภัย การเป็นมิตรกับเพื่อนๆทุกฝ่าย และความคิดในทางบวกของท่านมาตลอด

แม้ดินจะกลบลบกายวายสังขาร
ไฟจะผลาญเอาซากสิ้นสาบสูญ
แต่ความดียังมีอยู่คอยค้ำคูณ
คอยเทิดทูนแทนท่านที่จากไป

สุดท้ายนี้ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลคุณงามความดีที่ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ประพฤติบำเพ็ญมาตลอดชีวิต จงเป็นพลวปัจจัยหนุนส่งให้ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ไปสถิตเสวยอุดมสุข ในทิพยวิมานสุคติสถานในสัมปรายภาพด้วยเทอญฯ

พลเอก

(พัลลภ ปิ่นมณี)
ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

รำลึกถึง
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมได้มีโอกาสรู้จักท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ตั้งแต่เราทำงานอยู่ด้วยกันในสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงของกองทัพบก เมื่อผมเพิ่งจบจากโรงเรียนเสนาธิการทหารบกมาใหม่ ๆ ราว ๔๕ ปีก่อน เราอยู่ในวัยไล่เลี่ยกัน เป็นนายทหารชั้นนายพันด้วยกัน ทำงานอยู่ในห้องติด ๆ กัน ร่วมกันทำงานให้ผู้บังคับบัญชาคนเดียวกัน แม้ต่อมาจะแยกย้ายกันไปตามวิถีชีวิต ก็ยังติดต่อกันเสมอ เมื่อไม่นานมานี้ผมยังได้มีโอกาสไปเข้ารับการศึกษาร่วมกันกับท่านถึง ๒ ครั้งใน ๒ หลักสูตร ต่างสถาบันกัน แต่ในปีเดียวกัน กับได้รับเกียรติเข้ารับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากอีกสถาบันหนึ่งในวันเดียวกันอีกด้วย แม้ว่าเราทั้งสองจะสูงวัยขึ้น แต่ท่านสนั่นก็ยังดูสุขภาพแข็งแรง อารมณ์ดี เป็นกันเองกับทุกคน โดย "ติดดิน" เหมือนเช่นเดิม สิ่งสำคัญในความรื่นเริงแจ่มใสของท่านมีบางประการที่ผมขอยกขึ้นมาสรรเสริญ ณ ที่นี้ ก็คือ ประการแรกได้แก่ ความจริงใจและความเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อเรารู้จักกันครั้งแรก ท่านเรียกผมว่า "อาจารย์" และเรียกเช่นนี้ตลอดมา โดยไม่เคยพลั้งเผลอเรียกเป็นอื่น ไม่ว่าท่านจะดำรงตำแหน่งใหญ่โตเพียงใดก็ตาม ประการที่สอง ก็คือ ความตั้งใจมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตต่อบ้านเมือง ท่านเคยพูดกับผมเสมอว่าในชีวิตของท่านจะเป็นทหารหรือนักการเมืองก็ตาม ต้องไม่ทุจริต ต้องซื่อตรงต่อบ้านเมืองและประชาชนอย่างจริงใจเสมอ เราจึงไม่เคยได้ยินความมืดมลทินหรือมัวหมองในเรื่องนี้เกี่ยวกับท่านเลย ประการที่สำคัญที่สุด คือท่านมีความจงรักภักดีเป็นล้นพ้นต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเราจะเคยเห็นบทบาทของท่านทางการเมือง

ที่ออกมาแก้ไขเมื่อมีการกล่าว “นัย” ที่อาจกระทบกระเทือนถึงสถาบันพระมหากษัตริย์เสมอมา

ท่านพลตรี สนั่นเล่าให้ฟังว่า ชีวิตของท่านไปเรียบ ๆ แต่ก็ดูโลดโผน เคยตกอับ ได้รับทุกข์มาก แต่ก็เคยรุ่งเรืองจนถึงเป็นรัฐมนตรีก็หลายครั้ง จึงจำเป็นต้องมีสติ และขันติ ด้วยความตั้งมั่นอยู่ในสัจจะและกระทำแต่สิ่งที่ถูกต้องเท่านั้น อาจจะด้วยหลักการในชีวิตเช่นนี้เองที่ทำให้ท่านได้เจริญเติบโตก้าวหน้ารับราชการสนองพระเดชพระคุณจนเป็นถึงรองนายกรัฐมนตรี

แม้ว่าโดยปกติ ท่านสนั่นจะแข็งแรงร่าเริง ไปเรียนหนังสืออยู่เสมอ แต่พอได้ทราบถึงการล้มป่วยของท่านในยามสูงวัย ก็ย่อมเกิดความวิตกกังวลเป็นห่วง เอาใจช่วย และแม้จะเป็นปรกติวิสัยของการจากกัน ก็ใจหาย เศร้าสลดเสียดายอาลัยรัก ท่านพลตรี สนั่นก็คงจะจากไปเพียงร่างกาย แต่คุณงามความดีและเกียรติยศชื่อเสียงจะยังคงดำรงอยู่ให้น้อมรำลึกถึงอีกยาวนาน

ขอกุศลบุญราศีที่ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้บำเพ็ญมาตลอดชีวิตของท่านจงเป็นพลวปัจจัย เสริมส่งให้ท่านไปสู่สุคติ ณ สัมปรายภพโน้นเทอญ

พลเอก (จรัส กุลละวณิชย์)

ด้วยความรักและอาลัย
ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
อดีตรองนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กระผม พลโท บุญยัง บูชา เป็นนายทหารติดตามสมัยท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเป็นที่ปรึกษา เมื่อท่านเป็นรองนายกรัฐมนตรี

กระผมเรียกท่านว่า พี่ มาโดยตลอดไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด กระผมมีโอกาสทำงานใกล้ชิดกับพี่มานาน มีทั้งทุกข์และสุขไม่เคยทอดทิ้งกัน วันใดพี่มีทุกข์จะต้องเห็นกระผมอยู่ใกล้เสมอเป็นเช่นนี้หลายครั้ง โดยส่วนตัวพี่เป็นคนมีน้ำใจ รักเพื่อน รักน้อง เมื่อพี่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พี่ขอตัวกระผมจากกองทัพบกให้เป็นนายทหารติดตาม ตั้งแต่กระผมมียศเป็นพันเอก และเมื่อเป็นรองนายกรัฐมนตรีก็ได้กรุณาให้กระผมเป็นที่ปรึกษา ด้วยความใกล้ชิดกับพี่ กระผมจึงรู้ว่าพี่เป็นคนดี จริงใจต่อทุกคน พี่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เพราะพี่เคยเล่าให้กระผมฟังว่าเมื่อมีทุกข์ ใครบ้างที่เคยให้ความช่วยเหลือ พี่พูดถึงอยู่เสมอ กระผมรักในน้ำใจและเคารพ

พี่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะวันนี้หรือวันไหน ถึงแม้พี่ไม่อยู่แล้ว กระผมก็ยังมีความคิดเหมือนเดิม เมื่อพี่มีชีวิตอยู่ กระผมอยากไปพบพี่และกินข้าวที่บ้าน กระผมก็ไปโดยไม่ต้องบอกล่วงหน้า พี่ก็กรุณาต้อนรับอย่างดีและเป็นกันเอง ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ กระผมคิดถึงพี่จึงไปที่บ้าน พี่ก็ให้ความกรุณาต้อนรับอย่างดีและพากระผม

กับคณะไปกินอาหารใกล้ ๆ บ้านที่สนามบินน้ำ ก่อนจากกันกระผมก็ลาพี่ พี่ก็เดินมาตบไหล่ผมทั้งสองข้างแล้วพูดว่า “ยัง ถ้ามีเวลาไว้ไปเที่ยวเมืองนอกกัน”

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ กระผมทราบข่าวว่าพี่ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช กระผมจึงไปเยี่ยม แต่หมอห้ามเยี่ยมทำให้กระผมคิดว่าพี่คงป่วยหนัก และในที่สุดกระผมก็ไม่มี “พี่นักสู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้อง ๆ อีกแล้ว” กระผมอาลัยและคิดถึงพี่จริง ๆ “คนที่ใกล้ชิดพี่ต้องมีความคิดอย่างกระผมทุกคน” วันนี้ไม่มีพี่ กระผมและพวกเราทุกคนเหงา นึกแล้วใจหาย ความรักและความเคารพของกระผมที่มีต่อพี่จะไม่เปลี่ยนแปลง และจะอยู่ในความทรงจำของกระผมตลอดไป กระผมจะบอกกับทุกคนว่า ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านเป็นคนดี เป็นคนจริง และมีความซื่อสัตย์ ตั้งใจทำงาน เสียสละเพื่อชาติบ้านเมืองอย่างจริงใจ กระผมมีความภูมิใจในความสามารถของพี่ เสียดายที่พี่จากกระผมและน้อง ๆ เร็วเกินไป กระผมจะบอกอีกว่า ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านมีความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์เหนือสิ่งอื่นใด

“สมแล้วที่พี่เป็นชายชาติทหาร”
“กระผมขอให้พี่ไปดี และหลับให้สบายนะพี่”

ด้วยความอาลัยรักพี่ กระผมขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก รวมทั้งผลบุญและคุณงามความดีของพี่ที่สะสมไว้ ได้โปรดส่งดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพี่ไปสู่สุคติ และมีความสุขเกษมสำราญอยู่บนสรวงสวรรค์ตลอดนิรันดร

รักคิดถึงและเคารพพี่เสมอ
พล.ท.บุญยัง บูชา และครอบครัว

ชายชาติทหาร ผู้สร้างบรรทัดฐานทางการเมือง

ผมได้มีโอกาสพบพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นครั้งแรก ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ในงานสวดพระอภิธรรมและพระราชทานเพลิงศพบิดาของผมที่จังหวัดชลบุรี ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่พลตำรวจโท สมคิด บุญถนอม น้องชายของผมให้ความเคารพ ยกย่อง เป็นการพบครั้งแรกที่สร้างความประทับใจเป็นอย่างยิ่งให้แก่ผม ท่านให้เกียรติแก่ครอบครัวและน้องชายของผมอย่างยิ่ง ที่ผมสัมผัสได้ว่า ท่านปฏิบัติด้วยความจริงใจ ความประทับใจนั้นเป็นมูลเหตุให้ผมเข้ารับการอบรมหลักสูตรทางการเมือง รุ่นที่ ๖ ที่ท่านเปิดการอบรมที่บ้านสนามบินน้ำโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และยังสนับสนุนอาหารเย็นตลอดหลักสูตร ต่อมาได้ติดตามท่านเดินทางปราศรัยหาเสียงให้แก่ผู้สมัครพรรคมหาชน ในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี ๒๕๔๘ การเลือกตั้งที่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าว่าพรรคใดจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลภายหลังการเลือกตั้ง จึงได้เห็นการเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและข้าราชการเลือกข้างชัดเจน ว่าจะยืนอยู่เคียงข้างผู้ถืออำนาจรัฐ อย่างไร้ความ

เป็นกลาง และได้ข้อสรุปว่า “การเข้าสู่อำนาจรัฐ ของประชาธิปไตยไทย จะต้องกระทำทุกอย่างไม่ว่าผิดหรือถูก แม้กระทั่งการทำลายล้างชีวิตของฝ่ายตรงข้ามเพื่อเป้าหมายการยึดครองอำนาจรัฐ”

๑๐ ปี ที่ผมได้รู้จัก พลตรี สนั่น ถึงแม้จะเป็นเวลามิได้ยาวนานนัก แต่ก็เป็นช่วง ๑๐ ปีที่พลตรี สนั่น ไม่ได้เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ผู้จัดการรัฐบาลที่มีอิทธิพลทางการเมือง จึงได้เห็นสัจธรรมว่าคนที่ใกล้ชิดเป็นเพื่อน เป็นน้อง ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ล้วน

แล้วแต่บุคคลที่เคารพรักท่านด้วยความจริงใจทั้งสิ้น ผมได้มีโอกาสพูดคุยกับท่าน สองต่อสองหลายครั้งหลายโอกาส ท่านเล่าให้ฟังถึงเรื่องราวในอดีต เหตุผลในการตัดสินใจแต่ละเรื่อง ผมได้คำตอบทุกเรื่องที่อยากทราบ และแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาทุกครั้งต่อเหตุการณ์ที่ผมคิดว่าจะสร้างความเสียหายให้แก่ท่าน **แม้ว่าการแสดงความคิดเห็นนั้นจะตรงข้ามกับความคิดเห็นของท่าน ท่านก็รับฟังด้วยความสงบ นำไปไตร่ตรอง ไม่ใช้อารมณ์ ไม่มีความรู้สึกถูกขัดใจ ในทางทหารถือว่าบุคคลใดที่มีบุคลิกเช่นนี้ ถือว่าเป็น "ผู้นำที่สมควรได้รับการยกย่อง"**

ถึงแม้ท่านจะมีระยะเวลาศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเพียงปีเศษ รับราชการทหารเพียงแค่ยศพันโท ท่านบอกว่า โรงเรียนนายร้อยฯ ปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยทุกคนจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โรงเรียนนายร้อยฯ เป็นต้นกำเนิดความเป็นทหารให้แก่ท่าน ท่านรักกองทัพ ถึงแม้ท่านจะผันตัวเองเป็นนักการเมือง ท่านยืนหยัดเสมอว่า "ท่านจะจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จะไม่ตำหนิติเตียน วิพากษ์วิจารณ์กองทัพไปในทางเสื่อมเสียอย่างเด็ดขาด เพราะกองทัพคือจุดกำเนิดของท่าน"

ชีวิตทหารของพลตรี สนั่น จบลงจากเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งท่านปฏิบัติเยี่ยงชายชาติทหารที่แท้จริง พร้อมที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุข ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ท่ามกลางมรสุมถาโถม เกือบทำให้ชีวิตครอบครัวแทบแตกสลาย มีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งยื่นมือให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวของท่าน ให้เงินค่าเล่าเรียนแก่บุตร และยังให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ท่านบอกผมว่า เหมือนฟ้ามาโปรด ท่านจึงรู้สึกสำนึกในพระคุณต่อความเมตตานั้น อย่างสุดซึ้ง ผู้ใหญ่ผู้มีพระคุณต่อพลตรีสนั่น นั้นคือ

"พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี"

ชีวิตทางการเมืองของพลตรี สนั่น ประสบความสำเร็จ เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ยาวนานถึง ๑๓ ปี เป็นรองนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญหลายกระทรวง เป็นผู้สามารถรวบรวมเสียง ส.ส. จนสามารถสนับสนุน นายชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ ๒ ได้สำเร็จ สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตทางการเมืองของท่าน ท่านสร้างบรรทัดฐานของนักการเมือง ยอมรับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี โดยดุษณี ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ไม่โต้แย้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และเลิกยุ่งเกี่ยวทางการเมืองอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าโดยทางลับหรือเปิดเผย แต่เป็นสิ่งที่น่าเสียดายยิ่ง นักการเมืองรุ่นหลังๆ มิได้ยึดถือและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของนักการเมืองที่ท่านสร้างไว้

ภายหลังเหตุการณ์ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ชะตาชีวิตผลักดันให้ผมต้องเข้าไป

เกี่ยวข้องกับการเมือง หลายครั้งที่ผมต้องเข้าไปขอคำแนะนำจากท่านเพื่อแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ท่านพูดเสมอว่าท่านไม่ต้องการเห็นบ้านเมืองแตกแยกแบบนี้ ต้องหาทางปรองดอง ถึงแม้จะเป็นเรื่องยาก และต้องให้อภัยกัน ซึ่งผมก็น้อมรับแต่มักเถียงอยู่ในใจเสมอว่า ผมจะให้อภัยแก่คนที่ไม่เคยสำนึกผิดคนที่หาทางทำร้ายประเทศชาติอยู่ตลอดเวลาได้อย่างไรกัน

การปฏิบัติตน เรื่องราวครั้งอดีต คำแนะนำของพลตรี สนั่น ยังอยู่ในความทรงจำของผมอีกมากมาย เกินกว่าที่จะบันทึกได้หมดในคำไว้อาลัยนี้ จึงขอสรุปคุณสมบัติของพลตรี สนั่น จากความรู้สึกของผมว่า

ท่าน เป็นพุทธศาสนิชนผู้ยึดมั่นในธรรม รู้จักผิด - ชอบ, ชั่ว - ดี รู้จักให้อภัย และเป็นผู้กตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ท่าน เป็นทหารผู้จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นทหารผู้ซื่อสัตย์ต่อผู้บังคับบัญชาและศรัทธาต่อกองทัพ เป็นทหารที่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาตามแบบฉบับของผู้บังคับบัญชาที่ดี

ท่าน เป็นนักการเมืองผู้รักชาติ และแผ่นดิน เป็นนักการเมืองผู้สร้างบารมีด้วยการให้ เป็นนักการเมืองผู้สร้างบรรทัดฐานทางการเมือง

ถึงแม้จะทราบเป็นอย่างดีว่าเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นวัฏสงสาร กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ไม่มีผู้ใดหลีกหนีได้ ผมก็ยังรู้สึกเสียใจต่อการจากไปของพลตรีสนั่น ผู้มีจิตวิญญาณของทหารอาชีพ ผู้ใหญ่ที่สมควรได้รับความเคารพยกย่องและรู้สึกเสียดาย หากชีวิตของท่านยังยืนยาว ท่านจะสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้อีกมากมาย ท่านจะช่วยหยุดยั้งเตือนสตินักการเมืองให้หยุดอย่าทำร้ายประเทศชาติมากไปกว่านี้

นับแต่นี้ไปไม่มีพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์อีกแล้ว คงเหลือแต่ประวัติ คุณงามความดีที่ท่านได้สร้างไว้ ขอแสดงความรู้สึกเสียใจอย่างยิ่งต่อครอบครัว “ขจรประศาสน์” ขออำนาจแห่งบุญบารมี และคุณงามความดีที่ท่านได้สร้างสะสมไว้ จงส่งผลให้ท่านมีความสุขในสัมปรายภพ

ผมขอบันทึกคำไว้อาลัยนี้ด้วยความเคารพรัก ต่อการจากไปของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

“ชายชาติทหาร ผู้สร้างบรรทัดฐานทางการเมือง”

ด้วยความเคารพรัก

พลเอก

(สมเจตน์ บุญถนอม)

สมาชิกวุฒิสภาสรรหาภาครัฐ

ประธานชมรมร่วมสร้างสรรค์ ๖

๖ เมษายน ๒๕๕๖

อาลัยประธานรุ่น

กลางเดือนธันวาคม ๒๕๒๓ กองทัพบกได้ออกคำสั่ง ให้โรงเรียนเสนาธิการทหารบกเปิดหลักสูตรหลักประจำชุด ที่ ๕๐ มีนายทหารจากกองทัพบก เข้ารับศึกษา ๑๒๒ นาย กองบัญชาการทหารสูงสุด ๓ นาย กองทัพเรือ ๓ นาย กองทัพอากาศ ๒ นาย

กรมตำรวจ ๕ นาย กองทัพบกเกาหลีใต้ ๑ นาย และกองทัพบกราชอาณาจักรลาว ๒ นาย รวมทั้งหมด ๑๓๘ นาย

ในจำนวนนั้น มีนายทหารม้าร่างเล็กใจใหญ่ ชื่อ พันตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้บังคับกองลาดตระเวน กองพันทหารม้า ที่ ๔ รวมอยู่ด้วย

หนึ่งปีที่เราได้ ร่วมเรียน ร่วมเล่น ร่วมกินนอน ร่วมเดินทางทั่วแดนไทยเพื่อศึกษาภูมิประเทศ วางแผนแก้ปัญหาสถานการณ์ทางทหารที่สมมติขึ้นว่า มีการรุกรานจากนอกประเทศ พันตรี สนั่นได้แสดงภูมิความรู้ น้ำใจไมตรี เป็นกันเอง มีเรื่องขำ ๆ มาคุยกลางวงอาหาร วงหมากรุก แม้กระทั่งวงเผ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่หล่มสัก พันตรี สนั่นจึงเป็นทั้งเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้อง ตามอาวุโส และความคุ้นเคยของแต่ละคน แต่โดยเฉลี่ยแล้วกว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์ของรุ่นจะเรียกกันว่า "พี่หนั่น"

หลังสำเร็จการศึกษา ต่างแยกย้ายกันไปรับราชการ พี่หนั่นต้องประสบมรสุมชีวิตจากเหตุการณ์ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐ ชีวิตสดใสขึ้นหลัง ๓ ธันวาคม ๒๕๒๐ พี่หนั่นเปลี่ยนวิถีชีวิตไปเล่นการเมือง ประสบความสำเร็จเป็น ส.ส.พิจิตรหลายสมัย เป็นเลขาธิการพรรค เป็นรัฐมนตรีหลาย

กระทรวง มีผลงานดีเด่นเรื่อง "ป่าลั่น" เป็นที่ยกย่องชื่นชมทั่วไป แม้ต้องประสบปัญหาเว้นวรรคห้าปี พี่สนั่นก็สงบเงียบ ยอมรับโดยดุษณี เมื่อครบกำหนด พี่หนั่น กลายเป็นแมวเก้าชีวิตกลับมาเป็น ส.ส. เป็นรองนายกรัฐมนตรีได้อีก

ทางทหาร พี่หนั่นได้รับพระราชทานยศโปรดเกล้าฯ จากพันโท เป็น พลตรีเป็นกรณีพิเศษ นับเป็นเกียรติประวัติอันสูงส่งในชีวิต

แม้จะอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ระดับสูง แต่สำหรับเพื่อนนักเรียนเสธ.ชุด ๕๐ แล้ว พี่หนั่นคงทำตัวสม่ำเสมอ เป็นกันเองเหมือนเดิมทุกโอกาส พี่หนั่นเป็นศูนย์กลางในการรวมรุ่น มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมของรุ่น ให้ทุนและช่วยกันหาทุนมาเป็นสวัสดิการรุ่น พบปะสังสรรค์กันเป็นระยะ พี่หนั่นจึงได้รับเลือกเป็นประธานรุ่นถาวรเป็นเอกฉันท์ ต่อเนื่องกันมาเกือบสามสิบปี

พี่หนั่นเคยบอกกับพวกเราไว้ว่า *"ที่ผมประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นเพราะผมนำวิชาความรู้ที่ครูอาจารย์โรงเรียนเสธ.สั่งสอนไว้มาใช้ การเมืองก็คล้ายกับการทหาร ต้องมีการหาข่าว วิเคราะห์สถานการณ์ ฝ่ายข้าศึกและฝ่ายเรา วิเคราะห์หนทางปฏิบัติ วางแผนเข้าตีตั้งรับ แก้ปัญหารุกรบ ถอนตัวให้เป็นขั้นตอน ผสมการลับ ลวง พราง ตามโอกาสอันควร"* ปรากฏการณ์ "งูเห่า" เป็นบทเรียนทางการเมืองที่ทำให้พี่หนั่นถูกกล่าวขานทุกวงการจึงเรียกพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่า "เสธ.หนั่น"

นับเป็นความภาคภูมิใจของโรงเรียนเสนาธิการทหารบกและพวกเราทุกคน โรงเรียนเสธ. มีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จทางการเมือง เป็นรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีกว่าสิบคน แต่ไม่มีใครถูกเรียกชื่อที่นำหน้าด้วยคำว่า "เสธ." เหมือนพี่หนั่น

จำได้ว่าในการประชุมรุ่นครั้งสุดท้ายเมื่อ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ พี่หนั่นได้พูดไว้ว่า *"ผมอายุมากแล้ว จะวางมือทางการเมือง จะใช้ชีวิตที่เหลือทุ่มเทสร้างความปรองดองในชาติ ให้เกิดขึ้นให้ได้"* น่าเสียดาย งานชิ้นสำคัญนี้ไม่สำเร็จเพราะพี่ด่วนจากไปก่อน

เป็นธรรมดาของสรรพสิ่ง มีเกิดย่อมมีดับอันเป็นสัจธรรมของโลก คงมีแต่คุณงามความดีเท่านั้น ที่จะเหลือให้ระลึกถึง สมกับบทกวีที่ว่า

"นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา"

ในวาระนี้ พวกเรา คณะนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ ๕๐ ขอแสดงความอาลัยน้อมระลึกถึงประธานรุ่น ขอให้คุณงามความดีที่พี่หนั่น เคยสร้างสรรค์ไว้ให้เพื่อนร่วมรุ่นตลอดจนคุณความดีที่สร้างไว้ เพื่อประชาชนและชาติบ้านเมือง โปรดได้นำดวงวิญญาณของพี่ไปสถิตโดยสงบสุข ณ สัมปรายภพอันเป็นทิพย์ชั่วนิรันดร์

คณะนายทหารนักเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๕๐

ขอดวงวิญญาณของท่าน จงสุขสงบในภพภูมิที่เหมาะสม

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จคนหนึ่งของเมืองไทย ระหว่างปี ๒๕๓๑ - ๒๕๓๖ การเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ให้กับหัวหน้าพรรค ๒ คน คือท่านพิชัย รัตตกุล ต่อเนื่องมายังท่านชวน หลีกภัย จนสามารถนำพรรคเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลถึง ๒ ครั้ง ใน ๒ ห้วงเวลา ย่อมเป็นประจักษ์

ผมกับพล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รู้จักและรักกันมานานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นปีที่ผมได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ครั้งแรก โดยที่ พล.ต.สนั่น ขณะนั้นมียศ พ.ท.ดำรงตำแหน่งเป็น ท.ส.ของ พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ นายทหารระดับสูงผู้โดดเด่นของกองทัพบก

ปี ๒๕๒๐ เราต้องคดีกบฏด้วยกัน ถูกจำคุกคนละที่ โดยผมถูกคุมขังอยู่เรือนจำกลางลาดยาว เพราะเป็นกบฏชั้นหางแถว ส่วน พล.ต.สนั่น เป็นระดับหัวแถวต้องอยู่บางขวาง แต่เราพ้นโทษออกมาพร้อมกันในปลายปีเดียวกันนั้นเอง โดย พ.ร.บ.นิรโทษกรรม จากนั้นจึงมีความใกล้ชิด สนิทสนมกันยิ่งขึ้น เสมือนญาติ

ปี ๒๕๒๒ ผมชวน พล.ต.สนั่นมาเข้าพรรคประชาธิปัตย์ และลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยกันในเขตดุสิต แล้วก็สอบตกด้วยกัน เพราะไม่อาจต้านทานความเป็นดาวรุ่งพุ่งแรงของท่านสมัคร สุนทรเวช แห่งพรรคประชากรไทยได้ ดังนั้นเราจึงรวบรวมสมัครพรรคพวกมาทำหนังสือพิมพ์รายวัน 'ชาวไทย' ด้วยกัน ก่อนที่จะมีโอกาสเดินกอดคอกันเข้าสู่สภาในฐานะ ส.ส.ด้วยกันในปี พ.ศ. ๒๕๒๕

พล.ต.สนั่น เป็น ส.ส.พิจิตร ส่วนผมไปเป็น ส.ส.พัทลุง ต่างคนต่างมีความก้าวหน้า

ภาพแห่งอดีต พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์, ไตรรงค์ สุวรรณคีรี และผู้เขียน

ในอาชีพการเมืองมาด้วยกัน จนถึงปี ๒๕๓๑ จึงต้องแยกทางกันเดินตามกรรมลิขิต เพราะผมกับเพื่อน ส.ส.อีกประมาณ ๔๐ คน ออกจากประชาธิปัตย์ไปตั้งพรรคประชาชน แล้วดำเนินงานการเมืองตามวิถีทางของตน ส่วน พล.ต.สนั่น เข้ารับหน้าที่เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์

มีนักสังเกตการณ์ทางการเมืองตั้งข้อสังเกตว่า พรรคประชาธิปัตย์มีอาถรรพ์อยู่อย่างหนึ่ง คือผู้ที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคแล้วถ้าไม่ตายเสียก็จะมีเหตุให้มีอันต้องออกจากพรรค ไม่มีใครหลีกเลี่ยงอาถรรพ์นี้ไปได้

ผมเฝ้าสังเกตดูรู้สึกว่าจะเป็นความจริง เพราะ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เลขาธิการคนแรกสร้างประวัติออกจากพรรคไปก่อนแล้ว เลขาธิการคนต่อ ๆ มาก็ออกตาม เช่น นายใหญ่ ศวิตชาติ นายธรรมนูญ เทียนเงิน แล้วก็มาถึงตัวผม

ไม่กี่ปีต่อมาสิ่งที่ผมไม่คาดฝันว่าจะเกิดขึ้น ก็เกิดขึ้นจนได้คือ พล.ต.สนั่น เลขาธิการที่สามารถนำพรรคจัดตั้งรัฐบาลได้ ๒ หน ก็ต้องหอบลูก จูงหลานเดินออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไปตั้งพรรคใหม่

ที่เล่ามานี้ ดูออกจะเป็นเรื่องราวทางการเมืองมากไปสักหน่อย อันที่จริงผมมีเรื่องราวผูกพันเกี่ยวข้องกับ พล.ต.สนั่น อันควรเล่าสู่กันฟังอยู่มากมายหลากหลายมิติ สามารถเขียนเป็นหนังสือได้หลายเล่ม แต่หน้ากระดาษและเวลาค่อนข้างจำกัด จึงขอดไว้เพียงเท่านี้

บัดนี้ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ หมดลมหายใจ หยุดกิจกรรมในโลกโดยสิ้นเชิง อันเป็นธรรมชาติ ธรรมดาของชีวิตแล้ว ผมจึงขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของท่านและชาว จ.พิจิตรทั้งมวล พร้อมกับตั้งความหวังว่า ดวงวิญญาณของท่านจะได้สิงสถิตอยู่อย่างสงบในภพภูมิเหมาะสม รอวันที่จะได้กลับมาเกิดร่วมบุญร่วมกรรมกันอีกในชาติหน้าตามวิสัยของผู้ที่ยังไม่สิ้นอาสวะ

ด้วยความรัก นับถืออย่างที่สุด

(วีระกานต์ มุสิกพงศ์)

เสธ.หนั่น... พญาชาละวันอัจฉริยะ

เมื่อนึกถึงเสธ.หนั่นหรือพี่หนั่นของน้อง ๆ จะทำให้เราคิดถึงอะไรหลาย ๆ อย่าง หนึ่งในนั้นคือความเป็นพญาชาละวัน แห่งลุ่มน้ำพิจิตรที่แม้แต่ไกรทองก็ต้องยอมสยบ ความเป็นชาละวันของพี่มีที่มาที่ไปนิดหน่อยคือ พี่หนั่นนึกสนุกไปบอกให้พี่ชัย ราชวัตร ออกแบบสลากปิดขวดไวน์ให้ พี่ชัยก็จัดการให้พี่เป็น Chala...One เลียนแบบ Opus One

สำหรับคนที่รู้จักพี่ดีจะรู้ว่ามันเป็นวาระ 'ซ่อนเร้น' ที่ถูกต้องที่สุด พี่เป็นคอไวน์ที่มีรสนิยม แต่พี่เป็นนักการเมืองที่มีรสนิยมมากกว่า การเป็นนักการเมืองที่มีรสนิยมเป็นสิ่งที่ยากยิ่งในบริบทของการเมืองและสังคมไทยต้องคล่องตัวทั้งบู๊และบุ๋น พี่เป็นหนึ่งในจำนวนน้อยคนที่ถนัดทั้งสองทาง พี่เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นหนึ่งในตำแหน่งที่ยากยิ่งและยากเย็นที่สุดในประเทศไทย พรรคเราเป็นพรรคที่เป็นประชาธิปไตย การดำเนินการใด ๆ ต้องผ่านความเห็นชอบ เป็นขั้นเป็นตอน พี่ต้องใช้ทุกวิทยายุทธ์ที่จะทำให้งานของพรรคดำเนินไปได้อย่างถูกต้องและราบรื่น เป็นที่พอใจของคนในพรรคและ

(หวังว่า) คนส่วนใหญ่ของประเทศไทยจะพอใจด้วย พี่ทำได้ดีจริง ๆ ค่ะ

อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พี่อยู่ยงคงกระพันทั้งในและนอกวงการเมืองคือความมีน้ำใจและความใส่ใจกับคนรอบข้าง พี่จะดูแลทุกข์สุขของทุกคนตั้งแต่เรื่องใหญ่ไปจนเรื่องเล็ก และตั้งแต่คนใหญ่ไปจนคนเล็ก ๆ คนในพรรคเดินผ่านพี่ไปโดยแต่งตัวไม่เหมาะสมพี่ก็เรียกเข้ามาคุยถามไถ่ พอรู้ว่าไม่ค่อยมีเงินก็ให้เงินไปซื้อรองเท้าใหม่แถมกำชับกำชาให้ซื้อถุงเท้าด้วยนะ ถี่ถ้วนสมเป็นพ่อบ้านอัจฉริยะจริง ๆ

ความเป็นพ่อบ้านอัจฉริยะของพี่ส่งผลให้บ้านประชาธิปัตย์ของเรารุ่งเรืองก้าวหน้ามาก ได้เป็นรัฐบาลที่บริหารประเทศโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นที่ตั้ง ชาวประชาธิปัตย์จำช่วงเวลานั้นของพรรคได้ดี เพราะชาละวันตัวนี้มีส่วนสำคัญให้พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นรัฐบาล

งานชิ้นสุดท้ายของพี่คือความพยายามที่จะสร้างความปรองดองของสังคมไทย ถ้าพี่ยังหนุ่มแน่นแข็งแรงดี คนเก่ง ๆ อย่างพี่ต้องทำสำเร็จแน่ แต่มนุษย์เราย่อมเป็นไปตามสังขาร ใจอยากทำงาน ทว่าร่างกายบอกว่าไม่ไหว แต่ไม่เป็นไรคิดว่าชาติหน้ามาช่วยทำเรื่องนี้ต่อก็น่าจะยังทัน

พญาชาละวันของพวกเราตรากตรำและเหน็ดเหนื่อยมาทั้งชีวิต คนเก่ง ๆ อย่างพี่คงจะว่ายน้ำจากลุ่มเจ้าพระยาไปสู่ลุ่มแม่น้ำคงคาได้ไม่ยากนัก เค้าบอกกันว่าลุ่มน้ำสายนี้ไหลไปสู่สรวงสวรรค์ ป่านนี้พี่คงไปถึงเรียบร้อย นั่งจิบ Opus One ดูคนข้างล่างต่อสู้ด้วยความลำบากยากเข็ญกับระบบการเมืองใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยแบบ one man show !

ด้วยรักและเคารพ

แอ๋วค่ะ

(คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์)

ตัวอย่างของนักการเมืองที่รักษาสัจจะ มีอุดมการณ์ทางการเมือง

ดิฉันคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และครอบครัว ขอแสดงความเสียใจเป็นอย่างยิ่งกับครอบครัวขจรประศาสน์ ต่อการถึงแก่อนิจกรรมของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทยพัฒนา อดีตรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สำหรับดิฉันถือว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี เป็นผู้มีคุณูปการต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง เป็นตัวอย่างของนักการเมืองที่รักษาสัจจะ มีอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นผู้ประสานสิบทิศ สามารถประสานงานให้กับทุกฝ่าย และได้ประกอบคุณงามความดีให้กับประเทศชาติบ้านเมืองอย่างมาก โดยเฉพาะหลักการสร้างความสันติปรองดอง ซึ่งสามารถนำไปเป็นแบบอย่างให้กับนักการเมืองรุ่นใหม่ได้ ดังนั้น การถึงแก่อนิจกรรมของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ในครั้งนี้ นับว่าประเทศชาติได้สูญเสียบุคคลที่ทรงคุณค่าและสร้างประโยชน์นานัปการให้กับบ้านเมืองไปอีกคนหนึ่ง

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย อีกทั้งผลบุญกุศลและคุณงามความดีที่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สร้างสมไว้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ไปสู่สุคติในสัมปรายภพที่ปรารถนาด้วยเทอญ

(คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์)

คนประชาธิปไตย...ตัวจริง

ภาพแรกที่ผมได้รู้จัก พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ คือภาพของการเป็นหนึ่งในคณะปฏิวัติ ในยุคของ พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ เป็นหัวหน้าเมื่อปี ๒๕๒๐

เป็นภาพของคนอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับประชาธิปไตย

เป็นภาพของการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยใช้กำลังทหาร

แต่เมื่อได้สัมผัส ได้มีโอกาสเห็นตัวตนที่แท้จริง

ภายใต้ร่มเงาการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยกัน

เป็นคณะรัฐมนตรีชุดเดียวกัน

จึงได้รู้ว่าที่เคยมองภาพแกนั้น **เป็นการมองผิด**

เพราะโดยแท้จริงแล้ว **ท่านต้องการเห็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบที่เป็นของประชาชนโดยแท้จริง** การร่วมกับคณะปฏิวัติในขณะนั้นเพราะมองเห็นว่าประเทศไทยของเราเป็นประชาธิปไตยแค่ครึ่งใบ

หลังจากมีโอกาสใกล้ชิดกันมากขึ้น จึงรู้ว่าโดยเนื้อแท้แล้ว พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์

เป็นคนประชาธิปไตยตัวจริง ใฝ่หาความยุติธรรมของสังคมในทุกลมหายใจ

การทำงานการเมืองของท่าน จึงพยายามเดินไปข้างหน้าเพื่อสร้างบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำของสังคมให้น้อยลง

หลังจากที่บ้านเมืองเกิดความแตกแยกด้านความคิด ยากที่จะประสาน

ยากที่จะทำให้คนไทยหันหน้าเข้าหากัน

ยากที่จะให้คนไทยใช้เหตุ ใช้ผล ตัดสินปัญหาเหมือนในอดีต โดยไม่ต้องมีใคร

บังคับ พล.ต.สนั่น ขันอาสา เสนอตัวสร้างความปรองดองขึ้นมาเอง

ปรองดองโดยข้อเท็จจริง ที่ไม่ใช้เพียงจินตนาการ

ขันอาสาเข้ามาทำจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

ทั้งหมดบอกให้รู้ว่า ท่านรักประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด

ต้องการเห็นคนไทยกลับมารักใคร่ปรองดองเหมือนเดิม

เพราะเชื่อมั่นว่า สิ่งนี้จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

แม้ภารกิจในการสร้างความปรองดองนี้จะยังไม่บรรลุเป้าหมาย แต่เชื่อว่าเจตนารมณ์ของท่านจะได้รับการสานต่อ ทั้งจากพรรคชาติไทยพัฒนา สังคมโดยส่วนรวมและตัวของผมเองคนหนึ่ง

หลับให้สบายนะครับพี่หนั่น...เสธ.หนั่น... พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ขอให้ดวงวิญญาณไปสู่สุคติในสัมปรายภพ

ผมเชื่อว่าชื่อของท่านจะถูกบันทึกไว้เป็นหน้าหนึ่งของประชาธิปไตยไทย และเชื่อว่าชื่อของท่านจะถูกบันทึกไว้ในหัวใจของคนไทยที่ใฝ่หาประชาธิปไตย

นี่แหละ... คนประชาธิปไตย...ตัวจริง

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์

สมศักดิ์ ปรีศนานันทกุล

กราบเคารพนับถือ
แด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ใจหายเมื่อทราบข่าวการเข้าโรงพยาบาลอย่างกะทันหันของท่านเสธ.หนั่น เพราะอาทิตย์ก่อนหน้านั้น พวกเรานั่งดื่มกาแฟในห้องกาแฟสภาผู้แทนราษฎร หลายคน (เกือบทุกคน) พูดว่าท่านเสธ.หน้าตาสดใสดูหนุ่มขึ้น ท่านยังยิ้มอย่างสบายใจ พูดคุยเรื่องต่าง ๆ อย่างเอื้ออารีอย่างเป็นกันเองกับ ส.ส.รุ่นน้อง

และมาทราบภายหลังว่าท่านเสธ.ต้องอยู่ห้อง ICU มีอาการค่อนข้างหนัก น่าเสียดายที่พวกเราไม่มีโอกาสได้เยี่ยมอาการป่วยเลย จนกระทั่งท่านต้องจากพวกเราไปอย่างสงบในที่สุด ขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อครอบครัวขจรประศาสน์ มา ณ ที่นี้อีกครั้งหนึ่ง

ท่านเสธ.เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์กว่า ๑๐ ปี กิตติศัพท์เลื่องลือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ผ่านชีวิตทั้งร้อน ทั้งหนาว ทั้งทุกข์ ทั้งสุข มีเกียรติยศชื่อเสียงมากมายสุดจะพรรณนา แถมยังมีผู้ยกย่องว่าท่านเป็น "ผู้ประสานสิบทิศ" ที่รู้ใจ เข้าใจมนุษย์ด้วยใจนักเลงอีกด้วย มีผู้คนรักเคารพนับถือท่านในหลายวงการเลยทีเดียว

ในปี ๒๕๔๔ ท่านได้เปิดโรงเรียนการเมืองที่บ้านท่าน เพื่อเปิดโอกาสอำนวยความสะดวกให้เด็กรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการเมือง ฝึกทักษะการพูด การปราศรัย จากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลากหลายท่าน เพื่อเป็นการเตรียมตัวให้เป็นนักการเมืองคุณภาพต่อไป นับว่าเป็นโรงเรียนการเมืองที่มีผู้ให้ความสนใจมาก

"เรียนฟรี กินฟรี ดูแลฟรี"

ผู้เข้าอบรมทุกคนจึงตั้งใจเข้าอบรมอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มอกเต็มใจอย่างยิ่ง

รวมทั้งตัวดิฉันด้วยที่อยู่ในกลุ่มนักเรียนรุ่นที่ ๑ พร้อมน้องยอด (ศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์) รุ่นแรก ๆ จะมีนักเรียนประมาณ ๕๐ - ๖๐ คน เมื่อมีผู้นิยมมากขึ้น บางรุ่นมีนักเรียนถึง ๑๐๐ คน

พวกเราโดยเฉพาะดิฉันรู้สึกซาบซึ้ง และประทับใจในการเอื้อเฟื้ออาทรของท่านเสธ. เป็นพิเศษ ท่านเสธ.ในฐานะครูใหญ่ตลอด ๔ เดือนของแต่ละหลักสูตร ท่านได้เอาใจใส่ดูแล หลักสูตรการเรียน การสอน คัดเลือกเชิญอาจารย์และวิทยากรมือหนึ่งในแต่ละด้านด้วยตัวท่านเองอย่างยอดเยี่ยม

ขออานิสงส์คุณความดีที่ท่านมีต่อนักการเมืองรุ่นหลัง และต่อประเทศชาติ จงเป็นพลวปัจจัยส่งผลดลบันดาลให้ท่านได้ประสบความสุขในสัมปรายภพเทอญ

(ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช)
ประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคประชาธิปัตย์

ไว้อาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

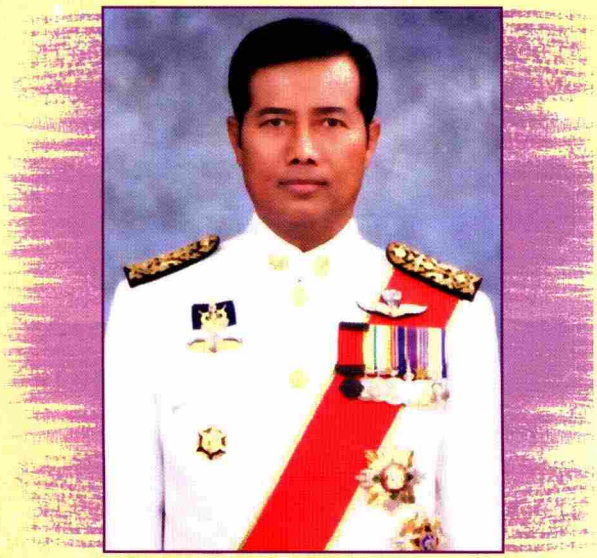
ครอบครัวผมมีความใกล้ชิดกับท่านมาก ท่านเป็นคนมีเมตตากับน้อง ๆ ทุกคน โดยเฉพาะ **"วินัย เสนเนียม"** น้องชายของผมที่ได้รับโอกาสจากท่าน

"วินัย" เป็นคนชอบการเมือง ตั้งใจไว้ว่า "เรียนจบ จะมาอยู่พรรคประชาธิปัตย์" เขาบอกผมว่า "จะมาอยู่กับเสธ." ผมฟังแล้วเป็นห่วง

จำได้ว่าตอนนั้นเสธ. สมัคร ส.ส.พิจิตร ผมก็ไปแอบดูว่านักการเมืองที่เคยทำรัฐประหารมา จะมีแนวทางทำการเมืองอย่างไร หลังจากไปดูกิจกรรมที่ท่านทำแล้วบอกได้เลยว่าผมไว้วางใจ

พล.ต.สนั่นเป็น **"นักการเมืองประชาธิปไตย"** ตัวจริง ท่านเป็น **"เบ้าหลอม"** ที่ดี ผมได้เห็นความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นผู้นำจากท่าน เพื่อนร่วมงานต่างรู้สึกชื่นชม แม้แต่นักศึกษาที่มาช่วยงานก็ประทับใจ

สมัยที่ท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผมย้ายมาอยู่กรมอัยการได้มีโอกาสช่วยเหลืองานทั้งส่วนตัวและโดยหน้าที่

เมื่อกระทรวงเกษตรฯ ได้ขอหารือข้อกฎหมายและแนวทางในการใช้นโยบาย **"ประกาศปิดป่า"** เป็นเหตุให้ผู้รับสัมปทานทำไม้ฟ้องเรียกค่าเสียหายเป็นหมื่นล้านบาท ผมได้เข้ามาช่วยเป็นการส่วนตัวร่วมเป็นทีมงานกฎหมายประสานกับอัยการ

ยอมรับว่าขณะนั้นผมเริ่มชอบการเมือง ซึ่งเป็นผลพวงหนึ่งจากการได้ทำงานใกล้ชิดกับท่าน ได้เห็นบทบาท **"นักการเมืองที่เป็นแบบอย่าง"** จุดเด่นของท่าน คือ **"เข้าได้ทุกฝ่าย บริการจัดการได้ทุกเรื่อง"**

ต่อมามีการรัฐประหารยึดอำนาจ **"รัฐบาล พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัณ"** พล.ต.สนั่นถูกตรวจสอบทรัพย์สิน ผมก็ได้มีส่วนร่วมในการชี้แจง ปรากฏว่าท่านไม่ได้ถูกยึดทรัพย์ เพราะท่านไม่ได้ร่ำรวยผิดปกติ

ทำให้ได้ข้อคิดว่า **"ความเป็นนักการเมืองนั้น มีทั้งคนรักและชัง"**

เมื่อ **"วินัย"** ได้รับโอกาสจากท่านและพรรคประชาธิปัตย์ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา ผมก็ดีใจที่น้องได้มีโอกาสทำงานที่รัก

ในปี ๒๕๓๘ ผมลาออกจากอัยการจังหวัด ท่านก็ผลักดันให้ผมลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลาด้วย

ท่ามกลางเสียงคัดค้านว่า **"อัยการมีทั้งมิตรและศัตรูไม่เหมาะเล่นการเมือง"** แต่ในฐานะเลขาธิการพรรค ท่านก็สนับสนุนผม ซึ่ง **"ท่านชวน หลีกภัย"** หัวหน้าพรรคก็ไม่ขัดข้องและมีส่วนร่วมสนับสนุนผมด้วย

หลังจากผมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา ในฐานะอดีตอัยการ ผมได้ใช้ความรู้กฎหมายในการทำงานให้พรรคอย่างเต็มที่ และทุกเรื่องที่ พล.ต.สนั่น ในฐานะเลขาธิการพรรคมอบหมาย

ระหว่างนั้นเป็นช่วงของการต่อสู้ทางการเมืองกับพรรคความหวังใหม่และพรรคชาติไทย มีบุคคลในพรรคหลายคนที่ถูกดำเนินคดี ผมได้รับความไว้วางใจให้ทำคดี ตลอดเวลาที่ทำงานกับท่าน ได้เห็นถึงความจริงใจในการคบเพื่อน การช่วยเหลือคน โดยเฉพาะผู้ที่เป็นมิตร ท่านจะมีความ **"เอื้ออาทร"** อย่างเต็มที่ รับปากกับใครไว้ก็จะช่วยเหลือ

แม้ช่วงที่ท่านเว้นวรรคการเมือง ๕ ปี ที่เกิดจากความผิดพลาดทางเทคนิค เหตุเพราะยืมเงินบุคคลอื่นไปช่วยพรรคพวกเพื่อนฝูงไม่มีเจตนาจะปกปิดบัญชีหนี้สินนั้น ท่านไม่เคยละทิ้งปัญหาบ้านเมืองเลย ยังคงเอาใจใส่บ้านเมืองอย่างต่อเนื่อง

แม้กระทั่งวันที่แยกตัวออกจากพรรคประชาธิปัตย์นั้น จำใจจากไปทั้งน้ำตา ท่านบอกว่า "การทำงานนั้นถ้าไม่เกิดเอกภาพก็ไม่สามารถอยู่ได้"

เมื่อไปตั้ง **"พรรคมหาชน"** พล.ต.สนั่นบอกกับผมว่า "ถาวร ผมยังรักพรรคประชาธิปัตย์ ถ้ามหาชนได้คะแนนพอ จะมาร่วมกับประชาธิปัตย์ด้วย" ท่านไปมาหาสู่พรรคประชาธิปัตย์ตลอด ยังนัดรับประทานอาหารร่วมกัน วันเกิดของผู้ใหญ่ในพรรคท่านก็จะไปอวยพร เมื่อถึงวันเกิดของท่านบรรดาสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ก็แห่มาอวยพรเช่นกัน

ผมเชื่อมั่นว่า พล.ต.สนั่นปรารถนาที่จะกลับมาพรรคประชาธิปัตย์ตลอด เพราะท่านพูดเสมอว่า "อยากให้น้องยอด (ศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ บุตรคนที่ ๓) และลูกสาวคนเล็กที่ชอบการเมืองมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์" เป็นความตั้งใจแน่วแน่ที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง

ไม่ว่าใครจะต่อว่าพรรคประชาธิปัตย์อย่างไร ท่านก็จะปกป้องให้ทุกครั้ง และมักจะกล่าวชื่นชมการทำงานของพรรคที่ผ่านมาเสมอ ถึงกับกล่าวได้ว่า **"ยืนทางการเมืองของ พล.ต.สนั่น เป็นประชาธิปัตย์ทุกโมเลกุล"**

สิ่งที่ชื่นชมท่านอย่างมาก คือ ตอนที่พรรคพลังประชาชนถูกยุบพรรค **"คุณสมชาย วงศ์สวัสดิ์"** พ้นจากนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒๖ **พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร** ได้โทรศัพท์มาขอให้ พล.ต.สนั่นเป็นนายกรัฐมนตรี และพร้อมจะเทคะแนนเสียง ส.ส. พรรคพลังประชาชนให้ แต่ พล.ต.สนั่นไม่ได้สนใจเลย กลับคิดถึงความเหมาะสม ไม่หลงใหลกับตำแหน่งที่มีคนยกให้ มีความสมถะ รู้จักตัวเอง มุ่งมั่นจะให้บ้านเมืองเดินหน้าไปได้ ใครเหมาะสมเป็นนายกรัฐมนตรีท่านก็ให้การส่งเสริม สนับสนุนตลอดมา

ผมภาคภูมิใจในตัวท่าน และศรัทธาในอุดมการณ์ทางการเมือง ขอให้แบบอย่างของท่านจงเป็นแบบอย่างของพวกเรานักการเมือง โดยเฉพาะการให้อภัย การเป็นมิตรกับเพื่อนฝูงทุกฝ่าย มีความจริงใจกับทุกคน และคิดในทางที่ก้าวหน้าเป็นบวกกับบ้านเมืองมาตลอด ขอให้คุณงามความดีที่ท่านทำไว้อย่างมากมายมหาศาลต่อประเทศชาติและส่วนรวม จงส่งผลให้ท่านไปสู่สัมปรายภพด้วยเทอญ

(ถาวร เสนเนียม)
รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

แด่ เสธ.หนั่น

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นบุคคลตัวอย่างที่คนรักความก้าวหน้าเพื่อความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านการเมืองและด้านอื่น ๆ ต้องนำไปศึกษา ดีกว่าไปอ่านตำราการสร้างความก้าวหน้า เพราะเสธ.หนั่นเป็นบุคคลที่คนอื่นพูดถึงแต่ด้านดี และมีความเจริญก้าวหน้าทางการเมืองดีกว่าผมหลายเท่า แม้ว่าท่านจะอยู่ในวงการเมืองหลังผมหลายปีและการศึกษาเป็นทางการก็ไม่สูงไปกว่าผม

หากผมจำไม่ผิด เสธ.หนั่นเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ใน กทม.ในฐานะลูกพรรคประชาธิปัตย์ ปี ๒๕๒๒ ซึ่งผมเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งทั้งประเทศและของ กทม. ปรากฏว่าท่านสอบตกพร้อมกับผู้สมัครคนอื่น ๆ ของพรรคประชาธิปัตย์เว้นแต่ พ.อ.ดร. ถนัด คอมันตร์ คนเดียว ต่อมาท่านได้พัฒนาความสามารถในตัวของท่านจนได้เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งท่านได้รับการยอมรับเป็นที่รักและเคารพนับถือของสมาชิกพรรคเป็นอย่างมาก เท่าที่ผมจำได้อย่างหนึ่งก็คือท่านรับปากแล้วท่านทำให้ด้วยใจ ท่านไม่เคยลืม ไม่เคยคืนคำ ไม่เคยมาหาข้อแก้ตัว และไม่ผิดนัด ท่านให้เกียรติแก่คนที่ท่านคบหาสมาคมด้วยความจริงใจ

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ตอนที่ท่านได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในสัดส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ก่อนที่จะได้รับการโปรดเกล้าฯ ของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ในขณะนั้น ผมได้รับการคัดเลือกจากพรรคประชาธิปัตย์ให้ไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการในกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งแล้วแต่จะทรงโปรดเกล้าฯ

เสธ.หนั่นได้โทรศัพท์ไปหาผมว่า “หากคุณยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะไปอยู่กระทรวงไหน ผมอยากจะให้คุณมาช่วยผมที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผมจะมอบงานของกระทรวงด้านการต่างประเทศให้คุณดูแล” ผมตอบตกลง ผมคิดว่าผมตัดสินใจถูกเพราะท่านให้เกียรติผม ผมทำงานกับท่านอย่างมีความสุขด้วยไมตรีจิตของท่านที่มีต่อผม ทั้งครอบครัวของท่านและของผมก็สนิทชิดชอบกันเป็นอย่างมาก จนมีความรู้สึกว่าลูก ๆ ของท่านเป็นหลานของผม

แม้ภายหลังท่านย้ายไปอยู่พรรคอื่น ผมและ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์อีกหลาย ๆ คนยังมีความรู้สึกว่าท่านไม่ได้ห่างไป ท่านยังอยู่ใกล้ชิดกับเรา ยังเป็นที่รัก เคารพ ของพวกเราไม่เสื่อมคลาย

บัดนี้ท่านจากเราไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับจริง ๆ หากท่านมีญาณใดที่หยั่งรู้ได้ ขอเรียนว่าผมยังรัก เคารพท่านอยู่เสมอ ท่านเป็นบุคคลที่น่าเอาเป็นแบบอย่างในการผูกใจคนทั้งหลายที่ได้คบหาสมาคม ลูกชายของท่านชื่อ ยอด ซึ่งเป็นรัฐมนตรีแล้ว ผมก็คิดว่ายอดเป็นเหมือนหลานชาย เป็นหลานที่ผมรัก เอ็นดูและใกล้ชิดกับผม ภริยาท่านก็ยังเป็นที่รักและเคารพของภริยาของผมเช่นเดิม ขอให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

เจริญ คันธวงศ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
บัญชีรายชื่อ พรรคประชาธิปัตย์

พี่หนั่น

ผมรู้จักกับ **"พี่หนั่น"** มานานนานตั้งแต่ **"พี่หนั่น"** ใช้นามปากกา **"ขุนขจร"** เขียนข่าววิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์บ้านเมืองทางหน้า ๔ ที่หนังสือพิมพ์ชาวไทย

พร้อมกับมอบหมายให้ผมช่วยแปลข่าวต่างประเทศ

ให้ **"วีระ มุสิกพงศ์"** ที่หอบหิ้วกันออกมาจากคุก เป็นคอลัมนิสต์หลักที่หน้า ๓

ให้ **"โฉม ปาริษา"** ที่ตามมาจากคุกอีกคน เป็นบอกอใหญ่

ให้ **"บัณฑิต ฤทธิกล"** เพื่อนรัก **"วีระ"** มานั่งเป็นหัวหน้าข่าวบันเทิง ก่อนจะเตลิดเปิดเปิงไปเป็นผู้กำกับหนังไทยที่ยิ่งใหญ่

ในที่สุด ชีวิตผมกับ **"พี่หนั่น"** ก็ผกผัน ฝ่าฟัน ต่อสู้ อยู่ด้วยกันอีกครั้งใต้ชายคา **พรรคประชาธิปัตย์**

พรรคการเมืองที่ **"พี่หนั่น"** ยืนหยัดเดินเส้นทางสายการเมือง จนมีชื่อเสียงลือเลื่องไปทั่วปฐพี

ไม่มีใครในประเทศนี้ที่ไม่รู้จัก **"เสธ. หนั่น"**

พี่หนั่น คือ ผู้สร้างสรรค์คำว่า **"ผู้จัดการรัฐบาล"**

พี่หนั่น คือ ผู้สร้าง**ตำนานงูเห่า**

พี่หนั่น คือผู้เอาคำว่า **มีมิตรแท้ แต่ไม่มีศัตรูถาวร** มาทำให้ปรากฏเป็นจริง

สิ่งที่ **พี่หนั่น** อยากให้เป็นจริง แต่ยังไม่เป็นจริงคือ **ปรองดอง**

พี่หนั่นคงกำลังเฝ้ามองดูอยู่ที่ไหนสักแห่งว่า ปรองดองจะดองอีกนานแค่ไหน

พี่ผู้มี**น้ำใจ** มีมิตรสหายมากมายแทบทุกวงการ ได้อันตรธานไปแล้วจากโลกนี้

พี่ผู้**ให้**คนอื่นมาทั้งชีวิต ก็ไม่สามารถให้ชีวิตตนเองยืนยงคงกระพันอยู่ต่อไปได้

มันเป็น**สัจธรรม**

เหลือแต่**ความทรงจำดีดี**ที่อยู่กับเราตลอดไปและตลอดไป

ไม่มีอะไรมากไปกว่านี้จริงจริงนะพี่หนั่น.

(องอาจ คล้ามไพบูลย์)

ไว้อาลัยแด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมน่าจะเป็นคนที่โชคดีมากคนหนึ่ง ที่ได้รับโอกาสทำงานกับท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยเริ่มต้นความผูกพันกับท่าน ตั้งแต่เมื่อผมเรียนจบปริญญาตรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ด้วยการเป็นอาสาสมัครในการหาเสียงเลือกตั้งให้ท่านในนามพรรคประชาธิปัตย์ จนท่านได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตร และนับตั้งแต่วันนั้น ท่านก็ได้มอบหมายงานให้ผมเป็นผู้ช่วย ส.ส. ซึ่งต้องมีภารกิจใกล้ชิดท่านจนผมสามารถเรียนรู้งานและซึมซับวิธีการทำงานของท่านเกือบทุกอย่าง ได้แก่ ความสนใจและเอาใจใส่ในปัญหาของชาวบ้านอย่างจริงจัง รวมทั้งให้ติดตามความคืบหน้าในการแก้ปัญหาดังกล่าวและในการทำงานทุกระยะอย่างละเอียดรอบคอบ รวมทั้งเน้นย้ำให้ต้องรายงาน หรือแจ้งให้ชาวบ้านที่มีปัญหานั้นทราบโดยตรงแม้จะใช้ระยะเวลานานเท่าใดก็ตาม นั่นแปลว่า “ท่านไม่เคยลืมทุกข์ของชาวบ้าน” เลยแม้แต่เรื่องเดียว ตัวอย่างเช่น มีชาวบ้านมาฝากเรื่องท่านไว้ตั้งแต่ตอนท่านได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ใหม่ ๆ แม้เวลา

จะผ่านมาจนท่านเป็นรัฐมนตรี และได้เห็นชาวบ้านคนนั้นอีกในงานงานหนึ่ง ท่านรีบให้ผมไปเชิญชาวบ้านคนนั้นมาพบท่าน แล้วท่านเป็นคนบอกความคืบหน้าด้วยตัวท่านเอง ด้วยเหตุนี้ทุกคนที่ได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับท่าน จะกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ท่านเสธ. เป็นนักการเมืองที่มีเสน่ห์ สัมผัสได้จริงจริงใจ และมีความเป็นสุภาพบุรุษอย่างที่สุด นอกจากนี้ท่านยังมีคุณสมบัติที่โดดเด่นและทุกคนต้องจดจำไปตลอดชีวิต นั่นคือ ความกล้าตัดสินใจ บนพื้นฐานของประโยชน์สูงสุด

ของประเทศชาติและประชาชน ด้วยการสั่งให้ยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ หรือเรียกว่า "นโยบายปิดป่า" แม้จะเผชิญกับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากผู้มีอิทธิพลก็ตาม แต่ท่านก็กล้าตัดสินใจและกล้ายืนหยัดต่อสู้จนทำให้ประเทศไทยยังคงมีผืนป่า เหลืออยู่ให้ลูกหลานคนไทยจนกระทั่งทุกวันนี้ได้ แม้ว่าต่อมาท่านจะไม่ได้อยู่ในพรรคประชาธิปัตย์ด้วยวิถีทางการเมือง แต่ผมก็ยังสัมผัสได้ว่าท่านยังรักและห่วงใยพรรคประชาธิปัตย์และสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เหมือนเช่นเดิมที่ท่านเคยเป็นเลขาธิการพรรค ซึ่งทำให้พรรคประสบความสำเร็จอย่างสูงมาแล้ว และสำหรับผมท่านเป็นยิ่งกว่านายกับลูกน้อง แต่เป็นความผูกพันรักใคร่เสมือนพี่ชายกับน้องชายที่มีแต่ความหวังดีและปรารถนาดี ไม่เพียงแต่เฉพาะผมเท่านั้น แต่สำหรับน้อง ๆ และเพื่อนฝูงทุกคนด้วย

ผมรู้สึกเสียใจอย่างสุดซึ้งที่ท่านต้องมาจากพวกเราไป ท่านเป็นบุคคลที่มีประวัติผลงานดีเด่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันขันแข็ง มีเสน่ห์ เป็นสุภาพบุรุษทางการเมือง และกล้าตัดสินใจ จนเป็นที่รักใคร่และเคารพนับถือของทุกคนที่ได้รู้จักท่าน การจากไปของท่านนำความเสียใจและอาลัยมาสู่ครอบครัวและญาติมิตรของท่านอย่างยิ่ง ขอให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุคติเทอญ

ด้วยความเคารพและอาลัยยิ่ง

นายเจือ ราชสีห์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

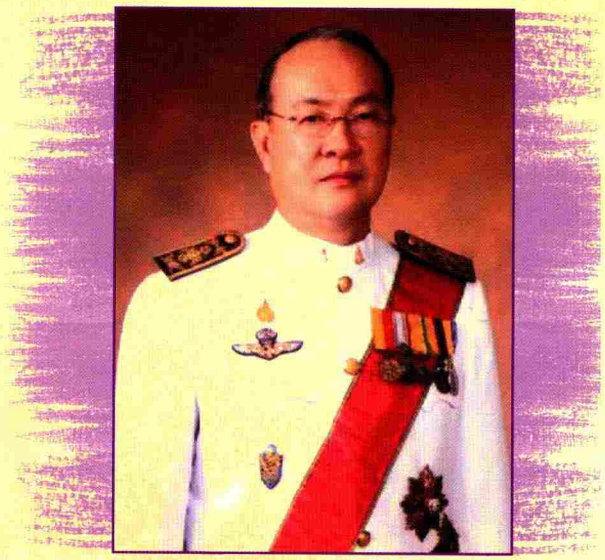
จังหวัดสงขลา พรรคประชาธิปัตย์

อาลัย
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมเชื่อว่าในแวดวงสังคมและการเมืองไทยไม่มีใครไม่รู้จัก “เสธ.หนั่น” หรือ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านเป็นผู้มากไปด้วยความรู้ ประสบการณ์ ปฏิภาณไหวพริบ และสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่านอกเหนือจากตำแหน่งหน้าที่สำคัญที่ได้รับมอบหมาย อาทิเช่น รัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และอื่นๆ อีกมากมาย ท่านยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการบริหารประเทศไทยมาอย่างยาวนาน

สำหรับผม พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้ใหญ่ที่ผมและครอบครัวให้ความเคารพรักและประทับใจในความเป็นคนโอบอ้อมอารีและมากด้วยน้ำใจต่อทุกคนที่อยู่รอบข้าง พร้อมให้ความช่วยเหลือดูแลอย่างเต็มที่และอย่างตั้งใจ

ก่อนล้มป่วยผมได้มีโอกาสใกล้ชิดกับท่านอีกครั้งในฐานะนักศึกษาหลักสูตร “ภูมิพลังแผ่นดิน” สำหรับผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ ๑ ซึ่งจัดโดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผมทราบว่าท่านเริ่มมีสุขภาพไม่ดีขณะอยู่ระยะปลายของหลักสูตร แต่ด้วยความเป็นชายชาติทหารท่านไม่เคยแสดงความอ่อนแอให้เพื่อนๆ ในรุ่นได้เห็น และยังเข้าอบรมและร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งต้องเข้ารับการรักษาตัวในห้อง ไอ.ซี.ยู. โรงพยาบาลศิริราช และจากไปในที่สุด

ผมรู้สึกอาลัยรักและจะคิดถึงท่านตลอดไป ขออานุภาพแห่งความดีงามที่ท่านได้สร้างไว้แก่ประเทศชาติและประชาชน จงบันดาลให้ท่านได้ประสบสุขในสัมปรายภพด้วยเทอญ

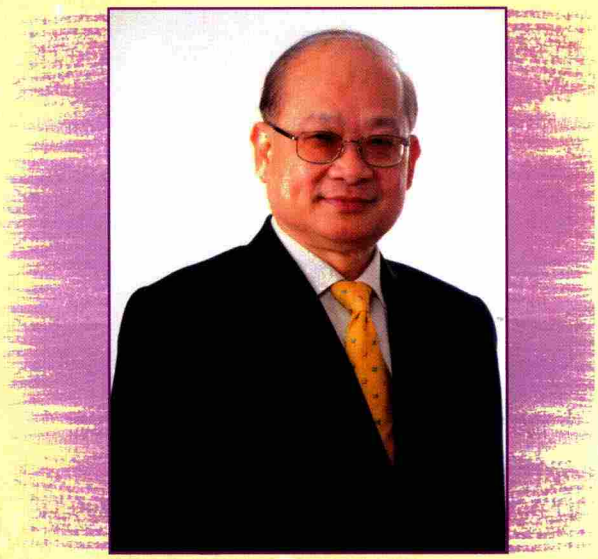
ป.

(ศาสตราจารย์พิเศษชัยเกษม นิติสิริ)
อดีตอัยการสูงสุด
ประธานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์
และตลาดหลักทรัพย์
ประธานคณะกรรมการสถาบันเพื่อการ
ยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
๑๙ เมษายน ๒๕๕๖

ไว้อาลัยรองนายกรัฐมนตรี พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

การถึงแก่อสัญกรรมของรองนายกรัฐมนตรี พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ นับเป็นการสูญเสียบุคลากรที่มีคุณูปการทางการเมืองของประเทศอย่างน่าเสียดาย คงไม่มีใครปฏิเสธว่า “เสธ.หนั่น” เป็นผู้ที่คร่ำหวอดทางการเมืองมายาวนาน ท่านได้ผ่านร้อนผ่านหนาวมาอย่างโชกโชน เป็นนักการเมืองอาวุโสที่บุคคลในวงการต่าง ๆ ให้ความเคารพ ยอมรับนับถือ ท่านจึงได้รับการยกย่องเป็นผู้นำสำคัญในพรรคการเมืองต่าง ๆ มากมาย ผู้ที่ติดตามสถานการณ์ทางการเมือง จะพบเสมอว่า เมื่อมีปัญหาความขัดแย้ง หรือความไม่ลงตัวทางการเมืองเกิดขึ้น เราก็จะได้เห็นชื่อ “เสธ.หนั่น” เข้าไปเกี่ยวข้องเสมอในฐานะผู้ประสานเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

นอกจากการเมืองแล้ว ท่านยังได้ดำรงตำแหน่งหลักในการบริหารประเทศอย่างต่อเนื่องหลายยุค หลายสมัย เช่น รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ผมคงไม่อาจกล่าวถึงผลงานในตำแหน่งของท่านได้

ทั้งหมด แต่ขอยกผลงานที่สำคัญและโดดเด่น สมัยดำรงตำแหน่ง รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นคุณูปการต่อประเทศจนถึงวันนี้ คือ ได้ผลักดันโครงการเลิกตัดไม้ทำลายป่า โดยยกเลิกการให้สัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศหรือ “ปิดป่า” ซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยรักษาพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งในช่วงนั้น พื้นที่ป่าไม้ของไทยลดลงเหลือแค่ ๑ ใน ๔ ของประเทศเท่านั้น กระทั่งท่านได้ฉายา “รัฐมนตรีป่าลั่น”

ผมได้มีโอกาสได้ทำงานกับ “เสธหนั่น”

ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งในช่วงรับราชการที่กระทรวงพาณิชย์ และเกษียณอายุราชการในหลายโอกาสด้วยกัน ต้องยอมรับว่า ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพนับถืออย่างยิ่ง ท่านเป็นผู้ให้เกียรติ และมีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ ทุกครั้งที่พบท่าน ท่านจะรีบเดินเข้ามาทักทาย ถามทุกข์สุขด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา

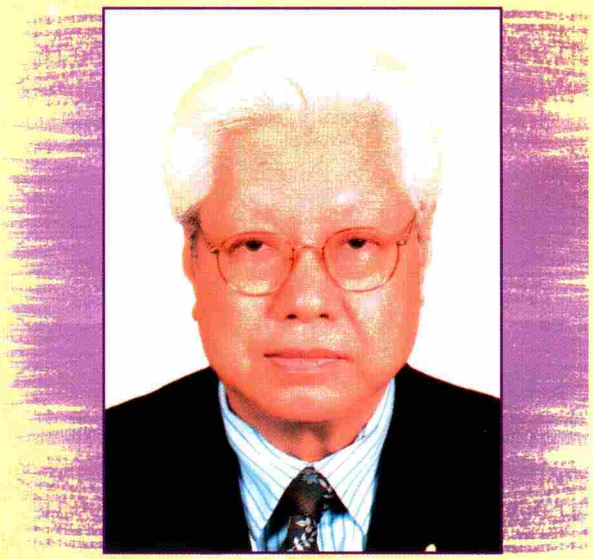
ช่วงหลังสุดปีที่แล้ว ผมได้มีโอกาสเข้าร่วมอบรมหลักสูตร "เสาหลักของแผ่นดิน" ร่วมกับท่านก็ได้มีโอกาสพูดคุยกับท่าน ซึ่งท่านก็ปรารภกับผมบ่อยๆ เกี่ยวกับเรื่องความปรองดองในชาติ โดยท่านพูดเสมอว่าท่านจะช่วยชาติให้เกิดความปรองดองให้ได้ ซึ่งในช่วงนั้นก็ยังไม่เห็นว่าท่านมีปัญหาด้านสุขภาพจนกระทั่งทราบข่าวการป่วยของท่านอย่างกะทันหัน และเมื่อได้ไปเยี่ยมท่านก็ไม่รู้สึกตัวแล้ว ซึ่งน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

ผมขอตั้งจิตอธิษฐาน อาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และขอกุศลผลบุญ รวมทั้งคุณงามความดีทั้งหลายของท่านรองนายกรัฐมนตรี พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จงโปรดนำดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพ และได้เสวยสุขในภพภูมิสูงส่งตราบนิรันดร์ด้วยเทอญ

(นายสมพล เกียรติไพบูลย์)
ประธานกรรมการตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

เสียดาย และคิดถึงพี่หนั่น

หลายปีมาแล้ว ในสมัยที่ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีควบคู่กับประธานกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งผมเองได้เข้าร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย โดยในขณะนั้นผมมีตำแหน่งเป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ด้วย ในคราวประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งหนึ่งได้มีวาระการพิจารณากรณีของกิจการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนแห่งหนึ่ง โดยมีธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ให้การสนับสนุนสินเชื่อแก่บริษัทนั้น โดยมารยาทผมจึงได้ขออนุญาตท่านประธานที่ประชุมเพื่อออกจากห้องประชุมไป หลังจากนั้นไม่นานระหว่างที่ผมนั่งรออยู่นอกห้องประชุม ผมได้ยินเสียงทักทายอย่างเป็นกันเองว่า "ดอกเตอร์เขาพิจารณาเรื่องเสร็จแล้ว เข้าไปได้แล้ว" ผมได้หันมาทางต้นเสียง ซึ่งยังความประหลาดใจแก่ผมเป็นอย่างมาก เพราะบุคคลเจ้าของเสียงทักทายนั้น เป็นถึงเสนาบดีใหญ่ ซึ่งก็คือ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือ เสธ.หนั่น ที่ดังสนั่นในขณะนั้น ซึ่งตัวผมเองไม่เคยรู้จักกับท่านมาก่อน เนื่องจากสถานะ

และตำแหน่งทางสังคมที่ห่างกันมาก ทำให้ผมรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง

นับแต่นั้นเป็นต้นมา ท่านพลตรี สนั่น กับผมได้คบเป็นมิตรกัน โดยผมมักเรียกท่านว่าพี่หนั่น และท่านเองก็เรียกผมว่าพี่สม จนไม่ทราบจริง ๆ ว่าใครแก่กว่ากันแน่ อย่างไรก็ตาม เราทั้งสองรักและให้เกียรติกันและกันด้วยความจริงใจตลอดมา แน่นอนที่สุด เราทั้งสองคนล้วนชื่นชอบไวน์ ที่มีการกล่าวว่าพี่หนั่นเป็นคนคอสูง ดื่มเฉพาะไวน์เกรดอรหันต์ขึ้นไปเท่านั้น ผมขอเรียนจาก

ประสบการณ์ว่าไม่เป็นความจริงครับ แน่นอนที่ทุกคนชอบดื่มไวน์เกรดดีทั้งนั้น แม้พี่หนั่นเองก็มักจะเอาไวน์ดีมาให้เพื่อนดื่มกัน หากเพื่อนคนใดบังเอิญเอาไวน์เกรดที่รองมาดื่ม ก็เห็นทุกคนรวมทั้งพี่หนั่น ดื่มกันด้วยความสนุกสนานทั้งนั้น ไม่มีใครแสดงความรังเกียจแต่ประการใด สิ่งนี้แหละที่แสดงถึงน้ำใจของพี่หนั่น ตัวพี่หนั่นเองเป็นคนใจกว้าง ไม่ถือพิธีรีตอง ไม่ยึดติดในยศศักดิ์เมื่ออยู่กับพรรคพวก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากใครเดือดร้อนท่านจะให้ความเกื้อกูลและช่วยเหลือทันที ตัวผมนั้นรักท่านเหมือนพี่ชายคนหนึ่ง เพราะซาบซึ้งในน้ำใจของท่าน บัดนี้ พี่หนั่นก็จากไปแล้ว แม้ผมจะภูมิใจที่เห็นคนมาร่วมงานศพมากมาย แต่ก็อดใจหายมิได้ ทุกครั้งที่นึกถึงท่าน ขอให้ดวงวิญญาณของท่านจงประสบคติสุขในสัมปรายภพด้วยครับ...

(ศ.ดร.สม จาตุศรีพิทักษ์)
สมาชิกวุฒิสภา

คำไว้อาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

เมื่อได้ทราบข่าวท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ถึงแก่อนิจกรรม ผมและคุณหญิงรู้สึกเสียใจและอาลัยที่ผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือได้จากไป ผมและคุณหญิงมีโอกาสรู้จักท่านพลตรี สนั่นมาเป็นเวลายาวนานหลายสิบปี ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ท่านรับราชการเป็นทหารและเมื่อท่านเข้ามาทำหน้าที่ทางการเมืองก็ได้มีการติดต่อกันเรื่อยมา ท่านเป็นผู้ใหญ่ทางการเมืองที่สร้างชื่อเสียงและเป็นที่เคารพนับถือมากที่สุดคนหนึ่งของประเทศ

ตลอดเวลาที่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่สร้างคุณูปการต่อประเทศ ไม่ว่าท่านจะดำรงตำแหน่งใด แม้ในช่วงบั้นปลายของชีวิต ท่านยังอุทิศตนเพื่อความสามัคคีปรองดองของคนไทย นับเป็นตัวอย่างที่ดียิ่งของนักการเมืองและชนรุ่นหลังสืบไป

ผมและคุณหญิงรู้สึกชื่นชมในความมีน้ำใจของท่าน ท่านมีความห่วงใยต่อผู้ที่รักใคร่คุ้นเคยกันอย่างสม่ำเสมอ คุณลักษณะเด่นของท่านที่ทุกคนยอมรับนับถือ คือความใจกว้าง มีมิตรสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกฝ่าย และมีสัจจะ มีเมตตาต่อผู้น้อย ทำให้ท่านสนั่น

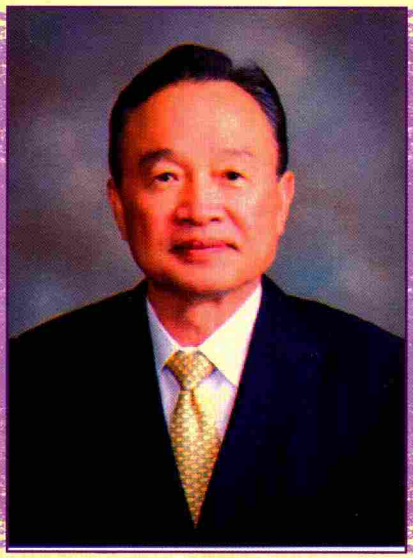

เป็นที่รักและเคารพของทุกคนเสมอมา

ด้วยผลบุญที่ทำมา ผมและคุณหญิงพร้อมสมาชิกทุกคนในครอบครัวขอตั้งจิตอธิษฐานขอให้ดวงวิญญาณของท่านพลตรี สนั่น สู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

เจริญ - คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี

ท่านมีน้ำใจนักกีฬา พอๆ กับความเป็นชายชาติทหาร

พมกับท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ มีความสนิทสนมรักใคร่นับถือกันเป็นส่วนตัวมาเป็นเวลานานแล้ว ด้วยคุณสมบัติพิเศษของท่าน ทำให้ทุกคนรู้สึกได้เป็นอย่างดีเหมือนกันว่า ท่านพลตรี สนั่น เป็นผู้ที่มีน้ำใจและอัธยาศัยไมตรีที่งดงาม มองโลกในแง่ดี มองทุกอย่างในด้านบวกเป็นหลัก ท่านจึงเป็นนักการเมืองคนหนึ่งที่มีแต่เพื่อนที่รักใคร่ชอบพอกับท่านทั้งในทางส่วนตัวและในทางการงาน ด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ของท่าน ทำให้ท่านมีความโดดเด่นเป็นพิเศษในด้านบุคลิกภาพที่จะสามารถประสานสิ่งที่อาจเป็นอุปสรรค ให้กลับกลายมาเป็นความร่วมมือได้อย่างแนบแน่น ท่านเป็นผู้ที่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา พอ ๆ กับความเป็นชายชาติทหาร และพร้อมที่จะให้อภัยกับทุกคน เพื่อนำไปสู่การสร้างมิตรภาพอันแน่นแฟ้น ที่นับเป็นเอกลักษณ์อันพิเศษของท่านพลตรี สนั่น ที่ยากจะหาใครเสมอเหมือนได้ เมื่อถึงวาระที่ท่านต้องมาจากพวกเราไป ทำให้ทุกคนที่ได้มีโอกาสรู้จักกับท่าน ต่างรู้สึกอาลัยรักและเสียดายอย่างยิ่ง ที่สังคมไทยยุคนี้ต้องมาสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่าของชาติไปอย่างไม่มีวันกลับ

ขอคุณงามความดีที่ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้สั่งสมมาตลอดชีวิตของท่าน จักเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่าน ประสบแต่ความร่มเย็นเป็นสุขชั่วนิจนิรันดร์

อดิเรก ศรีประทักษ์

กรรมการผู้จัดการใหญ่

และประธานคณะผู้บริหาร

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ท่านคือสุภาพบุรุษทางการเมือง

การถึงแก่อสัญกรรมของท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี มิได้เป็นแต่เพียงการสูญเสียบุคคลซึ่งเป็นที่รักและเคารพของครอบครัวของท่านเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ที่เคยร่วมปฏิบัติงานกับท่าน ทั้งฝ่ายข้าราชการประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการการเมือง เพื่อนสนิท ตลอดจนผู้ที่เคยได้รับความเอื้อเฟื้อจากท่าน ซึ่งรวมถึงครอบครัวของผมด้วย

เมื่อผมรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการ บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด (บทด.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงคมนาคม ผมได้มีโอกาสปฏิบัติงานใกล้ชิดกับท่านในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ขณะนั้น บทด.อยู่ในสถานะเสมือนหนึ่งล้มละลาย มีหนี้สินล้นพ้นมากกว่าทุน ๓ เท่าตัว แต่ด้วยความเด็ดขาดกล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของท่าน ทำให้สามารถพัฒนา บทด.จากองค์กรที่มีหนี้สินมากมาย ไม่มีแม้แต่เงินจะจ่ายเงินเดือนพนักงาน มาเป็นองค์กรที่กระทรวงการคลังจัดให้เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีรายได้สูงสุดต่อเงินทุนในขณะนั้น นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเข้าใจ มีน้ำใจ และให้ความเมตตาต่อผู้น้อย จุดเด่นของท่านคือ ไม่เคยคิดอาฆาตแค้นใครและให้อภัยเสมอ

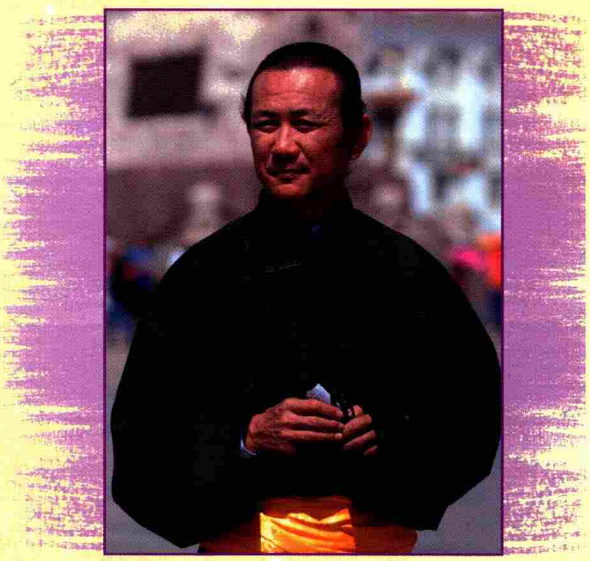
ในทางการเมือง เมื่อท่านถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้ตัดสิทธิ์ทางการเมือง ๕ ปี ท่านได้แสดงสปิริตด้วยการลาออกจากตำแหน่ง

ทางการเมืองทุกตำแหน่งทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข ผมจึงเห็นว่าท่านเป็นนักการเมืองที่รู้แพ้รู้ชนะและรู้อภัย ท่านเป็นสุภาพบุรุษนักการเมืองอาวุโสที่ได้รับความเคารพรักทั้งในหมู่ญาติมิตร ฝ่ายข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง ประชาชน รวมทั้งสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ จำนวนมากที่สุดท่านหนึ่ง

การจากไปของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ นับเป็นการสูญเสียอันยิ่งใหญ่ของพวกเราทุกคน ผมขอตั้งจิตอธิษฐานให้คุณงามความดีที่ท่านได้ประกอบมาในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ได้นำพาดวงวิญญาณของท่านไปสู่ความสงบและร่มเย็นในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

นายอนุศักดิ์ อินทรภูวศักดิ์

อาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมรู้จักกับท่านสนั่น ขจร-ประศาสน์มาเกือบ ๓๐ ปี ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่ให้ความสนิทสนมและมีน้ำใจกับผมมาตลอด

จนเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ผมจัดงานหลังจากเสร็จสิ้นการเดินทาง "คาราวานเอเชีย ๒๐๑๒" ณ ที่ทำการมูลนิธิอมตะ ครั้งนั้นท่านก็ให้เกียรติมาร่วมงานเลี้ยงด้วยตนเอง พร้อมกระเช้าดอกไม้แสดงความยินดีกับผมที่บรรลุวัตถุประสงค์การเดินทางไปใน ๖ ประเทศเป็นเวลา ๖ เดือน ๑๓ วัน สมความตั้งใจ และอีกสองวันต่อมาท่านโทรศัพท์มาคุยกับผมว่าจะชวนลูกชายของท่านมาทานข้าวกับผม

ผมไม่นึกเลยว่าการพบกันครั้งนั้นจะเป็นครั้งสุดท้าย เพราะหลังจากนั้นเพียงไม่กี่วันผมก็ได้ข่าวว่าพลตรี สนั่นต้องเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลฯ พลตรี สนั่นเป็นคนมีน้ำใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตา มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อสังคม จะเห็นได้จากการที่ท่านรักงานการเมืองเป็นชีวิตจิตใจและทำอย่างต่อเนื่องมาจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

(วิกรม กรมดิษฐ์)
๑๑ เมษายน ๒๕๕๖
Fengdu, Chongqing, China
ประธานมูลนิธิอมตะ
ประธานเจ้าหน้าที่บริหารสูงสุด
บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชัน จำกัด (มหาชน)

รำลึกและอาลัย
แด่ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์

ผมได้รับเกียรติจากพี่น้อย (คุณฉวีวรรณ ขจรประศาสน์) ให้เขียนคำไว้อาลัยเพื่อรำลึกแด่พี่เสธ. (พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์) ซึ่งถึงแก่อนิจกรรมอย่างสงบเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ผมได้มีโอกาสรู้จักและเข้าไปมีส่วนเกี่ยวพันกับท่าน พล.ต.สนั่นฯ และพี่น้อยในหลายมิติ ทั้งในด้านการเมืองโดยเหตุบังเอิญและในด้านการศึกษา ผมเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับพี่น้อยในฐานะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ในหลักสูตรเสาหลักของแผ่นดิน (รุ่นเกียรติยศ) และหลักสูตรภูมิพลังแผ่นดินรุ่นที่ ๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ดี ผมได้มีโอกาสพบกับพี่เสธ. ครั้งแรกตั้งแต่เมื่อ ๓๖ ปีก่อน จำได้อย่างแม่นยำว่าเป็นวันเสาร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐ การพบกับพี่เสธ.ในวันนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นวันแห่งความทรงจำและเป็นวันประวัติศาสตร์วันหนึ่งทั้งของท่านและของตัวผมด้วย สำหรับพี่เสธ. เป็นวันที่วิถีชีวิตของท่านได้พลิกผันเปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญ พี่เสธ.

ในขณะนั้น ครองยศพันโทแห่งกองทัพบก และเป็นแกนนำคนสำคัญของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร ภายใต้การนำของ พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ ในสมัยรัฐบาลท่านอาจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับบริหารราชการแผ่นดินร่วมกับคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน โดยมี พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปฯ และ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นเลขาธิการคณะปฏิรูปฯ ผมกับพี่เสธ. ในเวลานั้นยังไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

ภายหลังการรัฐประหารล้มเหลว คณะผู้ก่อการทั้ง ๕ คน ประกอบด้วย พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ พ.ท.สนั่น ขจรประศาสน์ พ.ต.อัศวิน หิรัญศิริ พ.ต.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ และ พ.ต.วิสิษฐ คงประดิษฐ์ ได้รับการยินยอมจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ให้ออกเดินทางไปลี้ภัยการเมืองยังประเทศสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) โดยสายการบินไชน่าแอร์ไลนส์ ในตอนแรกกัปตันสายการบินไชน่าแอร์ไลนส์ไม่ยินยอมให้ขึ้นเครื่องบิน เนื่องจากทั้ง ๕ ท่าน ไม่มีเอกสารการเดินทาง อีกทั้งไทยกับไต้หวันก็ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูต พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จึงได้ร่างหนังสือฉบับหนึ่งไปให้กับกัปตัน เพื่อยืนยันว่าได้ประสานกับทางรัฐบาลไต้หวัน และได้รับการอนุญาตให้นายทหารจากประเทศไทยทั้ง ๕ ท่าน เดินทางไปยังประเทศไต้หวันได้ แต่แล้วเหตุการณ์ก็ไม่ได้เป็นอย่างที่คิด เพราะกัปตันได้ปฏิเสธไม่ให้ขึ้นเครื่องบินอีก เนื่องจากเอกสารของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ที่นำไปให้นั้นเขียนเป็นภาษาไทย กัปตันบอกว่าอ่านไม่ออก พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จึงได้สั่งให้นายทหารประสานกับทางสายการบิน ให้ช่วยร่างหนังสือฉบับดังกล่าวในข้อความเป็นภาษาอังกฤษ

ผมซึ่งเป็นหัวหน้าที่รับผิดชอบเที่ยวบินดังกล่าวของสายการบินในคืนวันนั้น จึงได้ทำการจัดพิมพ์หนังสือฉบับดังกล่าวในข้อความเป็นภาษาอังกฤษในนามของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ตำแหน่ง Secretary - General of The Reform Council of Thailand แล้วนำไปให้ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ลงนามที่กองบัญชาการกองทัพอากาศ โดยมี พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ นั่งคู่กับ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในโซฟายาว จากนั้นผมจึงได้นำคณะผู้ก่อการรัฐประหารทั้ง ๕ ท่านขึ้นไปนั่งบนเครื่องบิน พร้อมกับนำหนังสือฉบับดังกล่าวให้กับกัปตันไว้ เพื่อเป็นหลักฐาน และเครื่องบินก็ได้ติดเครื่องยนต์ทั้ง ๔ เครื่อง พร้อมที่จะออกเดินทาง

แต่แล้วเหตุการณ์ก็ได้เกิดการพลิกผันอีกครั้ง เมื่อกัปตันได้แจ้งกับผมว่าเครื่องบินเกิดการขัดข้องและต้องทำการซ่อมเครื่องยนต์ ซึ่งตามกฎข้อบังคับความปลอดภัยของการบิน

ระหว่างประเทศ จำเป็นที่จะต้องให้ผู้โดยสารทั้งลำลงจากเครื่องบินก่อนเพื่อทำการซ่อมเครื่องยนต์ ซึ่งในเบื้องต้นคณะทั้ง ๕ ท่านไม่ยอมลงจากเครื่องบิน โดยเฉพาะ พ.ท.สนั่น ขจรประศาสน์ มีความรู้สึกว่าเหตุการณ์มันผิดปกติ เพราะเครื่องยนต์ทั้ง ๔ เครื่องก็ได้ติดเครื่องเรียบร้อยแล้ว แต่กลับดับเครื่องลงแล้วบอกว่าเครื่องยนต์ขัดข้อง จึงไม่ยอมลงจากเครื่องบิน ผมต้องใช้เวลาเจรจากับท่าน พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ นานประมาณ ๑๕-๒๐ นาที เพื่อเรียนชี้แจงให้ทราบถึงเหตุผลที่จำเป็นต้องลงจากเครื่องบินก่อน แต่ท่าน พล.อ.ฉลาด ก็จะถามความเห็นจากพ.ท.สนั่น สังเกตได้ว่าในขณะนั้น พี่เสธ. จะเป็นผู้ตัดสินใจในเหตุการณ์เฉพาะหน้า แล้วในที่สุดทั้ง ๕ ท่านก็ยินยอมที่จะลงจากเครื่องบิน โดยมีผมและนายทหารชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งเป็นผู้นำพาลงมาเพื่อขึ้นรถตู้ของทหารที่รอรับอยู่ ขณะนั้น มีทหารรายล้อมอยู่รอบเครื่องบินพร้อมอาวุธปืน และแล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นอีกเป็นครั้งที่สี่ พอคล้อยหลังคณะทั้ง ๕ ท่านได้ลงจากเครื่องบินเรียบร้อยแล้ว กัปตันก็ได้ทำการติดเครื่องยนต์ และนำเครื่องบินเคลื่อนออกจากที่จอด โดยที่ไม่ได้มีการซ่อมเครื่องยนต์แต่ประการใด และเครื่องบินโบอิ้ง ๗๐๗ ก็ได้ทะยานบินขึ้นออกจากประเทศไทย โดยปราศจากคณะรัฐประหารทั้ง ๕ ท่าน

จุดหักเหวิถีชีวิตที่สำคัญจากเหตุการณ์ที่แปรผัน ซับซ้อน และความกังขา เป็นเหตุทำให้ พ.ท.สนั่น ขจรประศาสน์ ไม่ได้ไปลี้ภัยการเมืองยังประเทศสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) แต่ถูกควบคุมตัวในฐานะผู้ร่วมก่อการกบฏเป็นเวลาหลายเดือน ภายหลังจากได้รับการนิรโทษกรรม จึงได้หันหน้าเข้าสู่ถนนการเมืองอย่างเต็มตัวในเวลาต่อมา ทำให้ประเทศไทยได้เกิดนักการเมืองคนสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากขึ้นมาท่านหนึ่ง ที่มีนามว่า พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ตราบทุกวันนี้ พี่เสธ.ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของบ้านเมือง ทั้งในตำแหน่งรัฐมนตรีหลายกระทรวง และในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ท่านได้สร้างผลงานและทำคุณประโยชน์มากมายต่อประเทศชาติ เป็นนักการเมืองผู้เปี่ยมด้วยบารมีและมวลมิตร มีนิสัยใจคอแบบชายชาติทหารที่ยึดมั่นในสัจจะวาจา เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลแทบทุกวงการ จนตราบจนวันที่ท่านถึงแก่อนิจกรรม

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ นอกจากจะเป็นนักการเมืองที่ได้รับการเคารพนับถือของสังคมแล้ว ท่านยังเป็นหัวหน้าครอบครัวที่อบอุ่น โดยมีพี่น้อย (คุณฉวีวรรณ ขจร-ประศาสน์) เป็นคู่บุญที่เคียงข้าง บุตรทุกคนได้ประสบความสาเร็จในหน้าที่การงานและธุรกิจ และสิ่งที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่งคือ มีบุตรชายได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีตามรอยท่าน ทุกปีผมจะไปอวยพรวันเกิดของท่านในวันที่ ๗ กันยายน ในวันดังกล่าวจะมีผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมือง และคณะบุคคลจากหลากหลายวงการไปร่วมอวยพรวันเกิดของท่านอย่างล้นหลาม จนการจราจรติดขัดทั่วบริเวณย่านสนามบินน้ำ และก่อนที่ท่านจะล้มป่วย ผมยังมีโอกาสได้รับเกียรติจากพี่เสธ.พร้อม

ด้วยท่านรัฐมนตรีสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล และเพื่อน ๆ อีกหลายท่านมาร่วมรับประทานอาหารที่ที่ทางานของผม

การถึงแก่อนิจกรรมของท่าน นอกจากยังความโศกเศร้าเสียใจอย่างใหญ่หลวงต่อครอบครัวขจรประศาสน์แล้ว ยังเป็นที่อาลัยอย่างยิ่งของมวลญาติมิตรสหาย และเป็นการสูญเสียปูชนียบุคคลที่สาคัญของวงการเมืองไทย อานิสงส์คุณงามความดีและผลบุญกุศลที่ท่านได้สั่งสมไว้ ขอจงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

นายองอาจ เดชอิทธิรัตน์
รองกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส
บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด

ผู้ใหญ่ของบ้านเมือง ที่น่าเคารพนับถือ

พี่หนั่นที่ผมรู้จักนั้น ผมพูดได้เต็มปากเต็มคำว่า ท่านเป็นผู้ใหญ่ของบ้านเมืองคนหนึ่งที่น่าเคารพนับถือ

ถ้าจำไม่ผิด ผมพบกับท่านครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๒ ตอนนั้นท่านอยู่พรรคประชาธิปัตย์ มาลงเลือกตั้งสมัยแรกที่เขตดุสิต แล้วติดต่อให้ผมไปช่วยหาเสียงให้ แต่ผมจำเป็นต้องปฏิเสธท่านไป เพราะช่วยอาจารย์หม่อม (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช) อยู่ ซึ่งท่านก็เข้าใจ ไม่ได้ถือโทษโกรธอะไร ทั้งยังให้ความกรุณาคบหาเป็นพี่เป็นน้องกับผมเรื่อยมา และเมื่อไรที่ถึงวันเกิดผม ไม่ว่าท่านจะมีตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ ท่านก็ให้เกียรติมาร่วมงาน มาร่วมให้พรผมเสมอ

ผมไม่เคยลืม สมัยที่พี่หนั่นเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ผมเคยรบกวนขอให้ท่านช่วยพรรคพวกของผม ๒ ครั้ง และท่านได้เมตตาช่วยตามคำขอของผม ซึ่งก็ทำให้ผมตั้งใจมาตลอดว่า จะต้องหาทางทดแทนน้ำใจที่ท่านเคยมีให้ผมให้ได้ แต่ยังไม่ทันได้ทำอะไร ท่านก็มาจากไปเสียก่อน

และวันนี้ถึงพี่หนั่นจะไม่อยู่แล้ว แต่ผมก็ยังบอกกับตัวเองตลอดว่า หากผมพอจะทำประโยชน์อะไรให้ครอบครัวท่านได้ ผมก็พร้อมจะทำทันที

(ชัชวาลย์ คงอุดม)

สุภาพบุรุษชายชาตรีที่กล้าหาญ

ผมมีวาสนาและชะตาที่ทำให้ได้รู้จักสนิทสนม และทำงานที่ส่วนยากลำบากกับพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ใหญ่ในวงการเมืองไทย ร่วมเจ็ดแปดปี ท่านให้เกียรติ ให้ความสนิทสนม และให้โอกาสผมมากทีเดียวในการทำงานการเมือง เรามีอะไรที่ช่วยเหลือ ร่วมทุกข์ ร่วมสุข และเอื้ออาทรต่อกันและกันมากทีเดียว ผมหวนรำลึกถึงความสัมพันธ์อันดีงามและภารกิจสำคัญร่วมกันทำเหล่านั้นอยู่เนืองๆ

เสธ. เป็นคนที่เกิดมาคุ้มที่สุด ได้ทำอะไรให้ชาติบ้านเมือง ศาสน์ กษัตริย์ มีครอบครัวที่ดีเลิศ มีเพื่อน มีมิตร มีพี่ มีน้อง และลูกน้องที่รักและเคารพนับถือมากมาย เป็นสุภาพบุรุษและชายชาตรีที่กล้าหาญ ทำอะไรดีๆ ให้บ้านเมืองไม่ใช่น้อย ทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย ซึ่งหลายเรื่องเหล่านั้นผมเป็นพยานทางประวัติศาสตร์ได้ ทั้งในช่วงที่ท่านเป็นเลขาธิการประชาธิปัตย์ พรรคที่ท่านช่างรักและผูกพันเหลือเกิน ทั้งในช่วงที่ร่วมกับพรรคราษฎรก่อตั้งพรรคมหาชนขึ้นมา

ผมขอแสดงความเสียใจมายังครอบครัวขจรประศาสน์และเพื่อนมิตร ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ทุกท่านที่รักเสธ.

ทั้งขอรำลึกถึงเสธ. ตลอดไปในสิ่งดีๆ เรื่องดีๆ ที่มีโอกาสได้ทำร่วมกัน ในความรู้สึกของผมนั้น เสธ.ยังอยู่กับเราตลอดไป คนยิ่งใหญ่นั้นไม่มีวันตาย เขาเพียงแต่อยู่กับเราอย่างห่างๆ แต่เมื่อไรเรานึกถึงเขาก็จะมาอยู่ใกล้ๆ

ทุกภาพ ทุกเหตุการณ์ ทุกอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีร่วมกันกับท่าน จะอยู่ในความทรงจำผมตลอดไป

เอนก เหล่าธรรมทัศน์
อดีต รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
อดีต หัวหน้าพรรคมหาชน
คณบดีวิทยาลัยบริการรัฐกิจและ
รัฐศาสตร์ ม.รังสิต

ไว้อาลัย แด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

กระผมได้รับเกียรติจากครอบครัวขจรประศาสน์ให้เขียนคำไว้อาลัยที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี ได้ถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

เมื่อครั้งที่ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ให้ความไว้วางใจ สนับสนุนให้กระผมเป็นผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันและใกล้ชิดมากในระดับหนึ่ง ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาฝ่ายการเมือง ได้ประสานและให้ความร่วมมือสนับสนุนการทำงานของฝ่ายตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง งานการต่าง ๆ ที่มอบหมายให้ดำเนินการอยู่ในระเบียบแบบแผนและกรอบของกฎหมายทุกครั้ง ท่านจะปรึกษาหารือและรับฟังความเห็นของกระผมทุกครั้ง จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ อันเป็นประโยชน์สุขแก่ประชาชน จนกระทั่งพ้นหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หลังสุดท่านดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการพบปะกันในงานต่าง ๆ ท่านมักจะทักทายกระผมด้วยความสนิทสนมทุกครั้งไป นับว่าท่านเป็นผู้ใหญ่ที่มีลักษณะผู้นำที่สูง เป็นที่รักใคร่ของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานและประชาชนเป็นจำนวนมาก การที่ท่านต้องจากพวกเราอย่างหนีไม่พ้นตามกฎธรรมชาติ ย่อมทำให้ทุกคนมีความรู้สึกอาลัยเช่นเดียวกับคนในครอบครัวขจรประศาสน์และหวังว่าผลบุญที่กระทำแต่ความดีของท่านในระหว่างที่ดำรงชีวิตอยู่ จะนำพาดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติด้วยเทอญ

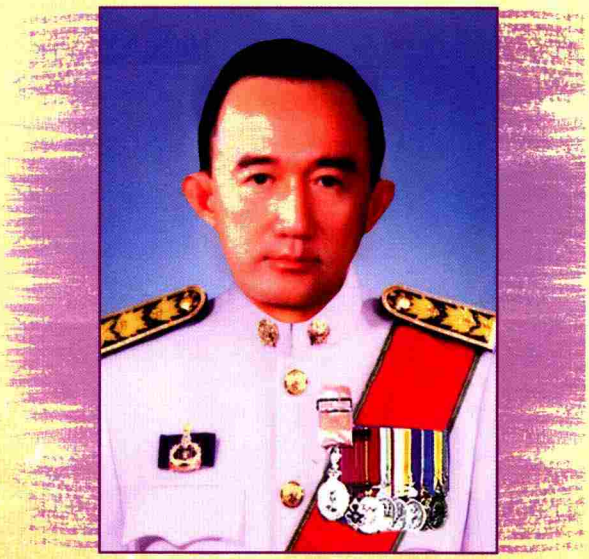
พล.ต.อ.

(ล้วน ปานรศทิพ)

อดีต ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ระลึกถึง
ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

กระผมมีความรู้สึกโศกเศร้าเสียใจต่อการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ นับเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ต่อครอบครัวของท่าน และผู้รู้จัก เคารพรักท่านเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ได้อุทิศตนเสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความวิริยะอุตสาหะ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล มากมายหลายตำแหน่ง ย่อมถือเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดียิ่งถึงความสามารถและคุณความดีของท่าน สมควรที่เราทุกคนจักได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำรงภาระหน้าที่ในการบริหารราชการบ้านเมืองสืบไป และในทางส่วนตัวและครอบครัวท่านมีความเมตตาอารีแก่กระผมเป็นอันมาก ได้เคยแนะนำสั่งสอนให้โอวาทต่าง ๆ ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อันล้วนแต่เป็นประโยชน์แก่การทำหน้าที่เป็นข้าราชการของกระผมเป็นอเนกประการ ซึ่งกระผมนำไปใช้ในแนวทางบริหารราชการโดยตลอดมา ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เพียบพร้อมในความเป็นแบบอย่างของความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตั้งมั่นอยู่ในฐานะอันควรคารวะน่าเลื่อมใสแก่บุคคลทั่วไปเป็นอันดี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี มีเมตตาจิต จึงเป็นปัจจัยให้บังเกิดความเลื่อมใส เคารพ นับถือ

จากบรรดาข้าราชการ ตลอดจนคหบดีพ่อค้า ประชาชน ต่างพากันสรรเสริญในคุณงามความดีของท่าน

ขออำนาจกุศลผลกรรมและความดีงามทั้งมวลของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ได้บำเพ็ญและสร้างสมไว้ในภพนี้ อีกทั้งอานุภาพแห่งผลบุญกุศลที่ครอบครัว พี่น้อง ญาติและมิตร ตลอดจนผู้ที่รักใคร่และนับถือได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ จงเป็นผลปัจจัยเกื้อหนุนให้บังเกิดพลานุภาพบันดาลดลให้ดวงวิญญาณของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จงประสบสุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

ด้วยความเคารพรักยิ่ง

(หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล)
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
ประธานพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จฯ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

อาลัย ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี

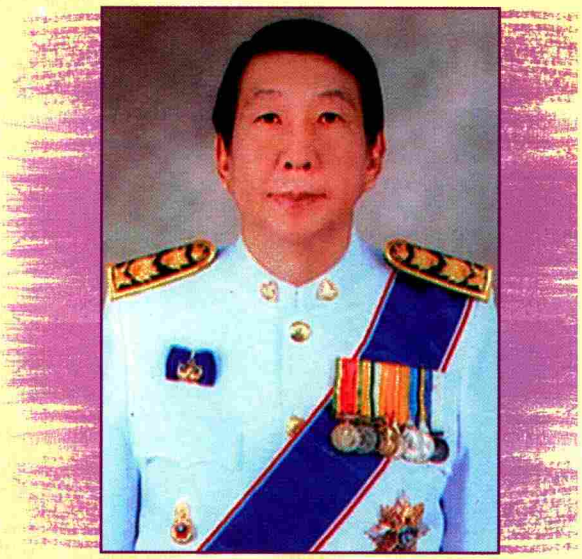
หมือนฟ้าผ่าลงกลางใจคนพิจิตร เกิดอาการช็อค ดำมืดไปทั้งเมือง เมื่อข่าวอสัญกรรมของ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เผยแพร่ออกมาตามสื่อต่าง ๆ ไม่มีคนพิจิตรคนไหนเลยที่ยังมีลมหายใจอยู่จะไม่รู้จักลูกผู้ชายชาติทหารม้า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือชื่อที่คนคุ้นหู "เสธ.หนั่น" และคนไทยทั้งโลกน้อยคนนัก ที่ไม่คุ้นเคยกับนามนี้ เสธ.หนั่น ฯพณฯ เป็นมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นยิ่งกว่าญาติ ท่านคือคนในครอบครัวของคนพิจิตรทุกครัวเรือน ท่านคือ เลือดหนึ่งหยดในกายคนพิจิตรทุกคน ท่านคือลมหายใจของคนพิจิตร ท่านคือ สัญลักษณ์ของพิจิตร ผมเป็นคนพิจิตรทั้งกายและวิญญาณ ทำงานเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เมตตาผมมากมาย ชีวิตราชการจำเริญจนก้าวสู่ปลายฝัน บารมีของท่านมีส่วนสำคัญไม่น้อย คำแนะนำ คำสอน พรั่งพรูจากท่านเสมอเมื่อมีโอกาสได้พบ คำพูด สายตา สัมผัส ที่แสดงออกของท่านที่มีต่อผมและครอบครัว บ่งบอกถึงเมตตาธรรมสมบูรณ์แบบ ท่านห่วงหาอาทร คอยปกป้องยามมีภัย เสมือนพ่อคอยห่วงลูกเช่นนั้น ท่านเป็นยิ่งกว่า "นาย" ทุกคนที่สัมผัสท่านจะเรียก ฯพณฯ ว่า "นาย" ผมซึ้งและชื่นใจกับคำคำนี้ "นาย" ท่านเป็นนายที่มีแต่ให้ ให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในวิสัยของท่านจะทำได้ และจะให้ได้ ผู้คนที่หลุดเข้ามาสู่วงจรชีวิตของท่าน รักท่าน ทุกคน รักแบบจงรัก มิใช่รักแบบผิวเผิน เป็นรักที่ศรัทธา เป็นรักที่หลั่งมาจากใจ รักด้วยใจ บูชาและศรัทธาด้วยใจ

วันนี้ ท่านหมดอายุขัย วัย วันที่ผันเลยล่วงลา เนิ่นนาน ท่านหลับกลับสู่ภพชาติที่สงบร่มย็น เหลือเพียงรอยรำลึกเป็นตำนานพญาชาละวัน ตัวจริงแห่งเมืองพิจิตร ให้ผู้คนได้กล่าวขานชั่วกัลปา ขอให้ท่านหลับสู่สัมปรายภพที่สุขสันต์เถิด ผมขอจารึกนามท่านไว้ในมโนสำนึกตลอดกาล เกิดกี่ภพกี่ชาติขอให้ได้พบนายอีก และขอสัญญาว่าจะดำเนินชีวิตตามคำสั่งสอน แนะนำของนายให้ดีที่สุด เป็นกตเวทิตาคุณที่นายเมตตาผมและครอบครัวตลอดมา

(นายปรีชา เรืองจันทร์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก

รำลึกถึง ตำนานบุคคล 'เสธ.หนั่น'

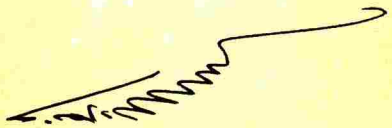
บุคคลธรรมดาอันเป็นตำนานของเมืองไทยที่คนส่วนใหญ่ทุกเพศทุกวัยรู้จักและนับถือคงมีไม่มากนัก แต่ถ้าเอ่ยชื่อชายชาติทหารชาวพิจิตรที่ชื่อ "พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์" ทุกคนจะรู้จักท่านเป็นอย่างดี เพราะตลอดชีวิตอันมีคุณค่ายิ่งของท่าน เป็นส่วนหนึ่งของตำนานการเมือง การบริหารของประเทศตั้งแต่สมัยเป็นนายทหารหนุ่มที่เป็นแกนนำในการปฏิวัติและต่อมาก้าวสู่เวทีทางการเมือง มีบทบาทโดดเด่นเป็นแกนหลักในการจัดตั้งรัฐบาลหลายยุคหลายสมัย เป็นผู้บริหารประเทศชาติบ้านเมืองในตำแหน่งสำคัญ ๆ มากมาย กล้าที่จะปิดป่าในสมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร จนได้รับฉายาว่า "รัฐมนตรีป่าลั่น" หลังแก้วไวน์ที่ท่านถือ คือ ผู้หลักผู้ใหญ่ นักการเมือง ข้าราชการทุกวงการ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน พรรคพวกเพื่อนฝูง และลูกน้องที่เกาะเกี่ยวกันเป็นพลังทางการเมืองการบริหารของประเทศมายาวนาน

โชคดีที่ผมเคยเป็นลูกน้องท่านในตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยสมัยท่านเป็นมท.๑ และรองนายกรัฐมนตรี ได้เห็นว่าท่านร่วมบริหารประเทศชาติด้วยฝีมือและความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นยุคแรกที่กระทรวงมหาดไทยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมทั่วประเทศในชื่อ "เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง" ท่านแก้ไขปัญหาและบริหารประเทศด้วยประสิทธิภาพและความฉับไว นอกจากนี้สิ่งที่ลูกหม้อมหาดไทยประทับใจที่สุดอีกประการหนึ่งคือ ท่านมีความเป็นธรรม รับฟังเหตุผล

และให้เกียรติข้าราชการประจำ ท่านจึงเป็นที่รักและเคารพของพวกเรา โดยชาวมหาดไทยได้ทำงานสนองนโยบายของท่านอย่างเต็มที่และมีความสุข

วันนี้ท่านจากพวกเราไปอย่างที่พวกเราไม่คาดคิดมาก่อน ผมเชื่อมั่นว่าบุญกุศลที่ท่านได้บำเพ็ญมาตลอดชีวิตทั้งในด้านส่วนตัวและที่ทำเพื่อสังคมประเทศชาติมากมายเป็นที่ประจักษ์ จะส่งให้ท่านจุติในสุคติภพอันเป็นภพที่สูงขึ้นไป ผลงานและคุณความดีที่ท่านทิ้งไว้จะเป็นประวัติศาสตร์ที่พวกเราจะคิดถึงและมอบความเคารพรักต่อบุคคลผู้เป็นตำนานที่ชื่อว่า “เสธ.หนั่น” ของพวกเราตลอดไป

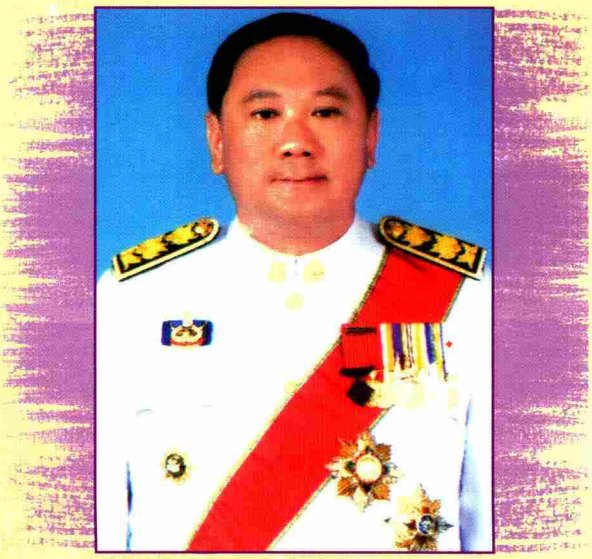

(นายเรืองศักดิ์ มหาวินิจฉัยมนตรี)

ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา

ไว้อาลัยแด่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี

เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่ง ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ในปี ๒๕๔๐ ข้าพเจ้าได้รู้จักกับท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นครั้งแรก โดยได้รับความเมตตาจากท่าน ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งให้ข้าพเจ้าไปช่วยปฏิบัติงานที่สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี มอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบและอำนวยความสะดวกให้กับคณะที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการขับเคลื่อนนโยบายที่สำคัญของกระทรวงมหาดไทย เป็นยุคแรก ๆ ของกระทรวงมหาดไทยในการมีบทบาทที่จะพลิกฟื้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาปฏิบัติให้บังเกิดเป็นรูปธรรม ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีเมตตา ห่วงใย ดูแลทุกข์สุขของลูกน้อง ให้เกียรติในการทำงานและสนับสนุนการดำเนินงานในทุกประการ และท่านก็เป็นผู้บังคับบัญชาที่ข้าพเจ้าให้ความนับถืออย่างที่สุดมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

ในเวลาต่อมา แม้ว่าข้าพเจ้าจะมิได้เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ โดยตรงแล้ว แต่ท่านก็ยังคงเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีความเมตตาต่อข้าพเจ้าอย่างสม่ำเสมอ ไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ ให้ความเกื้อหนุนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี แม้ในยามที่มีความทุกข์ยาก ท่านก็ไม่ทอดทิ้ง เอาใจใส่ ปลอบใจและให้กำลังใจเสมอมา ทำให้ข้าพเจ้าไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีกำลังใจเข้มแข็ง และลุกขึ้นมาต่อสู้กับชะตาชีวิตได้ต่อไป

บัดนี้ ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี ได้จากไปแล้ว คงเหลือแต่คุณงามความดีและผลงานที่ท่านฯ ได้กระทำไว้ ซึ่งยังคงประทับตราตรึงอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้า ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ที่ได้ร่วมงานกับท่าน อย่างไม่มีวันลืมเลือน

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก ตลอดจนคุณความดีและกุศลกรรมที่ท่านพลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี ได้กระทำไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ได้โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่าน ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพดังที่ปรารถนาด้วย เทอญ

ด้วยความอาลัยรัก

(นายธวัชชัย เทอดเผ่าไทย)

ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง

คิดถึงเสธ. คิดถึงนาย

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้นำซึ่งมีองค์ประกอบพร้อมที่จะเรียกอย่างเต็มปากและเต็มใจว่า “นาย” เพราะท่านเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารี ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานด้วยความห่วงใยและเต็มใจช่วยเหลืออย่างดีเสมอ อีกทั้งท่านเป็นอาจารย์ที่เล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของท่านให้ผู้ร่วมงานได้ทราบ พร้อมทั้งได้ให้แนวคิดในเรื่องต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และเหนือสิ่งอื่นใด ท่านเป็นผู้นำที่เห็นความมั่นคงและความเจริญของประเทศชาติเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ท่านเป็นนักการเมืองที่นำอุดมการณ์ของทหาร ข้าราชการ และประชาชน มาปรับเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง คือ การไม่เห็นแก่ตัว และต้องทำงานหนัก เพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความจงรักภักดีต่อสถาบันศาสนา และพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งต้องดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข และมีความมั่นคงทั้งด้านจิตใจและร่างกาย

ท่านรัฐมนตรีที่กล้าประกาศ “ปิดป่า” เพื่อเป็นการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่อย่างจำกัด ซึ่งรวมถึงเป็นการป้องกันภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีป่า อีกทั้งเป็นการเก็บพื้นที่ป่าไว้ให้ลูกหลานคนไทยได้เห็นและชื่นชมทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย และเมื่อท่านตัดสินใจเป็นผู้นำของพรรคมหาชน ท่านก็ประกาศนโยบายว่าจะต้อง “ปลดหนี้” ให้กับประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชนรู้สึกมั่นคง และมีความหวังในชีวิต เพื่อที่จะได้ร่วมกันพัฒนาประเทศชาติอันเป็น

ที่รักให้เจริญก้าวหน้าต่อไป และในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ท่านได้เสนอแนวคิดเรื่องการ “ปรองดอง” และได้ปฏิบัติอย่างจริงจังและจริงใจ เพื่อให้สังคมไทยได้กลับมาอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ท่านต้องการให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน โดยรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐจะต้องให้บริการด้านสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐาน และให้ความเป็นธรรมกับประชาชนทุกคนที่อยู่ในประเทศไทย โดยต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพเป็นหลัก ส่วนเรื่องการค้ามนุษย์ที่เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ ก็ต้องแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา โดยต้องปฏิบัติงานร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนเรื่องแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านนั้น ท่านพยายามกำหนดนโยบายที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับผู้ใช้แรงงานและเจ้าของสถานประกอบการ ส่วนการแก้ไขปัญหาแรงงานในประเทศไทยนั้นต้องมีการวางแผนเรื่องตลาดแรงงานและพัฒนาฝีมือแรงงานควบคู่ไปกับมาตรการประกันการมีงานทำ เพื่อที่จะให้ประเทศไทยเป็นผู้นำเรื่องระบบแรงงานในประชาคมอาเซียน

แนวคิดนโยบาย “3 ป” (ปิดป่า ปลดหนี้ ปรองดอง) และแนวคิดเรื่องสวัสดิการสังคมและแรงงานของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นแนวคิดที่ทันสมัยและเป็นวิทยาศาสตร์ที่ผู้บริหารประเทศควรรับไปศึกษาและพิจารณาปรับเป็นแผนปฏิบัติเพื่อให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

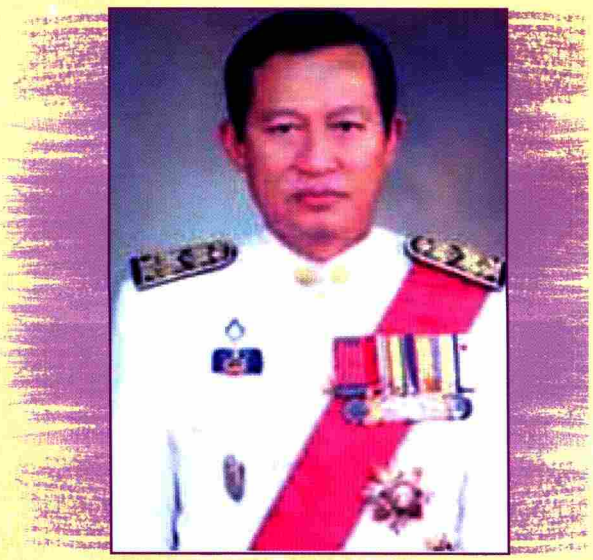
ขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และคุณงามความดีที่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ได้ปฏิบัติมาตลอดชีวิต ได้เกื้อหนุนให้ท่านได้ไปสู่สัมปรายภพเทอญ

(อิระวัชร์ จันทรประเสริฐ)
อดีตปลัดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

อาลัยพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ 'สุภาพบุรุษนักปกครอง'

ในห้วงเวลาที่ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนที่ ๔๒ รวม ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรกระหว่างวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ - ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๓๘ และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ - ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๑ ผมมีโอกาสทำงานใกล้ชิดกับท่านรัฐมนตรีและทีมงานที่ปรึกษาของท่านมาก ทั้งในขณะที่เป็นรองอธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนและรองปลัดกระทรวงมหาดไทย อีกทั้งได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมกับท่านรัฐมนตรีและติดตามท่านไปราชการต่างจังหวัดหลายครั้ง ทั้งที่เป็นการเฉพาะตัวตามที่กำหนด และไปแทนอธิบดีกรมการปกครองหรือปลัดกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งการแวะเวียนไปร่วมงานที่บ้านสนามบินน้ำในโอกาสต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมพิเศษเป็นประจำ และไปราชการเป็นการเฉพาะที่จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของท่านรัฐมนตรีด้วย

ผมเห็นว่าท่านรัฐมนตรีสนั่น ขจรประศาสน์ เป็นผู้ที่ให้เกียรติแก่ข้าราชการประจำโดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงมาก มีความเป็นกันเอง มีความจริงใจตรงไปตรงมา พูดคำไหนคำนั้น พูดอย่างไรทำอย่างนั้น มีอะไรก็สอบถามพูดคุยกันอย่างมีเหตุมีผล ไม่เคยเข้าไปล้วงลูกหรือก้าวก่ายงานของข้าราชการประจำ โดยเฉพาะงานด้านการบริหารงานบุคคล ท่านจึงเป็นที่รักใคร่และเคารพนับถือของพวกเราชาวมหาดไทยมาก ทั้งในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งอยู่หรือแม้ว่าท่านจะย้ายไปรับผิดชอบงานที่กระทรวงอื่นในเวลาต่อมาแล้วก็ตาม ผมจึงเห็นว่าท่านเป็น

"สุภาพบุรุษนักปกครอง" อย่างแท้จริงและเป็นที่ยอมรับจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

มีเกร็ดการบริหารงานที่ผมมีโอกาสได้สัมผัสใกล้ชิดกับท่านรัฐมนตรีสนั่น ขจรประศาสน์โดยตรงอยู่ ๒ - ๓ เรื่อง ที่ผมขออนุญาตนำมาบอกเล่าเป็นการยืนยันถึงความเป็นสุภาพบุรุษนักปกครองและนักการเมืองมืออาชีพของท่าน ครั้งแรกขณะที่ผมเป็นรองอธิบดีกรมการปกครอง ท่านเรียกผมไปสอบถามว่า ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร ควรจะได้รับแต่งตั้งเป็นนายอำเภอได้หรือยังเพราะเป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอมาหลายปีแล้ว ผมเรียนท่านว่า คงจะยังไม่ได้เพราะกรมการปกครองจะแต่งตั้งนายอำเภอตามรุ่นที่เรียนสำเร็จ รุ่นก่อนหัวหน้ากิ่งอำเภอสากเหล็กยังแต่งตั้งไม่หมดเลย จะตั้งข้ามรุ่นไม่ได้จะมีปัญหา ท่านบอกว่าถ้าอย่างนั้นก็ไม่เป็นไรเอาไว้ถึงรุ่นเขาแล้วค่อยว่ากัน

ครั้งที่สองผมเป็นอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน การจะตั้งรองอธิบดีและผู้อำนวยการศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการการพัฒนาชุมชนในระดับ ๙ จะต้องขอความเห็นชอบจากกระทรวงก่อน ผมประชุมปรึกษาพิจารณาแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่ก่อนที่จะเสนอให้ปลัดกระทรวงลงนาม ได้นำไปเรียนให้ท่านรัฐมนตรีได้ทราบด้วย ท่านบอกว่าให้แต่งตั้งไปตามความรู้ความสามารถความอาวุโสและความเหมาะสม ที่กรมการพัฒนาชุมชนพิจารณาดีแล้วเป็นไปตามหลักเกณฑ์ไม่มีอะไรจะต้องเปลี่ยนแปลง

เรื่องสุดท้าย เป็นเรื่องเกี่ยวกับงานในภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชนโดยตรง ซึ่งท่านรัฐมนตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ได้ให้ความสนใจและส่งเสริมสนับสนุนอย่างมาก โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์สินค้าพัฒนาชุมชนดีเด่นให้เป็นที่แพร่หลายอย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้ของพี่น้องประชาชนจากชุมชนต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศ โดยนอกจากจะเน้นการจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยตรงเป็นครั้งคราวแล้ว ในโอกาสปีใหม่ก็ให้จัดเป็นของขวัญปีใหม่ด้วย จนกระทั่งเป็นที่นิยมแพร่หลาย มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในเชิงปริมาณคุณภาพ และการบรรจุหีบห่อที่ได้มาตรฐาน จนกระทั่งกลายมาเป็นสินค้า "หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล" หรือ OTOP ในเวลาต่อมาและต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้าแพรต่าง ๆ ซึ่งถักทอด้วยมือหรือเครื่องจักรทั้งที่เป็นผ้าฝ้ายและผ้าไหม ก็ได้มีการส่งเสริมเป็นพิเศษโดยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติขึ้นที่บ้านสนามบินน้ำ โดยมีคุณฉวีวรรณ ขจรประศาสน์ ภริยาท่านรัฐมนตรีเป็นแม่งาน โดยให้ชื่องานว่า "พัสตราภรณ์ไทยถวายไท้ราชินี" มีการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าฝ้ายผ้าไหม จากทั่วทั้งประเทศมาแสดงมากมาย มีผู้ร่วมบริจาคทรัพย์สิ่งของเป็นจำนวนมาก

และได้นำรายได้จากการจัดงานดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่องค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นจำนวนเงินถึงสิบกว่าล้านบาท นับว่าเป็นงานที่ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก จึงทำให้งานประสบความสำเร็จด้วยดี

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และประกอบคุณงามความดีไว้มากมายในระหว่างที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ขอกรรมดีและกุศลผลบุญเหล่านั้น จงเป็นพลวปัจจัยหนุนนำให้ดวงวิญญาณ อันบริสุทธิ์ของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

ด้วยความเคารพรักและอาลัยยิ่ง

(นายไพโรจน์ พรหมสาส์น)

กรรมการพัฒนาระบบราชการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

อดีตอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

และรองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายในดวงใจ

ผมรับราชการในกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จาก เด็กต่างจังหวัดที่ไม่เคยรู้จักใคร มาก่อน จนวันหนึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี กระทรวง มหาดไทย ซึ่งต้องประสานการปฏิบัติงาน ระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมือง ทำให้ผมได้มีโอกาสร่วมทำงานกับรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย ที่ถือว่าโด่งดังมากที่สุด ท่านหนึ่งในยุคนั้น คือ พลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์ หรือที่คนส่วนใหญ่เรียกท่านว่า เสธ.หนั่น เนื่องจากงานของกระทรวงมหาดไทย มีขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งในส่วนกลาง ส่วน ภูมิภาคและท้องถิ่น ทำให้เรื่องที่มีมาถึงรัฐมนตรี นั้นมากมาย ทั้งงานประจำ งานนโยบายและ งานเฉพาะด้านตามสถานการณ์ ทำให้ผมมี โอกาสร่วมงานกับ พลตรี สนั่น อย่างใกล้ชิด ตลอดเวลาแทบจะเป็นเงาตามตัว ท่านอยู่ที่ไหน ผมก็ต้องอยู่ที่นั่น เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่า และไม่เคยลืมเลือนของผม โดยเฉพาะความ มีคุณลักษณะที่โดดเด่นของ พลตรี สนั่นใน ฐานะผู้นำ ผู้บังคับบัญชา และนาย กล่าวคือ

๑. มีความจำเป็นเลิศ ในช่วงเวลาที่ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พลตรี สนั่น เป็นทั้งรองนายกรัฐมนตรีที่กำกับ ดูแลงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วย

และยังเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ใน แต่ละวันที่กระทรวงมหาดไทยจะมีบุคคลหรือ คณะบุคคลต่าง ๆ ทั้งข้าราชการประจำ นัก การเมือง นักธุรกิจ ฯลฯ เข้ามาพบอยู่ตลอด เวลา แต่ท่านสามารถพูดคุยหารือกับหลาย ๆ คนไปพร้อม ๆ กัน สั่งราชการไปด้วย เซ็น เอกสารไปด้วย คุยโทรศัพท์ไปด้วย โดยได้ งานในทุกเรื่อง เพราะท่านมีความจำเป็นเลิศ และสามารถแยกแยะเรื่องต่าง ๆ ได้ดี

๒. กล้าตัดสินใจ งานของกระทรวง มหาดไทยหลายเรื่องเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีต้อง ตัดสินใจ พลตรี สนั่น เป็นผู้นำที่กล้าตัดสิน ใจ หลังจากที่ได้ฟังข้อมูลต่าง ๆ จนครบถ้วนแล้ว

ท่านไม่เคยลังเลที่จะสั่งการในเรื่องที่ต้องสั่ง และพร้อมที่จะรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ทำให้งานของกระทรวงมหาดไทยสามารถเดินหน้าไปได้ด้วยดี จำได้ว่าเหตุการณ์กลุ่มชนกลุ่มน้อยซึ่งบุกยึดโรงพยาบาลที่สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พลตรี สนั่น เดินทางไปบัญชาการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จนเป็นที่ยุติ หรือเหตุการณ์ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งท่านเดินทางไปพบปะพูดคุยกับผู้นำฝ่ายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้มีการเข้ามอบตัวกับทางราชการเป็นจำนวนมากในขณะนั้น เหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มลดน้อยลง

๓. ใช้คนเป็น พลตรี สนั่น สามารถเลือกใช้คนที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับงานและสถานการณ์ รอบกายของท่านจะแวดล้อมไปด้วยบุคคลและคณะบุคคลแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่ม ส.ส. ของพรรค กลุ่มเพื่อน เช่น พลตรี มนูญกฤต รูปขจร พลเอก พัลลภ ปิ่นมณี พลตรี สาคร พลโท บุญยัง พันเอก ประจักษ์ สว่างจิตร หรือกลุ่มนักวิชาการรุ่นใหม่ เช่น ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (ด้านรัฐศาสตร์) ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ (ด้านเศรษฐศาสตร์) ดร.วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (ด้านนิติศาสตร์) เป็นต้น พลตรี สนั่น แม้ไม่ใช่นักวิชาการ แต่ท่านสามารถพูดคุยกับนักวิชาการรุ่นใหม่ได้โดยไม่มีช่องว่าง นโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกระทรวงมหาดไทยสมัยนั้น เป็นจุดเริ่มต้นของการสนองแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างจริงจัง

๔. เห็นใจลูกน้อง พลตรี สนั่น ทำงานร่วมกับคนมหาดไทยด้วยบรรยากาศที่ดี เนื่องจากท่านไม่ปิดกั้นตัวเอง ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด และคนทำงานในระดับต่าง ๆ สามารถเข้าพบท่านได้ตลอดเวลา ห้องทำงานของท่านในแต่ละวันจะมีข้าราชการเดินทางเข้า ออก เพื่อสนองงานเร่งด่วนและหารือข้อราชการอยู่เสมอ ต่างจากในบางยุคที่การเข้าพบรัฐมนตรีนั้น เป็นเรื่องยากเย็นแสนเข็ญ อีกทั้ง พลตรี สนั่น เป็นกันเองกับข้าราชการ ใครเดินเข้าไปจะต้องถูกเชิญให้ดื่มไวน์แทบทุกคน ทำให้การทำงานไม่เครียด ได้ทั้งงาน ได้ทั้งน้ำใจ จำได้ว่าท่านอดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย (ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์) หน้าตาแดงทุกครั้งที่เดินออกจากห้องรัฐมนตรี เนื่องจากดื่มไวน์ และทดลองสูตรยานัตถ์ของ พลตรี สนั่นด้วย

๕. เพื่อนพ้องรอบทิศ พลตรี สนั่น เป็นคนที่มีเพื่อนฝูงมากในทุกวงการ เพราะท่านเป็นคนใจนักเลง พูดคำไหนคำนั้น รักษาคำมั่นสัญญา ทุกปีที่มีงานวันเกิดที่บ้านสนามบินน้ำ จะเต็มไปด้วยกลุ่มคนหลากหลายสาขา ทั้งนักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ พ่อค้าประชาชน ข้าราชการ ไม่เฉพาะแต่มหาดไทยเท่านั้น แม้แต่ข้าราชการในกระทรวงเกษตรคมนาคม อุตสาหกรรม ซึ่งท่านเคยเป็นรัฐมนตรี ก็ไม่เคยลืมนายที่ชื่อ พลตรี สนั่น

บัดนี้ พลตรี สนั่น ได้จากไปแล้ว แต่เป็นการจากไปเพียงกายและรูปสังขาร สิ่งที่ทิ้งไว้คือ ความเป็นสุดยอดนักการเมือง ที่เป็นตำนานให้เล่าขานสืบไป ความเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีของเหล่าข้าราชการ นายคนนี้ จะอยู่ในดวงใจของผมไปตราบชีวิตจะหาไม่

นายสยมพร ลิ่มไทย
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี สตูล ระยอง

ด้วยความเคารพรักและอาลัย เสธ. 'คนบ้านเรา'

สถานีรถไฟบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ช่วงก่อนและหลังปีกึ่งพุทธกาล ๒๕๐๐ เป็นแหล่งรวมผู้คนที่สัญจรไปมาทางรถไฟ ซึ่งขณะนั้นเป็นเส้นทางคมนาคมเพียงอย่างเดียวที่จะขึ้นเหนือล่องใต้ แม้จะมีเรือเมล์แล่นในแม่น้ำน่านแต่ก็ไม่เป็นที่นิยมเพราะเดินทางได้ช้าและไม่สะดวกอย่างยิ่ง ก็มีรถไฟนี้แหละที่เป็นเส้นทางคมนาคมสัญจรที่ผู้คนชาวบางมูลนากได้อาศัยเป็นหลักโดยเฉพาะการเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อไปศึกษาเล่าเรียน ทำงาน แม้กระทั่งไปดูความเจริญของเมืองหลวง

สถานีรถไฟจึงเป็นแหล่งรวมผู้คนทั้งพวกเดินทาง ทั้งพวกมาส่งมารับญาติพี่น้อง สถานีรถไฟเป็นศูนย์รวมข่าวทุกชนิด ใครอยากรู้ความเคลื่อนไหวอะไรก็ไปเตร่ที่สถานี จะเรื่องของผู้คน ข่าวสารสารพัด ยิ่งวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ สถานีจะคลาคล่ำไปด้วยผู้คน และที่สถานีนี้ มีบุคคลสำคัญชื่อลุงพงษ์ เป็นภารโรงของสถานี มีหน้าที่ทั้งงานหลวง งานราษฎร์ งานกระจายข่าว ใครอยากรู้อะไรก็ไปถามลุงพงษ์ ใครไปใครมาให้ถามลุงพงษ์ ใครไปเรียนอะไร ทำงานอะไร ที่ไหน ลุงพงษ์รู้หมด โดยเฉพาะกลุ่มของ พล.ต.สนั่น และเพื่อน ๆ ลุงพงษ์บอกเล่าได้ละเอียดลออยิ่งนัก ผมเป็นเด็กเพิ่งเข้าเรียน ม.๑ เมื่อปี ๒๔๙๙ ชอบมาส่งมารับญาติที่สถานีเช่นเดียวกับเด็ก ๆ คนอื่น มีญาติซึ่งมีศักดิ์เป็นคุณอา ๓ คน เป็นทหารอยู่กรุงเทพฯ รุ่นราวคราวเดียวกับท่าน จึงมารับมาส่งกันบ่อย ในกลุ่มของทหารบก ทหารอากาศ พวกเด็ก ๆ ก็พลอยรู้จักกับท่านเหล่านั้นโดยปริยาย บุคคลหนึ่งที่เรารู้จักคุ้นเคยมาตั้งแต่นั้นคือ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รู้แต่ว่าท่านเป็นทหารม้ายานเกราะ

รูปร่างสันทัดท่าทีทะนงองอาจ ใบหน้ายิ้มน้อย ๆ ห้อมล้อมไปด้วยเพื่อนฝูงเป็นนิจ ตอนหลังมาได้ข่าวว่าท่านสามารถสำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยสำรอง เข้าเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบกได้ ซึ่งการรับรู้ของพวกเขารู้สึกว่าไม่ใช่ธรรมดา เพราะได้ยินกันว่าคนจบจากโรงเรียนนายร้อยสำรอง จะเข้าโรงเรียนเสนาธิการทหารบกนั้นยากนักหนา จากนั้นผู้คนก็เลยเรียกท่าน เสธ.ตลอดมา

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคมขณะนั้นเปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ (หลักสูตรเดิม) เมื่อจบ ม.๖ แล้ว นักเรียนต้องเดินทางไปศึกษาที่อื่น ใครอยากเป็นครูก็ไปเรียนที่จังหวัดนครสวรรค์กับพิษณุโลก ใครจะเรียนทหารและต่อ ม.๗ - ๘ ก็ต้องเข้ากรุงเทพฯ ระหว่างเรียนที่โรงเรียนนี้ มีครูเพียง ๑๐ กว่าท่าน นักเรียนต้องอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด ใครผิดต้องโดนไม้เรียวสถานเดียว ไม่มีอุทธรณ์ฎีกาใด ๆ ทั้งสิ้น โตขึ้นเราถึงรู้สึกนึกได้ว่าไม้เรียวสร้างคนได้จริง ๆ ครูใหญ่และครูผู้ปกครองจะอบรมหน้าเสาธงทุกวัน จะนำประวัติของศิษย์เก่ามาเล่าให้นักเรียนฟัง มีบุคคลสำคัญหลายท่านที่ครูนำมาเล่าว่าศิษย์เก่าดีเด่นเหล่านั้นไปเรียนจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ แพทย์ ทหาร ตำรวจ ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน พล.ต.สนั่น ก็เป็นบุคคลหนึ่งที่พวกเราเด็ก ๆ ได้ยินได้ฟังประวัติการเรียน การทำงานของท่าน พวกเราหลายคนก็อยากเป็นอย่างท่าน และรุ่นผมก็ไปเรียนและเป็นทหารกันหลายคน ผมเลือกเรียนรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเริ่มทำงานเป็นปลัดอำเภอ ในปี ๒๕๑๔ ก็ไม่ค่อยได้ติดตามข่าวท่าน พล.ต.สนั่น บ่อยนัก จนกระทั่งท่านได้ก้าวเข้าสู่วงการเมือง ได้พบท่านช่วงกลับบ้าน ท่านก็คุยให้ฟังถึงความตั้งใจที่จะกลับมาทำงานให้ **"บ้านเรา"** ในฐานะเป็นผู้แทนราษฎร และหากมีโอกาสเป็นฝ่ายบริหารก็คิดจะทำโน่นทำนี่มากมาย

งานการเมืองของท่านก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ด้วยบุคลิกของนักประสานงาน รักษาสัจจวาจา ไม่เอาเปรียบใคร ไม่แสวงผลประโยชน์ มีความจริงใจกับทุกคน และซื่อสัตย์ต่อประเทศชาติ ท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่คนยอมรับอย่างกว้างขวาง เพราะท่านมีความเป็นธรรม มีเมตตา ไม่มีเรื่องผลประโยชน์ ท่านให้เกียรติข้าราชการประจำเป็นอย่างมาก เคารพในวัฒนธรรมองค์กร โดยเฉพาะการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการฝ่ายการปกครอง ท่านให้เป็นไปตามกติกาขององค์กร ผมและคนพิจิตรหลายคนถูกถามเรื่องความอาวุโสบ่อย ๆ พอท่านตรวจสอบก็บอกว่ายังไม่อาวุโสพอ ให้รอก่อน ท่านขอให้เป็นไปตามกติกา ถ้าฝืนไปจะถูกคนตำหนิได้ พวกเราก็เคารพในการตัดสินใจของท่านเสมอ

หลายคนเคยวิพากษ์วิจารณ์ท่านในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีหลาย

กระทรวง เป็นรองนายกรัฐมนตรี ต่างก็คาดหวังกันว่าจังหวัดพิจิตรคงจะเจริญแบบก้าวกระโดดเหมือนบางจังหวัดที่ทุ่มเทงบประมาณลงไปทำ เรื่องนี้ท่านเคยปรารภให้ฟังหลายครั้งว่า การเป็นนักการเมืองของท่าน ท่านมองภาพรวมทั้งประเทศ มองส่วนรวมเป็นหลัก มองปัญหาของแต่ละพื้นที่ สภาพัฒน์ฯ ว่าอย่างไร สถานการณ์ เหตุการณ์ ความจำเป็นก่อนหลังของแต่ละพื้นที่เป็นอย่างไร ฉะนั้น จังหวัดพิจิตรก็ได้รับการพัฒนาตามแผนการพัฒนาของจังหวัด ของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามปกติ เพราะท่านว่าต้องมีความเป็นธรรมกับทุก ๆ จังหวัดด้วย แต่อย่างไรก็ตาม จังหวัดพิจิตรก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการผลักดันของท่าน เป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่หลายโครงการ และท่านได้กำชับให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบ ทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในส่วนลึกของหัวใจผม คิดว่าท่าน พล.ต.สนั่น มีความรักความผูกพันกับบ้านเกิดคือจังหวัดพิจิตรอย่างแน่นแฟ้น ท่านพยายามสอนเกษตรกรและทำเป็นตัวอย่าง ท่านเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อยากให้เกษตรกรพึ่งตนเองเป็นหลักก่อนเสมอ ท่านทำสวนสารพัดพืชที่บ้านน้อย อำเภอโพทะเล ทำฟาร์มนกกระจอกเทศ สวนองุ่นที่อำเภอดงเจริญ สนับสนุนจัดตั้งศูนย์ชัยพัฒนาการเกษตรสิรินธร ที่อำเภอบางมูลนาก ด้วยต้องการให้คนพิจิตรและใกล้เคียงได้มาศึกษาเรียนรู้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นสัจธรรมแห่งวิถีชีวิตเกษตรกรอย่างแท้จริง ท่านจะคิดทำอะไรก็ห่วง **"คนบ้านเรา"** และ ๒ คำนี้คือ **"บ้านเรา"** และ **"คนบ้านเรา"** จะเป็นคำพูดที่ติดปากท่านอยู่เสมอ สำหรับผมและอีกหลาย ๆ คนที่ไปรับราชการและทำงานต่างจังหวัด ท่านจะอบรมสั่งสอนให้ข้อคิดในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ท่านสอนให้มุ่งมั่น ตั้งใจทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จะเป็นอะไรไม่สำคัญ ขอให้ทำงานให้ดี ทำงานให้คนรักนับถือ ที่สำคัญอย่าให้เสียชื่อ **"คนบ้านเรา"**

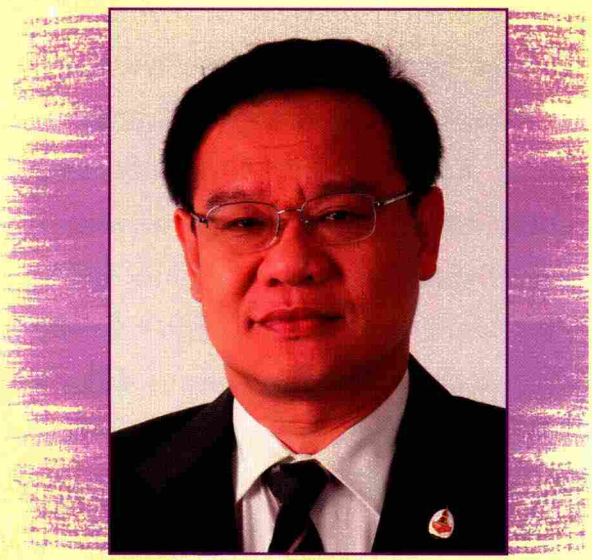
ท่านพล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นนักสู้ เป็นปูชนียบุคคลของชาวจังหวัดพิจิตร โดยเฉพาะชาวอำเภอบางมูลนาก - โพทะเล ถือว่าท่านเป็นผู้นำของคนบ้านเราอย่างสมบูรณ์แบบ ถึงแม้ว่าต่อไปนี้จะไม่มีท่านเป็นหลักอีกแล้ว แต่คุณงามความดี เกียรติประวัติและหลักคิด หลักปฏิบัติที่ท่านมอบไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง จะยังคงพึงเป็นที่ยึดถือ เป็นแนวทางดำเนินชีวิตสืบต่อไป

ขออำนาจกุศลบุญบารมี กรรมดีที่ท่าน พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ได้กระทำมา ได้โปรดดลบันดาลให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ จงสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเถิด

นายนิคม เกิดขันหมาก
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม

คิดถึงเสธ.

ผมได้ยินชื่อเสธ.มาก่อนรู้จักตัวจริงนานมาก ตั้งแต่เสธ.มีบทบาทอยู่ในการพยายามล้มรัฐบาลของคณะปฏิรูปเมื่อคราวกบฏ ๒๖ มีนาคม ในฐานะ ทส. ของหัวหน้าคณะปฏิวัติ แต่ที่ได้มาพบ รู้จักตัวก็คือเมื่อเสธ.มาเล่นการเมืองในระบบและสมัครรับเลือกตั้ง กลายเป็นแกนนำคนสำคัญของพรรครัฐบาล โดยเฉพาะเมื่อ เสธ.คิดการใหญ่จะเป็นครูใหญ่โรงเรียนการเมือง จัดนักการเมืองหนุ่ม ๆ หรือคนที่มีไฟสนใจการเมืองมาร่ำเรียนแลกเปลี่ยนความเห็นกับนักวิชาการและนักปฏิบัติหลากหลายสาขาที่บ้านสนามบินน้ำเมื่อเกือบยี่สิบปีก่อน การได้รับเชิญไปพูดคุยกับนักเรียนในโรงเรียนการเมืองที่เสธ.เป็นครูใหญ่ที่บ้านสนามบินน้ำ เป็นเหตุที่ทำให้ผมมีโอกาสได้รู้จักพูดคุยกับเสธ.เป็นส่วนตัว ได้ร่วมวงไวน์และได้วิสาสะกับผู้คนในแวดวงการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเสธ.มาอีกนานปีต่อมา และที่สำคัญก็คือทำให้ได้รู้จักกับเสธ.มากขึ้นและลึกซึ้งขึ้น

เสธ.เป็นนักการเมืองที่เก่งกาจ มีความสามารถ และมีความเป็นคนตรง พูดจาโผงผางและพูดคำไหน คำนั้น คุณลักษณะสองสามข้อนี้มักจะไม่ค่อยมีได้ในคนคนเดียวกัน แต่เสธ.ก็ทำให้ทุกคนที่รู้จักมักคุ้นและใกล้ชิดได้เห็นสิ่งเหล่านี้ในตัวของเสธ.อยู่ได้เสมอในทุก ๆ โอกาส ความเป็นนักการเมืองที่เก่งกาจมีความสามารถนั้น ผมคิดว่าไม่มีใครในสังคมไทยที่ไม่เห็นด้วย การที่เสธ.เป็นเลขาธิการพรรครัฐบาล เป็นรองนายก เป็นรัฐมนตรีมหาดไทยและรัฐมนตรีอีกหลาย ๆ กระทรวง และดูแลบริหารพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศมาจนประสบความสำเร็จเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลได้หลายครั้งนั้นมีส่วนของ “ฝีมือ” ของเสธ.

อยู่อย่างมากและอย่างปฏิเสธไม่ได้ แต่นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จและมีอายุยืนยาวในทางการเมืองนั้น มีน้อยคนนักที่จะรับปากอะไรใครง่าย ๆ ในเรื่องต่าง ๆ และที่สำคัญคือเมื่อคิดว่าถูกต้องและตกลงรับปาก หรือสัญญาอะไรกับใครไว้แล้ว เสธ.ก็ทำได้หรือรักษาสัญญานั้นไว้โดยตลอดต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการตกลงรับปากในเรื่องใหญ่โตเกี่ยวกับความเป็นความตายของพรรคการเมืองหรือชาติบ้านเมือง หรือเรื่องราวเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับงานการของหน่วยงานใดหรือการปฏิบัติราชการของกรม กอง หรือข้าราชการคนใดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ถ้าลงเสธ.ได้รับปากแล้วก็เป็นอันแน่ใจได้ว่าเรื่องนั้นเรื่องนี้จะถูกผลักดันให้เสนอคณะรัฐมนตรี เสนอเป็นร่างกฎหมายหรือระเบียบ หรือแม้กระทั่งกรณีนั้น ๆ จะได้รับการพิจารณาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างแน่นอน

ความเป็นคนง่าย ๆ เปิดเผยและจริงใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือคนอื่น ๆ ในเรื่องที่เห็นว่าเป็นประโยชน์หรือให้ชาติบ้านเมืองดีขึ้น แม้ไม่เกี่ยวโดยตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบและอาจถือโอกาสปฏิเสธไม่มาเกี่ยวข้องได้อย่างง่ายดายถ้าเป็นนักการเมืองคนอื่น ๆ ดังที่เสธ.เป็นและดำรงตนมาโดยตลอดชีวิตทางการเมืองและจนตลอดชีวิตของตนเช่นนี้ ทำให้เสธ.ได้ใจผู้คนที่รู้จักเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มของพวกนักวิชาการจำนวนมากที่ได้รู้จักมักคุ้นและเห็นความเป็นตัวตนของเสธ.ที่ต่างไปจากนักการเมืองอื่น ๆ

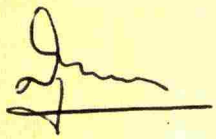
ความเก่งกาจทางการเมืองและความซื่อตรงต่อสิ่งที่ตกปากรับคำไป ที่ว่าเป็นการยากที่จะพบในบรรดานักการเมืองทั่วไปนั้น ดูจะไม่พบในนักการเมืองใดอีกเลยถ้าผนวกไปกับคุณสมบัติพิเศษอีกข้อหนึ่งที่ผมพบจากตัวของเสธ. ก็คือการเป็นคนไม่ผูกใจเจ็บ ไม่อาฆาตใคร แม้ใครจะทำอะไรผิดพลาดหรือตั้งใจให้เสธ.ต้องยากลำบากหรือประสบชะตากรรมที่เลวร้ายอย่างไรก็ตาม เมื่อเรื่องนั้น ๆ ผ่านไปแล้ว เสธ.ก็ไม่เคยเคืองแค้นใคร ผมเคยถามและให้เสธ.เล่าให้ฟังถึงความยากลำบากและการถูกกระทำหลังความพยายามทำรัฐประหารที่ล้มเหลว คนที่ทรยศหักหลังต่อเสธ.ในสายตาของคนภายนอก การไม่รักษาคำพูดของผู้คนไม่น้อยที่เคยตกลงกับเลือกไว้ในวงการเมือง ฯลฯ เสธ.ก็เล่าให้ฟังได้ทั้งหมดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่ก็ไม่เคยพูดจาก้าวร้าวหรือผูกใจเจ็บอาฆาตแค้นเอากับคนที่กระทำต่อเสธ. เช่นนั้นผมเองยังได้เห็นหลาย ๆ คนในหมู่คนเหล่านั้นที่กลับมาคบหาสมาคมและมาเป็นพวกกับเสธ.อย่างปกติเสียด้วยซ้ำในเวลาช่วงหลัง ๆ ของชีวิตเสธ.

ถ้าจะทำความเข้าใจและอธิบายความเป็นเสธ.ในเรื่องนี้ในสายตาของผม เสธ.เป็นคนไม่อาฆาตพยาบาท ไม่จองเวร และมองคนในแง่ดีเสมอ มองสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้วว่าไม่สามารถไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรได้ และต้องคิดใหม่ไปข้างหน้าเพื่อให้ทุกอย่างดำเนินไปได้และเป็นผลดีกับทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งก็มีแต่ต้องลืมอดีตที่อาจ

ขมขื่นหรือเจ็บปวดสำหรับผู้ถูกกระทำเท่านั้น และนี่เองที่ผมเข้าใจเอาเองต่อมาว่าคือแรงผลักดันที่ทำให้เสธ.พยายามนำเสนอ ผลักดันและทำให้เกิดการปรองดองขึ้นในสังคมไทยในช่วงสุดท้ายของชีวิต และเป็นเรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่งที่ยังไม่สำเร็จลุล่วงไปในชีวิตของเสธ.

ผมเองได้มีโอกาสพูดคุย ขอความรู้และขอมุมมองของเสธ.ในเรื่องหลังสุดนี้หลายครั้งในโอกาสต่าง ๆ บนความพยายามทำให้เกิดสิ่งเดียวกันกับที่เสธ.ต้องการ น่าเสียดายที่เสธ.มาด่วนจากไปเสียก่อน จึงไม่ได้มีโอกาสเห็นสิ่งที่เสธ.พยายามและอยากจะเห็นให้เกิดขึ้นในเมืองไทย น่าเสียดายที่เราจะหาผู้ใหญ่ในทางการเมืองที่มีแนวคิดและมุมมองในท่วงทำนองเดียวกับเสธ.ได้อีกยาก และน่าเสียดายที่สังคมไทยมาด่วนเสียนักการเมืองที่มีคุณค่ามากที่สุดคนหนึ่งของระบบการเมืองแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ไปเสียก่อนเวลาอันสมควรเช่นนี้

ในฐานะที่ได้รู้จักกับเสธ.มาเป็นเวลานานและได้เห็นประจักษ์ในความเป็นคนที่เป็นนักการเมืองซึ่งไม่เหมือนกับนักการเมืองคนอื่นๆ และในฐานะที่ได้รู้เห็นความพยายามสุดท้ายที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมไทยที่แตกแยกร้าวฉานอยู่ในขณะนี้....ผมคิดถึงเสธ.

(ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล นิติไกรพจน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๓

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์
ปูชนียบุคคลทางการเมือง

การสูญเสีย พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ในวงการเมืองไทย และเป็นการสูญเสียครั้งสำคัญสำหรับประเทศไทย

เสธ.หนั่นเป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพนับถือ พูดจาคำไหนคำนั้น ปากกับใจตรงกัน รับปากในเรื่องใด ต้องทำเรื่องนั้นให้สำเร็จ และไม่เคยพูดจาให้ร้ายใคร คงเป็นเพราะคุณสมบัติเช่นนี้ เสธ.หนั่นจึงมีแต่ผู้ที่รักและเคารพ

ผมรู้จักเสธ.หนั่นเมื่อท่านมาศึกษาต่อที่คณะรัฐศาสตร์ ในฐานะนักศึกษา ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน เป็นที่ยกย่องของครูบาอาจารย์ ไม่ถือตัวว่าเป็นผู้ที่มีตำแหน่งสำคัญในบ้านเมือง เมื่อสวมบทเป็นนักศึกษา ก็เป็นนักศึกษาต้นแบบที่ดีเยี่ยม ที่น่าประทับใจคือ มีความเคารพนอบน้อมครูบาอาจารย์อย่างเหลือเชื่อ จนครั้งหนึ่งท่านได้ปรารภกับผมว่าทำไมมหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงปล่อยให้ลูกศิษย์วิพากษ์วิจารณ์อาจารย์ด้วยภาษาที่ไม่สุภาพเช่นนี้ เหตุที่ท่านปรารภเรื่องนี้ขึ้นมาเพราะท่านเคยเห็นนักศึกษาตั้งเวทีปราศรัยโจมตีผู้บริหารมหาวิทยาลัย ท่านบอกไม่ชอบเลยที่ลูกศิษย์ใช้ภาษาที่ไม่สุภาพต่อครูอาจารย์

เสธ.หนั่นเป็นผู้มี “บารมี” อย่างแท้จริง หากบารมีหมายถึงการสร้างคุณงามความดีจนเป็นที่ประจักษ์ ส่งผลให้ทุก ๆ คนที่ได้สัมผัสไม่สามารถปฏิเสธคุณสมบัติข้อนี้ของท่านได้ ที่สำคัญ ความจริงใจที่แสดงออกทำให้ทุกคนที่ได้สนทนาด้วยความรู้สึกอบอุ่นและรู้สึกสบายใจที่จะหารือในปัญหาต่าง ๆ ด้วยความสนิทใจและน่าจะเป็นเพราะคุณลักษณะเช่นนี้ที่ทำให้เสธ.หนั่นสามารถเป็น “กาวใจ” ในทางการเมืองจนสามารถพาบ้านเมืองฟันฝ่าอุปสรรคหรือวิกฤตทางการเมืองได้หลายครั้งหลายครา

จึงเป็นที่น่าเสียดายที่ท่านมาด่วนจากไปเช่นนี้

ประมาณสามเดือนก่อนที่ท่านจะล้มป่วยอย่างกะทันหัน ผมได้มีโอกาสพบท่านหลายครั้ง โดยผมได้กราบเรียนเชิญท่านให้มาเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยรามคำแหงแทนท่านประจวบ ไชยสาส์น ซึ่งได้แสดงความจำนงว่าจะไม่ขอรับตำแหน่งนี้ต่อ ครั้งแรกได้เรียนกับท่านทางโทรศัพท์ ผมรับรู้ผ่านน้ำเสียงท่านได้ว่า ท่านมีความสุข และรู้สึกเป็นเกียรติที่จะเข้ารับตำแหน่งนี้ และท่านได้บอกผมอย่างไม่ลังเลใจแม้แต่น้อยว่า ท่านพร้อมที่จะลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนอื่นต้องไปเรียนท่านบรรหาร ศิลปอาชาให้รับทราบเรื่องนี้ก่อน ในวันนั้น ผมประหลาดใจเป็นที่สุด เพราะท่านกำลังจะเอาตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแลกกับตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งเมื่อเทียบชั้นความสำคัญแล้ว แตกต่างกันมาก จนเมื่อได้มีโอกาสนั่งสนทนากัน จึงเข้าใจความในใจของท่าน ผมจำได้ติดหูอย่างประทับใจยิ่งเมื่อท่านพูดว่า

"ในทางการเมืองผมอยากยุติแล้ว ตำแหน่งต่าง ๆ ก็เป็นมามากมายแล้ว ชีวิตที่เหลือ ผมอยากทำให้บ้านเมืองกลับมาสู่ความสงบสุข อยากให้ทุกคนรักกันเหมือนเดิม และผมจะนอนตาหลับอย่างมีความสุขโดยไม่ประสงค์สิ่งใดเลย"

ผมรีบจดประโยคนี้ไว้ในสมุดบันทึกทันทีเมื่อลาจากท่านในวันนั้น และไม่เคยนึกว่าจะต้องมาใช้ประโยชน์เยี่ยงนี้ เสธ.หนั่นได้เล่าว่าท่านอยู่ระหว่างเดินสายสนทนากับผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองหลายต่อหลายท่านด้วยกันเพื่อยุติความขัดแย้งทางการเมือง และหากยังอยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไปคงไม่สามารถเดินหน้าภารกิจนี้ได้เต็มที่ ท่านได้เล่าให้ฟังว่าท่านได้พบใครบ้าง และการตอบรับล้วนเป็นไปในทิศทางที่ดีทั้งสิ้น ท่านได้คุยกับใครบ้าง ผมมิอาจจะละลาบละล้วงเอ่ยนามในที่นี้ได้ ผมเชื่อว่าหากเสธ.หนั่นมีอายุที่ยืนยาวกว่านี้ สิ่งที่ท่านคิดและตั้งใจจะทำจะเป็นคุณูปการมหาศาลต่อการเมืองไทยและบ้านเมืองไทย

เสธ.หนั่นล้มป่วยหนึ่งสัปดาห์ก่อนหน้าที่จะมีการแถลงข่าวการลาออกจากสมาชิกสภาผู้แทนฯ และก่อนหน้าที่จะได้เปิดความในใจถึงภารกิจของท่านหลังจากการใช้ชีวิตบนถนนการเมืองมาอย่างยาวนาน

น่าเสียดายที่ไม่มีวันนั้น และน่าเสียดายที่สังคมไทยต้องมาด่วนสูญเสียท่านไป จะมีใครไหมเล่าที่จะสืบทอดเจตนารมณ์พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ผู้เป็นปูชนียบุคคลทางการเมืองอย่างแท้จริง

ผช.ศ.วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ กับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

วิกฤติเศรษฐกิจครั้งร้ายแรงของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ทำให้เกิดการพลิกผันทางการเมือง พรรคประชาธิปัตย์กลับมาเป็นรัฐบาล พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรคในขณะนั้น ได้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการตั้งรัฐบาลผสมขึ้น และตัวท่านได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ในช่วงเวลาของวิกฤติ ผมได้รับการเชิญชวนจาก พล.ต. มนูญกฤต รูปขจร ประธานที่ปรึกษา รมว.มหาดไทยให้มาเข้าร่วมทีมพร้อม ๆ กับนักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ตลอดจนปัญญาชน นักคิด และนักปฏิบัติอีกหลายท่าน โดยมีข้าราชการระดับกลางของกระทรวงมหาดไทยเป็นทีมงานสนับสนุน

ผมพบกับ พล.ต.สนั่น เป็นครั้งแรกที่เชฟเฮ้าส์ ใกล้สำนักงานเขตดุสิต ในที่ประชุมมีปัญญาชนนักคิดอยู่หลายท่าน เสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมเห็นว่า กระทรวงมหาดไทยควรนำแนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมาเป็นนโยบายเร่งด่วน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และชุมชนในชนบท

ความจริงแล้วแนวความคิดนี้ถูกนำมาทดลองใช้จนเห็นผลบ้างแล้วในหมู่ของปัญญาชนปราชญ์ชาวบ้าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน และเกษตรกรจำนวนหนึ่ง แต่การเผยแพร่ยังอยู่ในวงค่อนข้างจำกัด กิจกรรมที่พวกเขาทำ เช่น การทำเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี แต่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด ฯลฯ ที่พวกเขาทำกันขึ้นเอง การทำการเกษตรแบบผสมผสานก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เกษตรกรพบว่า ช่วยทำให้พวกเขามีอาหารการกินโดยไม่ต้องพึ่งพาตลาดมากจนเกินไป รวมทั้งยังมีรายได้เป็นเงินสดอย่างสม่ำเสมอ ที่สำคัญคือการทำการเกษตรแบบนี้ช่วยให้เกษตรกรปลอดจากปัญหาหนี้สินได้

ผมรู้สึกทึ่งที่ พล.ต.สนั่น ยอมรับแนวความคิดนี้ได้อย่างรวดเร็ว ท่านบอกว่าสมัยเมื่อท่านยังเป็นเด็กก็เคยเห็นวิถีชีวิตแบบนี้มาก่อน เพราะฉะนั้นท่านจึงมั่นใจว่านโยบายนี้จะเกิดประโยชน์สุขแก่ชาวบ้านได้จริง

พล.ต.สนั่น เป็นคนทำงานไว หลังจากได้ฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุมจบลง ท่านขอให้ผมและคุณโสภณ สุภาพงษ์ ขึ้นมอบนโยบายในเรื่องนี้แก่ผู้บริหารระดับสูงและผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศในวันรุ่งขึ้นทันที ส่วนอาจารย์เอนก เหล่าธรรมทัศน์ เป็นผู้มอบนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นแทนท่าน

หลังจากนั้นมีการประชุมเพื่อจัดทำแผนในเรื่องนี้ที่หอประชุมเล็กของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมี พล.ต.สนั่น คณะที่ปรึกษา และผู้บริหารระดับสูงกระทรวงมหาดไทยเข้าร่วม ไม่น่าเชื่อว่าในช่วงเวลาสั้น ๆ นโยบายนี้ก็ถูกส่งออกไปยังผู้บริหารระดับกลางของกระทรวงมหาดไทยทั่วประเทศ การประชุม สัมมนา เพื่อทำความเข้าใจกับแนวความคิดนี้เกิดขึ้นทั่วไป

พล.ต.สนั่นเดินทางออกไปทั่วประเทศเพื่อพบปะกับผู้ว่าราชการจังหวัด ข้าราชการส่วนภูมิภาค ปราชญ์ชาวบ้าน และองค์กรเกษตรกร เพื่อกระตุ้นให้ทุกคนหันมาพึ่งพาตนเอง ในช่วงแรกท่านเดินทางไปที่ราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเปิดนิทรรศการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง และเปิดการฝึกอบรมข้าราชการกระทรวงมหาดไทยจาก ๑๙ จังหวัดในภาคอีสาน ซึ่งมีจัดกันหลายรุ่นในเวลาต่อมาด้วย

นอกจากนี้มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ควรบันทึกไว้คือ ท่านได้เดินทางไปทำนาในแปลงสาธิตเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่อำเภอเนินสูง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นที่ดินของหนึ่งในคณะที่ปรึกษาของท่านคือ คุณปรีชา ไพรัมย์ โดยมีประชาชนจำนวนมากมายมหาศาลแห่กันมาดูท่านทำนาในวันนั้น สิ่งที่ท่านต้องการสื่อให้ประชาชนเห็นคือการทำนาแบบดั้งเดิมโดยการใช้ควาย ผลสะเทือนของนโยบายนี้แผ่กระจายออกไปทั่วประเทศ พล.ต.สนั่นได้รับคำชมเชยและคำชื่นชมจากผู้คนทั่วทุกสารทิศ แม้กระทั่ง นพ.ประเวศ วะสี ก็ได้แสดงความชื่นชมโดยการเขียนถึงท่านว่า ได้ทำให้กระทรวงมหาดไทยกลายเป็นเป็นกระทรวงที่มุ่งแก้ปัญหาปากท้องให้แก่คนในระดับรากฐานของประเทศในยามวิกฤติ

ในช่วงเวลานั้น พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ได้แสดงให้เห็นว่า ท่านยินดีและเต็มใจที่จะอุทิศเวลา กำลังใจและทรัพยากรต่าง ๆ ให้แก่พี่น้องในชนบททั่วประเทศอย่างไม่รู้เหน็ดรู้เหนื่อย ท่านบอกกับผมว่า “นโยบายนี้ใช้เงินน้อย แต่ประชาชนได้รับผลประโยชน์มาก”

ด้วยคุณงามความดี และผลบุญที่ท่านได้ทำไว้กับประชาชนคนจนทั่วประเทศ ช่วยให้คนที่หมดหวังแล้วกับชีวิต กลับมามีแรงและมีกำลังใจที่จะสู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่า ขอจงได้เป็นแรงส่งเสริมให้ท่านได้อยู่ในสุคติภพ บนสรวงสวรรค์ ตลอดไปเทอญ

ด้วยความเคารพรักตลอดไป

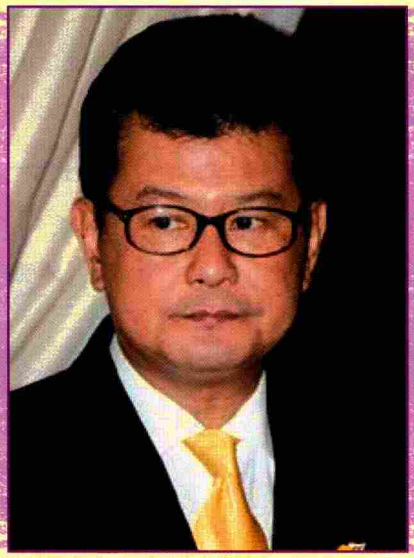
รศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์

คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

๖ เมษายน ๒๕๕๖

ผู้ใหญ่ใจนักเลง พูดคำไหนรักษาสัญญาคำนั้น

“อาหนั่น” คือการกล่าวเรียก พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือ “เสธ.หนั่น” ที่ทุกคนเรียกกัน เพียงแต่ผมอาจจะถือวิสาสะเรียก “เสธ.หนั่น” ว่า “อา” เนื่องด้วย “อาหนั่น” สนิทสนมคุ้นเคยทั้งคุณพ่อคุณแม่ของผมกับภรรยา โดยเฉพาะพ่อตาแม่ยายผมรู้จัก “อาหนั่น” ตั้งแต่เพิ่งจะเริ่มเดินเข้าสู่สนามการเมืองสมัยยศพันโท ตั้งแต่ทำฟาร์มกุ้งเมื่อสมัยปีมะโว้หรือหลายสิบปีก่อน

แต่ผมเริ่มรู้จักคุ้นเคยกับ “อาหนั่น” สมัยท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอุตสาหกรรม และในที่สุดสนิทสนมกับท่านเมื่อท่านเปิดเกมส์เป็นผู้จัดการรัฐบาลสมัยท่านชวนรีเทิร์นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่สอง ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งท่านได้เป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

“อาหนั่น” ได้ให้ความกรุณาเรียกผมเข้ามารับใช้เป็นที่ปรึกษาท่าน พร้อมกับบรรดาที่ปรึกษาอีกหลายคนที่มีชื่อเสียงทั้งสิ้น ผมจึงตามรับใช้ท่านด้วยความตั้งใจทำงาน

ผมจะสบโอกาสเข้าร่วมประชุมกับบรรดาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทยประจำเดือน พร้อมกับถูกเรียกเข้าร่วมประชุมส่วนตัวกับท่านหลายครั้งหลายโอกาส จนบ่อยครั้งที่เราได้เคยนั่งสนทนากันสองต่อสองถึงการปรับปรุงการทำงานระดับชาติ แม้กระทั่งท่านอดีตนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ยังพอทราบความว่า ผมรับใช้เป็นที่ปรึกษาให้กับ “อาหนั่น”

นับว่าในยุคนั้น “อาหนั่น” ท่านมีบทบาทสำคัญอย่างมากในฐานะผู้จัดการรัฐบาล และคณะที่ปรึกษาจะมีเพียงไม่เกิน ๓ - ๔ ท่านเท่านั้น ที่ได้ใกล้ชิดกับท่านรวมทั้งผมด้วย ซึ่งเมื่อผมปฏิบัติภารกิจด้านสอนหนังสือและทำงานด้านสื่อสารมวลชนเสร็จ ผมจะเดินทางไปพบกับท่านที่เซฟเฮ้าส์แทบทุกวัน จนต้องขออนุญาตเรียนว่า “ดื่มไวน์ของท่านหมดไปหลายล็อตตลอดเกือบ ๔ ปี”

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นบุคลากรที่มีความเป็นผู้ใหญ่ใจนักเลง พูดคำไหนรักษาสัญญาคำนั้น ไม่เคยผิดคำพูด แม้กระทั่งภรรยาและบุตรชายของผมทั้งสามเรียกท่านว่า “ปู่หนั่น” แม้กระทั่งคุณพ่อคุณแม่ผมยังเรียกขานท่านว่า “อาหนั่น” หรือภาษาชาวบ้านต้องบอกว่า “เราสนิทสนมนับญาติกันมาก !”

ผมได้รับประสบการณ์ทางการเมืองหลากหลายแง่มุม ตลอดจนได้รู้จักเครือข่ายของท่านอย่างมากมาย แม้กระทั่งคำขวัญที่ท่านเป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีฯ มหาดไทย ผมยังได้รับเกียรติจากท่านเป็นผู้ตั้งคำขวัญให้กับกระทรวงมหาดไทย

ครอบครัวผมทั้งหมดรู้สึกเสียใจ แต่เมื่อท่านได้มีโอกาสรับใช้ชาติบ้านเมืองมายาวนาน สร้างคุณประโยชน์อเนกอนันต์และท่านไปสบายแล้ว ผมและครอบครัวจะรำลึกถึงคุณงามความดีของ “อาหนั่น” ตลอดไป!

(ดร.ไชยา ยิ้มวิไล)

สุภาพบุรุษของผม

ความตั้งใจอย่างยิ่ง ที่จะเขียนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องและสะท้อนความเป็น "พี่สนั่น" ให้ปรากฏนั้น เมื่อจรดปากกาก็พบอุปสรรคที่ต้องขบคิดนั่นก็คือปัญหาว่าจะบอกเล่าเรื่องราวของ "พี่สนั่น" ในมิติไหนดีล่ะ? จะเป็นมิติของความเป็นพี่ชาย ที่มีน้อง ๆ ที่ผูกพันเต็มบ้านเต็มเมือง, มิติของสุภาพบุรุษในสังคมไทยที่มี หัวใจดวงโตที่บรรจุไปด้วยความแกร่ง ความเสียสละ และความรัก, มิติของ ส.ส. รมต. และอดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้ทำประโยชน์ให้กับแผ่นดินแม่อย่างสมศักดิ์ศรี หรือมิติของผู้ทำคุณประโยชน์ต่อทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมของประเทศ ฯลฯ

ความเป็นสุภาพบุรุษในสังคมไทย เป็นคุณลักษณะที่ปรากฏเห็นต่อสายตาของคนทั่วไปอย่างชัดเจน ไม่ต้องค้นไม่ต้องหา ทั้งต่อคนที่รู้จักและติดพัน และกับคนที่ไม่รู้จักแต่ติดตาม..."พี่สนั่น" ไม่เคยแสดงถึงความเอารัดเอาเปรียบใคร ไม่ใช่เพราะเป็นคนที่ขี้สงสารขี้เกรงใจคนอื่น แต่เพราะเป็น คนที่ตรงไปตรงมากับคนที่พูดคุยรู้จักด้วย เป็นผู้ที่มีจิตใจอยากจะช่วย, อยากสนับสนุน, อยากบริการคนอื่นอย่างเต็มอกเต็มใจ ซึ่งหลาย ๆ ครั้งก็ต้องเสียสละประโยชน์ของตนไป และที่เหนือสิ่งอื่นใดคือเป็นสุภาพบุรุษที่มอบความรักอย่างจริงใจให้กับคนรอบข้าง อย่างไม่มีประเด็นอะไรที่แอบแฝงในใจเลยแม้แต่น้อย

ที่เชื่อกันผิด ๆ ว่า นักการเมืองทุกคน

จะต้องเป็นคนที่มีเหลี่ยมมีคูทางการเมือง ที่สามารถหักกับคู่ต่อสู้และซ่อนเงื่อนวกวนเพื่อชัยชนะ ก็จะต้องพูดว่า พี่สนั่นไม่มีวันที่จะเป็นนักการเมืองที่มีคุณสมบัติดั่งว่าเลยแน่นอน เพราะพี่สนั่นจะใช้ความซื่อสัตย์ต่อมิตรภาพกับคนในสภาฯ ในพรรคเสมอต้นเสมอปลาย แต่ถ้าถึงบทที่จะทะเลาะกันก็จะทะเลาะกันตรงไปตรงมาแล้วก็จบเร็วไม่ยืดเยื้อระหองระแหงยาวนาน ไม่ทำเสแสร้งปากว่าตาขยิบ ปากหวานไปวันๆ ให้คนอื่นตายใจ

ความเป็นสุภาพบุรุษของพี่สนั่นยังหมายถึงความกตัญญูที่เข้มข้นต่อประเทศ ต่อประชาชนที่ลงคะแนนให้, ต่อผู้มีพระคุณ, ต่อเพื่อนร่วมอาชีพ, ต่อครอบครัวอย่างคงเส้นคงวาตลอดกาล คนที่รู้จักสามารถที่จะนึกถึงตัวอย่างในชีวิตของพี่สนั่นได้อย่างสะดวกใจ

น้องๆ อย่าง รัฐมนตรี และ ส.ส. หลายๆ คน ไม่ว่าจะเป็น รัฐมนตรีประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์, ส.ส.เจือ ราชสีห์, ส.ส.นิพนธ์ บุญญามณี, ส.ส.วินัย, รัฐมนตรีถาวร เสนเนียม, ส.ส.อรรคพล หรือแม้แต่ ส.ส.วิวัฒน์ ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมาหลายๆ ปี ในช่วงหลัง และอีกมากมายหลายๆ ชีวิต เต็มไปหมด ติดพี่สนั่นไม่ยอมห่าง เพราะพี่สนั่นคงความเป็นพี่ชายให้กับน้องๆ เอาไว้ทุกขณะ เวลาจะดุ เอ็ด เตือนน้องๆ ที่มีให้เห็นอยู่เป็นประจำก็จะมีวิธีการที่ใช้ คำพูด คำเตือนที่เหมาะสม แม้จะดูเบาบางแต่มีความหมายยิ่ง ที่ได้ยินกันบ่อย ได้แก่...อ๊อดต้องคิด...เจือต้องทำให้ดี...วิวัฒน์ต้องตรวจสอบให้ละเอียด...โปต้องเปลี่ยน...โจต้องฟัง ไม่มีน้องคนไหนอยากจะดื้อแต่หากมีก็ต้องพยายามไปหาเหตุผลที่ดียิ่งมางัดมาค้านเท่านั้น จึงจะดื้อได้สำเร็จ

ในสมัยหนึ่ง (พ.ศ. ๒๕๓๕) พี่สนั่นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ได้เอาตัวผู้เขียนไปเป็นประธานที่ปรึกษารัฐมนตรี ให้ดูแลเรื่องโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยของเสียทำลายสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนเหมือนเด็กถูกตามใจ บ่นโน่นนี่ อู้อี้ๆ ว่าไม่มีโต๊ะทำงาน ไม่มีนักวิชาการมาช่วยงาน จะให้ทำงานอย่างไร? (เพราะสมัยนั้นเพิ่งเริ่มมีตำแหน่งทางการเมือง ที่เรียกว่า ประธานที่ปรึกษารัฐมนตรี เก้าอี้ โต๊ะห้องหับ กำลังคนของกระทรวงต่างๆ ไม่ได้เตรียมไว้) หลังจากบ่นไป ๒ วัน ส.ส.เจือ ซึ่งอยู่หน้าห้องพี่สนั่น ก็บอกว่า ท่าน รมต.สนั่น ให้ผู้เขียนเข้าไปนั่งในห้อง รมต.ได้เลย ในระหว่างที่รมต.ปฏิบัติภารกิจอยู่ข้างนอก ผมไม่เชื่อว่าจะมีรัฐมนตรีคนไหนที่ยอมให้ทำอย่างนี้ เพื่อจะแลกกับผลงานที่จะให้มีนักวิชาการมาช่วยงานของกระทรวง แต่จริงๆ แล้วปรากฏว่าเมื่อพี่สนั่นกลับมากระทรวงก็ไม่เข้าห้องทำงาน เพราะผู้เขียนใช้ห้องอยู่และนั่งเซ็นหนังสืออยู่ที่โต๊ะของ ส.ส.เจือหน้าห้อง รมต.อยู่ทุกครั้งไป โดยไม่บ่น ไม่รู้สึก ไม่แสดงความไม่พอใจใดๆ ออกมาเลย จนผ่านมาหลายเดือน เราเองเกิดความกระดากไม่กล้ากลับไปใช้ห้องรัฐมนตรีอีกเลย และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การระดมความคิดจากนักวิชาการหลากหลายมาช่วยงานพี่สนั่นในทุกกระทรวง ก็กลายเป็นวิธีการหนึ่งที่พี่สนั่นได้ใช้ในการขอความ

ช่วยเหลือจากคนเก่ง ๆ เช่น ดร.สังศิต, ดร.เอนก เป็นต้น

เมื่อครั้งหนึ่ง ผู้เขียนเป็นตัวแทนของกลุ่มมดงาน มี ส.ก.ได้รับเลือก ๒๑ คน ซึ่งน้อยกว่าของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพี่สนั่นเป็นเลขาธิการอยู่เพียง ๑ เสียง ต้องมาเจรจากันว่ากลุ่มไหนจะได้เป็นประธานสภากรุงเทพมหานครก่อน พวกมดงานก็ไม่ยอม ประชาธิปัตย์ก็ไม่ยอม พี่สนั่นก็มาที่ศาลาว่าการฯ หลังจากถกเถียงกันพักหนึ่งต่างคนต่างไม่ยอม พี่สนั่นหยุดถอนหายใจยาว ๆ เงียบไปชักพัก แล้วก็สรุปว่า ถ้ามดงานและโจไม่ยอมก็ขอให้เป็นประธานสภาฯ ไปประชาธิปัตย์จะสนับสนุน เป็นการพูดด้วยสีหน้าและน้ำเสียงที่ไม่มีความรู้สึกใด ๆ ให้สังเกตได้เลย แต่สายตาของพี่สนั่นทำให้เราต้อง "บ่มสำนึก" ของเราเองในทันทีว่า ถ้าพี่สนั่นซึ่งเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์และช่วยหาเสียงให้ผู้ว่าฯ กทม.อย่างสุดตัวมาพบเราและกลับไปมือเปล่า เราและมดงานจะกลายเป็นคนที่แปลกแยกห่างไกลอย่างยิ่งจากความเป็นสุภาพบุรุษในแบบฉบับพี่สนั่น ทำให้ผู้เขียนพูดอะไรไม่ออก อึกอัก ๆ อยู่จนพี่สนั่นบอกว่า จะกลับแล้วน่ะ...ต่อมาอีก ๓ - ๔ นาที พี่สนั่นก็ลุกกลับไปจริง ๆ พร้อมตำแหน่งประธานสภากทม. เป็นของพรรคประชาธิปัตย์ไป ซึ่งต่อมาครบครึ่งเทอม ๒ ปี ประธานสภาของประชาธิปัตย์ก็ลาออก และได้มดงานมาเป็นแทนในครึ่งเทอมหลังเรียบง่ายไม่ขัดแย้ง ไม่ทะเลาะให้ชาวบ้านได้เห็นหมดศรัทธาเพราะนักการเมืองแย่งตำแหน่งกัน

ความมีน้ำใจที่เหลือล้นที่มีให้คนอื่นเป็นเรื่องที่คนที่รู้จักมากมายทั้งปวงได้มีโอกาสสัมผัสและรู้สึกได้จากผู้ชายคนนี้ ดังเช่นเมื่อผู้เขียนได้ให้ กทม.ซื้อสนามกอล์ฟรถไฟมาทำเป็นสวนสาธารณะ แต่มีปัญหาเพราะแคดดี้เป็นร้อย ๆ คนตั้งด่านยึดพื้นที่สนามกอล์ฟไว้ โดยไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ กทม.เข้าพื้นที่ เมื่อพยายามเข้าไปก็ถูกทำร้าย เรื่องชักเย่อกันอยู่เกือบเดือน จนในที่สุดพี่สนั่นซึ่งตอนนั้นไม่ได้มีตำแหน่งใหญ่โตอะไรเลยก็ติดต่อมาเอง ถามมาว่าเหตุการณ์เป็นอย่างไร? เพราะรู้ว่าผู้ว่าฯ กทม.เดือดร้อนอยู่มาก เสียเงินไป ๕๐๐ กว่าล้าน ยังเข้าพื้นที่ทำสวนสาธารณะไม่ได้ พี่สนั่นและพี่นุญ (พลตรี มนูญกฤต รูปขจร) ก็เข้ามาช่วยเจรจากับแคดดี้ในหลากหลายรูปแบบ เกือบ ๑๐ วัน (ตามรูปที่ปรากฏในบทความนี้) โดยที่ผู้ว่าฯ กทม.ไม่มีปัญญาทำอะไรได้เลย ได้แต่นั่งดูตาปริบ ๆ จนในที่สุด กทม.ก็ได้สวนสาธารณะมา ซึ่งเรียกว่าสวนรถไฟใช้จนปัจจุบัน แต่ละเสาร์ - อาทิตย์ มีคนใช้เป็นหมื่นมาตลอด เป็นอีกตัวอย่าง ในมิติของความมีน้ำใจ และของการรักษาผลประโยชน์ของชาติ โดยไม่นิ่งดูดายกับปัญหาของส่วนรวมที่เกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา

ถ้าจะว่ากันถึงการลำดับความสำเร็จของผลงานจากกระทรวงต่าง ๆ ที่มีพี่สนั่นเป็นรัฐมนตรีอยู่ ไม่ว่า กระทรวงคมนาคม ,กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์, กระทรวงอุตสาหกรรม, กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ คงนั่งสรุปกันไม่หวาดไม่ไหว เริ่มต้นนับตั้งแต่

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ในสมัยที่เป็น รมช. คมนาคม ที่ริเริ่มระบบขนถ่ายสินค้าที่ท่าเรือคลองเตย ด้วยเครื่องมือยกคอนเทนเนอร์สมัยใหม่ ไปจนถึงตำแหน่งสูงสุด คือ รองนายกรัฐมนตรีที่พยายามจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศ ที่รุนแรงและทำให้ประเทศเดินสะดุดมาเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ คาราคาซังเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันก็ตาม แต่ผลงานของพี่สนั่นที่โดยส่วนตัวผู้เขียนจะจดจำได้ไม่มีวันลืมเลือน และก็เป็นความทรงจำของประวัติศาสตร์ประเทศไทยด้วยเช่นกัน นั่นก็คือ การตัดสินใจปิดป่า ที่กำลังร่อยหรอลงทุกวัน ๆ ยกเลิกสัมปทานทุกประเภท ปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งภาวะแห้งแล้ง, อุทกภัย, ดินเปรี้ยว, เลยไปจนถึงภาวะดินถล่ม, เกิดการอพยพของแรงงานเข้าสู่เมือง เพราะที่ทำกินกำลังกลายเป็นทะเลทราย, พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ซึ่งเป็นห่วงโซ่อาหารที่สำคัญอันตรธานหายไปอย่างรวดเร็ว และเมื่อมีมาตรการปิดป่าจะช่วยรักษาสถานการณ์ไม่ให้เลวร้ายลงกว่าที่เป็น อีกทั้งไม่ต้องคอยตรวจสอบว่า ผู้กำลังตัดไม้อยู่นั้นมีสัมปทานหรือไม่อย่างไร ให้เป็นเรื่องที่กำกับได้ง่ายหากเห็นใครตัดไม้อยู่เป็นผิดกฎหมายทั้งสิ้น ซึ่งบังเกิดผลมหาศาลต่อความชุ่มชื้นของ “ดิน” ประเทศไทย ที่เป็นประเทศเกษตร ทำให้ความสมบูรณ์ได้หวนกลับคืนมาให้เป็น “ดิน” ที่คนไทยทำมาหากินบน “ดิน” นี้ได้ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน

...“ ขอขอบคุณครับพี่สนั่น ”...

เมื่อคืนก่อนที่พี่สนั่นจะป่วยลง เราเพิ่งโทรคุยนัดกันว่า วันรุ่งขึ้นเป็นวันแต่งงานของคุณประดิษฐ์จากบางกอกโพสต์ เราจะไปเจอกันที่นั่นก่อน แล้วจะออกไปหาข้าวทานด้วยกัน แต่พี่สนั่นก็ไม่ได้ไปงานแต่งงาน และ ส.ส.เจือ เล่าให้ฟังในงานว่าพี่สนั่นไม่สบายอยู่โรงพยาบาล เราไม่ได้เฉลียวใจเลยว่ามีอะไรหนักหนา

วันนี้พี่สนั่นไม่อยู่กับเราแล้ว แต่สิ่งที่พี่สนั่นได้ปลูกฝังความทรงจำที่ดีงามให้กับสังคมจะไม่มีวันสูญหายไป ความเป็นสุภาพบุรุษที่ยิ่งใหญ่ของน้อง ๆ เพื่อน ๆ จะทำให้เราจะได้จดจำมาตรฐานนี้เอาไว้ อย่างไม่มีวันลืมเลือน

พี่สนั่นได้ทิ้งผลงาน คุณงามความดีให้กับประเทศชาติไว้มากมาย อีกทั้งขอให้พี่สนั่นรับทราบด้วยว่า ความรักที่พี่สนั่นมีให้กับคนอื่นนั้น ได้หวนกลับมาเป็นความรักที่พวกเราทุกคนมอบให้พี่สนั่นอย่างเต็มอกเต็มใจ อย่าได้แปลกใจว่าทำไมคนเป็นหมื่นเป็นแสนถึงรักผูกพันกับพี่สนั่นอย่างยั่งยืน ก็เพราะพี่ได้มอบความรักความผูกพัน ความปรารถนาดี ให้กับคนอื่น ๆ อย่างไม่มีเงื่อนไขมาโดยตลอดนั่นเอง เราจะรำลึกถึงสิ่งเหล่านี้อย่างไม่มีวันเสื่อมคลาย ชั่วกาลนาน เช่นกัน

ขอให้พี่สนั่น มีความสุขสงบ ในสัมปรายภพด้วยเทอญ

ดร.พิจิตต รัตตกุล

แด่พี่...ผู้มีแต่ให้

หากนับวันเวลาอันยาวนานของการทำงานเพียงอาชีพเดียวติดต่อกันมา...ตั้งแต่ ๒๕๑๒ มาจนถึงปีปัจจุบัน...มันก็นานเกิน ๔๔ ปี...

ผมอยากจะยืนยันไว้ตรงนี้ว่า...ถ้าพรรคประชาธิปัตย์...ไม่มี พลตรี สนั่น ขจรประศาสตร์ เป็นเลขาธิการพรรคแล้ว...ประเทศนี้จะไม่มี นายกรัฐมนตรี...

ชื่อ ชวน หลีกภัย

ตลอดชีวิตการหาข่าวอันยาวนาน...และเดินทางไปทั่วทุกแหล่งสะสมของผู้คน...ยืนยันไว้ได้อีกอย่างว่า...ใครก็ตามที่ได้รู้จักได้สัมผัสกับ พลตรี สนั่น ขจรประศาสตร์แล้ว...ยากมากที่จะไม่รักเขา...

ในฐานะผู้ให้...ใครจะเกลียดชัง...

ยิ่งใหญ่หรือว่าต่ำต้อย...เขาก็ยังเป็น "เสธหนั่น" หรือ "พี่หนั่น" ผู้ซึ่งไม่เคยบ่ายเบี่ยงหรือปฏิเสธที่จะไม่ช่วยเหลือใคร...

เสธฯ หนั่น จึงยิ่งใหญ่อยู่ในหัวใจของคนที่รู้จักเขา...

แต่ที่เหนือกว่านั้น...เสธฯ หนั่นเป็นคนมองโลกอย่างที่มันเป็น...นั่นทำให้เสธฯ เป็นคนที่ไม่เคยอาฆาตแค้น...ใครที่อาจจะเคยทำร้ายในวันที่เขาก้าวผิดพลาดทางการเมือง

และกลายเป็นผู้พ่ายแพ้...แต่เมื่อเขากลับเข้ามาใหม่ในอำนาจและเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางการเมือง...เขาให้อภัยกับผู้ทำร้ายเขา...

ในฐานะนักข่าว...เราเคยเตือนให้ระวังภัยจาก...คนที่เขารักและเคารพ...และในที่สุดมันก็เป็นความจริง...แต่ตราบจนวันสุดท้ายแห่งชีวิต...เสธฯ หนั่นไม่เคยกล่าวถึงพูดถึง...

เวลาหนึ่งไม่กี่สัปดาห์ก่อนจะถึงวันสุดท้ายของชีวิต...พลตรี สนั่น ขจรประศาสตร์...ยืนยันอย่างหนักแน่นและเด็ดขาดว่า...ถึงเวลาที่เขาจะวางมือจากการเมือง...เพื่อเตรียมตัวกับวันเวลาที่ใกล้หมด...เพื่อการพักผ่อนอย่างแท้จริง...

ทว่า...เวลาที่ว่า...มันมาเร็วกว่าเวลาที่คาดหวัง...ผู้เป็นที่รักของมวลมิตร...จึงถึงวันร่ำลา...

เขียนมาเพื่อที่จะบอกว่า...ขอให้พี่หนั่น...จงสำราญอยู่ในชีวิตอันเป็นอมตะหลังความตาย...แหละในโลกแห่งความวุ่นวายมีกำไรและขาดทุนนี้...

การได้รู้จักกับ "เสธฯ หนั่น"...ก็เป็นกำไรแล้วสำหรับทุก ๆ ท่านและทุก ๆ คน

เผด็จ ภูรีปติภาน (พญาไม้)

พี่หนั่นที่ผมรู้จัก

เป็นเรื่องแปลกที่ทหารนายหนึ่งไม่มีหน้าที่การงานเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ณ เวลานั้น แต่รู้จักมักคุ้นมีน้อง ๆ ในแวดวงหนังสือพิมพ์เต็มไปหมด หนึ่งในนั้นคือผม

แปลกเช่นกัน ผมก็ไม่เคยเป็นนักข่าวสายทหาร แต่ได้ร่วมวงกับ พล.ต.สนั่นซึ่งผมเรียก "พี่หนั่น" แบบว่าคลุกคลีตีโมง แหล่งนัดหมายแรกได้แก่สโมสรราชตฤณมัยและสนามม้านางเลิ้ง

สามสิบปีก่อนการแข่งม้ามีทุกเสาร์, อาทิตย์ยกเว้นไปตรงกับวันพระใหญ่ก็หยุดไป พี่หนั่นอยู่ประจำที่สโมสรฯ และเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ของพวกเราโดยไม่จำเป็นต้องไปเล่นพนันแทงม้าหรือไปเล่นกอล์ฟที่สนามนางเลิ้ง

ตอนนั้นพี่เขามีคอกม้าของตัวเองชื่อคอก "ขจรเดช" เอาไว้ให้พวกเชียร์บางครั้งบางคราว

จำได้ว่าครั้งหนึ่งพี่ให้ทีเด็ดม้าตัวเก่งมา ๓ ตัว ใน ๓ เที่ยวให้แทงแบบ ๓ เที่ยวยก คือ ตัวแรกชนะได้เงินเท่าไหร่เอาทั้งหมดไปแทงตัวที่ ๒ ชนะอีกก็เอาทั้งหมดทุ่มไปแทงตัวที่ ๓ เริ่มจากเงิน ๑๐๐ บาท ปรากฏว่าได้มาเกือบหมื่นบาท ผมยังจำชื่อม้าได้ ๒ ตัว ตัวแรก "ร่าเริง" ตัวที่ ๓ "สื่นม" ซึ่งชื่อฟังแปลกแต่ สำหรับแฟนไพ่ผ่องไทยรู้จักดี เจ้าของม้าสื่นมมีม้าในเครือตั้งชื่อตามไพ่ผ่อง ห้า แตงโม หกละเอียด เจ็ดพัด

อันนั้นเป็นประสบการณ์สนุกสนานเฮฮาร่วมกัน ขณะเดียวกันก็มีประสบการณ์ในทางตรงข้ามที่อยู่ในความทรงจำของทุก ๆ คน

การปฏิวัติ ๒๖ มีนาปี ๒๐ โดย พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ นายของพี่หนั่นซึ่งลงท้ายด้วยการเป็นกบฏ จำได้เช้าวันนั้นผมเข้ามาทำงานที่สำนักงานเดลินิวส์ ถนนสี่พระยาตามปกติ มีพี่นักหนังสือพิมพ์ร่วมสถาบันที่สนิทชิดเชื้อกับพี่หนั่นเอาแถบคาดแขนเสื้อมาให้เป็นนัยว่าอยู่ฝั่งเดียวกับคณะปฏิวัติ

ว่ากันตามตรงรัฐบาลขณะนั้นไม่เป็นที่โปรดปรานของคนทำหนังสือพิมพ์นัก หลายฉบับถูกสั่งปิดด้วยข้อหาต่าง ๆ เดลินิวส์ก็เคยโดนด้วย ใจจึงเอนเอียงไม่เอารัฐบาล

นักข่าวเล็ก ๆ อย่างผมอยู่ห่างศูนย์บัญชาการ แต่พี่หนั่นและนักหนังสือพิมพ์หลายคน ถูกจับข้อหากบฏถูกตัดสินจำคุกหัวโตก่อนได้รับนิรโทษกรรมในรัฐบาลพล.อ.เกรียงศักดิ์

ตรงนั้นเองเป็นจุดเปลี่ยนของลูกผู้ชายนักสู้ที่ชื่อสนั่น ขจรประศาสน์...

พ้นโทษก็เบนเข็มเข้าสู่สนามการเมืองเต็มตัว และด้วยบุคลิกเข้มแข็งเอาจริง พูดคำไหนเป็นคำนั้น จึงไต่ระดับขึ้นมาจนเป็นเลขาธิการพรรคการเมืองใหญ่และเก่าแก่ที่สุด นั่นคือพรรคประชาธิปัตย์ โดยมีบทบาทสูงยิ่งช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทยในรัฐบาลนายกฯ ชวน หลีกภัย

ตั้งแต่ติดยศพลตรีจนมาเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย เป็นรองนายกรัฐมนตรี พี่หนั่นไม่เคยเปลี่ยนไปเลยในความเป็นมิตรกับน้อง ๆ เสมอต้นเสมอปลายในทุก ๆ เรื่อง

เพื่อนคอลัมนิสต์ใหญ่คนหนึ่งบอกว่าเขาได้รู้จักพี่หนั่น เท่ากับชาตินี้ไม่เสียชาติเกิด

ผู้ได้สัมผัสใกล้ชิดต่างยอมรับสนิทใจ พี่เขาทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองไว้มากมาย น่าเสียดายความตั้งใจสร้างความปรองดองยังไม่บรรลุก็จากไปเสียก่อน พวกเราน้อง ๆ ไม่มีวันลืมพี่ลง

มานิจ โพธิชาติ
(เดลินิวส์)

ไว้อาลัยแด่
ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ผมได้รู้จัก ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ (หรือเสธ.หนั่น ของประชาชนและสื่อมวลชนทั่วไป) ครั้งแรกในฐานะท่านเป็นนายทหารบกรุ่นพี่ (ต่างวัยประมาณ ๔ ปี) ซึ่งผมเคารพนับถือ และเรียกท่านว่า "พี่หนั่น" เสมอมาเป็นเวลากว่า ๔๐ ปีแล้ว อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าพี่หนั่นกับผมจะรับราชการต่างเหล่าต่างสังกัดกัน แต่ก็มีโอกาสได้ติดต่อพบปะกันอยู่เสมอ ทำให้ผมทราบถึงอุปนิสัยใจคอ ความรู้ความสามารถ อัจฉริยภาพและแนวทางการดำเนินชีวิตรวมถึงการปฏิบัติตนปฏิบัติงาน จนสามารถกล่าวได้ว่า พี่หนั่นเป็นคนที่มีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารี รักพี่รักน้องรักพรรคพวกเพื่อนฝูงอย่างจริงใจ มีความกล้าหาญ ศรัทธาเชื่อมั่น และจงรักภักดีเทิดทูนสถาบันหลักทั้ง ๓ ของชาติอย่างสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

เมื่อต้องเปลี่ยนแปลงจากชีวิตทหารเข้าสู่การเมืองในปี ๒๕๒๖ พี่หนั่นก็ได้รับความไว้วางใจจากพี่น้องประชาชนชาวจังหวัดพิจิตร เลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความไว้วางใจที่พี่น้องชาวพิจิตรมีให้กับพี่หนั่นทั้งหมดก็ส่งต่อมาถึง ฯพณฯ นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ บุตรชาย ให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนหลายสมัยเช่นกัน ซึ่งพิสูจน์ถึงความรัก นับถือ ศรัทธา และความไว้วางใจของชาวพิจิตรที่มีต่อพี่หนั่น และครอบครัวขจรประศาสน์ได้เป็นอย่างดี

ตลอดเวลา ๓๐ ปี บนเส้นทางการเมือง พี่หนั่นได้ประสบความสำเร็จอย่างสูง โดยมีบทบาทสำคัญทั้งในพรรคการเมือง หลายพรรค และมีตำแหน่งสำคัญในรัฐบาลหลายสมัย โดยได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายกระทรวง และรองนายกรัฐมนตรีอีกด้วย อย่างไรก็ตาม พี่หนั่นก็เคยประสบกับมรสุมทางการเมือง เช่นกัน แต่ด้วยความเชื่อมั่นศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อเห็นว่าสังคมไทยเผชิญกับความแตกแยกทางความคิดจนนำไปสู่ความขัดแย้ง พี่หนั่นก็ได้แสดงความห่วงใยและยินดีเป็นคนกลางเพื่อประสานการเจรจาให้คู่ขัดแย้งมีความรัก สามัคคี ปรองดองกัน ซึ่งก็เป็นที่น่าเสียดายที่ความตั้งใจดีดังกล่าวยังไม่ทันดำเนินการสำเร็จ พี่หนั่นก็ด่วนลาจากไปก่อน

การจากไปของ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จึงนับว่าเป็นการสูญเสียบุคลากรทางการเมืองผู้ทรงคุณค่าของชาติ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายและอาลัยยิ่งนัก แต่ผมเชื่อมั่นว่า อำนาจแห่งคุณงามความดีและกุศลบุญบารมีทั้งปวงที่ท่านได้สร้างสมบำเพ็ญมาโดยตลอด จะเป็นพลวปัจจัยนำให้ดวงวิญญาณของท่านประสบสุคติในสัมปรายภพตลอดนิรันดร์

พลเอก
(ธีรเดช มีเพียร)
สมาชิกวุฒิสภา
อดีตประธานวุฒิสภา
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน คนที่ ๑
ปลัดกระทรวงกลาโหม คนที่ ๓๕

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ที่อยู่ในดวงใจของทุกคน

ผมได้รู้จักท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือ “เสธ.หนั่น” ในขณะที่ผมไปช่วยงานที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สิ่งที่ผมและครอบครัวประทับใจคือ ท่านให้ความเป็นกันเอง มีความเมตตาสูงสุดในบรรดานักการเมืองที่ผมได้มีโอกาสรู้จัก ครั้งหนึ่งเป็นวันคล้ายวันเกิดท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จัดที่บ้านสนามบินน้ำ ในขณะนั้นผมเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย แต่เพราะท่านเคยมีบุญคุณให้ความเกื้อหนุนและเมตตาผมมาโดยตลอด จึงมีความตั้งใจอย่างยิ่งที่จะไปอวยพรท่านโดยเตรียมกระเช้าผลไม้เล็ก ๆ และคิดว่าจะนำไปวางไว้เพื่อแสดงความเคารพและก็จะกลับเพราะทราบว่าวันเกิดท่านจะมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นักการเมือง และบุคคลในวงการต่าง ๆ ไปอวยพรท่านเป็นจำนวนมาก เพราะท่านดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง เป็นทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขาธิการพรรค และผู้จัดตั้งรัฐบาล

การเดินทางไปบ้านท่าน ผมและลูกชายผมทั้ง ๒ คนยังเด็กอยู่ คนโตอายุ ๕ ขวบ คนเล็กอายุประมาณ ๒ ขวบขอตามไปด้วย ผมคิดว่าไม่เป็นไรจะจอดรถห่าง ๆ ให้ลูกรอในรถเพราะคิดว่าจะไปไม่นานแล้วรีบกลับออกมา ไม่กล้าแม้กระทั่งให้ลูกลงจากรถด้วยเพราะเกรงใจ แต่ทันทีที่ผมจอดรถซึ่งเก่ามาก ๆ จอดไกลจากบ้านท่านพอสมควร ผมหิ้วกระเช้าผลไม้เดินไปหน้าบ้าน (ยังไม่ได้สร้างบ้านหลังใหม่) ท่านออกจากบ้านหันมาเห็นผมพอดี

ท่านเดินเข้ามาทักและถามว่ามากับใคร ผมยังไม่ทันตอบ ท่านมองเห็นคนอยู่ในรถ ท่านก็ถามว่าใครอยู่ในรถ ผมจึงต้องบอกว่า "ลูกครับ" และบอกท่านว่า "ไม่เป็นไรครับนายเดี๋ยวลูกผมจะรบกวนแขกที่มาร่วมงาน ผมจะมาอวยพรนายแล้วจะขออนุญาตกลับก่อน" ท่านบอกว่าไม่ได้ มาทั้งทีต้องพาลูก ๆ มาสนุกด้วย และท่านก็เดินไปหาลูกผมที่รถแล้วบอกว่ามากับลุง ขณะที่มือถือแก้วไวน์สุดโปรดของท่านในขณะนั้นคือ Mouton Cadet อีกมือหนึ่งจูงมือลูกผมมาเดินเที่ยวรอบบ้าน ซึ่งท่านเลี้ยงปลาอโรวาน่า (สมัยนั้นนิยมเลี้ยงกัน) รวมถึงนกต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ลูกทั้ง ๒ เพลิดเพลินมาก ท่านเดินกับลูกผมนานมาก (ในความรู้สึกผม) หลังจากนั้นยังให้คนในบ้านพาลูกผมไปทานอาหาร ลูกผมสนุกมาก วันนั้นครอบครัวผมมีความสุขอย่างยิ่ง โดยเฉพาะความรู้สึกของผมที่เป็นพ่อ นี่คือ เสธ. หนั่น ที่ทุกคนถ้าได้รู้จักจะต้องรักและเคารพ เนื่องจากท่านมีความเป็นกันเองและมีความเมตตาต่อทุกคน แต่มุมของผมและครอบครัวที่ผมได้รับความเมตตาจากท่านอาจจะต่างกับคนอื่น

ในฐานะนักการเมือง พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นที่รักใคร่ของมิตรสหาย ท่านเป็นกันเองกับทุกคน ขณะเดียวกันก็เป็นมือชั้นบรมครูในทางการเมืองที่พรรคการเมืองทุกพรรคเกรงบารมีจนไม่อยากยืนตรงข้าม ท่านสร้างนักการเมืองมากมายโดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ เพราะท่านรักและผูกพัน แม้สุดท้ายวิถีทางการเมือง ท่านต้องออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไป หลายคนได้เป็นใหญ่เป็นโตในทางการเมืองนับชื่อไม่ถ้วนเพราะท่านสร้างมา ผมได้แต่คิดว่าทุกคนให้ความเคารพความกตัญญูต่อท่านเหมือนที่ท่านให้โอกาสหรือไม่

ในฐานะนักบริหารไม่ว่าท่านอยู่ในตำแหน่งใดจะมีความคิดในเชิงพัฒนาที่แน่วแน่มั่นคง ท่านทำในสิ่งที่คนอื่นไม่กล้าทำหรือแม้แต่จะคิด เรื่องสำคัญที่ท่านทำไว้เป็นมรดกลูกหลานไทยจนทุกวันนี้ คือการออกพระราชกำหนดปิดป่าสัมปทานทำไม้ (เฉพาะป่าบก) ทั่วประเทศ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เพื่อปกป้องป่าไม้มิให้มีการทำไม้ออกจากป่าอีกต่อไป นี่คือความภาคภูมิใจของชาวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และทำให้เพลง "ป่าลั่น" ดังลั่นสนั่นเมืองไทย ในด้านการพัฒนาบุคลากร ท่านมีวิสัยทัศน์ในการให้โอกาสคนเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเข้าดำรงตำแหน่งบริหาร ท่านเป็นผู้ให้มีการจัดอบรมหลักสูตรนักบริหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทั้งระดับสูงและระดับกลาง ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ และ ๒๕๓๕ ตามลำดับ จนถึงปัจจุบันมีผู้ผ่านการฝึกอบรมและเป็นผู้บริหารระดับกระทรวงและระดับกรมแล้วทั้งสิ้น ๒ หลักสูตร จำนวน ๔,๒๒๗ คน และ ๕,๙๕๒ คน ตามลำดับ นี่คือผลงานอันยิ่งใหญ่ที่ท่านทิ้งไว้เป็นมรดกของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตราบจนทุกวันนี้

ผมได้มีโอกาสใกล้ชิดกับท่านอีกครั้งหนึ่ง ประมาณ ๓ เดือนก่อนที่ท่านจะจากพวกเราไป ท่านโทรศัพท์มาหาผม ขอสายอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ทันทีที่ผมตอบท่านว่า “นายครับ ผมดำรงค์ลูกน้องนายครับ” น้ำเสียงท่านดีใจมาก เปี่ยมด้วยความเมตตาเหมือนเดิม ผมเลยได้มีโอกาสไปพบท่านที่สนามกอล์ฟบูรพาหลายครั้ง ได้มีโอกาสคุยกันทั้งเรื่องการเมืองและเรื่องทั่วไป ทุกครั้งที่ไปพบท่านจะดีใจมาก พาผมนั่งรถกอล์ฟเที่ยวไปทั่วสนาม ทุกคำพูดทุกความเห็นท่านยังแหลมคม มองทุกสถานการณ์ทะลุปรุโปร่งและหวังดีต่อบ้านเมืองอย่างที่สุด เหมือนนายหนั่นเมื่อเกือบ ๓๐ ปีที่ผมรู้จัก ผมไม่แปลกใจเลยว่าทำไมทุกคนที่ได้รู้จักใกล้ชิดจึงรักท่าน เพราะทุกอย่างย่อมเต็มไปด้วยเรื่องราวเล่าขานเป็นตำนานเป็นที่รักและชื่นชมของคนมากมาย การเขียนของผมครั้งนี้เปิดเผยความในใจที่ต้องการจะบอกว่าท่านเป็นผู้ใหญ่ที่ผมและครอบครัวเคารพรักที่สุดในชีวิตคนหนึ่ง และอยู่ในความทรงจำของผมและครอบครัวตลอดไป นี่คือนายหนั่นในมุมที่ผมรู้จักและได้สัมผัส

ขอแสดงความเสียใจและอาลัยยิ่งต่อครอบครัวขจรประศาสน์ ที่สูญเสียพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือพี่หนั่น เสธ.หนั่น พญาชาละวันแห่งเมืองพิจิตร นายในดวงใจของผมพวกเราชาวนักบริหารการเกษตรและสหกรณ์ทุกรุ่น และชาวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอให้ดวงวิญญาณของท่านสถิต ณ สรวงสวรรค์ชั้นทิพยวิมานสุคติสถานในสัมปรายภพด้วยเทอญ

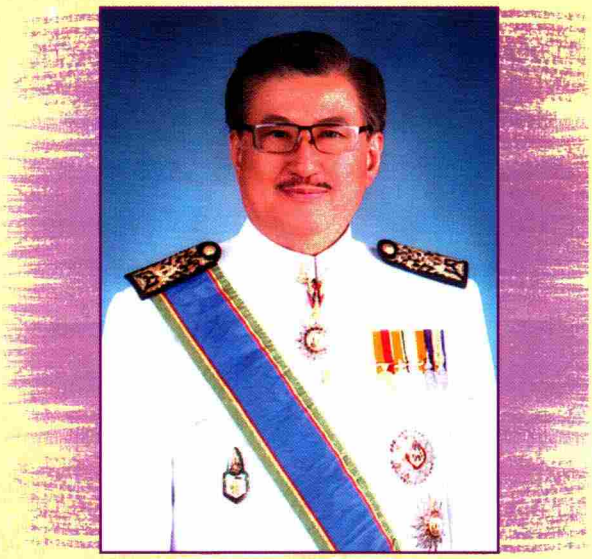
ขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัวขจร-ประศาสน์ ที่ให้โอกาสผมและครอบครัวได้รำลึกถึงนายอีกครั้ง

ดำรงค์ จิระสุทศัน์

(ดำรงค์ จิระสุทศัน์)
อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

อาลัย
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

กระผมรู้จักกับท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือเสธ.หนั่น ซึ่งชาวบ้านนิยมเรียกกัน เมื่อครั้งที่ท่านดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตรแต่บ้านพักอยู่ที่สนามบินน้ำ นนทบุรี นับเป็นเวลากว่า ๓๐ ปี ที่ได้ประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับท่าน ในฐานะที่กระผมเป็นนายกเทศมนตรีนครนนทบุรี

กระผมรู้สึกประทับใจในไมตรีจิตที่ท่านพลตรี สนั่นได้มอบให้กระผมและชาวจังหวัดนนทบุรี โดยท่านมีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างดียิ่งมาตลอด โดยเฉพาะด้านการป้องกันน้ำท่วม โครงการก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยาของเทศบาลนครนนทบุรีกับกรมเจ้าท่าในขณะนั้น จนกระทั่งการสร้างเขื่อนได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และในปี ๒๕๕๔ ได้เกิดมหาอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เทศบาลนครนนทบุรีสามารถป้องกันและผ่านพ้นวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยจากน้ำท่วมครั้งใหญ่ได้ ซึ่งการสร้างเขื่อนดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยป้องกันน้ำท่วม และในช่วงเวลานั้น ท่านได้มีน้ำใจลงมาช่วยเหลือเทศบาลด้วยการสนับสนุนทรายและกระสอบทราย เพื่อใช้ในภารกิจการป้องกันน้ำท่วม และเดินทางมาตรวจเยี่ยมศูนย์ป้องกันภัยน้ำท่วมของเทศบาลที่บริเวณท่าน้ำนนท์และวัดตำหนักใต้ อีกทั้งได้ให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานน้ำท่วมในครั้งนั้น

ท่านเป็นนักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลสมกับการเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ซึ่งถือเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองรุ่นหลัง ทำงานด้วยความเสียสละ อุทิศตนให้กับประชาชนและหน่วยงานราชการอย่างแท้จริง

ยึดมั่นอุดมการณ์เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์

การจากไปของท่านสนั่น ได้สร้างความเศร้าโศกเสียใจไม่เฉพาะครอบครัวญาติสนิทมิตรสหาย แต่ยังรวมถึงอดีตผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เคยร่วมงานกับท่าน ต่างก็รู้สึกใจหายกับการจากไปในครั้งนี้ กระผมนายกเทศมนตรีนครนนทบุรีซึ่งเป็นตัวแทนของชาวเทศบาลนครนนทบุรี ขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งกับครอบครัวและญาติพี่น้องของท่าน ขอให้กุศลผลบุญที่ท่านได้ทำมาตลอดชีวิต จงบันดาลให้ท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพ

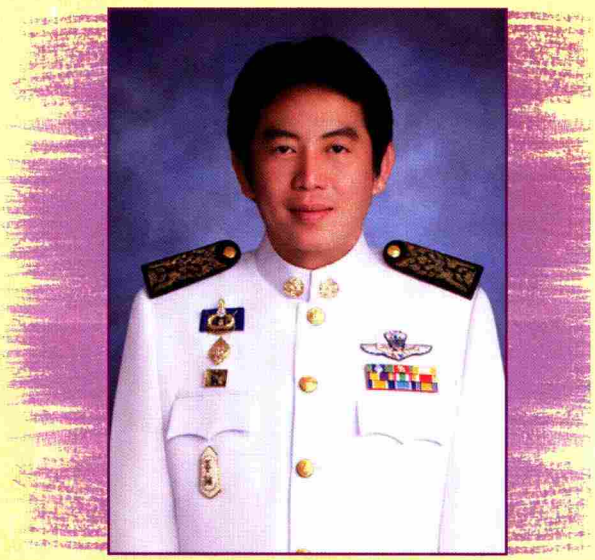
(นายสมนึก ธนเดชากุล)
นายกเทศมนตรีนครนนทบุรี

ไว้อาลัย แด่
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

ชีวิตและความตายของมนุษย์นั้นเป็นของคู่กัน ที่ใดมีเกิดที่นั่นมีตาย ชีวิตทุกชีวิตถูกความเกิดและความแก่เบียดเบียน ย่อมเสื่อมสิ้นไปตามกาลเวลา ครั้นถึงกาลกำหนดแล้ว ย่อมจะแตกดับไป พระท่านจึงสอนสาธุชนให้เพียรสร้างความดีเป็นนิตย์ เพื่อความสงบสุขของชีวิตในปัจจุบัน เพื่อเป็นที่พึ่งพิงในโลกเบื้องหน้า และเพื่อฝากเกียรติคุณ ชื่อเสียงอันดีงามให้ปรากฏสืบไปชั่วกาลนาน

โดยส่วนตัวแล้วกระผมและท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ มีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันมาก ในฐานะที่ท่านเป็นแบบอย่างและผู้นำในทางการเมืองของจังหวัดพิจิตร เป็นปูชนียบุคคลในทางการเมืองที่เมื่อเอ่ยถึงจังหวัดพิจิตรแล้ว ต้องกล่าวถึงบุคคลท่านนี้แน่นอน ซึ่งบทบาทในทางการเมือง รวมถึงตำแหน่งทางการเมืองสำคัญ ๆ ที่ผ่านมาของท่าน ก็เป็นที่ยอมรับว่าท่านเป็นผู้ที่สร้างสีสัน และมีบทบาททั้งในและนอกสภาฯ มาโดยตลอด และผมเชื่อว่าเมื่อท่านจากไปแล้ว คนพิจิตร รวมถึงบุคคลในทางการเมืองก็ยังคงจารึกท่านอยู่ในความทรงจำตลอดไป

สุดท้าย ด้วยอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลคุณงามความดีที่ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ประพฤติปฏิบัติและบำเพ็ญมาตลอดชีวิต ตลอดถึงบุญกุศลที่บุตร - ธิดา หลาน ๆ และญาติมิตรได้ร่วมจิตบำเพ็ญทักษิณานุประทานอุทิศให้ในกาลครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยหนุนส่งให้ ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้ไปสถิตเสวยอุดมสุขในทิพยวิมานสุคติสถาน ในสัมปรายภพด้วยเทอญ ฯ

ด้วยความรักและเคารพยิ่ง

(นายชาติชาย เจียมศรีพงษ์)

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร

พญาชาละวันตัวจริง แห่งเมืองพิจิตร

เสธ.สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านเป็นคนเกิดที่อำเภอบางคลาน จังหวัดพิจิตร เป็นบุตรของขุนขจรประศาสน์ ซึ่งบิดาท่านเป็นปลัดอำเภอบางคลาน ปกครองอำเภอบางคลาน เสธ.สนั่น เกิดได้ประมาณ ๖ เดือน ทางราชการก็ย้ายอำเภอบางคลานไปอยู่ที่อำเภอโพทะเลจนปัจจุบันนี้

ตำบลบางคลานเป็นที่ตั้งของวัดหิรัญญ-ราม หรือวัดหลวงพ่อเงิน หลวงพ่อเงินเป็นคนก่อตั้งซึ่งท่านก็จำพรรษาอยู่ตลอดเวลา และมรณภาพที่วัดแห่งนี้ ปัจจุบันมีรูปหล่อเท่าองค์จริงให้กราบไหว้บูชาอยู่ที่วัดแห่งนี้

เสธ.สนั่นมาสมัครผู้แทนเขต ๒ ของจังหวัดพิจิตรตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ และได้เป็นผู้แทนเขต ๒ ของจังหวัดพิจิตรมาทุกสมัย และปัจจุบันก็เป็น ส.ส.บัญชีรายชื่อ

สำหรับผม นายสุกิจ พรธาดาวิทย์ เป็นกำนันตำบลบางคลานตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ และได้ลาออกตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เพื่อสมัครสมาชิกสภาจังหวัดพิจิตร ได้รับคัดเลือกเป็นประธานสภาจังหวัดพิจิตร ๓ สมัย จนถึงปัจจุบัน

เสธ.สนั่นมาสมัคร ส.ส.เขต ๒ จังหวัดพิจิตร ก็รู้สึกมีความยินดียิ่งเพราะเป็นคนเกิดบ้านเดียวกัน เต็มใจช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งพ่อแม่พี่น้องห้าม ว่าให้ช่วยเหลือแค่พอสมควรก็พอ แต่ผมก็ไม่เชื่อฟัง เพราะการหาเสียงผู้แทนราษฎรสมัยนั้นอันตรายมาก ถนนหนทางไม่ดี ฤดูฝนก็ไปมาไม่สะดวก ฤดูแล้งก็มีแต่ฝุ่น ฤดูน้ำ น้ำก็มาก เวลาข้ามแม่น้ำก็ใช้เรือลำเล็ก ๆ ข้ามแม่น้ำ แม้นในเวลาค่ำคืน (สมัยนั้นยังไม่มีสะพานข้ามแม่น้ำ) อันตรายไปเสียทุกอย่าง ก็ช่วยเหลือกันมาทุกสมัยในการหาเสียง

เสธ.สนั่น เห็นผมมีความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์ไม่เคยเปลี่ยนแปลง มีความจริงใจต่อท่าน สมัยท่านเป็นรัฐมนตรีมหาดไทยได้แต่งตั้งผมเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การที่ผมทุ่มเทช่วยเหลือท่านมาทุกสมัยในการสมัคร ส.ส. นั้น ผมคิดว่าไม่ผิดหวัง เพราะท่านเป็นคนกว้างขวางในสังคม มีคนให้เกียรติในทุก ๆ วงการ มีตำแหน่งหน้าที่เป็นรองนายกและเป็นรัฐมนตรีมาแทบทุกสมัย เป็นคนสร้างเมืองพิจิตรให้โด่งดังไปทั่วประเทศ เมื่อสมัยก่อนถนนหนทางในเขตเมืองพิจิตรไปมาไม่สะดวก น้ำประปา - ไฟฟ้า ขาดแคลนในหลายท้องที่และที่สำคัญ สมัยท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร ท่านได้ขุดคลอง เอาน้ำจากแม่น้ำปิง กำแพงเพชรไหลผ่านมายังอำเภอโพธิ์ประทับช้าง เชื่อมต่ออำเภอบึงนารางอำเภอโพทะเล ให้เกษตรกรได้มีน้ำทำนาได้ปีละ ๒ - ๓ ครั้ง พูดได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ท่านเป็น ส.ส.มาได้หางบประมาณพัฒนาจังหวัดพิจิตรเป็นจำนวนมากมาย ผลงานของท่านนั้นทำให้ชาวพิจิตร อยู่ดี กินดี นี่คือ พญาชาละวันตัวจริงของเมืองพิจิตร ผลบุญกุศลที่ท่านได้ทำมา ขอให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติ เทอญ

สกิจ พรธาดาวิทย์
ประธานสภาองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดพิจิตร

ยอดนักเลงการเมือง

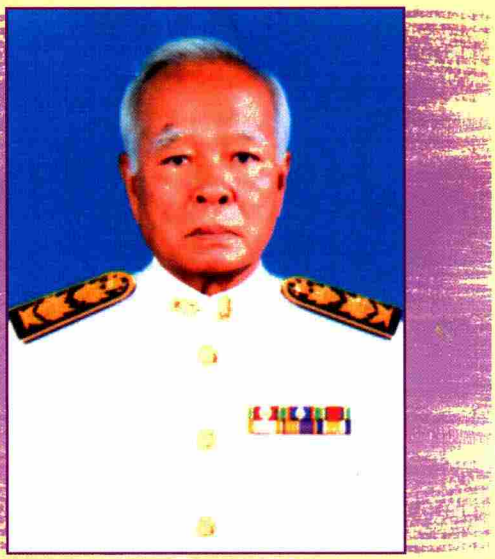
ป้ายคัตเอาต์ขนาดใหญ่ ที่ติดตั้งไปทั่วทุกอำเภอของจังหวัดพิจิตรแสดงความไว้อาลัยต่อการจากไป ของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เพราะนี่ถือเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของชาวพิจิตร

บางคลานถิ่นนี้มีคนเก่ง
ยอดนักเลงการเมืองหลายสมัย
ท่านล่วงลับดับสูญจากเราไป
จงอาลัยแด่ท่านที่ผ่านมา
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
ยอดนักปราชญ์ลือเลื่องเมืองพิจิตร
ท่านล่วงลับสู่สวรรค์เมืองเนรมิต
ชาวพิจิตรร่วมอาลัยในความดี
เหล่าทวยเทพบนสวรรค์โปรดจงรับ
ดวงวิญญาณอาสาสมัครผู้กล้าหาญ
ชาวพิจิตรร่วมใจส่งวิญญาณ
ขอกราบกรานระลึกคุณความดี

เทศบาลตำบลบางคลาน

แด่เสธ.สนั่น ขจรประศาสน์ ที่รู้จักและได้สัมผัส

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ขณะที่ผมเข้าประชุมผู้บริหารประจำเดือน พ.ท.สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะเพื่อน ๆ ศิษย์เก่าโรงเรียนบางมูลนาก "ภูมิวิทยาคม" ได้มาขออนุญาตเปิดตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดพิจิตร ตัวผมเองก็ไม่ใช่ศิษย์เก่าโรงเรียนภูมิฯ แต่คณะที่มาก็รู้จักและสนิทสนมกันหลายคน โดยเฉพาะเสธ.สนั่น ก็อาวุโสกว่าผมสองปีเท่านั้น เคยได้ยินชื่อได้สัมผัสตัวจริงเป็นครั้งแรก ท่านได้แนะนำตัวเองแต่ท่านยังพูดไม่เก่ง แต่คำพูดและน้ำใจที่แสดงออกจากหัวใจและนิสัยของคนพิจิตรอย่างแท้จริง ท่านไปที่ไหนนับเป็นโชคดีของท่าน ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นทุกที่ เพราะความเป็นคนพิจิตร ลูกโพทะเลและเกิดที่ตำบลบางคลานอยู่ในถิ่นของหลวงพ่อเงิน เพื่อน ๆ ของท่านจากโรงเรียนบางมูลนาก "ภูมิวิทยาคม" มีอยู่ทั่วเขตเลือกตั้ง ได้ช่วยกันเป็นแกนนำให้ เพราะท่านเป็นคนจริงใจต่อเพื่อนฝูง ชาวบ้านก็ศรัทธา ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกและตลอดกาล โดยไม่มีการสอบตก เป็นศักดิ์ศรีและขวัญใจ

ของคนพิจิตรตลอดอายุไขของท่านและในอนาคต

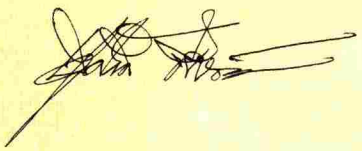
เสธ.สนั่นท่านไม่ทอดทิ้งประชาชน ท่านจะลงพื้นที่อยู่ตลอดเวลา ท่านเป็นผู้จำคนแม่นใจถึง ไม่ถือตัว พบง่าย ไม่ว่าที่บ้านหรือที่สาธารณะอื่น ๆ ผมพบท่าน พอท่านเห็นจะตะโกนเรียกมาพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ใครไปขอความช่วยเหลืออะไรถ้าไม่เกินความสามารถท่านจะจัดให้ทันทีไม่มีการปฏิเสธ ครั้งหนึ่งผมเคยทำหนังสือถึงท่านไปที่บ้านขอประปาโรงเรียน ท่านพบผมและถามคำเดียว เอา

แน่หรือ ผมรับปากท่าน ไม่พอหนึ่งเดือนมีเจ้าหน้าที่นำเอามาติดตั้งให้โรงเรียนผมแล้ว อีกครั้งหนึ่งโรงเรียนผมได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อาคารเรียนไม่พอกับจำนวนนักเรียน ผมทำหนังสือไปหาท่านให้ช่วยแปรญัตติงบเหลือจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการ ท่านจัดการให้ได้อาคารมาโดยที่จังหวัดไม่ทราบเลย มีตำบลหนึ่งท่านไปหาเสียง ปรากฏว่าการคมนาคมลำบากมาก ท่านได้ของบประมาณสร้างสะพานข้ามแม่น้ำยมให้ ปรากฏว่าราษฎรอีกหมู่ขอไปไว้ที่หมู่บ้านของตนเอง ราษฎรหมู่ที่ขอก่อนก็ไปร้องเรียนท่าน ท่านก็บอกว่าสร้างไปแล้วก็สร้างใหม่ได้ ก็เลยตำบลเดียวมีสองสะพาน ก็เป็นที่ยืนยันว่าสิ่งใดถ้าไม่เกินความสามารถของท่าน ท่านจะทำให้เสมอ บางคนอาจไม่สมหวังบ้างก็เป็นธรรมดาตามจังหวะและโอกาส

ท่านเป็นผู้แทนราษฎรคนแรกของจังหวัดพิจิตรที่ก้าวหน้าจากผู้แทนราษฎร เป็นรัฐมนตรีช่วยคมนาคม รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีอุตสาหกรรม รัฐมนตรีมหาดไทยสองสมัย รองนายกสองสมัย ท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ได้สร้างปัจจัยพื้นฐานให้จังหวัดพิจิตร โดยเฉพาะเขต ๒ ของท่าน จากอำเภอที่กันดาร ท่านได้สร้างถนนหนทางตามหมู่บ้านตำบลให้สามารถเดินทางติดต่อไปมาหากันสะดวกสบายเป็นถนนราดยาง ทั้งนั้น แม่น้ำลำคลองห้วยหนองบึงปรับปรุงหมด พรรณนาผลงานแทบไม่รู้จบ แต่ที่ประทับใจชาวพิจิตรมากก็คือสมัยท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ท่านนำแหล่งทุนจากธนาคารโลกมาปรับปรุงจังหวัดพิจิตร พิษณุโลก จัดเป็นเขตจัดรูปที่ดินและระบบชลประทานในจังหวัดพิจิตร พิษณุโลก ความเป็นอยู่ของชาวพิจิตรมีแหล่งน้ำทำนา บางแห่งปีละ ๔ ครั้ง นอกเขตจัดรูปและชลประทาน ท่านได้ลอกและขุดคลองจากแม่น้ำปิงมาให้อำเภอบึงนาราง โพทะเลฝั่งตะวันตก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง และอำเภอวชิรบารมี ได้มีน้ำทำนากันอย่างทั่วถึง ไม่ขาดแคลน จะหาใครที่ทุ่มเทให้แก่ชาวพิจิตรยากจริง ๆ ท่านเป็นคนจุดประกายให้ทั่วประเทศไทยรู้จักจังหวัดพิจิตรในนามเมืองชาละวัน ที่สัมผัสได้ ท่านไปจังหวัดใดจะมีคนถามท่านว่ามาจากไหน พอเราตอบว่ามาจากพิจิตร เขาจะพูดว่า อ๋อ เมืองชาละวัน ทำให้พวกเราภาคภูมิใจมาก อีกแห่งหนึ่งที่ภูมิใจคือเขตอุตสาหกรรมที่อำเภอสามง่าม ซึ่งรอวันเจริญเติบโตในอนาคต ความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดพิจิตรจากอาชีพเกษตรกรรม ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ความดีเป็นฝีมือจากพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ประทับไว้ในใจชาวพิจิตรชั่วกาลปาวสาน ท่านมุ่งมั่นทำให้จังหวัดพิจิตรเจริญรุ่งเรืองเหมือนจังหวัดอื่น ๆ และมุ่งอาชีพชาวไร่ชาวนามาก ท่านได้นำศูนย์วิจัยพันธุ์อ้อยมาไว้ที่โพทะเล ย้ายอำเภอใหม่ สร้างโรงพยาบาลให้ทุกอำเภอ นำวิทยาลัยการอาชีพมาไว้ในเขตของท่าน สร้างท่าขนถ่าย

สินค้าไว้ที่ตะพานหิน ได้ใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งลำน้ำน่านและลำน้ำยม และยังได้นำเชื่อนยางให้ลำน้ำยมถึงสองที่ เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งและยามขาดแคลน ท่านได้ฝากผลงานทุกด้านการศึกษา ศาสนา สาธารณสุข การคมนาคม เกษตรกรรม ที่สำคัญอีกแห่งก็คือแหล่งประมงน้ำจืด ท่านได้สร้างเขื่อนกั้นน้ำที่ตำบลบางคลานหน้าวัดหลวงพ่อเงิน กั้นแม่น้ำแควพิจิตรเก่า (น่านเก่า) เก็บน้ำและเพาะพันธุ์ปลาไว้ให้ลูกหลานชาวพิจิตรได้อาหารธรรมชาติ ยาวจากเมืองเก่าถึงบางคลานระยะทางร่วม ๑๐๐ กิโลเมตร คุณความดีของท่านขอให้พวกเราชาวพิจิตรได้ระลึกถึงท่านตลอดไป

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ลูกบางคลาน อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ได้จากพวกเราชาวพิจิตรไปด้วยวัยที่ยังไม่สมควร ทิ้งคุณความดีคณานับการไว้เบื้องหลัง โดยที่ท่านยังมีโอกาสอีกมาก แต่ชีวิตคนเราก็เป็นอนิจจังไม่เที่ยงแท้ พวกเราทุกคนอาลัยท่าน ยังสรรหาคนมาสานปณิธานแทนท่านแสนยาก พวกเราชาวพิจิตรจะระลึกถึงท่านไปจนตราบเท่านานแสนนาน ขอให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สัมปรายภพภาคหน้าด้วยภพภูมิที่ดีเทอญ

(นายชูศักดิ์ พึ่งชัย)
อาจารย์ใหญ่
โรงเรียนบ้านน้อย "ปรีกอุทิศ"

ความทรงจำที่ 'ไม่ลืม'

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เวลาประมาณ ๗ โมงเศษ คุณฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระบบบัญชีรายชื่อ พรรคชาติไทยพัฒนา โทรมาแจ้งว่าอาเสธฯ อยู่โรงพยาบาลศิริราช เพราะตอนตี ๕ อาเสธฯ หยุดหายใจต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลนนทเวช และย้ายไปโรงพยาบาลศิริราชในเวลาต่อมา

ทำให้ผมคิดย้อนถึงเมื่อวันก่อนหน้านี้ที่ผมเพิ่งจะได้พบอาเสธฯ คือวันพุธที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ผมมีประชุมที่บริษัทฯ ประมาณเวลา ๑๕.๐๐ น. ก็เห็นว่ามีโทรศัพท์ของอาเสธฯ เข้ามา ผมจึงรีบโทรฯ กลับทันที อาเสธฯ ท่านทักทายผมเหมือนทุกครั้ง หยอกล้อเป็นกันเองและถามว่า "อ๊อดอยู่ไหนทำอะไรอยู่" เมื่อผมเรียนท่านว่าอยู่บริษัทฯ เพิ่งประชุมเสร็จ และถามท่านว่า "อาอยู่ไหนครับ" ท่านตอบกลับว่ากำลังจะไปกินกาแฟแถวพระรามเก้า และอยากจะพบผม "ถ้าอย่างนั้นอาไปหาอ๊อดที่บริษัทฯ ก็แล้วกัน" ผมรอท่านอยู่ที่บริษัทฯ สักครู่ใหญ่ก็ยังมาไม่ถึง สงสัยว่าท่านอาจเปลี่ยนใจ หรือมีธุระด่วนเข้ามาหรือเปล่า จึงโทรกลับไปหาท่านอีกครั้ง ท่านบอกว่ารถติดมากกำลังเดินทางมาที่บริษัทฯ ของผม สักพักอาเสธฯ ก็มาถึง ผมเกรงใจท่านมากเพราะตั้งแต่รู้จักกันมาท่านไม่เคยมาหาผมที่บริษัทฯ เลย และนี่เป็นครั้งแรก ผมกำลังนั่งคุยกับคุณแม่นงลักษณ์และน้องแดง คุณลักขณา นะวิโรจน์ อยู่ เมื่ออาเสธฯ มาถึงพร้อมกับคุณฐนนท์ศรณ์ เราทั้งหมดก็คุยกันถึงเรื่องต่างๆ รวมทั้งเรื่องสุขภาพของท่าน ซึ่งคุณแม่ผมยังทักท่านว่าหน้าตาของท่านเสธฯ ดูสดใส ท่านยิ้มและ

บอกกับคุณแม่นงลักษณ์ว่า สุขภาพทั่วไปดี มีปัญหาแต่เรื่องหลอดลมอักเสบเท่านั้น ซึ่งท่านยังพูดหยอกล้อกับคุณแม่ว่า "ยังไงก็สู้พี่นงลักษณ์ไม่ได้หรอก"

จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น. ท่านบอกจะกลับแล้ว น้องแดงก็เลยขอถ่ายรูปอาเสธฯ เป็นที่ระลึก เพราะเป็นโอกาสดีที่อาเสธฯ กรุณามาเยี่ยมเราถึงบริษัทฯ ผมไม่คาดคิดเลยว่ารูปภาพที่ได้ถ่ายในวันนั้น จะเป็นครั้งสุดท้ายที่ผมและอาเสธฯ ได้ถ่ายภาพร่วมกัน

เมื่อผมกลับมาดูภาพถ่ายอีกครั้ง หลังจากอาเสธฯ ได้เสียชีวิตไปแล้ว มีรูปผมกับอาเสธฯ ที่น้องแดงถ่าย ในรูปภาพสายตาที่อาเสธฯ ได้มองดูผม ทำให้ผมอดที่จะคิดไม่ได้ว่า เปรียบเสมือน "ท่านมาบอกลา"

และในวันนั้นก่อนที่อาเสธฯ จะกลับ เหมือนมีอะไรมาดลใจให้ผมได้คุกเข่าลงกับพื้นและกราบที่ตักของท่าน ผมกราบที่ตักและโผเข้ากอดอาเสธฯ ในขณะที่อาเสธฯ ก็พูดว่า "อากลับแล้วนะ" ผมลงไปส่งท่านขึ้นรถที่หน้าบริษัทฯ และไม่คิดเลยว่าจะเป็นการกราบลาท่านเป็นครั้งสุดท้ายในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่

อาเสธฯ มาพบผมโดยไม่ได้มีการนัดหมายล่วงหน้า โดยมาพบที่บริษัทของผม ที่ซึ่งอาเสธฯ ไม่เคยมาเลยแม้แต่ครั้งเดียว ผมได้มีโอกาสกราบและกอดท่านเป็นครั้งสุดท้าย โดยไม่ทราบว่าทำไมถึงต้องลาท่านในอากัปกิริยาเช่นนั้น ผมจึงได้แต่คิดว่า หรือผมกับอาเสธฯ มีความผูกพันกันมาในชาติภพ

ก่อน ๆ จึงทำให้ผมกับอาเสธฯ ได้มีโอกาสพบกันจวบจนวาระสุดท้ายของท่าน

ผมได้สูญเสียผู้ใหญ่ที่ผมเคารพรักและมีพระคุณกับผมอย่างเหลือล้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้ผมได้มีโอกาสทำงานด้านการเมือง ผมจะไม่มีวันนี้ได้เลยถ้าขาดการสนับสนุนของอาเสธฯ ตลอดระยะเวลาที่ทำงานการเมืองกับอาเสธฯ สิ่งที่ผมได้เห็นและมีความประทับใจคือ ความเป็นสุภาพบุรุษที่อดทน อดกลั้นของท่าน ทำให้ผมได้เรียนรู้ว่าที่สุดของยอดคนคือการให้อภัย แม้จะถูกคนที่ท่านเคยให้ความช่วยเหลือ หรือพรรคพวกหักหลัง อาเสธฯ ก็ไม่เคยคิดโกรธแค้นหรืออาฆาตคนเหล่านั้นเลย

อีกประการหนึ่ง การที่อาเสธฯ เป็นทหาร การเคารพผู้บังคับบัญชาเป็นสิ่งที่อาเสธฯ จะยึดถืออย่างเคร่งครัด ผมจำได้ว่าในครั้งที่มีการจัดตั้งรัฐบาลชวน ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งอาเสธฯ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เจรจากับหลายฝ่าย และหลังจากการเจรจาแล้วเสร็จ ท่านก็บอกให้ผมต่อสายถึงท่านหัวหน้าชวน หลีกภัย ท่านได้รายงานให้ท่านหัวหน้าฯทราบรวมทั้งขอความเห็นชอบจากท่านหัวหน้าฯ อีกครั้ง และเมื่อมีบางประเด็นที่ท่านหัวหน้าฯ ติงมา อาเสธฯ ก็ได้กลับไปเจรจากับแกนนำพรรคต่าง ๆ ใหม่อีกครั้ง ถึงแม้ว่าพรรคฯ จะได้มอบหมายอำนาจเจรจาให้อาเสธฯ แล้วก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าท่านมีความเคารพผู้บังคับบัญชาอย่างสูง

นี่เป็นเพียงหนึ่งในหลายเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นความสามารถในตัวอาเสธฯ ความเป็นผู้รอบรู้ทางการเมือง การเป็นคนที่เคารพผู้บังคับบัญชา และเป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ทำให้ผมประทับใจและระลึกถึงอาเสธฯ อยู่มิรู้ลืม ท่านเป็นคนอารมณ์ดี ชอบหยอกล้อทั้ง ส.ส. ในพรรคเดียวกันหรือต่างพรรคฯ คนที่รู้จักอาเสธฯ จะทราบดีว่า ท่านเป็นคนรักบ้านเกิดเมืองนอน ทุกครั้งที่ทราบว่าราคาข้าวตกต่ำ ฝนแล้งในพื้นที่จังหวัดพิจิตรท่านจะรีบหาแนวทางช่วยเหลือและผลักดันโครงการต่าง ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนชาวพิจิตร ผมเชื่อว่า ถ้าเอ่ยถึง “พญาชาละวัน เมืองพิจิตร” ทุกท่านจะนึกถึงท่านเสธฯ หนั่นอย่างแน่นอน เพราะท่านเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของพิจิตร อาเสธฯ ทำคุณประโยชน์ให้คนพิจิตร และจังหวัดพิจิตรมากมาย การสูญเสียอาเสธฯ นับว่าเป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ของคนพิจิตรรวมทั้งตัวผม

ขออำนาจผลบุญที่อาเสธฯ ได้สร้างสมมาพร้อมด้วยบรรดาท่านผู้มีเกียรติ ญาติมิตร ลูกหลานและครอบครัวได้บำเพ็ญร่วมกัน ขอได้โปรดดลบันดาลให้ “พลตรี สนั่น ขจร-ประศาสน์” จงสู่สุคติ ประสบสุขในสัมปรายภพ ณ เบื้องสวรรค์ชั่วนิจนิรันดรเทอญ

สุขดำดื่ม สถิตสวรรค์ นิรันดร

พญาชาละวัน ชื่อกระเดื่อง เมืองพิจิตร
มอบชีวิต เทใจกาย ให้สยาม
นักประสาน เลื่องชื่อ ระบือนาม
ฝ่าขวากหนาม ฝ่าประหาร ด่านการเมือง

ชื่อเสธหนั่น ขจรประศาสน์ ชาติทหาร
ผู้จัดการ รัฐบาล อันลือเลื่อง
ผู้ปิดป่า ป่าไม้ไทย ให้รุ่งเรือง
รอบรู้เรื่อง สารพัด รัฐมนตรี

คือนักสู้ คือคนจริง อันยิ่งใหญ่
อยู่กลางใจ คนพิจิตรรัก คนศักดิ์ศรี
เพชรน้ำเอก เอกสิทธิ์ พิจิตรมี
โอ้คนดี มาลาลับ ไม่กลับคืน

อามาเยือน เหมือนว่าอา มาลาลับ
ก่อนเสธกลับ ประดิษฐ์กราบ กำซาบฝืน
สิบแปดปี เสธฝากไว้ ให้ที่ยืน
สุดขมขื่น อนิจจา คราคะนึง

ได้ถ่ายภาพ ภาพความหลัง ครั้งสุดท้าย
ไม่เคยกราย สักคราวหนา ยังมาถึง
ยี่สิบเอ็ด พฤศจิกา ยังตราตรึง
ยังซาบซึ้ง ชีวิตนี้ ไม่มีลืม

ด้วยกุศล ผลนาบุญ ต้นทุนสร้าง
สู่เส้นทาง สมคะเน ที่เสธปลื้ม
เบิกต้นบุญ ดอกทุนหลาก ฝากฟ้ายืม
สุขดำดื่ม สถิตสวรรค์ นิรันดร

ร้อยกรองโดย นายอุทัย เกตุแก้ว
กวีจังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๔๔

ด้วยความเคารพรักและอาลัย
ประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
และชาวพิจิตร

แม้วันนี้ไม่มี 'นาย' ให้ก้าวตาม แต่ผมจะก้าวตาม 'ปณิธาน' ของนาย

ชีวิตเลือกเกิดไม่ได้ แต่เราเลือกที่จะ "รัก" และ "ศรัทธา" ใครได้ ผมรักและศรัทธา ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ นายคนนี้ของผมอย่างเต็มหัวใจ

ผมได้มีโอกาสรับใช้นาย นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เมื่อท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และจากนั้นยิ่งใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น จนกล้ากล่าวได้เต็มปากเต็มหัวใจเลยว่า แม้แต่เงาของท่าน ก็เปรียบได้กับชีวิตของผม

จุดเริ่มต้นแห่งความรักและความประทับใจของผมก็คงจะเหมือน ๆ กับคนทั่วไป ที่ยิ่งใกล้ชิดยิ่งได้เห็นหัวใจที่ลึกซึ้งซึ่งกันและกัน มันจะค่อย ๆ ประทับเข้าไปในความรู้สึกและอยู่ในความทรงจำ และก่อเกิดเป็นความศรัทธาขึ้นมา ยิ่งถ้าเราได้เห็นการตัดสินใจของท่านในขณะที่ชีวิตกำลังพบกับเรื่องราวอันยากลำบาก นั่นยิ่งสร้างความประทับใจ เพราะทุกการตัดสินใจของท่าน ที่ต้องผูกพันกับผู้อื่น ท่านจะตัดสินใจบนพื้นฐานที่ไม่ใช่เพื่อตนเอง ยิ่งในชีวิตของการทำงานทางการเมือง แน่นอนว่าจะต้องมีเรื่องกระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ซึ่งในที่สุดก็ก่อเกิดเป็นคดีความฟ้องร้องกันขึ้น ตัวอย่างของเรื่องราวที่นานมาแล้ว มีคดีฟ้องร้องของอดีตข้าราชการ และตอนนั้นผมได้รับใช้ใกล้ชิดนายแล้ว ผมเห็นท่านทุกข์ใจ ผมอยากให้ท่านมีความสุข ผมจึงบอกกับท่านว่า ขอให้เลิกแล้วต่อกันเถอะ ทั้ง ๆ ที่เราเป็นโจทก์ฟ้อง ที่สุดท่านก็ตัดสินใจเลิกคดี นี่จึงทำให้ผมสัมผัสได้ว่า ท่านเป็นคนมีเมตตา ไม่คิดแค้น อะไรจบได้ง่าย ๆ ท่านก็จบ และอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงถึงหัวใจยิ่งใหญ่ของท่าน นั่นคือ ท่านไม่เอาเรื่องที่ไม่ดีของ

ในวันถ่ายภาพนี้ท่านกล่าวว่า "วิวัฒน์ แล้วคุณจะได้เป็น ส.ส. แบบผม"

คนอื่นมาเปิดเผย อย่างเช่น ปัญหาภาคใต้ ท่านรู้ดีถึงปัญหา และรู้ว่าจะแก้ไขอย่างไร แต่ท่านไม่ได้ดูแลตรงนี้แล้ว ท่านก็ไม่เข้าไปแทรกแซงและก้าวก่าย เพราะท่านให้เกียรติคน และที่สำคัญ ท่านรักษากฎกติกาเป็นอย่างมาก เพราะท่านมีหัวใจของสุภาพบุรุษ

อีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้ผมเห็นถึงความยิ่งใหญ่ของหัวใจผู้ชายคนนี้ นั่นคือตอนที่ท่านถูกวินิจฉัยตัดสิทธิทางการเมือง ทั้งที่เรื่องนี้ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาล แต่ท่านก็ลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองทุกตำแหน่ง ผมจำได้ว่าวันนั้น ท่านเดินลงมาจากบ้าน ผมบอกกับท่านว่า *"ท่านครับ ท่านไม่จำเป็นต้องลาออกจากทุกตำแหน่งก็ได้ เพราะคดียังไม่สิ้นสุด"* นั่นคือการคิดแบบผม แต่คำตอบของท่าน ทำให้ผมรักและเคารพผู้ชายที่อยู่ตรงหน้ามากยิ่งขึ้น ท่านบอกว่า *"วิวัฒน์ เราต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะถ้าเราอยู่จะทำให้พรรคเสียหาย และจะทำให้พรรคหนักใจทำไม เราออกเสียดีกว่า เพื่อรักษากติกา จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม"* ท่านยืนยันหนักแน่นถึงการตัดสินใจ หัวใจแบบนี้คือหัวใจที่ไม่ยึดติด กติกาเป็นอย่างไรก็อย่างนั้น หลังจากท่านลาออกจากตำแหน่งทุกตำแหน่งแล้ว ท่านไม่มีตำแหน่งใด ๆ ทางการเมืองอีกเลย แต่ทว่าตำแหน่งในหัวใจของผมกลับหนักแน่นยิ่งขึ้น

หลายคนอาจจะมองว่าท่านเป็นนักการเมืองผู้ทรงอิทธิพล เป็นผู้จัดการรัฐบาล เป็นเลขาธิการพรรค แต่มคู่เล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองคงจะแพรวพราว แต่หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะถ้าได้เข้ามาใกล้ชิดและสัมผัสแล้ว ทุกคนจะพูดเป็นคำเดียวกันว่า ท่านเป็นคนน่ารัก ผมยังประทับใจสุด ๆ ในสมัยที่ท่านเป็นนักศึกษาที่รามคำแหง ทีแรกทุกคนในนั้นก็นินทาว่าร้ายท่านต่าง ๆ นานา แต่พอได้เรียนร่วมกัน ทุกคนรักท่าน และกล่าวว่า *"ทำไม เสธ.ถึงเป็นคนน่ารักอย่างนี้ นี่ถ้าไม่ได้สัมผัสด้วยตนเองจะไม่รู้เลย"* เวลาไปเรียนท่านก็ทำตัวง่าย ๆ นั่งกินข้าวในโรงอาหารเหมือนนักศึกษาทั่วไป เวลาไปเรียนเราก็ไปกันแบบง่าย ๆ ขับรถนั่งไปด้วยกัน นึกอยากจะกินอะไรก็แวะกินข้างทางกัน ไม่เรื่องมากให้ยุ่งยาก ไม่มีรถติดตาม ไม่มีใครต้องล้อมหน้าล้อมหลัง บอกได้เลยว่า ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่ผมอยู่ด้วย

ภาพถ่ายขนาดใหญ่ที่ท่านมอบให้ผม ท่านเขียนไว้ที่ภาพ บอกเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน...ภาพนี้ทรงคุณค่าและมีความหมายสำหรับผมและครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง

แล้วอบอุ่นที่สุด ท่านไม่ได้มองว่าท่านเป็นนายและผมเป็นลูกน้อง แต่ท่านมองว่าผมเป็นคนในครอบครัว เสียงของท่านยังก้องอยู่ในหัวใจของผม ทุกเช้าท่านจะโทรหา *"วิวัฒน์ อยู่ไหน วันนี้มีอะไรบ้าง จะเข้ามาเมื่อไหร่"* เพียงแต่วันนี้ไม่มีเสียงเรียกเข้ามาในโทรศัพท์นี้อีกแล้ว

ผมกล้ากล่าวได้ว่า ผมอยู่กับท่านมากกว่าอยู่กับครอบครัว เราเปิดเผยต่อกันในทุกเรื่องราวไม่มีอะไรปิดบังกัน อยู่กับท่านแล้ว ผมอบอุ่น...ท่านเป็นคนละเอียดรอบคอบและจดจำ บางเรื่องเราลืมแล้วว่าเคยพูดอะไรไว้กับท่าน แต่ท่านไม่เคยลืม วันดีคืนดีท่านก็จะมาถามถึงเรื่องนั้น เรื่องนี้ว่าไปถึงไหนแล้ว ผมได้เรียนรู้การทำงานจากท่าน เรียนรู้หลักวิธีคิด การวิเคราะห์สถานการณ์ และการตัดสินใจจากท่าน โดยเฉพาะหลักการทำงานนั้นท่านจะสอนวิธีคิดและหลักการตีโจทย์ในปัญหาต่าง ๆ เพราะถ้าเราตีโจทย์ผิดเราก็จะแก้ปัญหาผิด และที่สำคัญ ผมเรียนรู้งานการเมืองจากท่าน ท่านเป็นสุภาพบุรุษทางการเมืองที่ผมจะยึดเป็นต้นแบบ ท่านเมตตา ท่านอุ้มชู ท่านสนับสนุน แม้วันที่ท่านล่วงลับท่านยังมอบชีวิตและอนาคตทางการเมืองให้กับผม...

ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านเป็นคนรักชาติบ้านเมือง อยากเห็นบ้านเมืองเดินไปข้างหน้าอย่างไม่มีอุปสรรค ที่ผ่านมาท่านเห็นบ้านเมืองแตกแยก ระส่ำระสาย ผู้คนในชาติยากที่จะหันหน้าเข้าหากัน นี่เป็นความทุกข์ใจของท่านตลอดมา ก่อนที่ท่านจะจากไป ท่านเรียกผมมาคุยว่า จะทำอย่างไรให้คนไทยกลับมารักกันเหมือนเดิม ท่านคิดว่าท่านควรจะต้องยุติบทบาททางการเมือง ยุติการทำงานกับพรรค เพื่อท่านจะเดินหน้าทำงานปรองดอง ให้คนทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน ท่านคิดที่จะลาออกจากการเป็น ส.ส. เพราะถ้าลาออกแล้วท่านสามารถที่จะเดินหน้าไปพบกับใครฟากฝ่ายไหนก็ได้ ท่านกล่าวว่าท่าน

สามารถที่จะไปพบกับคู่ขัดแย้งได้ทั้งหมด เพียงแต่รอการลาออกจากการเป็น ส.ส. ออก เมื่อไหร่ก็จะเดินหน้าทำงานทันที ท่านบอกกับผมว่า *"วิวัฒน์ คุณไปทำใบลาออกได้เลย ๒๘ พฤศจิกายน หลังอภิปรายไม่ไว้วางใจเสร็จเนี่ย ให้เอาจดหมายลาออกนี้ไปยื่นเลย เพื่อเราจะได้ทำงานการเมืองกัน"* นี่คือหัวใจที่ยิ่งใหญ่ของท่าน ท่านรู้จักพอ ท่านไม่ติดยึด เพื่อบ้านเมืองแล้วท่านพร้อมทุกอย่าง

และท่านยังบอกต่ออีกว่า ต่อไปนี้ ชีวิตของท่าน ท่านจะทำงานอยู่สองเรื่องเท่านั้น หนึ่ง คือเรื่องปรองดองของคนในชาติ สอง ทำเรื่องการศึกษากับเรื่องของศาสนา เรื่องการศึกษานั้นท่านก็เตรียมสนับสนุนเต็มที่ ได้เตรียมเรื่องไว้ให้โปรดเกล้าฯ มาเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้ว ส่วนเรื่องศาสนา ท่านต้องการสร้างวัด โดยที่ปทุมธานี มีวัดร้างเก่าอยู่ ท่านมาดูหลายรอบแล้ว ท่านมุ่งมั่นที่จะสร้างวัดประจำตระกูล ท่านได้ดูแปลนและออกแบบแปลนไว้แล้ว โดยจะสร้างหลวงพ่อเงินองค์ใหญ่ และหลวงปู่ทวดองค์ใหญ่หันหน้าออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา พระประธานในโบสถ์อยากให้เป็นพระพุทธชินราชตามที่ลูกสาวของท่านฝัน ส่วนลานจอดรถ สถานวิปัสสนา ก็จัดการได้เลยตามความเหมาะสม นี่คือความมุ่งมาดปรารถนาของท่านในบั้นปลายชีวิต

วันนี้งานปรองดองของท่านยังไม่สำเร็จ แต่ทว่าเรื่องปรองดองได้ตอกหมุดหมายของมันลงบนสังคมนี้แล้ว รอแต่ผู้ที่จะสานต่อเท่านั้น ส่วนงานสร้างวัดของท่านนั้น ผู้ที่อยู่ทางหลังก็จะเดินหน้าต่อไปจนสำเร็จ

ผมทุ่มเททำหนังสือเล่มนี้ เพราะผมอยากให้คนที่นายรักและคนที่รักนาย มาร่วมแสดงความรู้สึกสุดท้ายให้กับนาย ผมจึงไม่ได้คิดว่าหนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของนาย แต่หนังสือเล่มนี้ จะเป็นอนุสรณ์แห่งความรักและความปรารถนาดีที่จะถูกบันทึกไว้ให้ลูกหลานหรือบุคคลรุ่นหลัง ได้ย้อนอดีตถึงเรื่องราวของบุคคลผู้เป็นตำนานทางการเมือง

ความตายเป็นทุกข์สำหรับคนที่อยู่ข้างหลัง แต่ความตายก็อาจจะเป็นความสุขสำหรับผู้ที่จากไป เพราะนี่คือการหลุดพ้น แต่สำหรับผมซึ่งเป็นผู้อยู่ มันมากกว่าที่จะกล่าวว่าแสนเสียใจที่นายจากไป แม้ผมจะรู้ว่านายไปสู่ภพภูมิที่งดงามแล้วก็ตาม

ผมก้าวเท้าตามหลังนายมาตลอดทั้งชีวิต แม้วันนี้จะไม่มีนายให้ผมก้าวตาม แต่ผมจะก้าวตาม 'ปณิธาน' ของนาย ปณิธานแห่งความรักชาติ รักแผ่นดิน และความต้องการเห็นคนในชาติรักกัน อโหสิให้แก่กัน ผมเชื่อว่า หัวใจของสุภาพบุรุษนักการเมืองเช่นนาย คงจะแฝงฝังอยู่ในหัวใจของนักการเมืองไทยรุ่นใหม่ในอีกหลายคนที่จะยึดเป็นต้นแบบบนถนนสายการเมืองนี้ และหัวใจเช่นนี้ ได้ฝังลึกอยู่ในหัวใจของผมแล้วเช่นกัน...

รุนนท์ศรณ์ (วิวัฒน์) เลิศฤทธิศิริกุล
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ
คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล)
รองประธานคณะกรรมาธิการ การศาสนา
ศิลปะและวัฒนธรรม

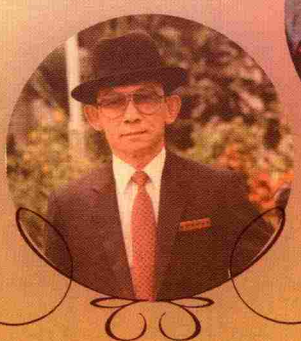

ผลงาน
แห่ง
เกียรติยศ

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๑

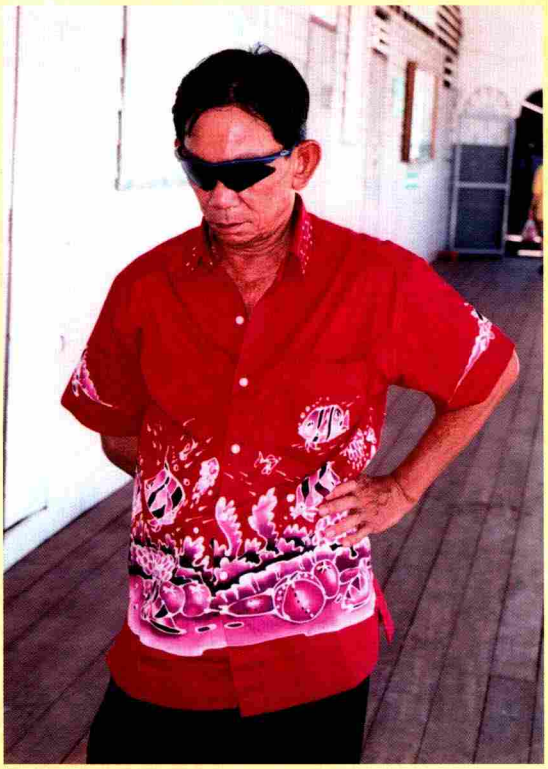
พันโท สนั่น ขจรประศาสน์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

เมื่อพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ปี ๒๕๒๖ ณ บ้านเกิดของท่านที่จังหวัดพิจิตร ท่านก็ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจากความรู้ความสามารถของท่านนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ท่านได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๑ รับผิดชอบดูแลกระทรวงซึ่งงานส่วนใหญ่เป็นงานพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะงานทางด้านการขนส่งทางน้ำซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของท่าน

ในหนังสือรายงานประจำปี ของกระทรวงคมนาคม ปี ๒๕๓๑ เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงคมนาคม ๑ เมษายน ๒๕๓๑ ท่านพันโท สนั่น ขจรประศาสน์ (ยศในขณะนั้น) ได้กล่าวไว้ในสารที่ตีพิมพ์ในหนังสือรายงานประจำปีฉบับดังกล่าว ดังนี้

นับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้เข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมจนถึงบัดนี้นั้น อาจกล่าวได้ว่างานทางด้านการขนส่งทางน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ก็เพราะว่าบรรดาท่านข้าราชการ ลูกจ้าง รวมทั้งพนักงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงฯ ทุกท่าน ต่างก็ได้ร่วมมือร่วมใจกันในการระดมความคิด สติปัญญา ช่วยกันสร้างเสริมและผลักดันให้นโยบายที่ทางกระทรวงฯ ได้วางไว้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีทุกประการ

ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ระบบการขนส่งทางน้ำภายในประเทศนั้น กระทรวงคมนาคมได้มีโครงการสร้างสถานีขนส่งสินค้าทางน้ำที่จังหวัดนครสวรรค์ และที่อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้งนี้ เพื่อใช้ลำน้ำเจ้าพระยาให้เป็นประโยชน์ในการขนส่งสินค้าให้มากยิ่งขึ้น ส่วนในด้านการขนส่งทางน้ำระหว่างประเทศ มีโครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกที่สงขลาและภูเก็ต ที่กรมเจ้าท่าได้ดำเนินการอยู่ โดยที่โครงการระยะแรกแล้วเสร็จภายในปีนี้แน่นอน ส่วนโครงการ

ก่อสร้างท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังของการท่าเรือฯ นั้น ขณะนี้ก็ได้เริ่มลงมือก่อสร้างไปแล้ว ซึ่งคาดว่าจะเริ่มเปิดใช้งานท่าเทียบเรือสินค้าทั่วไปได้ในช่วงปลายปี ๒๕๓๓ ข้าพเจ้ามีความเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า โครงการที่ยกตัวอย่างมาดังกล่าวแล้วนั้น จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้การขนส่งทางน้ำของประเทศเราพัฒนาก้าวไกลขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ในวาระอันเป็นสิริมงคลเนื่องในวันครบรอบวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงคมนาคม ในวันที่ ๑ เมษายน นี้ ข้าพเจ้าจึงขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ตลอดจน

พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จงได้โปรดอภิบาลรักษาให้ท่านทั้งหลายประสบแต่ความสุข ความเจริญ ทั้งในด้านส่วนตัวและในด้านหน้าที่การงาน เพื่อที่จะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

เครื่องมือทุ่นแรงขนถ่ายสินค้า

กล่าวถึงผลงานสำคัญของท่านขณะดำรงตำแหน่งนั้น ท่านได้ผลักดันโครงการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังจนประสบผลสำเร็จ ซึ่งท่าเรือแหลมฉบังนี้ ได้มีแนวคิดในการก่อสร้างมานานนับหลายสิบปีแล้ว ทว่าได้วางศิลาฤกษ์ในยุคสมัยที่ท่านมากำกับดูแลนี่เอง

ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง เป็นท่าเรือน้ำลึกหลักในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อยู่ภายใต้การดูแลของการท่าเรือแห่งประเทศไทย วัตถุประสงค์ของการก่อสร้างนั้น ก็เพื่อรับเรือขนาดใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าเทียบท่าเรือกรุงเทพได้ และเพื่อเป็นโครงสร้างของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และส่งเสริมการส่งออกที่สำคัญของไทยในอนาคต

แนวคิดในการก่อสร้างท่าเรือพาณิชย์แห่งนี้ เริ่มแต่ปี ๒๔๙๑ สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จากการสำรวจพบว่า บริเวณแหลมฉบังเป็นพื้นที่ที่เหมาะแก่การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก และสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นท่าเรือพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ได้อย่างมหาศาล คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๖ เห็นชอบโดยหลักการให้สร้างท่าเรือทะเลเพื่อการพาณิชย์ที่แหลมฉบัง

ทว่าหลังจากนั้นไม่นาน ประเทศไทยประสบภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจ จึงยังไม่สามารถสร้างท่าเรือแหลมฉบังให้ทันกับความต้องการและปริมาณของสินค้าที่มาจากท่าเรือกรุงเทพได้ จึงต้องใช้ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบไปพลางๆ ก่อน คณะรัฐมนตรีได้มีการประชุมพิจารณาถึงความเหมาะสมของโครงการสร้างท่าเรือแหลมฉบังอีกหลายครั้ง จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จึงได้เร่งรัดการพัฒนาท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังขึ้น ความที่ท่าเรือแห่งนี้เป็น

ท่าเรือขนาดใหญ่ การก่อสร้างจึงไม่เป็นไปตามความต้องการเร่งด่วน

กระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งดูแลรับผิดชอบในเรื่องนี้ ได้ผลักดันให้มีการก่อสร้าง โดยวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ การท่าเรือแห่งประเทศไทย ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ สร้างท่าเรือแห่งใหม่นี้ และงานก่อสร้างระยะแรกเริ่มทันทีในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๐ ซึ่งประกอบไปด้วย

แบบจำลองท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง

- ท่าเทียบเรือตู้สินค้า ๒ ท่า ความยาวหน้าท่า ท่าละ ๓๐๐ เมตร ลึก ๑๔ เมตร ระดับน้ำในทะเลปานกลาง สามารถรับเรือคอนเทนเนอร์ ขนาด ๓๓,๐๐๐ เดดเวทตัน และขนถ่ายสินค้าได้ ๒.๗๓ ล้านตัน/ปี

- ท่าเรือสินค้าทั่วไป ๑ ท่า ความยาวหน้าท่า ๒๕๐ เมตร ลึก ๑๔ เมตร สามารถรับเรือขนาด ๒๕,๐๐๐ เดดเวทตัน และขนถ่ายสินค้าได้ ๐.๓๒๕ ล้านตัน/ปี

- ท่าเทียบเรือสินค้าเกษตร ๒ ท่า ความยาว ๒๕๐ เมตร และ ๓๔๐ เมตร ความลึก ๑๔ เมตร สามารถรับเรือขนาด ๗๐,๐๐๐ เดดเวทตัน รับสินค้าได้ประมาณ ๒ ล้านตัน/ปี

- ท่าเทียบเรือชายฝั่ง ๑ ท่า ความยาวหน้าท่า ๒๐๐ เมตร ลึก ๖.๕ เมตร สามารถรับสินค้าได้ ๐.๑๖๓ ล้านตัน/ปี

- ท่าเทียบเรือบริการยาว ๑๐๐ เมตร

- ขุดลอกร่องน้ำทางเข้าลึก ๑๔ เมตร ยาว ๒.๕ กม.

- สร้างเขื่อนกั้นคลื่นยาว ๑,๓๐๐ เมตร สูงจากระดับทะเลปานกลาง ๓ เมตร รวมทั้งก่อสร้างสิ่งจำเป็นพื้นฐานอื่นๆ เช่น โรงพักสินค้า ถนน ทางรถไฟ เป็นต้น

ตามแผนการก่อสร้างจะใช้เวลาทั้งสิ้น ๔๘ เดือน และสามารถเปิดใช้ท่าเทียบเรือสินค้าทั่วไป เป็นท่าแรกภายใน ๓๖ เดือน และท่าเทียบเรือตู้สินค้าภายใน ๔๔ เดือน

การสร้างท่าเรือแห่งใหม่ ภายใต้การผลักดันของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น โครงการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังจึงสำเร็จจนในปัจจุบัน เป็นท่าเรือหลักของประเทศแทนท่าเรือกรุงเทพ (คลองเตย) มีปริมาณเรือใหญ่เข้าเทียบท่านับจำนวนหลายพันลำ และเป็นท่าเรือระดับโลกอันน่าภาคภูมิใจของประเทศไทย

มิเพียงเท่านั้น ผลงานอันโดดเด่นของท่านอีกก็คือการประกาศสิทธิหน้าท่า ซึ่งในสมัยของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์นั้น ได้มีการประกาศสิทธิหน้าท่าขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นการประกาศจัดเก็บค่าธรรมเนียม การยกขนสินค้าที่ท่าเรือ โดยการห้ามไม่ให้เรือสินค้าที่เข้าเทียบท่าเรือคลองเตยใช้ปั้นจั่นของเรือยกตู้คอนเทนเนอร์ขึ้นลงในบริเวณหน้าท่า ตามมาตรา ๙(๑)(๔) และมาตรา ๒๙(๑) แห่งพระราชบัญญัติการท่าเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ การท่าเรือแห่งประเทศไทยมีสิทธิห้ามไม่ให้เรือสินค้าหรือบรรทุกตู้สินค้าที่เข้าเทียบท่า ณ ท่าเรือกรุงเทพใช้ปั้นจั่นของเรือยกตู้สินค้าขึ้นลงในบริเวณหน้าท่าได้ และให้ใช้ปั้นจั่นของการท่าเรือหรือที่การท่าเรือ เป็นผู้จัดหาให้ และผลจากการประกาศสิทธิหน้าท่านี้ ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นอีก ๒,๐๐๐ ล้านบาท

และการท่าเรือแห่งประเทศไทย ภายใต้การดูแลของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ยังได้มีการพัฒนาระบบการทำงาน โดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการให้บริการด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านงานเอกสารและการให้บริการด้านอื่น ๆ จึงได้จัดทำโครงการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ขึ้น เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๓๐ ให้ดำเนินการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ขนาดมินิเพื่อใช้ในการจัดการด้านตู้สินค้า โรงพักสินค้า เครื่องมือทุ่นแรง และระบบบัญชีต้นทุน การนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการให้บริการนี้ การท่าเรือแห่งประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจาก ESCAP ในการพัฒนาระบบโปรแกรมการจัดการด้านเรือและค่าภาระด้วย ซึ่งสามารถใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่พิมพ์บิลค่าภาระค่าล่วงเวลาขนถ่ายสินค้า ค่าเช่าใช้เครื่องมือทุ่นแรงและบิลต่าง ๆ เกี่ยวกับเรือแทนการจ้างให้เอกชนพิมพ์ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลง และที่สำคัญ ทำให้การท่าเรือแห่งประเทศไทยสามารถเก็บรายได้ได้เร็วกว่าเดิมด้วย

ปั้นจั่นหน้าท่ายกตู้สินค้า

และในส่วนของกรมเจ้าท่าที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงคมนาคมนั้น ในยุคสมัยของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ก็ได้มีผลงานสร้างความเจริญให้กับระบบการคมนาคมของประเทศได้อย่างมหาศาลเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสถานีขนส่งทางน้ำภายในประเทศ เช่น สร้างสถานีขนส่งสินค้าทางน้ำที่จังหวัดนครสวรรค์ ที่อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โครงการท่าเรือน้ำลึกที่สงขลาและภูเก็ต ซึ่งกรมเจ้าท่าดูแลอยู่ ซึ่งทั้งหมดนี้คือการพัฒนาให้ระบบการขนส่งทางน้ำของประเทศพัฒนาก้าวไกลมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานที่แข็งแกร่งของอดีต เพื่อให้ปัจจุบันและอนาคตก้าวย่างไปอย่างมั่นคง

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๓

พันโท สนั่น ขจรประศาสน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๓ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ขณะดำรงตำแหน่ง ท่านได้สร้างผลงานชิ้นโบแดง อันเป็นคุณูปการแก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง โดยการเสนอให้รัฐบาลออก พ.ร.ก.ปิดป่าทั่วประเทศ เนื่องจากมีการบุกรุกทำลายป่าไม้ไปเป็นจำนวนมาก ท่านสั่งปิดสัมปทานป่าทั่วประเทศโดยไม่หวั่นเกรงต่ออิทธิพลใดๆ ฉายา **"รัฐมนตรีป่าลั่น"** จึงเป็นฉายาแห่งเกียรติยศของท่าน

เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์อันเป็นที่มาของการปิดป่าทั่วประเทศในครั้งนั้น จึงขอนำบทความจากหนังสือ *๑๐๐ ปีกรมป่าไม้ ๑๘ กันยายน ๒๕๓๙ หน้า ๑๙๑* มาลงประกอบเพื่อทำความเข้าใจและให้เห็นภาพอย่างชัดเจน

ผลงานของพันโท สนั่น ขจร-ประศาสน์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

เนื่องจากได้เกิดอุทกภัยครั้งร้ายแรงขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ ของภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณท้องที่ตำบลกะทูน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเกิดจากพายุใต้ฝุ่นเกย์ยังผลให้ราษฎรต้องเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ความสูญเสียครั้งนี้เป็นผลให้รัฐบาลในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๑ ลงมติให้หยุดการทำไม้ตามสัมปทานในภาคใต้ ๑๒ จังหวัดอย่างฉุกเฉิน โดยคำสั่งของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ที่ ๑/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๑ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้ผู้รับสัมปทานทำไม้หวงห้ามทุกชนิด (เว้นสัมปทานทำไม้ป่าชายเลน) ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ในท้องที่เขตจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ยะลา นราธิวาส พังงา กระบี่ ตรัง พัทลุง สงขลา และสตูล หยุดการทำไม้เป็นการชั่วคราวก่อนจนกว่ารัฐจะมีมาตรการที่เหมาะสมมาใช้ควบคุมวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาในวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๒ พันโท สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ ๓๒/๒๕๓๒ เรื่อง การให้สัมปทานสิ้นสุดลง ซึ่งมีผลยกเลิกการทำไม้ของผู้รับสัมปทานเพื่อต้องการอนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดมิให้ถูกทำลายอีกต่อไป และได้กำหนดในช่วง **ปี ๒๕๓๒ - ๒๕๓๕ เป็น "ปีแห่งการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ"** โดยมีเป้าหมายที่จะระดมสรรพกำลังและงบประมาณจากภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อปลูกป่าให้ครบตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ ๔๐% ของประเทศ โดยแบ่งเป็นเขตป่าอนุรักษ์ ๑๕% และเป็นป่าเศรษฐกิจ ๒๕%

กฎหมายยกเลิกสัมปทานป่าไม้

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มีเฉพาะกฎหมายให้สัมปทานทำไม้ (มาตรา ๖๓ พ.ร.บ.ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔) แต่ไม่มีกฎหมายยกเลิกสัมทปทาน เมื่อนโยบายในการทำไม้ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเห็นว่านโยบายเดิมที่กำหนดหลักเกณฑ์การให้สัมปทานไว้

คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ที่ ๓๒ / ๒๕๓๒
เรื่อง การให้สัมปทานสิ้นสุดลง

เนื่องจากปัจจุบันนี้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงจนเป็นเหตุให้เกิดสภาวะการขาดความสมดุลของสภาพแวดล้อม กรณีเป็นการจำเป็นต้องใช้พื้นที่ป่าไม้ในเขตสัมปทาน เพื่อรักษาความสมดุลและสภาพแวดล้อม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๘ ทวิ แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช ๒๔๘๔ พ.ศ. ๒๕๓๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงมีคำสั่งให้สัมปทานทำไม้หวงห้ามทุกชนิด (เว้นสัมปทานทำไม้ป่าชายเลน) ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ทุกสัมปทานสิ้นสุดลงทั้งแปลง ทั้งนี้ไม่รวมถึงพื้นที่สัมปทานที่อยู่ในแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ซึ่งสิทธิการทำกิจการที่ได้รับสัมปทานได้สิ้นสุดลงก่อนแล้ว ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ พ.ศ. ๒๕๓๒

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒
(ลงนาม) พันโท สนั่น ขจรประศาสน์
(สนั่น ขจรประศาสน์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ไม่เหมาะสม สมควรยกเลิกสัมปทานตามนโยบายเดิมเสีย ดังนั้นในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๒ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบร่างพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ พ.ศ. ๒๕๓๒ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พ.ศ. ๒๕๓๒ ซึ่งต่อมารัฐบาลก็ได้ประกาศใช้พระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าว

นี่คือคำสั่งปิดป่าอันลือลั่นของรัฐมนตรีป่าลั่น ที่เกรียงไกรจนเป็นตำนาน และนี่มีผลทำให้ป่าไม้เพิ่มขึ้นจาก ๑๒ เปอร์เซ็นต์ เป็น ๒๔ เปอร์เซ็นต์ของจำนวนพื้นที่ป่าทั่วประเทศ จนได้รับรางวัลแห่งเกียรติยศจากเจ้าชายฟิลิป แห่งประเทศอังกฤษ ให้เป็นนักอนุรักษ์ดีเด่นของโลก และสำหรับคนไทยก็จะได้เห็นตัวตน ความเป็นนักการเมืองที่สง่างามของท่าน เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนถึงแนวความคิด และหัวใจในการทำงานที่ยึดประโยชน์ของประเทศเป็นที่ตั้ง จึงขอนำบทสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการ จาก *นิตยสาร ไฮ - คลาส ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒* มาลงประกอบเพื่อให้รู้จักตัวตนของท่าน เพราะนี่คือตัวอย่างของบุคคลที่คนรุ่นหลังต้องศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติตาม

พันโท สนั่น ขจรประศาสน์ จากคุกสู่ทำเนียบ

บ้านขจรประศาสน์...หลังใหญ่ซ่อนตัวเงียบสงบในซอยชวัลย์ปรีชา อันเป็นซอยเล็กๆ แยกจากถนนสายติวานนท์ - สนามบินน้ำ ในเขตจังหวัดนนทบุรี ภายในขอบรั้วคือพื้นที่สนามหญ้ากว้าง มีหมู่ไม้เขียวขจีวางตัวอยู่เป็นระยะ ห้อยระโยงระยางอยู่ด้วยมวลหมู่กระถางกล้วยไม้ อวดดอกสวย สลับกับกรงนกใหญ่น้อยที่กระจายเรียงอยู่โดยรอบ และที่เด่นเป็นพิเศษก็คือกาดำขนาดเขื่อง ที่กระพือปีกส่งเสียงทักทายผู้มาเยือนอยู่ในกรงใหญ่หน้าประตูบ้าน

วันนี้ประตูบ้านขจรประศาสน์เปิดค้างอยู่อย่างคึกคักกว่าที่เคย ด้วยจำนวนแขกเหรื่อและรถราที่ล้นออกไปจอดอยู่ถึงพื้นที่โล่งนอกขอบเขตรั้วอันกว้างใหญ่นั้น บ้างคือญาติสนิทมิตรสหายที่เคยเยี่ยมเยียนอยู่แล้วเป็นประจำ บ้างคืออดีตรัฐมนตรีและเพื่อนร่วมพรรคประชาธิปัตย์ ในขณะที่อีกมากหลายเป็นข้าราชการ ที่ปรึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีท่านเจ้าบ้าน 'พ.ท.สนั่น ขจรประศาสน์' เจ้าของฉายา 'รัฐมนตรีป่าลั่น' ส่งเสียงดังกังวานทักทายอยู่ตามวิสัย

จากพื้นเพเดิมในจังหวัดพิจิตร เกิดเมื่อปี ๒๔๗๘ ในตระกูลข้าราชการ เขามุ่งเข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อเรียนวิชาการทหาร เป็น

ภาพจากนิตยสาร ไฮ - คลาส

นักเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปี ๒๔๙๙

ชีวิตข้าราชการของเขาเริ่มต้นที่ ม.พัน ๔ เป็น ผบ.หมวดในสมัยที่ *พล.อ.ประจวบ สุนทรางกูร* มีตำแหน่ง ผบ.พล. *พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์* เป็นผบ.ศูนย์การทหารม้า เขาหันไปฝึกบินที่โรงเรียนการบินอยู่พักหนึ่ง ก่อนที่จะได้เข้าเรียนในโรงเรียนเสนาธิการทหาร รุ่น ๕๐ ในขณะที่ *พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ* ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการสถาบันวิชาการทหารชั้นสูง

จากความมักคุ้นในระหว่างนั้นเองที่ส่งให้เขาหันมารับหน้าที่เสนาธิการประจำตัว พล.อ.ฉลาดโดยตลอด จนแม้เมื่อ พล.อ.ฉลาด ขึ้นถึงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก

เมื่อ พล.อ.ฉลาดลุกขึ้นก่อการไม่สงบ ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐ เขาจึงเป็นผู้หนึ่งที่ติดตาม 'นาย' เข้าร่วมในการก่อการครั้งนั้น และท้ายที่สุดจึงจบลงด้วยการถูกจับพร้อมกับนายและผู้ร่วมในเหตุการคนอื่นๆ โดยมี วีระ มุสิกพงศ์ นักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ เป็นอีกคนหนึ่งที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้น ขณะที่ พล.อ.ฉลาด ถูกรัฐบาลในคณะปฏิรูปการปกครองฯ สมัยนั้น ใช้มาตรา ๒๑ ตัดสินประหารชีวิต พ.ท.สนั่น เขาก็ถูกตัดสินให้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตพร้อมกับนายทหารอื่นๆ รวม ๔ นาย

ทว่าในปีเดียวกันนั้นเอง รัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้เสนอกฎหมายนิรโทษกรรม ปลดปล่อยเขาและพรรคพวกให้เป็นอิสระอีกครั้งหนึ่ง

จากวันนั้นเส้นทางทหารที่เคยมุ่งหวังจึงแปรเปลี่ยนมาสู่วิถีการต่อสู้ทางการเมือง โดยมีวีระ มุสิกพงศ์ ชักชวนเข้าร่วมพรรคประชาธิปัตย์ ลงสมัครรับเลือกตั้ง ๔ สมัย

ครั้งแรกในปี ๒๕๒๒ สอบตกพร้อมกับวีระ มุสิกพงศ์ ในเขตดุสิต

ครั้งที่ ๒ ในปี ๒๕๒๖ ได้เป็น ส.ส.ของจังหวัดพิจิตร

ครั้งที่ ๓ ในปี ๒๕๒๙ เป็น ส.ส.พิจิตรอีกครั้ง พร้อมกับดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

และล่าสุดในการเลือกตั้งเมื่อปีที่ผ่านมา (๒๕๓๑) เขาได้เป็น ส.ส.พิจิตรเช่นเคย ทั้งยังได้รับความไว้วางใจจากพรรคให้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค ซึ่งลงสมัครแข่งกับวีระ มุสิกพงศ์ และเขาเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๐ --วันประวัติศาสตร์ที่ส่งผลให้เกิดกลุ่ม '๑๐ มกรา' แยกตัวออกมาเป็นพรรคประชาชนในปัจจุบัน

ภาพจากนิตยสาร ไฮ - คลาส

ชื่อ สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นที่กล่าวขวัญอีกครั้งเพียงไม่กี่เดือนหลังรับตำแหน่งรัฐมนตรี เมื่อเขามุ่งเข้าแก้ปัญหาอิทธิพลในกรมป่าไม้ - - กรมที่ขึ้นชื่อในเรื่องของความแนบแน่นในรุ่นและเส้นสาย ด้วยการสั่งย้าย 'ผู้ใหญ่' ในกรมอย่างเฉียบพลันเป็นจำนวนมาก ยิ่งผนวกเข้ากับเหตุการณ์ 'ซุงถล่ม' จากอุทกภัยครั้งใหญ่ในภาคใต้เมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมานี้ ซึ่งในอีกด้านหนึ่งก็คือ ปรากฏการณ์อันประจวบเหมาะ ที่ดูราวกับจะตอกย้ำให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ นั่นก็ยิ่งเท่ากับเป็นการเสริมความถูกต้องให้กับปฏิบัติการของเขามากยิ่งขึ้น

และด้วยความเด็ดขาดที่ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการประกาศเสนอปิดสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศอย่างไม่มีกำหนด โดยไม่หวั่นเกรงอิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น ชื่อของสนั่น ขจรประศาสน์ จึงยิ่งถูกกระพือโหมให้ขจรขจายยิ่งขึ้นราวกับพลุที่ถูกจุดให้สว่างไสวโดยทันที และถือได้ว่า...เป็นรัฐมนตรีท่านแรกของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่สั่งปิดป่าทั่วประเทศ หลังจากที่กรมป่าไม้ก่อตั้งมาถึง ๘๐ ปี และการปิดป่าครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างกล้าแข็งจากท่านนายกรัฐมนตรีเป็นจุดสำคัญ

ไฮ - คลาส : *อยากให้เล่าถึงการที่ท่านเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิวัติปี ๒๕๒๐*

พ.ท.สนั่น : ครับ ก็อาชีพหลักของผมรับราชการทหาร ตั้งแต่จบจากโรงเรียนนายร้อย ผมก็รับราชการเป็นทหารม้ายานเกราะ บรรจุครั้งแรกที่ ม.พัน ๔ บางกระบือ จนกระทั่งมาเข้าโรงเรียนเสนาธิการทหารบกชุดที่ ๕๐ แล้วอยู่ที่นั่นอีก ๒ ปี เป็นทหารฝ่ายโครงการของโรงเรียน เสธ. จากนั้นผมก็ย้ายตาม*พลเอกฉลาด (หิรัญศิริ)* ซึ่งตอนนั้นท่านเป็นผู้บัญชาการสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงอยู่ ตามท่านเรื่อยมาจนกระทั่งท่านไปเป็นรองผู้บัญชาการทหารบก ผมก็อยู่กับท่านตลอด ทำหน้าที่เป็นเสธ. ถึงวันที่ ๒๖ มีนาฯ ๒๕๒๐ มีการปฏิวัติขึ้น ผมก็อยู่ในคณะปฏิวัตินั้นด้วย จนยุติกันด้วยการเจรจา ซึ่งฝ่ายคณะปฏิวัติที่มีพลเอกฉลาดเป็นหัวหน้าก็วางอาวุธเตรียมที่จะออกนอกประเทศ ตามที่เขาสัญญาไว้ว่าจะให้ออกไป พอพวกผมไปถึงสนามบินก็ถูกจับไปเดือนหนึ่ง แล้วหลังจากนั้นก็โดนมาตรา ๒๑ ตัดสินประหารชีวิตพลเอกฉลาด ผมโดนตัดสินจำคุกตลอดชีวิต ไปอยู่บางขวางเจ็ดเดือนแปดวัน แล้วไปอยู่ตึกดินอีกหนึ่งเดือน พอมาวันที่ ๒๐ ตุลาฯ ปีเดียวกัน ก็มีคณะปฏิวัติของกลุ่มยังเติร์ก ทำการปฏิวัติคณะรัฐบาลชุดเดียวกัน คือรัฐบาลของคณะปฏิรูปฯ แต่เขาทำสำเร็จ ในการประชุมนัดแรกเลยของคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ท่าน*นายกฯ เปรม (พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์)* ก็เสนอขอนิรโทษกรรมให้กับพวกผม ได้รับพระมหากรุณาธิคุณออกมาเมื่อวันที่ ๓ ธันวาฯ ปีเดียวกัน

ไฮ - คลาส : *ที่ต้องโทษรุ่นเดียวกันกับท่านตอนนั้นมีใครบ้างครับ*

พ.ท.สนั่น : *ก็มีคุณวีระ (มุสิกพงศ์) คุณพิชัย (วาสนาส่ง), คุณรักศักดิ์ วัฒนพานิช* นอกนั้นก็เป็นพวกทหารตำรวจ มีตลอดชีวิตสี่คนก็พวกทหารทั้งนั้น นอกนั้นก็ลดหลั่นลงไป คุณวีระก็โดนห้าปี

ไฮ - คลาส : *ขณะนั้นท่านคิดอย่างไรจึงร่วมทำการปฏิวัติด้วย*

พ.ท.สนั่น : คือในสายตาพวกเราที่เป็นทหารนะ เรามองเห็นว่า รัฐบาลชุดนั้นเป็นรัฐบาลที่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาฯ และบุคคลในคณะรัฐบาลหลายคนก็เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการล้มล้างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เราเฝ้าสังเกตมาตลอด จนกระทั่งเขาบริหาร

ภาพจากนิตยสาร ไฮ - คลาส

ประเทศไปได้หกเดือน ระหว่างนั้นผมเห็นเขาใช้อำนาจเผด็จการยิ่งกว่ารัฐบาลเผด็จการทหารที่เคยผ่านมา มีการตัดสินด้วยมาตรา ๒๑ ลงโทษผู้ซึ่งยังไม่แน่ชัดว่าทำผิดจริงหรือไม่ ประหารชีวิตก็มี จำคุกตลอดชีวิตก็มี ซึ่งอันนี้ผมเห็นว่าเขาเป็นรัฐบาลเผด็จการสูงที่สุดตั้งแต่เราได้เคยผ่านกันมา ถ้าเราปล่อยให้รัฐบาลนี้ดำเนินการต่อไป บ้านเมืองก็คงจะต้องถอยหลังไปอีก ทหารทั้งหลายถึงได้รวมตัวกันคิดว่าน่าจะได้ล้มล้างระบบเผด็จการนั้นลงเสียที เพื่อจะเข้าสู่ยุคประชาธิปไตย

ไฮ - คลาส : *ถ้าว่ากันจริง ๆ แล้วดูเหมือนว่าตอนนั้นพลเอกฉลาดเองก็ไม่มีฐานอำนาจจริงเท่าใดนัก*

พ.ท.สนั่น : ท่านถูกปลดออกจากราชการแล้วนะ

ไฮ - คลาส : *เท่าที่ติดตามข่าวดูเหมือนจะมีกองพล ๙ เป็นกำลังหลัก*

พ.ท.สนั่น : ครับ มีกองพล ๙ เป็นกำลังหลัก

ไฮ - คลาส : *กำลังอื่น ๆ เล่าครับ*

พ.ท.สนั่น : กำลังอื่น ๆ ก็แยะนะ เท่าที่ตกลงไว้มันก็ร่วมมือกันทั้งนั้น แต่ถึงเวลาออกมันก็ไม่มาตามนั้น

ไฮ - คลาส : *ท่านได้สรุปถึงสาเหตุของความล้มเหลวในครั้งนั้นไว้หรือไม่ ทั้งที่อีกไม่กี่เดือนต่อมาคณะของยังเติร์กกลับทำการประสบผลด้วยดี*

พ.ท.สนั่น : ครับ ของยังเติร์กนั่นมันสุกงอมแล้ว เพราะหลังจากที่เราทำการปฏิวัติเขาก็เห็นกันว่าไม่น่าจะปล่อยไว้ เขาได้บทเรียนอะไรต่ออะไร เขาก็รวมกันมาทำการปฏิวัติได้ประสบผลสำเร็จ ก็พวกทหารที่อยู่ในคณะปฏิรูปด้วยกันนั่นเอง อย่าง*คุณสงัด (พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่), คุณเกรียงศักดิ์ (พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์), คุณยศ (พล.อ.ยศ เทพหัสดิน ณ อยุธยา)* มารวมตัวกันเพราะเห็นว่า ขืนปล่อยให้รัฐบาลนี้อยู่ต่อไปก็คงจะเจ๊งไปด้วยกัน

ไฮ - คลาส : *เรียนถามนิดหนึ่งถึงตอนที่พลเอกฉลาดยิงพลตรีอรุณ ทวาทสิน ผบ.พล. ๑ ขณะนั้น*

พ.ท.สนั่น : ครับ มันเป็นเหตุการณ์ฉุกละหุก เฉพาะหน้าจริง ๆ

ไฮ - คลาส : *ท่านกรุณาเล่าถึงเหตุการณ์ช่วงนั้นสักนิดสิครับ*

พ.ท.สนั่น : ผมก็ไม่ทราบว่ามันเกิด

เหตุการณ์อะไรขึ้น เห็นท่านนั่งทานกาแฟกันในห้องอยู่ดี ๆ สักพักหนึ่งก็เห็นพลตรีอรุณท่านกระโดดคว้าเอ็ม ๑๖ ของร้อยโทคนหนึ่ง ที่นั่งสัปหงกอยู่ ไอ้นั่นตกใจมันก็ไม่ปล่อยมือ เกิดสะบัดล้มกันไปทั้งคู่ ปืนหลุดจากมือร้อยโท ทีนี้ก็อันตรายแล้ว เลยมีการยิงกันขึ้น อย่างที่ผมว่าเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้า

ไฮ - คลาส : *ไม่ใช่อย่างที่หนังสือพิมพ์บางฉบับว่า พลตรีอรุณไม่ยอมสั่งทหารออกมาร่วมหรือครับ*

พ.ท.สนั่น : ก็นั่งกันอยู่เป็นโต๊ะยาวอย่างนี้ ที่มีชีวิตกันอยู่ก็อีกตั้งหลายคนนี่ครับ

ไฮ - คลาส : *แล้วพลตรีอรุณ ท่านเข้าร่วมกับคณะปฏิวัติด้วยรึเปล่าครับ*

พ.ท.สนั่น : ผมไม่ทราบนะว่าท่านร่วมหรือไม่ร่วม แต่ท่านมานั่งอยู่ในกอง บก.ปฏิวัติตั้งแต่ตีห้าละมั้ง จนสามโมงกว่าสี่โมง ผมยังเข้ามาทีหลัง เข้ามาก็เห็นท่านนั่งอยู่แล้ว แต่ระดับผู้ใหญ่เขาตกลงกันยังไงเราไม่รู้ เห็นแต่ว่าท่านนั่งทานกาแฟกันอยู่ดี ๆ พอพลเอกฉลาดท่านลุกเดินออกไปที่หน้าต่าง พลตรีอรุณก็แย่งปืนทหารที่รักษาการอยู่ในห้องนั่นแหละ

ไฮ - คลาส : *พลเอกฉลาดยิงเองใช่ไหม*

พ.ท.สนั่น : ท่านยิงเองครับ ท่านก็วิ่งมาจากที่นั่นนะ บอกให้ปล่อยปืน ไม่ปล่อยเอาเอ็ม ๑๖ ขึ้น ก็ต้อง - - ละครับ

ไฮ - คลาส : *ถ้าจะสรุปว่าการปฏิวัติครั้งนั้นไม่ประสบผลเพราะปัจจัยภายในเองถูกต้องไหมครับ*

พ.ท.สนั่น : ก็ไม่มาตามนัด อันนั้นเป็นปัจจัยหลัก ปัจจัยเสริมก็คือ คนที่มาแล้วใจคอไม่แน่วแน่ ถึงเวลาก็กระโดดหนีไป กำลังก็เลยไม่ได้มาตามนัด แล้วเราเองก็ไม่อยากให้เกิดความรุนแรง ถ้าจะสู้หรือยึดเยื้อกันไปจริง ๆ เขาน่ะไม่มีกำลังจะสู้ได้หรอก แต่มันจะต้องมีการรบฆ่าฟันกัน จะต้องมีผู้คนล้มตายกันไปอีกแยะ

ไฮ - คลาส : *หลังจากที่คณะปฏิวัติยอมวางอาวุธ โดยขอสัญญาในการลี้ภัยออกนอกประเทศ แล้วกลับไปถูกจับที่สนามบิน ท่านมองเหตุการณ์นี้อย่างไร*

พ.ท.สนั่น : สัญญาลูกผู้ชายหรือว่าคนที่เป็นทหารเขาไม่ทำกันอย่างนี้หรอก เมื่อพูดกันหรือสัญญากันแล้วว่าให้ไปก็คือให้ไป ไม่มีการหักหลัง ไม่มีการฆ่ากันเอง ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่เขาทำกัน เป็นบทเรียนที่มีค่าที่สุด ผมถือว่าหักหลังกันนะ

ไฮ - คลาส : *พลเอกเกรียงศักดิ์เป็นคนพาท่านออกไปใช่ไหม แล้วพลเอกเกรียงศักดิ์เองกลับจับท่านเข้ามาใหม่*

พ.ท.สนั่น : เขาจะจับหรือไม่จับไม่รู้ เขาไม่ได้อยู่ด้วยนะ พวกลูกน้องเขาจับมา เราก็ไม่รู้ว่าใครเป็นคนสั่ง

ไฮ - คลาส : *แต่ขณะที่ตกลงกัน ท่านมีสัญญาไว้กับพลเอกเกรียงศักดิ์*

พ.ท.สนั่น : ใช่ แต่คนหักหลังนี่เราก็ไม่รู้ว่าเป็นใคร แต่จะต้องเป็นคนที่มีจิตใจเลวทรามมากทีเดียว ไม่ใช่ลูกผู้ชาย ควรจะ

ไปนุ่งโสร่งแบบพม่า

ไฮ - คลาส : *ก่อนที่พลเอกฉลาดจะถูกประหารชีวิต ท่านได้บอกเล่าหรือสั่งความอย่างใดไว้บ้างหรือไม่*

พ.ท.สนั่น : ท่านมีความห่วงใยลูกน้องมรดกเท่าที่มีอยู่เป็นที่ดินบ้าง หุ้นส่วนบ้าง ท่านก็แบ่งให้ทุกคนที่เป็นพวกกองพล ๙ พวกผมเท่ากับลูก ๆ ของท่านเลย แล้วก็เตือนสติว่าอย่าไว้ใจใครมากจนเกินไป นอกนั้นก็ไม่ได้สั่งเสียอะไร

ไฮ - คลาส : *เพราะบทเรียนจากการปฏิวัติ ๒๖ มีนาฯ นี้หรือไม่ ที่สนับสนุนให้ท่านมีความตั้งใจกับการต่อสู้ทางการเมือง*

พ.ท.สนั่น : ครับ ผมต้องต่อสู้ เพื่อน ๆ น้อง ๆ เขาก็กลับไปรับราชการกันหมด

ไฮ - คลาส : *แล้วทำไมท่านไม่กลับ*

พ.ท.สนั่น : ผมมองดูแล้วว่า เมื่อเราไปถึงขนาดนั้นแล้ว กลับไปรับราชการอีกก็คงไม่มีค่าอะไร อีกอย่างก็ไม่ได้ต่อสู้ตามที่เราตั้งใจเอาไว้ ถ้าเราเล่นการเมืองไปเสียเลย เรายังมีโอกาสต่อสู้กับเขาได้ทางการเมือง

ไฮ - คลาส : *ก่อนหน้าเหตุการณ์ ท่านไม่มีความคิดทางการเมืองมาก่อนหรือครับ*

พ.ท.สนั่น : ผมไม่มีหรอก ไม่ได้คิดว่าจะเล่นการเมือง แต่ว่ามันพอดีอยู่ในยุทธจักรนะ เป็นทหารกรุงเทพฯ มันก็ต้องข้องเกี่ยวกันอยู่อย่างนี้ เขาปฏิวัติทีเราก็ต้องเอารถถังออกมา หนีไม่พ้นหรอก เราเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้หมวดรถถัง เป็นผู้กองร้อยรถถัง เป็นนายทหารยุทธการ เขาสั่งให้เอารถถังออกมาก็ต้องเอาออกไปยึดอำนาจกับเขาตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ *(ธนะรัชต์)* มาเรื่อย เราก็คุ้นกับการเมืองมาตลอด ส่วนมากนักการเมืองก็รู้จักกันเกือบทุกคน

ไฮ - คลาส : *กับคุณวีระก็คุ้นเคยกันมาก่อนนี่ครับ*

พ.ท.สนั่น : มาสนิทสนมกันตอนหลัง แต่ก่อนทำปฏิวัติสักหน่อยกับทางพรรคประชาธิปัตย์ก็คุ้นเคยกันอยู่แล้ว

ไฮ - คลาส : *เพราะการเลือกตั้งเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งท่านได้ตำแหน่งมาโดยการชนะคุณวีระนี่หรือไม่ ที่ทำให้ท่านกับคุณวีระต้องบาดหมางกัน*

พ.ท.สนั่น : ไม่มีอะไรนะ เดี๋ยวนี้ผมกับวีระก็ยังรักกันดี ยังไปมาหาสู่กันอยู่ ไม่มีอะไร

ไฮ - คลาส : *เมื่อคุณวีระตัดสินใจแยกตัวออกจากพรรค ท่านไม่มีความคิดที่จะไปอยู่กับคุณวีระด้วยหรือ*

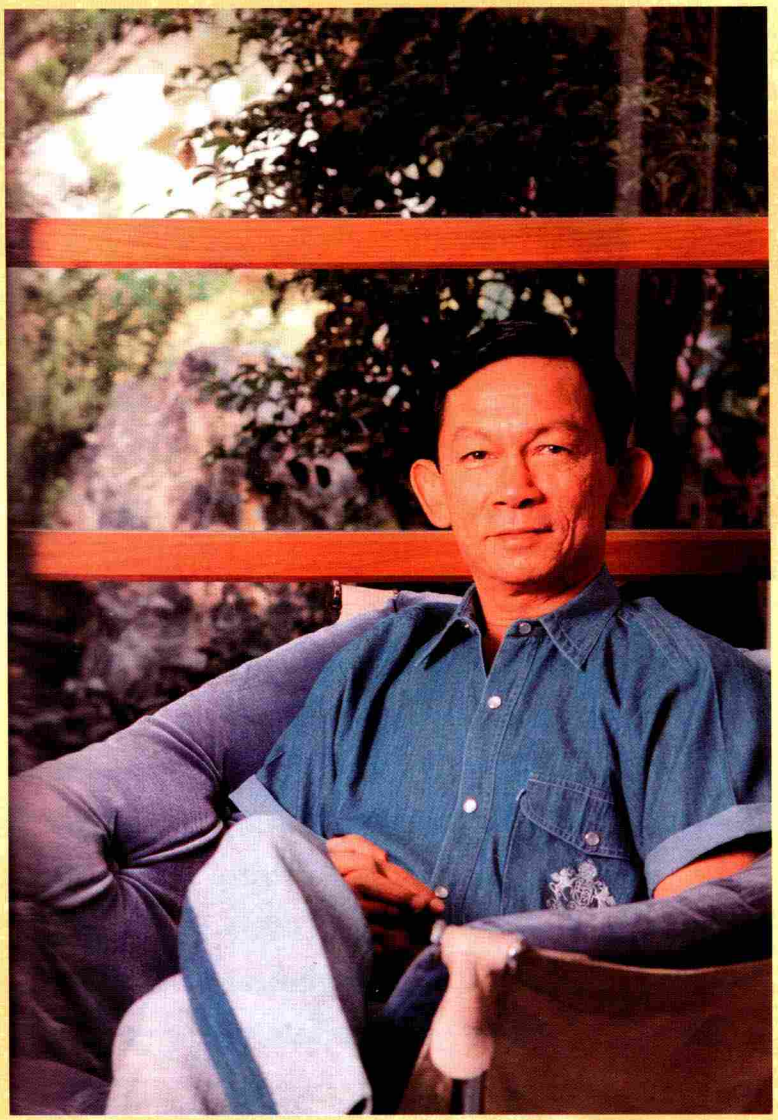
พ.ท.สนั่น : ผมไม่เห็นด้วยนะกับการที่จะมาก่อความไม่สงบในพรรค แต่สำหรับกับวีระ เราก็ยังเป็นเพื่อนที่รักใคร่กันมาก ไม่มีอะไรที่จะมาแยกกันได้ แต่ในทางการเมืองมันไปคนละทางกัน เขาเองก็ไม่อยากออกจากพรรคหรอก เพราะเขามันประชาธิปัตย์เข้มข้น แต่ว่าสถานการณ์มันบีบให้ต้องทำอย่างนั้น ผมเองก็ต้องยืนอยู่ในจุดหนึ่งที่คิดว่าถูกต้อง แต่ถึงจะแยกกันแล้วเราก็ไม่ได้ทะเลาะเบาะแว้ง

อะไรกันเรื่องส่วนตัว เราก็ยังรักใคร่กันอยู่เหมือนเดิม

ไฮ - คลาส : *หันเข้าหาตำแหน่งในปัจจุบันนะครับ ดูเหมือนท่านจะไม่มีพื้นฐานในเรื่องของเกษตรและสหกรณ์สักเท่าไหร่ก่อนรับตำแหน่งนี้ ไม่ทราบท่านคิดอย่างไร*

พ.ท.สนั่น : มันไม่จำเป็นต้องจบมาทางนี้นี่ครับ ขึ้นอยู่กับว่าเราตั้งใจทำจริงไหม มีความพร้อมหรือเปล่า **คนเรามันต้องประกอบด้วยสามประการ ความคิดริเริ่ม ความพร้อมในการทำงาน และระเบียบกฎเกณฑ์ของตัวเอง**

ไฮ - คลาส : *สมัยที่พลเอกหาญ (ลีนานนท์) รับตำแหน่งนี้ก็ดูจะไม่เกรียวกราวเท่ายุคของท่านนะครับ*

ภาพจากนิตยสาร ไฮ - คลาส

พ.ท.สนั่น : อ้าว ! มันคนละคนกันนี่ครับ แล้วแต่ว่าใครจะคิดทำอะไรขึ้นมา ความคิดริเริ่มของคนเราไม่เหมือนกัน **สำคัญที่สุดคือความตั้งใจจริงในการแก้ปัญหาของชาติ ถ้าเราไปคิดอย่างอื่นปะปนไปด้วย หวังจะได้โน่นได้นี่มันก็ทำงานไม่สนุก สะดุดโน่นสะดุดนี่อยู่เรื่อย แต่ถ้าเราตัดกิเลสออกเสีย คิดว่าทุกคนไม่ได้มีโอกาสอย่างนี้หรอก คนตั้งห้าสิบสี่ล้านคน เป็นรัฐมนตรีได้สี่สิบสี่คนเท่านั้น เรามีโอกาสแล้วก็ทำงานให้เต็มที่ จะได้ฝากชื่อเสียงไว้บ้าง**

ไฮ - คลาส : *กับการเข้ารับผิดชอบกับตำแหน่งที่ไม่มีความรู้พื้นฐานมาก่อน ในวิธีการทำงานจริงๆ ท่านดำเนินการอย่างไร*

พ.ท.สนั่น : ไม่รู้ต้องศึกษาสิครับ หน้าที่หลักก็คือจะต้องทำงานให้กับเกษตรกร หาวิธีการเพิ่มรายได้หรือยกระดับการผลิตต่าง ๆ เกื้อกูลให้เขาได้มีผลผลิตที่ดี ราคาดี เพราะฉะนั้นเราเองก็ไม่ใช่คนที่เก่งกาจอะไร เราก็จะต้องมีที่ปรึกษาที่มีความสามารถ เป็นนักวิชาการอะไรต่าง ๆ แต่ละแขนงที่มีความชำนาญ เช่น ทางการเกษตร ทางการป่าไม้ ทางกรมชลประทาน ทางส่งเสริมสหกรณ์ เราเองซึ่งไม่ค่อยรู้เรื่องอะไร เราก็จะต้องไปเชิญท่านผู้รู้ทั้งหลาย ท่านด็อกเตอร์ทั้งหลาย นักวิชาการเข้ามาให้คำปรึกษาหารือ มาวางแผนช่วยกัน เราเป็นแต่เพียงคนวางนโยบาย แล้วเขาก็จะเอาไปทำออกมาเป็นแผน เราก็มาดูอีกทีหนึ่ง ถ้าดีก็นำมาใช้มันก็จะบังเกิดผล **เราไม่สามารถจะทำงานได้ด้วยตัวเราคนเดียวหรอก มันอยู่ที่ว่าเราจะรู้จักใช้ผู้มีความสามารถเหล่านั้นไหม ใช้เป็นไหม และมีความคิดริเริ่มอะไรใหม่ ๆ ที่จะไปให้นโยบายกับเขาหรือเปล่า**

ไฮ - คลาส : *ในการคัดเลือกทีมที่ปรึกษา ท่านมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไร*

พ.ท.สนั่น : พิจารณาที่ความสามารถ เขาจะต้องเก่งและตั้งใจที่จะช่วยเหลือจริง ๆ ไม่ใช่มาช่วยเหลือตัวเรานะ จะต้องมองไปที่คนส่วนใหญ่ของประเทศ พวกที่ต้องการแต่ลาภยศ สรรเสริญ เราก็เลี่ยงเสีย

ไฮ - คลาส : *พอจะเปิดเผยจำนวนและรายชื่อได้หรือไม่*

พ.ท.สนั่น : มีสิบคน ขอรายชื่อที่เลขาแล้วกันนะครับ

หมายเหตุ : ที่ปรึกษาทั้ง ๑๐ คนนั้น ได้แก่ ศจ.ดร.ฉลอง เกิดพิทักษ์, รศ.ดร.ขวัญชัย สมบัติศิริ, รศ.ดร.เลิศ จันทนภาพ, ดร.รุ่งเรือง อิศรางกูร ณ อยุธยา, รศ.ดร.สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์, รศ.ดร.พิทยา บวรวัฒนา, ผศ.ดร.สุรพล จันทราปัตย์, รศ.ดร.สนธิ เตชานันท์, ดร.วิโรจน์ พิมมานโรจนากูร, เกษม ศิริสุโขดม และดร.ธวัช วิชัยดิษฐ ประธานที่ปรึกษา

ไฮ - คลาส : *ดูเหมือนว่าเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ ที่เข้ามานั่งในตำแหน่งนี้ ท่านได้สั่งย้ายข้าราชการกรมป่าไม้ไปเป็นจำนวนมาก*

พ.ท.สนั่น : ผมก็ไม่ได้ไปทำอะไร ผมเอา *ดร.เกษม จันทร์แก้ว* ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านป่าไม้สูง แล้วเป็นคนตั้งใจจริง ท่านเป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรฯ อยู่ ผมก็ไปเชิญท่านมาตั้งใจว่าจะแก้ปัญหาของกรมป่าไม้ เพราะกรมนี้มีปัญหามากมายถูกมองไปในมุมลบตลอด แต่ปรากฏว่ามีการต่อต้านกันมาก พอเห็นว่าทำให้เกิดความไม่สงบท่านก็เลยขอกลับ

ไฮ - คลาส : *อย่างกรณีการสั่งย้ายคุณผ่อง เล่งอี้ จากกองอุทยานไปกรมปศุสัตว์ล่ะ*

ครับ ท่านพอเปิดเผยถึงเหตุผลเบื้องหลังในการตัดสินใจได้หรือไม่

พ.ท.สนั่น : ก็ถ้าทำงานแล้วมีความขัดแย้งกันอยู่ในหน่วยงาน มันก็ทำงานกันไม่ได้หรอก ผมก็มาดูกันว่าความขัดแย้งที่มันเกิดขึ้นนั้นมันมาจากตรงไหน แล้วก็ขจัดเสีย แยกกันไปเสีย เพราะถ้าอยู่ด้วยกันมันก็ขัดแย้งกันอยู่อย่างนี้

ไฮ - คลาส : *ช่วงนั้นมีความขัดแย้งอะไรที่เกิดขึ้นเนื่องจากคุณผ่องที่เห็นได้ชัดหรือครับ*

พ.ท.สนั่น : ก็หลายอย่างนะ ผมติดตามเขามาหลายตอน ตั้งแต่พลเอกหาญเข้ามาเป็นรัฐมนตรี ผมก็มอง ๆ อยู่แล้ว

ไฮ - คลาส : *ท่านไม่คิดจะให้คุณไพโรจน์ (สุวรรณกร) รองอธิบดีขึ้นมาครองตำแหน่งอธิบดีหรือครับ ในเมื่อท่านก็จ่อคิวตำแหน่งนี้มาเป็นเวลานาน*

พ.ท.สนั่น : ก็ต้องดูกันต่อไปนะครับ ดูว่าเขาทำงานเป็นอย่างไร **ในขณะที่ผมเข้ามานี่ ผมไม่อยากให้คนจากกรมป่าไม้ขึ้นมาหรอก ไม่อยากให้ลูกหม้อขึ้นมา ผมอยากหาคนที่จะเข้าไปสะสาง ปรับระเบียบ จัดอัตรากำลังคนให้เหมาะกับงานเสียก่อน เพราะฉะนั้นมันจะต้องเป็นคนนอก ถ้าคนจากข้างในเขาก็จะต้องมีสายของตัวเองขึ้นมา -- อันนี้คนของกู เสร็จแล้วคนของเขาก็จะขึ้นมาเป็นแถบ ๆ**

ไฮ - คลาส : *ซึ่งระบบนี้มีชื่อว่าอยู่กับกรมป่าไม้มานาน*

พ.ท.สนั่น : ใช่ เพราะฉะนั้นเมื่อเรารู้ว่าจุดอ่อนเราอยู่ตรงนี้ เราก็แก้เสีย ผมเองก็ได้ประกาศจุดยืนไปแล้วว่า ใครอย่ามาหาผมที่บ้าน ไม่ต้องมาวิ่งเต้น ใครมาถูกสั่งย้ายหมด

ไฮ - คลาส : *ทันทีที่รับตำแหน่งท่านเพ่งความสนใจมาที่กรมนี้เลยหรือไม่*

พ.ท.สนั่น : ครับ มันเป็นกรมที่มีปัญหามาตั้งแต่เรายังเด็ก จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ใครพูดถึงข้าราชการกรมป่าไม้ก็ล้วนแต่เป็นอาเสี่ยกันไปหมด ใส่นาฬิกาโรเล็กซ์ล้อมเพชร ใส่แหวนเพชรกันทุกคน สร้อยก็ต้องหนักสักสิบบาท พระเลี่ยมทองเต็มคอ บางคนยังแถมฟันเลี่ยมทองอีก

ไฮ - คลาส : *ว่ากันว่า คราวนี้คือการล้างบางกรมป่าไม้ทีเดียวนะครับ*

พ.ท.สนั่น : ผมไม่ได้ล้างบางนะ ผมเพียงแต่อยากจะจัดระเบียบกรมป่าไม้ให้มันเข้ารูปเข้ารอย ด้วยการละเว้นในสิ่งซึ่งเขาสบประมาทเสีย ไม่ช้าข้าราชการกรมป่าไม้ก็จะมีเกียรติ ไม่มีใครมาดูถูกว่าไอ้พวกนี้วิ่งย้ายทีเสียเป็นแสนเป็นล้าน และที่สำคัญก็คือผมจะมีป่าไม้เหลือไว้ให้ลูกหลานได้ดูกัน ทั้งที่ถ้าผมไม่ทำไม่ยุ่งผมก็สบายนะครับ ไม่มีใครมาว่าอะไร เดี๋ยวนี้พวกนี้ก็มาวิ่งกับผม เอาของมาให้เต็มบ้าน แต่บ้านเมืองล่มจมไม้หมดป่าจะทำอย่างไร เพราะฉะนั้นปีใหม่นี้เราปิดป่าทั่วประเทศแน่ ๆ เมื่อไม่มีป่าไม้ก็จะไม่ต้องมีการวิ่งเต้นกันอีกต่อไป เพราะไม่มีใครมีรายได้อะไรอีกแล้ว

ไฮ - คลาส : *จังหวัดที่ราคาวิ่งดี ๆ อยู่ที่ไหนบ้างครับ*

พ.ท.สนั่น : ผมไม่ทราบหรอก ก็เห็นแต่เขาลือ ๆ กัน ผมไม่สนใจหรอก ใครมันจะเป็นอย่างไร ทำงานไม่ดีผมย้ายหมด ย้ายไม่ต้องมีฤดูกาลกัน แล้วไม่ต้องย้ายจากจังหวัดนี้ไปสร้างความเดือดร้อนที่อื่นหรอก ย้ายเก็บไปเลย

ไฮ - คลาส : *ตกลงย้ายมาเท่าไหร่แล้วครับนี่*

พ.ท.สนั่น : โอ๊ย ! เยอะแล้ว

ไฮ - คลาส : *ท่านไม่คิดว่า วิธีการเช่นนี้จะไปทำลายขวัญข้าราชการอื่น ๆ ในกรมหรือ*

พ.ท.สนั่น : ก็มีแต่ไอ้คนที่เสียผลประโยชน์เท่านั้นที่ขวัญไม่ดี แต่พวกนักวิชาการป่าไม้ หรือพวกที่ตรงไปตรงมาก็ดีใจกันทุกคน เขาไม่มีเงิน เขาจะได้เกิด ได้เลื่อนยศฐาบรรดาศักดิ์ขึ้นมาบ้าง ไม่อย่างนั้นเขาก็ไม่มีโอกาส

ไฮ - คลาส : *พวกที่เสียผลประโยชน์ล่ะครับ ไม่มีปฏิริยาอะไรบ้างหรือ*

พ.ท.สนั่น : ก็ไม่เห็นมีนี่

ไฮ - คลาส : *ไม่มีใครตามขู่*

พ.ท.สนั่น : ก็ดูแผลตัวเองเสียก่อนสิ รักษาแผลของตัวเองให้มันหายเสียก่อนค่อยมาว่ากัน

ไฮ - คลาส : *ข้อมูลที่ท่านใช้ประกอบในการตัดสินใจสั่งย้าย ได้มาจากไหนบ้าง*

พ.ท.สนั่น : หลายฝ่ายครับ การข่าวมันเข้ามาหมดว่าไอ้นี่ไปเอาเงินเขามาเท่าไหร่ ไอ้นี่ย้ายที่ไปให้นาย ก. นาย ข. เท่าไหร่กันบ้าง

ไฮ - คลาส : *ในวิธีการกรองข้อเท็จจริงจากข้อมูลเหล่านั้นล่ะครับ*

พ.ท.สนั่น : ก็ต้องทำข่าวสารให้เป็นข่าวกรองให้ได้ อย่างเราได้เบาะแสมาบ้างก็ค่อย ๆ สืบกลับไป ถามคนโน้นคนนี้หาเรื่องจริงให้ได้ แต่อย่างไรเราก็ไม่มีหลักฐานหรอก จะจับน่ะมันไม่ได้ แต่สั่งย้ายกลับหมดได้ ใครจะเสียเงินไปเท่าไหร่ก็ช่างมัน อยากไปเสียเอง เราย้ายกลับมาอยู่ประจำให้หมดเรื่องไปเลย

ไฮ - คลาส : *ท่านคิดอย่างไรครับ กับการประกาศนโยบายยกเลิกสัมปทานป่าไม้ แล้วมีเสียงคัดค้านว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุด*

พ.ท.สนั่น : แต่ผมมั่นใจว่าผมแก้ได้นะ แต่ถ้ายังให้สัมปทานกันอยู่อย่างนี้ เอาละสัมปทานมันมาจากไหน จากคนรวยกลุ่มหนึ่งที่มาจากไหนไม่รู้เข้าไปตัดไม้ในที่ที่ราษฎรเขาเกิดเขาอยู่กัน แต่ทั้งที่เขาเกิดตรงนั้นเขาตัดไม้ไม่ได้ คนอื่นมาจากไหนไม่รู้มาตัดของเขาไป เขาเห็นอย่างนั้นเขาก็ตัดบ้าง มึงตัดได้กูก็ตัดได้ มึงเหลือไว้เท่าไหร่กูตัดเท่านั้น แล้วกูก็

ถางที่ทำไร่กินเสียเลย บ้านเมืองมันก็ย่อยยับใช่ไหม คิดดูว่าถ้าเราปล่อยเอาไว้อย่างนี้อีกสักสิบห้าปีมันจะเป็นอย่างไร ตัดไปเตียนไป ชาวบ้านเข้ามาทำไร่ทำนาป่าไม้ก็ไม่เหลือ อีกหน่อยก็เป็นทะเลทราย แล้วคนยากจนจะทำกินกันอย่างไร คุณจะไปหาฝนหลวงมาจากไหนที่จะครอบคลุมทั้งประเทศ มันเป็นไปไม่ได้หรอก ถ้าไม่มีต้นไม้ ไม่มีความชื้น ไม่มีเมฆ ถึงเวลานั้นแล้วจะทำอย่างไร เกษตรกรไม่ตาย หรือ ผมถึงบอกว่าถ้าเราหยุดเสียทีประกาศให้ปีนี้เป็นปีป้องกันและอนุรักษ์ป่าไม้ของชาติ ทุกคนตัดไม่ได้ทั้งนั้น ไม่ว่านายทุนไม่ว่าคนจน หยุดการตัดไม้แล้วปล่อยให้ป่าฟื้นตัวของมันเองขึ้นมา พร้อมกับปลูกป่าเพิ่มเติมไปด้วย ดูสิว่ามันจะดีขึ้นไหม ผมถึงบอกว่า ผมขอร้องนายทุนสัมปทานทั้งหลายว่า พอแล้วได้เงินกันไปพอแล้ว เห็นใจเพื่อนร่วมชาติบ้าง เราเป็นคนไทยด้วยกัน เอาไว้ให้คนยากจนส่วนใหญ่ได้ทำมาหากินกันบ้างเถอะ

ไฮ - คลาส : *ที่อ้างกันถึงผลกระทบที่จะเกิดกับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ทั้งหลายล่ะครับ*

พ.ท.สนั่น : อันนี้ผมอยากจะพูดเป็นสองประเด็นนะ ประเด็นที่หนึ่ง - - ผมว่าไม่จริงหรอก เราใช้ไม้นอกประเทศเข้ามาแทนได้ เนื้อไม้ห้าสิบสัมปทานที่เราไปรับมาจากพม่านี้ ถ้าเข้ามาเมื่อไหร่ก็ต้องแย่งกันขายแล้ว ไม้ไม่มีขึ้นราคาหรอก มีแต่จะราคาลดลง แต่ว่าตอนนี้คนฉวยโอกาสก็ว่ากันไป ประการที่สอง - - ผมว่า คนไทยเราใช้ทรัพยากรป่าไม้กันอย่างฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่รู้ค่าของมัน ไม้ต้นหนึ่งเราตัดทิ้งเสียเยอะแยะ เผาไปกับป่าบ้าง ทำฟืนบ้าง แต่ถ้าไม้มันหายากเสียอย่างนี้แล้วก็จะทำให้รู้สึกถึงคุณค่าของมัน เราจะได้ใช้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น ลองคิดดูว่า ถ้าไม้หมดป่าไปแล้วคนทั้งประเทศจะเป็นอย่างไร มันคุ้มกันไหมกับการที่เราจะต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือเสียทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านดุลการค้าไปบ้าง พวกที่ได้สัมปทานตัดไม้สิบห้าปี ทั้งประเทศมีกี่กลุ่ม ห้าสิบสี่กลุ่มเท่านั้น เทียบกับคนห้าสิบสี่ล้านคนแล้วเป็นยังไง ผมถึงบอกว่าให้เลือกเอา **ท่านเหล่านั้นก็มีเงินกันทั้งนั้น เขาเรียกเศรษฐีพันล้านกันทั้งนั้น ถึงเวลาแล้วที่ท่านควรจะเสียสละเพื่อเพื่อนร่วมชาติบ้าง ถ้าเป็นผมนะ ผมจะคืนสัมปทานให้กับรัฐโดยไม่มีข้อแม้เลย แล้วยังจะแถมเงินให้เขาไปปลูกป่าด้วย อยู่ไปไม่เท่าไหร่ก็ตาย ตายไปชุดเดียวด้วยกันทั้งนั้นแหละ**

ไฮ - คลาส : *ย้อนกลับไปเรื่องของซุงถล่มภาคใต้สักนิดนะครับ ตกลงเรื่องนี้เราหาตัวคนผิดไม่ได้ใช่ไหมครับ*

พ.ท.สนั่น : มันก็ไอ้พวกที่ไปตัดไม้ทำลายป่าบนเขาด้วยกันทั้งนั้น ตัดเสร็จก็ลากแต่ท่อนดี ๆ ไป พวกกิ่งก้านสาขาก็ทิ้งเอาไว้เต็มเขาไปหมด

ไฮ - คลาส : *หาตัวผู้รับผิดชอบไม่ได้*

พ.ท.สนั่น : ไม่ได้หรอก ซุงเป็นแสน ๆ ต้นมันพูดกันยากครับ นี่ผมก็ประกาศยกให้จังหวัดไปเลย ซุงพวกนี้ไปชนบ้านใครก็เลื่อยกันไปเถอะ กรมป่าไม้ไม่เข้าไปดูแลละ มอบให้จังหวัดไปจัดการเอาเองเลย

ไฮ - คลาส : *เจ้าของสัมปทานในพื้นที่นั่นล่ะครับ*

พ.ท.สนั่น : ก็ไม่เห็นมีใครออกมานี่ครับ มีแต่บอกว่าไม่ใช่ของผม ๆ ทีเวลาไปชนเขาตายบ้านเรือนเขาเสียหาย บริจาคสักร้อยบาทก็ยังดี ไม่มีเลย พวกสัมปทานป่าไม้ทั้งหลายไม่มีใครมาบริจาคกันเลย

ไฮ - คลาส : *ที่พูดกันถึง 'กลุ่มห้าเสือ' ที่ว่าเป็นกลุ่มอิทธิพลเรื่องสัมปทานป่าไม้ในภาคใต้ อันนั้นเป็นอย่างไรครับ*

พ.ท.สนั่น : ไม่รู้ ห้าเสือ สิบเสือ เก้าเสือ เสือป่า เสือแมวอะไรก็ไม่รู้ ผมไม่สนใจหรอก เป็นเสือก็เข้าไปอยู่ในป่าสิ มาอยู่อะไรในบ้าน ผมไม่สนใจ จะทำให้มันถูกต้องแล้วไปสนใจทำไม

ไฮ - คลาส : *อย่างน้อยที่สุดก็ในฐานะกลุ่มอิทธิพลเรื่องป่าไม้ ซึ่งท่านเป็นรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงที่รับผิดชอบเรื่องนี้อยู่*

พ.ท.สนั่น : ไม่สนใจหรอกครับ ใครมามีอิทธิพลกับผมไม่ได้ ผมทำตามกฎหมายแล้วผมไม่ชอบคนทำผิดกฎหมาย ถ้าเขาทำถูกจะไปเป็นเสือสางทำไม คำว่าเสือมันก็ต้องดุร้าย สังคมรังเกียจใช่ไหม ใครจะไปสังคมด้วย เผลอ ๆ มันตะปบเอาตาย

ไฮ - คลาส : *ไม่มีนโยบายพิเศษกับกลุ่มนี้*

พ.ท.สนั่น : ไม่มีหรอก ผมรักษาป่าของผมอย่างเดียว จะมามัวรู้จักกันอยู่ไม่ได้หรอก

ไฮ - คลาส : *อย่างน้อยก็อาจจะขอความร่วมมือในทำนองจับเข่าคุยกัน*

พ.ท.สนั่น : คุณไปคุยให้เสียงแหบเสียงแห้ง **คนหวังประโยชน์มันก็หวังประโยชน์อยู่เรื่อยไป ขนาดยังไม่ทันจะปิดป่าจริง เขายังยื่นโนติสให้รัฐใช้หนี้สองสามพันล้าน จะไปคุยอะไรอีกล่ะ พูดกันคนละภาษาแล้วจะไปรู้เรื่องอะไร** เราก็ไม่ได้เรียนภาษาของเขามาเสียด้วย

ไฮ - คลาส : *ถ้ามองในทางคลื่นใต้น้ำล่ะครับ เพราะในกลุ่มห้าเสือเองบางคนเป็นถึงวุฒิสภาชิกก็มี*

พ.ท.สนั่น : ก็ดูเอานะครับ ว่านักการเมืองที่เล่นการเมืองแล้วเมื่อประชาชนทั่วประเทศเขาร้องขอให้ปิดป่า แล้วนักการเมืองคนไหนจะมาแหกปากบอกว่าจะให้สัมปทานก็เชิญ ผมไม่ว่าอะไร

ไฮ - คลาส : *ในจำนวนที่ว่านั้นเห็นข่าวว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์ด้วย*

พ.ท.สนั่น : ผมยืนยันได้ว่า ประชาธิปัตย์ไม่เคยทำไม้ และในกลุ่มห้าเสือไม่เคยเข้ามายุ่งเกี่ยวหรือช่วยเหลือพรรคเลย **ผมบอกแล้วใครลองมาบอกสักคนซิว่าไอ้ห้าเสือตัวไหนมันหนุนประชาธิปัตย์ ไม่มีหรอก พรรคประชาธิปัตย์ไม่เคยทำไม้ ผมกล้าพูดได้เต็มปาก** นักการเมืองภาคใต้มีอะไรติดตัวบ้างไล่ตั้งแต่ *คุณชวน (หลีกภัย) คุณบัญญัติ (บรรทัดฐาน)* มีอะไรกันบ้างครับ

ไฮ - คลาส : *ที่ว่าเป็นญาติ ๆ ล่ะครับ*

พ.ท.สนั่น : นั่นมันอีกเรื่องหนึ่งนะ ไม่เกี่ยวกัน อย่างผมอาจจะมีญาติเป็นพ่อค้าไม้ แต่เผอิญไม่มีนะ ผมก็ปิดป่าได้ ไม่มีปัญหา เพราะนักธุรกิจไม่ใช่ว่าเขาจะเลว เขาทำธุรกิจอะไรเป็นเรื่องของเขา เราเป็นรัฐมนตรีแล้วญาติเราทำธุรกิจก็ไม่ใช่ว่าเราจะต้องเอารัฐบาลไปยกให้กับญาติเรา

ไฮ - คลาส : ป่าไม้ที่เหลืออยู่จริงขณะนี้ไม่ทราบมีสักเท่าไหร่แน่

พ.ท.สนั่น : มันก็คงจะซัก - - ที่ข้างในกลวง ๆ หน่อย ซัก ๑๗% ได้

ไฮ - คลาส : *นักวิชาการเขาว่า ๑๒%*

พ.ท.สนั่น : ก็อย่างที่เขาว่าข้างในกลวง ๆ น่ะครับ

ไฮ - คลาส : *นอกจากการปิดป่าและเสนอเป็นปีป้องกันและอนุรักษ์ป่าไม้แล้ว ท่านยังมีนโยบายอื่นใดต่อเนื่องอีกหรือไม่*

พ.ท.สนั่น : ก็จะต้องแบ่งพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจกับป่าอนุรักษ์ ในเขตป่าอนุรักษ์เราก็จะต้องดูว่าเราสามารถจะเก็บรักษาไว้ได้สักเท่าไหร่ แล้วในเขตนี้ไม้ต้นเดียวก็ตัดไม่ได้ ปิดเลย แต่ถ้าเป็นเขตป่าเศรษฐกิจเราจะให้เอกชนเช่าไปปลูกเป็นไม้โตเร็ว เป็นไม้ยืนต้น ไม้สัก ไม้มะค่า ใครอยากปลูกอะไรก็เชิญ พื้นที่ของใครเช่าปลูกก็สามารถจะตัดเอาไปขายได้ ถ้าเราทำได้อย่างนี้ป่าก็จะเกิดขึ้นอย่างมหาศาล หัวไร่ปลายนาให้ราษฎรปลูก บ้านใครก็ปลูกกันเข้าไปให้เต็มให้หมด ไม้ยืนต้น ไม้ผลก็ว่ากันไป อย่างน้อยที่สุดมันจะช่วยในด้านความชุ่มชื้นทั้งในดินในอากาศ

ไฮ - คลาส : *เห็นท่านคุยอยู่เมื่อกี้ว่าจะแยกกองอุทยานกับกองอนุรักษ์ออกจากกรมป่าไม้*

พ.ท.สนั่น : ครับ ก็อยากจะแยกให้เป็นฝ่ายเศรษฐกิจกับฝ่ายอนุรักษ์ให้ชัดไปเลย พวกนักอนุรักษ์ก็รักษาอย่างเดียว ต้นไม้แต่ละต้นเขารู้สึกมันน่าหวงแหนก็ให้เขาไปรวมอยู่ด้วยกันเสีย ส่วนพวกเศรษฐกิจก็ไปอยู่อีกด้านหนึ่ง ไปติดต่อพวกพ่อค้าเอกชนให้ปลูกป่าแยกกันเสียเลย

ไฮ - คลาส : *แยกกรมเลยหรือครับ*

พ.ท.สนั่น : ผมอยากให้เป็นอย่างนั้นนะ

ไฮ - คลาส : เท่ากับเป็นการลดอำนาจและอิทธิพลของกรมป่าไม้ลง

พ.ท.สนั่น : ก็ไม่ได้ลดนี่ครับ เพียงแต่แบ่งแยกกันเสียให้ชัด ใครอยากทำธุรกิจนัก

ก็ไปทำเสีย

ไฮ - คลาส : *เอ๊ะ...ท่านพูดจริงหรือพูดเล่นครับนี่*

พ.ท.สนั่น : อ้าว! พูดจริงๆ สิ แล้วจะทำด้วย ขอให้เสร็จด้านนี้เสียก่อนเถอะ

ไฮ - คลาส : *ท่านกำหนดระยะเวลาไว้หรือเปล่าครับ ว่าถึงเมื่อไหร่ทุกอย่างจึงจะเรียบร้อย*

พ.ท.สนั่น : ตอนนี้มันก็ดีขึ้นแยะแล้ว ถ้าอยู่ครบสี่ปีมันก็คงเรียบร้อย

ไฮ - คลาส : *เรียบร้อยนี่หมายความศัตรูเยอะขึ้น*

พ.ท.สนั่น : ผมไม่ว่าอะไรนี่ ใครจะมาเป็นศัตรูผม เราตั้งใจทำงานให้กับชาตินี่นะ ไม่ได้คิดเลยว่าจะต้องเอามิตร แต่ถ้าเราทำอย่างนี้จริงๆ แล้ว เดี๋ยวนี้ทุกคนในกระทรวงเกษตรก็ยอมรับเรามากขึ้น เพราะเราให้ความเป็นธรรมกับทุกคน ผมพูดเสมอว่า ผมจะต้องปูนบำเหน็จรางวัลอย่างเป็นธรรมให้กับคนทำงาน และจะเอาป่าล้อมเมือง ไม่ใช่ขยายเมืองไปสู่ป่า

ไฮ - คลาส : *ป่าล้อมเมือง นี่เข้าหลักของเหมาอิสต์นะครับท่าน*

พ.ท.สนั่น : เฮ่ย! มันล้อมคนละอย่างกัน ผมหมายถึงว่าเราจะต้องไปดูแลคนที่เขาอยู่ตามบ้านนอกกันบ้าง ที่เขาอยู่บนเขา บนดอย ไปทดลองปลูกผลไม้อะไรต่อมิอะไร ไม่ใช่ให้สองขั้นแต่พวกที่นั่งอยู่ในห้องแอร์ อยู่ในเมือง อย่างนี้ไม่ได้

ไฮ - คลาส : *เท่ากับว่าน้ำท่วมภาคใต้นี่ก็ช่วยบุมกระแสให้ท่านทำงานได้ง่ายขึ้น*

พ.ท.สนั่น : ถึงไม่มีก็สำเร็จครับ

ไฮ - คลาส : *หันเข้าหาเรื่องการเมืองเลยนะครับ ทราบว่าท่านเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือพันเอกมนูญ รูปขจรมาโดยตลอด*

พ.ท.สนั่น : ผมกับมนูญแม้จะต่างรุ่นกัน แต่เราก็คบกันด้วยความจริงใจ เป็นเพื่อนกัน โดยที่ไม่ได้เอาอะไรมาจับ ครั้งที่เขาก่อการวันที่ ๑ เมษาฯ (พ.ศ. ๒๕๒๔) แล้วยอมแพ้เอาวันที่ ๓ เมษาฯ น่ะ หลังจากนั้นเขาก็ถูกตามล่าอย่างมาก ผมก็จัดเรือจัดอะไรส่งลูก

น้องให้ไปกับเขา หนีลงเรือไปทางทะเลจีน ที่จังหวัดสมุทรสาคร นัดกันว่า ผมจะไปรับเขาที่เกาะแห่งหนึ่งในทะเลจีน ปรากฏว่าผมก็ไปได้ทันตามเวลา เขาก็ไปตรงตามนัด แต่เขาไปถึงแล้วเรือรบจีนมันไม่ยอมให้ขึ้นที่นั่น มันยึดเรือลากประคองกลับมาจนพ้นเขตเมืองจีนกลับเข้าเมืองไทยใหม่ มาขึ้นที่สงขลา น้ำมันหมด ตกลงเขาต้องรอนแรมอยู่ในเรือหาปลาเจ็ดวันเจ็ดคืน ผมก็ไปรับเขาจากสงขลาขึ้นเครื่องมาลงกรุงเทพฯ ก่อนนิรโทษกรรมนะ มาอยู่กรุงเทพฯ ได้สักอาทิตย์หนึ่ง สภาฯ ถึงประกาศนิรโทษกรรม นั่นครั้งที่หนึ่งครับ ส่วนครั้งที่สองเขาไปอยู่เยอรมันผมก็บินไปดูเขาอยู่สองสามครั้ง

ไฮ - คลาส : *ตกลงครั้งที่สองนี่คุณมนูญร่วมด้วยแน่นอน*

พ.ท.สนั่น : ก็คงด้วยนะ เข้าไปอยู่ในนั้นนี่ แต่ก็คงมีคนอื่นร่วมด้วยเยอะ ถึงเวลาก็รับกรรมไปคนเดียว

ไฮ - คลาส : *หนังสือพิมพ์เขาแซวกันอยู่ว่า พันเอกมนูญจะลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่า กทม.หรือไม่ ขึ้นอยู่กับพันโทสนั่น*

พ.ท.สนั่น : ก็ยังไม่รู้ว่าจะลงหรือเปล่า

ไฮ - คลาส : *หรือจะเข้าร่วมพรรคประชาธิปัตย์ลงสภาใหญ่*

พ.ท.สนั่น : การเมืองมันต้องดูกันให้รอบคอบหน่อยนะครับ ตอบตอนนี้ก็คงจะยังไม่ได้ จะให้เขาลงยังไงหรือให้เป็นอะไรก็จะต้องดูเสียก่อนว่า ความเป็นไปได้มันแค่ไหน ตอนนี้มันยังไม่ถึงเวลา แต่เขาก็คงอยู่กับผม

ไฮ - คลาส : *ในสภาพปัจจุบัน การกลับเข้ามาของทหารในรูปของการปฏิวัติ ท่านคิดว่ายังเป็นไปได้หรือไม่*

พ.ท.สนั่น : มันคงเลยยุคนั้นไปแล้วนะ ไม่น่าจะมีทหารที่มีแนวความคิดเหมือนกันทั้งหมดทั้งกองทัพ แล้วมาทำการปฏิวัติอีกแล้ว และถึงคิดก็คงไม่มีอำนาจพอที่จะรวมพลังมาทำกันได้ ทำไปแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ยังไงมันก็จะต้องถอยกลับไปอยู่ในอำนาจเผด็จการพักหนึ่ง แล้วก็ต้องมาเริ่มต้นกันใหม่อยู่ดี

ไฮ - คลาส : *ถ้าในเหตุผลของการจัดระเบียบสังคมให้เข้าที่เข้าทางเร็วขึ้นล่ะ*

พ.ท.สนั่น : อย่างนี้ก็จัดได้นี่ครับ ไม่จำเป็นต้องยึดอำนาจแล้วค่อยมาจัด อยากจัดก็ออกมาสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนก็จัดได้ หรือจะออกมารวบรวมมติมหาชนแล้วเสนอรัฐบาลก็ยังได้ โรงงานฉันทนายังร้องเรียนได้นี่ครับ

ไฮ - คลาส : *ว่าไปแล้ว เสียงของทหารในบ้านเมืองนี้ดูจะดังกว่ากลุ่มชนอื่น*

พ.ท.สนั่น : ก็ประเทศนี้มันเกิดขึ้นมาด้วยนักรบนี่ครับ มันก็ผูกพันอยู่อย่างนี้ รุ่นเหลนคุณนั่นแหละอาจจะเข้าระบบ ทหารถึงจะกลับเข้ากรมกองไปหมด ใจเย็น ๆ เถอะครับ ทหารเขาอยู่อย่างนี้ก็ไม่เห็นเป็นอะไร ถึงเดี๋ยวนี้ ผมก็ไม่เห็นเขาจะมาก้าวก่ายอะไรเท่าไหร่

ไฮ - คลาส : *เห็นท่านนายกฯ เปรยออกบ่อยว่า ถ้าพี่จิ๋วต้องการตำแหน่งเมื่อไหร่ ขอให้บอกจะยกให้*

พ.ท.สนั่น : ธรรมดานักการเมืองนะครับ จะให้พูดว่าอะไรล่ะ ไม่ให้หรอก กูจะอยู่ของกูจนตาย พูดอย่างนั้นได้ยังไง คนเป็นนักการเมืองนี่ครับ

ไฮ - คลาส : *ท่านมอง ผบ.ทบ.คนปัจจุบันอย่างไรครับ*

พ.ท.สนั่น : ท่านก็เป็นคนที่ผมเคารพนะครับ เป็นนักประชาธิปไตยคนหนึ่ง ถึงท่านจะเป็นทหารก็ถือว่าท่านเป็นทหารรุ่นใหม่ มีความคิดใหม่ ๆ ไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา เพราะฉะนั้นถึงใครจะมองว่าท่านเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ มีเล่ห์เหลี่ยม แต่ผมว่าท่านทำอะไรตรง ๆ พูดจาตรง ๆ แต่ก็ไม่ใช่คนกระโชกโฮกฮากหรือวางอำนาจ

ไฮ - คลาส : *เห็นว่าท่านมีแนวโน้มจะมาลงทางการเมือง*

พ.ท.สนั่น : ไม่ทราบเหมือนกันครับ

ไฮ - คลาส : *ถ้าท่านหันมาทางนี้จริง ๆ พรรคประชาธิปัตย์มีลู่ทางอะไรที่เตรียมไว้สำหรับท่านไหม*

พ.ท.สนั่น : พรรคประชาธิปัตย์ไม่เคยเตรียมลู่ทางไว้ให้ใครหรอกครับ อยากมาอยู่ก็ยื่นใบสมัครกันเข้ามาเอง มาเป็นลูกพรรคคนหนึ่งเหมือนเมื่อตอนที่ผมเข้ามา

ไฮ - คลาส : *ไม่ได้มีการติดต่อเชื้อเชิญท่าน*

พ.ท.สนั่น : ไม่หรอกครับ เจอกันก็ทักทายกัน เคารพกันเฉย ๆ แต่ทางการเมืองไม่มีอะไรกัน

ไฮ - คลาส : *สำหรับท่านเอง ไม่ทราบว่าท่านวางความใฝ่ฝันในเส้นทางการเมืองไว้ที่จุดไหนในอนาคต*

พ.ท.สนั่น : ผมไม่เคยใฝ่ฝันอะไรในเรื่องของตำแหน่งหน้าที่นะ แล้วไม่เคยนึกว่าจะมาได้เป็นรัฐมนตรี เคยนึกแต่ว่าจะเป็นนายพล แต่เมื่อมาถึงจุดนี้แล้วผมก็ตั้งใจเพียงแค่จะทำเพื่อประชาชน ในขณะที่เราได้เกิดมาครั้งหนึ่งแล้วมีโอกาสดีเช่นนี้ ถ้าเราได้ทำเพื่อบ้านเมืองบ้าง มันก็คงจะเป็นความสุขเท่านั้นเอง ไอ้ตำแหน่งต่าง ๆ ที่เราได้มามันเป็นส่วนเกินของชีวิตแล้ว เราเคยตกลงไปถึงขีดต่ำสุดที่ไม่มีอะไรจะเลวไปกว่านั้น ตั้งแต่นั้นมาไม่ว่าอะไรมันก็มีแต่ดีกว่าจุดนั้นทั้งนั้น ผมถึงไม่คิดหวังอะไรมากมาย เราพยายามทำให้ดีที่สุด

ไฮ - คลาส : *อยากให้ท่านเล่าถึงสกุลขจรประศาสน์สักนิด*

พ.ท.สนั่น : ผมเป็นคนบ้านนอกนะ ปู่เป็นคุณหลวง - *คุณหลวงขจรโลก* เป็นพวกหมอบ้านนอกน่ะ ส่วนพ่อก็เป็นขุน ชื่อขุนขจรประศาสน์

ไฮ - คลาส : *ในตระกูลไม่มีพ่อค้าบ้างหรือครับ*

พ.ท.สนั่น : ไม่มี รับราชการหมด

ไฮ - คลาส : *ถ้าอย่างนั้น ไม่ทราบว่าฐานะทางเศรษฐกิจท่านได้มาอย่างไร*

พ.ท.สนั่น : ผมก็อยู่ของผมอย่างนี้ ไม่ได้มีฐานะดีอะไรนี่ครับ

ไฮ - คลาส : *เขาว่าบ้านท่านที่พิจิตรออกจะใหญ่โต*

พ.ท.สนั่น : ไปดูสักทีสิครับ ใหญ่เพราะที่มันกว้างแล้วอยู่สูงมากกว่า เป็นแบบบ้านนอกน่ะ ผมสร้างไว้สมัยไปสมัครผู้แทนครั้งแรก ต้นไม้เยอะน่ะครับเลยน่าอยู่

ไฮ - คลาส : *ตัวท่านเองไม่มีธุรกิจส่วนตัว หรือหุ้นส่วน*

พ.ท.สนั่น : ไม่มีใด ๆ ทั้งสิ้น อยู่รอดมาได้ทุกวันนี้ก็เก่งแล้ว เพื่อนฝูงน่ะครับ พรรคพวกช่วยเหลือกันเสียมากกว่า

ไฮ - คลาส : *ในสองช่วงชีวิตที่ผ่านมาระหว่างทหารกับนักการเมือง ท่านรู้สึกในความแตกต่างที่สำคัญอย่างใดบ้างไหมครับ*

พ.ท.สนั่น : มันคนละเรื่องเลยนะ ความรับผิดชอบก็ต่างกัน เป็นทหารรับผิดชอบแค่ตามหน้าที่เท่านั้น แต่นักการเมืองจะต้องคิดทุกวัน ต้องอยู่กับประชาชน ถ้าหากว่าเราไม่ทำงานให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมก็อยู่ไม่ได้ เดี๋ยวก็สอบตก เป็นทหารเราอาจจะเพียงแค่รักษาพื้นที่ วางแผนว่าจะรักษาพื้นที่ไหนอย่างไร แต่นักการเมืองนี่ ไหนจะต้องทำงานให้กับประชาชน ไหนจะต้องทำงานให้กับประเทศชาติ พรรค แล้วยังอาจจะถูกตำหนิติเตียน วิพากษ์วิจารณ์ไปอีกต่าง ๆ นานา มันก็ต้องอดทนกันหลาย ๆ ประการ แต่เป็นทหาร ใครมาด่าไม่ได้นะครับ นอกจากนายคนเดียว

ไฮ - คลาส : *ในช่วงชีวิตทหารท่านได้เข้าร่วมสงครามบ้างไหม*

พ.ท.สนั่น : ก็ไปเวียดนาม ไปลาว ไปทั้งนั้นแหละ แต่มันรบสบายหน่อยเพราะเราเป็นเสธ.น่ะนะ

ไฮ - คลาส : *มีประสบการณ์หวุดหวิดหรือเปล่า*

พ.ท.สนั่น : ไม่มีหวุดหวิดกับใครหรอกครับ เราใช้หลักการเสี่ยงนี่ เสี่ยงมากก็ไม่เอาหรอก ไปรบทั้งที่รู้ว่าแพ้ก็แย่

ไฮ - คลาส : *ทหารที่ดีในสายตาของท่านเห็นใครบ้างไหมครับ*

พ.ท.สนั่น : อย่าง*พระยาพหล (พระยาพหลพลพยุหเสนา)* ได้ไหม นั่นท่านก็เป็นผู้มีคุณงามความดีสูงนะ เป็นผู้ที่ตั้งใจจะแก้ปัญหาประเทศชาติจริง ๆ เปลี่ยนแปลงการปกครองนี่ไม่ใช่ธรรมดานะ

ไฮ - คลาส : *ท่านที่ยังมีชีวิตอยู่เล่าครับ*

พ.ท.สนั่น : นายผมก็ตายไปเสียแล้วนี่ ที่เคารพก็ท่านแหละครับ พลเอกฉลาด

ไฮ - คลาส : *พูดถึงท่านสักนิดไหมครับ*

พ.ท.สนั่น : มันนานมาแล้วนะ สิบปีแล้ว แต่ท่านเป็นคนดีมาก เป็นนายทหารที่เก่ง ทำงานเฉียบขาด แล้วเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีแต่ให้กับให้ ท่านสอบได้ที่หนึ่งทุกหลักสูตรเลยนะ อบรมทหารเด็ก ๆ มาก็เยอะ ที่ได้ดิบได้ดีกันถึงทุกวันนี้ก็มีมากมาย อย่าพูดเลยนะครับ

ไฮ - คลาส : *หันมาที่ชีวิตส่วนตัวบ้างนะครับ เวลาว่างจากการทำงานแล้ว ไม่ทราบว่า*

ท่านพักผ่อน หรือสะสมชื่นชอบกับอะไรบ้างไหมครับ

พ.ท.สนั่น : สะสมรถเก่าเหรอ ก็มีแค่สามคันนี้ ซีตรองคันหนึ่ง เบ็นซ์คันหนึ่ง แล้วก็รถจี๊ป ผมก็ขับเข้าสภามั่ง ประชุมรัฐมนตรีมั่ง สนุกดี นอกนั้นที่ผมชอบที่สุดก็เลี้ยงนก ทำไร่ ทำสวน ปลูกต้นไม้ไปตามเรื่อง ปลูกไปเรื่อยแหละ มะม่วง ไผ่ มะขามหวาน

ไฮ - คลาส : *ชอบเดินทางด้วยไหม*

พ.ท.สนั่น : ชอบครับ ชอบเที่ยวป่าเที่ยวเขา คนชอบต้นไม้ก็อย่างนี้ ชอบอยู่ป่าเพราะฉะนั้นถึงต้องรักษาป่าเอาไว้ยังไง แต่ก่อนเลี้ยงกุ้งนะ เป็นคนแรกเลย หลังจากออกจากบางขวาง ก็ไปทำฟาร์มกุ้งก้ามกรามอยู่พักหนึ่ง โอ๊ย! ดังนะครับตอนนั้น ฮือฮามาก เลี้ยงแล้วมันโตวันโตคืนเสียด้วย ตอนหลังนี้ไม่มีเวลาเลยเลิก เดี๋ยวนี้คนเลยเลี้ยงกุ้งกันใหญ่

ไฮ - คลาส : *ยานัตถุ์เป็นสิ่งเสพติดประจำตัวหรือครับ*

พ.ท.สนั่น : ครับ นัดยานัตถุ์แล้วสมองแจ่มใส พวกคนจีนเขาว่าอย่างนั้น เราก็ลองดู ดีเหมือนกัน

ไฮ - คลาส : *ใช้ยานัตถุ์ตราอะไรครับนี่*

พ.ท.สนั่น : ตรากุญแจของเยอรมัน เหมือนคนโบราณไหม

ไฮ - คลาส : *นอกจากนี้แล้ว ท่านยังฟังเพลงหรือชื่นชมงานศิลปะประเภทไหนบ้างหรือเปล่า*

พ.ท.สนั่น : ไม่หรอก ผมไม่ใช่คนละเอียดถี่ถ้วนลึกซึ้งอะไร มองก็มองสาวๆ

ไฮ - คลาส : *ชื่นชมกับความงามของอิสตรี*

พ.ท.สนั่น : ก็ความงามของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ดูสบายที่สุดนะ อีกอย่างก็ม้า เอ้า! ม้านี่สวยนะคุณดูให้ดีสิ สะโพกเขาเวลาเดินนี่สวยมาก หน้าอกก็สวย นี่ผมมีลูกม้าตัวใหม่ จ้างเขาผสมเอาไว้นะ ชื่อ *'ป่าลั่น'* ก็เขาเรียกเราว่ารัฐมนตรีป่าลั่นนี่ครับ

ไฮ - คลาส : *ออกกำลังกายด้วยไหมครับดูท่านจะรักษาหุ่นได้ดี*

พ.ท.สนั่น : หุ่นไม่ค่อยจะมีกินน่ะสิ ถ้าหุ่นเศรษฐีที่เขารวยๆ ก็ต้องอ้วนใช่ไหม คุณดูอีกาสิ ขนาดมันอยู่ในกรงของมัน ไม่มีใครไปแย่งมันแท้ๆ มันก็ยังต้องเก็บตุนของมันเอาไว้ เดี๋ยวดูนะมันจะคาบไปซ่อน อันนี้เป็นความเคยชินของมัน กลัวว่าใครจะมาแย่ง

ไฮ - คลาส : *ทำไมชอบเลี้ยงกาล่ะครับ*

พ.ท.สนั่น : มันคงซื่อสัตย์มั้ง ที่พิจิตรผมก็มี แต่ผมเลี้ยงปล่อยนะ แล้วเขาก็ไม่ไปไหน แต่ถ้าจะปล่อยต้องให้เขาเข้าบ้านได้ เขาจะได้เข้าครัวไปหาอาหารกินได้ เราทำกับข้าวแล้วก็โยนอาหาร โยนอะไรให้เขา แล้วเขาก็ไม่หนี ไม่ไปไหนทั้งสิ้น พูดก็เพราะนะ พ่อคร้าบๆ แต่เสียงเขาใหญ่หน่อย

ไฮ - คลาส : *ไม่เห็นท่านเอ่ยถึงครอบครัวบ้างเลย*

พ.ท.สนั่น : วันนี้เขาไม่อยู่กันนี่ครับ มีลูกสาวสามคน ลูกชายหนึ่ง กำลังเรียนทั้งนั้น

ไฮ - คลาส : *ท่านก็ดูจะเจ้าชู้พอสมควรนะครับ*

พ.ท.สนั่น : ก็มีเมียเดียวนี่ แต่งงานทีเดียวนะ ลูกก็แม่เดียวกันทั้งนั้น

ไฮ - คลาส : *ก็เห็นชื่นชมมากกับความงามของผู้หญิง*

พ.ท.สนั่น : โธ่คุณ ก็ได้แต่มองอย่างเดียวแหละครับ ผู้หญิงเป็นความสวยสดชื่นน่ะ

ไฮ - คลาส : *ไม่คิดสะสม*

พ.ท.สนั่น : ไม่หรอกครับ เอาไว้มองให้โลกสวยงามดีกว่า คนเราอย่าไปทุกข์เลย อย่าไปกังวลอะไรให้มันมากนัก ให้ชีวิตมันมีความสุขเอาไว้บ้างดีกว่า

ไฮ - คลาส : *อาจจะเพราะท่านเคยถึงจุดตกต่ำที่สุดอย่างที่ว่า ทำให้ปลงกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้มากกว่า*

พ.ท.สนั่น : คนเรามันก็อย่างนี้ ถึงจุดหนึ่งแล้วมันก็ตัดใจได้ ตอนนั้นเราก็คิดนะว่าเราคงไม่รอดหรอก คงต้องถูกยิงเป้าหรืออะไรแน่นอน มันก็พะวงนะ แต่พอถึงจุดหนึ่งมันหมดแล้ว ไม่กลัวอะไรทั้งสิ้น แล้วตั้งแต่นั้นมาจนถึงบัดนี้ ก็ไม่เคยมีความรู้สึกกลัว หรือพะวงกับเรื่องอะไรอีก **เราคิดอย่างเดียว อะไรจะเกิดก็ให้มันเกิด เราตัดสินใจอย่างนี้ก็ทำไปเลย ไม่ต้องมาคิดอะไรอีกแล้ว ไม่กลัวร้อน กลัวหนาวอะไรทั้งสิ้น จิตใจมันก็สบาย บางคนทำงานไปแล้วกลับมาคิดอีก เอ๊! เขาจะด่าเราไหม จะเป็นยังไง ก็ประสาทกิน แต่ผมมันเลยจุดนั้นไปแล้ว ไม่คิดแล้วมันก็สบายใจ ทำงานได้เต็มที่ ผมนี่ประวัติศาสตร์ต้องจารึกนะครับ ใครที่คิดจะเขียนประวัติศาสตร์ผมจะต้องเขียนเป็นสองตอนนะ ตอนยึดอำนาจทีหนึ่ง กับตอนปิดป่าอีกที**

ไฮ - คลาส : *เป็นช่วงชีวิตที่น่าตื่นเต้น*

พ.ท.สนั่น : จากต่ำสุดลงไปใต้ดินแล้วเกือบจะหายใจไม่ออกอยู่แล้ว

ไฮ - คลาส : *ท่านน่าจะได้บันทึกอะไรในเชิงประวัติศาสตร์ไว้บ้างนะครับ*

พ.ท.สนั่น : ก็คิดจะเขียนเหมือนกันนะ *จากคุกสู่ทำเนียบ* รอให้ออกจากรัฐมนตรีว่าง ๆ หน่อยว่าจะลองดูเหมือนกัน ชีวิตอย่างนี้มันคงจะหาได้ไม่ง่ายนักหรอก หรือคุณว่ายังไง?

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๗

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

พลงานในอดีตของ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม งานทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศก็ได้เจริญรุดหน้าด้วยมุมมองและวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล และนี่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน

จากความร่วมมือไทย - ญี่ปุ่น สร้างเพิ่มผลผลิตและพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรม ถึงศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ในภูมิภาคอินโดจีน

เดินทางเยือนญี่ปุ่น เมื่อ ๑๕-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖

หลังจากได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้ไม่นาน นัก ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้มีแนวคิดในการพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรมของไทยให้มีคุณภาพทัดเทียมประเทศอื่น ๆ โดยตั้งใจที่จะจัดตั้งศูนย์เพิ่มผลผลิตและพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรมแห่งชาติขึ้น ทั้งนี้เห็นว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจนเป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจของโลก จึงได้ขอความร่วมมือไปยังรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้การตอบรับโครงการของรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้เล่าภายหลังจากเดินทางไปเจรจากับรัฐบาลญี่ปุ่นว่า ทางรัฐบาลญี่ปุ่นได้เห็นด้วยในหลักการที่จะให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรม โดยมีโครงการในเบื้องต้นเวลา ๕ ปี คิดเป็นมูลค่า ๓๐๐ ล้านบาท ทางรัฐบาลญี่ปุ่นจะส่งผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำรายละเอียดให้ทั้งหมด

ในการเดินทางไปเจรจาครั้งนั้น รัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ได้เจรจากับนายโคจิ คาคิซาวา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังและนายอิชิโร ไอซาวา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรม รวมทั้งศูนย์พัฒนาเพิ่มผลผลิตของญี่ปุ่นและไจก้า (JICA)

สำหรับความช่วยเหลือที่ประเทศญี่ปุ่นให้นั้นคือ การให้ความช่วยเหลือทางด้านผู้เชี่ยวชาญ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการอบรม รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำระยะยาว แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี ในอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ และชิ้นส่วนยานยนต์แก่ประเทศไทยด้วย

Chairman และ President ของศูนย์เพิ่มผลผลิตแห่งประเทศญี่ปุ่น ให้การต้อนรับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมของไทย คราวเยือนญี่ปุ่น เมื่อ ๑๕-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖

คราวเยือนญี่ปุ่น ของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อ ๑๕-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖

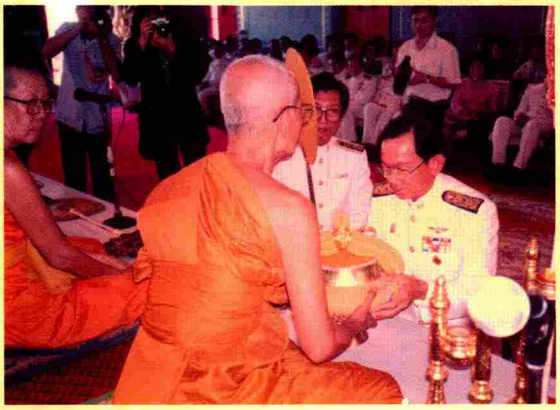
คณะผู้ร่วมเดินทางไปเยือนญี่ปุ่น ประกอบด้วย ผู้ว่าเลื่อน กฤษณกรี นายกสมาคมเพิ่มผลผลิตแห่งประเทศไทยและ ดร.พิจิตต รัตตกุล ที่ปรึกษารัฐมนตรี ร่วมเดินทางไปเจรจาโครงการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตของไทย ในครั้งนั้นได้มีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมชมศูนย์เพิ่มผลผลิตแห่งประเทศญี่ปุ่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม

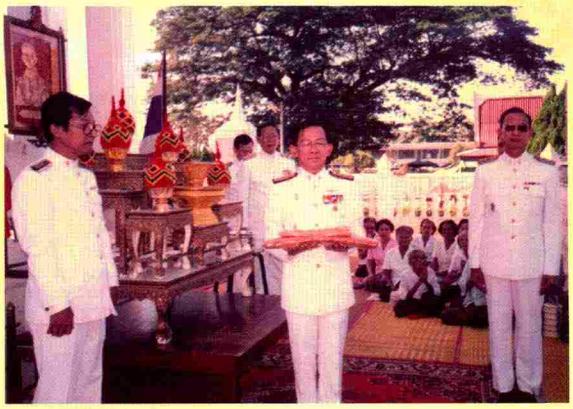

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศญี่ปุ่น ให้การต้อนรับพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อเดินทางเยือนประเทศญี่ปุ่น ๑๕-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖

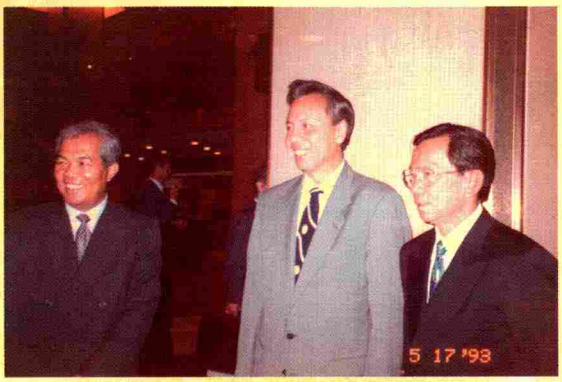

คณะกรรมการ กนอ. อวยพรปีใหม่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๖

กฐินหลวง กระทรวงอุตสาหกรรม ทอด ณ วัดท่าหลวง จ.พิจิตร ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๖

ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้ว่าเลื่อน กฤษณกรี นายกสมาคมเพิ่มผลผลิตแห่งประเทศไทย และ ดร.พิจิตต รัตตกุล

งานเลี้ยงแสดงความยินดีแด่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ณ โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา ๑๘ ธันวาคม ๒๕๓๕

การเยือนญี่ปุ่นครั้งนั้น นอกจากไทยจะได้รับความร่วมมือและได้รับการสนับสนุนต่างๆ จนเป็นที่น่าพอใจแล้ว ทางรัฐบาลญี่ปุ่นเองก็คาดหวังที่จะให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาบุคลากรในภูมิภาคอินโดจีน

The Japan International Cooperation Agency (JICA) **เป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น ซึ่งมุ่งเน้นภารกิจใน การพัฒนามนุษยชาติให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะประเทศที่ยากจน ด้วยการสนับสนุนเทคโนโลยี ผู้เชี่ยวชาญ และความร่วมมือด้านการวิจัยกับองค์กรต่างๆ ทั่วโลก** (ยุโรป เอเชียตะวันออกกลาง แอฟริกา โอเชียเนีย ลาตินอเมริกา) ซึ่งที่เน้นเป็นพิเศษ ก็คือ กลุ่มประเทศในแถบเอเชีย ได้แก่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEA: Southeast Asia) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN)

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสองสมัย สมัยแรก พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘ ในรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย และสมัยที่สอง พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓ ในรัฐบาลของนายชวน หลีกภัยอีกเช่นกัน โดยในสมัยที่สองนี้ ท่านดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีด้วยในเวลาเดียวกัน ในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น ท่านมีผลงานที่โดดเด่นและทรงคุณูปการแก่ประเทศชาติอย่างมากมายมหาศาล ประกอบกับมีเหตุ-

การณ์และสถานการณ์หลากหลายสถานการณ์ที่ทำให้เรามองเห็นภาวะความเป็นผู้นำอันโดดเด่น กล้าตัดสินใจในภาวะวิกฤต บนความเสียสละอันยิ่งใหญ่เพื่อบ้านเมืองและประชาชน เรื่องราวเหล่านั้น ยังอยู่ในความทรงจำของคนไทย อย่างมิลบเลือนจางหาย จนเป็นบทเรียนและตัวอย่างให้แก่คนรุ่นหลังต่อมา

ในด้านการบริหารประเทศนั้น ในยุคสมัยของท่าน มีผลงานและการเปลี่ยนแปลงประเทศชาติมากมายในหลากหลายมิติ ในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยแรก พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘ นั้น ได้มีคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย โดยท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เรื่องให้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวง

และนับตั้งแต่พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรับผิดชอบในฐานะผู้นำในการบริหาร ท่านได้มอบนโยบายให้ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย สานต่องานเดิม และเริ่มงานใหม่ ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ จนทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมรวม ๗ ด้าน คือ

๑. ด้านการบริหาร

ด้วยการผลักดันเจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทยให้ทำงานโดยยึดหลักที่ต้องสร้างประโยชน์สูงสุดให้ประชาชนโดยยึดหลักกฎหมายและความเป็นธรรม ทำงานร่วมกับส่วนราชการ

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย
ที่ ๗๐๔/๒๕๓๗
เรื่อง ให้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย

ตามที่ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๑-๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๕ ไปแล้ว นั้น

กระทรวงมหาดไทย ได้ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวมาช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งอำนวยผลประโยชน์ และยังความผาสุกแก่ประชาชนในระดับหนึ่ง สำหรับการปฏิบัติงานในช่วงต่อจากนี้ไปก็จะยังคงดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่มอบหมายและกำหนดให้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย

เพื่อให้การดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทย มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ในอันที่จะเสริมสร้างความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ จึงให้หน่วยงานในสังกัดถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัด และผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ยึดถือนโยบายของกระทรวงมหาดไทยเป็นหลัก และนำนโยบายไปปฏิบัติโดยการจัดทำแผน แผนงาน โครงการและงานตามภารกิจ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณ ให้สอดคล้องกับนโยบายที่วางไว้

๒. ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย กำกับ และเร่งรัด อำนวยการให้ส่วนราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัด ปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้

๓. ให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยทุกเขต ผู้ตรวจราชการของทุกส่วนราชการและทุกหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ตรวจและติดตามผลการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ โดยให้สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นศูนย์กลางในการกำกับ ดูแล ประสานงาน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย ตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และทั้งรายงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบหรือสั่งการต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

พลตรี

(สนั่น ขจรประศาสน์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๓. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถของระบบการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ให้ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมีความปลอดภัย เร่งดำเนินการเพื่อลดปัญหาอุบัติเหตุและอุบัติภัยทุกประเภท

อื่นๆ กับประชาชน กับองค์กรเอกชนและภาคประชาชน ข้าราชการทุกระดับต้องอยู่ติดพื้นที่ เพื่อเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อว่าถ้าเกิดปัญหาอะไรจะได้แก้ไขสถานการณ์ได้ทันท่วงที สนับสนุนให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และให้ข้าราชการระดับสูงในสังกัดกระทรวงมหาดไทย นำนโยบายของกระทรวงฯ ไปปฏิบัติให้เป็นจริง

๒. ด้านการเมืองการปกครอง

สนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรท้องถิ่น ทั้งเทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีบทบาทและขีดความสามารถในการจัดบริการสาธารณะสนองความต้องการของประชาชน และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่นของตนเอง

๔. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

เร่งขยายบริการพื้นฐานให้ประชาชน ทั้งจัดหาน้ำสะอาด ไฟฟ้า ถนน และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ พัฒนาปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้อยู่ในสภาพดี สนับสนุนส่งเสริมโอกาสในการศึกษาของเด็กและเยาวชน สนับสนุนทุกหน่วยงานให้มีบทบาทในการฟื้นฟูและรักษาธรรมชาติ ดูแลป้องกันและแก้ปัญหามลภาวะอันเกิดจากชุมชนและโรงงาน รวมทั้งแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

๕. ด้านการพัฒนาชนบทและส่งเสริมอาชีพ

ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและยกระดับรายได้ของประชาชน โดยเฉพาะผู้ยากจนและ

ผู้ด้อยโอกาส หาทางป้องกันมิให้มีการอพยพแรงงานเข้ามาอยู่ในชุมชนหรือเขตเมือง และกำหนดยุทธศาสตร์ในการวางแผนการพัฒนาด้านทรัพยากร และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

๖. ด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม

โดยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทุกประเภท ไม่ให้มียาเสพติดในโรงเรียน และในสถานที่ราชการ ขจัดปัญหาโสเภณี โดยเฉพาะโสเภณีเด็ก ป้องกันและควบคุมแหล่งอบายมุข ป้องกันและแก้ไขโรคเอดส์ และหาทางปรับปรุงชุมชนแออัด ให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

๗. ด้านการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ให้จังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ วางแผนและเตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว เช่น สามเหลี่ยมเศรษฐกิจภาคใต้ หกเหลี่ยมเศรษฐกิจภาคเหนือ และกลุ่มจังหวัดต่างๆที่มีปัญหาร่วมกัน

โดยที่นโยบายทั้ง ๗ ข้อนี้ได้รับการปฏิบัติจนเห็นผล

และในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสมัยที่สอง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓ ในรัฐบาลของนายชวน หลีกภัยนั้น พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้มีผลงานที่โดดเด่น นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างในประเทศ โดยใช้วิสัยทัศน์และความคิดใหม่ที่ก้าวหน้า ผลักดันประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าในหลายเรื่องราว

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นบุคคลที่มีหัวใจแห่งการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาท้องถิ่น และที่สำคัญ ท่านต้องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นจริงเป็นจัง จะเห็นว่าแม้ท่านจะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดก็ตามแต่ ท่านก็พยายามกระจาย

อำนาจการบริหาร และเมื่อท่านมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สิ่งเหล่านี้จึงชัดเจนยิ่งขึ้น กระทั่งกำหนดเป็นนโยบาย

แนวคิดในการดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยในยุคสมัยของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์นั้น โดดเด่นและก้าวหน้า ด้วยเหตุที่กระทรวงมหาดไทยมีภารกิจในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับประชาชนโดยทั่วไป บทบาทและความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยจึงกว้างขวางเป็นอย่างยิ่ง และต้องเกี่ยวข้องผูกพันกับประชาชนทั้งประเทศ ทั้งบทบาทด้านการปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การพัฒนาและการบริหาร ประกอบกับในสมัยของท่านประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนความเดือดร้อนของประชาชน กระทรวงมหาดไทยโดยท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จึงได้กำหนดนโยบายออกมาอย่างเช่นปัญหาเรื่องปากท้อง การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ด้วยการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยได้น้อมนำกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ด้านความปลอดภัยนั้น รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยมีกองกำลังอาสารักษาดินแดน (อส.) และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพปร.) และกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ คอยช่วยเหลือ

ส่วนทางด้านการเมืองนั้น มีการสนับสนุนการปฏิรูปทางการเมือง ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ให้ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ

เราจะเห็นภาพการทำงานและแนวคิดในการบริหารชาติบ้านเมืองของท่านได้อย่างชัดเจน จากส่วนหนึ่งของคำนำ หนังสือ ***“เราทำอะไร : งานมหาดไทยครบหนึ่งปี (สรุปผลงาน ๑ ปี กระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ - ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๑)*** ที่ท่านเขียนไว้ดังนี้

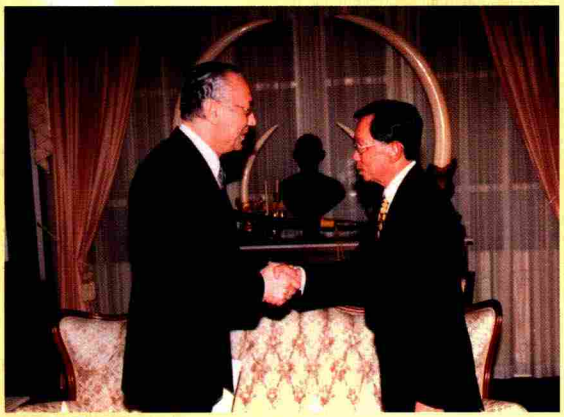
.....ในรอบ ๑ ปี ของการทำงานที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาของการบริหารงานในภาวะวิกฤต เนื่องจากมีปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมากมายและเป็นปัญหาที่ต้องรีบเร่งแก้ไข เพราะมิฉะนั้น ขอบเขตของปัญหาจะขยายตัวลุกลามไปกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของประเทศเป็นส่วนรวม ในขณะเดียวกันก็เป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมครั้งสำคัญของประเทศไทย ดังนั้น การบริหารราชการในช่วงเวลานี้จึงมิใช่เป็นการดำเนินการเพียงเพื่อแก้ไขปัญหานี้เท่านั้น แต่ยังเป็นช่วงเวลาที่จะต้องบริหารเพื่อนำพาการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นให้ไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน ผมและรัฐมนตรีช่วยว่าการทุกท่านเชื่อมั่นว่าในรอบ ๑ ปีที่ผ่านมานี้ พวกเราได้ทำหน้าที่นี้อย่างเต็มกำลังความสามารถ มีผลงานปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อพี่น้องประชาชนชาวไทย ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต.....

นี่คือสิ่งที่ท่านสรุปไว้อย่างชัดเจน และปฏิเสธไม่ได้ เพราะสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น ถ้าผู้บริหารเป็นผู้ที่ไม่มีความคิดที่ก้าวหน้า และเห็นแก่ประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นที่ตั้งดังที่ท่านพลตรีสนั่น ได้กระทำ เราก็ไม่รู้เหมือนกันว่าในวันนี้ บ้านเมืองของเราจะอยู่ในทิศทางไหน และจะก้าวไปข้างหน้าอย่างไร

ผลงานที่โดดเด่น

ผลักดันให้ตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เป็นเรื่องใหญ่อีกเรื่องในยุคสมัยของท่าน ซึ่งทำให้เราได้เห็นหัวใจแห่งการทำงานเพื่อประชาชนและประเทศชาติ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และเป็นคนไม่หวงอำนาจ นั่นคือการที่ท่านผลักดันให้กรมตำรวจที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี โดยไม่ขึ้นต่อสำนักนายก ไม่ขึ้นต่อกระทรวง หรือทบวง โดยมีฐานะเป็นกรมอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีโดยตรง จะได้เติบโตและมีอิสระในการทำงาน ไม่วุ่นวายอยู่ในระเบียบและสายงานบังคับบัญชาภายในกระทรวง ทำให้อธิบดีกรมตำรวจ เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นการพลิกกรมตำรวจให้เติบโตและมีอิสรเสรี มีประสิทธิภาพ มีศักดิ์ศรี เพื่อให้ผลประโยชน์เกิดแก่ประชาชนและประเทศชาติโดยตรง

ฯพณฯ อุปทูตซาอุดิอาระเบีย H.E. Mr.Mohammed Said Khoja เข้าเยี่ยมคารวะ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

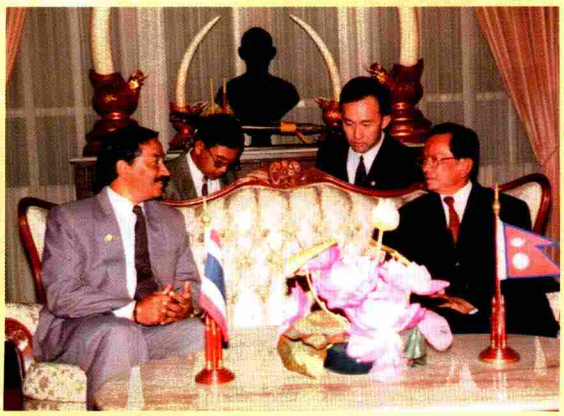

ฯพณฯ สมาชิกสภาขุนนาง และ รมช.ทม. (Lord Willam of Mostyn) และ ฯพณฯ เอกอัครราชทูตอังกฤษ (Sir James Hodge) ได้เข้าเยี่ยมคารวะ ฯลฯ รมว.มท. เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๑

และหลังจากที่กรมตำรวจโอนไปเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ในการทำงานระยะเริ่มแรกก็อาจจะมีปัญหาอยู่บ้าง เนื่องจากต้องทำความเข้าใจในอำนาจและหน้าที่ใหม่ เช่น หน้าที่ใดเป็นของนายกรัฐมนตรี และหน้าที่ใดยังเป็นงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่ไม่นานปัญหานี้ก็หมดไป และแม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะไม่สังกัดกระทรวงมหาดไทยแล้วก็ตาม แต่ความผูกพันทางด้านกฎหมาย และมีหัวใจหลักร่วมกัน นั่นคือ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงทำให้มีความร่วมมือและประสานงานระหว่างกัน เป็นการผนึกกำลังกันทำงาน ทำให้บ้านเมืองสงบและน่าอยู่มากยิ่งขึ้น และนี่จึงทำให้เห็นถึงความใจกว้าง ไม่หวงอำนาจไว้กับตัวของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านนึกถึงแต่ผลประโยชน์ของประเทศชาติ ถ้าตัดสินใจอะไรแล้วทำให้การทำงานสะดวกขึ้น และยังผลประโยชน์ให้ตกอยู่กับประชาชนและประเทศชาติ ท่านจะไม่ลังเลทันที

ตั้งศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ

นับเป็นอีกหนึ่งผลงานที่มีคุณูปการต่อคนไทย โดยเฉพาะลูกหลานไทย ด้วยท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านได้เล็งเห็นแล้วว่า ถ้าปัญหาเรื่องยาเสพติดอันเป็นปัญหาใหญ่ระดับประเทศ และระดับโลก แต่ปล่อยให้งานด้านนี้เป็นไปตามขั้นตอนและระเบียบการปฏิบัติงาน เห็นจะไม่ทันต่อสถานการณ์อันเลวร้ายและรุนแรงของปัญหาเรื่องยาเสพติด

ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เนปาล (H.E. Mr. Khamal Thapa) เข้าเยี่ยมคารวะ ฯพณฯ รมว.มท. เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

ฯพณฯ เอกอัครราชทูตสหรัฐ H.E. Mr. William H.Itoh ได้เข้าเยี่ยมคารวะ ฯพณฯ รมว.มท. เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

สาระสำคัญของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๑/๒๕๔๑

เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

จากสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของยาเสพติดอย่างกว้างขวางและรุนแรง รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะยาว จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อลดการระบาดและแก้ไขปัญหาที่ต่อเนื่อง โดยกำหนด งานภายใต้ยุทธศาสตร์ "ราษฎร์รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด" โดยการผนึกกำลังของประชาชน ไปได้ ท่านจึงตั้ง "ศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ" ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๑๔๑/๒๕๔๑ โดยมีวัตถุประสงค์ คือต้องการแก้ไขและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ตรวจติดตามผลยาเสพติดที่จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒

และหน่วยงานราชการ ในการต่อต้านปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ภายใต้ระบบบริหารและการจัดการที่เป็นเอกภาพมากขึ้น โดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑. ดำเนินการทางจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ในลักษณะเชิงรุก เพื่อกระตุ้นและระดมพลังประชาชนที่เป็นองค์กรจัดตั้งของภาครัฐทุกส่วน รวมทั้งกลุ่มประชาชนต่าง ๆ ให้ตระหนักถึงภัยยาเสพติด และร่วมกันต่อต้านการกระทำผิดเกี่ยวกับผู้เสพติดในพื้นที่ชุมชนของตน

๒. การแก้ปัญหาในพื้นที่ ต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา และกลุ่มเป้าหมาย โดยการดำเนินงานให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม และให้ผนึกกำลังทรัพยากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๓. มาตรการป้องกันการระบาด ต้องดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว สถานศึกษาและชุมชน โดยมีมาตรการชัดเจนและต่อเนื่อง

๔. ปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดเหมือนเป็นผู้ป่วย โดยให้โอกาสเข้ารับการบำบัดรักษาตามความต้องการและความเหมาะสม

๕. ดำเนินการต่อผู้ผลิตผู้ค้า ผู้นำเข้า

เป็นประธานเปิดที่ว่าการอำเภอสองหลังใหม่ ที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๑

และส่งออกยาเสพติด ตลอดจนผู้มีอิทธิพลที่สนับสนุนการกระทำผิดกฎหมายอย่างเฉียบขาด

๖. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วย ต้องประสานการดำเนินงานให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน มีการเร่งรัดดำเนินคดีและมีการพิพากษาลงโทษขั้นสูงสุดที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

๗. ให้ความสำคัญ และดำเนินการด้านการข่าวเชิงรุก เพื่อให้ทราบถึงเครือข่ายและพฤติกรรมการกระทำผิด

๘. ลดเงื่อนไขที่มีผลต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

๙. ประสานงานทางการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อลดการผลิตและนำเข้า

๑๐. ให้ความคุ้มครองแก่บุคคล และเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑๑. ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้การสนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย เกี่ยวกับยาเสพติด

โดยมีโครงสร้างพอสรุปได้ดังนี้

๑. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นคณะกรรมการระดับชาติมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และมีอำนาจสั่งการประสานงานกระทรวง ทบวง กรม และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๒. คณะอนุกรรมการเฉพาะด้าน

๕ คณะ ทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินงานในแต่ละด้าน ได้แก่ การปราบปราม การป้องกัน การบำบัดรักษาและฟื้นฟู การบริหารและแผนงบประมาณ และการติดตามประเมินผล

๓. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับกระทรวง ทำหน้าที่ประสานแผนงบประมาณ และการดำเนินงานภายในกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

๔. ศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้อำนวยการศูนย์ ทำหน้าที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยรับนโยบายและแนวทางจาก ป.ป.ส.

๕. คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ป.ป.ส.จ.) และกรุงเทพมหานคร (ป.ป.ส.ก.) ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนประสานแผน และงบประมาณ ประสานและอำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร โดยมีศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและกรุงเทพมหานครอำนวยการและสั่งการส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งงานออกเป็น ๓ ฝ่าย ได้แก่

๑. ฝ่ายป้องกันยาเสพติด

๒. ฝ่ายบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ และ

๓. ฝ่ายปราบปรามยาเสพติด

และผลจากการนี้ ทำให้รัฐบาลมีประสิทธิภาพและสามารถทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงได้ในระดับหนึ่ง

เป็นประธานพิธีเททอง หล่อพระรูปสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ณ วังวรดิศ

กำเนิดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ อบต. เป็นการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำเนิดขึ้นในยุคของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ลงนามโดย พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อให้การบริหารงานขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จะเห็นว่า ท่านสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการดูแลตนเอง โดยให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางบริหารราชการส่วนภูมิภาคและสนับสนุนการบริหารงานของหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มความสามารถ โดยได้ประสานกับกระทรวง ทบวง กรม อื่นๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาตำบลของตนทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ได้อย่างเต็มความสามารถ ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของท้องถิ่นโดยตรง ด้วยหลักการคิดที่ว่า ไม่มีใครรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตนได้ดีเท่ากับคนในท้องถิ่นนั้นเอง นี่จึงเป็นอีกหนึ่งในการบริหาร ที่นำมาซึ่งความเจริญและความก้าวหน้าของบ้านเมืองภายใต้การดูแลของท่าน

ฯพณฯ รมว.มท. ร่วมประชุมปรึกษาปัญหาภัยแล้ง และตรวจการดำเนินงานแก้ปัญหาภัยแล้ง ตำบลสักงาม อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๑

พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง

"เศรษฐกิจชุมชน" หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชน หรือเอกชน ร่วมกิจการและ / หรือ ช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการรับช่วงงานไปทำจากเอกชนหรือกลุ่มองค์กรอื่น โดยการประสานทำงานกับพหุภาคีกับหน่วยงาน / เอกชน และผู้คนในท้องถิ่นมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิต การตลาด ทุน การ

เกี่ยวข้าวในแปลงสาธิตที่คลองหก จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๒

เยี่ยมชมเศรษฐกิจพอเพียงไร่นาสวนผสม ที่จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๒

จัดการร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขาย การบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ส่งผลต่อคน ครอบครัว และชุมชน

ในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ประเทศได้รับการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงในหลายด้าน หลายอย่าง เกิดขึ้นครั้งแรกในยุคสมัยของท่าน แต่ทว่า แม้ประเทศชาติจะเจริญรุดหน้าไปเท่าใด ท่านก็มิได้ละเลยในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อันเป็นพื้นฐานความแข็งแกร่งของประเทศชาติ โดยเป้าหมายหลักก็คือ การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของคนในครอบครัวและชุมชน ให้มีความคิดริเริ่ม เรียนรู้ อันจะก่อให้เกิดปัญญาในการใช้กลไกการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชน ซึ่งในยุคของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ถือว่าเรื่องนี้โดดเด่นและแข็งแกร่งเช่นกัน

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นมาดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากของสังคม อันได้แก่ ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ซึ่งนโยบายของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเองนี้ ได้แพร่หลายไปทั่วประเทศ นำความแข็งแกร่งมาสู่ประชาชนและชุมชนของตนเอง อันนำมาซึ่งความเข้มแข็งของประเทศชาติด้วย

ผู้อำนวยการ ศอ.บต.นำผู้เข้าร่วมสัมมนาคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเข้าเยี่ยมคารวะ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ที่ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย

พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ศอ.บต.

จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง เพราะอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีภูมิประเทศที่สวยงาม และมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม เป็นแหล่งอารยธรรม และมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงเป็นพื้นที่ที่มีโอกาสพัฒนาสูงมาก แต่ทว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มีข้อจำกัดหลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ความไม่พร้อมในการบริการขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา รวมทั้งความยากจนและความไม่เป็นธรรมในสังคม การพัฒนาที่ล่าช้า การดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดในบางยุคสมัย ทำให้ชายแดนภาคใต้ยังคงมีปัญหาอยู่

ในยุคของท่านพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ได้มีการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งนโยบายและการปฏิบัติในยุคของท่านนั้นโดดเด่นมาก ท่านเร่งรัดและพัฒนา ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชุมชนในพื้นที่ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับสภาพสังคมวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ควบคู่กับการปฏิบัติการทางจิตวิทยาเพื่อความเข้าใจอันดีของทุกฝ่าย

ยังมีการพัฒนา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ ศอ.บต. ให้คล่องตัวและประสานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งด้านแผนงาน บุคลากร และงบประมาณ เพื่อระดมทรัพยากรมาแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการแก้ปัญหาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ทั้งหมดนี้ก็เพื่อนำภาคใต้ไปสู่ความเป็นจังหวัดชายแดนใต้ พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาให้น่าอยู่ น่าอาศัย น่าท่องเที่ยว และน่าลงทุน ให้เป็นดินแดนแห่งสันติสุขในที่สุด

ภาวะผู้นำ

ว่ากันว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำที่แท้จริงนั้น ให้ดูกันที่การตัดสินใจในภาวะวิกฤต ท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ท่านได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางถึงการที่ท่านมีภาวะผู้นำอย่างเต็มเปี่ยมจนยากที่จะปฏิเสธได้ ไม่ว่าการดำเนินชีวิตส่วนตัว หรือไม่ว่าจะเป็นการบริหารประเทศ ซึ่งในการด้านการบริหารประเทศนั้น แน่นอน ในฐานะรัฐมนตรีประจำกระทรวงหลายกระทรวงที่ท่านดำรงตำแหน่ง โดยหน้าที่ของท่าน ท่านเป็นผู้นำอยู่แล้ว แต่ในภาวะวิกฤตที่จะต้องตัดสินใจในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า อันเกี่ยวพันถึงบุคคลหรือความรับผิดชอบอันสูงสุด ท่านก็เปล่งประกายความเป็นผู้นำด้วยจิตวิญญาณ จนหลายเรื่องยังอยู่ในความทรงจำของประชาชนคนไทย

หลายปีมาแล้ว เรายังคงจำเรื่องราวเหตุการณ์ ก๊อดอาร์มีบุกยึดสถานทูตพม่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่อง ซึ่งขณะนั้น ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรองนายกรัฐมนตรี เหตุการณ์นี้จึงอยู่ในความรับผิดชอบของท่าน การเจรจาและแผนการช่วยเหลือตัวประกัน ภายใต้การบัญชาการของท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์

เหตุการณ์ทั้งสองเหตุการณ์นั้น เป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์เกิดขึ้นโดยช่วงระยะเวลาห่างกันเพียงไม่กี่เดือน ด้วยกลุ่มคนกลุ่มเดียวกันที่ปฏิบัติการ คือนักศึกษากะเหรี่ยง-คริสต์ สัญชาติพม่า ติดอาวุธสงคราม และเรียกตัวเองว่า กองกำลังพระเจ้า (ก๊อดอาร์มี)

เหตุการณ์บุกยึดสถานทูตพม่า

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เวลา ๑๑.๔๕ จู่ ๆ ก็มีกลุ่มนักศึกษาพม่าจำนวน ๑๒ คน พร้อมอาวุธปืนและระเบิด บุกเข้าไปในสถานทูตพม่าประจำประเทศไทย ที่ถนนสาทร กรุงเทพ จับเจ้าหน้าที่สถานทูตและประชาชนที่เข้าไปติดต่อราชการเป็นตัวประกันไว้ประมาณ ๒๐ คน จากนั้นชักธงชาติพม่าและธงของพรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตยขึ้นไปแทน

ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมนักศึกษาพม่าคนอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณเดียวกันมาสอบสวน ควบคู่ไปกับการเจรจาปล่อยตัวประกัน ซึ่งผู้ก่อการครั้งนี้ได้ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลทหารพม่า ให้ปล่อยตัวนางอองซาน ซูจี ผู้นำฝ่ายค้าน ให้กลับไปทำหน้าที่หลังได้รับการ

ประดับยศนายร้อยสามพราน เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

เลือกตั้งชนะถล่มทลายในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ส่วนทางฝ่ายรัฐบาลไทยภายใต้การนำของท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เดินทางมาสั่งการด้วยตนเอง และเปิดศูนย์อำนวยการขึ้นที่อาคารไบเออร์ ที่อยู่ติดกับสถานทูต และในระหว่างการเจรจา ตัวประกันก็ทยอยหนีออกมาได้เรื่อยๆ จนเหลือเพียง ๕ คน

กระทั่ง เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. ฝ่ายก่อการได้ต่อรองขอเฮลิคอปเตอร์ให้ไปส่งตนและพรรคพวกที่ชายแดนไทย - พม่า ที่จังหวัดราชบุรี ทางรัฐบาลไทยตอบรับ โดย ม.ร.ว.สุขุมพันธ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศในขณะนั้น เสนอตัวเป็นตัวประกันโดยสารไปด้วยเพื่อรับรองความปลอดภัย จนกระทั่งถึงที่หมาย และในที่สุด เมื่อผ่านไป ๒๕ ชั่วโมงนับจากเกิดเหตุการณ์ เหตุการณ์ก็จบลงอย่างสงบ

วิเคราะห์ภาวะความเป็นผู้นำและการตัดสินใจของท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้จากเอกสารประกอบการบรรยายของท่านที่ใช้สอนนักศึกษา ในหัวข้อ “การตัดสินใจของผู้นำในภาวะวิกฤต” กรณีนักศึกษาพม่าบุกยึดสถานทูตพม่าประจำประเทศไทย

- สถานการณ์ เป็นการเรียกร้องประชาธิปไตย
- นโยบาย ไม่ใช้ความรุนแรง
- เป้าหมาย เพื่อให้ตัวประกันปลอดภัย
- จัดตั้งกองบัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อคลี่คลายสถานการณ์
- ดำเนินการทางการทูต เพื่อสร้างความเข้าใจในสถานการณ์
- ใช้วิธีเจรจาต่อรอง

วัตถุประสงค์ของกลุ่มนักศึกษา

- เพื่อจับตัวเอกอัครราชทูตพม่าประจำประเทศไทย เป็นเรื่องการเมืองภายในของพม่า
- ขออาหารและน้ำ แลกเปลี่ยนกับตัวประกัน

การประเมินสถานการณ์

- ทำอย่างไรจึงจะควบคุมสถานการณ์และคลี่คลายเหตุการณ์ได้
- สิ่งสำคัญที่สุด คือ ความปลอดภัยของตัวประกัน

- รัฐบาลมอบหมายให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์

- ใช้นโยบายต่อรองเป็นหลัก

- ตั้งชุดเจรจาต่อรอง

- มีชุดปฏิบัติการพิเศษ คือ นเรศวร ๒๖๑ และอรินทราช ๒๖

การปฏิบัติการ

- เจราจาต่อรองมากกว่า ๓๗ ครั้ง ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม เวลา ๑๒.๐๐ น. ถึงวันที่ ๒ ตุลาคม เวลา ๑๓.๐๐ น. พ.ศ. ๒๕๔๒

- ขอให้ปล่อยผู้หญิง และคนเจ็บออกมา

- กลุ่มนักศึกษาเสนอขอให้นำ ฮ.มารับไปส่งชายแดนในวันที่ ๒ หากเลยกำหนดจะฆ่าตัวประกันทุกครึ่งชั่วโมง

- เช้าวันที่ ๒ มีผู้ได้รับการปล่อยตัว ผู้หญิงไทย ๒ คน และเจ้าหน้าที่สถานทูตที่ป่วย

- คณะ นอก.(คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากล) รับทราบข้อมูลทั้งหมด และอนุมัติให้ ม.ร.ว.สุขุมพันธ์ บริพัตร รมช.ต่างประเทศ เป็นตัวประกันแทน เพื่อแลกกับการที่คนร้ายปล่อยตัวประกันทั้งหมด

- เจรจาเพื่อแลกตัวประกัน มีการเจรจาผ่านข่ายวิทยุ โดยพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รมต.มหาดไทย

- ตัวประกันได้รับการปล่อยตัว กลุ่มนักศึกษาและ ม.ร.ว.สุขุมพันธ์ ขึ้น ฮ.ไปชายแดนไทยพม่า เหตุการณ์จบลงอย่างสงบ

เหตุการณ์บุกยึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี

เช้าวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เวลา ๐๗.๒๐ กองกำลังกลุ่มเดิมได้ก่อเหตุขึ้นอีกครั้ง แต่อุกอาจขึ้นกว่าเดิม โดยกลุ่มผู้ก่อการร้ายต่างชาติประมาณ ๑๐ คน พร้อมอาวุธสงคราม จี้บังคับรถยนต์ไปโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี และยึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี พร้อมตัวประกันประมาณ ๓๐๐ คน

ตรวจสถานการณ์น้ำท่วมที่จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๒

ข้อเรียกร้องของกลุ่มก่อการร้าย

๑. ขอร้องให้รัฐบาลไทยหยุดยิงผู้อพยพชายแดน

๒. ขอร้องให้ทหารไทย หยุดช่วยเหลือทหารพม่า

๓. ขอร้องให้รัฐบาลไทยทำการช่วยเหลือผู้อพยพ

๔. ขอร้องให้รัฐบาลไทยและ UN ประชุมปรึกษากันกดดันรัฐบาลพม่าให้ยอมรับช่วยเหลือผู้อพยพให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๕. ให้รัฐบาลไทยทำการลงโทษหัวหน้าทหารไทยที่สั่งยิงผู้อพยพ

ข้อเสนอเพิ่มเติมของกลุ่มก่อการร้าย

๑. ให้นักศึกษาพม่าที่ศูนย์ควบคุมบ้านมณีลอย ชื่อ นาย ตู ตู มาพบกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายที่เกิดเหตุ

๒. ให้กองกำลังของฝ่ายไทยถอยห่างจากโรงพยาบาล ๓๐๐ เมตร

วิเคราะห์สถานการณ์

- สถานการณ์เป็นการก่อการร้าย
- เป้าหมายของรัฐบาล ต้องให้ตัวประกันปลอดภัย
- จัดตั้งกองบัญชาการเฉพาะกิจเพื่อคลี่คลายสถานการณ์
- เจรจาต่อรอง
- ปราบปราม ถ้าจำเป็น และมีโอกาส

ประธานช่วยเหลือผู้ประสพปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ที่คลองหลวง ๑๐ จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๑

กำหนดทางเลือกในการตัดสินใจ

มีทางเลือก ๒ ทาง

๑. ใช้การเจรจาต่อรองเป็นหลัก

๒. หากการเจรจาต่อรองล้มเหลว จะใช้การปฏิบัติการเข้าจับกุมผู้ก่อการร้าย

การเจรจาต่อรองได้ดำเนินมาโดยต่อเนื่อง แต่ทางกลุ่มผู้ก่อการร้ายไม่ยินยอมรับข้อเสนอโดยการมอบตัว จึงตัดสินใจปฏิบัติการเมื่อเวลาประมาณ ๐๕.๓๘ น. ของวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๓ โดยกำลังชุดปฏิบัติการพิเศษของฝ่ายไทย ได้เข้าไปปฏิบัติการเข้าจับกุมผู้ก่อการร้าย

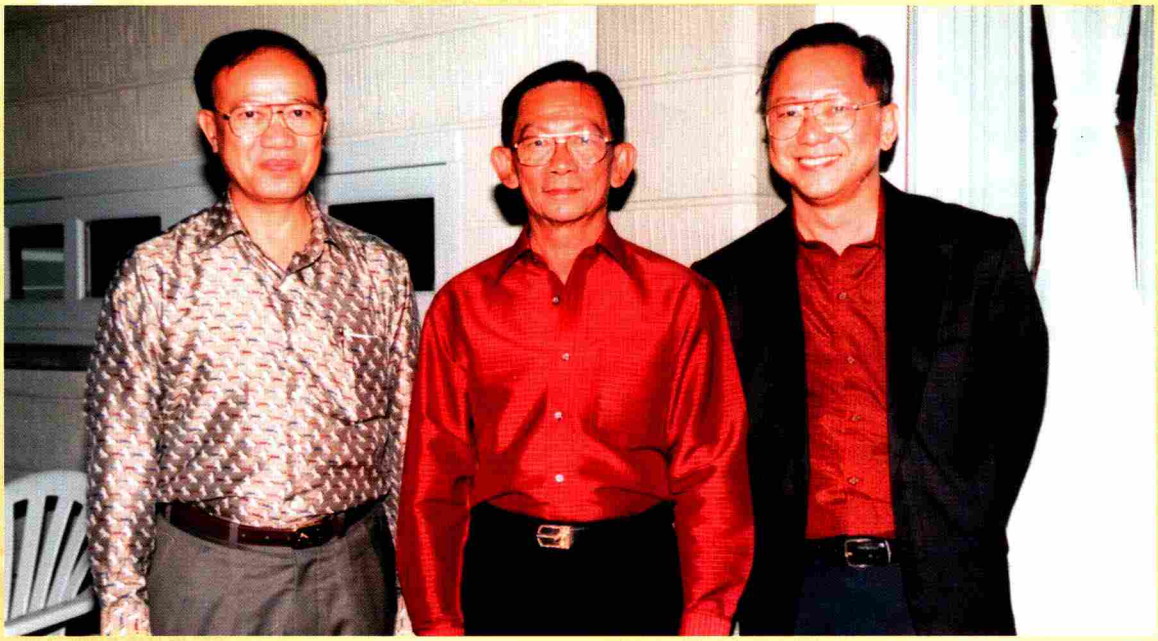
ผลการปฏิบัติการ

ตัวประกันทั้งหมดปลอดภัย ไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บแต่อย่างไร ฝ่ายผู้ก่อการร้ายถูกยิงเสียชีวิตในที่เกิดเหตุจำนวน ๑๐ นาย ส่วนฝ่ายไทยได้รับบาดเจ็บ รวม ๗ นาย

สถานการณ์ปิดป่าทั่วประเทศ

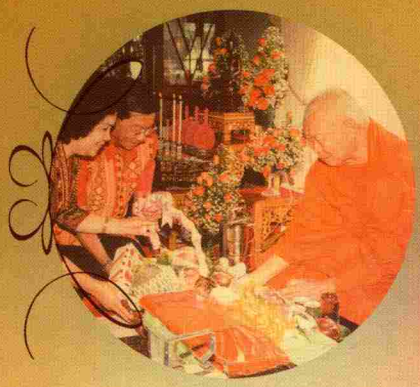
เมื่อท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั้น นอกจากการประกาศปิดป่าทั่วประเทศ จนเป็นเป็นที่ลือลั่นแล้ว เหตุการณ์นั้น ยังเป็นการแสดงความชัดเจนของการเป็นผู้นำที่โดดเด่นของท่าน

เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจากการเกิดอุทกภัยร้ายแรงบริเวณภาคใต้ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๑ นำมาซึ่งการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

ของราษฎรอย่างมาก และก็เหมือนเป็นการกระชากหน้ากากความเลวร้ายของการตัดไม้ทำลายป่า ไม่ว่าจะเป็นการตัดอย่างถูกกฎหมายหรือลักลอบตัด เพราะท่อนซุงจำนวนมหึมาที่ไหลมากับน้ำได้พัดพาเข้าทำลายบ้านเรือนและชีวิตผู้คนนั้น ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้แสดงภาวะผู้นำในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาของชาติ โดยคำนึงถึงผลเสียหายของประเทศชาติ ทั้งปัจจุบันและอนาคตเป็นหลัก ไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลหรือผลเสียที่จะเกิดกับตนเอง โดยท่านเสนอต่อ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ในขณะนั้นให้ยกเลิกสัมปทานป่าไม้ และให้ปิดป่าทั่วประเทศ โดยออกเป็นพระราชกำหนดเร่งด่วนอุทกภัยเกิดพฤศจิกายน ๒๕๓๑ ท่านเสนอต่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ๑๓ ธันวาคมปีเดียวกัน และ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๒ ปิดป่าทั่วประเทศ และผลจากการตัดสินใจในครั้งนี้ ได้รักษาทรัพยากรป่าไม้อันเป็นสมบัติของชาติไว้ได้ ลดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เพื่อยกตัวอย่างให้เห็นภาพความเป็นผู้นำของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่าวิกฤต และเหตุการณ์สำคัญและความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่เท่านั้น จะบอกได้ว่าใครเป็นผู้นำและใครเป็นได้เพียงผู้ตาม

ผลงาน
ด้านการเมือง

ตำนานงูเห่า อิสระแห่งประชาธิปไตย

ตำนานงูเห่า...เป็นเรื่องราวทางการเมืองที่ถูกกล่าวขานควบคู่กันมากับชื่อของพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ในหลายแง่คิดมุมมองและมากสีสัน คำว่า "งูเห่า" เป็นคำกล่าวของสมัคร สุนทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรีผู้ล่วงลับ ที่กล่าวเปรียบเทียบตนเองว่าเป็นชาวนา หลายคนอาจมองว่า "งูเห่า" แทนความหมายของการทรยศหักหลังทางการเมือง แต่ในขณะเดียวกัน "งูเห่า" ในมุมมองอีกด้านหนึ่ง นี่คือความเป็นประชาธิปไตย ในมิติใหม่ทางการเมืองไทย

ย้อนหลังกลับไปเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ต้องลาออกจากตำแหน่ง เพราะถูกกดดันเนื่องจากการลดค่าเงินบาท ในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ โดยตัดสินใจลาออกเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ในปีเดียวกัน ซึ่งขณะนั้นพรรคร่วมรัฐบาลประกอบด้วย พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย ตกลงร่วมกันว่าจะสนับสนุน พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนา อดีตนายกรัฐมนตรี ให้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง ขณะที่พรรคฝ่ายค้าน ซึ่งมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ และมี ส.ส. น้อยกว่าพรรคความหวังใหม่ ๒ เสียง ก็มีความพยายามที่จะเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลด้วยเช่นกัน

และในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ นายเสนาะ เทียนทอง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ ได้จัดแถลงข่าวยืนยันการจัดตั้งรัฐบาล โดยสนับสนุน พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีที่ชั้นล่างของทำเนียบรัฐบาล ในขณะเดียวกันที่ชั้นบน พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ในขณะนั้น ก็เปิดแถลงข่าวเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลด้วย เป็นการปฏิบัติการณ์ที่ต้องใช้ไหวพริบ สติปัญญาและการตัดสินใจ และคุมสถานการณ์ชั้นเซียน โดยมีเสียงสนับสนุนจากพรรคกิจสังคม ของนายมนตรี พงษ์พานิช พรรคร่วมรัฐบาลเดิม และมีตัวแปรสำคัญ อันเป็นตำนานของ "งูเห่า" อันลือลั่น นั่นคือ ส.ส.พรรคประชากรไทย จำนวน ๑๒ คน นำโดย นายวัฒนา อัศวเหม และนายฉลอง เรี่ยวแรง ที่เข้าร่วมสนับสนุน

พรรคประชาธิปัตย์ ขณะที่นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทยไม่ทราบมาก่อน โดยที่ตนยังสนับสนุน พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณอยู่ ทำให้สถานการณ์พลิกกลับอย่างรวดเร็ว โดยเสียงทางฝ่ายพรรคประชาธิปัตย์มีมากกว่าส่งผลให้นายชวน หลีกภัย ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ ๒ ในที่สุด

หลังเหตุการณ์ ทำให้นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย ได้กล่าวเปรียบเทียบตนเองว่าเปรียบเสมือนชาวนาในนิทานอีสป เรื่อง "ชาวนากับงูเห่า" โดยชาวนาได้เก็บงูที่กำลังใกล้ตายจากความหนาวเหน็บมาไว้ในอกเสื้อ เพื่อให้เกิดความอบอุ่นบรรเทาความหนาวเย็น แต่งูเห่านั้นพอแข็งแรงก็กลับฉกชาวนาตายเสีย และแน่นอน ด้วยคำเปรียบเทียบของนายสมัคร สุนทรเวช ผู้เป็นชาวนางูเห่านั้นก็คือ ส.ส.ทั้ง ๑๒ คน โดยเฉพาะ ส.ส.กลุ่มปากน้ำของนายวัฒนา อัศวเหม ซึ่งอดีตเคยสังกัดพรรคสามัคคีธรรม แต่หลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ไม่มีพรรคใดรับเข้าสังกัด จนในที่สุดได้เข้ามาสังกัดพรรคประชากรไทยของนายสมัคร สุนทรเวช และสร้างตำนานงูเห่า โดยการตัดสินใจทางการเมืองที่ขัดต่อมติของพรรค

ซึ่งในเหตุการณ์ครั้งนั้น ส.ส.กลุ่มนี้จึงได้รับขนานนามว่า ส.ส. "กลุ่มงูเห่า" ต่อมาอย่างยาวนาน แต่ในภายหลังมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีนี้ว่า ส.ส.พรรคประชากรไทยทั้ง ๑๒ คนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะตัดสินใจโดยอิสระ ในการที่จะสนับสนุนใครเป็นนายกโดยไม่จำเป็นต้องทำตามมติพรรค หรือหัวหน้าพรรคการเมืองที่ตนสังกัด เพราะนี่ถือเป็นอิสระ เป็นประชาธิปไตย ที่จะมีสิทธิตัดสินใจได้

จากทั้งหมดนี้ ทำให้เรามองเห็นภาพการทำงานของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่าท่านได้นำมิติใหม่ทางการเมืองเข้ามาทำงาน และเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขอนำบทความจาก ***บล็อกโอเคเนชั่น ประจำวันศุกร์ เดือนมกราคม ๒๕๕๑*** มานำเสนอเพิ่มเติมเพื่อขยายโลกทัศน์ทางการเมืองในประเด็นนี้ ในมุมมองของสื่อ

คิดถึงตำนานชาวนากับงูเห่า (การเมือง) ไทย

ครั้นเมื่อนายสมัครได้หวนคืนสู่สนามการเมืองระดับประเทศอีกครั้งหลังจากต้องไปรักษาเนื้อรักษาตัวเนื่องจากโดนพิษงูเห่าทางการเมืองเล่นงานจนบอบช้ำ หลังจากได้หายหน้าหายตาไประยะหนึ่ง ตอนนี้เขาก็ได้กลับมาในฐานะผู้ที่จะมาชิงเก้าอี้ผู้นำประเทศครั้งแรกในวิถีทางการเมืองในชีวิตของเขา และความฝันของเขาก็ใกล้จะเป็นจริงขึ้นมาเมื่อมีการประกาศเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคชาติไทยและพรรคพลังแผ่นดินโดยที่ก่อนหน้านี้ทำท่าปฏิเสธการร่วมรัฐบาลอยู่ก็ตาม แต่ที่ทำให้ผมต้อง

นึกถึงอดีตที่แสนจะวกวนของการเมืองไทย ก็คือการที่นายวัฒนา อัศวเหม แกนนำของพรรคพลังแผ่นดินออกมาแสดงการคัดค้านการร่วมรัฐบาลในครั้งนี้ มันย้อนให้ผมนึกถึงวลีทางการเมืองเรื่องชาวนากับงูเห่า ที่นำเสนอโดยนักการเมืองรุ่นลายครามอย่างนายสมัคร สุนทรเวช และนายวัฒนา อัศวเหม เป็นยิ่งนัก

หลายคนที่เป็น (hard) คอการเมืองในยุคนั้นคงจะทราบกันดีว่าตำนานเรื่องนี้มันเกิดขึ้นได้อย่างไร ผมขอเท้าความสักเล็กน้อยนะครับเพื่อกัน (ตัวเอง) ลืม เรื่องนี้เกิดขึ้นในช่วงที่เกิดฟองสบู่แตกพอดีครับ หลังจากนั้นไม่นานนายกรัฐมนตรีที่มีนามว่า พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธได้ลาออกจากตำแหน่งในช่วงปลายปี ๒๕๔๐ โดยไม่ยุบสภา (ผมชอบท่านมากในการกระทำในครั้งนี้ เพราะในการเมืองไทยส่วนใหญ่ผู้นำเมื่อถึงคราวจนแต้ม ก็มักจะต้องล้มกระดานกันทุกคราเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้ทุกอย่างต้องหยุดเดินชั่วขณะต้องรอจนกว่าจะมีการเลือกตั้งและรัฐบาลใหม่) พรรคร่วมรัฐบาลในช่วงนั้นได้หารือและมีมติกันว่าจะสนับสนุนให้ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศต่อไป

แต่เรื่องราวไม่ได้ง่ายเหมือนคิด เมื่อฝ่ายค้านมีขงเบ้งทางการเมืองอย่าง พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ในสมัยนั้นอยู่ *ย่อมไม่ให้โอกาสดี ๆ อย่างนี้หลุดลอยไป พล.ต.สนั่นจึงได้ไปเชื้อเชิญส.ส. พรรคประชากรไทย กลุ่มของนายวัฒนามาเข้าร่วมการสนับสนุนนายชวน หลีกภัย (ข้อเสนอดีอย่างไรเชิญท่านหาอ่านได้ตามเว็บต่าง ๆ)*

เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ร้อนไปจนถึงนายสมัคร ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชากรไทย แม้ต่อมามีมติพรรคที่ไม่ให้กลุ่มของนายวัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลกับฝ่ายค้านเดิมก็ตาม ก็ไม่สามารถขัดขวางการตัดสินใจของกลุ่มนี้ไปได้ เมื่อเป็นดังนั้นนายสมัครจากรองนายกรัฐมนตรีก็ต้องกลายไปเป็นฝ่ายค้าน และเหลือสมัครพรรคพวกในสังกัดเพียง ๕ คนเท่านั้น จนนายสมัครเปรียบตนเองเหมือนชาวนาที่เก็บงูเห่าใกล้ตายมาดูแลจนหายเป็นปกติแล้วมาแว้งกัดคนที่เคยช่วยเหลือตน (ก่อนหน้านี้กลุ่มนี้ไม่มีพรรคไหนรับเข้าสังกัด) ทำให้สื่อมวลชนต่าง ๆ เรียก ส.ส. ๑๒ คนนี้ว่า "กลุ่มงูเห่า" เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้นายสมัครหายหน้าหายตาไปจากวงการทางการเมืองชั่วระยะหนึ่ง ไม่มีใครรู้ว่า (สนธยา) ไปไหน

มาดูรายชื่อของกลุ่มนี้กันครับ

๑. นายวัฒนา อัศวเหม *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดสมุทรปราการ***

๒. พลอากาศเอก สมบุญ ระหงษ์ *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดสมุทรปราการ***

๓. นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดพิษณุโลก***

๔. นายประกอบ สังข์โต *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดนนทบุรี***

๕. นายมั่น พัธโนทัย *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดสมุทรปราการ***

๖. นายสำเร็จ อัจฉริยะประสิทธิ์ *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดนนทบุรี***

๗. นายสมพร อัศวเหม *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดสมุทรปราการ***

๘. นายไกรสิทธิ์ ไกรสิทธิ์พงศ์ *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดพิษณุโลก***

๙. นายสุชาติ บรรดาศักดิ์ *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดนนทบุรี***

๑๐. นายพูนผล อัศวเหม *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรปราการ*

๑๑. นายฉลอง เรี่ยวแรง *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดนนทบุรี***

๑๒. นายทนุศักดิ์ เล็กอุทัย *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ***จังหวัดอุตรดิตถ์***

เมื่อนายสมัครกลับมาก็ดำเนินเกมการเมืองต่อทันที โดยมีมติขับไล่กลุ่มนี้ออกจากพรรค ซึ่งจะทำให้กลุ่มนี้สิ้นสภาพจากการเป็นส.ส.ทันที แต่กลุ่มของนายวัฒนายังไม่ยอมจนมุม ได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าการดำรงตำแหน่งจะสิ้นสุดลงตามมติพรรคหรือไม่ ผลที่ออกมาเป็นไปในทางตรงกันข้ามจากที่นายสมัครต้องการ (ผมไม่แน่ใจว่าหลังจากนั้นกลุ่มนี้ได้เข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์

หรือไม่) กลุ่มงูเห่าก็ได้รับรางวัลตอบแทน โดยการที่พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ ได้รับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และนายยิ่งพันธ์ มนะสิการได้ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (หากไม่มีงูเห่าในวันนั้นคงจะไม่มีชวนสองในวันนี้)

สำหรับนายสมัครแล้ว เรื่องราวของงูเห่ากับชาวนาคงเป็นบทเรียนที่ดีทางการเมืองสำหรับตน (กลัวจะเกิดขึ้นซ้ำรอย) แต่สำหรับประชาชนคนไทยย่อมไม่ได้อะไรจากการที่นักการเมืองที่เล่นการเมืองจนเกินไปจนลืมไปว่าตนมีหน้าที่อะไรและเข้ามาทำไม เมื่อวลีที่ว่าไม่มีมิตรแท้และศัตรูที่ถาวร ผลประโยชน์เท่านั้นนิรันดรยังใช้ได้ดีอยู่ในการเมืองไทย งูเห่าทางการเมืองก็ยังคงซ่อนตัวอยู่ทุกซอกหลืบของระบบการเมืองไทยต่อไป นักการเมืองทุกคนพร้อมจะเป็นงูเห่าได้ทุกเมื่อหากผลประโยชน์ที่ตกแก่ตนนั้นมากพอ แต่ยังไงเสียขอให้อย่าฉกประชาชนตาดำๆ ก็แล้วกัน

นั่นคือแง่คิดอีกมุมหนึ่งจากบล็อกโอเคเนชั่นเรื่อง ***คิดถึงตำนานชาวนากับงูเห่า (การเมือง) ไทย*** และขอเพิ่มเติมบทความจาก ***หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ประจำวันศุกร์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ คอลัมน์ จันทร์สนุก ศุกร์สนาน โดย ดร.วิษณุ เครืองาม*** เพื่อให้เห็นอีกด้านหนึ่งของพลตรี สนั่น ขจร-

ประศาสน์ ผ่านสายตานักวิชาการ และนักคิดนักเขียนท่านนี้...

เสธ.หนั่นถึงแก่อนิจกรรมมาได้ ๗ วันแล้ว ถ้าผมไม่พูดถึงท่านบ้างก็ดูจะใจจืดใจดำเกินไป จะว่าท่านเป็นคนสำคัญคนหนึ่งของบ้านเมืองยุคหลัง รสช.เป็นต้นมาก็ได้ ทั้งว่าโดยส่วนตัวแล้วผมแอบคิดเอาเองข้างเดียวว่าท่านเอ็นดูผมอยู่ไม่น้อย นักการเมือง ไม่ว่าฝ่ายไหนมักออกปากชม เสธ.หนั่นว่าเป็นคนใจใหญ่ รักพรรคพวก เอาไงเอากัน รับปากใครแล้วต้องช่วยให้ได้ ทั้งยังคิดลึก สุขุมรอบคอบ แต่ไม่คิดเล็กคิดน้อย

ผมไม่เคยรู้จักท่านก่อนปี ๒๕๓๕ แต่เขาว่าท่านเคยเป็นคนมุทะลุดุดัน โผงผาง ประเภทท้าตีท้าต่อยอยู่เหมือนกัน เมื่อมารู้จักกัน ท่านใจเย็นรอบคอบขึ้นมากแล้ว สังเกตจากการถนอมปากถนอมคำและมักติงให้คนรอบข้างพลอยรอบคอบ อดทน และอดกลั้นตามไปด้วย สมัยหนึ่งเมื่อหนุ่ม ๆ ในปี ๒๕๒๐ ท่านเคยร่วมขบวนการยึดอำนาจจากรัฐบาลชุดหนึ่ง ราว ๒๐ ปีต่อมาท่านชมหัวหน้ารัฐบาลชุดนั้นกลางที่ประชุมว่า เกิดเป็นผู้นำต้องมีหลักการและซื่อตรงอย่างท่านผู้นั้น ถ้านักการเมืองได้ส่วนดีของท่านผู้นั้นไป ประเทศชาติจะเจริญ

เมื่อพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี ๒๕๔๐ เสธ.หนั่นเป็นกำลังสำคัญในการเดินสายประสานสิบทิศจนพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นผู้นำการจัดตั้งรัฐบาล คนจึงเรียกท่านว่าผู้จัดการรัฐบาล ครั้งนั้นจะว่าเป็นการช่วงชิงกับพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก็ได้ แต่เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นรัฐบาลแล้วผมก็เห็น เสธ.หนั่นกับท่านนายกฯ ชาติชายยังกอดคอรักใคร่ปรองดองกันดี ในคราวที่พลตรีสนั่น เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ท่านเป็นกำลังสำคัญในการนำกรมตำรวจออกจากกระทรวงไปตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อจะได้เติบโตไม่ผูกมัดกับระเบียบและสายงานที่ยาวภายในกระทรวง อธิบดีกรมตำรวจได้เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมาจนบัดนี้ ทั้งยังได้พัฒนาส่งเสริมงานของตำรวจหลายอย่างจนนักการเมืองในพรรคท่านเองเปรยว่า

เสธ.หนั่นนี่ประหลาด อำนาจอยู่กับตัวแท้ ๆ เขามีแต่จะเก็บไว้ ดันผลักออกไปจากตัว จากวันนั้นถึงวันนี้อาจหลายปีดีดักแล้ว ถ้าตำรวจรู้สึกว่าการได้แยกตัวออกมาเป็นข้อดีและเป็นความดี ก็ควรรำลึกถึง เสธ.หนั่นบ้าง !

ตอนว่าง ๆ จากงานการเมือง เสธ.หนั่นเคยเปิดหลักสูตรนักการเมืองรุ่นใหม่ ที่บ้านสนามบินน้ำอยู่ระยะหนึ่ง นักการเมืองจากพรรคไหนก็มาเรียนได้ ท่านออกทุนรอนและเลี้ยงข้าวปลาอาหารด้วย ผมยังเคยรับเชิญไปสอน ดูไปแล้วเป็นที่นิยมไม่แพ้หลักสูตรการเมืองของสถาบันพระปกเกล้าเชียวล่ะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผมและอยู่คนละพรรคกับเสธ.หนั่นเคยถามผมว่า มีคนมารายงานว่าคุณดอดไปเข้าบ้านพี่หนั่นหรือ ผมตอบว่า ครับ ไปบรรยายวิชาการ แต่พวกที่ฟังผมล้วนเป็นลูกพรรคหรือลูกน้องของท่านนายกฯ ทั้งนั้น ผมมองไม่เห็นเด็กเสธ.หนั่นเลย ท่านนายกฯ หัวเราะก๊าก เด็กผมมันเก่ง เรียนก็ฟรี กินก็ฟรี ได้เป็นเพื่อนกับเด็กพี่หนั่นอีก มีอะไรก็กอดคอคุยกันได้

ในที่ประชุม ครม. พลตรีสนั่นมักจะทำหน้าที่ผู้ใหญ่ตะล่อมจนความเห็น หรือมติออกมาแบบปฏิบัติได้ไม่ดุเดือดเลือดพล่านเกินไป และคอยกระตุ้นให้เรื่องเดินไปได้รวดเร็วด้วยอารมณ์ขัน ท่านเป็นคนมีอารมณ์ขันอย่างประหลาด ความจำดี มุกเยอะ เกร็ดเยอะ ลูกเล่นแพรวพราว และได้รับความยำเกรงจากคนทุกพรรคใน ครม. ในฐานะผู้จัดการรัฐบาล

ความจริงแค่เห็นท่านหน้าแดงก่ำ แต่งชุดไทยหรือชุดซาฟารีสีต่าง ๆ สลับกันมาทำงานไม่ซ้ำแต่ละวัน ผู้คนก็อมยิ้มแล้ว ที่เครียด

ก็คลาย จะว่าท่านเป็น สีสันของรัฐบาลก็ได้

เมื่อครั้ง ป.ป.ช.ชี้มูลความผิดเรื่องที่ท่านแจ้งบัญชีหนี้สินบกพร่อง แม้กระบวนการยังจะไปอีกยาว ท่านก็ยอมลาออกจากตำแหน่งโดยพลัน มีคนถามว่าทำไมต้องรีบลาออก ท่านตอบว่า เราเครียดคนเดียวพอแล้ว อย่าทำให้คนอื่นเครียดไปด้วย และท่านไม่เคยวิจารณ์องค์กรอิสระแบบโกรธแค้นเลย

ก่อนล้มป่วยจนถึงอนิจกรรมไม่นาน ท่านชวนผมและใครต่อใครอีก ๕-๖ คนไปกินอาหารจีนที่โรงแรมดิเอมเมอรัลด์ ท่านปรารภถึงอาการป่วยถุงลมโป่งพอง และห่วงใยความขัดแย้งในบ้านเมืองว่าจะบานปลายไปยาว ตอนหนึ่งท่านเปรยว่า ความขุ่นเคืองหรือโกรธแค้นทุกคนมีได้ทั้งนั้น แต่สิ่งที่นักการเมืองควรต่างจากชาวบ้านทั่วไป คือการรู้จักข่มใจ เก็บเอาไว้ในใจ ยอมกลืนเลือด โบราณถือว่าน้ำขุ่นอยู่ใน น้ำใสอยู่นอก ปัญหาเวลานี้คือฝ่ายหนึ่งก็โกรธแค้นเอาจริงเอาจังจึงได้แต่ร้องว่าเอาของกูมา! อีกฝ่ายก็โกรธและชิงชังว่าฝ่ายโน้นได้สิ่งที่ไม่ควรได้ ต่างคนต่างโกรธแล้วหาทางเอาคืน ทุกอย่างเลยพลุ่งพล่าน ทั้งลูกคู่ลูกยุและลูกหลงออกมาเต็มไปหมด ไม่มีใครเอาอย่างน้าชาติบ้างเลย

วันนั้นผมไม่ทันคิด แต่วันนี้อยากเติมว่า "ไม่มีใครเอาอย่างน้าชาติและ เสธ.หนั่นบ้างเลย"

ปรองดอง งานสร้างชาติ งานสุดท้ายของชีวิต

ในการทำงานอะไรสักอย่าง เมื่อหวังผลสำเร็จในงานนั้น ๆ แน่นอน ต้องผ่านความยากลำบาก ต้องทุ่มทั้งแรงกายแรงใจ งานชิ้นนั้นจึงจะสำเร็จลุล่วงไปได้

"งานสร้างชาติ" เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ มิว่าจะเป็นงานสร้างชาติในแง่มุมใด ต้องใช้พลังแรงกาย แรงใจ และสรรพกำลังเท่าที่มีหลอมรวมทุกสิ่งเพื่อเป็นพลังผลักดันงานสร้างชาตินั้นให้สำเร็จลุล่วง และ "งานปรองดอง" ที่ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รับภาระนั้นยิ่งใหญ่และสุดหิน เพราะเป็นการสร้างความปรองดอง ที่อยู่บนความแตกแยก บนรอยร้าว ที่พร้อมจะปริแตก แยกสลาย ของคนในชาติ ถ้าจะกล่าวว่า ท่านเดียวดายในการทำงานก็ไม่ผิดนัก เพราะบุคคลที่ควรจะเป็นกำลังสำคัญ ที่จะช่วยเหลือ หรือพึ่งพาได้กลับเป็นบุคคลที่เป็นคู่กรณีกันทั้งสิ้น ทุกคนยืนอยู่คนละฟากฝ่าย และไม่มีใครสักคนพร้อมที่จะยื่นมือมารับความปรองดอง อย่างจริงใจ บริสุทธิ์ใจ และไร้เงื่อนไข นอกจากคำบอกกล่าวที่ว่าพร้อมสำหรับการ "ปรองดอง" เพียงแต่ขณะที่พูดนั้น ก็ไขว้มือไว้ข้างหลังมิได้ยื่นมือมารับไมตรี การทำงานของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์นั้น ด้วยวัยเจ็ดสิบกว่า ที่ต้องเข้าหาคนนั้น เข้าหาคนนี้ เพื่อเจรจาขอความร่วมมือในการปรองดอง เพื่อให้ชาติบ้านเมืองเดินหน้าอย่างสันติ จึงเป็นงานที่ยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง และที่น่าเศร้าก็คือ นี่เป็นงานชิ้นสุดท้ายของชีวิต ที่ยังมิได้บรรลุผลของนักการเมืองอาวุโส ผู้มากสีสันและเป็นตำนานในหลายเรื่องราวดังท่าน

สุภาพบุรุษทางการเมืองท่านนี้ ทำงานจนนาทีสุดท้ายของชีวิต ท่านได้ปรารภกับคนใกล้ชิดว่า ท่านเบื่อการเมืองแล้ว ท่านต้องการวางมือทางการเมือง งานการเมืองสุดท้ายในชีวิตของท่าน คือต้องการสร้างความปรองดองของคนในชาติให้สำเร็จ แล้วท่านก็จะหยุดงานการเมืองทันที

ในวันที่นักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่อย่างท่านต้องก้มหน้าเข้าหาคนจำนวนมาก ที่ยืนอยู่กันคนละฟากฝ่าย ขอให้พวกเขาเหล่านั้น ให้อภัย อโหสิ ยอมรับความเป็นไป เพื่อบ้านเมืองจะไปรอด เรารู้ว่าท่านต้องใช้ความอดทน ความพยายาม อย่างยิ่งยวด ท่านไปหาคนที่เป็นผู้ใหญ่กว่า ท่านไปหาคนที่เป็นสหาย หรือ

กระทั่งเคยเป็นสหาย ท่านไปหาแม้กระทั่งคนที่เด็กกว่า และแม้กับบางคน ท่านก็ยอมกล้ำกลืนเอ่ยปาก เพื่อขอให้ทุกคนหันหน้าเข้าหากัน มาร่วมกันสร้างชาติของเรา จงคิดดูเถอะว่า ท่านต้องใช้ความอดทนและพยายามขนาดไหน

คำว่า **"ปรองดอง"** ที่ผ่านมา ดูจะเป็นคำที่แผ่วพลิ้ว ล่องลอย ไร้น้ำหนักดุจขนนก เนื่องเพราะทุกฟากฝ่าย ไม่มีใครเชื่อมั่นในเรื่องของปรองดอง จวบจนกระทั่ง คำคำนี้ ได้ผ่านออกมาจากปากของท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ผนวกกับความทุ่มเทมุ่งมั่นในเรื่องนี้ของท่าน คำคำนี้ จึงมีน้ำหนักปานขุนเขา

หลังเหตุการณ์ปฏิวัติ ๒๕๔๙ นำมาซึ่งความแตกแยกของบ้านเมืองชนิดที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และสิ่งเหล่านี้ ได้ผ่านสายตาผ่านความรู้สึก และผ่านหัวใจของผู้ใหญ่เช่นท่าน เรื่องราวของ "เส้นทางปรองดอง" จึงเริ่มมีน้ำหนัก และเริ่มเห็นสายตาแห่งความคาดหวังจากบุคคลหลายภาคส่วน

ปฐมบทแห่งความปรองดองที่มุ่งมั่นและจริงจังในครั้งนี้ คงจะต้องตามรอยความคิดของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ถึงสาเหตุที่ท่านจะทำงานหลอมรวมหัวใจของคนไทยในชาติให้กลับมาเหมือนเดิม จากคำกล่าวของท่าน เรื่อง **"เส้นทางการปรองดอง"** ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ดังนี้

"สภาพปัญหา *ปัจจุบันสังคมไทยมีความแตกแยกจากการแบ่งฝ่าย มีการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความเห็นทางการเมืองในแนวทางเดียวกัน มีการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการกับฝ่ายตรงข้ามอย่างรุนแรง ทำให้สังคมมีความแตกแยกทางความคิดมากขึ้น จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติล้มรัฐบาลวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ซึ่งทุกคนก็ได้เห็นว่ามีความแตกแยกทางความคิดของคนไทยซึ่งมีมากอย่างไม่เคยมีมาก่อนในอดีต*

"ในทางสังคม *มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย พวกใครพวกมัน ไม่ว่าใครพูดอะไร แสดงความคิดเห็นอย่างใดออกมา หรือทำอะไรก็ตาม หากไม่ใช่พวกของตนแล้ว ก็ดูจะผิดไปหมด ความแตกแยกทางความคิดและความขัดแย้งจนเกิดความรุนแรงนั้น ได้ลุกลามไปทุกภาคส่วนของสังคมไทย แม้กระทั่งในสังคมเล็ก ๆ เช่น สังคมครอบครัว ก็มีความเห็นที่แตกต่างกันจนกลายเป็นความขัดแย้ง ผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมนี้ยังไม่นับผลกระทบที่มีต่อจิตใจอันก่อให้เกิดความเครียดของคนในสังคม รบกวนการดำรงชีวิตที่สงบสุขของประชาชน คนในสังคมต่างคนต่างอ้างเหตุผลของตนเองเป็นที่ตั้งโดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมหรือของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง*

"ในทางเศรษฐกิจ *จากความแตกแยกในสังคม และมีความรุนแรงตามมานั้น ทำให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ*

อย่างมาก ทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อการลงทุนและการค้าขายภายในประเทศ ส่วนในต่างประเทศแทบจะไม่ต้องพูดถึง หลายประเทศขาดความมั่นใจที่จะลงทุนหรือค้าขายกับประเทศไทย เรามักได้ยินหลายครั้งหลายหนที่ประเทศต่าง ๆ ได้ประกาศเตือนคนในชาติของเขาในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยหรือห้ามเดินทางมาประเทศไทยในหลายช่วงเวลาที่ผ่านมา ถ้าไปดูสถิติจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะพบว่านักท่องเที่ยวจากต่างประเทศจะลดลงเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวของไทยที่ขึ้นหน้าขึ้นตาและเป็นจุดที่ได้เงินตราต่างประเทศเข้าประเทศไทยนั้น ได้สูญหายไปนับเป็นแสนล้านบาท

"ความมั่นคงของประเทศ เป็นที่แน่นอนว่าเมื่อคนในชาติแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเกิดความแตกแยกขัดแย้งกันเอง แม้กระทั่งทหาร ตำรวจ ข้าราชการฝ่ายปกครองที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงและปกป้องอธิปไตยของชาติ ยังมีความเห็นไม่ตรงกัน ขาดเหตุขาดผล ขาดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกัน ความเป็นเอกภาพก็ไม่มี ถ้าเปรียบเทียบเป็นกองทัพจะไปรบชนะข้าศึกได้อย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วความมั่นคงของชาติจะเกิดได้อย่างไร

"ในทางการเมือง ต่างฝ่ายต่างคิดที่จะแย่งอำนาจในการปกครองบริหารมาเป็นของพวกตนเอง ไม่ได้มีการเคารพในกติกาของ

การปกครองแบบประชาธิปไตย รัฐบาลใดขึ้นมาบริหารบ้านเมืองก็จะถูกต่อต้านขัดขวาง ทำให้การบริหารบ้านเมืองเป็นไปด้วยความลำบากยากยิ่ง

"ความแตกแยก ความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดผลกระทบใน ๓ - ๔ ด้านที่กล่าวมาแล้วนั้น ล้วนแต่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น พวกเราจะปล่อยให้เหตุการณ์ที่บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของประเทศยังคงอยู่อย่างนี้หรือ เราคงต้องกลับมาตั้งสติและทบทวนความคิดกัน แยกคำว่าพวกเขาพวกเราออก แล้วเมื่อมีคำว่า ทุกคนเป็นพวกเดียวกัน และเป็นคนไทยเหมือนกันทุกคน พูดกันด้วยเหตุด้วยผล...

"เส้นทางไปสู่ความปรองดอง ซึ่งสำหรับผมแล้ว ในฐานะคนไทยที่มีความรักต่อประเทศ ผมเลือกที่จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยปรองดอง เพราะเห็นว่าสถานการณ์การเมืองไทยขณะนี้ไม่มีใครเชื่อใจใคร นักการเมืองก็ไม่เชื่อวาจาหรือคำพูดของนักการเมืองด้วยกัน ไม่เชื่อว่าจะมีความจริงใจ จึงไม่พูดหรือเจรจากันอย่างเป็นเรื่องเป็นราว...ผมจึงมองว่า ถ้าปล่อยให้มีสถานการณ์อย่างนี้ต่อไป อนาคตของประเทศไทยจะเป็นอย่างไร...

"...ผมจึงได้เสนอตัวออกมาทำหน้าที่ โดยมิได้รับการร้องขอหรือไหว้วานจากผู้ใด แต่เป็นจิตสำนึกของคนไทยคนหนึ่งที่ผ่านโลกมายาวนาน และเล็งเห็นว่า หากปล่อยให้สถานการณ์เป็นอย่างนี้ต่อไป บ้านเมืองคงถึงกาลวินาศ โดยผมหวังว่า ทุกคนที่เสนอตัวมานั้นเปรียบเสมือนเทียนที่จุดส่องแสงสว่าง ยิ่งจุดมากยิ่งสว่างมากขึ้น ผมขอเป็นเทียนเพิ่มอีก ๑ เล่ม ที่เข้ามาดำเนินการในเรื่องนี้...

"...ต่อไปนี้ผมก็จะเจรจากับพรรคการเมืองต่าง ๆ และกลุ่มที่มีความขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งผมคิดว่าทุกกลุ่มและทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกับหลักการปรองดอง คือ ทุกฝ่ายต้องยอมรับการเจรจา ข้อสำคัญคือจะไม่มีใครได้อย่างที่ต้องการ แต่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันหาทางออก โดยน้อมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและอย่าสร้างเงื่อนไขก่อนเจรจา

"ทั้งนี้เป็นโอกาสที่ดีที่สังคมไทยได้มีบทเรียนทางการเมือง เป็นโอกาสดีที่สังคมไทยจะได้ทบทวนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมืองที่หลายฝ่ายยอมรับว่า ความรุนแรงไม่ใช่ทางออกของการแก้ปัญหาบ้านเมือง สิ่งที่ท้าทายสังคมไทยเป็นอย่างมาก คือวัฒนธรรมการประนีประนอมที่สร้างสรรค์ โดยเจรจากันในเรื่องจริง ความถูกต้อง การอะลุ่มอล่วย ไม่ใช้อารมณ์หรือความรู้สึกที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง

"การปรองดองคงไม่มีสูตรสำเร็จแต่ต้องลดทิฐิมานะของทุกฝ่ายลง พยายามฟังความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้าม แม้ว่าแต่ละคนอาจเห็นไม่เหมือนกัน แต่เราต้องกลับไปดูวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีและสืบต่อเนื่องมานาน นั่นคือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่สามารถรวมจิตใจชาวไทยได้ หากผู้มีส่วนได้เสียได้สำนึกถึงเหตุนี้และมีความเสียสละ มีความเกรงใจต่อการทำผิด เพื่อให้ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์คงอยู่ต่อไป ก็น่าจะเกิดความปรองดองขึ้นได้อย่างแท้จริง..."

นี่คือคำกล่าวที่ถือเป็นประวัติศาสตร์ ถึงทางออกของบ้านเมือง ใน **"เส้นทางแห่งการปรองดอง"** ท่านยังสรุปหลักของการปรองดองไว้อย่างกว้าง ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย คือ

- จะไม่มีใครได้อย่างที่ต้องการ แต่ทุกคนต้องมั่นคงในหลักการหาทางออก
- อย่าสร้างเงื่อนไขก่อนเจรจา
- น้อมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง
- การเจรจาปรองดองต้องเห็นใจกันและยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง
- คลายข้อจำกัดของแต่ละฝ่ายด้วยการให้อภัย และมีเมตตา

และข้อที่ยากที่สุดของการปรองดองก็คือ "ความจริงใจ"

สรุปข้อปิดท้ายในการกล่าวของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ในวันนั้นก็คือ **ขอให้คนไทยทุกคนมาช่วยกันจุดเทียนแห่งความปรองดอง เพื่อแสงสว่างที่ปรากฏขึ้นได้ครอบคลุมไปทั่วประเทศ เป็นแสงสว่างแห่ง**

ภาพแห่งความสุขภาพสุดท้าย ของท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่มอบให้กับผู้ที่ผูกพันใกล้ชิด ฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล ซึ่งเป็นผู้ที่ประกาศอย่างชัดเจนและหนักแน่นถึงเส้นทางปรองดอง...ว่าเส้นทางสายนี้จะไม่หยุดลงพร้อมกับการจากไปของท่าน...

การปรองดอง ให้ทุกคนมุ่งไปสู่เป้าหมายในระยะยาว และ "ก้าวข้ามอดีตของความเจ็บปวด" ให้ได้

ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เริ่มทุ่มเทเรื่องของ "ความปรองดอง" ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จนถึงวันที่ท่านจากไป ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ซึ่งก็ถือว่าเป็นเวลาไม่น้อย วันนี้ แม้ความปรองดังยังไม่เกิดขึ้น แต่สังคมยังคงคาดหวังถึงความปรองดอง เพราะเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้คนไทยมีความสุข บ้านเมืองสงบสุขและเดินหน้าต่อไปได้ แม้วันนี้ไม่มีท่านอยู่เพื่อผลักดันเส้นทางสายนี้ แต่เราเชื่อว่า "ความปรองดอง" ที่ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ได้จุดขึ้นนั้น ได้สว่างไสวอยู่ในหัวใจคนไทยแล้ว และเราก็เชื่อว่า ลึกๆ แล้วคนไทยพร้อมที่จะอภัยให้แก่กัน พร้อมที่จะเดินหน้า สร้างชาติสร้างแผ่นดินไปด้วยกัน แม้วันนี้จะมีอุปสรรค จะมีขวากหนาม ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอะไรของใครก็แล้วแต่ แต่ปณิธานของท่านพลตรี สนั่น ได้หยั่งรากลึกลงในหัวใจคนไทยแล้ว และแสงสว่างแห่งความปรองดอง แม้วันนี้จะน้อยนิด แต่จะโชติช่วงในที่สุด และเชื่อว่า ที่สุด "ความปรองดอง" จะบรรลุผล...

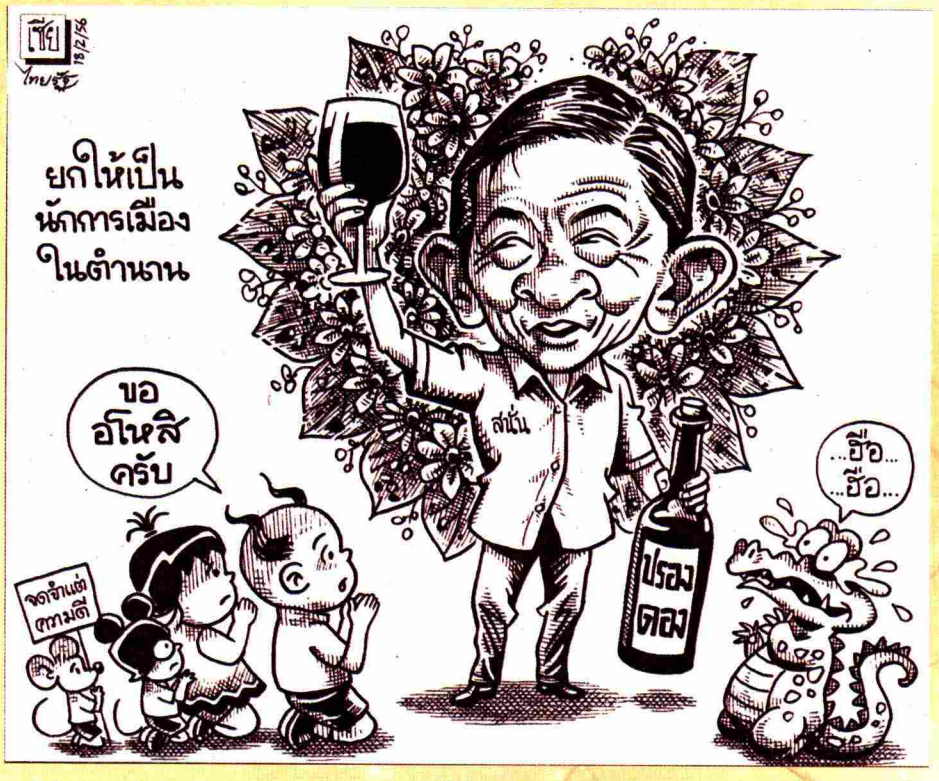
นานาทัศนะ จากสอ

ในวันที่ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ได้ถึงแก่อนิจกรรม ถือเป็นความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของวงการการเมืองไทย ความที่ท่านเป็นคนจริงใจ ตรงไปตรงมา และรักษาสัจจะ ท่านจึงมีเพื่อนพ้องน้องพี่ในหลากหลายวงการ ซึ่งมิใช่เพียงวงการการเมืองเท่านั้น โดยเฉพาะวงการสื่อ ก็ถือว่าเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ด้วยเช่นกัน หนังสือพิมพ์ทุกฉบับ สื่อในทุกสาขา ได้รายงานข่าวการจากไปของท่าน พร้อมไว้อาลัยการจากไปในบทความหนังสือพิมพ์หรือในสื่อของตน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้นหลากหลายบทความและหลากหลายฉบับ ได้กล่าวไว้อาลัยต่อการจากไป ที่นำมารวบรวมไว้นี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสื่อที่กล่าวถึงท่านในแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิต แต่ทุกสื่อได้แสดงความเสียใจและไว้อาลัยให้ท่าน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์...

เซียไทยรัฐ การ์ตูนการเมืองผู้ร้อนแรง วันนี้ยังต้องไว้อาลัยให้กับนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่ท่านนี้

หมายเหตุประเทศไทย

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ นักการเมืองผู้ยึดมั่นในสัจจะ

ผมรู้จักกับ *"เสธ.หนั่น"* พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทยพัฒนา อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ อดีตรัฐมนตรีหลายกระทรวง และอดีตรองนายกฯ มานานแล้ว จนผมเรียกติดปากว่า *"พี่หนั่น"* เพราะคบหากันมาร่วม ๔๐ ปี *"พี่หนั่น"* เป็นหนึ่งในนักการเมืองอาวุโสไม่กี่คนที่ผมรู้สึกเคารพ เพราะเป็นนักการเมืองที่ยึดมั่นใน *"สัจจะลูกผู้ชาย"* ยิ่งกว่าสิ่งใด คำไหนคำนั้น ไม่มีการโกหกหน้าตาย เหมือนนักการเมืองรุ่นใหม่ในปัจจุบัน

ผมรู้จักกับ **"พี่หนั่น"** ตั้งแต่พี่หนั่นยังเป็นนายทหารม้ายศพันโท ยังไม่เข้าสู่เวทีการเมือง เช่นเดียวกับคุณ **"ชูม"** และ **"แม่ลูกจันทร์"** เพราะเป็นเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน

"พี่หนั่น" เป็นนักการเมืองที่มีแต่เพื่อน ไม่ว่าเพื่อนในแวดวงการเมือง เพื่อนในแวดวงธุรกิจ และเพื่อนในแวดวงสื่อซึ่งคบหากันด้วยใจล้วน ๆ ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง จนมีเรื่องเล่ากันมากมาย ผมเองก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ *"พี่หนั่น"* ที่อยากนำมาเล่าสู่กันฟัง น่าตื่นเต้นไม่น้อยเลยทีเดียว

เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐ วันที่ **"เสธ.หลาด"** **พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ** นายของ **"เสธ.หนั่น"** ก่อการปฏิวัติ **รัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร** ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มาจากการปฏิวัติเหมือนกัน โดยนำกำลังทหารจาก กองพลทหารราบที่ ๙ จังหวัดกาญจนบุรี เข้ามายึดกองบัญชาการทหารบก สวนรื่นฤดี ยึดกรมประชาสัมพันธ์ ยึดสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย มี **พ.ท.สนั่น ขจร-ประศาสน์** เป็นเลขาธิการคณะปฏิวัติ

ก่อนการปฏิวัติไม่กี่ชั่วโมง ผมนั่งทานข้าวอยู่ที่บ้านสุโขทัยของ *ท่านผอ.กำพล วัชรพล* มี *คุณประสิทธิ์ หิตะนันท์* ผู้จัดการแอร์อินเดียสมัยนั้น *"พญาไม้"* *คุณเผด็จ ภูรีปฏิภาณ* ร่วมอยู่ด้วย จนห้าทุ่มเศษ

ผอ.กำพลก็เอ่ยชวนไปเที่ยวฮ่องกงกัน ทุกคนก็ตกลง อยู่ๆ ก็ได้ไปเที่ยวฮ่องกง จากนั้นก็แยกย้ายกันกลับบ้านไปแพคกระเป๋าเพื่อเดินทาง *ส่วนคุณประสิทธิ์* ไปจัดการเรื่องตั๋วเครื่องบิน แล้วนัดไปเจอกันที่สนามบินดอนเมืองตอนตีสอง

สมัยนั้น **แอร์อินเดีย** เป็นสายการบินเดียวที่บินไปฮ่องกงตอนตีสอง โดยบินไปถึงฮ่องกงตอนเช้าพอดี

ไปถึงฮ่องกงเช็คอินเข้าโรงแรมเรียบร้อย เปิดโทรทัศน์ดู ก็เห็นข่าวการปฏิวัติในเมืองไทยพอดี ผมโทรศัพท์กลับไปเช็คที่บ้าน ปรากฏว่า *"พี่หนั่น"* ได้โทรศัพท์ไปหาผมที่บ้านแล้วเพื่อชวนให้ไปทำข่าวที่กองบัญชาการคณะปฏิวัติสวนรื่น บอกว่าชนะแล้ว ถ้าตอนนั้นผมอยู่เมืองไทย ก็คงจะเข้าไปในสวนรื่น

แต่เหตุการณ์กลับพลิกผัน เมื่อ **พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่** รัฐมนตรีกลาโหม ซึ่งเคยเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติมาก่อน และเป็นผู้แต่งตั้งรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร ลุกขึ้นสู้ ประกาศแต่งตั้ง **พล.อ.เสริม ณ นคร** ผู้บัญชาการทหารบก เป็น ผู้อำนวยการรักษาพระนครเพื่อต่อต้านการปฏิวัติ

ในที่สุด **เสธ.หลาด** แพ้กลายเป็นกบถ **"เสธ.หนั่น"** ถูกจับกุมถูกซ้อมตีด้วยพานท้ายปืน (เสธ.หนั่นเล่าให้ฟัง) และนำไปขังที่โรงเรียนพลตำรวจบางเขน

พวกผมกลับจากฮ่องกง ก็ตัดสินใจไปเยี่ยม **"เสธ.หนั่น"** ที่โรงเรียนพลตำรวจบางเขน แม้จะรู้ว่าเสี่ยง นี่คือเหตุการณ์เสี่ยวหนึ่งระหว่างผมกับ **"พี่หนั่น"** เมื่อมีการย้ายไปขังต่อที่คุกบางขวาง พวกผมก็ตามไปเยี่ยมต่อที่คุกบางขวาง

หลังจากติดคุกได้ไม่กี่เดือน *"เสธ.หนั่น"* ก็ได้รับนิรโทษกรรม และเข้าสู่เวทีการเมือง มีผลงานโดดเด่นจนได้รับเลือกเป็น *เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์* และเป็นเลขาธิการพรรคที่อยู่ในตำแหน่งนานที่สุดถึง ๑๓ ปี ยุค *"เสธ.หนั่น"* เป็นเลขาธิการพรรค เป็นยุคที่พรรคประชาธิปัตย์รุ่งเรืองที่สุด *"เสธ.หนั่น"* ยังสร้างตำนานทำให้ *คุณชวน หลีกภัย* หัวหน้าพรรคได้เป็นนายกรัฐมนตรีถึงสองสมัย

จุดเด่น ของ **"เสธ.หนั่น"** ไม่ใช่เกมการเมือง ไม่ใช่โวหารทางการเมือง แต่เป็น **"สัจจะทางการเมือง"** เป็น นักการเมืองที่รักษาคำพูด คำไหนคำนั้น ไม่มีการบิดพลิ้ว เมื่อตกลงกับใครแล้ว **"เสธ.สนั่น"** จะเดินหน้าจนถึงที่สุด จึงได้รับความเชื่อถือจากผู้นำการเมืองทุกพรรค ทำให้พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่โดดเด่นที่สุดในยุคนั้น

นักการเมืองอย่างนี้ หาได้ยากยิ่งในปัจจุบัน ผมขอไว้อาลัยต่อการจากไปของ *"พี่หนั่น" พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์* นักการเมืองผู้ยึดมั่นใจสัจจะ ผมอยากเห็น *นักการเมืองไทยรุ่นใหม่* ยึดถือ *"เสธ.หนั่น"* เป็นแบบอย่าง *"นักการเมืองที่ยึดมั่นในสัจจะ"* แล้วการเมืองไทยที่กำลังถอยหลังลงคลองน้ำเน่า จะมีคุณธรรมมากขึ้น มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ไม่ยึดแต่เงินและผลประโยชน์เป็นที่ตั้งเพียงอย่างเดียว อย่างที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน

สันติ วิริยะรังสฤษฎ์

ไทยรัฐ, วันพุธที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๖

เสธ.หนั่น...ที่ผมรู้จัก

ผมไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลยว่าข้อเขียนชิ้นแรกของผมเมื่อกลับมาถึงบ้าน หลังจากไปตระเวนเมืองลุงแซมมากกว่า ๒ สัปดาห์ จะเป็นเรื่องเศร้า ๆ เกี่ยวกับการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของนักการเมืองอาวุโส ที่ผมให้ความเคารพนับถือท่านหนึ่ง

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หรือ **"เสธ.หนั่น"** ที่พี่น้องประชาชนชาวไทยทั่วประเทศรู้จักมักคุ้นเป็นอย่างดีนั่นแหละครับ

โดยส่วนตัวผมกับ เสธ.หนั่นรู้จักกันมาก่อน พ.ศ. ๒๕๒๐ ด้วยซ้ำ...หมายถึงว่าผมกับท่านรู้จักกันและสนิทสนมกันก่อนวันที่ **"๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐"** ซึ่งเป็นวันที่ เสธ.หนั่นเข้าร่วมกับคณะของ **พลเอก ฉลาด หิรัญศิริ** ก่อการปฏิวัติแต่ไม่สำเร็จ ต้องกลายเป็น **"กบฏ"** ไปในที่สุด

ผมยังจำได้ดีก่อนที่พลเอกฉลาดท่านจะลงมือก่อการไม่ถึงเดือน ท่านเชิญพวกเราทีมข่าวการเมืองไทยรัฐ และคอลัมนิสต์ไทยรัฐจำนวนหนึ่ง รวมทั้งผมไปรับประทานอาหารค่ำที่บ้านของท่านแถว ๆ ลาดพร้าว โดยมี **พันโท สนั่น ขจรประศาสน์** ยศในขณะนั้นนั่งเคียงข้างอยู่ด้วย

คำพูดแบบโผงผางของพลเอกฉลาดหลาย ๆ ประโยคตีความได้ว่า จะมีอะไรบางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นแน่ ๆ เล่นเอาพวกเราที่ไปกินข้าวกับท่านสะดุ้งโหยง และไม่กล้าไปคุยกับพลเอก ฉลาดอีกเลยนับแต่นั้น

แม้พวกเราจะสนิทสนมกับเสธ.หนั่นไม่น้อย แต่เมื่อระแคะระคายว่าจะต้องมีอะไรเกิดขึ้นไม่เร็วก็ช้า พวกเราก็ตัดสินใจออกมายืนดูอยู่ห่าง ๆ และเตรียมตัวที่จะเสนอข่าวไปตามหน้าที่

ก็เลยรอดตัวไปไม่มีใครโดนจับไปเข้าคุกเข้าตะรางด้วย หลังจากที่พลเอกฉลาดเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในการก่อการครั้งนั้น

ลงท้ายพลเอกฉลาดถูกยิงเป้า เสธ.หนั่นไปติดคุกพร้อมกับมือซ้ายมือขวาของพลเอกฉลาดจำนวนหนึ่ง แต่ก็เพียงไม่กี่เดือนเท่านั้น... ถ้าจำไม่ผิด พอถึงเดือนธันวาคมของปีเดียวกันผู้ก่อการทั้งหลายก็ได้รับนิรโทษกรรม

จากนั้นมา เสธ.หนั่นก็เข้าสู่การเมืองเต็มตัว เข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ และไต่เต้าจนได้เป็นถึงเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์

ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลาย ๆ ตำแหน่ง และหลาย ๆ กระทรวง รวมทั้งกระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงมหาดไทย

ตลอดเวลาที่ผ่านไปท่านก็ยังคบค้าให้ความสนิทสนมกับพวกเรา ทีมข่าวการเมืองไทยรัฐ และคอลัมนิสต์ไทยรัฐอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

เข้าใจและยอมรับในบทบาทของพวกเราทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน จึงต้องวิพากษ์วิจารณ์ติติงการทำงานของท่านและพรรคของท่านบ้างตามจังหวะและโอกาส

บ่อยครั้งที่พวกเราเสนอข่าวชนพรรคประชาธิปัตย์อย่างรุนแรง ดังเช่นในกรณี ส.ป.ก. ๔-๐๑ แต่ เสธ.หนั่นก็มิได้แสดงความขุ่นเคืองเป็นการตอบโต้แต่ประการใด ถือว่าต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่

แม้คดีนี้จะเป็นผลทำให้พรรคประชาธิปัตย์ต้องยุบสภา และพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งจนเป็นเหตุให้หลาย ๆ คนในพรรคประชาธิปัตย์แสดงความขุ่นข้องต่อพวกเราอย่างเปิดเผย

แต่ เสธ.หนั่นก็ยังเป็น เสธ.หนั่นที่เข้าใจและเคารพในการปฏิบัติหน้าที่ของพวกเราอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

นับเป็นความดีงามประการหนึ่งของท่าน และทำให้พวกเรายังคงคบหาท่านอย่างพี่อย่างน้องเรื่อยมาตราบจนทุกวันนี้

นาน ๆ ครั้งท่านจะนัดพวกเราไปเฮฮาปาร์ตี้เพื่อระลึกถึงความหลังครั้งก่อนเก่า และคุยกันถึงสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันที่ท่านเองก็อยากเห็นความปรองดอง อยากเห็นความสมัครสมานสามัคคีเกิดขึ้น

ท่านเคยบอกว่าถ้ามีโอกาสท่านก็จะพยายามเป็นส่วนหนึ่งในขบวนการปรองดองที่ว่านี้ ซึ่งพวกเราก็ให้กำลังใจท่าน ขอให้ประสบความสำเร็จ

น่าเสียดายที่ท่านมาล้มป่วยลงจนต้องเข้าโรงพยาบาลอย่างกะทันหันดังที่เป็นข่าวครึกโครมเมื่อ ๓-๔ เดือนที่แล้ว...และในที่สุดท่านก็ต้องจากพวกเราไปด้วยอาการติดเชื้อในกระแสโลหิตอย่างรุนแรงนำไปสู่ระบบการหายใจล้มเหลว เมื่อเวลา ๑๗.๐๙ น. ของวันศุกร์ที่ผ่านมา

เป็นสุขเป็นสุขเถอะครับ เสธ.หนั่น นักการเมืองผู้เต็มไปด้วยสีสัน แม้ท่านอาจจะมิใช่นักการเมือง "ในอุดมคติ" ร้อยเปอร์เซ็นต์ตามคำจำกัดความของนักการเมืองที่ดีในตำราการเมืองสากล...แต่สำหรับประเทศไทยเราแล้ว ผมก็เห็นว่าท่านเป็น ๑ ในตำนานทางการเมือง และเป็นตัวอย่างของนักการเมืองไทย...ที่ควรแก่การปรบมือให้ในวาระสุดท้าย.

'ซูม'
ไทยรัฐ,
วันอังคารที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

เสธ.หนั่น นักการเมืองที่จริงใจ

วันนี้ขอพูดถึงนักการเมืองใหญ่ที่จากไปอย่างไม่มีวันกลับ นักการเมืองที่ผมคิดว่ามีน้อยนักที่มีประสบการณ์ชีวิตมาอย่างโชกโชน ผ่านคุกถึงขั้นเกือบประหารชีวิต ถูกตัดสิทธิการเมือง แต่ทุกอย่างก็ผ่านมาได้อย่างองอาจ

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้มีอดีตผ่านตำแหน่งหน้าที่หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น **รองนายกรัฐมนตรี** หรือ **รมว.มหาดไทย** รวมทั้ง **รมว.เกษตรและสหกรณ์** ที่ไว้ชื่อว่าเป็นตำนานผู้สั่งปิดป่าเมืองไทย ที่ทำให้ไทยวันนี้ยังมีป่าที่สมบูรณ์หลายแห่งไว้ให้ลูกหลานได้ดู

"เสธ.หนั่น" เป็นชื่อที่หลายคนรู้จักและเรียกหาจนคุ้นปาก

ผมรู้จักเสธ.หนั่นเมื่อเริ่มต้นเข้าสู่เส้นทางนักหนังสือพิมพ์ในสัมพันธ์ของนักข่าวกับแหล่งข่าว

แต่มีความสัมพันธ์อีกด้านหนึ่งในฐานะญาติผู้ใหญ่ เพราะ **เสธ.หนั่น** *สนิทกับครอบครัวทางบ้านมาก่อนที่ผมจะเข้าสู่เส้นทางสื่อมวลชน*

และสนิทกันมากขึ้นตอนที่ เสธ.หนั่น ถูกอายัดทรัพย์ ช่วงที่คณะ รสช.ปฏิวัติยึดอำนาจ

วันนั้นต้องบอกว่า **บ้านสนามบินน้ำ** *เงียบสนิท* **ไร้เงานักการเมือง** *คนที่เคยไปมาหาสู่กันตั้งแต่เช้าจดเย็น หายจ้อย หลายคนไม่อยากไปข้องแวะ ทั้ง ๆ ที่อดีตเคยมานั่งเฝ้ารอนานหลายชั่วโมง*

เสธ.หนั่น อยู่กับ **คนในครอบครัว** และ **เพื่อน ๆ น้อง ๆ** ในวงสื่อมวลชนไม่กี่คน

เรียกว่าเกือบทุกคืนพวกเราไปสุมกันอยู่ที่บ้านสนามบินน้ำ กิน นอน ที่นั่นเป็นเดือน

มีอยู่วันหนึ่ง **เสธ.หนั่น** ไปนอนพักที่ **จ.ระยอง** มีแค่ลูกน้องเท่านั้น ด้วยความเหงา

ไร้เพื่อน ถึงขั้นต้องโทร.ตามผมและเพื่อน ๆ อีก ๒ - ๓ คนให้นั่งรถแท็กซี่จากกรุงเทพฯ ในเวลาเที่ยงคืน ตามไปที่บ้านเพ ด้วย

ลองคิดดูสมัยนั้นแท็กซี่ยังเป็นประเภทต่อรองราคา และถนนบางนา - ตราดกลางคืนมันเงียบมาก เพราะอยู่ในช่วงบรรยากาศกลิ่นอายคณะปฏิวัติ

ผมและเพื่อน ๆ ที่นั่งแท็กซี่ไปเพราะคำพูดเดียวจากปาก เสธ.หนั่น **"อั๊วไม่มีเพื่อนว่ะ"**

และอีกหลายครั้งที่ผมทำงานในฐานะของสื่อกับนักการเมืองผู้มีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงใหญ่

แต่ความรู้สึกของพวกเราไม่เปลี่ยน เพราะ **เสธ.หนั่น** *คือคนเดิม พูดจาตรงไปตรงมา จริงใจ ไม่เสแสร้ง เมื่อก่อนเป็นอย่างไร วันนี้ก็เป็นอย่างนั้น ทำให้เพื่อนในวงการสื่อมีมาก ประกอบกับการไม่ถือเนื้อถือตัว จึงทำให้ทุกคนที่รู้จักและสัมผัสรักด้วยความจริงใจ*

วันที่ **เสธ.หนั่น** โดนตัดสิทธิ์ทางการเมือง เพราะปมเหตุการเมืองที่พวกเราหลายคนรู้ดีลึก ๆ ว่าเกิดขึ้นและเป็นเพราะอะไร

เชื่อมั่นว่า เสธ.หนั่นจะต้องกลับมาอีกครั้ง เพื่อทวงศักดิ์ศรีคืน

สุดท้าย **พล.ต.สนั่น** ก็กลับมาอย่างสง่า เป็น **รองนายกรัฐมนตรี** ๒ รัฐบาล ๒ พรรคการเมืองใหญ่ที่ต่างขั้ว ก่อนจะละวางตำแหน่ง ถอดหัวโขนในรัฐบาล เป็นแค่ ส.ส.ธรรมดา

เป็นบทพิสูจน์ว่า พล.ต.สนั่นคือนักการเมืองที่มีความพอ

พล.ต.สนั่น *แตกต่างจาก* **นักการเมือง** *ในพรรคเดียวกัน แตกต่างจากเพื่อนนักการเมืองด้วยกัน เพราะ* **เสธ.** *ไม่เคยทำร้ายเพื่อนหรือใส่ร้ายเพื่อนเพื่อให้ตัวเองดี โดดเด่นที่สำคัญไม่เคยผลักใจเจ็บ คิดแค้นใคร*

ถึงตัวเองจะโดนกระทำลับหลังอย่างเจ็บปวดก็ตาม!!

ผมเจอกับ **เสธ.หนั่น** ประมาณ ๓ อาทิตย์ ก่อนที่ท่านจะล้มเจ็บเข้าโรงพยาบาล

คำพูดยังเป็นแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ถามถึงครอบครัว และสุขภาพของผมก่อน

เป็นคำพูดที่ญาติผู้ใหญ่มักถามลูกหลานเสมอเมื่อเจอหน้า

เมื่อมาถึงวันนี้ วันที่ **เสธ.หนั่น** ต้องจากไปด้วยความสงบ เหมือนผมเสียญาติสนิทที่รักและเคารพไป และ **เสียคนดี** ที่ผมยกมือไหว้ได้อย่างสนิทใจ

ขอให้ เสธ.มีความสุขสงบตลอดกาล.

'ลม ตะวันตก'
ไทยรัฐ,
วันอังคารที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

สนั่น ขจรประศาสน์ ทหารกับการเมือง

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เรียกขานพลเอก ฉลาด หิรัญศิริว่า "นาย" ได้อย่างเต็มปากเต็มคำ ไม่ใช่ว่าเพราะนายดีและคอยช่วยเหลือเท่านั้น หากแต่นายยังมีคุณลักษณะที่ดีเด่นมากมาย

"...เป็นผู้นำก็เด่น เป็นผู้ให้ก็เด่น ความเฉลียวฉลาดในการวางยุทธศาสตร์ไม่ว่าจะวางแผนอะไรก็เก่ง เรียนหนังสือก็เก่งด้วย ที่สำคัญความคิดก้าวไกลกว่าเพื่อนทหารรุ่นเดียวกัน ยุคนั้นมีหัวคิดเก่า ๆ เยอะ ซึ่งพวกนั้นเห็นว่าท่านเป็นตัวอันตราย ผู้บังคับบัญชามีความคิดประชาธิปไตยนี่...ทหารตอนนั้นกลัวมาก กลัวจะสูญเสียอำนาจตัวเอง"

เนื้อหาใจความข้างต้น พล.ต.สนั่น บันทึกไว้ในเรื่อง **"นาย"** หนังสือ **"ล้วนเป็นผมลิขิตชีวิตเอง"...จากเด็กบ้านนอกมาเป็นทหารม้า จากบางขวางสู่ทำเนียบรัฐบาล**

พลเอกฉลาดบอกกับพันโท สนั่น ขจรประศาสน์ อยู่บ่อยครั้งว่า การยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน จากรัฐบาลเสนีย์ ปราโมช ในกรณี ๖ ตุลาคม ๑๙ นั้นเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เพราะว่ารัฐบาลมาจากประชาธิปไตย ก็ต้องให้เขาแก้ไขด้วยหนทางประชาธิปไตย

"เขาจะเดินขบวนกันหรือทำอะไรก็ไม่เป็นไร ไม่ควรไปสร้างกระแสให้มีการฆ่ากัน"

ความคิดของพลเอก ฉลาด หิรัญศิริ มีความเป็นประชาธิปไตย นักศึกษารุ่น ๑๔ ตุลาฯ ๑๖ ท่านก็สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ เพราะอยากให้มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นประชาธิปไตยเกิดขึ้น พอเกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลาฯ ท่านจึงไม่พอใจและเจ็บปวดกับการยึดอำนาจของคณะปฏิรูปฯ...จึงได้เตรียมการที่จะยึดอำนาจต่อจากคณะปฏิรูปฯ

เรื่อง **"ก่อการ"**...พลตรี สนั่นเล่าว่าอยู่ในการปฏิวัติมาทุกครั้ง ได้รู้ได้เห็นมาตลอด เพราะการเป็นนายทหารที่อยู่ในกรุงเทพฯ อยู่ใกล้ชิดกับการบริหารประเทศ ใกล้ชิดกับการใช้อำนาจหรือการเลือกตั้ง จึงเข้าใจการใช้อำนาจทั้งในระบบเผด็จการและระบอบประชาธิปไตย ในสมัยเผด็จการก็อยู่กับอำนาจคุมกำลังเอารถถังออกมา

แผนการยึดอำนาจ กำหนดดีเดย์ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐ กำลังหลักที่จะเข้ายึดสวนรื่นฤดี จะใช้กำลังทหารจากกาญจนบุรี ภายใต้การนำของ พันตรีบุญเลิศ แก้ว-ประสิทธิ์ และพันตรี วิศิษฐ์ คงประดิษฐ์ จะนำกำลังทหารเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เวลาตี ๓ ของเช้าวันนั้น

หนึ่งในสองพันตรีในอดีตแต่ปัจจุบันติดยศพลเอก พลเอก บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ เล่าให้พลตรี สนั่นฟังถึงภารกิจในครั้งนั้นว่า เมื่อรับปากเข้าร่วมกับพลเอกฉลาดแล้ว ก็ได้รับมอบหมายให้เอากำลังเข้าไปยึดสวนรื่นฤดี ซึ่งนายทหารหนุ่ม ๆ สมัยนั้น ชื่นชอบพลเอกฉลาด ในด้านที่จะพัฒนาให้กองทัพบกเจริญก้าวหน้าเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

การทำอะไรที่เริ่มจากการเสียเปรียบ จะต้องเสี่ยง ประเด็นสำคัญ คือการรักษาความลับให้ยิ่งยวดที่สุด การประกอบกำลัง การชักชวนกำลังทั้งหลาย พอเช้ามืดกำลังก็มาถึงกรุงเทพฯ ยังไม่มีใครรู้อะไรเลยแม้แต่หน่วยข่าวกรอง แสดงว่างานรักษาความลับดีมาก

แม้ว่าจะเริ่มต้นด้วยดี แต่ก็หวั่นใจเพราะกองกำลังในกรุงเทพฯ ที่รับปากว่าจะออกมาตามนัดกลับไม่มีการเคลื่อนไหว เวลาผ่านไปแต่ละนาทีมีค่ายิ่ง

ครั้นพอสายขึ้น เราเริ่มรู้ชัดขึ้นแล้วว่ากำลังในกรุงเทพฯ จะไม่ออกมาจากที่ตั้งแน่นอน ความรู้สึกเหมือนถูกลอยแพ คิดว่าถูกหักหลัง ไม่รู้จะโกรธใคร เพราะนายเป็นคนประสานกำลังต่าง ๆ เอง

ราวบ่ายสาม...พลตรีสนั่นเสนอความเห็นกับนายว่า สถานการณ์อย่างนี้เราคงไปไม่ได้แล้ว คงจะต้องแพ้ในที่สุด เพราะกำลังที่นัดหมายไว้ไม่ออกมา กำลังเท่าที่มีอยู่คงจะสู้เขาไม่ได้ จึงขอร้องให้ท่านออกนอกประเทศ ถ้าถูกจับได้จะเป็นอันตรายแน่ ขอให้ออกไปทางเมืองกาญจน์

ส่วนพลตรีสนั่นจะอยู่ยันสถานการณ์ตรงนี้เอาไว้ คิดว่าจะยันได้นานถึงสองชั่วโมง แต่นายกลับบอกว่า ท่านไม่คิดจะไปไหน...จะไม่ทิ้งลูกน้อง ยืนยันว่าจะอยู่กับลูกน้อง เป็นตายอย่างไรก็จะอยู่ด้วยกัน

"ในที่สุดก็มีการเจรจา รัฐบาลขอให้ยอมแพ้และขอให้นายกับพวกเราออกไปอยู่ที่ไต้หวัน พลเอกฉลาดถามว่าใครจะไปบ้าง แล้วก็มองมาที่พลตรี สนั่น อัศวิน บุญเลิศ พอถึงวิศิษฐ์ก็บอกว่าเมียท้องแก่จะคลอดแล้ว อย่าไปเลย พันตรี วิศิษฐ์ก็ไม่ยอม ตกลงไปกันทั้ง ๕ คน รวมทั้งพลเอกฉลาดด้วย"

พลตรี สนั่นเล่าว่า เรานั่งรถเบนซ์ของพลเอก ฉลาด โดยมีพลเอก เกรียงศักดิ์นั่งไปด้วย เราตรงไปบ้านลาดพร้าวซอยจอมพลของพลเอก ฉลาดก่อน เพื่อตระเตรียมเงินทองข้าวของที่จำเป็นติดตัว

"ดูเหมือนว่า...ตอนนี้เองที่พลเอก ฉลาดกระซิบบอกผมว่า พลเอก เกรียงศักดิ์จะให้เงินพวกเราติดตัวไปด้วย" เวลาล่วงเลยไปเกือบสามทุ่มแล้ว รถวิทยุกองปราบนำรถ

โฟล์คสีครีมและปิดท้ายด้วยรถแลนด์โรเวอร์ที่จะนำบุคคลทั้ง ๕ ออกนอกประเทศก็มาถึงสนามบินดอนเมือง

พันโท สนั่นมองไปยังลานวิ่งเห็นเครื่องของสายการบินไชน่าแอร์ไลน์ เที่ยวบินที่ ๘๐๔ ซึ่งมีจุดหมายปลายทางที่กรุงไทเปจอดสงบนิ่งอยู่ ปกติเที่ยวบินนี้จะออกเวลา ๑๙.๓๐ น. แต่ต้องเลื่อนเวลาเพื่อคอยพวกเราทั้ง ๕ คน

ขณะที่ครุ่นคิดว่าทุกอย่างตรงตามที่บอกก็ต้องสะดุ้งเมื่อมีคนมาขออาวุธพวกเรา โดยให้เหตุผลว่าจะขึ้นเครื่องแล้วไม่ต้องใช้อาวุธขอเก็บไว้ให้ พันโท สนั่นมองเห็นนักบินเดินเข้ามาในห้อง ด้านนอกห้องก็มีรถตู้ที่จะบรรทุกเราขึ้นเครื่องที่จอดรออยู่...พวกเราก็ตายใจมอบอาวุธแล้วเดินขึ้นรถที่เตรียมเอาไว้

"พอขึ้นไปบนเครื่องบินไต้หวันลำนั้น ผมถึงกับสะดุ้งเมื่อมองไปข้างหลังเห็นคนนั่งกันเต็มหมด แต่ไม่มีใครใส่เสื้อนอกสักคนเดียว มีแต่ใส่เสื้อเชิ้ตธรรมดากันหมด แล้วที่นั่งก็เหลือเอาไว้ให้เพียง ๕ ที่นั่งข้างหน้าเท่านั้น ผมจึงกระซิบบอกพลเอก ฉลาด หิรัญศิริ ว่า... เราถูกหักหลังแล้ว เพราะดูแล้วพวกที่นั่งบนเครื่องนี่เป็นทหารทั้งนั้น"

ระหว่างนั่งอย่างไม่เป็นสุขอยู่นั้น เขาก็เอาอาหารมาเสิร์ฟ คราวนี้พันโท สนั่นถึงกับทนไม่ได้ ร้องถามขึ้นว่า "เอ๊ะคุณ เครื่องยังไม่ขึ้นเลย เสิร์ฟอาหารได้อย่างไร" คนเสิร์ฟก็ตอบทันทีเหมือนไม่ต้องคิด หรือรู้แล้วว่าจะต้องเจอคำถามนี้ จึงตอบทันควันว่า เครื่องขัดข้อง เราเลยต้องเสิร์ฟอาหารก่อน"

เวลาผ่านไปอึดใจใหญ่ ๆ มีคนมาเชิญพวกเราให้ลงจากเครื่องก่อน บอกว่าเครื่องขัดข้องอาจต้องเปลี่ยนเครื่อง แต่ก็เชิญเฉพาะเรา ๕ คนเท่านั้น

ทันทีที่เท้าแตะถึงพื้น กลุ่มชายฉกรรจ์กลุ่มใหญ่ก็กรูกันเข้ามารวบตัวพวกเรา ใส่กุญแจมือ พร้อมผลักให้ขึ้นรถตู้ ระหว่างที่กลุ่มชายฉกรรจ์เหล่านั้นกำลังเอากุญแจมือใส่พลเอกฉลาดอยู่ พันโท สนั่นก็ต้องขึ้นว่า **"เฮ้ย...พวกนายทำอย่างนี้ได้ยังไง นั่นนายพลเอกแห่งกองทัพบกนะ"**

คนทั้งกลุ่มราวเกือบ ๔๐ คนหยุดชะงักหนึ่งในนั้นถามด้วยเสียงเยาะหยันเต็มที่ว่า "มีปัญหาหรือไงพวก"...เท่านั้นเกือบทั้งกลุ่มก็รวมศูนย์มาที่พันโท สนั่นคนเดียว ทั้งพานท้ายปืนอูซี่ ทั้งไอ้โอ๊บ ไม่รู้เบอร์อะไรบ้างประเคนเข้ามา เซหน้า ผงะหลัง ล้มไม่ได้อยู่พักใหญ่ จนหนำใจกันทั้งกลุ่ม จึงหิ้วร่างโชกเลือดโยนขึ้นไปบนรถปิกอัพของทหาร

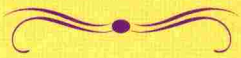
ค่ำคืนวันที่ถูกขังไว้ที่กองรักษาการณ์ พันโท สนั่นคิดไปเรื่อยเปื่อย เป็นห่วงลูกเมีย ลูกคนเล็กอายุขวบกว่า ๆ คนโตราว ๖ ขวบ... ขณะที่พวกเวรตะโกนด่าเป็นพัก ๆ ว่าพวกเราเป็นพวกหนักแผ่นดิน ทำให้บ้านเมืองเดือดร้อน

เสธ.หนั่นได้แต่บอกตัวเอง อย่าไปใส่ใจเดี๋ยวก็หมดแรงไปเอง คุมสติตัวเองว่า เราแพ้แล้ว ปล่อยให้ผู้ชนะเขาทำอะไรไปตามที่เขาปรารถนาเถอะ แล้วความคิดก็มาหยุดอยู่ตรงที่ว่า...คนเราต้องตายกันทุกคน มันต่างกันตรงจะตายเวลาไหน ถ้าเราไม่ใส่ใจว่าจะตายเวลาไหนเราก็จะไม่วุ่นวายใจ เพราะในไม่ช้า...ก็ต้องตายวันหนึ่งจนได้

นี่คือเศษเสี้ยวหนึ่งของชีวิต พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ผู้ที่รู้จักคำว่าแพ้.

ไทยรัฐ,
วันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

รายนามเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

ประธานพิธีสวดพระอภิธรรมประจำวัน

๑. วันเสาร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายประสาท พงษ์ศิวาภัย	กรรมการ ปปช.
๒. วันอาทิตย์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	นายกรัฐมนตรี
๓. วันจันทร์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายบรรหาร ศิลปอาชา	นายกรัฐมนตรีคนที่ ๒๑
๔. วันอังคารที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายเสนาะ เทียนทอง	อดีตรองนายกรัฐมนตรี
๕. วันพุธที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายมีชัย ฤชุพันธุ์	
๖. วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	
๗. วันศุกร์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายพลากร สุวรรณรัฐ	องคมนตรี
๘. วันเสาร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	คุณเจริญ สิริวัฒนภักดี	
๙. วันอาทิตย์ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์	
๑๐. วันอังคารที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖	นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์	ประธานรัฐสภา

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายประสาท พงษ์ศิวาภัย
กรรมการ ปปช. (ประธานสวดพระอภิธรรม)
๒. นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง
รองนายกรัฐมนตรี
และรมว.กระทรวงการคลัง
๓. นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๔. นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
๕. นายสุรนันทน์ เวชชาชีวะ
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
๖. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
อดีตนายกรัฐมนตรี
๗. นายวีระกานต์ มุสิกพงศ์
๘. คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช
๙. นายสุธรรม ระหงษ์
๑๐. นายบุญลือ ประเสริฐโสภา
๑๑. นายถวิล ไพรสณฑ์
๑๒. นายปริญญา นาคฉัตรีย์
๑๓. นายนพดล ธรรมวัฒนะ
๑๔. นายพิชัย รัตตกุล
๑๕. นายพิจิตต รัตตกุล
๑๖. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน
๑๗. นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล
๑๘. นายอนุทิน ชาญวีรกูล
๑๙. นายสังศิต พิริยะรังสรรค์
๒๐. นายเจือ ราชสีห์
๒๑. นายองอาจ คล้ามไพบูลย์
๒๒. นายพินิจ จันทรสุรินทร์
๒๓. นายถาวร ตรีรัตน์ณรงค์
๒๔. นายนิพนธ์ บุญญามณี
๒๕. นายประสงค์ โมษิตานนท์
๒๖. นายพินิจ จารุสมบัติ
๒๗. นายปรีชา เลาหพงศ์ชนะ
๒๘. นายไพฑูรย์ แก้วทอง
๒๙. นายอร่าม โล่ห์วีระ
๓๐. นายวิรัช ร่มเย็น
๓๑. นายอรรคพล สรสุชาติ
๓๒. นายสุวิทย์ คุณกิตติ
๓๓. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
๓๔. นายพรเทพ เตชะไพบูลย์
๓๕. คุณสุณีย์ เหลืองวิจิตร
๓๖. นายชัยวุฒิ ผ่องแผ้ว
๓๗. นายอัศวิน วิภูศิริ
๓๘. นายเชษฐ์ รมยะนันท์
อดีตรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
๓๙. นายสุวิทย์ วัชโรทยางกูล
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร

๔๐. นายสมนึก ธนเดชากุล
นายกเทศมนตรีนครนนทบุรี
๔๑. พล.ต.ท.สมคิด บุญถนอม
๔๒. พล.ต.ท.สุรสีห์ สุนทรศาลทูล
อดีตผู้บัญชาการตำรวจ ภาค ๖
๔๓. นายอรุณ เรืองเพชร
อธิบดีศาลอุทธรณ์ภาค ๑
๔๔. นางศิริวรรณ เรืองเพชร
เหรัญญิกพรรคมหาชน
๔๕. นายอิระวัชร์ จันทรประเสริฐ
อดีตปลัดกระทรวงแรงงาน
๔๖. พลโท บุญยัง บูชา
๔๗. นายสมชาติ เจริญวัชรวิทย์
๔๘. คุณสิทธิณีสุธา กิตติสิทโธสกุล
๔๙. พล.ต.ต.กฤษณะ ศิริปิยะวัฒน์
ผู้บังคับการตำรวจภูธร จ.พิจิตร
๕๐. นายชาติชาย เจียมศรีพงษ์
นายก อบจ.พิจิตร
๕๑ พล.ต.ท.อนันต์ เหมทานนท์
อดีตผู้บัญชาการตำรวจ
๕๒. พล.อ.พิศาล - มณีรัตน์ วัฒนวงษ์คีรี
ที่ปรึกษา รมว.เกษตรและสหกรณ์
๕๓. นายอมเรศ - ภัทรา ศิลาอ่อน
๕๔. พลตำรวจเอกสล้าง บุนนาค
๕๕. ดร.ศราวุฒิ ศรีสกุน
ผจก.พื้นที่พิเศษเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี
๕๖. นางศสัย พานิชภักดิ์
๕๗. นายสว่าง ศรีสกุล
อดีตอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
๕๘. นายวรุฒ วรธรรม
๕๙. ถั่วแระ เชิญยิ้ม

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายบรรหาร ศิลปอาชา
นายกรัฐมนตรี คนที่ ๒๑
๒. นายยุคล ลิ้มแหลมทอง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๓. พลตรีบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ
๔. นายชาดา ไทยเศรษฐ์
๕. นายนิโรธ สุนทรเลขา
๖. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๗. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๘. นายธรรมรัต หวั่งหลี
๙. นายนพดล พลเสน
๑๐. นายธีระ วงศ์สมุทร
๑๑. นายนิกร จำนง
๑๒. นายวัชระ กรรณิการ์
๑๓. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล

ส่วนราชการ

๑. นายชวลิต ชูขจร
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. นายศักดิ์ชัย ศรีบุญชื่อ
ผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้า
๓. ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
เลขาธิการ ส.ป.ก.
๔. นายวิมล จันทรโรทัย
อธิบดีกรมประมง
๕. นางจิราวรรณ แย้มประยูร
หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๖. นายประเสริฐ โกศัลวิตร
อธิบดีกรมหม่อนไหม
๗. นายดำรง จิระสุทัศน์
อธิบดีกรมวิชาการเกษตร
๘. นายเทวัญ ธนมาลารัตน์
ผอ.กองกลาง สป.กษ.

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

๑. นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี (ประธานพิธีสวดพระอภิธรรม)

๒. นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง
รองนายกรัฐมนตรี

๓. นายปลอดประสพ สุรัสวดี
รองนายกรัฐมนตรี

๔. นายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๕. นายวราเทพ รัตนากร
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๖. นางสาวคันสนีย์ นาคพงศ์
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๗. นายชัชชาติ สุทธิพันธ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๘. พล.อ.พฤณท์ สุวรรณทัต
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๙. นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑๐. น.อ.อนุดิษฐ์ นาครทรรพ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีฯ

๑๑. พล.ต.ท.ชัชจ์ กุลดิลก
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๒. พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๓. นายสนธยา คุณปลื้ม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

๑๔. นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ

๑๕. นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๖. นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

๑๗. นายทนุศักดิ์ เล็กอุทัย
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

๑๘. นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์

๑๙. คุณเยาวภา วงศ์สวัสดิ์

๒๐. นายภูมิธรรม เวชยชัย

๒๑. นายสุรนันทน์ เวชชาชีวะ

๒๒. คุณหญิงปานจิตต์ วัฒนายากร

๒๓. ดร.สนธิ เตชานันท์
อดีต ผวจ.สงขลา

๒๔. พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์
อดีตผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

๒๕. อาจารย์มารุต บุญนาค

๒๖. นายโสภณ เพชรสว่าง

๒๗. นายประสงค์ โฆษิตานนท์

๒๘. นายชำนิ ศักดิเศรษฐ์

๒๙. นางสาวอุษามณี ไวทยานนท์
นักแสดง

๓๐. นายสุภาพ คลี่ขจาย
๓๑. นายอุดมเดช รัตนเสถียร
ส.ส.พรรคเพื่อไทย
๓๒. นายฉลอง เรี่ยวแรง
๓๓. นายสมนึก ธนเดชากุล
นายกเทศมนตรีนครนนทบุรี
๓๔. คุณสุณีย์ เหลืองวิจิตร
๓๕. นายประสิทธิ์ ชัยวิรัตนะ
รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
๓๖. นายชาลี ขำเจริญ
๓๗. นายแพทย์พรหมมินทร์ เลิศสุริย์เดช
๓๘. ดร.อเนก เหล่าธรรมทัศน์
อดีตหัวหน้าพรรคมหาชน
๓๙. คุณนวลพรรณ ล่ำซำ
๔๐. นายอิทธิพล คุณปลื้ม
นายกเมืองพัทยา
๔๑. นายไพร พัฒโน
นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่
๔๒. คุณเจือ ราชสีห์
ส.ส.สงขลา
๔๓. นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์
๔๔. คุณนวลพรรณ ล่ำซำ

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๒. นายธีระ วงศ์สมุทร
๓. คุณกัญจนา ศิลปอาชา
๔. นายสมบัติ คุรุพันธ์
๕. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล

ส่วนราชการ

๑. นายชวลิต ชูขจร
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. นายโอฬาร พิทักษ์
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๓. นายวิมล จันทรโรทัย
อธิบดีกรมประมง
๔. นายสัตวแพทย์ทฤษดี ชาวสวนเจริญ
อธิบดีกรมปศุสัตว์

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายบรรหาร ศิลปอาชา
นายกรัฐมนตรีคนที่ ๒๑
(ประธานในพิธีสวดพระอภิธรรม)
๒. คุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา
๓. นายวราวุธ ศิลปอาชา
๔. ดร.บุญมาก ศิริเนาวกุล
อดีต ส.ส.จังหวัดราชบุรี
๕. นายกนกพันธ์ จุลเกษม
ผู้ว่าการกีฬาแห่งประเทศไทย
๖. นายเฉลิมพร พิรุณสาร
อดีตปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๗. นายประสงค์ โฆษิตานนท์
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
มหาดไทย
๘. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๙. นายพิชัย รัตตกุล
๑๐. พลเอกพัลลภ ปิ่นมณี
๑๑. ดร.เจริญ คันธวงศ์
ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ
สังกัดพรรคประชาธิปัตย์
๑๒. นายวรวิทย์ ชัยลิมปมนตรี
ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
๑๓. ดร.สุชาติ ธาดาธำรงเวช
๑๔. นายประจวบ ไชยสาส์น
๑๕. นายประวิช รัตนเพียร
ผู้ตรวจการแผ่นดิน
๑๖. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์
๑๗. นายถาวร เสนเนียม
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๑๘. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๑๙. นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช
อดีตสมาชิกวุฒิสภา
๒๐. นายพุฒิพงษ์ ปุณณกันต์
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๒๑. นายประชา โพธิพิพิธ
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๒๒. นายสมศักดิ์ เทพสุทิน
๒๓. นายเจษฎา เดชสกุลฤทธิ์
๒๔. ดร.ประกอบ จีรกิตติ
๒๕. นายมินทร์ อินค์ธเนศ
ประธานกรรมการบริหาร บมจ.เออาร์ไอพี
๒๖. ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
๒๗. นายพิจิตต รัตตกุล
๒๘. นายสมชาติ เจริญวัชรวิทย์
๒๙. นายองอาจ คล้ามไพบูลย์
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์

๓๐. คุณพจน์ – คุณจิตรา – คุณอมรภัณฑ์
อร่ามวัฒนานนท์
บริษัท ชีวอลุ่ม จำกัด
๓๑. ดร.สมศักดิ์ ชลาชล
๓๒. นายวิลาส จันทร์พิทักษ์
ส.ส.กรุงเทพมหานคร
๓๓. นายยงยุทธ์ วิชัยดิษฐ์
๓๔. นายวิรัตน์ กัลยาศิริ
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๓๕. นายชัยเกษม นิติศิริ
อดีตอัยการสูงสุด
๓๖. พลเอกนิพัฒน์ บุณยรัตพันธ์
๓๗. นายก่อแก้ว พิกุลทอง
ส.ส.พรรคเพื่อไทย
๓๘. นายวีระกานต์ มุสิกพงศ์
๓๙. นายอรรคพล สรสุชาติ
๔๐. พล.ต.ท.สุรสีห์ สุนทรศารทูล
๔๑. นายเจือ ราชสีห์
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๔๒. นายวัชระ เพชรทอง
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
๔๓. นายประสาท พงษ์ศิวาภัย
กรรมการ ปปช.
๔๔. นายอัศวิน วิภูศิริ
ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์

สมาชิกพรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๒. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล
๓. นายชยุต ภูมะกาญจนะ
๔. นายวินัย ภัทรประสิทธิ์
๕. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๖. นายเสมอกัน เที่ยงธรรม
๗. นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์
๘. นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ
ประธานหอการค้าจังหวัดศรีสะเกษ
๙. นายวัชระ กรรณิการ์

ส่วนราชการ

๑. นายดำรง จิระสุทัศน์
อธิบดีกรมวิชาการเกษตร
๒. นายวิมล จันทรโรทัย
อธิบดีกรมประมง
๓. นายสุรจิตต์ อินทรชิต
รองอธิบดีกรมประมง
๔. นายวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
เลขา สปก.
๕. นายสมปอง อินทร์ทอง
รอง เลขา สปก.
๖. นายวิจัก อากัปกิริยา
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
๗. นางสุดารัตน์ วัชรคุปต์ เหล่าวิชยา
รองอธิบดีกรมหม่อนไหม
๘. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายเสนาะ เทียนทอง
อดีตรองนายกรัฐมนตรี
(ประธานพิธีสวดพระอภิธรรม)
๒. นายฐานิสร์ เทียนทอง
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
อุตสาหกรรม
๓. พล.ต.อ.วุฒิ ลิปตพัลลภ
๔. นายปริญญา นาคฉัตรีย์
๕. นายโกเมศ แดงทองดี
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๖. นายชัยโรจน์ มีแดง
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์
๗. นายวิชิต ชาตไพสิฐ
ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง
๘. นายปรีชา เรืองจันทร์
ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก
๙. นายนิคม เกิดขันหมาก
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม
๑๐. นายสมพงษ์ สระกวี
๑๑. นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย
รองประธานวุฒิสภา
๑๒. นายประสงค์ โฆษิตานนท์
๑๓. นายสุวิทย์ วัชโรทยางกูร
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๔. ดร.วิชัย ตันศิริ
๑๕. นายปรีชา เลิศกมลมาศ
กรรมการ ปปช.
๑๖. ศาสตราจารย์ภักดี โพธิศิริ
กรรมการ ปปช.
๑๗. พล.ต.ต.ไพศาล จันทรมณี
๑๘. นายอาณัฐชัย รัตตกุล
๑๙. นายชนินทร์ เดโชพิชญ์
๒๐. นายธนิตพล ไชยนันทน์
๒๑. นายจักรพันธ์ ยมจินดา
๒๒. นายธีรเทพ ศรียะพันธ์
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี
๒๓. นายพลพีร์ สุวรรณฉวี
๒๔. พลอากาศเอกกันต์ พิมานทิพย์
อดีตผู้บัญชาการทหารอากาศ
๒๕. นายสันต์ศักย์ (จรูญ) งามพิเชษฐ์
ประธานกรรมาธิการการศาสนา
๒๖. นายกิจจา ผลภาษี
อดีตอธิบดีกรมชลประทาน
๒๗. นายไพโรจน์ พรหมสาส์น
อดีตอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
๒๘. นายสรวงศ์ เทียนทอง
๒๙. นายสุธรรม ระหงษ์
๓๐. นายสุนทร วิลาวัลย์

๓๑. นางพัชรินทร์ มั่นปาน
๓๒. นายนราพัฒน์ แก้วทอง
๓๓. นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม
๓๔. นายประสาร มฤคพิทักษ์
๓๕. นายธวัชชัย สำโรงวัฒนา
อดีตอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
๓๖. พลตำรวจเอกสุนทร ซ้ายขวัญ
อดีตอธิบดีกรมตำรวจ
๓๗. นายภูมิ สาระผล
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
๓๘. พลตำรวจเอกวิรุฬห์ พื้นแสน
๓๙. นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ
๔๐. นายปองพล อดิเรกสาร
๔๑. นายปรพล อดิเรกสาร
๔๒. นายศักดิ์สยาม ชิดชอบ
เลขาธิการพรรคภูมิใจไทย
๔๓. นายแพทย์เดชา สุขารมย์
๔๔. ศ.ดร.สมบัติ ธำรงธัญวงศ์
อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์
๔๕. นายสงคราม กิจเลิศไพโรจน์
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
๔๖. นายอภัย จันทนจุลกะ
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
๔๗. นายเจือ ราชสีห์
๔๘. นายสาธิต ปิตุเตชะ
๔๙. พลตรีศรชัย มนตริวัต
๕๐. นายนรพล ตันติมนตรี

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๒. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๓. นายภราดร ปริศนานันทกุล
๔. นายจองชัย เที่ยงธรรม
๕. นายอนุรักษ์ จุรีมาศ
๖. นายธีระ วงศ์สมุทร
๗. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล
๘. นายวัชระ กรรณิการ์
๙. นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ
ประธานหอการค้าจังหวัดศรีสะเกษ

ส่วนราชการ

๑. นายชวลิต ชูขจร
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
เลขาธิการ ส.ป.ก.
๓. นายวิมล จันทรโรทัย
อธิบดีกรมประมง
๔. นายวิจักร อากัปกิริยา
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
๖. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์
๗. นายสมหวัง พิมลบุตร
รองอธิบดีกรมประมง
๘. นายสุรจิตต์ อินทรชิต
รองอธิบดีกรมประมง
๙. นายสรรเสริญ อัจจุตมานัส
รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
๑๐. นายประสพสิน แม้นทิม
รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
๑๑. นายบรรยงค์ ลิ้มประยูร
อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์
ประธานพิธีสวดพระอภิธรรม
๒. ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง
รองนายกรัฐมนตรี
๓. นายสนทยา - นางสุกุมล คุณปลื้ม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
๔. นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
๕. นางสุมิตรา ศรีสมบัติ
ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
๖. นายสมพงษ์ อนุยุทธพงษ์
ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย
๗. นายวิเชียร พุฒิวิญญู
ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี
๘. นายโกเมศ แดงทองดี
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๙. นายสุวิทย์ วัชโรทยางกูร
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๐. นายประสงค์ โฆษิตานนท์
๑๑. นายชัยวุฒิ ผ่องแผ้ว
๑๒. นายเจือ ราชสีห์
๑๓. ดร.ไตรรงค์ สุวรรณคีรี
๑๔. พลเอกวัธนชัย ฉายเหมือนวงศ์
๑๕. นายวันนิวัติ ศรีไกรวิน
๑๖. พลเอกเชษฐา ฐานะจาโร
๑๗. นายวิรัช รัตนเศรษฐ
๑๘. นายอภิวัฒน์ เศรษฐรักษ์
ผอ.สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ
จากฐานชีวภาพ
๑๙. นายสุธรรม ระหงษ์
๒๐. พลเอกวิจิตร สุขมาก
๒๑. นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์
๒๒. นายสมพล เกียรติไพบูลย์
ประธาน กก.ตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย
๒๓. พลเอกวรเชต วัชรบุญโชติ
๒๔. ม.ล.อภิมงคล โสณกุล
๒๕. นายเฉลิมชัย ศรีอ่อน
๒๖. นายชนินทร์ รุ่งแสง
๒๗. นายยรรยง พวงราช
อดีตปลัดกระทรวงพาณิชย์
๒๘. นายประสิทธิ์ โพธสุธน
๒๙. นายถาวร เสนเนียม
๓๐. นายธีระชาติ ปางวิรุฬห์รักษ์
๓๑. นายภิรพล ลาภาโรจน์กิจ
๓๒. นายวิทยา บูรณศิริ
๓๓. นายวีระกานต์ มุสิกพงศ์
๓๔. นายสุกิจ ก้องธรนินทร์

๓๕. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
๓๖. นายวิรัฒน์ กัลยาศิริ
๓๗. นายมนตรี ปาน้อยนนท์
๓๘. นายยุรนันท์ ภมรมนตรี
๓๙. นายไชยยศ สะสมทรัพย์
๔๐. นางพรทิวา นาคาศัย
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๔๑. พลเอกบุญเลิศ แก้วประสิทธิ์
๔๒. นายสัมพันธ์ เลิศนุวัตร
๔๓. นายไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม
ปธ.กก.บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๒. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๓. นายเกื้อกูล ด่านชัยวิจิตร
๔. นายวิจิตร พรพฤฒิพันธุ์
๕. นายนพดล มาตรศรี
๖. นางสาวพัชรี โพธสุธน
๗. นายธานินทร์ ใจสมุทร
๘. นายวินัย ภัทรประสิทธิ์
๙. นายธีระ วงศ์สมุทร
๑๐. นายวัชระ กรรณิการ์
๑๑. นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ
ประธานหอการค้าจังหวัดศรีสะเกษ
๑๒. นางกรรณิการ์ เจริญพันธ์
๑๓. พันโท สินธพ แก้วพิจิตร
๑๔. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล

ส่วนราชการ

๑. ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
เลขาธิการ ส.ป.ก.
๒. นางพรรณพิมล ชัญญานุวัตร
อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
๓. นายนำชัย พรหมมีชัย
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
๔. นายสุรพล จารุพงศ์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
๕. นายวิทยา อธิปอนันต์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
๖. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๗. นายสมหวัง พิมลบุตร
รองอธิบดีกรมประมง
๘. นายสุรจิตต์ อินทรชิต
รองอธิบดีกรมประมง
๙. นางสุดารัตน์ วัชรคุปต์ เหล่าวิชยา
รองอธิบดีกรมหม่อนไหม
๑๐. นายสมปอง อินทร์ทอง
รองเลขา สปก.
๑๑. ดร.ลัดดาวัลย์ กรรณนุช
รองอธิบดีกรมการข้าว

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
ประธานพิธีสวดพระอภิธรรม
๒. นายนิคม ไวยรัชพานิช
ประธานวุฒิสภา
๓. นายบุญทรง เตริยาภิรมย์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๔. พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ
๕. พลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา
๖. นายนิพนธ์ บุญญามณี
๗. นายชัยพร วุฒิศักดิ์
๘. นายอดุลย์ เหลืองบริบูรณ์
อดีต ส.ส.อุทัยธานี
๙. นายสมคาด สืบตระกูล
๑๐. พล.ต.ต.ชวลิต ชาญเวชช
ผบก.สส.ภาค ๖
๑๑. นายถวิล ไพรสณฑ์
๑๒. นายอภิชาต ศักดิเศรษฐ์
๑๓. นายดิเรก อุทัยผล
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๔. นายชุมพล จุลใส
๑๕. นายชัยวุฒิ ผ่องแผ้ว
๑๖. นายเจือ ราชสีห์
๑๗. นายเรวัต สิรินุกูล
๑๘. พลเอกนิพัฒน์ บุญยรัตพันธุ์
๑๙. พล.ต.อ.พิชิต ควรเดชะคุปต์
๒๐. พล.ต.ท.กิตติรัตน์ ทองเจือเรือนทิพย์
๒๑. นายบุญเลิศ - นางอัจฉรา ชาติวิวัฒน์พรชัย
๒๒. นายสุธรรม ระหงษ์
๒๓. ดร.ธราดล เปี่ยมพงศ์สานต์
๒๔. นายชัยวุฒิ บรรณวัฒน์
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๒๕. นางฟองสนาน จามรจันทร์
๒๖. นายธวัชชัย เทอดเผ่าไทย
ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง
๒๗. นายวีระกานต์ มุสิกพงศ์
๒๘. นายปฏิกรณ์ คงพิพิธ
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา
๒๙. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
๓๐. นายวรวิทย์ ชัยลิมปมนตรี
ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
๓๑. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ
๓๒. พล.ต.อ.โกวิท ภักดีภูมิ
๓๓. นายถาวร เสนเนียม
๓๔. นายปริญญา นาคฉัตรีย์
๓๕. นายสมบุญ - นางสมส่วน พงศ์วุฒิเศรษฐ์
บ.ศรีเจริญอินเตอร์เคมี จำกัด
๓๖. นายชัชวาลย์ คงอุดม
๓๗. นายชื่นชอบ คงอุดม

๓๘. พลเอก ไตรรัตน์ รัคคะรัตน์
๓๙. พลเอกธวัชชัย สมุทรสาคร
๔๐. นายสุรชัย เชษฐโชติศักดิ์
๔๑. นายสมบูรณ์ เฉยเจริญ
กรมทรัพย์สินทางปัญญา
๔๒. นายเรวัต ฉ่ำเฉลิม
อดีตอัยการสูงสุด
๔๓. นายองอาจ คล้ามไพบูลย์
๔๔. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ
เลขาธิการอาเซียน
๔๕. นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง
๔๖. พล.ต.อ.ดร.ประสาน วงศ์ใหญ่

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๒. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๓. นายนิโรจน์ สุนทรเลขา
๔. นายสวัสดิ์ หอรุ่งเรือง
๕. นายวัชระ กรรณิการ์
๖. นายวีระศักดิ์ โค้วสุรัตน์
๗. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล

ส่วนราชการ

๑. นายชวลิต ชูขจร
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. นายโอฬาร พิทักษ์
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๓. ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
เลขาธิการ ส.ป.ก.
๔. นายสมชาย ชาญณรงค์กุล
อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
๕. นายโอภาส กลั่นบุศย์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
๖. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๗. นายสมหวัง พิมลบุตร
รองอธิบดีกรมประมง
๘. นายวิรัช เถื่อนยืนยงค์
ผู้อำนวยการองค์การสะพานปลา

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

๑. นายพลากร สุวรรณรัฐ
องคมนตรี ประธานพิธีสวดพระอภิธรรม
๒. นายชวน หลีกภัย
๓. นายธนินท์ เจียรวนนท์
ประธานกรรมการและประธานคณะ
ผู้บริหารเครือเจริญโภคภัณฑ์
๔. พลเอกวัฒนชัย วุฒิศิริ
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
๕. พลตำรวจเอกโกวิท วัฒนะ
อดีตรองนายกรัฐมนตรี
๖. พลตำรวจเอกประทิน สันติประภพ
อดีตอธิบดีกรมตำรวจ
๗. นายธานี เทือกสุบรรณ
๘. นายบรรพชา พงษ์อายุกูล
ประธานคณะกรรมาธิการการเกษตรและ
สหกรณ์วุฒิสภา
๙. นายนิคม เกิดขันหมาก
๑๐. นายอดิเรก ศรีประทักษ์
กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท
เจริญโภคภัณฑ์อาหารจำกัด (มหาชน)
๑๑. นายประสงค์ โพธิ์สิทธิ์
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
๑๒. นายประดิษฐ์ เรืองดิษฐ์
๑๓. นายโกเมศ แดงทองดี
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๔. นายกอบศักดิ์ สภาวสุ
อดีตรองนายกรัฐมนตรี
๑๕. พล.ต.อ.ดร.ประสาน วงศ์ใหญ่
๑๖. นายเจือ ราชสีห์
๑๗. นายบุญชู ตรีทอง
๑๘. นายธำมรงค์ ประกอบบุญ
อดีตอธิบดีกรมประมง
๑๙. นายสุชาติ ตันเจริญ
๒๐. นายประดิษฐ์ สุคนธสวัสดิ์
ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
๒๑. นายพิจิตต รัตตกุล
๒๒. นายดิษฐ์ อัศวพลังพรหม
ผู้ช่วยรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์
๒๓. นายอิสระ วงศ์รุ่ง
กรรมการบริหาร
บริษัทลิสซิ่งกสิกรไทย จำกัด
๒๔. นายนายโสฬส สาครวิศว
๒๕. ศ.ดร.สุรพล นิติไกรพจน์
๒๖. นายเศรษฐา - นางอรัญญา ศิระฉายา

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๒. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๓. นายธีระ วงศ์สมุทร
๔. นายวัชระ กรรณิการ์

ส่วนราชการ

๑. ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
เลขาธิการ ส.ป.ก.
๒. นายศักดิ์ชัย ศรีบุญซื่อ
ผอ.มกอช.
๓. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๔. นายวิรัช เถื่อนยืนยงค์
ผู้อำนวยการองค์การสะพานปลา
๕. นายเชิดศักดิ์ วงศ์กมลชุณห์
รองอธิบดีกรมประมง
๕. นายวราวุธ ขันติยานันท์
ผู้อำนวยการสำนักฝนหลวงและการบินเกษตร

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายเจริญ สิริวัฒนภักดี
ประธานพิธีสวดพระอภิธรรม
๒. นายปณต สิริวัฒนภักดี
๓. นายสุวัจน์-พลโทหญิงพูนภิรมย์ ลิปตพัลลภ
๔. นายประเสริฐ บุญชัยสุข
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๕. พลตำรวจเอกสวัสดิ์ อมรวิวัฒน์
๖. นายประพาส ลิมปพันธุ์
๗. คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
๘. คุณหญิงสุรัตน์ สุนทรเวช
๙. นายนิคม เกิดขันหมาก
อดีตผู้ว่าราชการ จังหวัดนครพนม
๑๐. พล.ต.ต.สุเมธ พงษ์ลิมานนท์
๑๑. นายสุวิทย์ วัชโรทยางกูร
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๒. นายอภัย จันทนจุลกะ
๑๓. นายโกเมศ แดงทองดี
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๔. นายบรรจง ตั้งจิตต์วัฒนะกุล
๑๕. นายปริญญา นาคฉัตรีย์
๑๖. นายเจือ ราชสีห์
๑๗. นายอัศวิน วิภูศิริ
๑๘. นายนิทัศน์ ภู่วัฒนกุล
อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ
๑๙. นายวิรุฬ วรกานนท์
สยามวานิช ตะพานหิน
๒๐. มูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
สาขาตะพานหิน
๒๑. นายวิเชียร หล่อทองไพศาล
๒๒. นายประสงค์ โฆษิตานนท์
๒๓. นายเอ็ดเวิร์ด กิตติ
ประธานแฟชั่นทีวี
๒๔. นายแพทย์วรรณรัตน์ ชาญนุกูล
๒๕. ดร.มนัส โนนุช
๒๖. นายปิยชนก ลิมปพันธุ์
๒๗. นายดล เหตระกูล
ที่ปรึกษา รมต.อุตสาหกรรม
๒๘. นายวิภาส ศิริกาญจนพงศ์
อดีต รพช.จ.พิจิตร
๒๙. พล.อ.อ.วิโรจน์ วีรุตมเสน
๓๐. นายธีรภัทร์ สูตะบุตร
๓๑. พลเอกพัฒนะ พุธานานนท์

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๒. นายวัชระ กรรณิการ์
๓. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล

ส่วนราชการ

๑. นายเกรียงศักดิ์ หงส์โต
อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
๒. นางกุลรัศมิ์ อนันต์พงษ์สุข
รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
๓. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๔. นายนพดล ตันวิเชียร
รักษาการ ผอ.อสค.

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์
ประธานพิธีสวดพระอภิธรรม
๒. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
๓. นางสุนันท์ สิงห์สมบูรณ์
วุฒิสมาชิก
๔. นายธีรเทพ ศรียะพันธุ์
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี
๕. พลตำรวจตรีสมโภชน์ โพธิ์ทอง
๖. นางศิรอรวีร์ กาญจนพนัง
๗. นางปราณี กาญจนพนัง
๘. กลุ่มพัฒนาการเมือง รุ่นที่ ๗
๙. นายนิคม เกิดขันหมาก
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม
๑๐. คณะนักศึกษาหลักสูตรภูมิพลังแผ่นดิน
รุ่นที่ ๑
๑๑. นายสุวิทย์ วัชโรทยางกูร
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๒. นายอภิรัต ศิรินาวิน
หัวหน้าพรรคมหาชน
๑๓. นายโกเมศ แดงทองดี
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๑๔. ดร.เทอดเกียรติ ชินสรนันท์
นายกเทศมนตรีนครแม่สอด
๑๕. นายประสาท – นางวาณี พงษ์ศิวาภัย
กรรมการ ปปช.
๑๖. นายเจือ ราชสีห์
๑๗. นายอัศวิน วิภูศิริ
๑๘. นายปิยะพันธุ์ จำปาสุต
๑๙. นายมารวย ผดุงสิทธิ์
๒๐. นายวินิช วงศ์ธนสารสิน
๒๑. นายแพทย์ไกร ดาบธรรม
๒๒. นายประสงค์ โฆษิตานนท์
๒๓. พ.ต.อ.บรรจบ สุดใจ
๒๔. นายสุธรรม สัจจาภูมุข
แอร์อินเดีย
๒๕. พลเอกจรัล กุลละวนิชย์
๒๖. นายเชิดวิทย์ ฤทธิ์ประศาสน์
ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี
๒๗. นายกว้าง รอบคอบ
๒๘. นายกู้เกียรติ ชูศักดิ์สกุลวิบูล
๒๙. นายศรเทพ ศรทอง
๓๐. นายบรรพชา พงษ์อายุกูล
ประธานคณะกรรมาธิการการเกษตร
วุฒิสภา
๓๑. นางสุจินดา เชิดชัย
๓๒. นาวาเอกประจักษ์ วังกานนท์

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๒. นายวัชระ กรรณิการ์
๓. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล

ส่วนราชการ

๑. นายวิจักร อากัปกิริยา
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
๒. นายสมปอง อินทร์ทอง
รองเลขา สปก.
๓. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๔. นายวิรัช เถื่อนยืนยงค์
ผู้อำนวยการองค์การสะพานปลา

รายชื่อแขก VIP ผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพ
ท่านพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๑. นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์
ประธานรัฐสภา
(ประธานสวดพระอภิธรรม)
๒. นายชวน หลีกภัย
อดีตนายกรัฐมนตรี
๓. นายวิชา มหาคุณ
กรรมการ ปปช.
๔. นายประสาท พงษ์ศิวาภัย
กรรมการ ปปช.
๕. นายจักรินทร์ เปลี่ยนวงษ์
ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๖. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน
๗. นายชำนิ ศักดิเศรษฐ์
๘. นายสุนทร ริ้วเหลือง
๙. นายสุชน ชาลีเครือ
อดีตประธานวุฒิสภา
๑๐. นายจาตุรนต์ ฉายแสง
๑๑. นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน
๑๒. คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช
๑๓. นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย
๑๔. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์
๑๕. นพ.ปรีชา มุสิกุล
๑๖. ดร.ประกอบ จิระกิติ
๑๗. นายไพฑูรย์ แก้วทอง
๑๘. นายสมบูรณ์ อุทัยเวียนกุล
๑๙. นายวิรัตน์ กัลยาศิริ
๒๐. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
๒๑. นายถาวร เสนเนียม
๒๒. นายธานี เทือกสุบรรณ
๒๓. นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ
๒๔. นายนคร มาฉิม
๒๕. นายเจริญ คันธวงศ์
๒๖. นายอัศวิน วิภูศิริ
๒๗. นายนิพนธ์ วิศิษฐ์ยุทธศาสตร์
๒๘. นายพีระพันธ์ สาลีรัฐวิภาค
๒๙. นายวัชระ เพชรทอง
๓๐. นายเชน เทือกสุบรรณ
๓๑. นายองอาจ คล้ามไพบูลย์
๓๒. นางสาวรังสิมา รอดรัศมี
๓๓. นายอภิวัฒน์ เงินหมื่น
๓๔. นายอลงกรณ์ พลบุตร
๓๕. นายนิคม บูรณพันธุ์ศรี
๓๖. นายสุวิทย์ วัชโรทยางกูร
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
๓๗. นายนิคม เกิดขันหมาก
๓๘. นพ.เหวง โตจิราการ
๓๙. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
๔๐. นายอำนวย สุวรรณคีรี

๔๑. นายพงษ์เวช เวชชาชีวะ
๔๒. นายมั่น พัธโนทัย
๔๓. นายพีรพันธุ์ พาลุสุข
๔๔. นางสาวมัลลิกา จีระพันธุ์วาณิช
๔๕. ร.ต.หญิง ระนองรักษ์ สุวรรณฉวี
๔๖. นายปองพล อดิเรกสาร
๔๗. นายปรพล อดิเรกสาร
๔๘. นายวิโรจน์ ตั้งวาณิช
๔๙. นายพูลสวัสดิ์ อัศวเหม
๕๐. ดร.สมเจตน์ ทิณพงษ์
๕๑. นายอภิรัต ศิรินาวิน
หัวหน้าพรรคมหาชน
๕๒. นายสุรพล เกียรติไชยากร
๕๓. นายอาณัติ อาภาภิรม
๕๔. นายอภิวัฒน์ เศรษฐรักษ์
๕๕. พ.ต.อ.ชนันท์ธร รัตนสิทธิภาคย์
ผกก.สน.สมเด็จเจ้าพระยา
๕๖. นายวุฒิศักดิ์ เจริญทรัพย์
๕๗. นายชูวิทย์ ลภากรเวทย์
๕๘. นายนพรัตน์ เบญจวัฒนานันท์
ผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๕๙. นายประสงค์ โฆษิตานนท์
๖๐. พล.ต.ท.สุรสีห์ สุนทรศาลทูล
อดีตผู้บัญชาการตำรวจ ภาค 6
๖๑. นางศิริวรรณ เรืองเพชร
เหรัญญิกพรรคมหาชน
๖๒. พลโทบุญยัง บูชา

พรรคชาติไทยพัฒนา

๑. คุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา
๒. นายวราวุธ ศิลปอาชา
๓. นายยุคล ลิ้มแหลมทอง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๔. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๕. นายอนุรักษ์ จุรีมาศ
๖. นายธีระ วงศ์สมุทร
๗. นายนิกร จำนง
๘. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์
๙. นายเกื้อกูล ด่านชัยวิจิตร
๑๐. นายกรวีร์ ปริศนานันทกุล
๑๑. นายสรชัต สุจิตต์
๑๒. พันโทสินธพ แก้วพิจิตร
๑๓. นายเสมอกัน เที่ยงธรรม
๑๔. นายธรรมรัต หวั่งหลี
๑๕. นายเจษฎา แก้วกัลยา
๑๖. นายวัชระ กรรณิการ์
๑๗. นายสุรชัย ทิณเกิด
๑๘. นายพันธุ์เทพ สุลีสถิร
๑๙. นายกมล จิตรระวัง
๒๐. นางสาวปอรรัชม์ ยอดเณร
๒๑. ดร.นาฬิกอติภัค แสงสนิท
๒๒. นายฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล

ส่วนราชการ

๑. นายชวลิต ชูขจร
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. นายสุวัฒน์ สิทธิหล่อ
ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
๓. นายนิวัติ สุธีมีชัยกุล
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๔. นายฉลอง เทพวิทักษ์กิจ
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๕. นายชลิต ดำรงเกียรติ
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๖. นายโอฬาร พิทักษ์
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๗. นายทฤษดี ชาวสวนเจริญ
อธิบดีกรมปศุสัตว์
๘. ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
เลขาธิการ ส.ป.ก.
๙. นายวิมล จันทรโรทัย
อธิบดีกรมประมง
๑๐. นางจิราวรรณ แย้มประยูร
หน.ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๑๑. นายจุมพล สงวนสิน
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๑๒. นายชาญพิทยา ฉิมพาลี
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๑๓. นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๑๔. นายวิจักร อากัปกิริยา
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
๑๕. นายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ
อธิบดีกรมชลประทาน
๑๖. นายสุรจิต อินทรชิต
รองอธิบดีกรมประมง
๑๗. นายเชิดศักดิ์ วงศ์กมลชุณห์
รองอธิบดีกรมประมง
๑๘. นายสมปอง อินทร์ทอง
รองเลขา สปก.
๑๙. นางสาวดุจเดือน ศศะนาวิน
รอง ผอ.มกอช.
๒๐. นางอารย์ โสมวดี
รองเลขา สศก.
๒๑. นายชัชวาล ปัญญาวาทีนันท์
รองอธิบดีกรมชลประทาน
๒๒. นายนำชัย พรหมมีชัย
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
๒๓. นายวิรัช เถื่อนยืนยงค์
ผอ.องค์การสะพานปลา
๒๔. นายธเนศพล ธนบุญยวัฒน์
ผอ.อตก.
๒๕. นายเทวัญ ธนมาลารัตน์
ผอ.กองกลาง สป.กษ.
๒๖. นางขวัญกัลยา ปทุมมิน
ผอ.สำนักตรวจสอบภายใน
๒๗. นางสาวพรรณทิพย์ สันติภากรณ์
ผอ.กองคลัง สป.กษ.

รายชื่อพวงหรีดมาร่วมเคารพศพพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ วัดชลประทานรังสฤษดิ์

พลเอกพิศาล - มณีรัตน์ วัฒนวงษ์คีรี
เจ้าหน้าที่ Ward ๑๗ รพ.มงกุฎวัฒนะ
สส.นิพนธ์ บุญญามณี
รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์
ปราการ คุโณทัย
บ.เกรัต อินเทอร์นดรัก จำกัด
อ.สนอง - อ.อุบล สถาบันราชภัฏสงขลา
นายพงศกร - นางอิศรา ลูกศิษย์
โรงเรียนมหาวชิราวุธ
ครอบครัวพิชัยวงศ์
พันฤทธิ์ โมกขะสมิต
บ.บูม มีเดีย จำกัด
นายชลิต กฐินะสมิต
ประธานคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทรณ์ภาค๘
นายวิโรม อินทสโร
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค ๕
ผศ.ทีฆวุฒิ พุทธภิรมย์ (มว.๑๔)
คณะวิศวกรรมศาสตร์
คุณลัดดา ปรีชาหาญ บจก.ห้องอาหารแดรี่ควีน
อมเรศ - ภัทรา ศิลาอ่อน
อนุทิน - สนองนุช ชาญวีรกุล
ชวรัตน์ - ทัศนีย์ ชาญวีรกุล
บริษัท ส.บุญมีฤทธิ์ วิศวกรรม จำกัด
นพรัตน์ เบญจวัฒนานันท์
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
สุรนันท์ เวชชาชีวะ
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
นายกรัฐมนตรี
ไก่ทองอาหารฮ่องกง เมืองทองธานี ๓
สถานีโทรทัศน์ TNN ๒๔
จารุพงศ์ เรืองสุวรรณ
มหาดไทย ๑
ชวน - สุมาลี ศิรินันท์พร
อธิบดีกรมการปกครองและภริยา
นายสุรจิตต์ อินทรชิต
รองอธิบดีกรมประมง
นายเชิดศักดิ์ วงษ์กมลชุณห์
รองอธิบดีกรมประมง
ถั่วแระ เชิญยิ้ม
นายกสมาคมศิลปินตลกแห่งประเทศไทย
สถานีโทรทัศน์สปริงนิวส์
ภูมิ สาระผล
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
รองฯ สมหวัง - ผต.อุมาพร พิมลบุตร
พล.ต.ท.สุรสีห์ สุนทรศารทูล และภริยา
พล.ต.ท.ปรัชญา สุทธิปรีดา
นางพงษ์เพ็ญ ดำรงรัตน์
น.อ.อนุดิษฐ์ นาครทรรพ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร
วิสิษฐ์ พวงเพชร
นายอำเภอปากเกร็ด
พลเอกบุญเลิศ - ธิดา แก้วประสิทธิ์
ศ.วิชา - นวลพรรณ มหาคุณ
กรรมการ ปปช.

R.C.U. ตึกอัษฎางค์ ชั้น ๒
รพ.ศิริราช
ครอบครัวศรีธนากร
ศ.เกียรติยศ - นพ.สงคราม คุณหญิงสุมนา ทรัพย์เจริญ
บรรหาร - แจ่มใส ศิลปอาชา
พ.ต.ท.พิชิต พิทักษ์โลหมิตร
นายนิกร จำนง
ชมานันต์ โชคอุดมพร
ร้านนิวเทคนิคอลแอร์
สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
สุรชัย ทิณเกิด
ผู้อำนวยการพรรคชาติไทยพัฒนา
พล.ต.ต.ศุภกิจ ศรีจันทรนนท์และภริยา
พล.ต.ต.ธนายุตม์ วุฒิจรัสธำรงค์
ผบก.ภ.จว.นนทบุรี
วิเชียร - อังคณา พุฒิวิญญู
ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรีและภริยา
พลตรีบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ
พรรคชาติไทยพัฒนา
สมศักดิ์ เจริญไพฑูรย์
นายอำเภอดงเจริญ
ชัยภักดิ์ นฤมล ศิริวัฒน์
สส.มนตรี (เฮง) ตั้งเจริญถาวร
จ.นนทบุรี พรรคเพื่อไทย
พล.ต.ต.มนตรี หัสบำเรอและครอบครัว
สธ.ทบ. รุ่น ๕๐
พล.ต.อ.วิเชียร พจน์โพธิ์ศรี
ปลัดกระทรวงคมนาคม
นอ.ประจักษ์ - เทวทินนา วังกานนท์
ผอ.สถาบัน THAILAND
คุณธรรมนูญ - รังสิมา หวั่งหลี
นายธรรมรัตน์ หวั่งหลี
ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์
สส.โกวิทย์ ธารณา
พรรคประชาธิปัตย์
สส.ชินวรณ์ บุณยเกียรติ
เหรัญญิกพรรคประชาธิปัตย์
บมจ.อมรินทร์พรินติ้งแอนพับลิชชิ่ง
สส.นราพัฒน์ แก้วทอง
รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์
นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร
รมช.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายยุคล ลิ้มแหลมทอง
รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
สุวัจน์ - พลโทหญิง พูนภิรมย์ ลิปตพัลลภ
ยงยุทธ วิชัยดิษฐ์
ที่ปรึกษาหัวหน้าพรรคเพื่อไทย
บ.เครื่องดื่มกระทิงแดง จำกัด
พรรคเพื่อไทย
พ.ต.ท.พัทธนนท์ ญาณินี เกียรติไพบูลย์
นายธีระ วงศ์สมุทร
อนุรักษ์ จุรีมาศ
สส.รังสิมา รอดรัศมี
สมุทรสงคราม
นายแพทย์พรหมมินทร์ เลิศสุริยะเดช
ร้านจิตรลดา
ดรุณี หาญสมบูรณ์
เอกอัครราชฑูตกำธร อุดมฤทธิรุจและภริยา
ฐาปน - ปภัชญา สิริวัฒนภักดี
JES DA TECHNIK MUSEUM
ท่านผู้หญิงวิลาวัณย์ วีรานุวัตต์
พล.อ.สรนาท - คุณหญิงสุภรณ์ วิจิตรานุช

ศ.มารุต - คุณหญิงพันทิพา บุนนาค
ปณต - มล.ตรีนุช สิริวัฒนภักดี
บ.ไทยเบฟเวอร์เรจ จำกัด
สุวิทย์ - กนกพร วัชโรทยางกูร
พ.ต.อ.อัครเดช พิมลศรี รอง ผบก.ป
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ
แห่งประเทศไทย THAI PBS
นพ.พฤฒิชัย ดำรงรัตน์
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
ดร.ประจักษ์ แกล้วกล้าหาญ
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายกกิตติศักดิ์ ดวงปัญญาสว่าง
เทศบาลโพทะเล พิจิตร
นายถาวร - พิมพรรณ
พลตรีกิตติพล - ปัฐยาวดี - รท.(ญ) กนต์ธีร์ - วัฒนะวรนันท์
ครอบครัวสุนทร คันธพิศาล
สส.เกื้อกูล ด่านชัยวิจิตร
อดีต รมช.คมนาคม
สมบัติ คุรุพันธ์
ที่ปรึกษา รมต.ท่องเที่ยว
ดร.สุวัตร สิทธิหล่อ
ปลัดกระทรวงท่องเที่ยวฯ
พล.ต.อ.อัศวิน - คุณวาสนา ขวัญเมือง
บุญถึง ผลพาณิชย์
ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร
อภิสิทธิ์ - พิมพ์เพ็ญ เวชชาชีวะ
สุพัฒน์ ธรรมเพชร
อดีต สส.พัทลุง พรรคประชาธิปัตย์
นิรุฒ - ผศ.ศิริพร มณีพันธ์
รองกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ (สาย
ทรัพยากรบุคคล และกำกับกิจกรรม
องค์กร) บริษัท การบินไทย จำกัด มหาชน
สส.สุพัชรี ธรรมเพชร
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.พัทลุง
พรรคประชาธิปัตย์
กิด - กู้ (สิงห์ดำ ๔๐)
รศ.ดร.ไชยา - ทิพย์สุดา ยิ้มวิไล
น.สพ. เทวัญ รัตนา
อติพร รุจิพรพงษ์
ร้านศรีสง่า ตะพานหิน
มูลนิธิกาญจนบารมี
นพ.ธนเดช สินธุเสก
รพ.มหาวชิราลงกรณ์ ธัญญบุรี
บริษัท สีแสง การโยธา (๑๙๙๗) จำกัด
นพ.สมยศ ดีรัศมี
นายวัลลภ พลอยทับทิม
ประธานกรรมการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
พ.อ.ดร.นาฬิกอติภัค แสงสนิท
ผู้อำนวยการ อพท.
คุณกนกพันธ์ จุลเกษม
ผู้ว่า กทท.
ดร.ปรีชา เรืองจันทร์ ผู้ว่า จ.พิษณุโลก
พลเอกสุนทร ขำคมกุล
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
พล.ต.ต.เชิดชาย เสขะนันท์
ผบก.ภ.จว.ระยอง
เผดิมชัย สะสมทรัพย์
รมว.แรงงาน
ครอบครัวสะสมทรัพย์
สยุมพร - อมรรัตน์ ลิ่มไทย
อดีตผู้ว่าฯ ระยอง
ดร.ภูวเดช อินทวงศ์

นายฉัตรชัย - ดร.ปฤถา พรหมเลิศ
อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย
ดร.ไพบูลย์ ขำศิริพงศ์
สว.ปทุมธานี
สส.สุรพงษ์ อึ้งอัมพรวิไล
ปทุมธานี พรรคเพื่อไทย
สุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล
รองนายก + รมว.ต่างประเทศ
พรรคมาตุภูมิ
พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน
คุณพัฒนา เสถียรสุต
วัฒนา อัศวเหม
รพ.ปิยเวท
นายทแกล้ว นุศรีวอ
หน.ป้องกันฯ พิจิตร
วิศวกรที่ปรึกษาซีเทค
สนง.พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
ไพโรจน์ - ราตรี พรหมสาส์น
อดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย
สมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
SVV Shipping Services L.T.
นายเรือ ๗๕
ภ. อาภาภรณ์ สายเชื้อ
ผอ.รพ.ตุลาการเฉลิมพระเกียรติ สำนักงาน
ศาลยุติธรรม
ศ.เกียรติคุณ - ผญ.คุณหญิงสุดสาคร ตู้จินดา
สุรกิจ ลิ้มสิทธิกูล
เลขานุการรัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์
คุณหญิงประณีตศิลป์ วัชรพล และครอบครัว
นวลพรรณ โอสถานนท์
บจก.โอ เอท ครีเอทีฟ คอมมิวนิเคชั่น
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับ
แห่งชาติ (องค์การมหาชน)
ประธานสถาบันวิจัย (๑๔๗)
บริษัท วี สปีด ออโต้ อิมพอร์ต จำกัด
บริษัท ณุศาศิริ จำกัด (มหาชน)
แป๋ว - เอริค (เพื่อนคุณออม)
สุนันท์ สิงห์สมบุญ
พล.อ.อ.ณพฤษภ์ - จงพิศ มัณฑะจิตร
ธันว์ บุณยะตุลานนท์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสมุทรปราการ
ดร.บุญปลูก ชายเกตุ
นายกสภาราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยจันทรเกษม
ไอริส กรุ๊ป จรินทร, กิตติพงษ์, สุมานนท์
บ.โกลเด้นเฮริบสตาร์ทัวร์ จำกัด
อดุลย์ เหลืองบริบูรณ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการคมนาคม
สัมพันธ์ - จันทรา ทองสมัคร
สุรพล เศวตเศรณี
ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
อธิบดีกรมการข้าว
พล.ต.อ.สมยศ พุ่มพันธ์ม่วง
รอง.ผบ.ตร.
ว่าที่ รต.อานุภาพ เกษรสุวรรณ
รักษาการอธิบดีการท่องเที่ยว
กรมการท่องเที่ยว
วันนิวัติ - จีรพันธ์ ศรีไกรวิน
กรมประมง
ศุภชัย - ศลัย พานิชภักดิ์
ครอบครัวทรัพย์สารสิน

อุดม - ทองล้วน ผ่องประภา
ร้านดอกไม้รุ่งเพชรเจริญพร
ปากคลองตลาด
พล.ต.อ.สวัสดิ์ - คุณหญิงคัทลียา อมรวิวัฒน์
ทีมข่าวอาชญากรรมช่อง ๗
บริษัท SIM RESEARCH จำกัด
ประเสริฐ จันทรรวงทอง
รมช.คมนาคม
ชัยโรจน์ - อมรรัตน์ มีแดง
ผู้ว่าฯ นครสวรรค์
บรรยง ลิ้มประยูรวงศ์
อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
พล.ต.อ.พิชิต - รศ.ดร.สุปรียา ควรเดชะคุปต์
พ.ค.อ.ปฏิพัทธ์ - ปิยาพัชร สุบรรณ ณ อยุธยา
นายขจร วีระใจ
รองอธิบดีกรมการท่องเที่ยว
บริษัท ไทยจัดการลวดลาย จำกัด
พ.ต.อ.รวมนคร - สุภาวดี ทับทิมธงไชย
ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง
รองนายกรัฐมนตรี
วัน อยู่บำรุง
จรูญ อินทนาจ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ห้างปืนรัตนา
เลิฟน์ลี่ สปา รส.๑๒
ดร.วิมล จันทรโรทัย
อธิบดีกรมประมง
ลูกจิตรลดา รุ่น ๒๓
บ. เอสเอ็มเอส ดีเลล็อปเมน จำกัด
ริน - ทองสุก สุขวิจิตร และครอบครัว
พลเอกธีรเดช - คุณหญิงกรกช มีเพียร
บอดี โกลฟ โดย ดร.นภดล ธรรมวัฒนะ
พลากร - ทัศนียา สุวรรณรัฐ
พล.ต.อ.ปราชา - คุณหญิงวารุณี พรหมนอก
อนุทิน ชาญวีรกูล
หัวหน้าพรรคภูมิใจไทย
พินิจ เธียรธวัช
ปลัดจังหวัดนนทบุรี
ธนินท์ - คุณหญิงเทวี เจียรวนนท์
พตท.ทักษิณ ชินวัตร
นายบุญทรง เตริยาภิรมย์
รมว.พาณิชย์
ดร.วิทูร กรุณา
นนทบุรี เขต ๓ พรรคประชาธิปัตย์
พล.ร.อ.กำธร - ดวงพร พุ่มหิรัญ
พลโทสุพจน์ - กรรณิกา บุณยรักษ์
ชาดา ไทยเศรษฐ
สส.อุทัยธานี
สส.มนตรี ปาน้อยนนท์
ประจวบคีรีขันธ์
สส.สาธิต ปิตุเตชะ
ระยอง
สส.ประมวล พงศถาวรเดช
ประจวบคีรีขันธ์
ไพฑูรย์ แก้วทอง
ธเนศพล ธนบุณยวัฒน์
ผอ.องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรรม
สมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์
ประธานรัฐสภา
เฉลิมชัย ศรีอ่อน
เลขาพรรคประชาธิปัตย์
เทอดพงษ์ ไชยนันทน์
คุณหญิงจันทนี จินดาบุตร
สุรินทร ชลพัฒนา
ผู้พิพากษาศาลอุทรณ์
ภูมิพันธ์ บุญญาปะมัยและครอบครัว

พลิษฐ์ มะลิ
นายกเทศมนตรีบางคูลัด
สส.ชุมพล จุลใส ชุมพร
พล.ต.ท.นเรศ นันทโชติ
ผบช.ภ.๑
บัญญัติ บรรทัดฐาน
ผศ.ดร.วลัยพร รัตนเศรษฐ์
คณบดีณะรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
พล.ต.อ.เภา - ท่านผู้หญิงถวิกา สารสิน
มาลี โชคล้ำเลิศ
ผู้ตรวจราชการกระทรวงพาณิชย์
สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย
คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช
วิจักร อากัปกิริยา
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
พิทักษ์ อินทรวิทยนันท์
อดีตรองนายกรัฐมนตรี
มนตรี - วิมล เจียรวนนท์
บริษัท เอ็กเซนส์ อินนิเมชั่น เซอร์วิส จำกัด
กิตติพงษ์ - ภริยา กิตยารักษ์
ปลัดกระทรวงยุติธรรม
พล.ต.ต.ปิยะ สอนตระกูล รอง ผบช.ภ.๑
นิอาริส เจตาภิวัฒน์
จรัญ - คุณหญิงเอื้อปราณี เจียรวนนท์
เสริมศักดิ์ - ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช
รมช.ศึกษาธิการ
พลเอกสมเจตน์ บุญถนอม
สว.
อภิรัต ศิรินาวิน
สธ.
อำนาจ ร้านตังเกซีฟู้ดพัทยา
พลตำรวจโทสมคิด - ทันตแพทย์หญิงนิศา บุญถนอม
สะอาด ผกานนท์
ธนาคารยูโอบี สาขานนทบุรี
พลเอกประวิทย์ วงษ์สุวรรณ
ถาวร - พลตรีหญิงจันทิมา เสนเนียม
พลเรือตรีนพดล - คุณพัชรีวรรณ สุกาทร
ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการต่อสู่อากาศยาน
และรักษาฝั่ง
พนิตา กำภู ณ อยุธยา
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
อิทธิพล คุณปลื้ม
นายกเมืองพัทยา
สมชาย - สติล คุณปลื้ม
วิทยา คุณปลื้ม
นายก อบจ.ชลบุรี
นายอดิศักดิ์ เบ็ญจศิริวรรณ
ผู้ช่วย รมว.วัฒนธรรม
สนธยา - สุกุมล คุณปลื้ม
รมว.วัฒนธรรม
พล.ต.อ.วุฒิ ลิปตพัลลภ
สมชัย อัศวชัยโสภณ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ฉะเชิงเทรา
รศ.ดร.อินทร์ - รศ.สุวรรณี ศรีคุณ
พลเรือเอก ดร.สุรศักดิ์ - ผุสดี ศรีอรุณ
เฉลิม - ดารณี อยู่วิทยา
บจก.เอเอเอส ออโต้ เซอร์วิส
มล.ธนพงษ์ ศรีธวัช
ชนม์สวัสดิ์ อัศวเหม
นายก อบจ.สมุทรปราการ
พล.ต.ท.คำรบ - ปุณชาติ ปัญญาแก้ว
จเรตำรวจ (สบ.๘)
สมยศ แสงมณี
ผอ.โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าบัว

วิศาล วสุนธาราพร
ผอ.โครงการชลประทานพิจิตร
วิบูลย์ คูหิรัญ
สว.
ดร.สุทธิพล ทวีชัยการ
กรรมการ กสทช.
นายภาคิน สมมิตร
ที่ปรึกษา รมว.กระทรวงพาณิชย์
ศ.(พิเศษ) ชัยเกษม - อัมพร นิติสิริ
ประธานกรรมการ ก.ล.ต. และภริยา
อรรคพล - สมิตา สรสุชาติ
บุญบรรลือ - รัตนา นรพัลลภ
อรุณี ปริศนานันทกุล
บ.บางกอก เคด - คอน จำกัด (มหาชน)
ณรงค์ นุสสินธุมาศ
เฉลิมพร พิรุณสาร
อดีตปลัดกระทรวงเกษตรฯ
กว้าง - สมสมัย รอบคอบ
น.สพ.ธนิตย์ เอนกวิทย์
รองอธิบดีกรมปศุสัตว์
ร้านไพศาลนวดแผนไทย ไพศาล เทียนชัยและครอบครัว
บ.รอยัล ริชชี่ ไรซ์ จำกัด
มานิต นพอมรบดี
ประภัตร โพธสุธน
อดีต รมว.เกษตรฯ
เสนาะ - อุไรวรรณ เทียนทอง
นิคม - นพมาศ ไวยรัชพานิช
ประธานวุฒิสภา และภริยา
กิจการร่วมค้า ซีเคทีซี
อัชดา เกษรศุกร์
บ.ส. แผนกวิทย์ - คณิต รุ่น ๑๙
บมจ.บูรพากอล์ฟ
รร.นานาชาติภาคตะวันออก จ.ชลบุรี
จักริน - เบญจมาศ เปลี่ยนวงษ์
ผู้ว่าฯ พิจิตร
สมนึก ธนาเดชากุล
นายกเทศมนตรีนครนนทบุรี
สมาชิกสภาเทศบาลนครนนทบุรี
สรอรรถ กลิ่นประชุม
บุญลือ - ดำรง ประเสริญโสภา
ชุมพล - ดวงคลี่ อินทรานุกูล
ชมรมพิจิตรล้านนา
ประวิทย์ - กุลวดี ตั้งคารวคุณ
สมาคมชาวพิจิตร
วรพันธุ์ - พรรณี สุจิปุตโต
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
คุณกัมพล ตันสัจจา สวนนงนุช
คุณธงชัย ว่องไวพาณิชย์
ชวลิต ชูขจร
ปลัดกระทรวงเกษตรฯ
สมาคมศิษย์เก่ารัฐศาสตร์
สส.องอาจ - ดร.อโณทัย คล้ามไพบูลย์
โรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพ
พล.อ.มงคล - คุณหญิงทัศนีย์ อัมพรพิสิฏฐ์
วรุฒ วรธรรม
ดร.ทนง - มธุรส พิทยะ
ศิริพงษ์ ห่านตระกูล
ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี
สส.โสภณ - สส.อารีภรณ์ ซารัมย์
บริษัท บ้านทรัพย์ปัญญา จำกัด
บริษัท สตาร์ (ประเทศไทย) จำกัด
สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี
วรวิทย์ - เยาวลักษณ์ จำปีรัตน์
ผอ.สำนักงบประมาณ และภริยา

เรือนไทยบงกชมาด แพทย์หญิง ศศินี, นทีกร
ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์
อรทัย ศิลปภาพร รองอธิบดีกรมหม่อนไหม
สุดารัตน์ เหล่าวิทยา วัชรคุปต์
รองอธิบดีกรมหม่อนไหม
พล.ต.ต.ชิตทัต - นลินี มีศุข
ดร.ศราวุฒิ ศรีศกุน
ผู้จัดการพื้นที่พิเศษเชียงใหม่ ไนท์ ซาฟารี
ประเสริฐ โกศัลวิตร
อธิบดีกรมหม่อนไหม
สมชาย พรจินดารักษ์
นายกสมาคมอัญมณีไทยและเครื่องประดับ
โรงเรียนนานาชาติภาคตะวันออก จ.ชลบุรี
คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์
และคุณสมยศ ลีลาปัญญาเลิศ
บริษัท หลิวเจริญ จำกัด
โรงพยาบาลสัตว์ทองหล่อ
HIDAKA YOOKOO
ENTERPRISES, CO,LTD.
พงศ์เทพ เทพกาญจนา
รมว.ศึกษาธิการ
คุณโจ บริษัท ฮิดากาโยโก เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด
ไพฑูรย์ รื่นสุข
เกษตรจังหวัดพิจิตร
บริษัท วี - วัน กอล์ฟ จำกัด
เพียว - จงอร ศุภวิรัชบัญชา,
อรรถพล ศุภวิรัชบัญชา
สิทธิชัย โควสุรัตน์
สารัชถ์ - นลินี รัตนาวะดี
พินิจ จันทรสุรินทร์
นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย
เกียรติศักดิ์ กัลยาสิริวัฒน์
ภูมิพลังแผ่นดิน ๑
วรธนกร พุกกะเวส
EURO TUNER MAGAZINE
มูลนิธิโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ
พิลาศ พันธโกศลและครอบครัว
ประธานกรรมการบริหารสถาบันวิจัยและพัฒนา
อัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ
รศ.ดร.สุมาลี ไชยศุภรากุล
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
สดใส รุ่งโพธิ์ทอง
อดีต สว.ปทุมธานี ปี ๔๙
นายวิทยา ฉายสุวรรณ
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายธวัชชัย เทอดเผ่าไทย
ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง
นายนพดล มาตรศรี
ส.ส. จังหวัดสุพรรณบุรี
นายพิเชษฐ์ - ณัชพล ตันเจริญ
สุชาติ ตันเจริญ
อดีตรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
ส.ส.เจิมมาศ - ส.ก.เอก จึงเลิศศิริ
นริศรา ชวาลตันพิพัทธ์
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ
ส.ส.อุดมลักษณ์ - ส.ส.นพ.จาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
นายประสพ บุษราคัม
ประธาน กปพ.สภาฯ
นายคำนูณ - สรวมมณฑ์ สิทธิสมาน
นายกิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ
กรรมการผู้จัดการใหญ่ CAT
พลโท ทวี มาพงษ์และครอบครัว
ศิษย์เก่าสตรี พะเยา,
พะเยาพิทยาคม รุ่น ๒๕๐๔
สมาคมกอล์ฟแหลมฉบัง

ดร.หัสวุฒิ วิทิตวิริยกุล
ประธานศาลปกครองสูงสุด
นายองอาจ เดชอิทธิรัตน์
รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส
บ.เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด
นายเสริมศักดิ์ การุณ และครอบครัว
พ.ต.ต.ประสงค์และนางลดาวัลย์ มัชฉิมานนท์
บ.นอร์ดิก - วินดี จำกัด
นายเกียรติชัย - ลักษณา ชัยเชาวรัตน์
นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล
รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ
ดร.พิจิตต - ชารียา รัตตกุล
พล.อ.จิระเดช มนทกานต์ โมกขะสมิต
ราชตฤณมัยสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรม-
ราชูปถัมภ์
พล.ต.ท.วุฒิ พัวเวส และครอบครัว
นายสรชัด สุจิตต์
พรรคชาติไทยพัฒนา สุพรรณบุรี เขต ๑
สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการท่าเรือแห่งประเทศไทย
สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย
Index Creative Village
สมาคมศิษย์เก่าอัสสัมชัญศรีราชา
นายธนกฤต ประชัญคดี
กรรมการผู้จัดการ บจก.โอปิโม่โปรเกรสชั่น
ซัพพลาย
อดีต ทปษ.รมช.กระทรวงเกษตรฯ
พล.ต.ท.ระพีพัฒน์ - มาลี ปาละวงศ์
ทปษ.รมช.กระทรวงเกษตรฯ
เพื่อน ACS ๔๔๒๗
คุณหญิงสุรัตน์ สุนทรเวช
คุณหญิงสุจิตรา (จิราธิวัฒน์) มงคลกิติ
นายวันชัย เจริญนนท์สิทธิ์
ส.ส.จังหวัดนนทบุรี เขต ๕
วไลพร อัจฉริยะประสิทธิ์
ส.ส.จังหวัดนนทบุรี เขต ๓
นาวาอากาศตรีฐิติ - สุมาลี นาครทรรพ
นายวิเชียร - เสาวนีย์ เตชะไพบูลย์
PAKORN SUKHUM AKARA
MINING CO.,LTD
นายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์
อดีตนายกรัฐมนตรี
พ.ต.ท.อดุลย์ บุญเสรฐ
MEDIA POINT
นายนาวิน บุญเสรฐ
เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ต่างประเทศ
พล.ต.ต.สุรสิทธิ์ สังขพงศ์
กรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย
ส.ส.อุดมเดช รัตนเสถียร
ดร.ธราดร เปี่ยมพงศ์สานต์
นายนิทัศน์ ศรีนนท์
พ.ต.อ.ศักดิ์ระพี ไพเมือง
นายตุลาคม พั้วช่วย
ดร.โกคิน - รุ่งระวี พลกุล
ผศ.ลักขณา บรรพกาญจน์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ผศ.อารีย์ วิชรวราการ
นายกสมาคมมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
สมาคมกีฬาลีลาศแห่งประเทศไทย
นายสมชาย พรจินดารักษ์
นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ
พลโทสัจจา - นางอุบลรัตน์ บุณนาค
THE MALL GROUP
พล.อ.ท.ดร.สมศักดิ์ - ลักขณา นะวิโรจน

พล.ต.ท.กฤษฎา พันธุ์คงชื่น
หจก.เด่นชาลาเปา
ร้านเลิศทิพย์ (นนทบุรี)
ผอ.ประดิษฐ์ บุดดีจีน
นายกมล - อัญชัญ เปี่ยมไพศาล
อดีตผู้อำนวยการ สำนักชลประทานที่ ๖
นายชัย ชิดชอบ
อดีตประธานรัฐสภา
นายเศรษฐา - อรัญญา ศิระฉายา
แป๊ะย้ง โภชนา
คุณหญิงอารีย์ ธีระสวัสดิ์
น.พ.ปรีชา มุสิกุล
ส.ส.กำแพงเพชร เขต ๒
พล.อ.ท.เมธา นันทนา สังขวิจิตร
อานนท์ เปี่ยมคลองตัน
ประธานชมรมนกหัวจุก
นนทบุรีและสมาชิกชมรมต่าง ๆ
ใน จ.นนทบุรี
ศ.คลินิก นพ.อุดม คชินทร
คณะบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
ปิติพงศ์ - วัฒนพร พึ่งบุญ ณ อยุธยา
พล.อ.วรวิทย์ พิบูลศิลป์และครอบครัว
คุณศึกษา ลักษณะพริ้มและครอบครัว
วิจิตร พรพฤฒิพันธุ์
นายกสมาคมกีฬา จ.เพชรบูรณ์
แทนทอง ธรรมวัฒนะ
สำราญ - กิมหล่าน กาวประเสริฐ
ปั๊ม ปตท.สี่แยกโพธิ์ทะเล
บมจ.สถานีโทรทัศน์ ฟาร์มแชนเนล (ประเทศไทย)
พลตรีเต็มศักดิ์ - จิราภา ศิริวิสูตร
สมาคมโรงสีข้าวไทย
หจก.วิเศษไก่ย่างภัตตาคาร
พล.ต.ต.สุรศักดิ์ สุรฤทธิ์ธำรง
ดร.วิศัลย์ โฆษิตานนท์
นายกสภามหาวิทยาลัยเพชรบูรณ์
เรือเอกสุทธินันท์ หัถตวงษ์
ผู้อำนวยการท่าเรือแหลมฉบัง
ส.ส.ชื่นชอบ คงอุดม
ผู้ใหญ่วัฒนา นาคจินดา
ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน อ.พูนพิน
สุราษฎร์ธานี
ธนาคารออมสิน เขตนนทบุรี ๒
ธนาคารออมสิน สาขาบางใหญ่
คณะผู้ตรวจราชการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงพาณิชย์
สมาคมผู้สื่อข่าวจังหวัดสมุทรสาคร
นรินท์พงศ์ จินาภักดิ์
นายกสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย
ร้าน Le Mai Anh อาหารเวียดนาม
น.สพ.ทฤษดี ชาวสวนเจริญ
อธิบดีกรมปศุสัตว์
GMM GRAMMY
นายสุรเดช สมิเปรม
เลขานุการกรม กรมปศุสัตว์
รศ.การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน และครอบครัว
นายนิพล แดงลาศ
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง
จ.ชุมพร
นายจักริน เปลี่ยนวงษ์
ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร
นวลพรรณ ล่ำซำ
ดร.อารีพงศ์ ภู่ชอุ่ม
ปลัดกระทรวงการคลัง
นายสุวิทย์ - ลาวัณย์ คุณกิตติ

นายปรีชา - เปร่งมณี เร่งสมบูรณ์สุข
รมว.กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมและภริยา
สุมน ปราณีประชาชน
นายวราวุธ - สุวรรณา ศิลปอาชา
นายดิสธร - อุทัยรัตน์ วัชโรทัย
รองเลขาธิการพระราชวังและภริยา
นายปกรณ์ - คุณหญิงจินดา จรุงเจริญเวชช์
เพื่อนหญิงวารสาร รหัส ๓๖
พ.อ.สราวุธ - จิระประภา ไชยสิทธิ์
ศันสนีย์ นาคพงษ์
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นางมิ่งขวัญ พุกเปี่ยม
ชมรมโรงสีข้าว จ.พิจิตร
คณะครูโรงเรียนวังตะกูราษฎร์อุทิศ จ.พิจิตร
คุณกัมพล ตันสัจจา สวนนงนุช
เกรียงศักดิ์ หงษ์โต อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี รองนายกรัฐมนตรี
พันโทสมพล - ณิศิรา สว่างจิตร
สำนักงานประมง จ.สงขลา
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทย
ตอนล่าง (สงขลา)
ผู้บริหารและพนักงานท่าเรือแหลมฉบัง
นายธวัช ถาวรสวัสดิ์ รองอธิบดีกรมศึกษา
นายชาญวิทย์ ผลชีวิน รองอธิบดีกรมพลศึกษา
นางแสงจันทร์ วรสุมันต์ อธิบดีกรมพลศึกษา
นายมงคล พุกเปี่ยม
กำนันตำบลสำนักขุนเณร จ.พิจิตร
บมจ.ยูนิค เอ็นจิเนียริ่ง แอน คอนสตรัคชั่น
บ.ก่อสร้าง 14 จำกัด
คณะครูโรงเรียนวังงิ้ววิทยาคม จ.พิจิตร
สำนักงานคลัง จ.พิจิตร
ชมรมข้าราชการครูบำนาญ อ.โพทะเล
อ.บึงนาราง จ.พิจิตร
ธนายุตม์ วุฒิจรัสธำรงค์
ผู้บังคับการตำรวจภูธร จ.นนทบุรี
บ.แกรนด์ โฮมมาร์ท จำกัด
นิวัติ สุธีมีชัยกุล
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
สส.ก่อแก้ว พิกุลทอง พรรคเพื่อไทย
สมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประทานรัฐสภา
เม้งการช่าง (หมวย)
วิศิษฏ์ - รัตนา ลีนุตพงษ์
นรพล ตันติมนตรี
อนุศักดิ์ - ลาวัลย์ อินทรภูวศักดิ์
พล.ต.ต.ขรรค์ชัย - สลิลดา อนันตสมบูรณ์
สภาผู้แทนราษฎร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ประเสริฐ - วัลลีย์ ประสาททองโอสถ
พีระ มานะทัศน์ สมาชิกวุฒิสภา จ.ลำปาง
สมบัติ เลาหพงศ์ชนะและภริยา
กงสุลกิตติมศักดิ์สาธารณรัฐบัลแกเรีย
ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์วิทยา นาควัชระ
บ.บีทีเอสกรุ๊ป โฮลดิงส์ จำกัด (มหาชน)
นายธวัชชัย สิทธิวีระกุล เกษตรจังหวัดนนทบุรี
นายชาตรี บุญนาค เกษตรจังหวัดลำปาง
โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร
โรงเรียนแหลมวังวิทยาคม จ.พิจิตร
นพ.กำธร - นิภา พริ้งศุลกะ
ธ.ออมสิน สาขาติวานนท์
บ.พีแอลที อิมเม็กซ์ จำกัด
ร.ต.อ.ดร.นิติภูมิ นวรัตน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย
เทวินทร์ วงศ์วานิช
ประธานเจ้าหน้าที่บริการและกรรมการ
ผู้จัดการใหญ่ บมจ.ปตท.สย.
นางศรีรัตน์ รัษฐปานะ

อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
อุษา สมบูรณ์
นายกสมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมาก ศิริเนาวกุล
อธิการบดีมหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด (อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ราชบุรี)
International School Bangkok
ชูจิรา กองแก้ว ประธานกรรมการธนาคารออมสิน
บำนาญ เลี่ยมสุวรรณ์, จิตรา อมรธรรม
กระทรวงพาณิชย์
ครอบครัวสุวรรณฉวี
ธนิฏฐา เศวตศิลา มณีโชติ
รองปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พล.อ.อาชวินทร์ - อารยา เศวตเศรณี
อุรวี เงารุ่งเรือง
ที่ปรึกษากฎหมายกระทรวงพาณิชย์
หลักสูตรเสาหลักเพื่อแผ่นดิน
สุรเดช ยะสวัสดิ์
อดีตสมาชิกวุฒิสภา - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
นายกชินวัตร เมฆรุ่ง
นายก อบต.เขาทราย อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
อัศม์เดช บูรนนทร์วัฒน์
นายกเทศมนตรี ต.ทับคล้อ จ.พิจิตร
เทศบาล ต.เขาทราย อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
พิกุลแก้ว ไกรฤกษ์
ประธานกรรมาธิการการต่างประเทศ วุฒิสภา
จุติ ไกรฤกษ์ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
โรงไฟฟ้าชีวมวล จ.พิจิตร
บ.เอ.ที ไบโอพาวเวอร์ จำกัด
ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะและครอบครัว
วิชัย - ประนอม กฤษดาธานนท์ และครอบครัว
บ.ในเครือบางกอกดาต้า
โรงแรมดิเอมเมอรัลด์
เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
บมจ.ปรีชา กรุ๊ป
คุณหญิงปรานี เจียรวนนท์
ประธานมูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยาในพระราชูปถัมภ์
พลตำรวจโทชัจจ์ กุลดิลก
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
ดร.ธวัชชัย สำโรงวัฒนา
องค์การส่งเสริมกิจการโคนม
แห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.)
บ.โมเก้น (ประเทศไทย) จำกัด
สวนกุหลาบฯ รุ่น ๑๐๙
บ.อิมแพ็ค เอ็กซิบิชั่นแมเนจเม้น จำกัด
กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
วิทยา - วาสินี ผิวผ่อง
ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและภริยา
บุญเชิด คิดเห็น อธิบดีกรมที่ดิน
สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย
หลวงตาจงและคณะศิษย์ วัดแก้วประเสริฐ จ.ชุมพร
ศุภชัย เจียรวนนท์
ยุทธพงษ์ เสรีดีเลิศ
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
เยาวเรศ ชินวัตร
นายกสมาคมสตรีไทยดีเด่นแห่งชาติ
ครอบครัวปทุมารักษ์
อัจฉราพร ศิริไพรวัน
บมจ.รสาพร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์
Jay - Ple Spencer & Jerry Thamavit
นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
พลเอกอาทิตย์ - พรสรรค์ กำลังเอก
พล.อ.อ.สุกำพล - พิไลวรรณ สุวรรณทัต
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
สมพล เกียรติไพบูลย์
ประธานกรรมการตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย
สส.ธีรภัทร์ พริ้งศุลกะ จ.สุราษฎร์ธานี
สันติ พร้อมพัฒน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์
ถิระนันท์ ภัทรกุล
ดร.อาทิตา ชูตระกูล
วูดดี้ มิลินทจินดา
พยุงศักดิ์ ชาติสุทธิผล
ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
กลุ่มเพื่อน ส.ต.ร. ๐๖
ธนทัต - สุทธิธิดา ชวาลดิฐ SB Furniture
สมชัย หทยะตันติ
ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
พลตรีจารึก - อรพินท์ อารีราชการัณย์
Mrs.Chu Siew San Ambassador of the
Republic of Singapore
โชติ ตราชู
ปลัดกระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
คณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
สมาคมแพทย์ไทย ในสหรัฐอเมริกา
อัศวิน วิภูศิริและครอบครัว
คณะกรรมการโอลิมปิคแห่งประเทศไทย
พลเอกยุทธศักดิ์ - คุณหญิงอรพรรณ ศศิประภา
นิตยสาร Who
สมศักดิ์ - นิภา สุวรรณสุจริต
ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นและภริยา
ประชา - ทิพวรรณ เตรัตน์
หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
คุณชวลิต - คุณเพ็ญนิภา ตวงสิทธิสมบัติ
นายวิสุทธิ์ ไชยณรุณ
รองประธานสภาผู้แทนราษฎร
นายเลอศักดิ์ ริ้วตระกูลไพบูลย์
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นางจำแลง จิระวิชัยฤทธิ์
พัฒนาการจังหวัดพิจิตรและคณะ
นพ.ไกร ดาบธรรม เชียงใหม่
บ.โรงงานฟุตบอลล์ไทย จำกัด
กระทรวงอุตสาหกรรม
ฐานิสส์ เทียนทอง
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
ธนาคาร ซี ไอ เอ็ม บี ไทย จำกัด (มหาชน)
ด้านพาณิชย์ธนกิจ
นพ.พิพัฒน์ ยิ่งเสรี
ประธานกรรมการองค์การเภสัชกรรม
พลเอกวัธนชัย - คุณหญิงจิระประวัติ ฉายเหมือนวงค์
ธนา ไชยประสิทธิ์
นิตยสาร Swing Golf
นางสุมิตรา ศรีสมบัติ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
จอห์น พรศักดิ์ พิทักษ์พูลสิน บยส.๑๖
ครอบครัวยอดรัก สลักใจ
ดร.มนัส โนนุส
กรรมการและผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
และแผนมูลนิธิมิราเคิล ออฟไลฟ์ฯ
นายอุดม - นางนาตยา มะโนเครื่อง
อุตสาหกรรม จ.เพชรบูรณ์
เจริญชัยหม้อแปลงไฟฟ้า จำกัด

RBJC & RBSC POLO CLUB
มูลนิธิมิราเคิล ออฟไลฟ์ ในทูลกระหม่อมหญิง
อุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
BERJAYA CORP.MALAYSIA
พลอากาศเอกยุทธพงศ์ - ทิพยา กิตติขจร
คณะกรรมการพัฒนาสตรี จ.นนทบุรี
คมสัน เอกชัย ผู้ว่าราชการ จ.ชลบุรี
ครอบครัวหิรัญศิริ
ยรรยง พวงราช อดีตปลัดกระทรวงพาณิชย์
บ.ปทุมธานีคอนกรีต จำกัด (PACO)
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร
ภูสิต รัตนกุลเสรีเริงฤทธิ
กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิ
สารสนเทศ (องค์การมหาชน)
ชลรัศมี V.I.P
หจก.แสงทองอินเตอร์เทรด
ศักดิ์ชัย - สุดาวรรณ เตชะไกรศรี
พล.อ.ชวลิต คุณหญิงพันธุ์เครือ ยงใจยุทธ
พลเอกอัครเดช ศศิประภา
ไพศาล - วันทนีย์ - ชีวะศิริ
ท่องเที่ยวและกีฬา จ.พิจิตร
ศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทย จ.พิจิตร
จิรายุ - ท่านผู้หญิงอรนุช อิศรางกูร ณ อยุธยา
ดร.สุรเกียรติ์ -ท่านผู้หญิงสุราวัลย์ เสถียรไทย
พล.ต.ต.ธนพล สนเทศ
รองผู้บัญชาการจเรตำรวจ (สบ.ต.)
เพื่อนยุ้ย สตรีวิทย์ฯ
สุทธิเกียรติ จิราธิวัฒน์
อภิรักษ์ โกษะโยธิน
สุรพร ดนัยตั้งตระกูล
รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
วิชิต ชาตไพสิฐ ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง
JC ๓๒ เพื่อนธรรมศาสตร์ของยุ้ย
ชเยนทร์ คำนวณ
ประจักษ์ - ละออ ตั้งคารวคุณ
บ.ทีโอเอ เพ้นท์(ประเทศไทย) จำกัด
วิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข ผู้ตรวจราชการกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ เขต ๑๘
หจก.จอยแกลเลอรี่
สมาคมตะกร้อแห่งประเทศไทย
สถาบันราชประชาสมาสัย นพ.รัชต์ วงศ์ตรังคพันธ์
ปิยะ ภิรมย์ภักดี
สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง
พลเอก พัลลภ ปิ่นมณี ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
สุรชัย - อรนันท์ เลี้ยงบุญเลิศชัย
รองประธานวุฒิสภาคนที่หนึ่งและภริยา
พลเอกอู้ด - พลโทวรนุช เบื้องบน
สุนันทา โกเมศ และครอบครัว
ธวัช กีรติทวีสุข
ผู้อำนวยการสำนักเครื่องจักรกล
กรมชลประทาน
ด้วยความเคารพ ห.จ.ก.ไอ.พี.เอ็น.อินทีเรีย
ศ.ดร.ภักดี - ผศ.อนัญญา โพธิ์ริศิริ กรรมการ ป.ป.ช.
ทวี - อำไพ หาญไกรวิไลย์
บจก.ไทยรอแยลฟรอเซนฟู้ด
คุณสมศักดิ์ ภักดีเศรษฐกุล
บ.วินโคสท์ อินดัสเทรียล พาร์ค จำกัด (มหาชน)
สหกรณ์เคหสถานนพเก้ารวมใจ จำกัด
ครอบครัวจิราธิวัฒน์
อุปถัมภ์ นิสิตสุขเจริญ บ.ไร้ท์แมน จำกัด
ชัชวาล นัตญาวาทีนันท์
รองอธิบดีฝ่ายวิชาการ กรมชลประทาน
ส.ป.ก.ปราจีนบุรี
โอฬาร พิทักษ์
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภัตตาคาร เล่งหงษ์
ชมรมนักธุรกิจสร้างสรรค์
พล.อ.อ. ม.ร.ว.ศิริพงษ์ - คุณหญิงจิตรตระการ ทองใหญ่
ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์ เลขาธิการ ส.ป.ก.
พลเอกศิริชัย - ยุวดี ธัญญะสิริ
I 'LL DESIGN STUDIO CO.LTD
ไพโรจน์ ลาภประเสริฐพรและครอบครัว
อนันต์ เดชอนันตชาติ และครอบครัว
นพ.เอกเทศ - วนิดา ชันซื่อ
นพ.เพรา - พญ.ปิยรัตน์ นิวาตวงศ์
วสันต์ - เจษฎ์สุภา เบนซ์ทองหล่อ
เสฐียร - ลาวัลย์ เตชะไพบูลย์
HORTI ASIA 2013
สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗
บมจ.เมเจอร์ซีนีเพล็กซ์ กรุ๊ป
อุดรพันธ์ จันทรวิโรจน์
เริงศักดิ์ - ช่อฟ้า มหาวินิจฉัยมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทราและภริยา
ประพันธ์ - ยุพดา ภัทรประสิทธิ์
ดร.ยุพา อุดมศักดิ์
บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)
ภูมิพลังแผ่นดิน กลุ่ม ๖ สง่าแผ่นดิน
ปัจฉิมา ธนสันติ อธิบดีและเจ้าหน้าที่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา
ท่านผู้หญิงบุญเรือน ชุณหะวัณ
สมพันธ์ จารุมิลินท รองประธานกรรมการ บมจ.ทรู วิชั่นส์
พงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
ทนุศักดิ์ เล็กอุทัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
ส.ส.พอ.ดร.อภิวันท์ วิริยะชัย พรรคเพื่อไทย จ.นนทบุรี
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
วรรธนะ เจริญนวรัตน์
ชมรมรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต นักบริหารรุ่น ๓ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พลเอกชลวิชญ์ เพิ่มทรัพย์ ประธานคณะที่ปรึกษากองทัพบก
นิติวัฒน์ จันทร์สว่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.สุพรรณบุรี
โรงเรียนโพธิธรรมสุวัฒน์ จ.พิจิตร
สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)
สำนักข่าว ที-นิวส์ T NEWS TV
บจก.ยูเนี่ยน อินฟาร์เทค
สุเทพ น้อยไพโรจน์ รองอธิบดีกรมชลประทาน
สัญชัย เกตุวรชัย รองอธิบดีกรมชลประทาน
สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ (ไทย)
ชูชีพ - กฤตินี หาญสวัสดิ์
หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม - หม่อมกมลา ยุคล
ธนอรรถ ตรีธิติธัญ
ทีมข่าวอาชญากรรมไทยรัฐ
ปัญญาซีฟู้ด
เบียร์หิมะ
บริษัทจำกัด ซี ดับบลิว แอร์คอนดิชั่น (2005)
คณะกรรมการสโมสรรัฐสภา
มูลนิธิสวนกุหลาบวิทยาลัย
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
สมาคมผู้ปกครองและครูสวนกุหลาบวิทยาลัย
หลักสูตรพัฒนาการเมือง รุ่นที่ ๘

หลักสูตรภูมิพลังแผ่นดิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นายสุริยา บุษยวณิช
บริษัท ปิวทิพย์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (หาดใหญ่)
พงษ์ - ตรีดาว สุขุม
กรณ์ - วรกร จาติกวณิช
ฝ่ายส่งเสริมกีฬา บริษัทสิงห์คอร์เปอเรชั่น จำกัด
ประณีต ร้อยบาง อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี
สืบตระกูล - ปรียา สุนทรธรรม
ประภา คีตวรรัตน์ (ร้านภา)
บริษัท สปอร์ตแมนเนจเม้นท์ กรุ๊ป จำกัด SMG
ดร.สดศรี สัตยธรรม กรรมการการเลือกตั้ง
สันติ ภิรมย์ภักดี
ดร.สมชาย - ลินยู เจริญกุล
ส.ส.บุญรื่น ศรีธเรศ
พรรคเพื่อไทย จังหวัดกาฬสินธุ์
ส.ส. จิรวัฒน์ ศิริพานิชย์
พรรคเพื่อไทย จังหวัดมหาสารคาม
ชูชัย - ส.ส.ปิยะดา มุ่งเจริญพร
พรรคเพื่อไทย จังหวัดสุรินทร์
ส.ส.สุชาติ ภิญโญ
พรรคเพื่อไทย จังหวัดนครราชสีมา
ส.ส.รัฐกร เจนกิจณรงค์
พรรคเพื่อไทย จังหวัดนครปฐม
ส.ส.ปาริชาติ ชาลีเครือ
พรรคเพื่อไทย จังหวัดชัยภูมิ
ส.ส.สุรชาติ เทียนทอง
พรรคเพื่อไทย จังหวัดกรุงเทพฯ
ส.ส.เอมอร - นิสิต สินธุไพร
พรรคเพื่อไทย จังหวัดร้อยเอ็ด
พายัพ ชินวัตร และครอบครัว
ครอบครัวสะสมทรัพย์
ส.ส.สุทธิชัย จรูญนคร
พรรคเพื่อไทย จังหวัดอุบลราชธานี
ส.ส.อภิชาต ตีรสวัสดิชัย
พรรคเพื่อไทย จังหวัดสกลนคร
ส.ส.ไชยา พรหมา
ประธานกรรมาธิการการเงินการคลังฯ
นายชัยวัฒน์ - พรทิพย์ ลิมป์วรรณธะ และภรรยา
ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี
นท.นพ.เดชา สุขารมณ์ และครอบครัว
ศ.ดร.สมบัติ ธำรงธัญวงศ์
อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สหกรณ์รัตนโกสินทร์สี่ล้อเล็ก จำกัด
วิบูลย์ - อัจฉรา สงวนพงศ์ และภริยา
ปลัดกระทรวงมหาดไทย
นายแพทย์ประดิษฐ สินธวณรงค์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายสุวิทย์ สุบงกฎ และภริยา
ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์
เกี๊ยกหูฉลาม
กลุ่มบริษัท สามมิตรมอเตอร์ จำกัด
นายแพทย์ชลน่าน ศรีแก้ว
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
ครอบครัวสุดลาภา
สโมสรโรตารี กรุงเทพ บางลำพู
พ.ต.อ.ดร.ธงชัย เย็นประเสริฐ
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
ระวี หิรัญโชติ
นายบรรจง พงศ์ศาสตร์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา
รัชวิศน์ คุณปสุต
อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขตคลองสาน
พรรคมหาชน
พลโท นฤดม - จารุณี เทียนใส
อดีตเจ้ากรมพลาธิการทหารบก
สุชน ชามพูนท
จำเนียร ศิลปอาชา

กองทุนสงเคราะห์ผู้เคยเป็นสมาชิกรัฐสภา
พลเอกวินัย - ศศิณี ภัททิยกุล
บริษัท บิซิเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)
แจ็ก มินทร์ อิงค์ธเนศ
สมชาย ชาญณรงค์กุล อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
รศ.ดร.นพ.พิชิต - พญ ผจงจิตถ์ สุวรรณประการ
มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก
พล.ต.ท.ธีรวัฒน์ ณ ป้อมเพชร
ส.ส.สุชาติ ชมกลิ่น พรรคพลังชล
สมพงษ์ ชาตะวิถี อธิการบดีสถาบันการพลศึกษา
บุญชัย วงษาพาณิชย์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพิจิตร
นายประเสริฐ บุญชัยสุข
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
ประทวน (เหว่า) จำรัส ตรี คงคา บางยี่โท
โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์
วิชาญ สายพิณ พหลโยธิน
สส.พายัพ ปั้นเกตุ บัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย
นพ.วรรณรัตน์ ชาญนุกูล
หัวหน้าพรรคชาติไทยพัฒนา
ปัญญา ทองไทย ป.กุ้งเผา
พลเอกสุรพล - เบญจมาศ ชินะจิตร
สุนทร - ฐิติมา ว่องกุศลกิจ
กลุ่มมิตรผล
ฝ่ายกิจการบรรษัทเทสโก้โลตัส
มณฑา พันธุลาภ และครอบครัว
สมภพ แสงใสรรจน์ (ป๊อบ เซ็นหลุยส์)
บริษัท สยาม อินดัสเทรียล คอร์ปอเรชั่น จำกัด
บริษัท สยาม อิสดัสเทรียล อินสตอลเลชั่น
แอนด์ เซอวิส จำกัด
พล.ท.บุญยัง บูชา และครอบครัว
BARTERCARD (THAILAND) LTD.,
ดร.ปราจิน รุจิโรจ เอี่ยมลำเนา
ไพโรจน์ โลห์สุนทร
รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย
รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
ป้าเทิด โป๊เป๊
ดร.สมศักดิ์และคุณหญิงปัทมา ลีสวัดดิ์ตระกูล
วันชัย - พรทิพย์ ศารทูลทัต
ดร.นราวดี แสงรัตนกุล และครอบครัว
พล.ต.สุเมธ พงษ์ลิมานนท์
พล.อ.อ.ประจิน - จิตนา จั่นตอง และภริยา
ผู้บัญชาการทหารอากาศ
หจก.ใบแก้วก่อสร้าง จังหวัดลพบุรี ภูมิใจ ใยแก้ว
บุตรรัตย์ จณิสตา จรูญสมิทธิ์
ภุชงค์ - ถนอมรักษ์ รุ่งโรจน์
#MPE20# คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พี่ลี่ - พี่เก๋ - น้องโดม ST.LOUIS USA
วิทยา บูรณศิริ
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
ดร.อเนก เพิ่มวงศ์เสนีย์
กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บมจ.อสมท
มูลนิธิรามาธิบดี ในพระราชานุปถัมภ์สมเด็จ
พระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี
มีชัย ฤชุพันธุ์
ศักดิ์ชัย ธนบุญชัย
กรรมการบริหารสถาบันพระปกเกล้า
สวัสดิ์ หอรุ่งเรือง
อภิชาติ พงษ์ศรีหดุลชัย
ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์
เดชา ศุภวันต์
ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์
กมล จิตระวัง

ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์
วิรัชฟาร์ม
ร้อยโทการุณย์ - พลโทหญิงสุรภี เหมวนิช
พลเอกณรงค์ - จินดา จารุเศรนี
บริษัทอุตสาหกรรมนมไทย จำกัด
สส.เกียรติอุดม เมนะสวัสดิ์
พรรคเพื่อไทย จังหวัดอุดรธานี
บริษัท กรังด์ปรีซ์ อินเตอร์เนชั่นเนล จำกัด
รศ.ประณต - โสภาพร นันทิยะกุล
สมาคมการประมงนอกน่านน้ำไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์ธีระ กุศลสุข
หลักสูตรพัฒนาการเมืองรุ่นที่ ๓
นพ.ณรงค์ สหเมธาพัฒน์
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
กงกฤช หิรัฐกิจ
ประธานกรรมการโรงแรมสีมาธานี
(นครราชสีมา)
บริษัทโตโยต้า พาราก้อน มอเตอร์ จำกัด
ดร.ศักดิ์ชาย ทัพสุวรรณ
สมาคมมวยไทยสมัครเล่นแห่งประเทศไทย
พลเอกเชษฐา ฐานะจาโร สภามวยไทยโลก
บมจ ธนาคารกรุงไทย สาขาศรีราชา
วปอ.๒๕๕๐ หมู่เสือ
วิศิษฏ์ ลิมป์ธีระกุล ที่ปรึกษาฯ กรมที่ดิน
พล.ต.ต.สมพงษ์ - บุษยา อิ่มสบาย
สมาคมยกน้ำหนักสมัครเล่นแห่งประเทศไทย
นายแก่นเพชร ช่วงรังษี
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ธนาคารธนชาติ สาขาเซ็นทรัลรัตนาธิเบศร์
อนุชา - พรทิวา นาคาศัย
สภาวิศวกร
ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์
อธิบดีการบดีวิทยาลัยรังสิต
บริษัทฮิตาชิ แคปปิตอล (ประเทศไทยจำกัด)
สมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี
นายโอฬาร อัศวฤทธิกุล
ไพวงษ์ - ภัสรา เตชะณรงค์ BONANZA
สุนทร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
สุรศักดิ์ เรียงเครือ
รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ
วิทยาลัยชุมชนพิจิตร
ศาสตราจารย์ประสพสุข - ธัญญวดี บุญเดช
ส.ส.สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
พรรคเพื่อไทย จังหวัดชัยภูมิ
ส.ส.นิยม เวชกามา
พรรคเพื่อไทย จังหวัดสกลนคร
นายชัชวาลย์ บุญเจริญกิจ อธิบดีกรมทางหลวง
หจก.ภูริธนา ตะพานหิน (พิจิตร)
TRSC International LASIK center
พันโธ สินธพ แก้วพิจิตร ส.ส.จังหวัดนครปฐม
ยุทธพล อังกินันทน์ ส.ส.จังหวัดเพชรบุรี
พล.ร.อ.ยุทธนา - น.อ.หญิง เดือนฉาย ฟักผลงาม
เพ็ชร - ประถมาภรณ์ ชินบุตร
พลเอก เชษฐา - คุณหญิงอรวรรณ ฐานะจาโร
สพ.ญ.ดร.วิมลพร ธิติศักดิ์ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์
คุณโอฬาร อัศวฤทธิกุล
กงศุลกิตติมศักดิ์ประเทศปานามา
นายอนันต์ วีระพจนานันท์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด
กิจอนันต์ตะพานหิน (พิจิตร)
พล.อ.วิจิตร - ผศ คุณหญิงจินตนา สุขมาก
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
สาขาสนามบินน้ำ
วิบูลย์ - ยุพิน เลาหพงศาชนะ
บริษัทกรุงไทยแทรดเตอร์ จำกัด
กฤตย์ รัตนรักษ์

พรวิศิษฐ แจ่มใส และครอบครัว
นายวิโรจน์ - นางวณี จิวะรังสรรค์
ผู้ว่าราชการจังหวัด - นายกเหล่ากาชาด
จ.นครศรีธรรมราช
ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ธรรมศาสตราภิชาน
สัมปทานแท็กซี่ตลาดไท ตลาดสำโรงเหนือ ๗๘
บริษัทคอมพ์เกมเมอร์ จำกัด
ส.ส.ขัตติยา สวัสดิผล
ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป.กษ
คุณณรงค์ อิทธิวงศ์ อดีต ส.ส. จังหวัดเชียงใหม่
บริษัท ที พี ไอ โพลีน จำกัด (มหาชน)
ประชัย - อรพิน เลี่ยวไพรัตน์
ส.ส.อลงกรณ์ พลบุตร
รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
ชมรมยานเกราะสัมพันธ์ รุ่น ๑ - ๑๔
ทีมงานสภาโจ๊ก
ไพศาล พิสุทธ์วัชระกุล ภูมิพลังแผ่นดิน ๑
สหภาพการท่าเรือ และกลุ่มพลังสร้างสรรค์
(การท่าเรือแห่งประเทศไทย)
ไชยา บุญญานุภาพ สหกรณ์จังหวัดนนทบุรี
นพวัชร สิงห์ศักดา
ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม
บริษัท ศรีเจริญอินเตอร์เคมี (1990) จำกัด
ดร.จิราวรรณ แย้มประยูร
หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์
ดร.อธิวัชร์ - นัฐมน ประชาเสรี
MPE 13 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คุณเบญจมาศ ถนัดพจนามาตย์
พล.อ.พิจิตร - พ.อ.หญิง คุณหญิงวิมล กุลละวณิชย์
พรสิทธิ์ - สุณี ศรีอรทัยกุล BEAUTY GEMS
อรทัย วีรวรรณ และครอบครัว
พรรคชาติพัฒนา
อารมย์ - จิตฤดี ขำคมกุล
เผด็จ ภูรีปติภาน (พญาไม้)
H.E Mr. Shigehazu Sato Ambassador
of Japan
บริษัท อัลฟ่า คาร์เปท อินดัสทรี่ จำกัด
อำนาจธรรมทนายความ อำนาจศักดิ์ ชัชวาล
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี
พัทยา ดอลฟิน เวิลด์ แอนด์ รีสอร์ท
ตี๋เหล้าและประเสริฐ
ชมรมพระเครื่องท่าพระจันทร์
ประคอง พลหาญ
บริษัท ลีสซิ่งกสิกรไทย จำกัด
กิตติ ยงค์สงวนชัย
ประธานกรรมการบริหารกิตตินครกรุ๊ป
พล.ต.อ.วัชรพล - รศ.ปิยานันต์ ประสารราชกิจ
สมาคมสโมสรวัฒนธรรมหญิง
ในพระบรมราชินูปถัมภ์
ส.ส.วิชาญ มีนชัยนันท์
พรรคเพื่อไทย เขตมีนบุรี
ส.ส.ทัสนีย์ บูรณปกรณ์
พรรคเพื่อไทย จ.เชียงใหม่ เขต ๑
ระลึกถึงคุณงามความดีของท่านตลอดกาล
ผศ.ดร.มัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์
คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยรามคำแหง
อธิการบดีและผู้บริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พิมพาพรรณ ชาญศิลป์
ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ
ระหว่างประเทศ
สุทิน - พัฒนา มูลพฤกษ์
อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
BRG รามคำแหงกรุ๊ป
สุทัศน์ มลิวัลย์ เงินหมื่น
ก่อเกียรติ สุวรรณกาศ รัฐสภา

กราบขอบพระคุณ
ทุกท่านที่ได้ส่งหรีดมาเคารพ
และร่วมเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพ
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
อดีตรองนายกรัฐมนตรี
ครอบครัว 'ขจรประศาสน์'
จะขอรำลึกไว้ในความทรงจำตลอดกาล

นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์

ครอบครัว **"ขจรประศาสน์"** และคณะผู้จัดทำหนังสือ *'ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี'* ขอกราบขอบพระคุณเจ้าของบทความทุกท่านในหนังสือเล่มนี้ และกราบขออภัย ท่านที่กรุณาเขียนบทความรำลึกถึงท่าน **พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์** ที่ไม่ได้รับการจัดพิมพ์ลงในหนังสือเล่มนี้ ด้วยข้อจำกัดของเวลาในการจัดพิมพ์ แต่ชื่อและความปรารถนาดีของทุกท่าน จะดำรงมั่นอยู่ในหัวใจของครอบครัว **"ขจรประศาสน์"** ตลอดกาล...

ที่ปรึกษาคณะผู้จัดทำหนังสือ:
นางฉวีวรรณ ขจรประศาสน์
นางสาวบงกชรัตน์ ขจรประศาสน์
นางสาวปัทมารัตน์ ขจรประศาสน์
นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์
นางสาววัฒนีพร ขจรประศาสน์
ควบคุมการผลิต:
ฐนนท์ศรณ์ เลิศฤทธิ์ศิริกุล
กองบรรณาธิการ:
พล.ต.ท.สุรสีห์ สุนทรศารทูล
ธนินวัฒน์ พัฒนวีรคุณ
วีรินทร์ทิรา นาทองบ่อจรัส
ไชยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์
ร้อยเอกธีรยุทธ ผดุงโยธี
ร.ต.อ.ศิริชัย พงษ์วิเชียร
วันเพ็ญ คงมั่น
พรรณี แย้มทับ
สายหยุด บุญเกลี้ยง
ศศิธร กาหลง
ปิยะชาติ กุมวาปี
วีรภัทร สุธีรางกูร
ผลิตโดย: บริษัท 360 องศา เอ็นเทอร์เทนเมนต์ จำกัด
โทร. ๐-๒๕๐๘-๐๘๑๘
พิมพ์ที่: บริษัท ศิลป์สยามบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด
โทร. ๐-๒๔๔๔-๓๓๕๑

บ 1230 ฉ.2
อศ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ
ส198อ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
2556 ม.ป.ช., ม.ว.ม. อดีตรอง
นายกรัฐมนตรี ณ เมรุหลวง
หน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์...

...อยากเห็นบ้านเมืองเดินไปข้างหน้าอย่างไม่มีอุปสรรค
ที่ผ่านมาบ้านเมืองแตกแยก ระส่ำระสาย
ผู้คนในชาติยากที่จะหันหน้าเข้าหากัน...
อยากให้คนไทยกลับมารักกันเหมือนเดิม
ให้คนทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน...
ผมจะยุติบทบาททางการเมือง
และทำงานปรองดองของคนในชาติให้สำเร็จ...

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์